VILT TIBOR

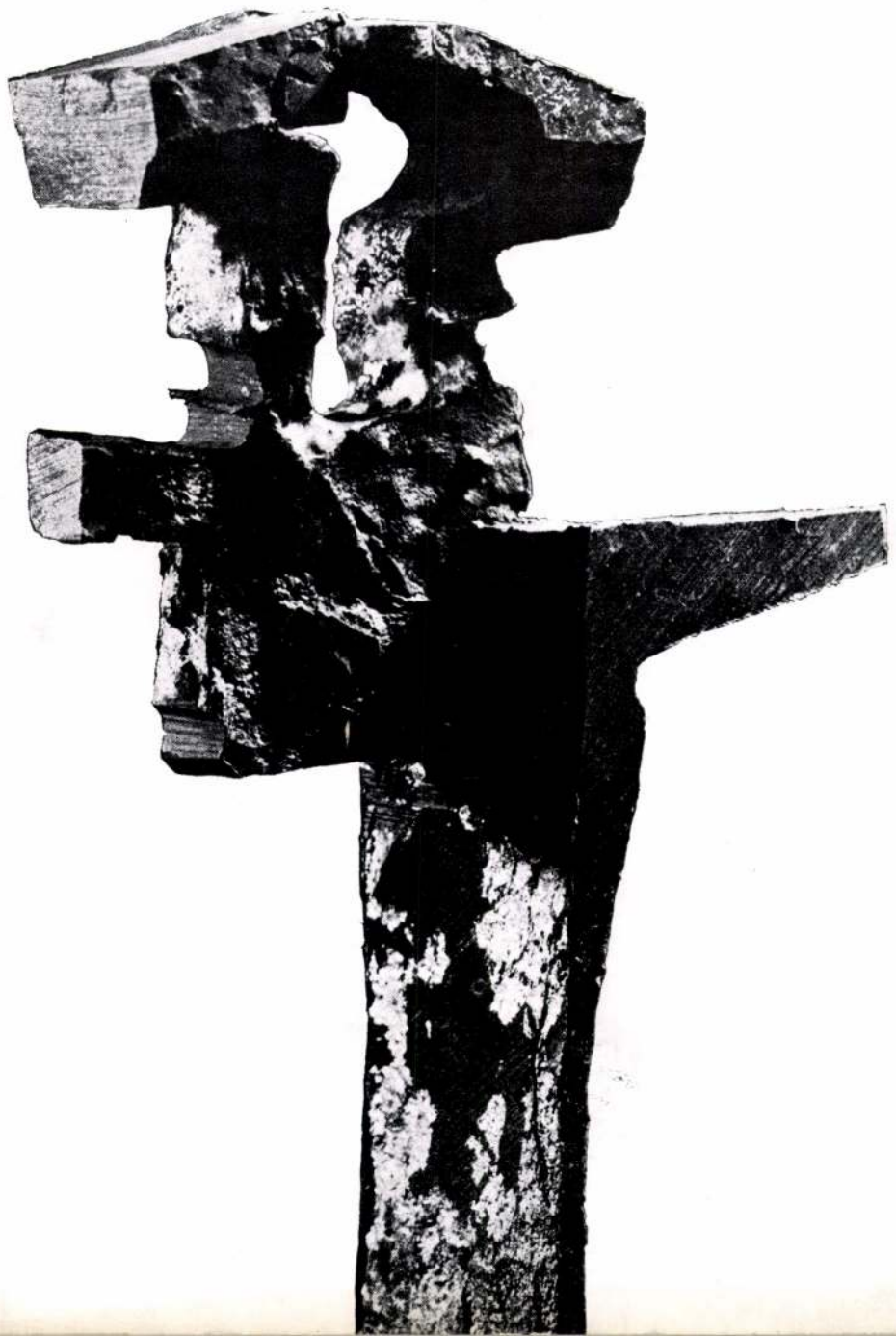

VILT TIBOR

SZOBRÁSZMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA, 1970

BUDAPEST, MŰCSARNOK

DEBRECEN, EGYETEM

„Ma a képzőművészeti termelés nem lakberendezési, vagy múzeumi gyakorlat és igény. A méretek növekedése, az indusztria, a tömegek mozgásának, egzisztenciális létének organizálása és organizáltsága a szobrászatot újra „utcai világitásba" állítja, és ezen a ponton kezd növekedni az architektonikus terekkel való kapcsolat igénye. A plasztikai mű szinbozisban él az architekturával. Üvegplasztikai munkáim ennek a gondolatmenetnek semmiképpen sem dekoratív megjelenítései. „Szerszámok", amelyekkel talán a továbbiakban megmunkálható a szobrász ilyenfajta igénye." Vilt Tibor saját szavai ezek legújabb elképzeléseiről, legújabb munkáiról. De ha üvegplasztikáiban kulminál is jelen pillanatban ez a probléma, semmi esetre sem most született meg és semmi esetre sem most zárult le. Nemhiába nevezi Vilt ezeket a szobrait szerszámoknak: önmagukon túl abban van értékük, hogy új gondolatokhoz és új formákhoz vezetnek. A probléma eredete nemcsak Vilt munkásságának messzi múltjába nyúlik vissza, hanem magának az egyetemes szobrászatnak évezredes történetébe, s jelenleg nemcsak Vilt munkálkodik a megoldáson, hanem világszerte a legfiatalabb generációk is.

A műfaj egyetemes lázadásának vagyunk tanúi az alkotó és szemlélő személyes kapcsolata, a személyes mondanivaló és a személyes igény ellen, tömeges funkcióváltásnak; a plasztikai mű a közönséghez akar szólni, akár új eszményképet, akár persziflázst fogalmaz meg.

Vilt az új harmónia-formálók között van. Monumentális művész abban az értelemben, ahogy a fogalmat S. Giedion, svájci építészet-történész definiálta: „a monumentalitás az emberek örök igényéből fakad, hogy szimbólumokat formázzanak tetteiknek és sorsuknak, vallásos és szociális meggyőződésüknek."

Képességét már pályája kezdetén, mintegy negyven esztendeje kapott megbízásokban is gyümölcsöztethette volna, de a feladat paradox volta rányomta bélyegét akkori épületplasztikáira. Nem tudta a pszeudomonumentalitás igényeit kielégíteni, s művészetéből természetesen hiányzott az a „felemelő életeszmény" is, amelynek reprezentálását megkövetelték tőle. Vilt a képtelen közösségi feladatoktól az egyéni, a belső világ plasztikai kitapintásának és megfogalmazásának kalandos útjára fordult, s csak évtizedek múlva kezdte csápjait kinyújtani, s a környezetet, az ember és világ viszonylatait felmérni. A minőségi ugrást az 1968. évi Velencei Biennálén bemutatott nagy szobrai jelentették, melyek után a következő, logikus lépést az üvegplasztikák tették meg.

Vilt új szobrai az alakulásban lévő, a növekedés potenciájával bíró közösségnek formában megfogalmazott eszményképet akar szugerálni saját magáról. Ez a plasztika nem nyújt mankókat, nem illusztrál, nem hat az érzelmekre, tárgyilagos marad és tárgyilagosságra szoktat. Arányok, anyagminőségek egyedi jelzések nélkül, általános jelentéstartalmakat hordozó lehetőségeivel él. Szimbólikus, nemcsak abban az értelemben, hogy új harmóniaeszményt testesít meg, hanem olymódon is, hogy mintegy esztétikai summája a fizikai környezetnek, amelynek eszmei középpontjában áll, s amelyben az általa megszólított közösség mozog: az új matériák és technikák kombinációs és számítási lehetőségek által meghatározott kultúrának, a nehézkedés, a tömeg, tér- és idődimenziók új értékrendjéből alakult világarculatnak.

KÖRNER ÉVA

Minden kiállítás: Alkotás.

Célunk olyan kiállítás rendezése volt, mely a plasztikai tevékenységet, természetes működésében az építészettel kapcsolatban, óhajtja bemutatni. Ez az elgondolás nem újszerű, hiszen az építészet adta tereknek és a plasztikai művészetnek szinte szétválaszthatatlan együttese sokkal inkább tradíció, mint akár a táblakép vagy a staffelei szobrok.

Ezért kiállításomat igyekeztem a szobrokat felölelő nagyobb együttesek keretébe állítani — kollektiv alkotásként felfogni.

A kiállítást Kovács Béla művészettörténész szervezte, az installáció, valamint a harmadik terem építészeti tervei, (Óbudai városközpont) rajzai és makettjei Vadász György építész munkái.

VILT TIBOR

Reprodukált művek

1. KATEGÓRIÁK
2. MERENGŐ
3. KENTAUR
4. DOROTTYA
5. GALAMBDÚC
6. ORFEUSZ
7. ZENE
8. HÁROM FORMA
9. CAMPAGNA
10. SATU ÉS SZOBOR I.
11. ÁLLVÁNY ÉS SZOBOR II.
12. TÉRDEPLŐ LEÁNY
13. EMLÉKMŰ TERV
14. ÁLLVÁNY ÉS SZOBOR I.
15. TÜKÖRKÉPEK

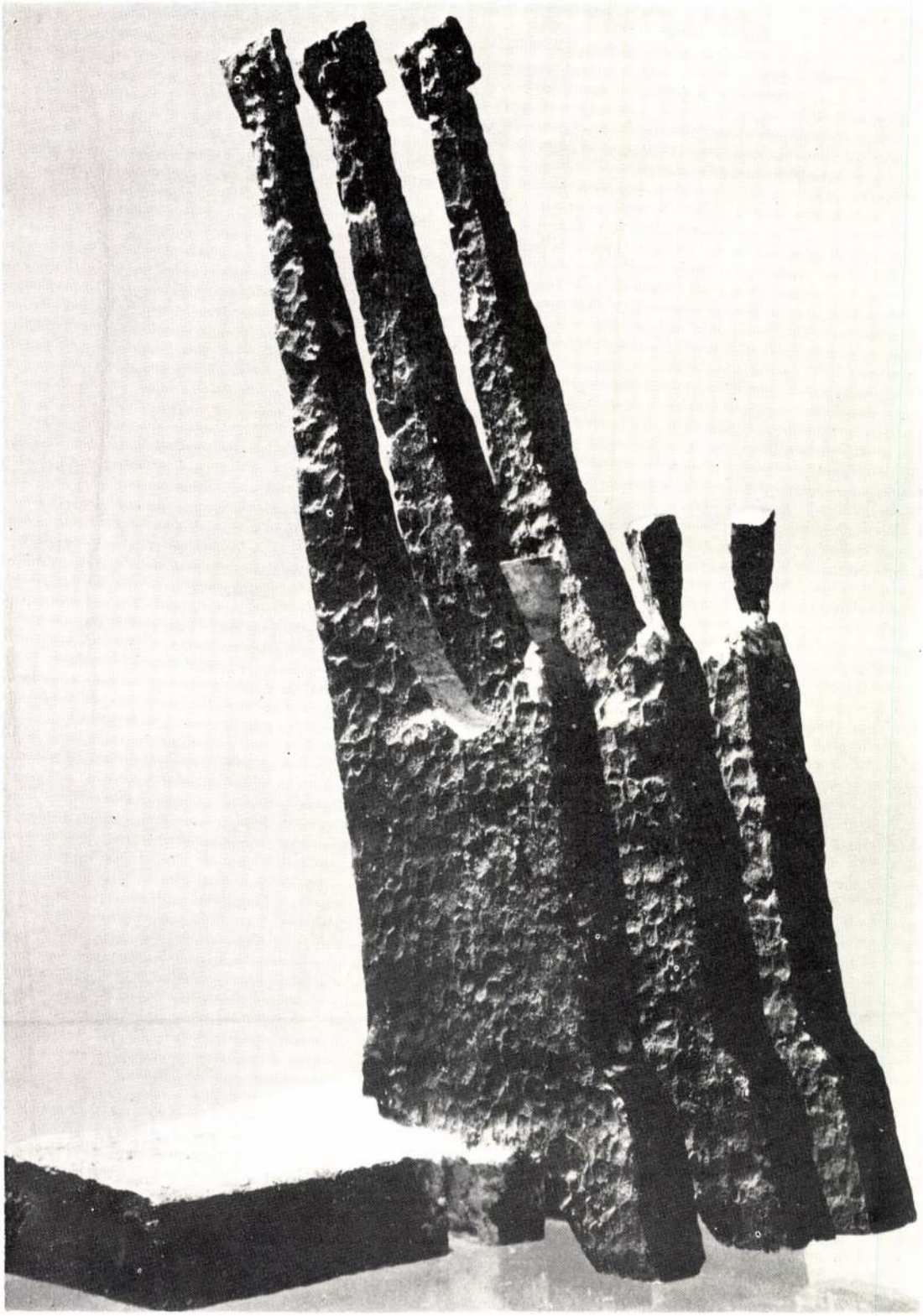

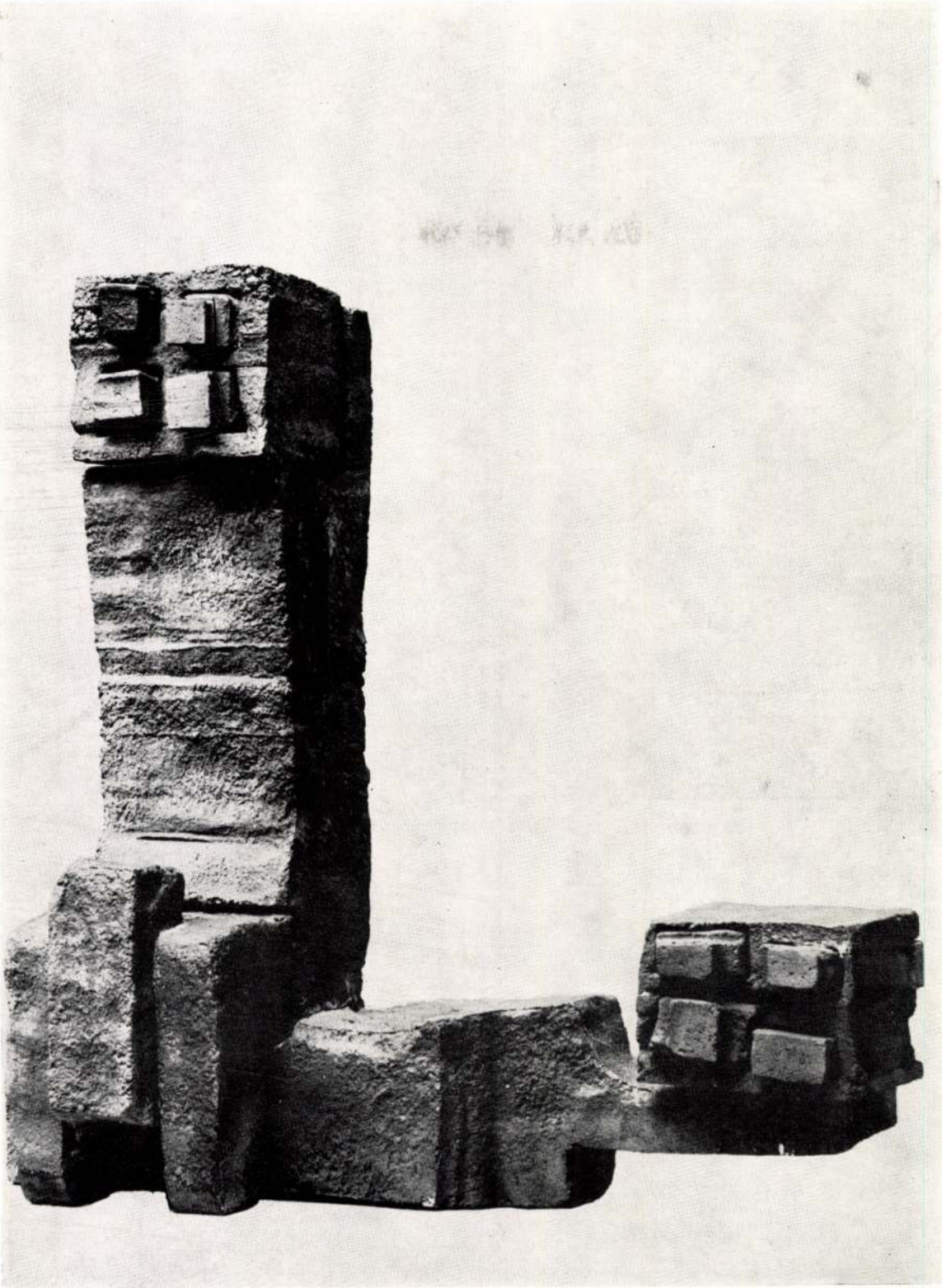

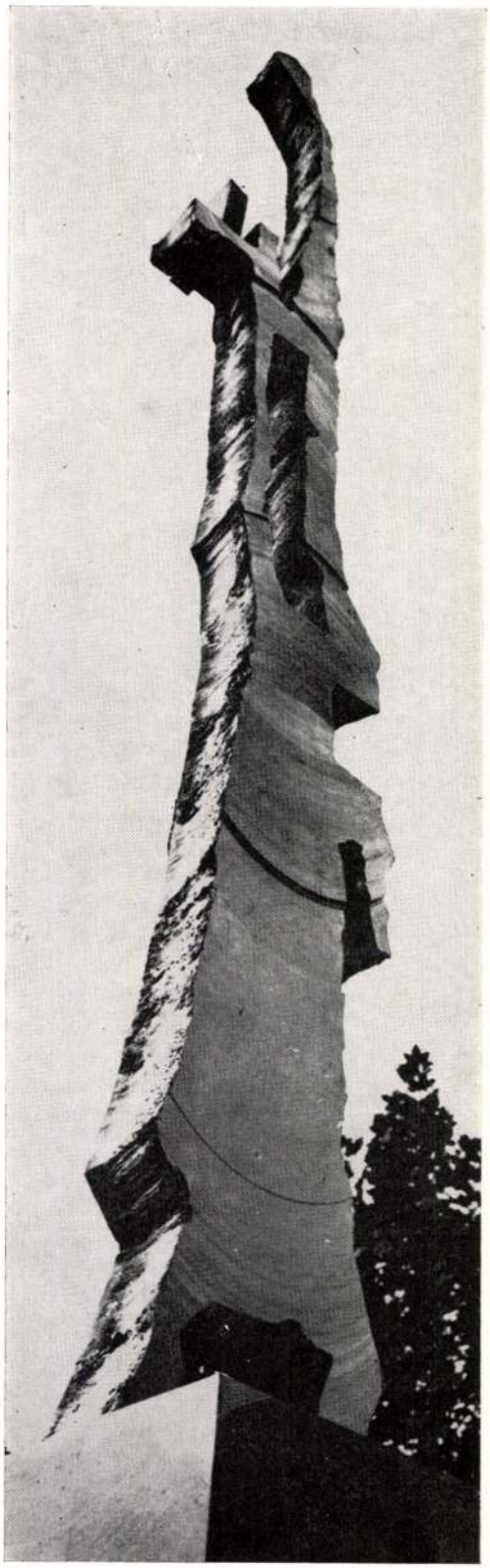

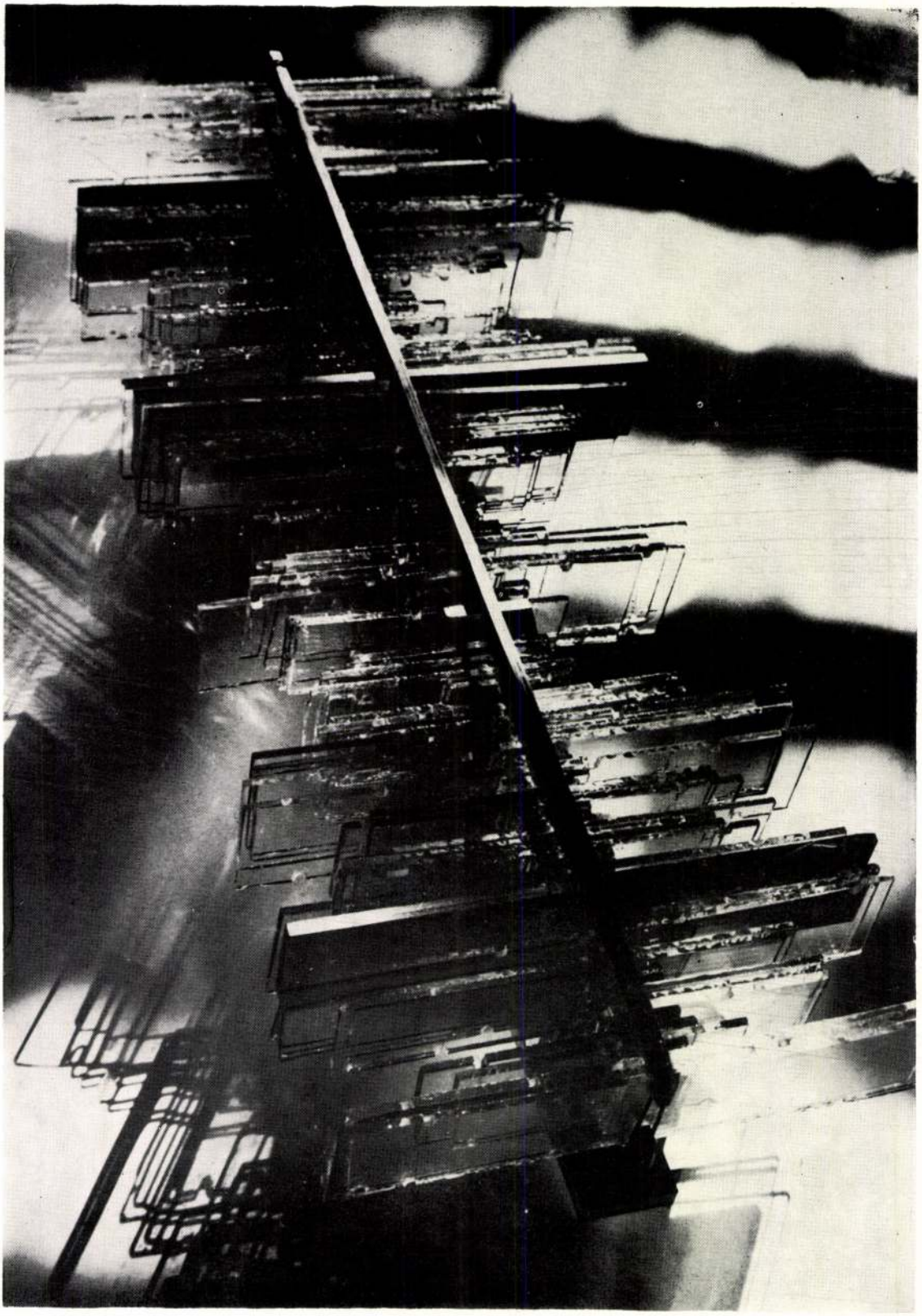

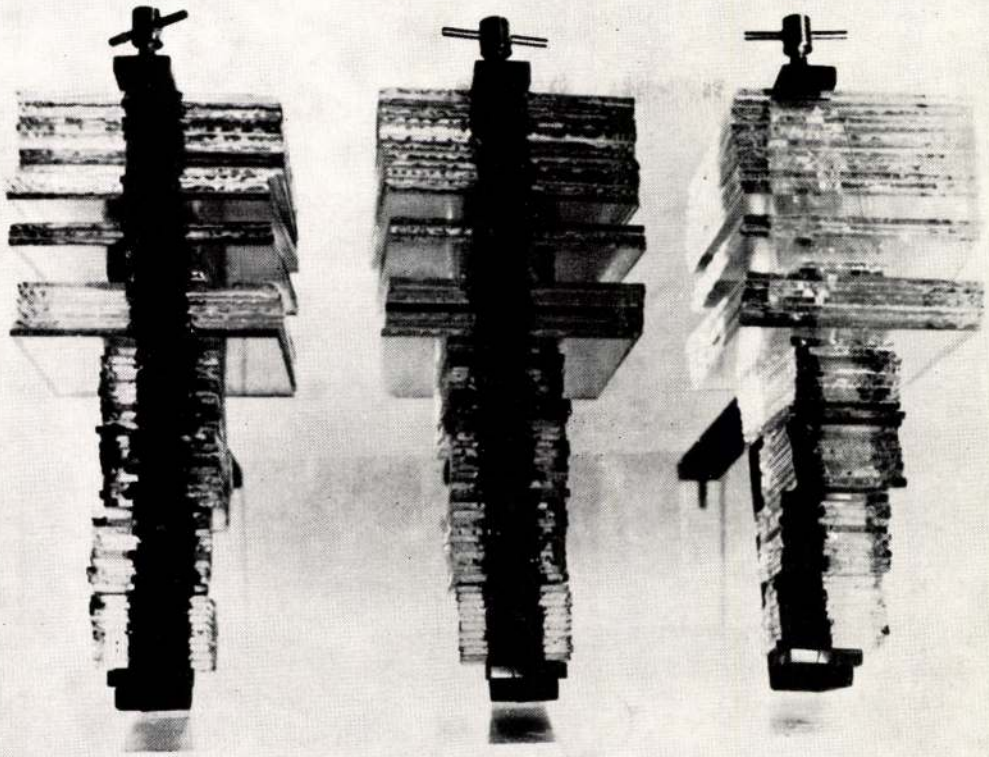

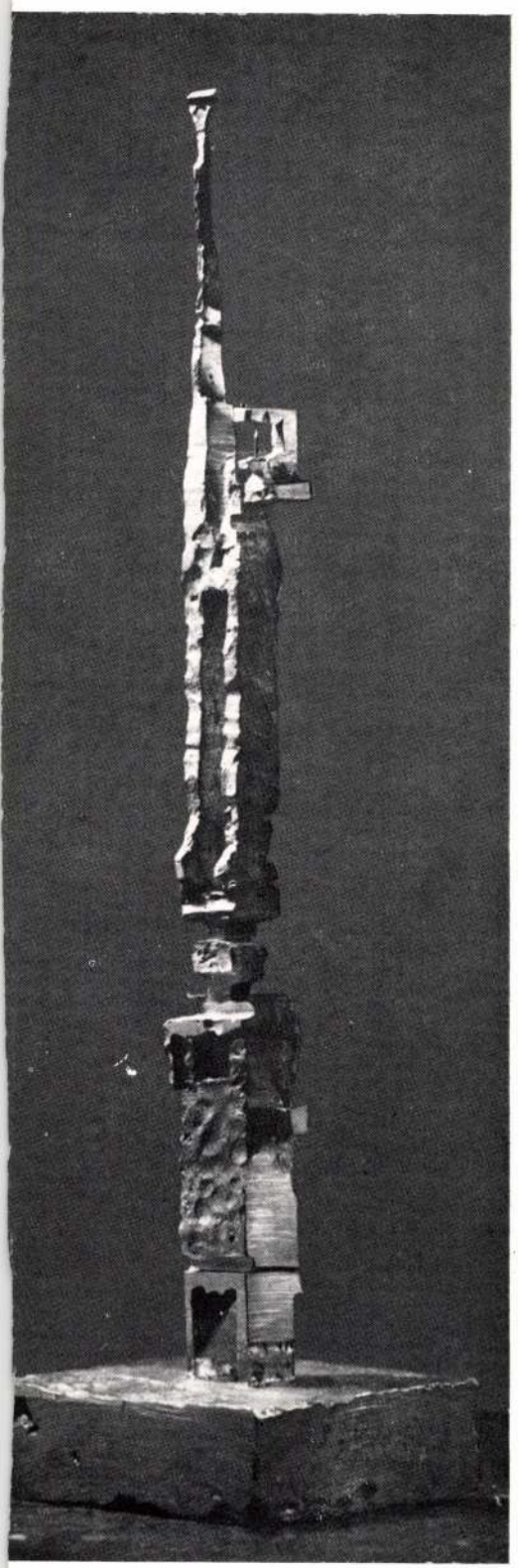

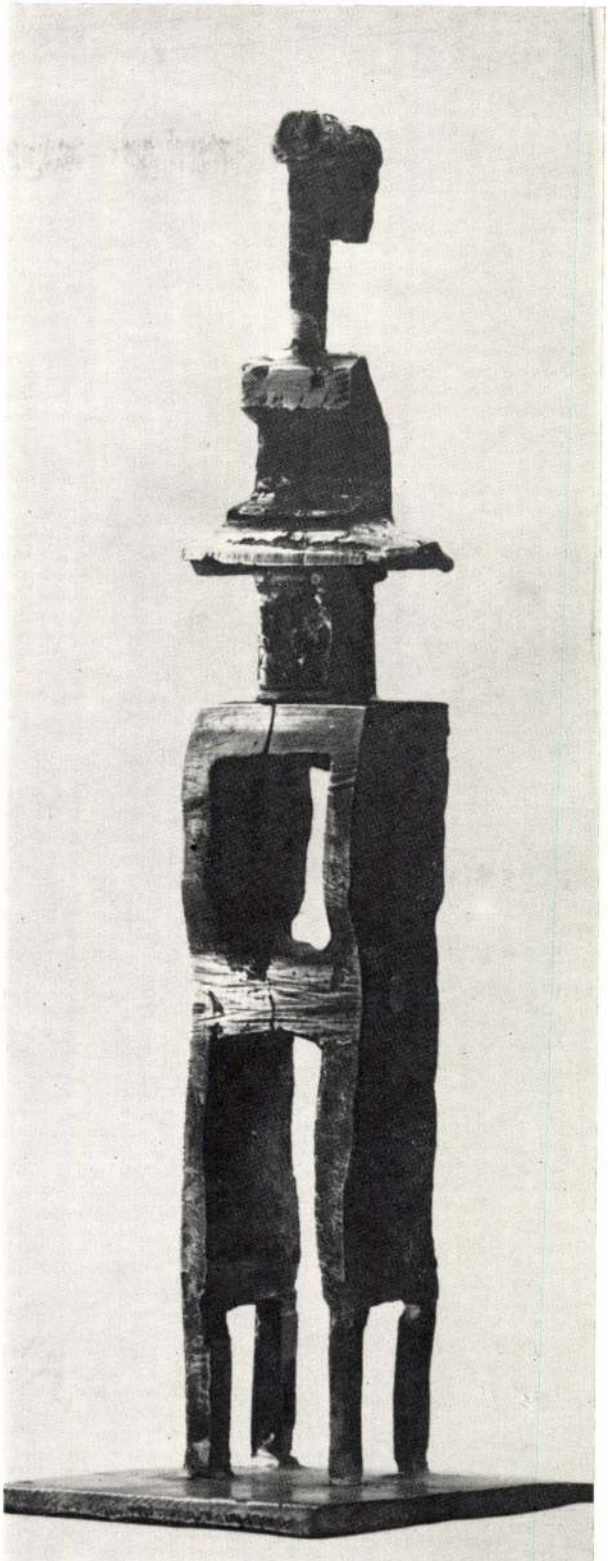

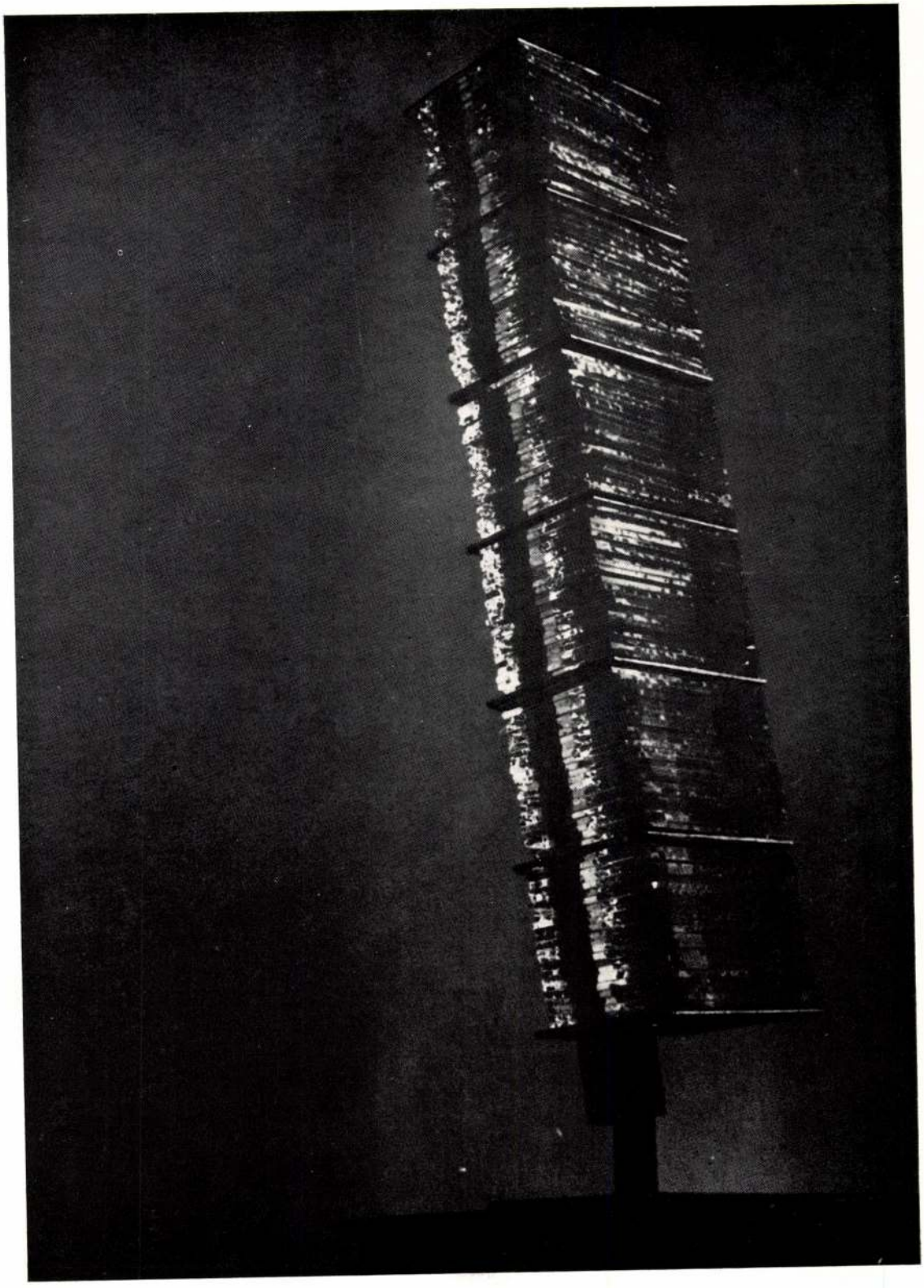

KATALÓGUS

1. BÍRÁK, 1966.
   gipsz, (festett), 320 cm
2. DOROTTYA, 1967.
   alumínium, 350 cm
3. GALAMBDÚC, 1968.
   vas, 240 cm
4. KATEGÓRIÁK, 1968.
   beton, 260 cm
5. KENTAUR, 1967.
   beton, 160 cm
6. MERENGŐ, 1968.
   bronz, 170 cm
7. ORFEUSZ, 1968.
   gipsz, (festett), 150 cm
8. TÉRDEPLŐ LEÁNYKA, 1968.
   gipsz, 100 cm
9. ÜDVÖZLET VELENCÉNEK, 1968.
   beton, 220 cm

ÜVEGSZOBOR TERVEK

1. DUNA, 1970.
   üveg, 100 cm cca. 250x100 cm
2. EMLÉKMŰ TERV, 1970.
   üveg, 100 cm 250x150 cm
3. DUNA RELIEF, 1970.
   üveg, 60x60 cm 200x200 cm
4. HÁROM FORMA, 1970.
   üveg, 50 cm cca. 250x250 cm
5. HÁZ, 1970.
   plexi, 50 cm
6. TANULMÁNY, 1970.
   üveg, 20x15 cm
7. ZENE, 1970.
   üveg, 100 cm cca. 250x200 cm

KISPLASZTIKÁK

1. ÁLLVÁNY ÉS SZOBOR I.
   bronz, 12 cm
2. ÁLLVÁNY ÉS SZOBOR II.
   bronz, 14 cm
3. CAMPAGNA, 1964.
   bronz, 22 cm
4. FAL RELIEF
   ezüst, 30x40 cm
5. HÁZ ÉS LAKÓI, 1968.
   bronz, 40x40 cm
6. HÁZ ÉS ÖNTŐFORMÁK, 1967.
   bronz, 10 cm
7. KATEDRÁLIS, 1966.
   bronz, 26 cm
8. GALAMBDÚC, 1967.
   bronz, 20 cm
9. KETREC, 1950.
   bronz, 50 cm
10. KIS ÁLLÓ FIGURA, 1964.
    bronz, 15 cm
11. KÖZÖNY, 1952.
    bronz, 19 cm
12. MADONNA, 1965.
    bronz, 21 cm
13. PIETA, 1963.
    ólom, 7 cm
14. SATU ÉS SZOBOR I., 1965.
    bronz, 20 cm
15. ÜLLŐ, SATU ÉS SZOBOR II., 1965.
    bronz, 18 cm
16. SATU ÉS SZOBOR III., 1967.
    assur, 22 cm
17. SATU-SATU, 1968.
    bronz, 20 cm
18. TÜKÖRKÉPEK
    domb. vörösréz
19. ÜLLŐ CÍNEZETT, 1964.
    bronz, 11 cm
20. VIRÁGOK (ezüstözött)
    bronz, 25 cm

A KIÁLLÍTÁST KOVÁCS BÉLA RENDEZTE
KATALÓGUST PAPP GÁBOR TERVEZTE
AZ INSTALLÁCIÓS TERVEKET VADÁSZ GYÖRGY KÉSZÍTETTE
A FOTÓK GINK KÁROLY ÉS BALLA DEMETER MUNKÁI
70 9832 NyVBalassagyarmat 1500 db – Fk.: A Kiállítási Intézmények Igazgatója – FV.: Bednár Károly

4507

VILT TIBOR KIÁLLÍTÁSA / TIHANYI MÚZEUM 1974

VILT

VILT

VILT TIBOR
KIÁLLÍTÁSA
TIHANYI MÚZEUM
1974
VESZPRÉM MEGYEI
MÚZEUMOK
IGAZGATÓSÁGA

ELŐRELÉPÉSEK ÉS VISSZACSATOLÁSOK

Vilt Tibor tihanyi kiállításának tulajdonképpen ezt a címet kellene adni, hogy „Előrelépések és visszacsatolások". Ennek logikus, matematikai pontosságú rajzát maga a művész készítette el néhány éve. Az itt fotónagyításban is látható rajz önarckép és önéletrajz egyszerre, a gondolkodási folyamat, az ösztönösség utólag rekonstruált tudatossága.

Még az időben és térben rövidebb utat bejárt művészeknél is előfordul, hogy az életmű igen sokféle utat, orientációt és kifejezési formát mutat. Az életműkiállítások gyakran járnak azzal a veszéllyel, ha mindent be akarnak mutatni és ragaszkodnak a kronológiai szigorhoz, hogy zavaros lesz a kép. Vilt Tibor életművét most – látszólag önkényesen – olyan művek láncolatára felfűzve kívántuk bemutatni, melyek a művész alkotómunkáját az adott időben előrelendítették, tehát „előrelépést" jelentenek, másrészt a plasztikai probléma egy-egy korábbi felvetéséhez és megoldásához nyúlnak vissza egy időben későbbi periódusban, tehát „visszacsatolnak".

Ha egymás mellé tesszük Vilt 1926-ban fába faragott hallatlanul fegyelmezett, puritán, az egyiptomi szobrászat időtlen varázsával ható „Önarckép"-ét és legutóbbi, 1974-es munkáját a „DNS-lánc"-ot, melynek tudományos felfedezése a biogenetika területének egyik legnagyobb jelentőségű eseménye volt az elmúlt évtizedekben, tulajdonképpen Vilt sajátos, korszerű realizmusához jutunk, és a közöttük levő félévszázados távolság elveszti jelentőségét, más értelmet kap. Vilt szerint a művészet formát ad az időnek. Ilyen módon a művésznek alapos oka volt arra, hogy a zárt, tartózkodó, majdnem rejtélyes portrétól, a külső forma elemzésétől eljutott a belső forma feltárásáig.

Vilt Tibor 1944–1960 között a modern magyar plasztika egyik morálisan legtisztább egyéni teljesítményét hozta létre rendkívül kis méretű, de érzelmi telítettségénél és feszültségénél fogva bármilyen nagyítást elbíró, a monumentalitás igényével készült kisbronzaival. A hatvanas években érdeklődése egyre inkább a tektonikus felépítés irányába fordult, és a kisplasztikák, illetve a gondolat egy-egy nagy méretű kivitelezése feszültségét nem a morális mondanivaló, hanem a formában féken tartott szerkezeti mondanivaló adja. Vilt Tibor szerencsés művész, mert törés nélkül tudott átlépni az intellektuális gondolkodás egyik szférájából a másikba. A modern tudomány világában a felfedezők izgalmával és a hályogkovácsok ösztönösségével talál rá a művészet és a tudomány azonossági pontjaira. Felfedezte a maga számára az érzékelés bonyolult biológiai folyamatát, és ennek egyes fázisait üveg–fém–fa-kompozíciókban foglalja össze. Munkája lehet, hogy nem olyan pontos, mint egy orvosi tankönyv vagy tudományos mű illusztrációja, de biztos, hogy hűségesebb annál, ami a probléma megértését és gondolati szépségének visszaadását illeti.

Vilt Tibor szobrászati terveiről is úgy beszél, mintha egy tudós számolna be készülő könyvéről. Az ember belső tartományait – reális, szellemi, művészi-pszichés – akarja ábrázolni. Nem szerencsés dolog egy művész életkorára hivatkozni, az életkort kijátszani az esztétikai értékelésben. Vilt esetében sem valamiféle akadémikus tekintélyt jelent a közel hét évtized, hanem tapasztalatot és a látókör, a befogadóképesség és áttekintési képesség tágulását.

Vilt Tibor életművéről, egyes plasztikai periódusairól komoly értékelések születtek már. A feladat itt nem lehet ezek összegezése és megismétlése, ennél érdekesebb a jelenlegi diagnózis felvázolása. Remélem, hogy érvényessége a kiállítás idejére kitart. Az életmű ugyanis még nem lezárt, komoly meglepetésekre készülhetünk fel.

Néray Katalin

FORTSCHRITTE UND RÜCKKOPPELUNGEN

Der Tihanyer Ausstellung von Tibor Vilt müsste im Grunde genommen folgender Titel gegeben werden: „Fortschritte und Rückkoppelungen". Die logische, mathematisch genaue Zeichnung dessen fertigte selbst der Künstler vor einigen Jahren an. Die hier auch in Fotovergrösserung sichtbare Zeichnung ist zugleich Selbstbildnis und Selbstbiographie, die nachträglich rekonstruierte Bewusstheit des Denkprozesses, der Instinktivität.
Es kommt auch dei Künstlern, die in Zeit und Raum einen kürzeren Weg hinter sich gebracht haben vor, dass das Lebenswerk vielerlei Wege, Orientationen und Ausdrucksformen zeigt. Die Lebenswerkausstellungen bergen oft die Gefahr in sich, dass, wenn man alles zeigen will und an der chronologischen Strenge festhält, das Bild etwas verworren wird. Das Lebenswerk von Tibor Wilt wollten wir nun — scheinbar willkürlich — anhand solcher Werke zeigen, die die schöpferische Arbeit des Künstlers zur gegebenen Zeit vorwärtstrieben, also einen „Fortschritt" bedeuteten, andererseits auf ein früheres Aufwerfen des plastischen Problemes und auf deren Lösung in einer zeitlich späteren Periode zurückgreifen, also „rückkoppeln". Wenn wir das 1926 in Holz geschnitzte, unerhört disziplinierte, puritanische, mit dem zeitlosen Zauber der ägyptischen Plastiken wirkende „Selbstbildnis" und seine letzte, 1974 entstandene Arbeit die „DNA-Kette", deren Entdeckung eine der wichtigsten Ereignisse der Biogenetik der vergangenen Jahrzehnte war, nebeneinander betrachten, sehen wir den eigentümlichen, modernen Realismus Vilts vor uns und das zwischen den beiden Werken liegende Vierteljahrhundert verliert die Bedeutung, erhält einen anderen Sinn. Laut Vilt verleiht die Kunst der Zeit eine Form. So hat der Künstler einen gewichtigen Grund, von dem verschlossenen, zurückhaltenden, nahezu geheimnisvollen Portrait, von der Analyse der äusseren Form zur Erschliessung der inneren Form zu gelangen.
Tibor Vilt hat zwischen 1944 und 1960 eine der moralisch reinsten individuellen Leistungen der modernen ungarischen Plastik mit seinen kleinen, aber auf Grund der emotionellen Ladung und der Spannung jede Vergrösserung ertragenden, mit dem Anspruch auf Monumentalität gearbeiteten Bronzeplastiken. In den sechziger Jahren wandte sich sein Interesse immer mehr dem tektonischen Aufbau zu, und die Spannung in den grösser ausgeführten Kleinplastiken, bzw., Gedanken ergibt nicht mehr der Moralische Inhalt, sondern die in Form gezäumte Strukturaussage. Tibor Vilt ist ein glücklicher Künstler, da er ohne einem Bruch aus der einen Sphäre der intellektuellen Denkweise in die andere überschreiten konnte. In der Welt der modernen Wissenschaft findet er mit der Erregung der Entdecker und mit dem Instinkt der knochenheilenden Bauern die Berührungspunkte der Wissenschaft und der Kunst. Er hat für sich den komplizierten biologischen Prozess der Wahrnehmung entdeckt und die einzelnen Phasen des Prozesses fasst er in Glas-Metall-Holz Kompositionen zusammen. Vielleicht ist seine Arbeit nicht so genau, wie ein Lehrbuch für Mediziner, oder die Illustration eines wissenschaftlichen Werkes, sie ist jedoch auf jeden Fall weit treuer, was das Verstehen des Problemes und die Widergabe der gedanklichen Schönheit betrifft.
Tibor Vilt spricht auch über seine Pläne in der Plastik so, als würde ein Wissenschaftler über sein nächstes Buch berichten. Er will die inneren Reiche des Menschen — die realen, geistigen und künstlerisch-psychischen — darstellen. Es ist nicht allzu glücklich, sich auf das Alter eines Künstlers zu berufen, oder sein Alter in der ästhetischen Wertung auszuspielen. Auch bei Vilt bedeuten die nahezu sieben Jahrzehnte nicht irgend einen akademischen Respekt, sondern

Erfahrung und Gesichtskreis, die Erweiterung der Aufnahmefähigkeit und der Übersicht. Über das Lebenswerk Tibor Vilts, über seine einzelnen plastischen Perioden sind bereits bedeutende Wertungen geschrieben worden. Hier kann es nicht die Aufgabe sein, diese zusammenzufassen und widerzugeben, interessanter ist die Skizzierung der gegenwärtigen Diagnose. Ich hoffe, dass die Gültigkeit bis Ende der Ausstellung ausdauert. Das Lebenswerk ist nämlich noch nicht abgeschlossen, wir können uns noch auf grosse Überraschungen gefasst machen.

Katalin Néray

STEPS FORWARD AND FEEDBACK

Tibor Vilt's exhibition in Tihany should rather be entitled "Steps forward and feedback". The artist himself made a logically and mathematically exact picture of this a few years ago. This drawing displayed here as a blown-up photograph is a combination of a self-portrait and autobiography, a later-reconstructed consciousness of the thinking process and instinct.

It occurs even in the oeuvre of such artists who have completed a shorter circle both in time and space that an oeuvre shows several paths and orientations and forms of expression. An exhibition showing a complete oeuvre often contains the hazard that it may end up as a confused picture, if everything is displayed and the chronology is strictly observed. Our intention now has been to make such a selection that, however arbitrary it may seem, presents the chain of those works which in their time helped to swing the creativity of the artist forward and thus meant a "step forward" and also those which reach back to an earlier exposition and solution of a plastic problem at a later point of time, thus serving as "feed-back".

If we compare Vilt's enormously disciplined, puritanical "Self-portrait" carved in wood in 1926 which carries the eternal spell of Egyptian sculpture with his work of 1974 entitled "DNA-Chain" which represents the most important scientific discovery of biogenetics of the last decades, we actually arrive at Vilt's particular, up-to-date realism; and the significance of the half century distance diminishes and gains a differenc perspective. According to Vilt, art lends form to time. Thus the artist is thoroughly justified to have left the world of the closed, reserved almost mysterious portrait, that is the analysis of external form, and explore the internal form.

Tibor Vilt produced one of the most pure individual performance of modern Hungarian sculpture with his small sized bronzes which were so immensely charged with emotion and tension that they are apt to tolerate any size of magnification due to their monumentality. In the 60s his interest shifted towards tectonic constructions and the tension of the small sculptures or that of the large-scale realization of certain notions is no longer expressed by the moral context but by the structural context closed into a form. Tibor Vilt is a lucky artist because he was able to leap over one sphere of intellectual thinking to another without interruption. He moves about in the world of modern science with the excitement of explorers, and by the instinct of quacks he feels the points of identity between art and science. He has discovered for himself the

complicated biological process of perception, and he summarizes the various phases of the process in glass-metal-wood compositions. It may well be that his work is never as precise as the illustrations of a medical textbook or scientific paper but it is quite certainly a more faithful presentation as regards the understanding of the idea and the representation of the beauty of the notion.
Tibor Vilt talks about his sculptural plans as if a scientist were talking about the process of writing a book. He wants to depict the internal faculties of man; his real, spiritual, artistic and psychical abilities. It is never fortunate to attribute such skills to the age of the artists or play off his age in an aesthetical analysis. The nearly seven decade long life-time in Vilt's case does not impose some sort of academic authority but it means the commulation of experience and an expansion of the range of vision, capacity and synthetizing ability.
There have been numerous assessments of the oeuvre of Tibor Vilt and his various periods. Our task is not to summarize or repeat these as it seems more valuable to make a diagnosis of the presents state. I hope that the validity of this will hold as long as the exhibition stands. His oeuvre is not yet closed and we must be prepared for further surprises.

Katalin Néray

PROGRESSIONS ET RETOURS

L'exposition de Tibor Vilt à Tihany devrait, au fond, être intitulée: « Progressions et retours ». Le dessin logique et d'une précision mathématique a été exécuté sous le même titre par l'auteur lui-même, il y a quelques années. Ce dessin, dont on peut voir ici l'agrandissement photographique, est à la fois un autoportrait et une autobiographie, la prise de conscience d'un processus mental : l'intuition.
Il arrive, même chez les artistes ayant parcouru un itinéraire moins grand dans le temps et l'espace, que l'oeuvre présente une grande variété des chemins abordés, des orientations et des formes d'expression. Les expositions consacrées à des oeuvres entiers — surtout si elles veulent présenter tout et tiennent rigoureusement à la chronologie — comportent souvent le danger de n'offrir qu'une image confuse. Cette fois, nous avons voulu présenter — arbitrairement, en apparence — l'oeuvre de Tibor Vilt suivant le fil d'une série de travaux qui, d'une part, ont représenté à leur temps une poussée en avant dans l'activité créatrice de l'artiste, donc correspondent à des « progressions », et d'autre part, sont revenus à un moment plus tradif à des solutions ou thèmes plastiques soulevés plus tôt, c'est-à-dire constituent des « retours ».
Si l'on confronte l' « Autoportrait » de 1926 de Vilt, sculpté en bois avec un extrême puritanisme sobre, à l'air magiquement intemporel d'une statue egyptienne et sa dernière création, datant de 1974, la « Chaîne DNA », renvoyant à une découverte scientifique qui a été l'un des événements les plus importants des décennies dernières dans le domaine de la biogénétique, alors on saisira le réalisme particulier, et moderne, de Vilt qui fait disparaître la distance d'un demi siècle séparant ces deux oeuvres, ou du moins lui donne un sens

différent. Vilt dit que c'est par l'art que les époques revêtent une forme. L'artiste avait donc une motivation suffisante pour suivre la voie qui l'a conuit de l' « Autoportrai »t très uni, discret, presque mystérieux — une analyse de la forme extérieure — à l'exploration profonde de la forme intérieure.

Avec ses bronzes de très petite dimension mais prétendant à la monumentalité et pouvant supporter n'importe quel agrandissement grâce à leur charge émotionnelle, à leur tension interne, Tibor Vilt a fourni, entre 1944 et 1960, l'un des apports individuels moralement les plus purs de la sculpture moderne hongroise. Dans les années soixante, son intérêt est de plus en plus porté vers les structures architectoniques, et la tension de ses petites sculptures et de quelques thèmes exécutés en grand format ne s'explique plus, dès cette période, par leur contenu moral, mais par leur conception structurale bridée dans la forme. Tibor Vilt est un artiste qui a la chance d'avoir pu passer sans cassure d'une sphère de préoccupation intellectuelle à l'autre. Il se promène dans l'univers de la science moderne avec l'excitation des découvreurs, et tombe sur les points de contact entre l'art et la science avec le même intuitivité que les « abatteurs de cataracte » faisaient autrefois l'ablation du cristallin. Il a découvert pour lui-même le processus biologique complexe de la perception pour en reproduire les étapes dans les compositions de verre-métal-bois. Ces oeuvres sont peut-être moins exactes que l'illustration d'un manuel de médecine ou d'un ouvrage scientifique, mais elles sont certainement plus fidèles par leur effort de pénétrer le problème et d'en rendre la beauté spirituelle.

Même de ses projets futurs en matière de sculpture, Tibor Vilt parle à la façon d'un scientifique qui rend compte de son livre en préparation. Il envisage de représenter les domaines internes de l'homme : le réel, le spirituel, l'artistique-psychique. En général, il n'est pas très opportun de citer l'âge de l'artiste pour le faire entrer dans l'analyse esthétique de son oeuvre. Mais dans le cas de Vilt les près de sept décennies ne signifient pas une autorité d'acydémicien, mais simplement des expériences, un élargissement de l'horizon et une capacité croissante d'absorber et d'embrasser de vue les choses nouvelles.

De sérieuses études ont déjà été consacrôes à l'oeuvre de Tibor Vilt, aux différentes période s de son expression plastique. Il n'est pas de notre tâche d'en donner ici une nouvelle version, ni même une récapitulation, ce qui nous intéresse davantage, c'est établir le diagnostic actuel. On espère qu'il n'aura pas perdu sa validité d'ici à la fin de cette exposition. Car l'oeuvre n'est point clos, et on peut s'attendre à y avoir encore des surprises considrables.

Katalin Néray

ÉLETRAJZ, KIÁLLÍTÁSOK

1905-ben született Budapesten
1922–1925 között a budapesti Iparművészeti Iskolában tanult
1925–1926-ig a Képzőművészeti Főiskolán folytatja tanulmányait
1926-ban állítják ki először egy portréját Bécsben, egy csoportos kiállításon
A Fővárosi Múzeum megveszi „Kontyos nő" c. portréját
1927-ben tagjai közé választja az UME (Új Művészek Egyesülete)
Két munkája szerepel a KUT kiállításán
1928–1930 Miután elnyeri Ernst Lajos díját, a Római Magyar Akadémián ösztöndíjas
1929-ben fa Önarckép-ét kiállítják a Velencei Biennálén
Kmetty Jánossal közös kiállítást rendez a Tamás Galériában
1933-ban elnyeri a főváros Ferenc József-díját
1934-ben Barcsay Jenővel állít ki az Ernst Múzeumban
1934–1939 között a KUT (Képzőművészek Új Társasága) állandó kiállítója, sőt zsüritagja
1945 után újra dolgozni kezd, állami megbízásra köztéri szobrokat készít
1946–1953 között rendszeresen szerepel a nemzeti tárlatokon
1947-ben részt vesz a „Közösségi művészet felé" c. kiállításon
1955–1958 között a Tiszalöki Vízierőműhöz készített emlékművén dolgozik, miután megnyeri a pályázatot
1960–1965 között több állami megbízatásnak tesz eleget (Eötvös-emlékmű Ercsiben, az egri iskola 50 m^2-es domborműve, pesterzsébeti felszabadulási emlékmű)
1965-ben Munkácsy-díjjal tüntetik ki
Önálló kiállításon mutatják be műveit a székesfehérvári István király Múzeumban
1966-ban Domanovszky Endrével állít ki a párizsi Françoise Ledoux Galériában
1967-ben Kondor Bélával és Gádor Istvánnal állít ki a bécsi Collegium Hungaricumban
A Székesfehérvári Könnyűfémműben elkészül és felállításra kerül Dorottya c. szobra
Részt vesz a modern magyar művészet londoni kiállításán a Royal Institute Galleries-ben
1968-ban ő képviseli a magyar szobrászatot a Velencei Biennálén
1969-ben szerepel az antwerpeni Middelheim Parkban rendezett nemzetközi szabadtéri szobrászati kiállításon
1970-ben önálló kiállításon mutatkozik be a budapesti Műcsarnokban, első üvegplasztikái elkészülnek
Érdemes Művész címmel tüntetik ki
1971-ben folytatja üvegplasztikai kísérleteit (Vigadó-terv)
1972-ben konstruktivista magyar kiállításon szerepel Romániában; miskolci Technika c. szobra elkészül
1973-ban részt vesz a moszkvai mai magyar szobrászati tárlaton
Madách-emlékművét felállítják a Margitszigeten
Elnyeri a budapesti II. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé egyik díját
1974-ben a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeumban állítja ki legújabb munkáit (Gulyás Gyula társaságában)
„Előrelépések és visszacsatolások" c. kiállítása a Tihanyi Múzeumban

BIOGRAPHIE, AUSSTELLUNGEN

1905 wurde er in Budapest geboren
1922—1925 Studien in der Budapester Kunstgewerbeschule
1925—1926 Fortsetzung der Studien an der Hochschule für Bildende Kunst
1926 wird zum ersten Mal ein Portrait von ihm in Wien bei einer Ausstellung von mehreren Künstlern gezeigt
Das Hauptstädtische Museum kauft sein Portrait „Frau mit Dutt"
1927 wird er von dem UME (Verein Neuer Künstler) zum Mitglied gewählt
Zwei seiner Arbeiten werden bei der KUT (Neue Gesellschaft der bildenden Künstler) Ausstellung gezeigt
1928—1930 Nachdem er den Preis von Lajos Ernst gewann, ist er Stipendiant an der ungarischen Akademie in Rom
1929 Sein in Holz geschnitztes Selbstbildnis wird an der Biennale in Venedig ausgestellt
Mit János Kmetty veranstalten sie eine gemeinsame Ausstellung in der Tamás Galerie
1933 gewinnt er den Franz Josef Preis der Hauptstadt
1934 stellt er gemeinsam mit Jenő Barcsay im Ernst Museum aus
1934—1939 ist er ständiger Aussteller und Jury-Mitglied der KUT (Neue Gesellschaft der bildenden Künstler)
1945 beginnt er wieder zu arbeiten, auf Staatsaufträge hin macht er Plastiken für öffentliche Plätze
1946—1953 ist er ständig bei den nationalen Ausstellungen dabei
1947 nimmt er an der Ausstellung „In Richtung der gemeinschaftlichen Kunst" in Budapest teil
1955—1958 arbeitet er an seinem Denkmal für das Wasserkraftwerk von Tiszalök, nachdem er den ausgeschriebenen Preis gewann
1960—1965 kommt er mehreren Staatsaufträgen nach (Eötvös Denkmal in Ercsi, das 50 m^2 grosse Relief in der Schule in Eger, Befreiungsdenkmal in Pesterzsébet)
1965 wird er mit dem Munkácsy Preis ausgezeichnet Seine Werke werden bei einer selbständigen Ausstellung im István Király Museum in Székesfehérvár gezeigt
1966 stellt er mit Endre Domanovszky in der Pariser Galerie Françoise Ledoux aus
1967 stellt er mit Béla Kondor und István Gádor im Wiener Collegium Hungaricum aus
Er nimmt an der Ausstellung der ungarischen Kunst in London in den Royal Institut Galleries teil sein Werk „Dorothea" wurde im Leichtmetallwerke, Székesfehérvár realisiert und aufgestellt
1968 vertrat er die ungarische Kunst bei der Biennale in Venedig
1969 nimmt er an dem im Middelheim Park in Antwerpen veranstalteten internationalen Freilichtausstellung teil
1970 stellt er sich mit einer selbständigen Ausstellung in der Budapester Kunsthalle vor, seine ersten Glasplatiken entstehen
Er wird mit dem Titel Verdienter Künstler ausgezeichnet
1971 setzte er seine Versuche mit Glasplastiken fort (Vigado-Plan)
1972 nimmt er an der Ausstellung der Ungarischen Konstruktivisten in Rumänien teil, es entsteht sein Werk „Technik" für Miskolc

1973 nimmt er an der Moskauer Ausstellung der ungarischen Gegenwartsplastik teil
Sein Madách Denkmal wird auf der Margaretheninsel aufgestellt
Er gewinnt ein Preis der II. Internationalen Kleinplastikbiennale in Budapest
1974 stellt er seiner neusten Werke im Petőfi Literarischen Museum in Budapest aus (gemeinsam mit Gyula Gulyás)
„Fortschritte und Rückkoppelungen", Ausstellung im Museum zu Tihany

BIOGRAPHICAL NOTES, EXHIBITIONS

Born in 1905 in Budapest.
Educated at the School of Arts and crafts between 1922 and 1925. Continued his studies at the College of Fine Arts in Budapest between 1925 and 1926
1926 participated at a collective exhibition in Vienna with a portrait. The Municipal Museum bought his portrait entitled *Woman with knotted hair*
1927 elected as member of UME (Association of New Artists) Two of his works were shown at the exhibition of KUT (New Association of Fine Artists)
1928 After havng won the Prize of Lajos Ernst, was awarded a scholarship to study at he Hungariani Academy in Rome
1929 His *Self-portrait* made of wood shown at the Biennial in Venice
(Joint exhibition with János Kmetty shown in the Gallery Tamás, Budapest)
1933 won the Franz Joseph Prize of the Capital
1934 Joint exhibition with Jenő Barcsay in the Ernst Museum
1934–1939 During this period exhibited as permanent member of KUT, also a member of the Jury
after
1945 resumed his artistic activity and received state conmissions for statues made for public parks
1946–1953 during this period regularly participated in national exhibitions
1947 participated at the exhibition entitled "Towards an Art for All" in Budapest
1955–1958 worked on his monument for the hydro-dam in Tiszalök after having won the competition
1960–1965 during this period completed several state commissions (Eötvös monument in Ercsi, the 50 square metre relief for the school of Eger, liberation monument in Pesterzsébet)
1965 awarded Munkácsy Prize
His one-man show shown in the St. Stephen Museum in Székesfehérvár
1966 joint exhibition with Endre Domanovszky at the Gallery Françoise Ledoux in Paris
1967 joint exhibition with Béla Kondor and István Gádor at the Collegium Hungaricum in Vienna

His sculpture entitled "Dorothea" was completed and erected in the Light Metal Works of Székesfehérvár
Participated in the Contemporary Hungarian Art exhibition shown in the Royal Institute Galleries, London

1968 Hungarian sculpture was represented by him in the Biennial of Venice

1969 participated at the open air international exhibition of sculpture in the Middelheim Park, Antwerp

1970 one-man show in the Budapest Art Gallery (Műcsarnok)
Completed his first plastical works made of glass. Awarded Merited Artist of the Hungarian People's Republic

1971 continued his experiments with plastical works made of glass (sketch for the building Vigadó)

1972 participated at a Hungarian constructivist exhibition in Rumania
Completed his sculpture entitled "Technique" for Miskolc

1973 participated at the Hungarian sculpture exhibition shown in Moscow
His Madách monument unweiled in the Margaret Island
Won a Prize of the Second International Biennial of Small Sculpture, Budapest

1974 exhibited his most recent works at the Petőfi Literary Museum (with Gyula Gulyás)
Exhibition entitled "Steps forward and feedback" in the Museum of Tihany

BIOGRAPHIE, EXPOSITIONS

1905 — naissance à Budapest

1922-1925 — études à l'Ecole des Arts Décoratifs à Budapest

1925-1926 — poursuit ses études à l'Ecole des Beaux Arts à Budapest

1926 — on expose pour la première fois un portrait de lui à une exposition collective à Vienne
Son portrait intitulé « Femme au chignon » est acheté par le Musée Municipal de la capitale

1927 — il est élu membre de l'UME (Association des Nouveaux Artistes)
Participe avec deux oeuvres à l'exposition du KUT (Nouvelle Société d'Art Plastique)

1928-1930 — après avoir obtenu le prix fondé par Lajos Ernst, devient boursier de l' « Académie de Rome »

1929 — son Autoportrait en bois est exposé à la Biennale de Venise
Exposition commune avec János Kmetty à la Galérie Tamás

1933 — obtient le prix François-Joseph de la capitale

1934 — expose avec Jenő Barcsay au Musée Ernst

1934-1939 — exposant régulier du KUT (Nouvelle Société d'Art Plastique), et en devient mêmembre du jury

1945 — recommence à travailler, fait des statues destinées aux places publiques sur commande d'Etat
1946-1953 — figure constamment aux Salons nationaux pendant toute cette période
1947 — participe à l'exposition « Vers un Art collectif »
1955-1958 — travaille sur le monument destiné à la centrale hydraulique de Tiszalök, après avoir gagné le concours ouvert sur ce thème
1960-1965 — satisfait plusieurs commandes d'Etat
(monument commémoratif d'Eötvös à Ercsi, bas-relief de 50 m^2 à l'école d'Eger, monument de la Libération à Pesterzsébet)
1965 — obtient le prix Munkácsy.
Ses oeuvres sot présentées au public dans le cadre d'une exposition particulière au musée Roi Etienne de Székesfehérvár
1966 — expose avec Endre Domanovszky chez Françoise Ledoux à Paris
1967 — expose avec Béla Kondor et István Gádor au Collegium Hungaricum de Vienne
achéve son statue intitulée « Dorothea » à Székesfehérvár, Usine de Métallurgie Légère
Participe à l'exposition de l'Art Hongrois dans Royal Institute Galleries à Londres
1968 — seul représente à lui la sculpture hongroise à la Biennale de Venise
1969 — participe à l'exposition en plein air de la sculpture internationale organisée au Parc Middelheim à Anvers
1970 — se présente au public de la capitale sous forme d'une exposition particulière organisée à la grande Salle d'Exposition de Budapest
Il exécute ses premières oeuvres plastique s en verre
Il obtient la distinction « Artiste Méritant »
1971 — poursuit ses expériences plastiques en verre (projet pour le Vigadó)
1972 — figure à l'exposition des constructivistes hongrois en Roumanie
achève son statue intitulée « Technica » destinée à Miskolc
1973 — participe à l'exposition de la sculpture hongroise à Mouscou
Son monument commémoratif de Madách est mis en place dans l'Ile sainte Marguerite
Il obtient un prix de la IIe Biennale Internationale de Petite Sculpture organisée à Budapest
1974 — expose ses dernières oeuvres au Musée littéraire Petőfi à Budapest (avec Gyula Gulyás)
Exposition « Progressions et retours » au musée de Tihany

1. Önarckép, 1926

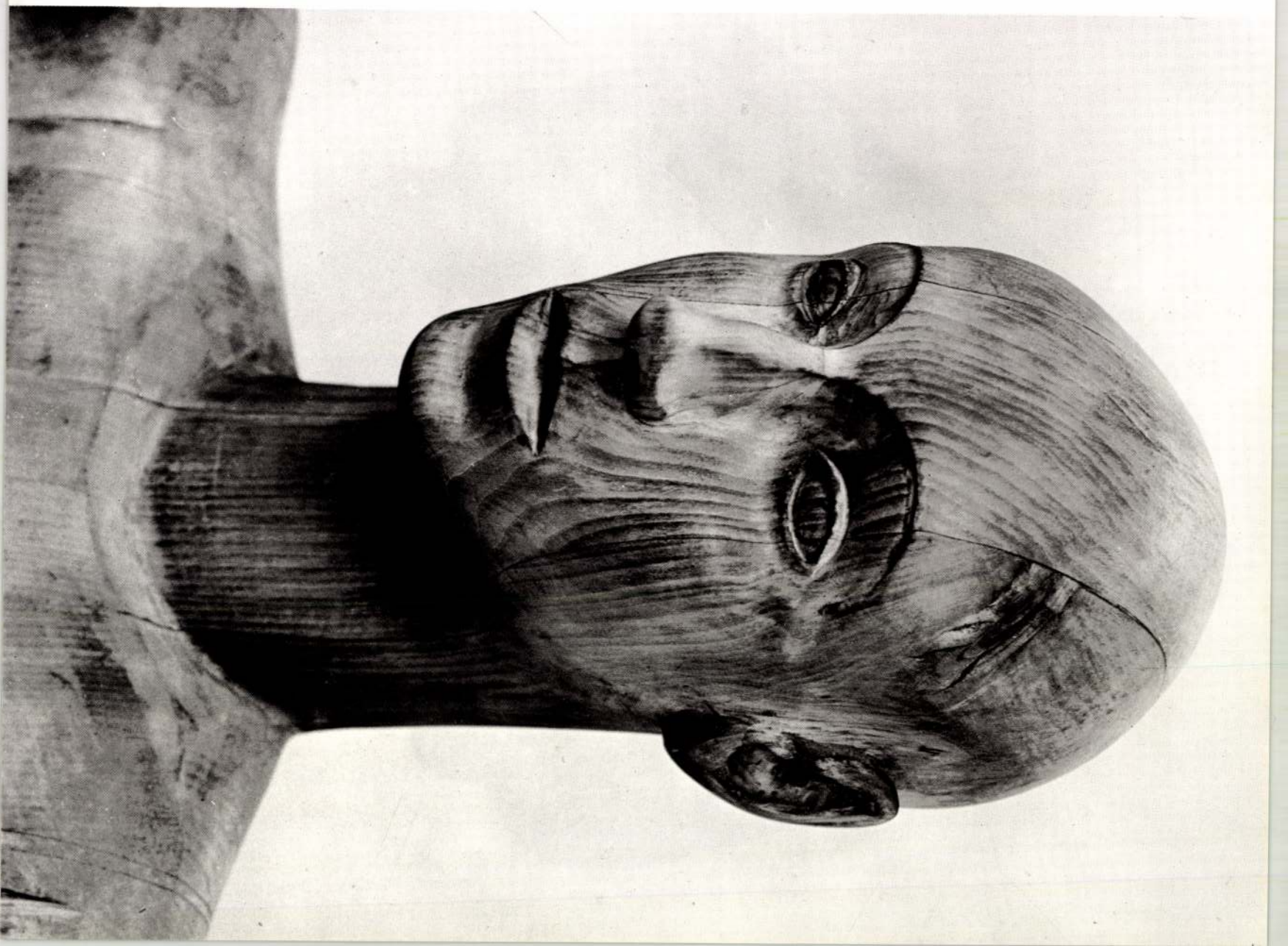

3. Gyermekfej a háború után, 1946

2. Magány, 1944

4. Búcsú (Figura székkel), 1947

4. Búcsú (Figura székkel), 1947

6. Tükörképek, 1948

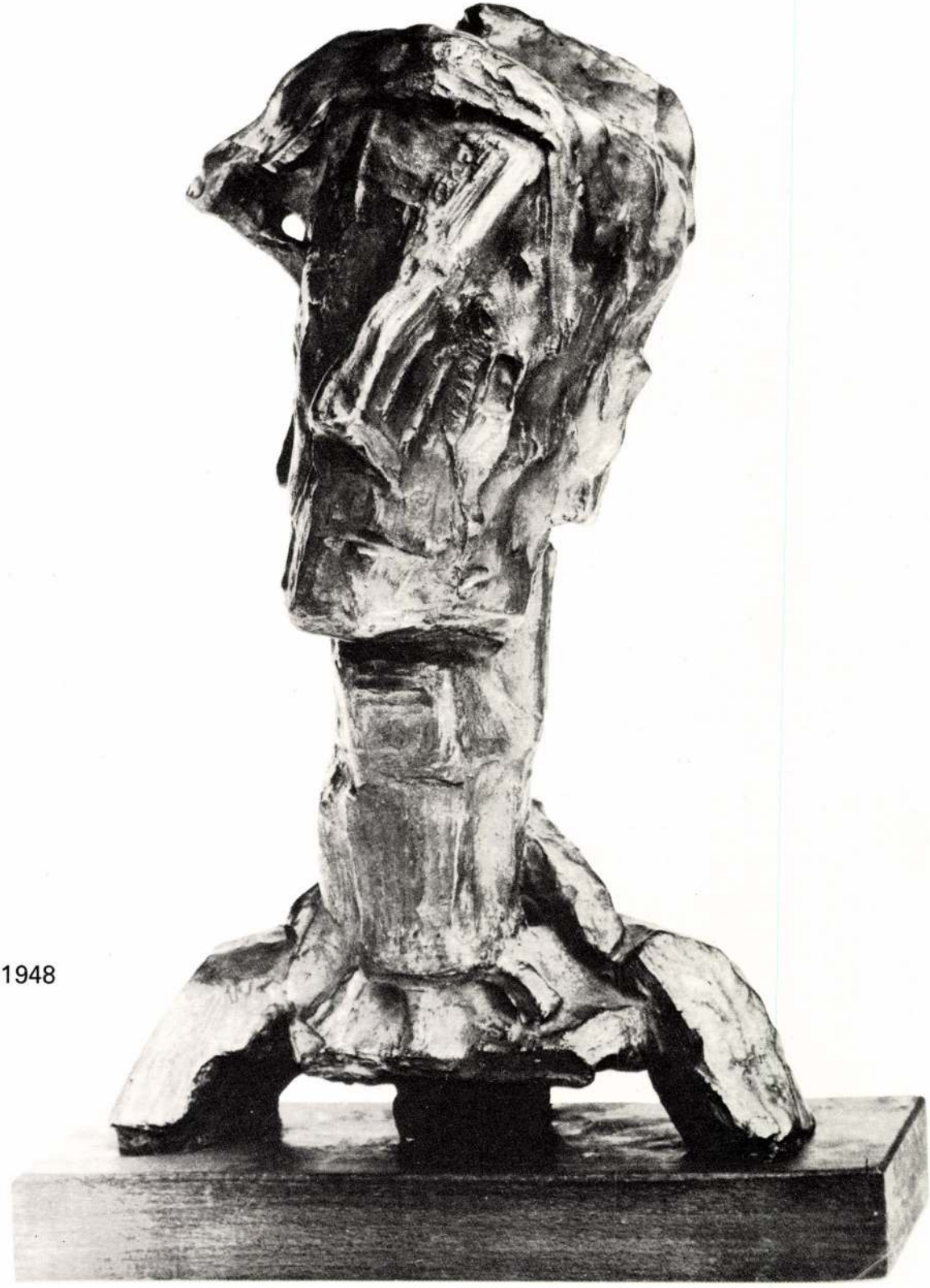

5. Férfifej, 1948

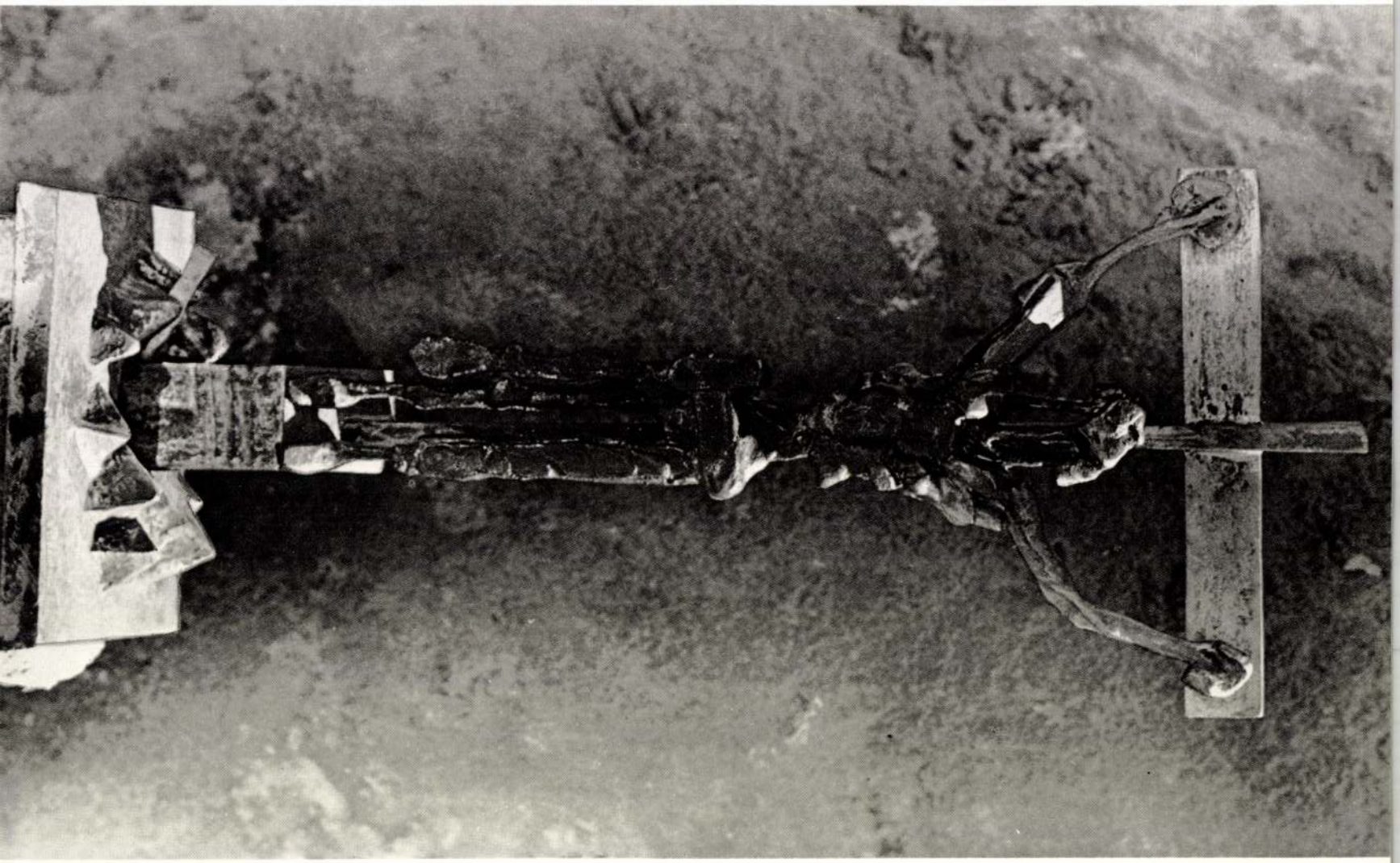

16. Krucifix, 1955

10. Krucifix, 1949

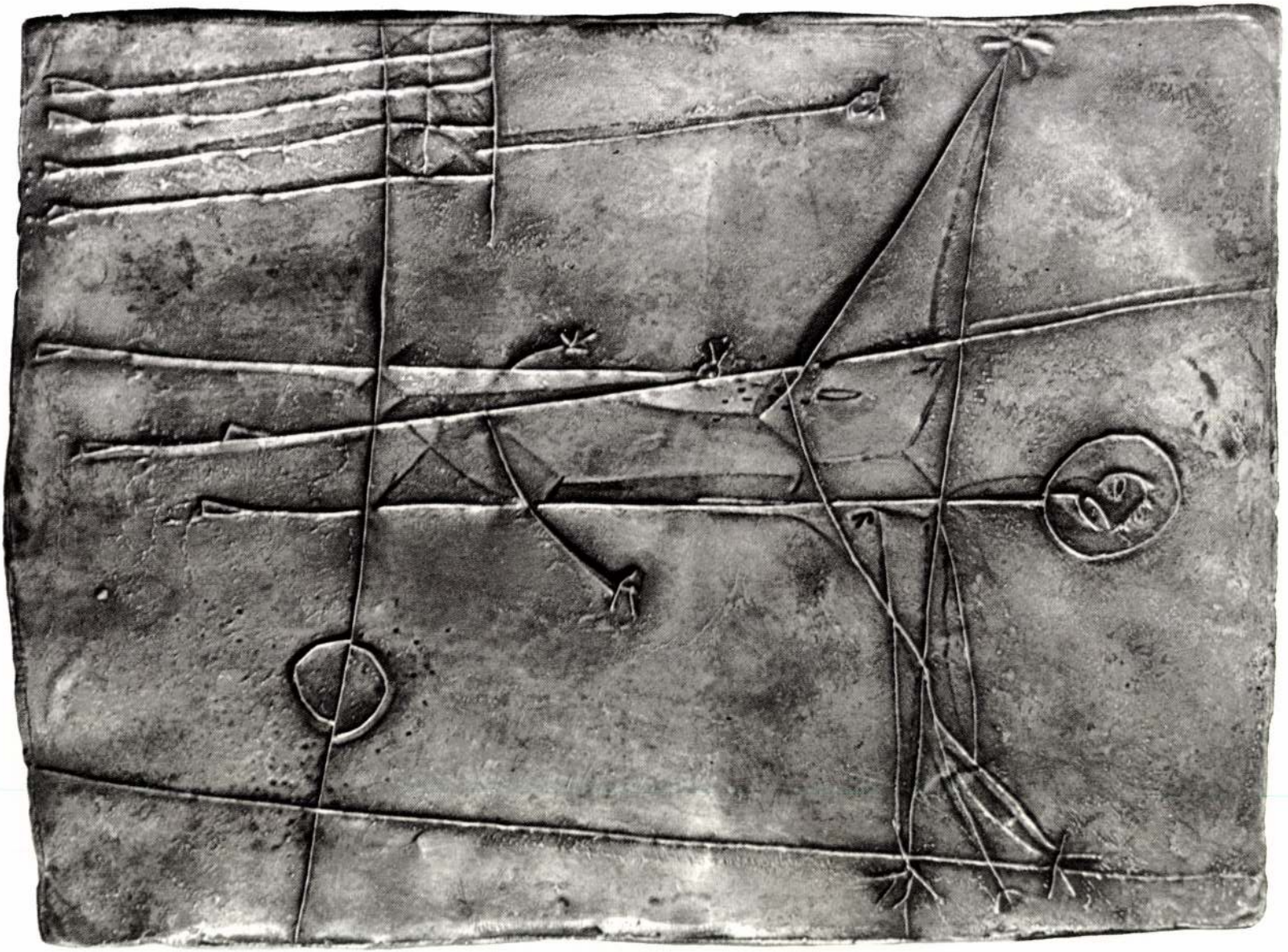

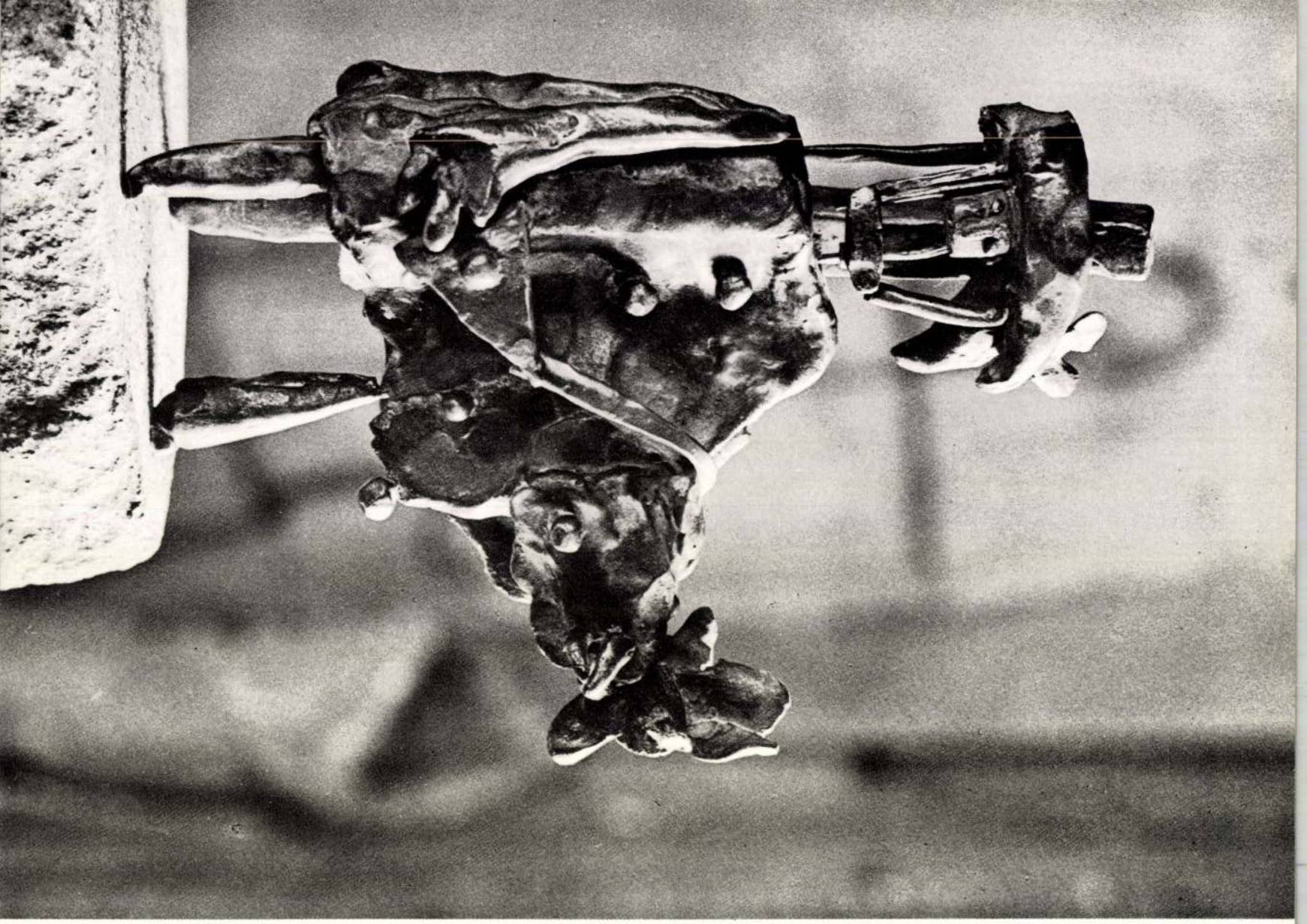

12. Bohóc virággal, 1949

13. Közöny, 1952

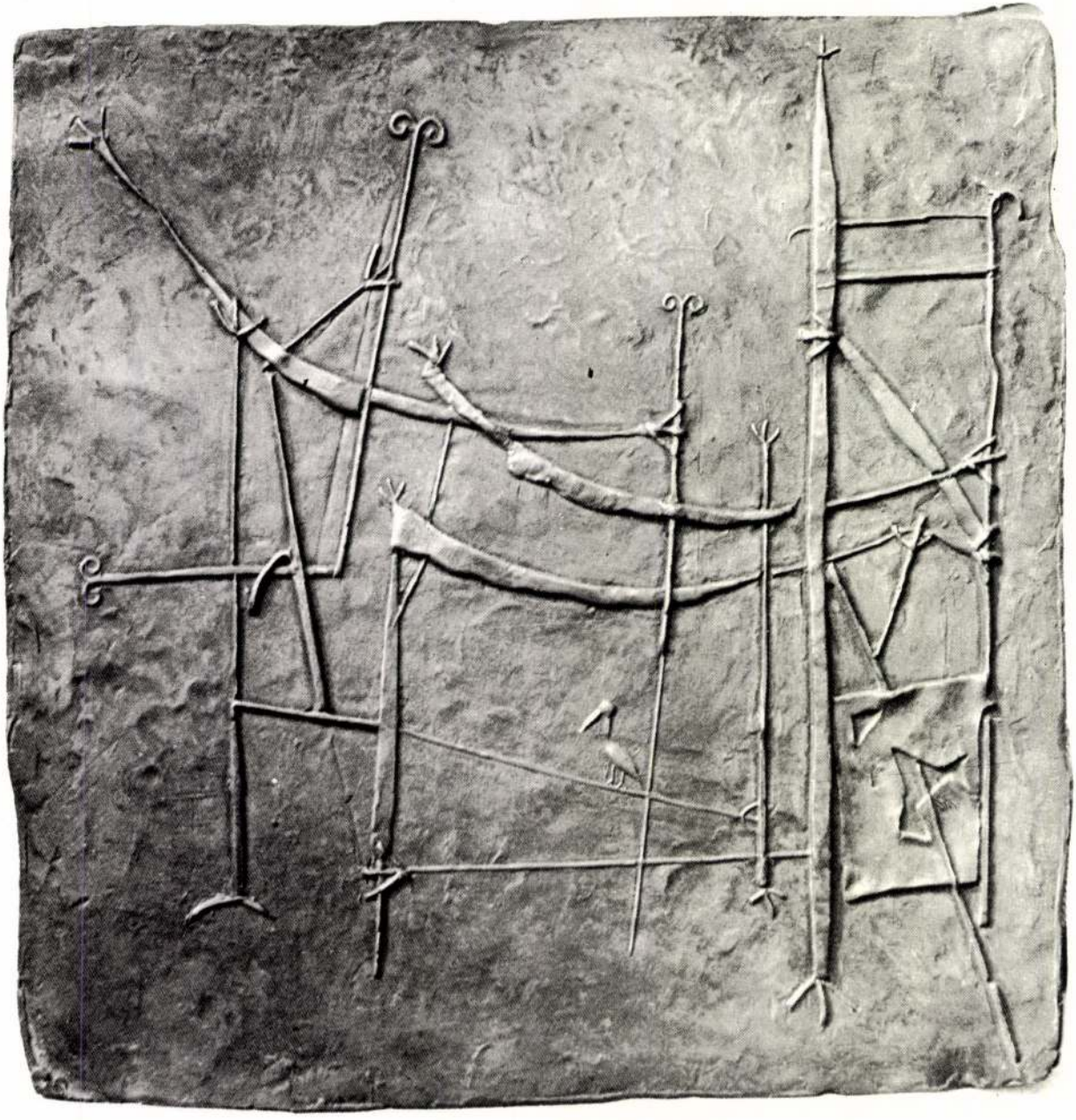

11. Rácsok, 1949

8. Ecsettel mintázott fej, 1949

9. Ketrec, 1949

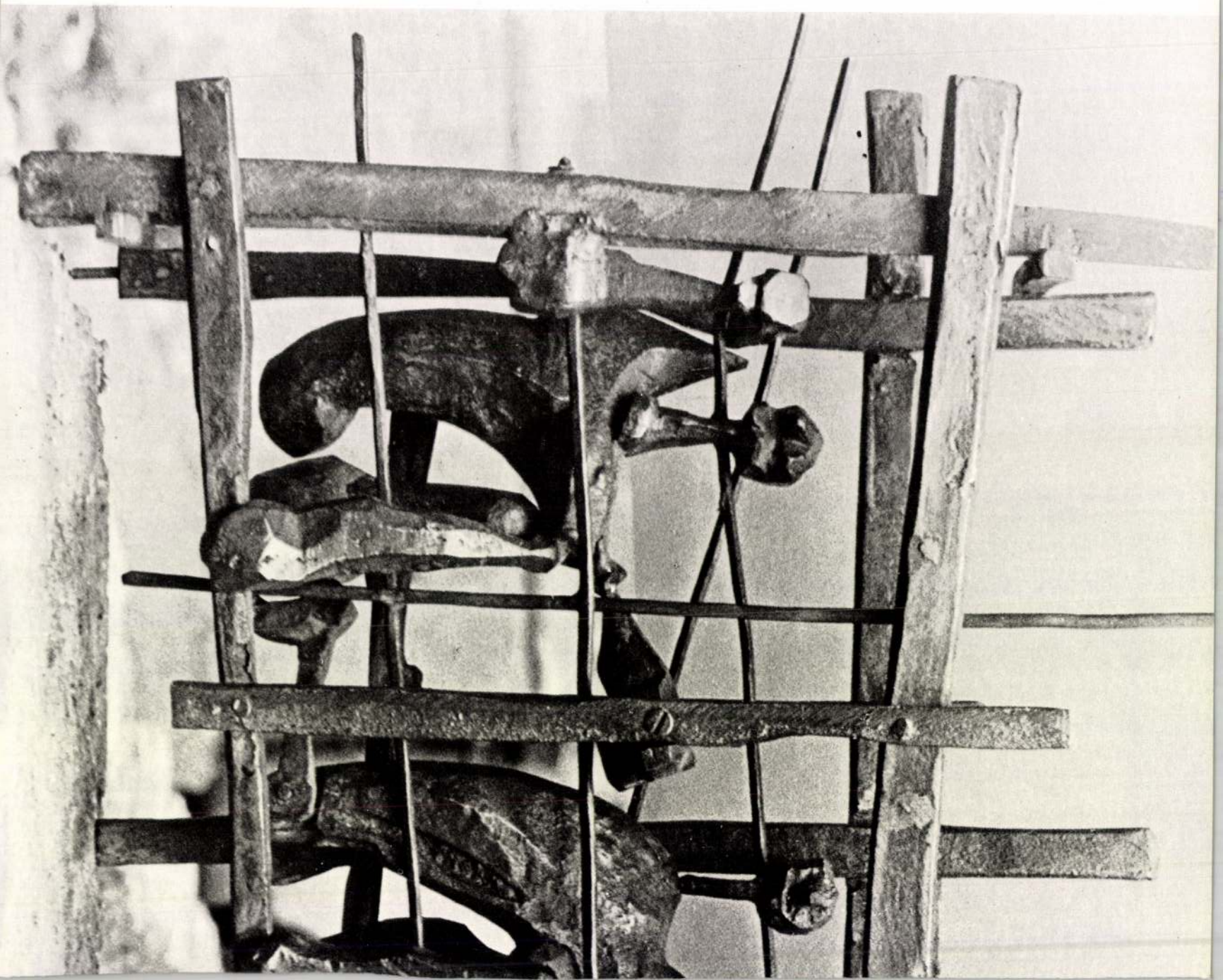

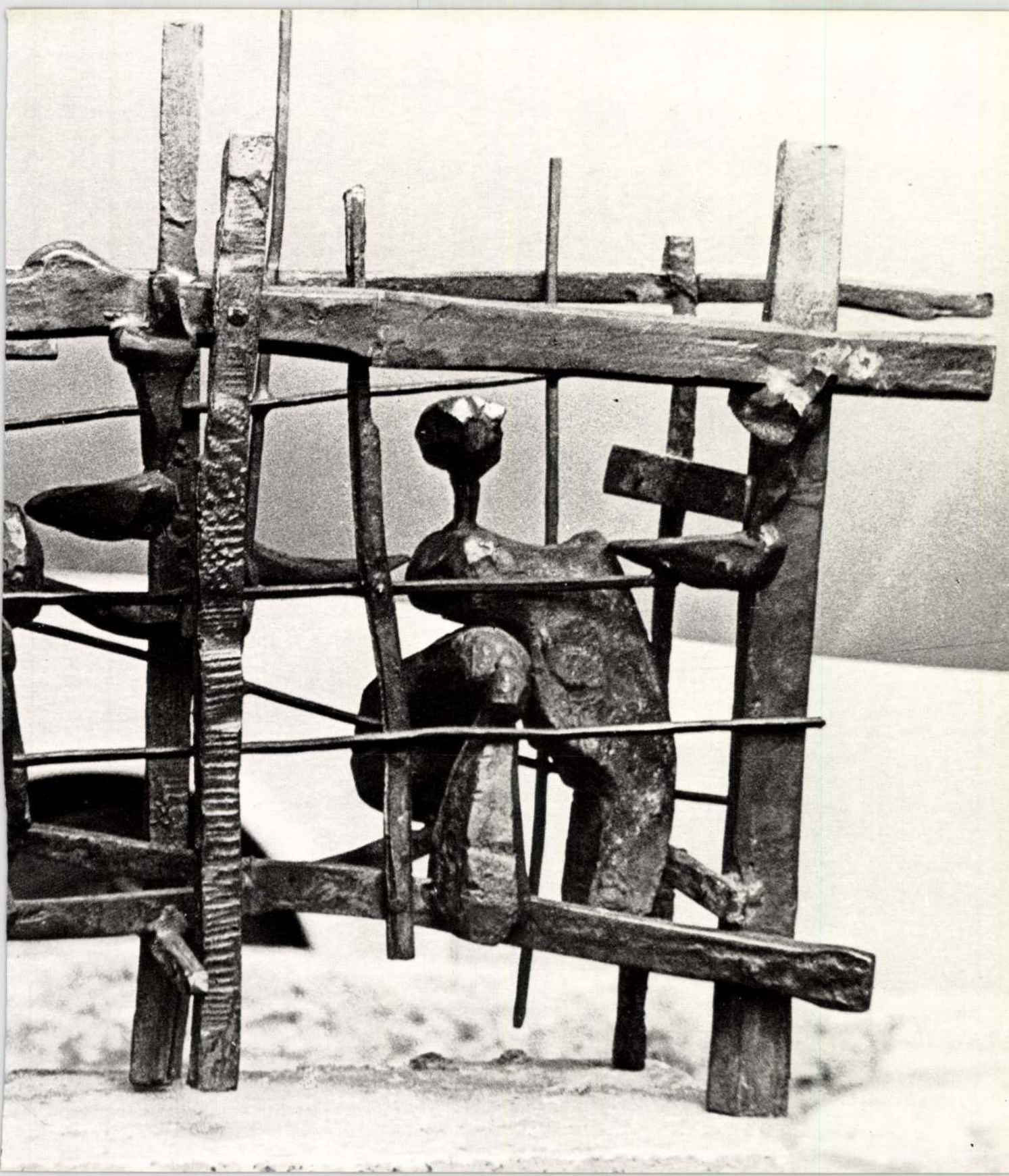

17. A kentaur halála, 1956

18. Szék és ablak, 1956 ▶

◀ 20. Ülő alak, 1964

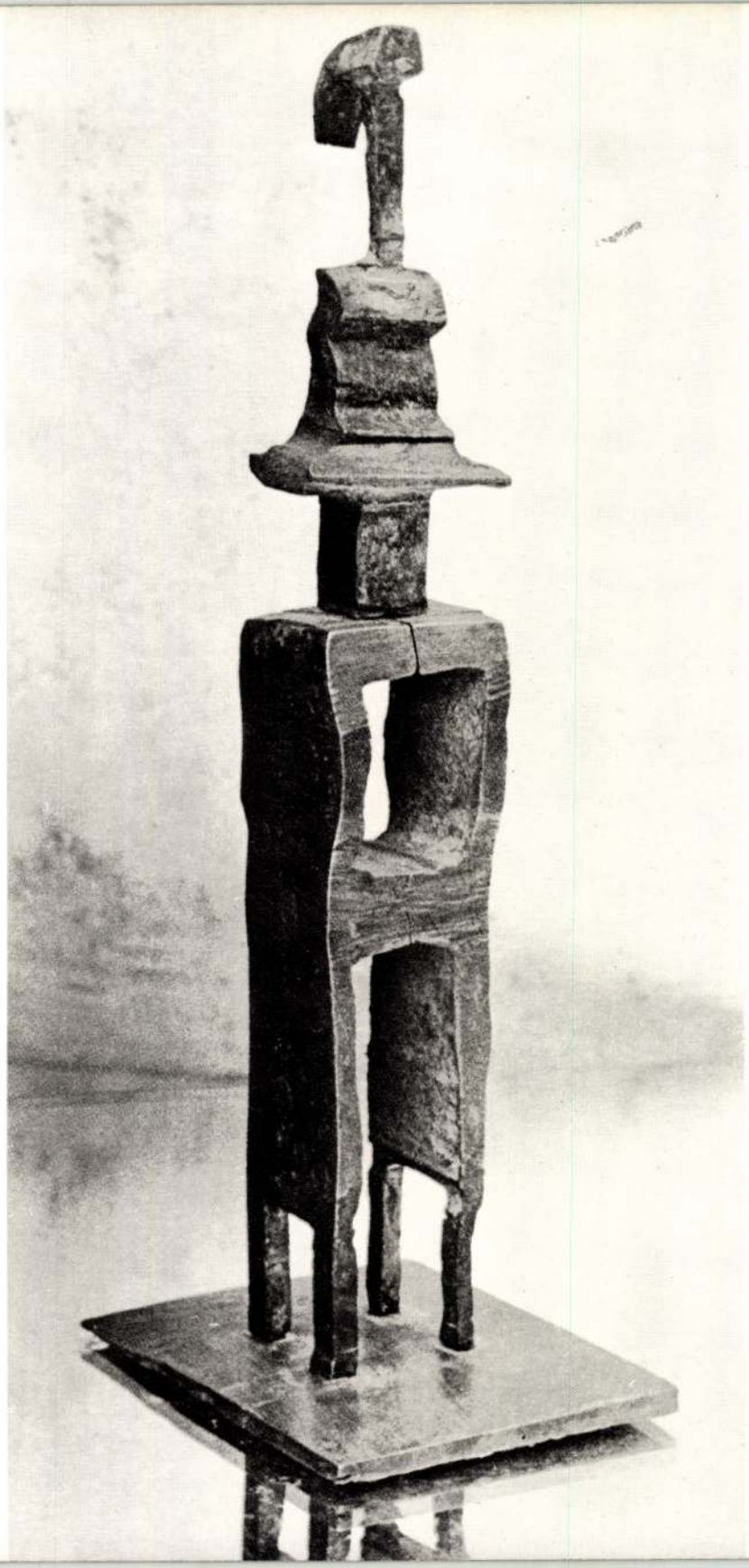

22. Állvány és szobor I., 1964 ▶

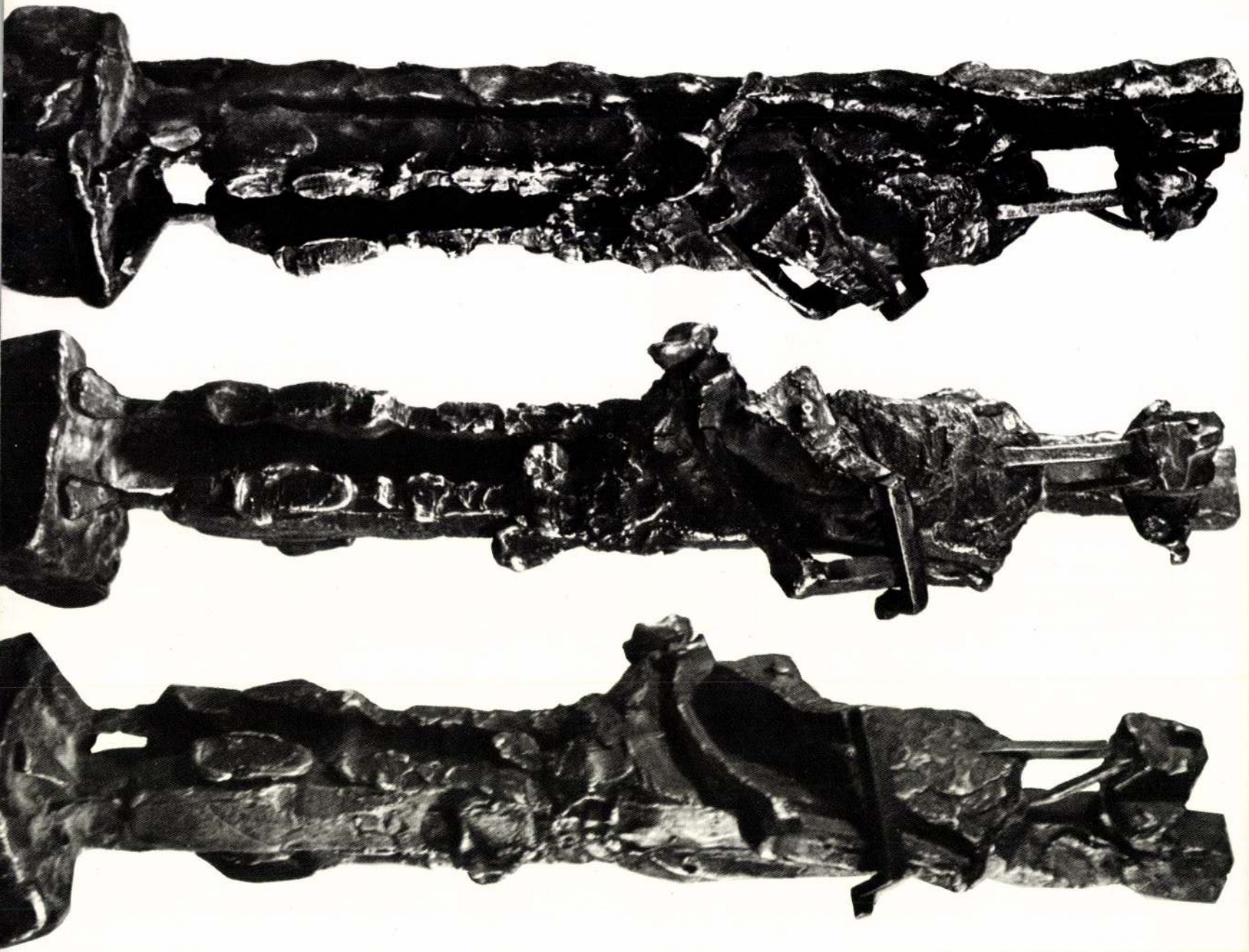

7. Bohóc gitárral, 1948

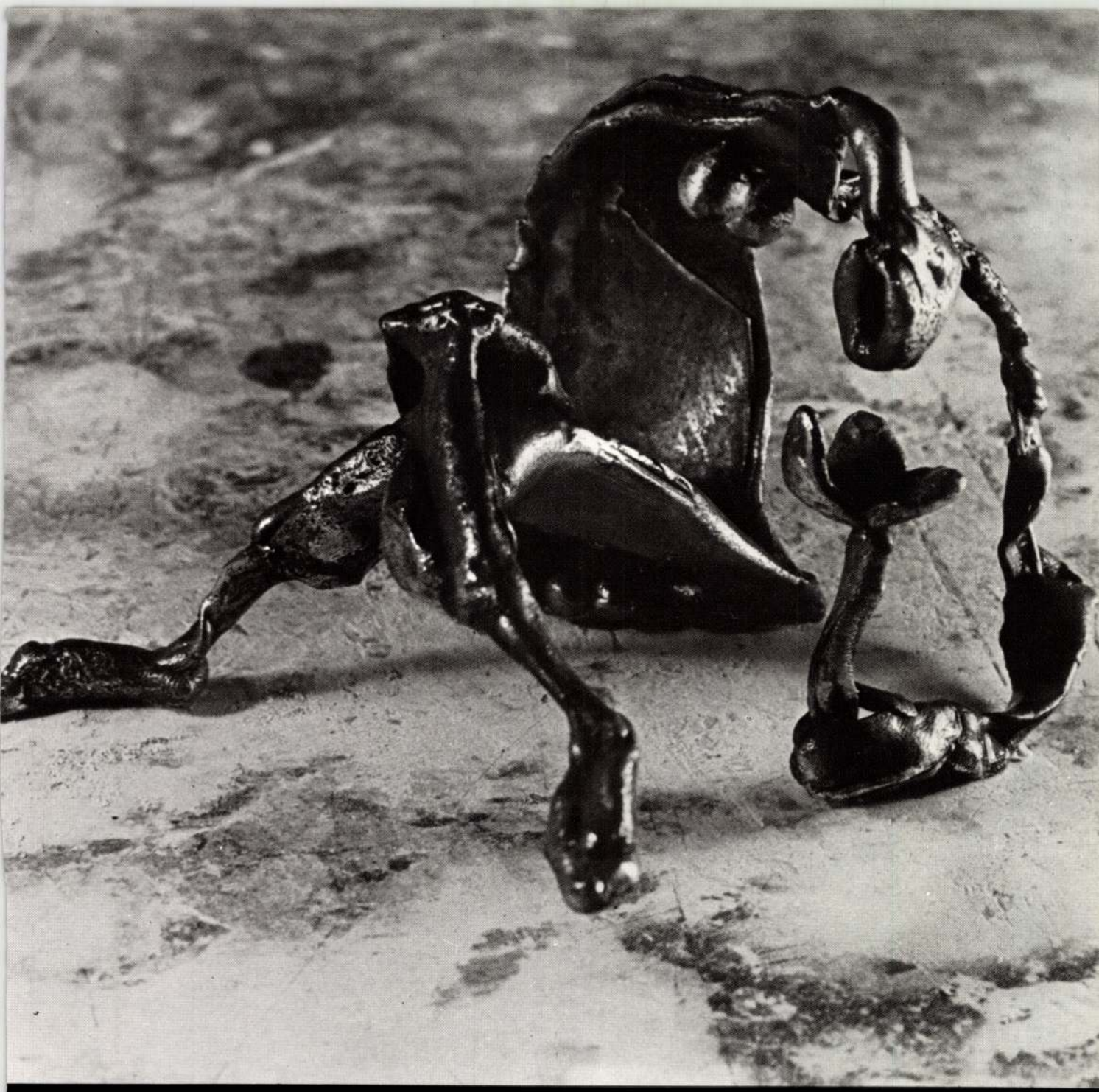

14. Nő virággal, 1954

15. Fekvő nő, 1954

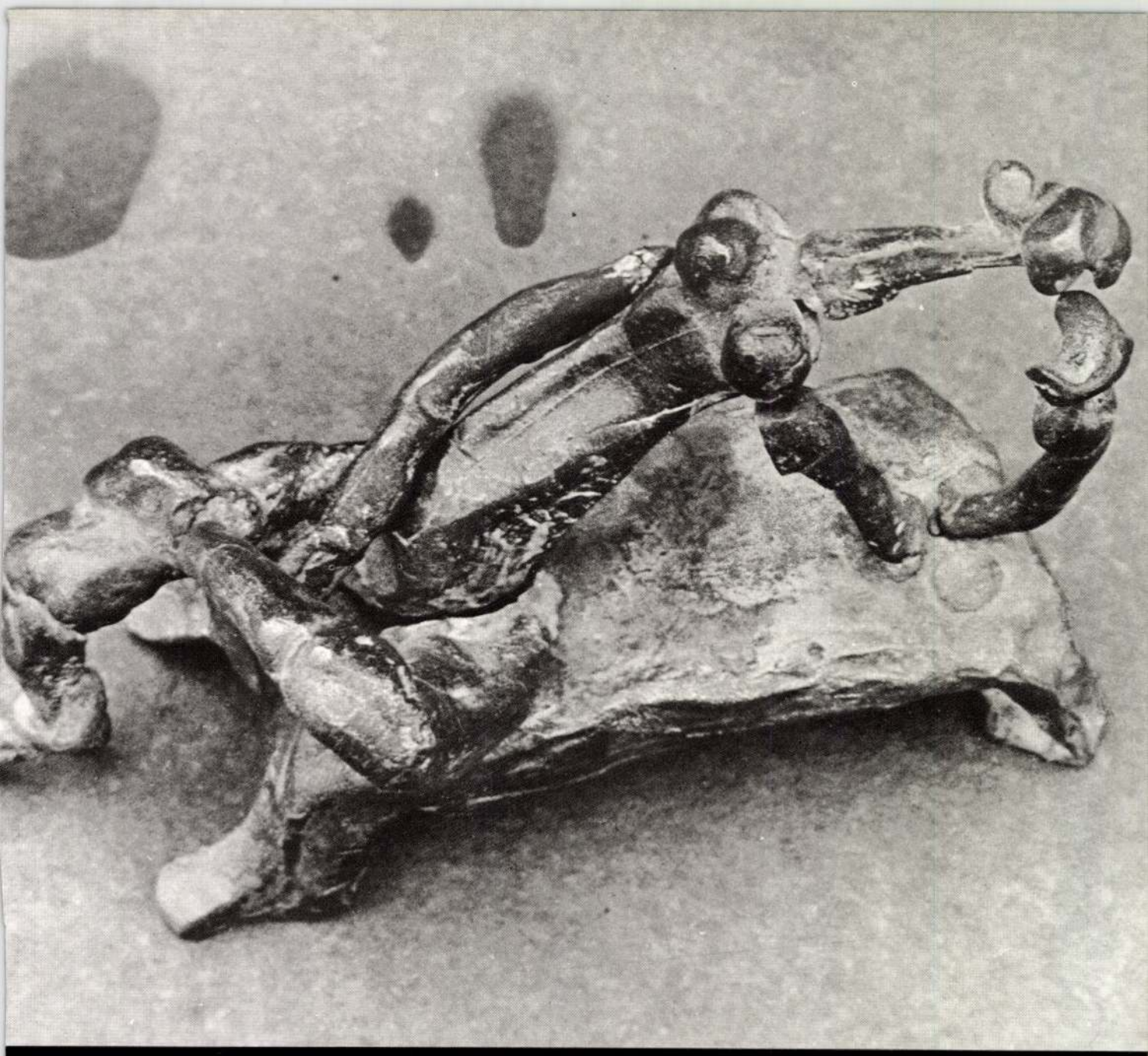

15. Fekvő nő, 1954

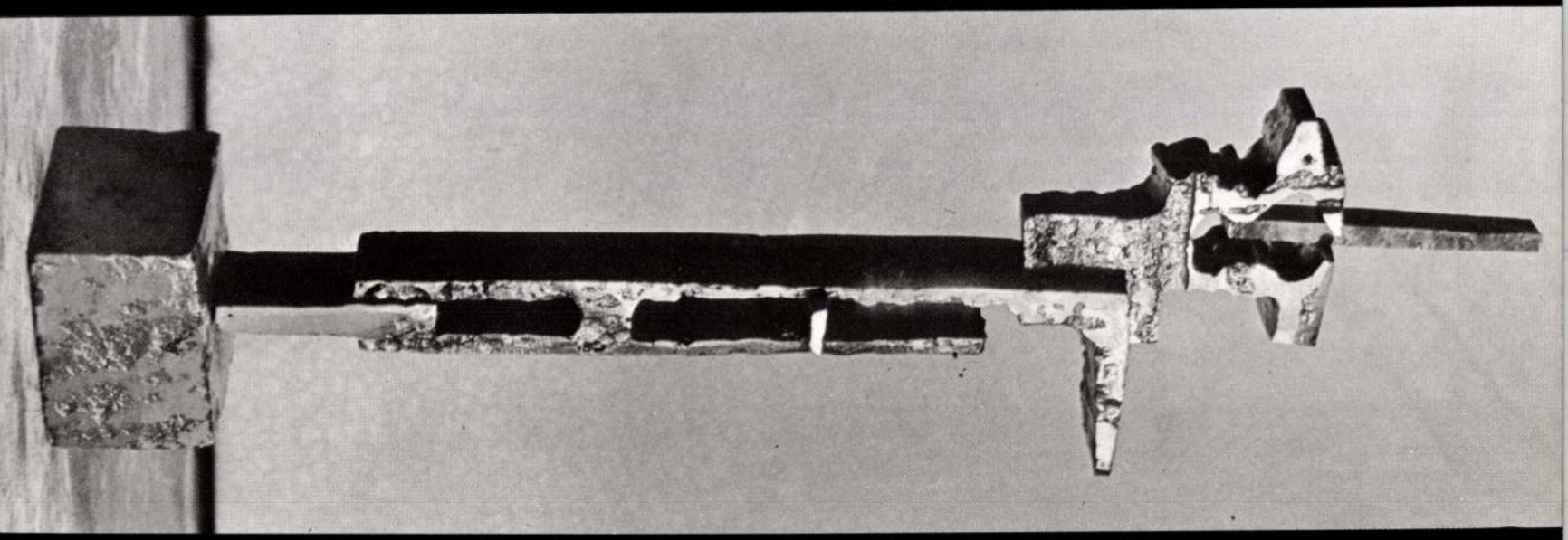

26. Satu és szobor I., 1965

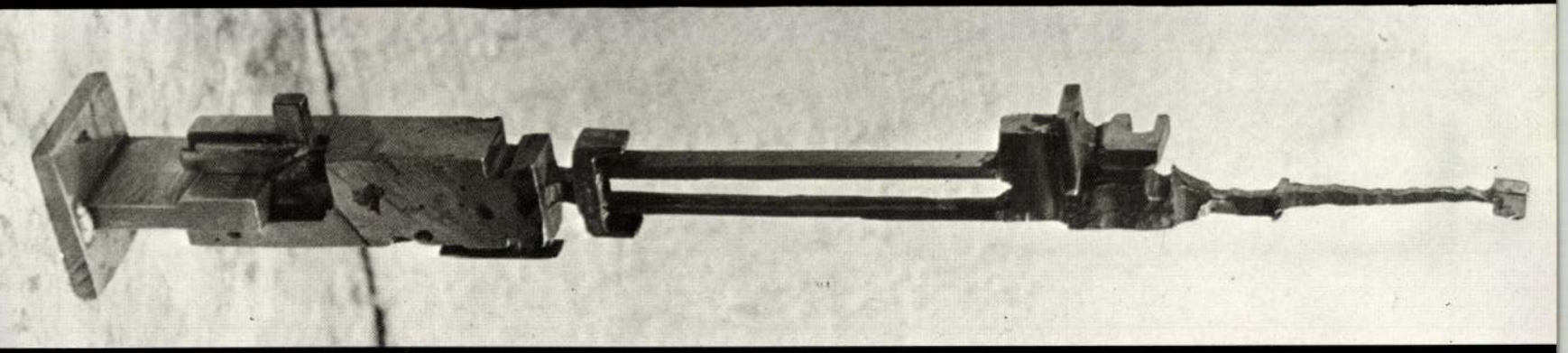

27. Satu és szobor III., 1965

24. Campagna, 1965

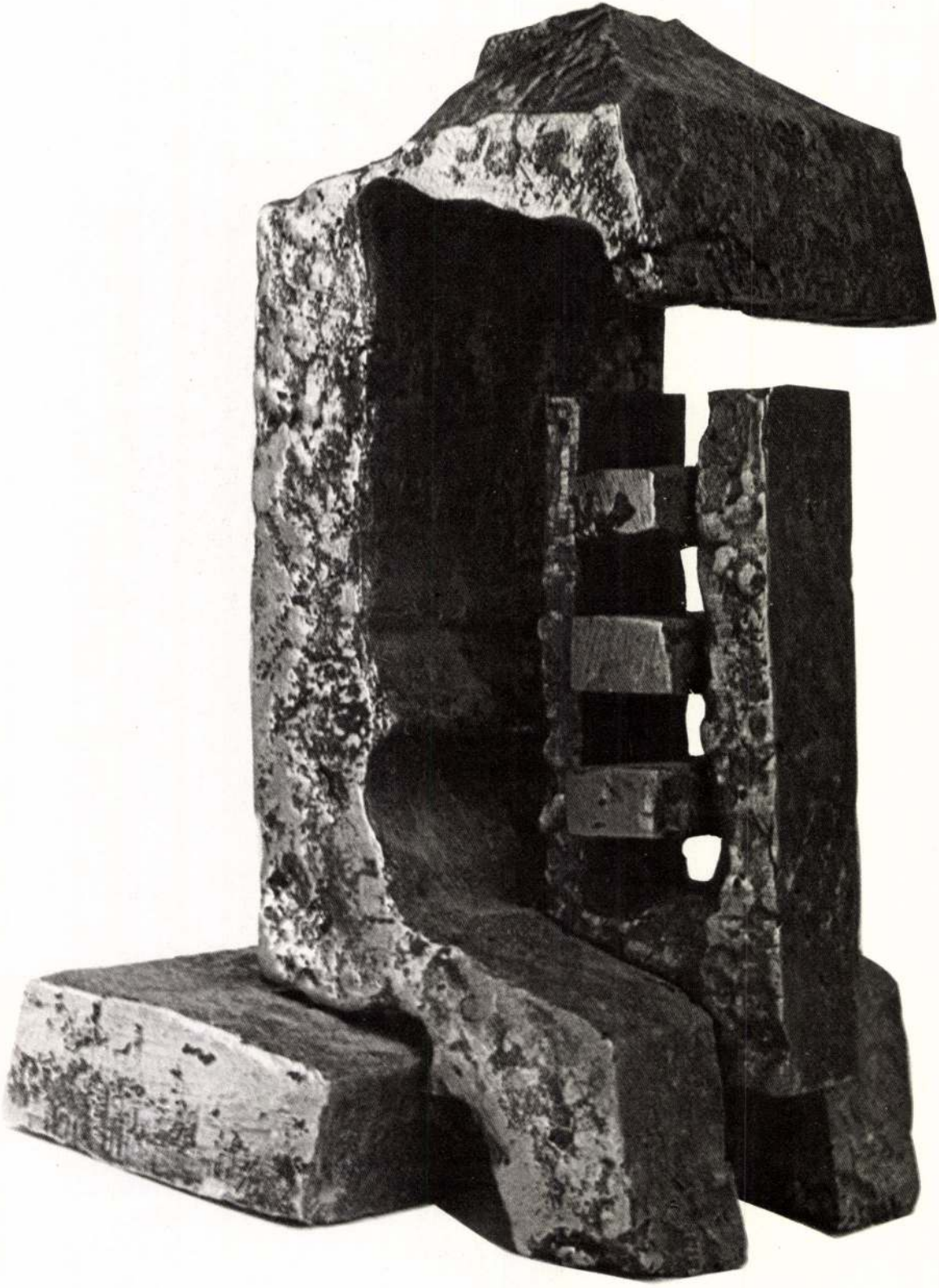

40. Orfeusz, 1970

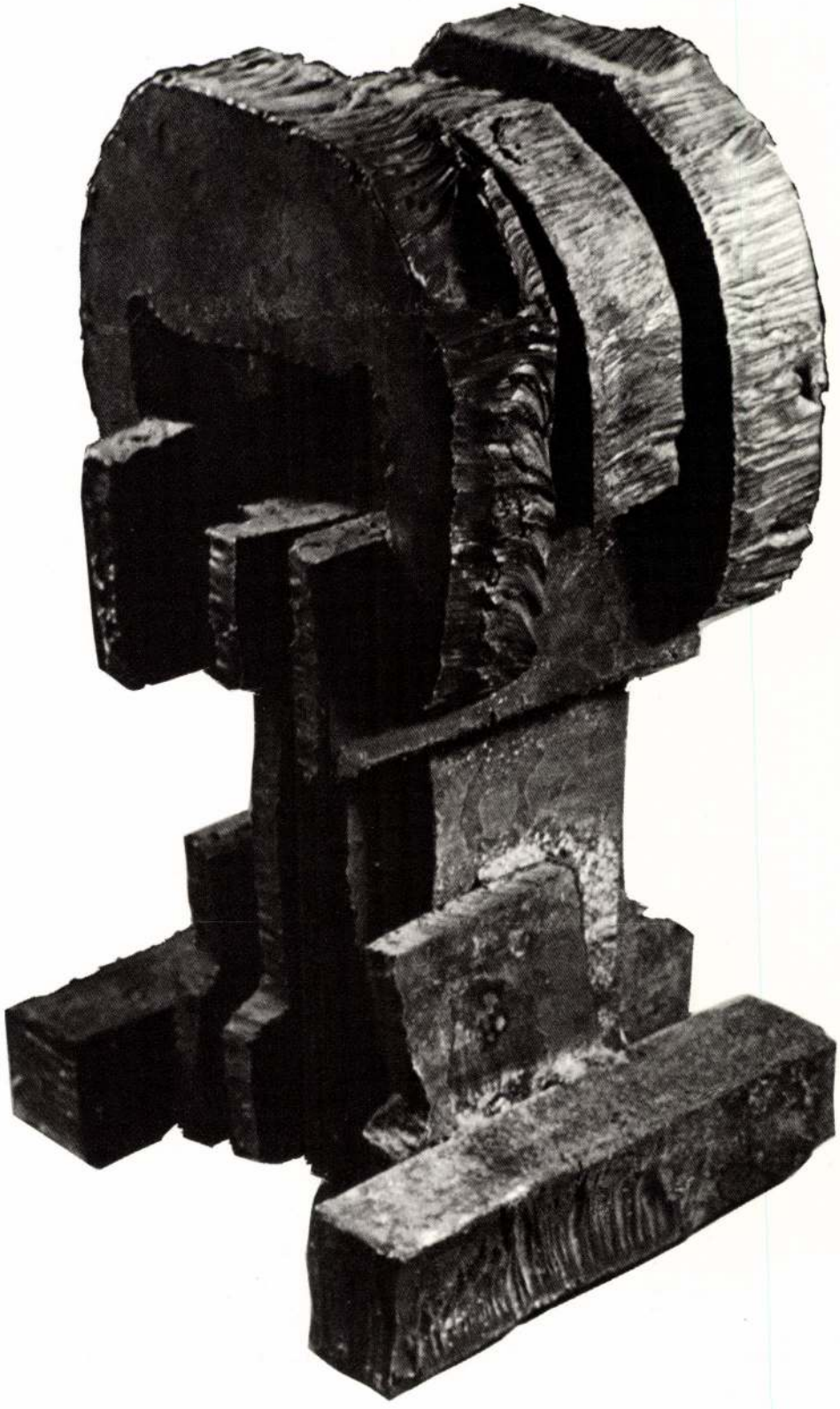

41. Fej, 1972

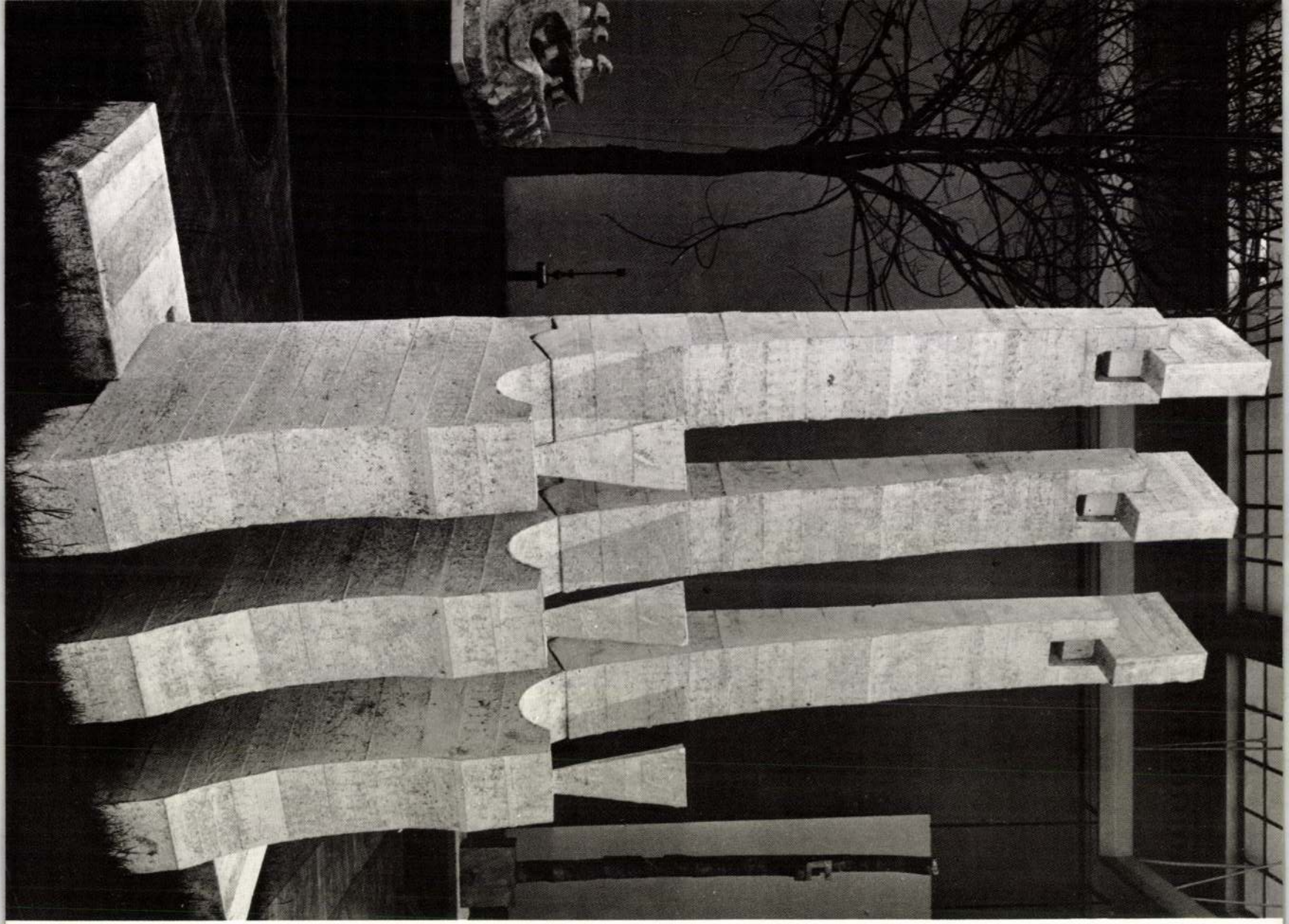

39. Kategóriák, 1970

29. Orfeusz, 1965

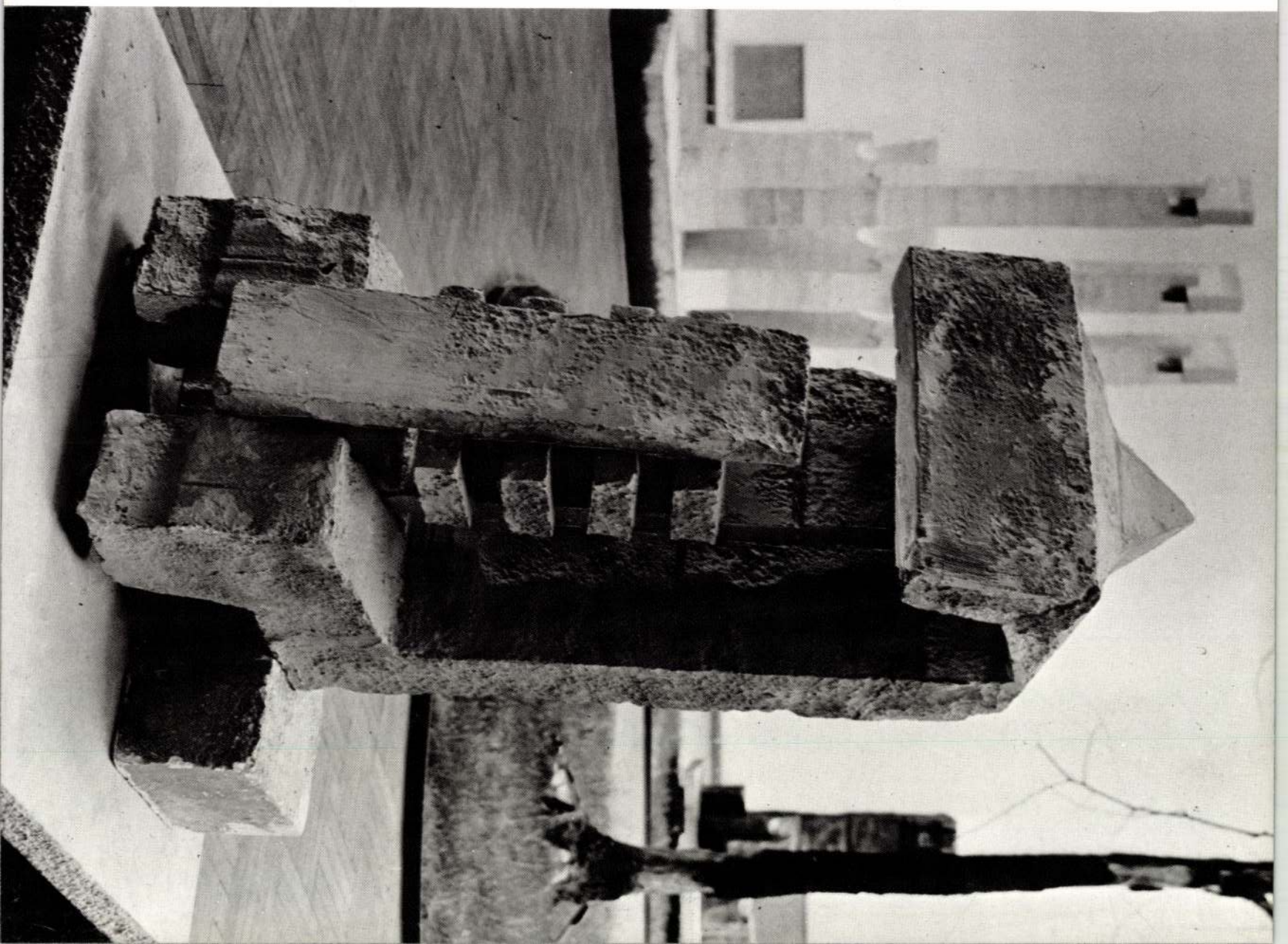

31. Bírák, 1966

30. Fal, 1966

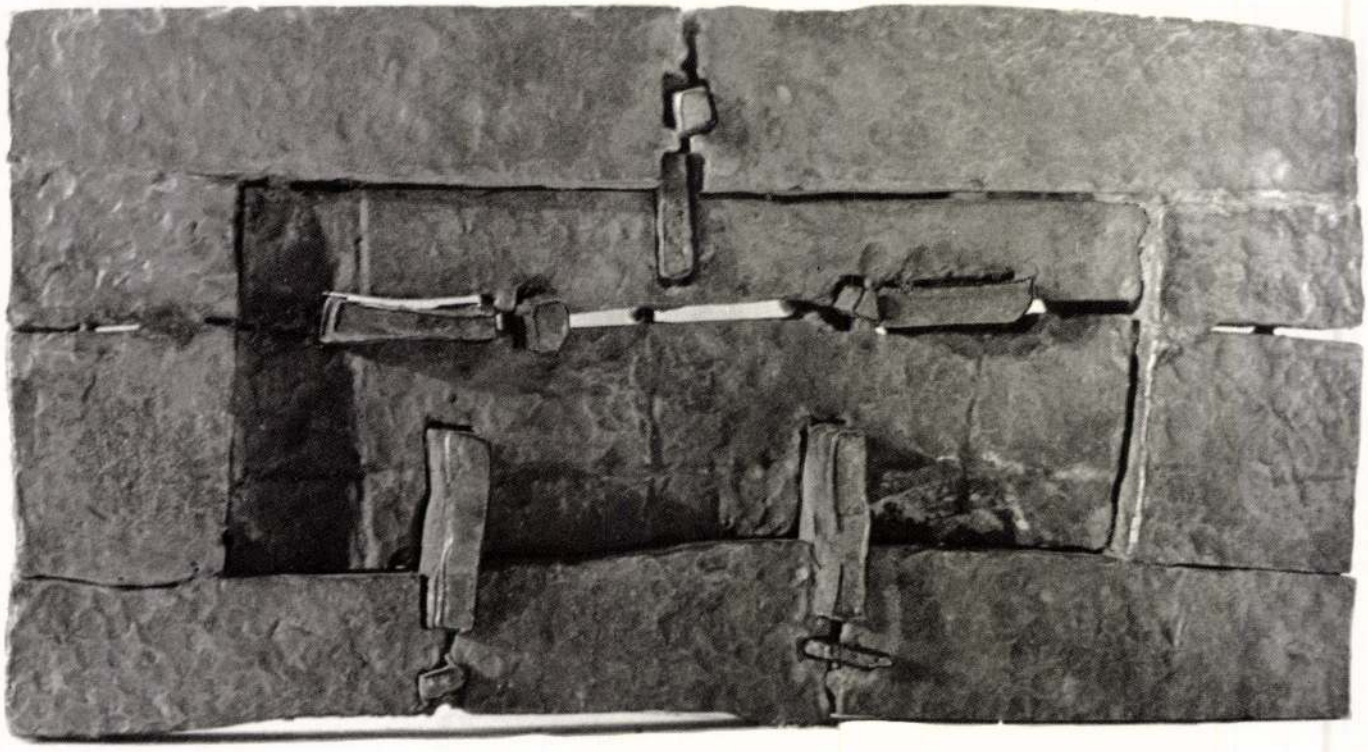

32. A ház és lakói, 1967

33. Dorottya, 1967

34. Kentaur, 1967

38. Üdvözlet Velencének, 1968

42. Relief, 1972

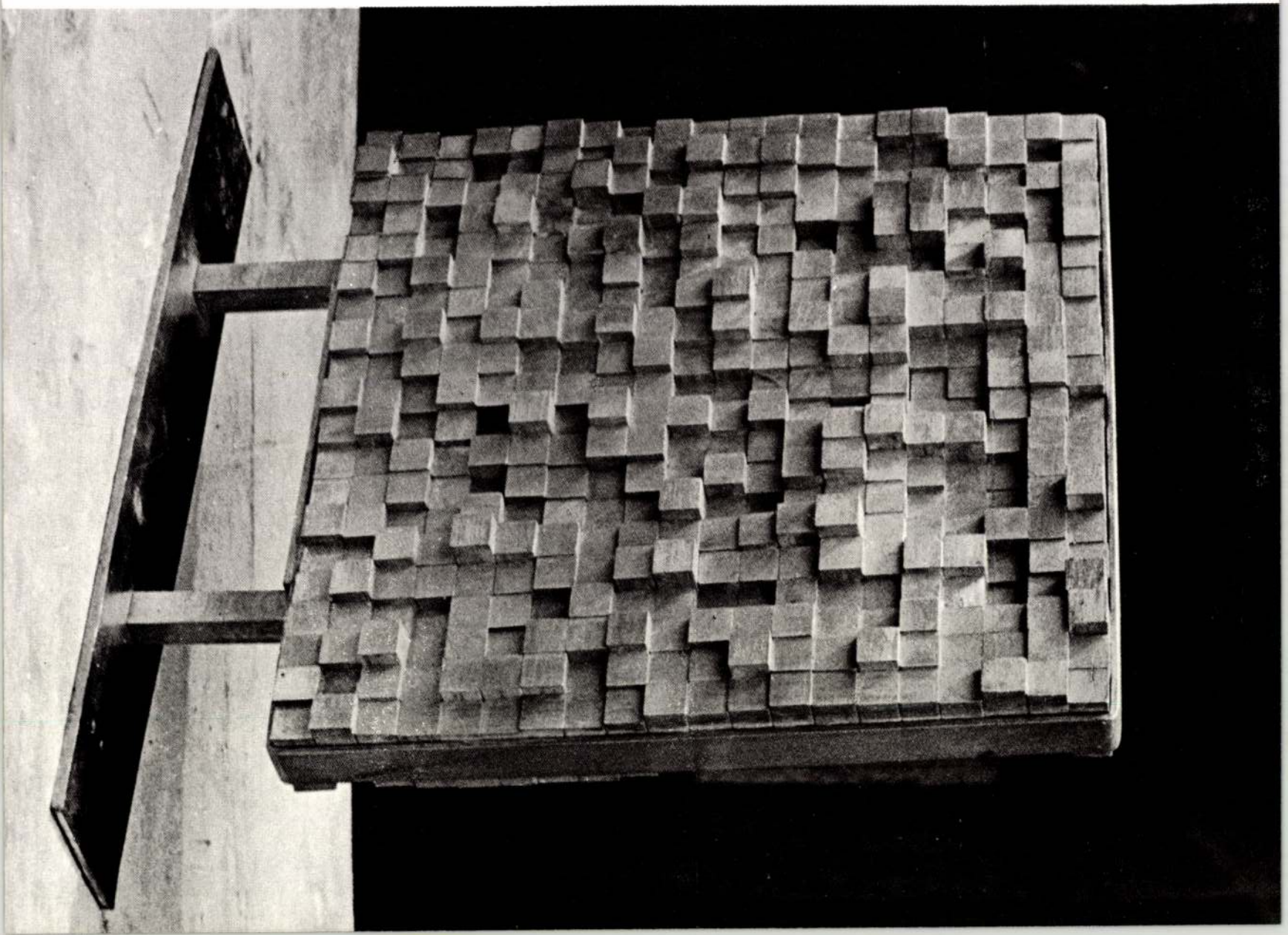

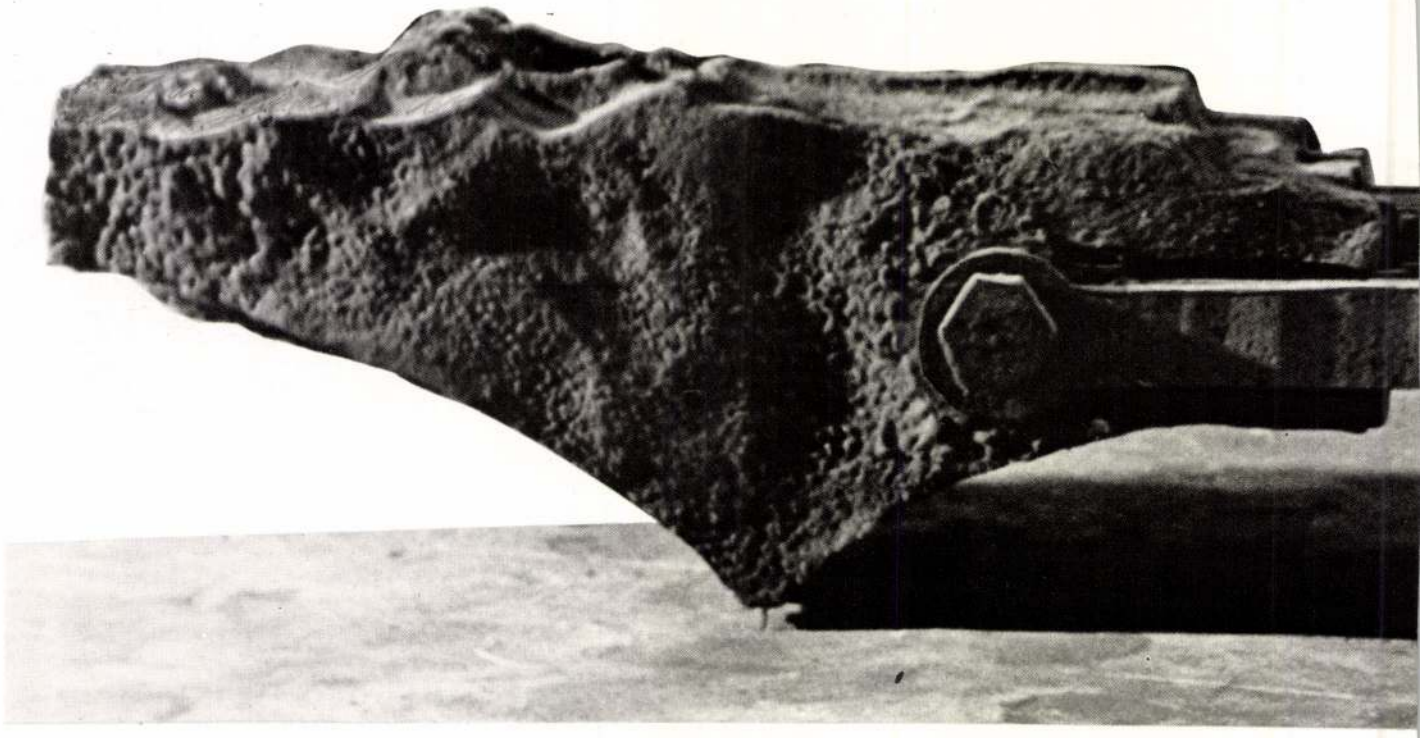

43. Lánchíd-emlékmű

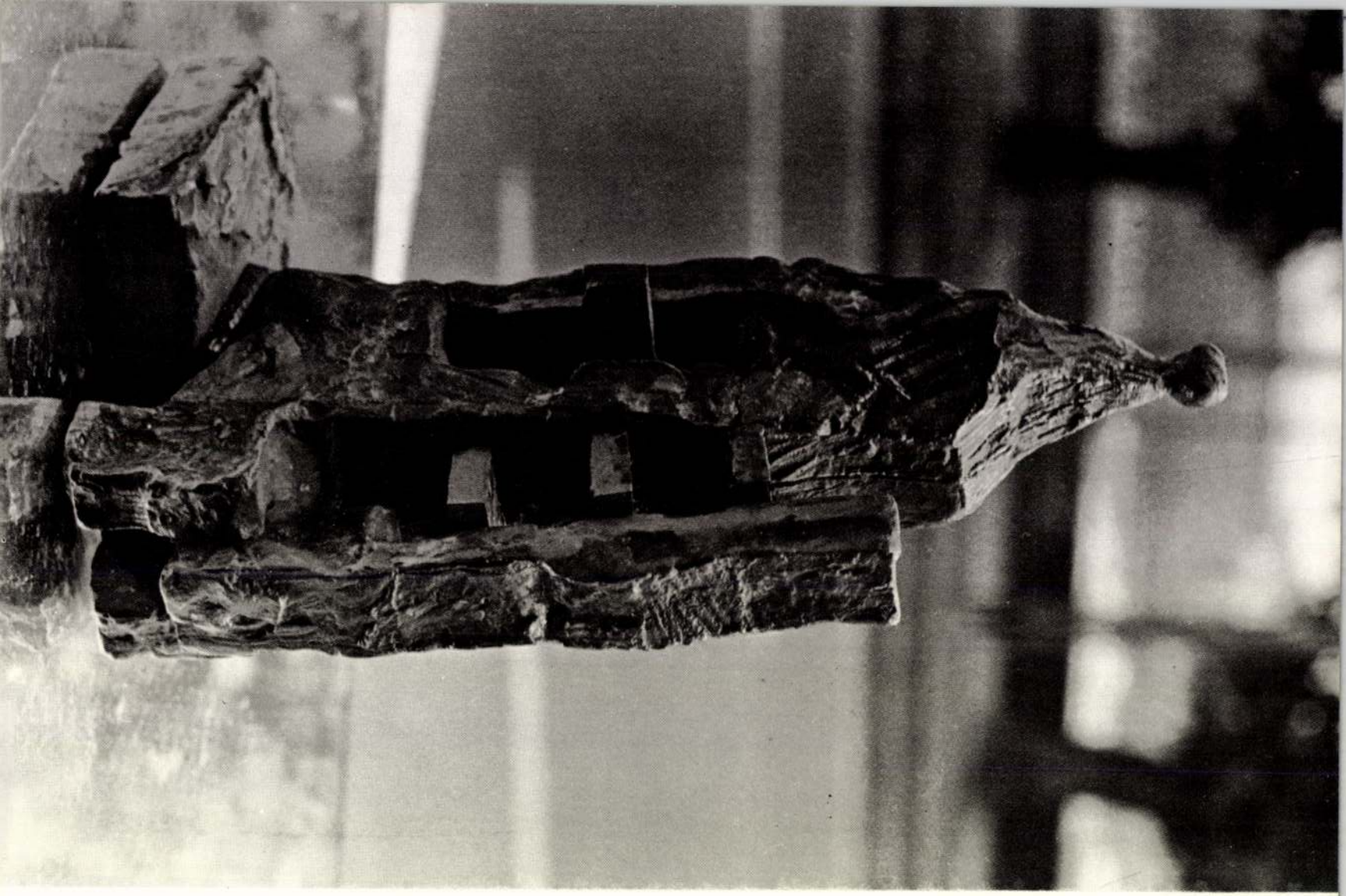

25. Orfeusz, 1965

36. Merengő, 1968

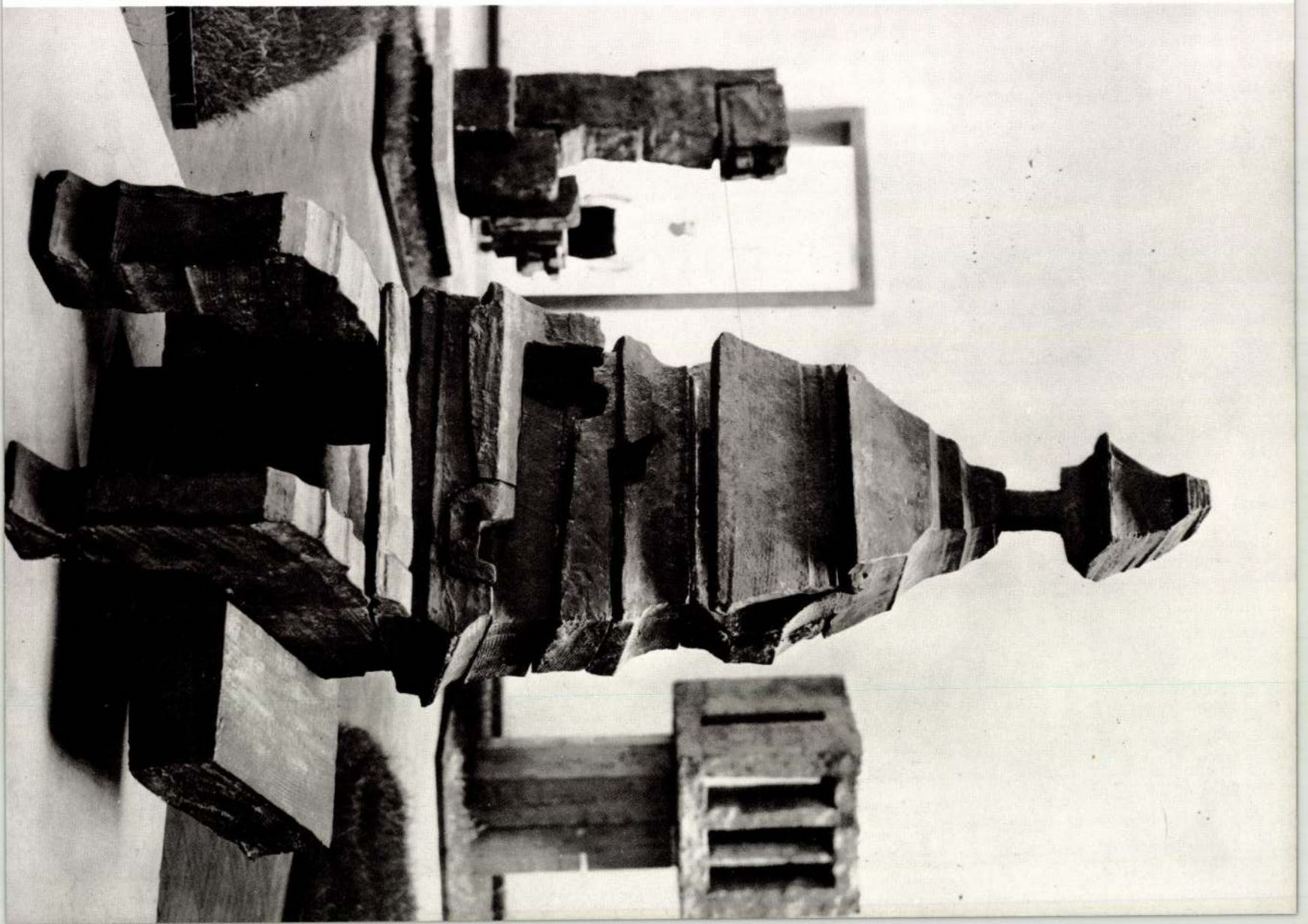

28. Satu, 1965

23. Állvány és szobor II., 1964

21. Merengő, 1964

22. Állvány és szobor I., 1964

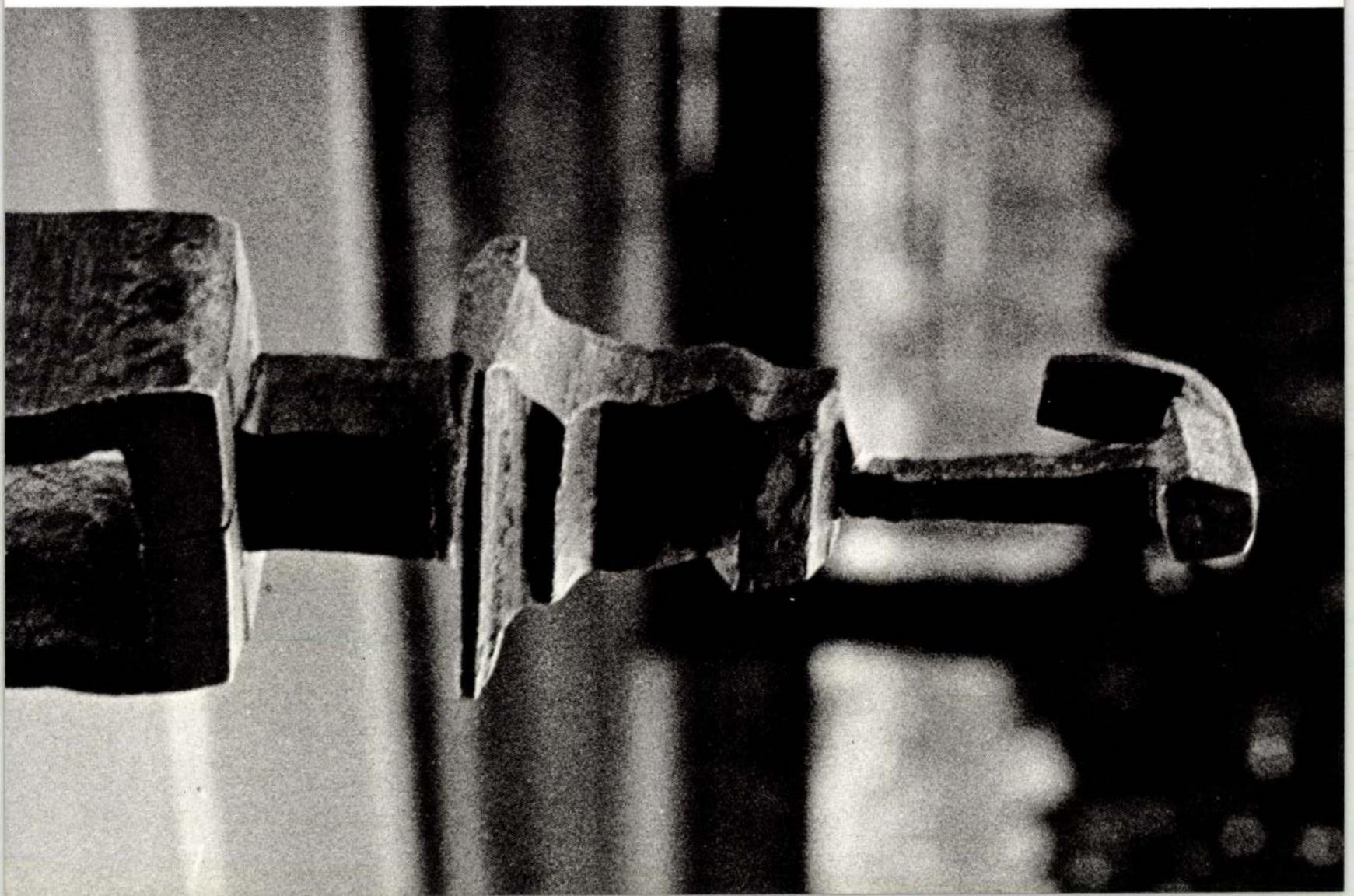

35. Térdelő, 1968

19. Ülő alak, 1964

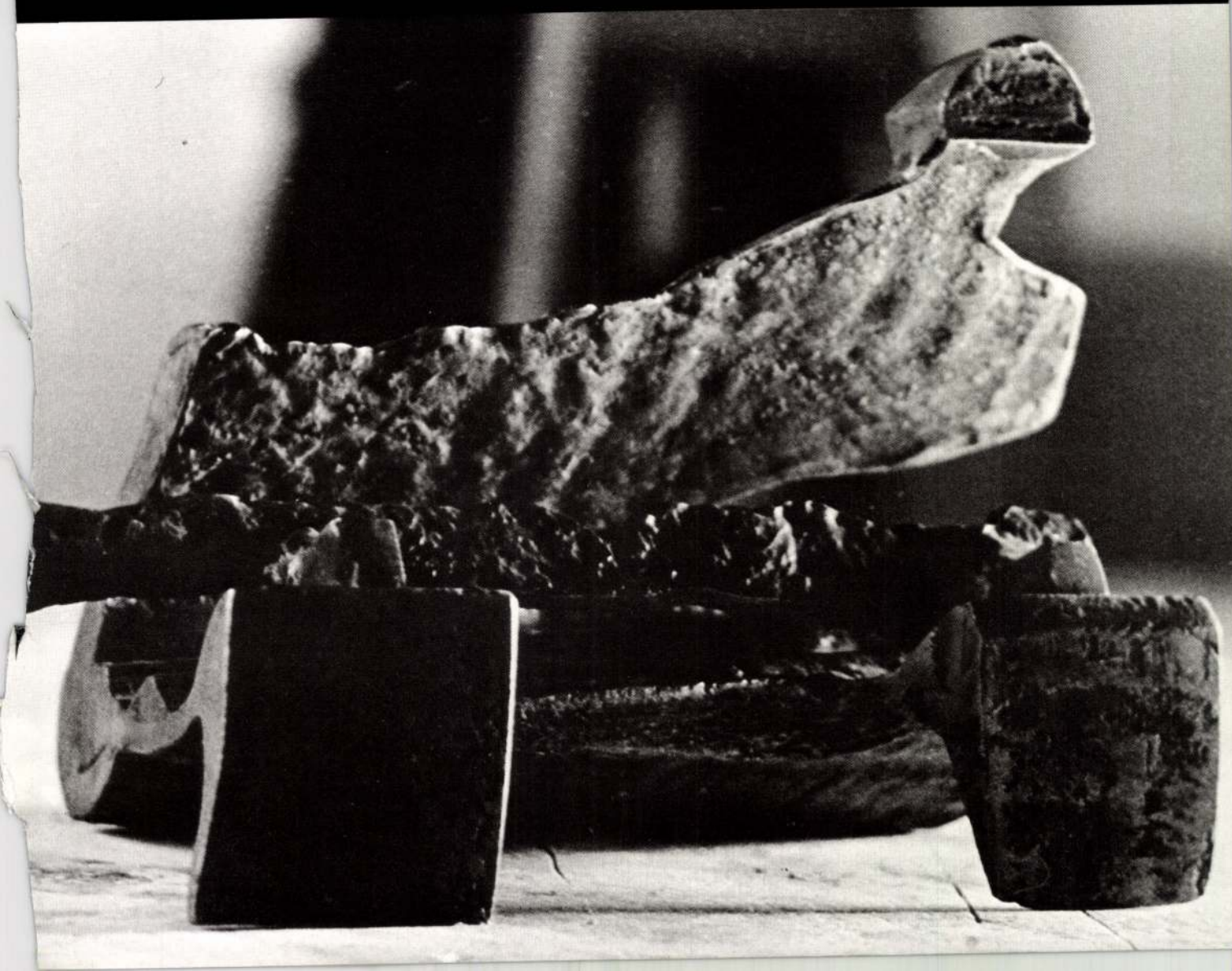

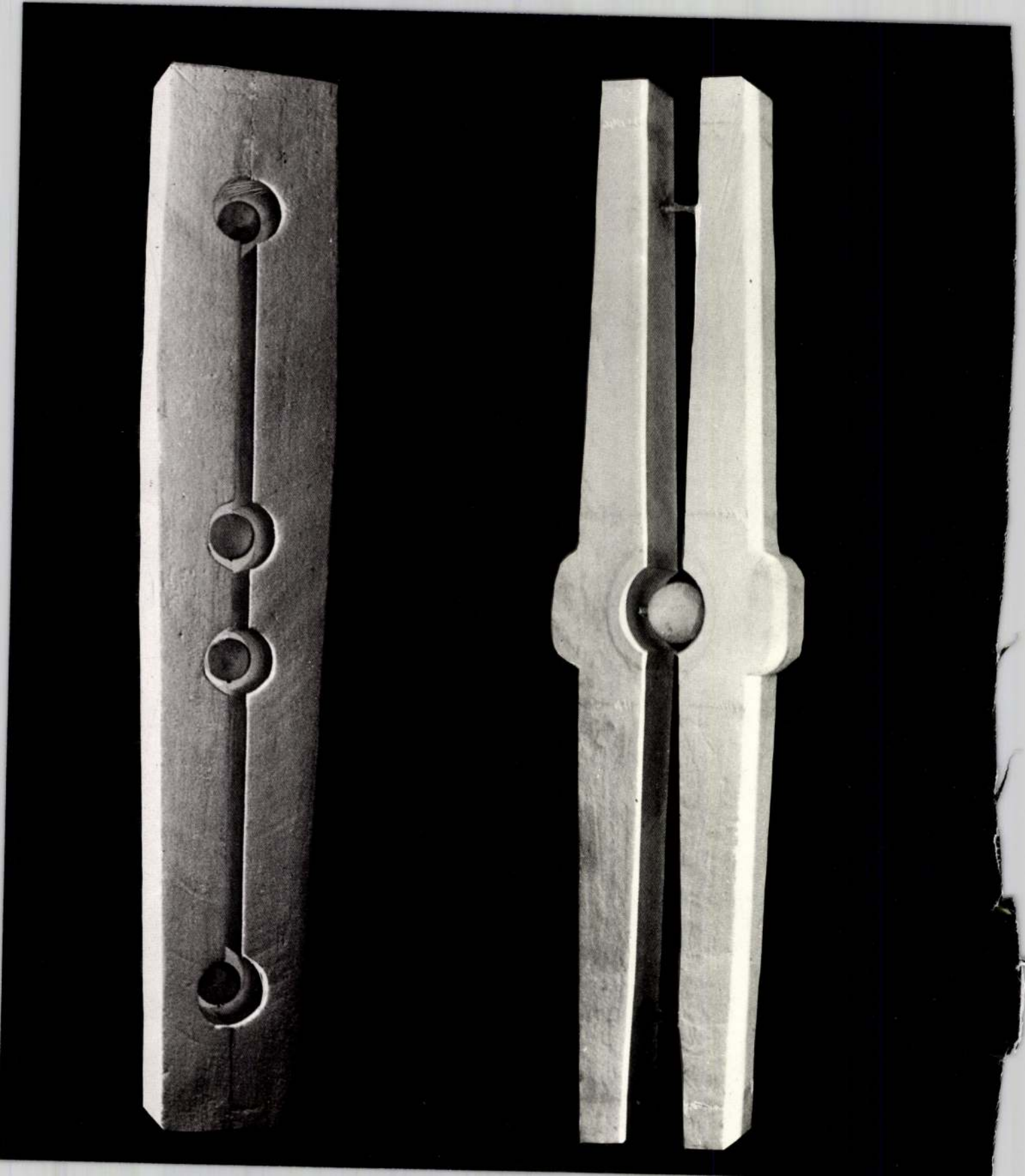

◀ 50. Oszlop I., 1973
51. Oszlop II., 1974

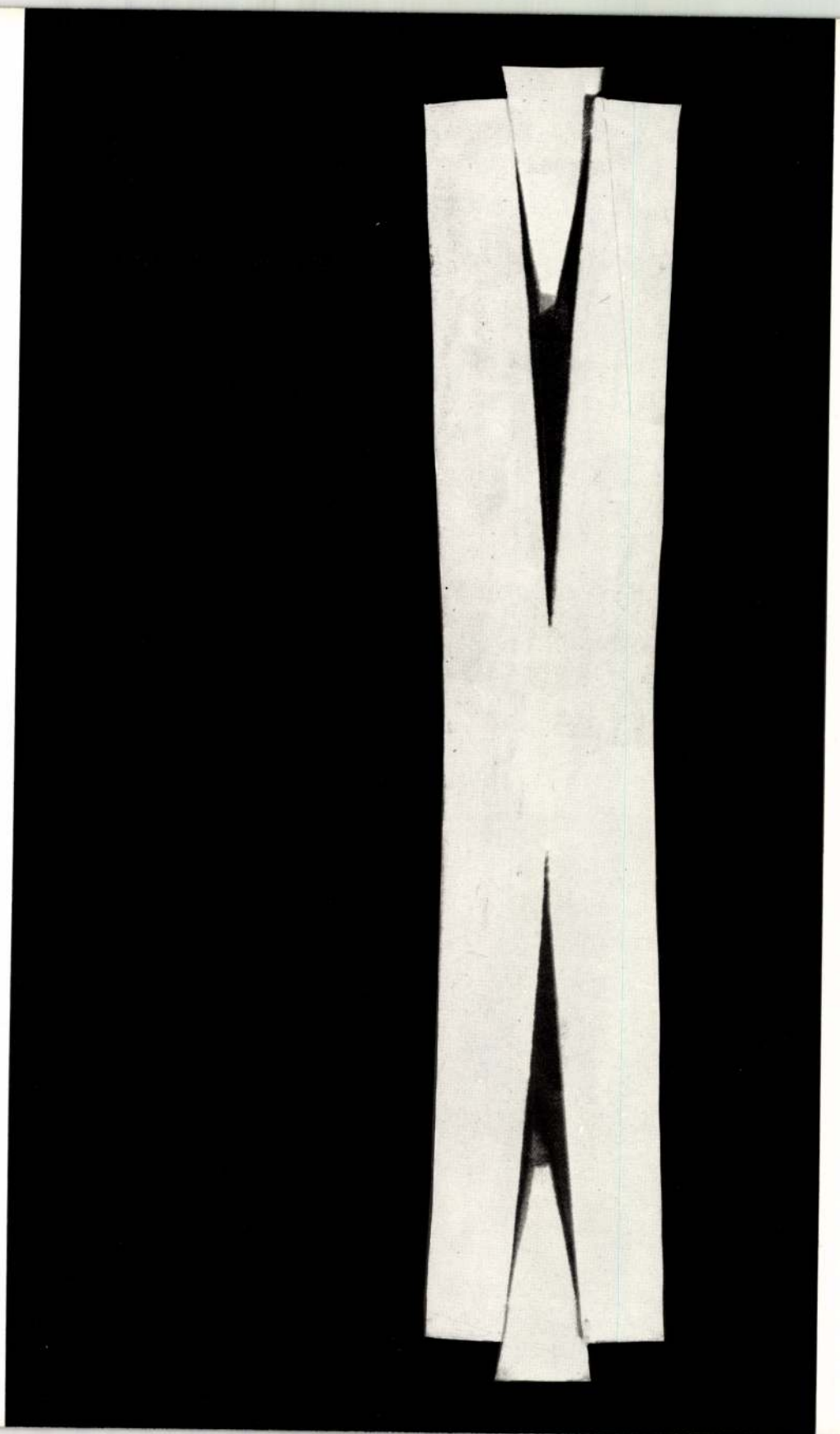

2. Hasított hasáb, 1974

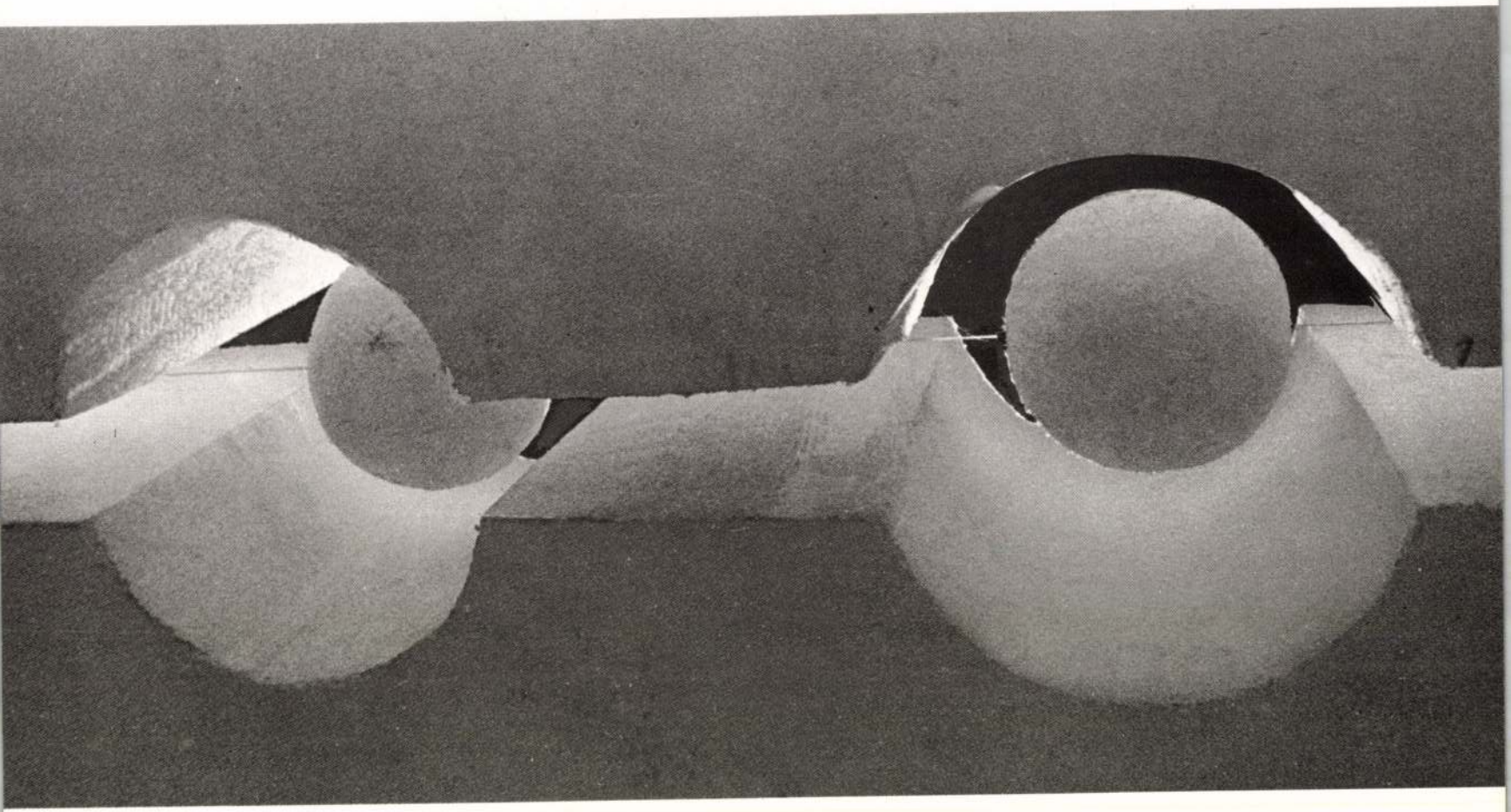

50. Oszlop I., 1973

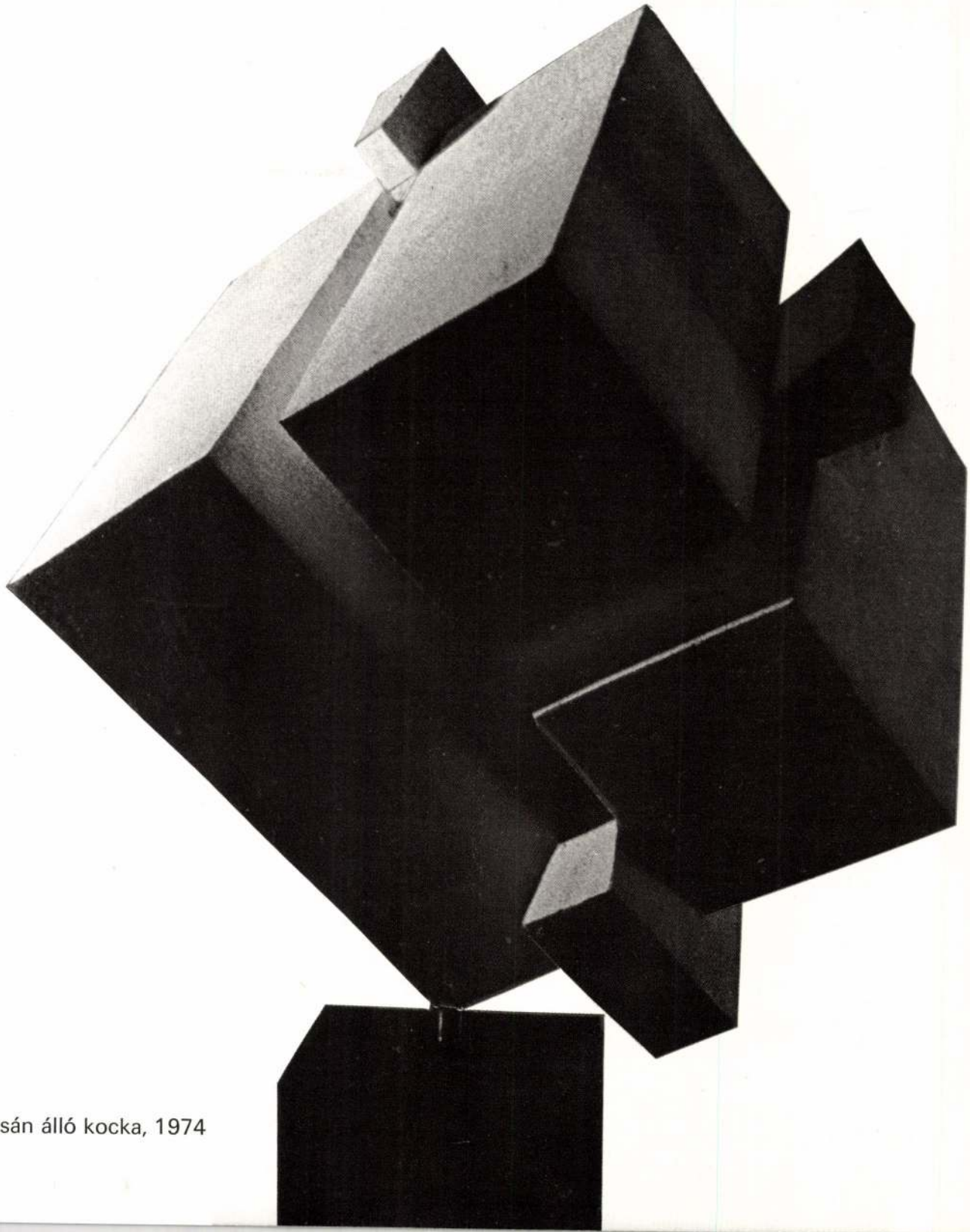

53. Csúcsán álló kocka, 1974

45–49. Változatok, 1973

45–49. Változatok, 1973

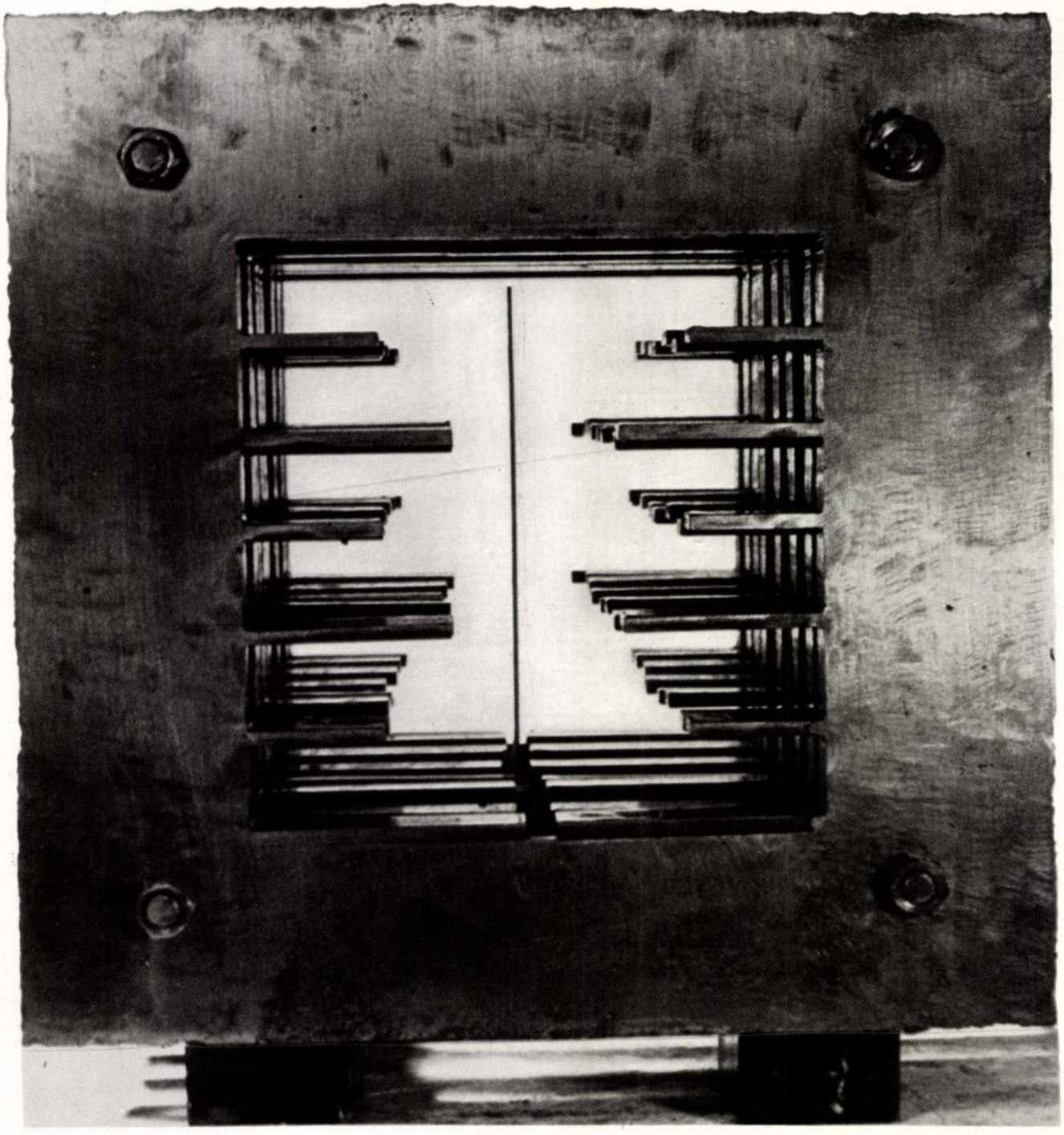

45–49. Változatok, 1973

45–49. Változatok, 1973 ▶

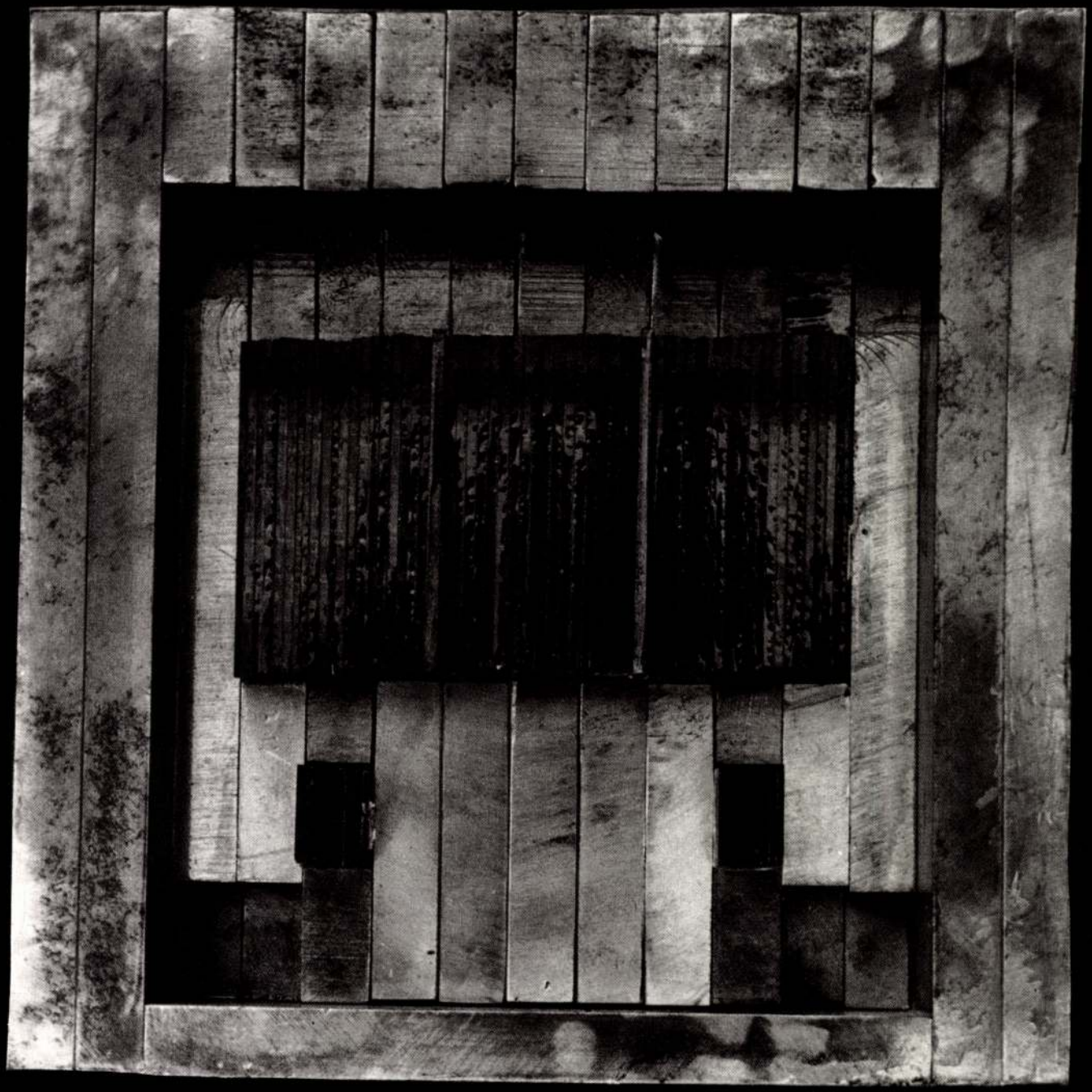

37. Galambdúc, 1968

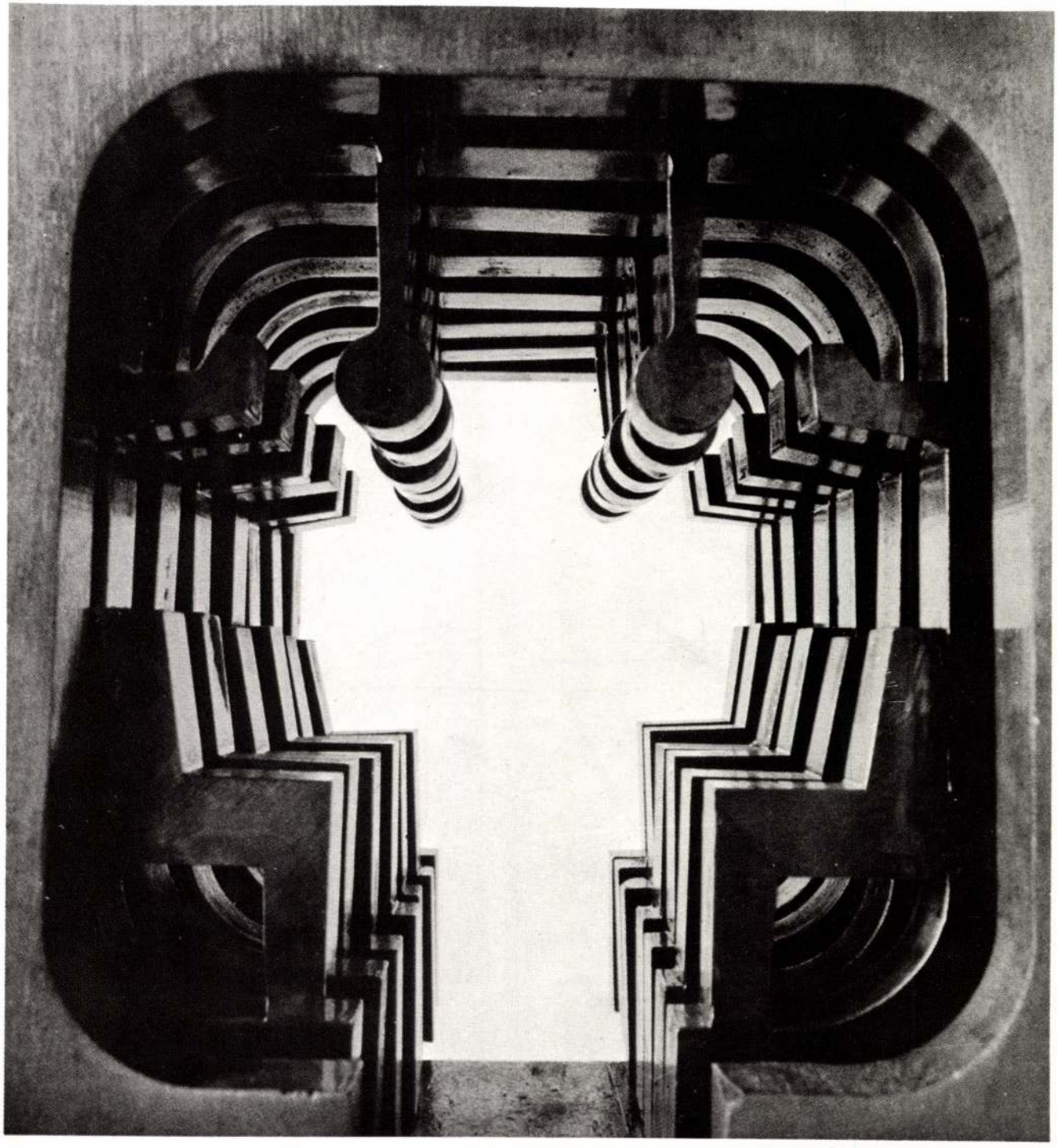

45–49. Változatok, 1973

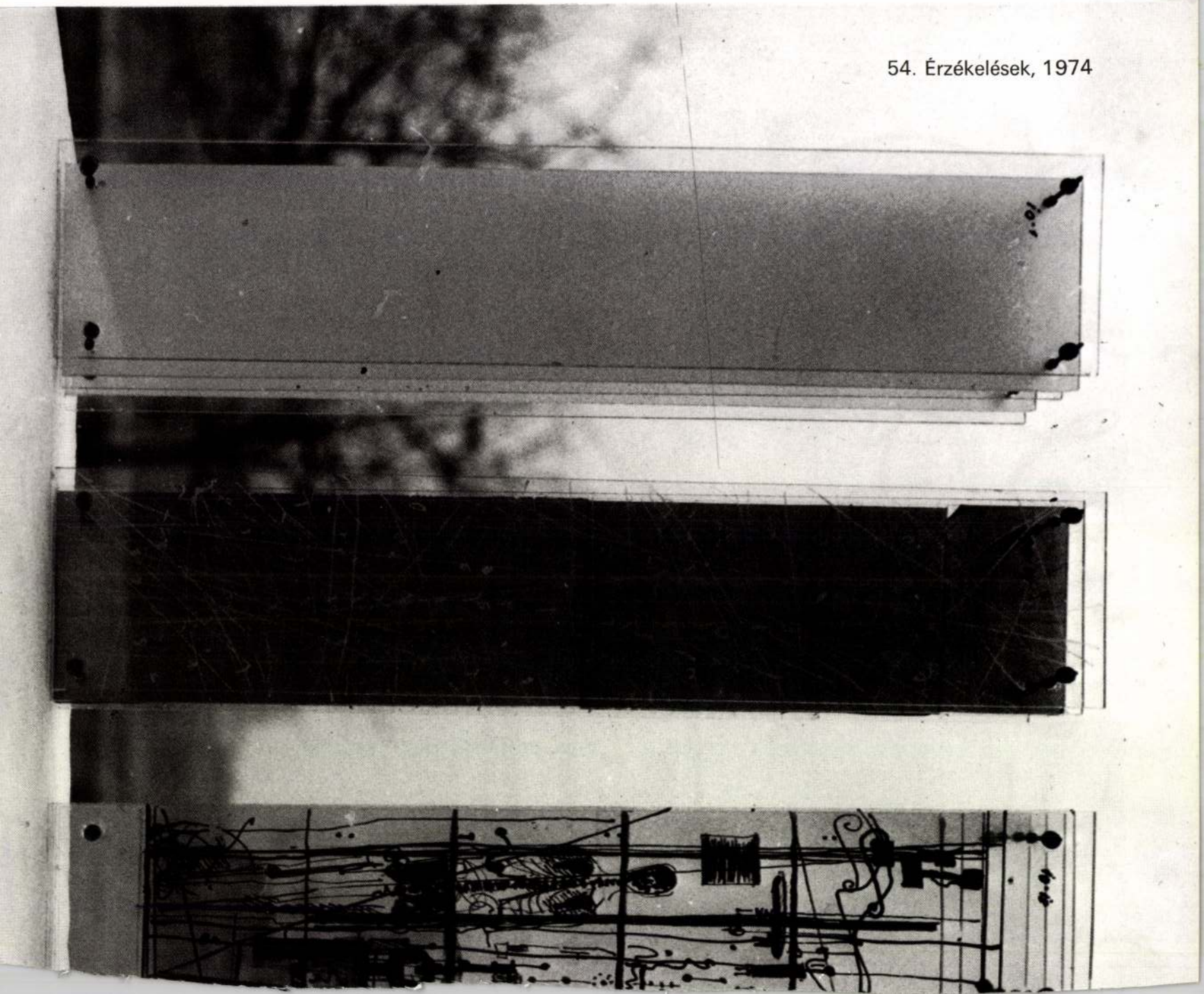

54. Érzékelések, 1974

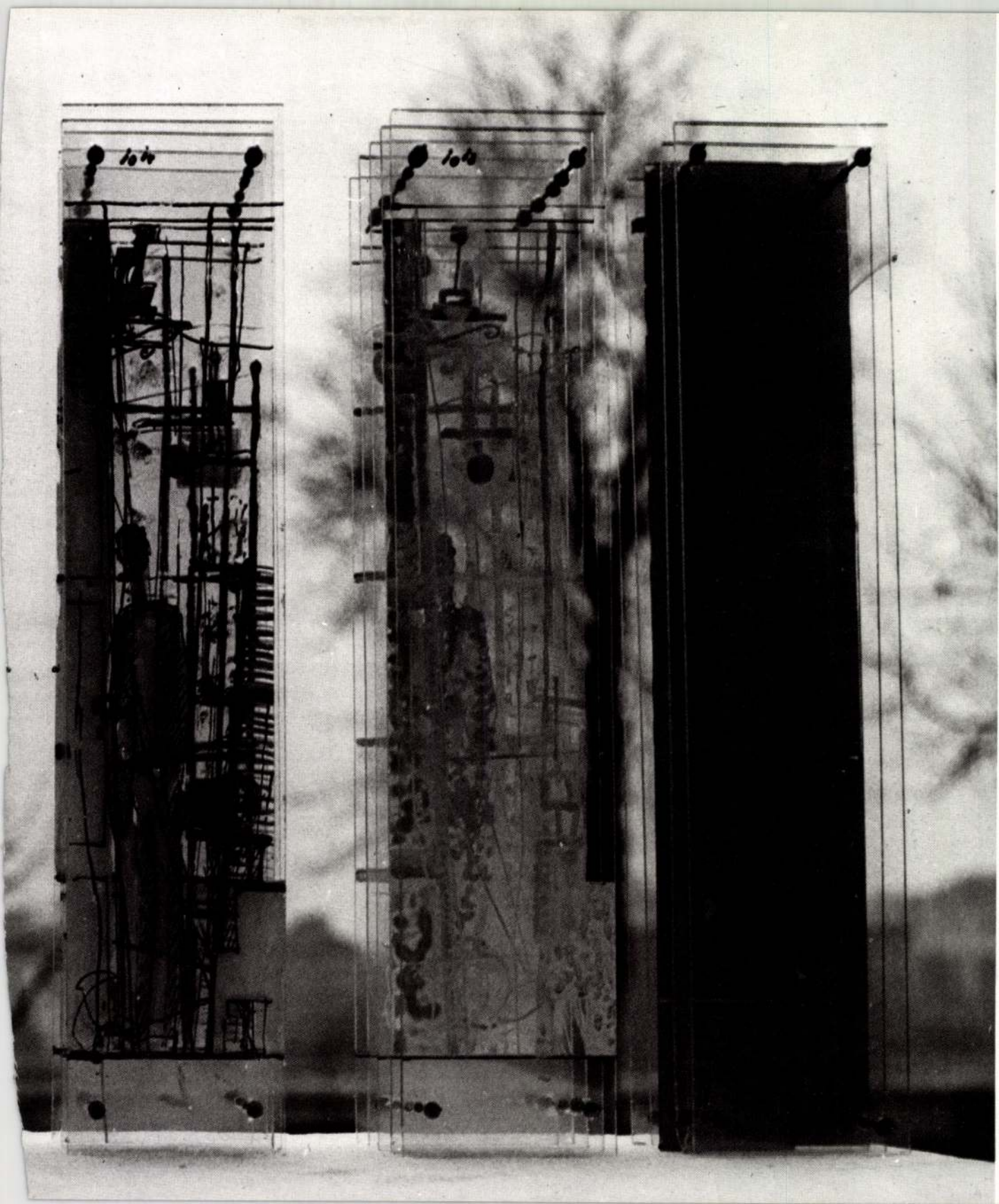

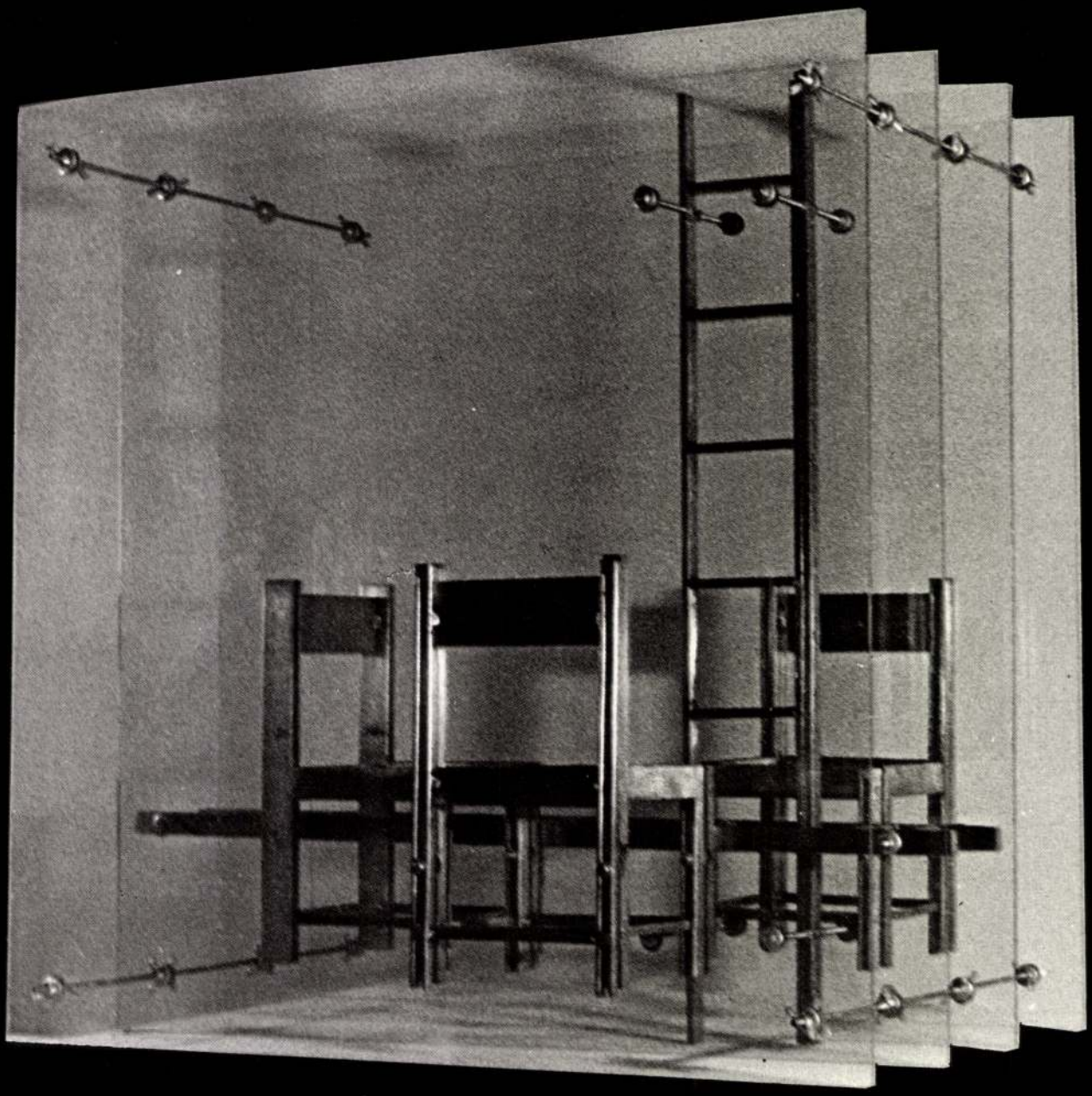

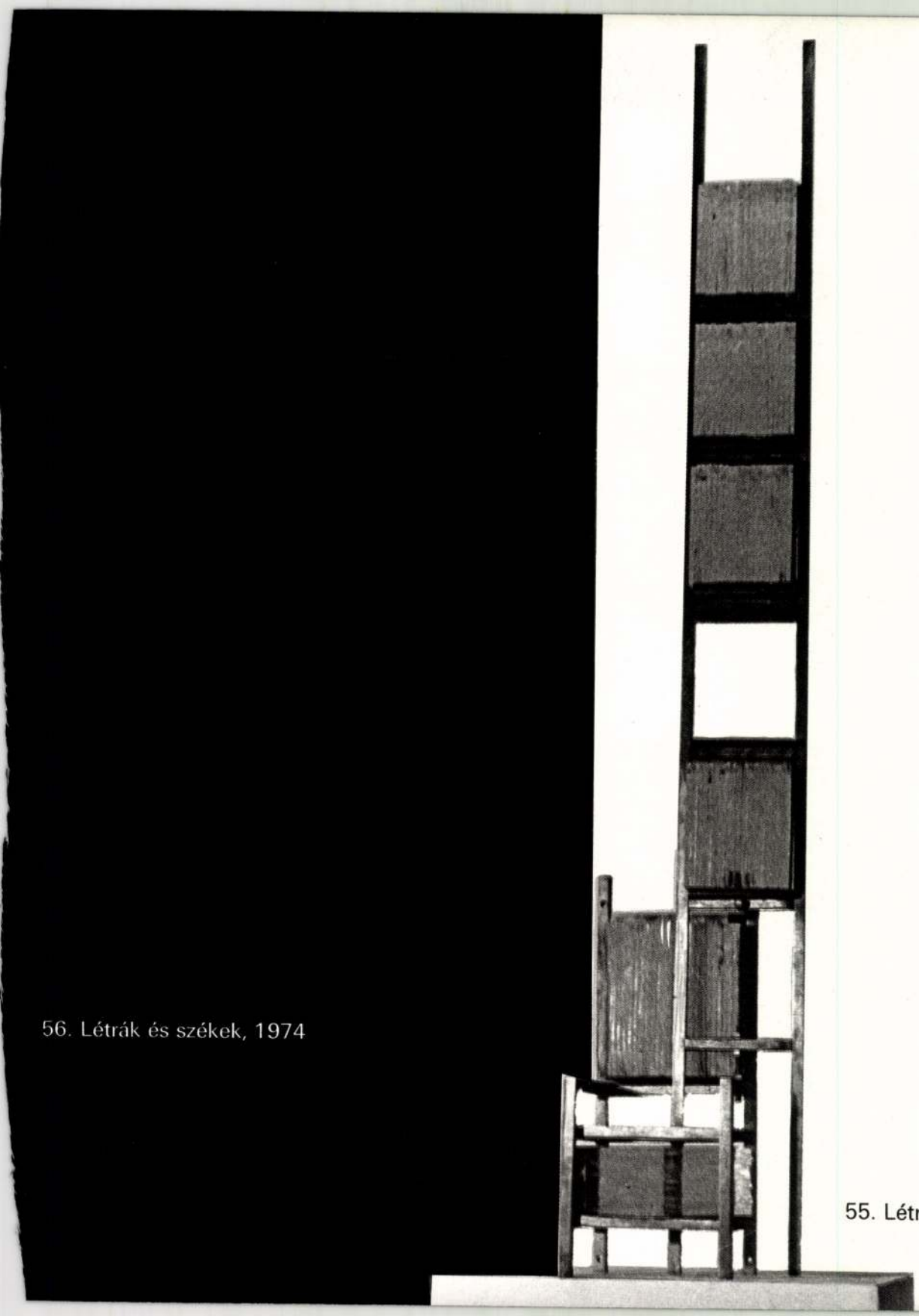

56. Létrák és székek, 1974

55. Létra és szék, 1974

57. DNS-lánc (szoborterv), 1974

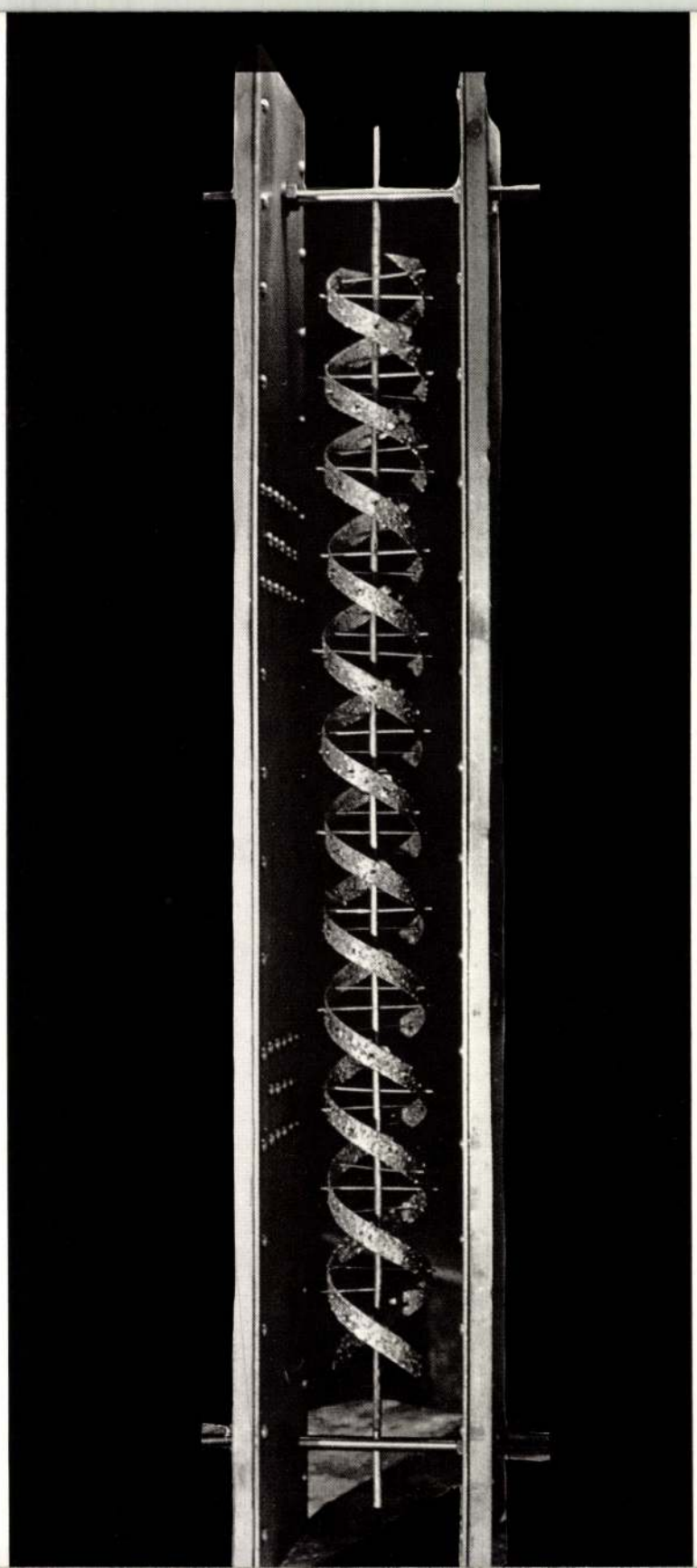

MŰTÁRGYJEGYZÉK

1. Önarckép, 1926
fa, 40 cm
Dr. Held Róbert tulajdona
2. Magány, 1944
bronz, 35 cm
Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
3. Gyermekfej a háború után, 1946
bronz, 24 cm
Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
4. Búcsú (Figura székkel), 1947
bronz, 31 cm
Művelődésügyi Minisztérium tulajdona
5. Férfifej, 1948
bronz, 39 cm
Pécs, Janus Pannonius Múzeum tulajdona
6. Tükörképek, 1948
galvanoplasztika, 35x18 cm
7. Bohóc gitárral, 1948
bronz, 31 cm
Magyar Nemzeti Galéria tulajdona
8. Ecsettel mintázott fej, 1949
bronz, 27 cm
Művelődésügyi Minisztérium tulajdona
9. Ketrec, 1949
bronz, 25x60 cm
Kiscelli Múzeum tulajdona
10. Krucifix, 1949
galvanoplasztika, 26,5x19,5 cm
11. Rácsok, 1949
galvanoplasztika, 28x27 cm
12. Bohóc virággal, 1949
bronz, 28 cm
Székesfehérvár, Csók István Képtár tulajdona
13. Közöny, 1952
bronz, 12 cm
Művelődésügyi Minisztérium tulajdona
14. Nő virággal, 1954
bronz, 12 cm
15. Fekvő nő, 1954
bronz, 9,5 cm
16. Krucifix, 1955
bronz, 34 cm
Kiscelli Múzeum tulajdona
17. A kentaur halála, 1956
ezüstözött bronz, 21 cm
Kiscelli Múzeum tulajdona
18. Szék és ablak, 1956
galvanoplasztika, 21x20 cm
Kovács Péter tulajdona
19. Ülő alak, 1964
ólom, 12 cm
20. Ülő alak, 1964
bronz, 12 cm
21. Merengő, 1964
bronz, 11 cm
22. Állvány és szobor I., 1964
bronz, 21 cm
23. Állvány és szobor II., 1964
bronz, 21 cm
24. Campagna, 1965
bronz, 18 cm
25. Orfeusz, 1965
bronz, 15 cm
26. Satu és szobor I., 1965
bronz, 12 cm
27. Satu és szobor III., 1965
bronz, 22 cm
28. Satu, 1965
bronz, 20 cm
29. Orfeusz, 1965
gipsz, 152 cm
30. Fal, 1966
bronz, 12x25 cm
31. Bírák, 1966
gipsz, 130 cm
32. A ház és lakói, 1967
bronz, 22x22 cm
33. Dorottya, 1967
alumínium, 320 cm
Székesfehérvári Könnyűfémmű tulajdona

34. Kentaur, 1967
beton, 160 cm
Szentendre, Parkmúzeum tulajdona
35. Térdelő, 1968
bronz, 16 cm
36. Merengő, 1968
bronz, 170 cm
Székesfehérvár, Csók István Képtár tulajdona
37. Galambdúc, 1968
vas, 240 cm
38. Üdvözlet Velencének, 1968
beton, 220 cm
Szentendre, Parkmúzeum (letét)
39. Kategóriák, 1970
gipsz, 320 cm
40. Orfeusz, 1970
bronz, 22 cm
41. Fej, 1972
vas, 45 cm
42. Relief, 1972
alumínium, 20x20 cm
43. Lánchíd-emlékmű
(terv a centenáriumi pályázatra), 1972
hungarocell, 40x145 cm
44. Studiumok, 1972
karton, műanyag, 30x30 cm
45–49. Változatok, 1973
vas, 30x30x30 cm
50. Oszlop I., 1973
hungarocell, 240 cm
51. Oszlop II., 1974
hungarocell, 220 cm
52. Hasított hasáb, 1974
hungarocell, 240 cm
53. Csúcsán álló kocka, 1974
hungarocell, 80x80x80 cm
54. Érzékelések, 1974
üveg és fém, 155x320 cm
55. Létra és szék, 1974
üveg és fém, 220 cm
56. Létrák és székek, 1974
üveg és fém, 160x160 cm
57. DNS-lánc (szoborterv), 1974
acél, 108 cm

VERZEICHNIS DER WERKE

1. Selbstbildnis, 1926
Holz, 40 cm
Eigentum von Dr. Róbert Held
2. Einsamkeit, 1944
Bronze, 35 cm
Eigentum der Ungarische Nationalgalerie
3. Kinderkopf nach dem Krieg, 1946
Bronze, 24 cm
Eigentum der Ungarische Nationalgalerie
4. Abschied (Figur mit Stuhl), 1947
Bronze, 31 cm
Eigentum des Ministeriums für Bildungswesen
5. Männerkopf, 1948
Bronze, 39 cm
Eigentum des Janus Pannonius Museums
in Pécs
6. Spiegelbilder, 1948
Galvanoplastik, 27 cm
7. Clown mit Gitarre, 1948
Bronze, 31 cm
Eigentum der Ungarische Nationalgalerie
8. Mit Pinsel modellierter Kopf, 1949
Bronze, 27 cm
Eigentum des Ministeriums für Bildungswese
9. Käfig, 1949
Bronze, 25x60 cm
Eigentum des Museums in Kiscell
10. Kruzifix, 1949
Galvanoplastik, 26,5x19,5 cm
11. Gitter, 1949
Galvanoplastik, 28x27 cm

12. Clown mit Blume, 1949
Bronze, 28 cm
Eigentum der Csók István Galerie
in Székesfehérvár
13. Gleichgültigkeit, 1952
Bronze, 12 cm
Eigentum des Ministeriums für Bildungswesen
14. Frau mit Blume, 1954
Bronze, 12 cm
15. Liegende Frau, 1954
bronz, 9,5 cm
16. Kruzifix, 1955
Bronze, 34 cm
Eigentum des Museums in Kiscell
17. Tod des Kentaurs, 1956
Versilberte Bronze, 21 cm
Eigentum des Museums in Kiscell
18. Stuhl und Fenster, 1956
Galvanoplastik, 21x20 cm
Eigentum von Péter Kovács
19. Sitzende Gestalt, 1964
Blei, 12 cm
20. Sitzende Gestalt, 1964
Bronze, 12 cm
21. Sinnender, 1964
Bronze, 11 cm
22. Ständer und Plastik I. 1964
Bronze, 21 cm
23. Ständer und Plastik II., 1964
Bronze, 21 cm
24. Campagna, 1965
Bronze, 18 cm
25. Orpheus, 1965
Bronze, 15 cm
26. Schraubstock und Plastik I., 1965
Bronze, 12 cm
27. Schraubstock und Plastik III., 1965
Bronze, 22 cm
28. Schraubstock, 1965
Bronze, 20 cm
29. Orpheus, 1965
Gips, 150 cm
30. Wand, 1966
Bronze, 12x25 cm
31. Richter, 1966
Gips, 130 cm
32. Das Haus und seine Bewohner, 1967
Bronze, 22x22 cm
33. Dorothea, 1967
Aluminium, 320 cm
Eigentum der Leichtmetallwerke Székesfehérvár
34. Kentaur, 1967
Beton, 160 cm
Eigentum des Parkmuseums in Szentendre
35. Kniende Gestalt, 1968
Bronze, 16 cm
36. Sinnender, 1968
Bronze, 170 cm
Eigentum der Csók István Galerie
in Székesfehérvár
37. Taubenschlag, 1968
Eisen, 240 cm
38. Gruss an Venedig, 1970
Beton, 220 cm
Szentendre, Parkmuseum (Depositum)
39. Kategorien, 1970
Gips, 320 cm
40. Orpheus, 1970
Bronze, 22 cm
41. Kopf, 1972
Eisen, 45 cm
42. Relief, 1972
Aluminium, 20x20 cm
43. Kettenbrücke-Denkmal (Entwurf
zum Centenarischen Preisausschreiben)
Hungarocell, 40x145 cm
44. Studien, 1972
Pappendeckel, Kunststoff, 30x30 cm
45—49. Variationen, 1973
Eisen, 30x30x30 cm
50. Säule I. 1973
Hungarocell, 240 cm
51. Säule II. 1974
Hungarocell, 220 cm
52. Zerspaltenes Prisma, 1974
Hungarocell, 240 cm
53. Auf die Spitze gestellter Würfel, 1974
Hungarocell, 80x80x80 cm

54. Wahrnehmungen, 1974
Glas und Metall, 155x320 cm
55. Leiter und Stuhl, 1974
Glas und Metall, 220 cm
56. Leiter und Stühle, 1974
Glas und Metall, 160x160 cm
57. DNA-Kette (Entwurf), 1974
Stahl, 108 cm

LIST OF EXHIBITS

1. Self-portrait, 1926
wood, 40 cms
Property of dr. Róbert Held
2. Solitute, 1944
bronze, 35 cms
Property of the Hungarian National Gallery
3. Child's head after the war, 1947
bronze, 24 cms
Property of the Hungarian National Gallery
4. Farewell (Figure with chair), 1947
bronze, 31 cms
Property of the Ministry of Education
5. Male head, 1948
bronze, 39 cms
Property of the Janus Pannonius Museum, Pécs
6. Reflections, 1948
galvanoplastic, 35x18 cms
7. Clown with gitar, 1948
bronze, 31 cms
Property of the Hungarian National Gallery
8. Head modelled with a brush, 1949
bronze, 26x60 cms
Property of the Ministry of Education
9. Cage, 1949
bronze, 25x60 cms
Property of the Museum of Kiscell
10. Crucifix, 1949
galvanoplastic, 26,5x19,5 cms
11. Railings, 1949
galvanoplastic, 28x27 cms
12. Clown with flower, 1949
bronze, 28 cms
Property of the István Csók Gallery, Székesfehérvár
13. Indifference, 1952
bronze, 12 cms
Property of the Ministry of Education
14. Woman with flower, 1954
bronze, 12 cms
15. Reclining woman, 1954
bronze, 9,5 cms
16. Crucifix, 1955
bronze, 34 cms
Property of the Museum of Kiscell
17. The death of the centaur, 1956
silver plated bronze, 21 cms
Property of the Museum of Kiscell
18. Chair and window, 1956
galvanoplastic, 21x21 cms
Property of Mr. Péter Kovács
19. Sitting figure, 1964
lead, 12 cms
20. Sitting figure, 1964
bronze, 12 cms
21. Musing, 1964
bronze, 11 cms
22. Scaffold and sculpture No 1., 1964
bronze, 21 cms
23. Scaffold and sculpture, No 2., 1964
bronze, 21 cms
24. Campagna, 1965
bronze, 18 cms
25. Orpheus, 1965
bronze, 15 cms
26. Table-vice and sculpture, No I., 1965
bronze, 22 cms
27. Table-vice and sculpture, No 3., 1965
bronze, 22 cms

28. Table-vice, 1965
bronze, 20 cms
29. Orpheus, 1965
plaster of Paris, 152 cms
30. Wall, 1966
bronze, 12x25 cms
31. Judges, 1966
plaster of Paris, 130 cms
32. The house and its inhabitants, 1967
bronze, 22x22 cms
33. Dorothea, 1967
aluminium, 320 cms
Property of the Light Metal Works, Székesfehérvár
34. Centaur, 1967
concrete, 160 cms
Property of the Park Museum, Szentendre
35. Kneeling, 1968
bronze, 16 cms
36. Musing, 1968
bronze, 170 cms
Property of the István Csók Gallery, Székesfehérvár
37. Dove-cot, 1968
iron, 240 cms
38. Greetings to Venice, 1968
concrete, 220 cms
Lent to the Park Museum, Szentendre
39. Categories, 1970
plaster of Paris, 320 cms
40. Orpheus, 1970
bronze, 22 cms
41. Head, 1972
iron, 45 cms
42. Relief, 1972
aluminium, 20x20 cms
43. Chain Bridge Monument
(sketch for the centennial competition), 1972
hungarocell, 40x145 cms
44. Studies, 1972
cardboard, plastic, 30x30 cms
45–49. Variations, 1973
iron, 30x30x30 cms
50. Column, No 1., 1973
hungarocell, 240 cms
51. Column, No 2., 1974
hungarocell, 220 cms
52. Split prism, 1974
hungarocell, 240 cms
53. Cube standing on its vertex, 1974
hungarocell, 80x80x80 cms
54. Perceptions, 1974
glass and metal, 155x320 cms
55. Ladder and chair, 1974
glass and metal, 220 cms
56. Ladders and chairs, 1974
glass and metal, 160x160 cms
57. DNA-Chain (sketch for sculpture), 1974
steel, 108 cms

CATALOGUE DES OEUVRES EXPOSÉES

1. Autoportrait, 1926
bois, 40 cm
appartient au Dr Róbert Held
2. Solitude, 1944
bronze, 35 cm
propriété de la Galérie Nationale Hongroise
3. Tête d'enfant après la guerre, 1946
bronze, 24 cm
propriété de la Galérie Nationale Hongroise
4. Adieu (Figure avec chaise), 1947
bronze, 31 cm
Collection du Ministère des Affaires Culturelles
5. Tête d'homme, 1948
bronze, 39 cm
propriété de la Musée Janus Pannonius de Pécs
6. Miroitements, 1948
galvanoplastie, 35x18 cm

7. Clown à la guitare, 1948
bronze, 31 cm
propriété de la Galérie Nationale Hongroise
8. Tête modelée au pinceau, 1949
bronze, 27 cm
Collection du Ministère des Affaires culturelles
9. Cage, 1949
bronze, 25x60 cm
propriété de la Musée de Kiscell
10. Crucifix, 1949
galvanoplastie, 26,5x19,5 cm
11. Treillis, 1949
galvanoplastie, 28x27 cm
12. Clown avec fleur, 1949
bronze, 28 cm
propriété de la Galérie Csók István
de Székesfehérvár
13. Indifférence, 1952
bronze, 12 cm
Collection du Ministère des Affaires culturelles
14. Femme avec fleur, 1954
bronze, 12 cm
15. Femme couchée, 1954
bronze, 9,5 cm
16. Crucifix, 1955
bronze, 34 cm
propriété de la Musée de Kiscell
17. La mort du centaure, 1956
bronze argenté, 21 cm
propriété de la Musée de Kiscell
18. Chaise et fenétre, 1956
galvanoplastie, 21x20 cm
Appartient à M. Péter Kovács
19. Figure assise, 1964
blomb, 12 cm
20. Figure assise, 1964
bronze, 12 cm
21. Méditation, 1964
bronze, 11 cm
22. Chevalet et statue I., 1964
bronze, 21 cm
23. Chevalet et statue II., 1964
bronze, 21 cm
24. Campagna, 1965
bronze, 18 cm
25. Orphée, 1965
bronze, 15 cm
26. Etau et statue, I., 1965
bronze, 12 cm
27. Etau et statue III., 1965
bronze, 22 cm
28. Etau, 1965
bronze, 20 cm
29. Orphée, 1965
plâtre, 152 cm
30. Mur, 1966
bronze, 12x25 cm
31. Juges, 1966
plâtre, 130 cm
32. La maison et ses habitants, 1967
bronze, 22x22 cm
33. Dorothée, 1967
aluminium, 320 cm
propriété de l'Usine de Métallurgie Légère
de Székesfehérvár
34. Centaure, 1967
béton, 160 cm
propriété de la Musée-Parc de Szentendre
35. A genou, 1968
bronze, 16 cm
36. Méditation, 1968
bronze, 170 cm
propriété de la Galérie Csók István
de Székesfehérvár
37. Pigeonnier, 1968
fer, 240 cm
38. Hommage à Venise, 1968
béton, 220 cm
Musée-Parc de Szentendre (dépôt)
39. Catégories, 1970
plâtre, 320 cm
40. Orphée, 1970
bronze, 22 cm
41. Tête, 1972
fer, 45 cm
42. Relief, 1972
aluminium, 20x20 cm

43. Monument de Pont-de-Chaîne
(projet présenté au concours de centenaire),
1972 matière plastique (« hungarocell »),
40x145 cm
44. Etudes, 1972
carton, matière plastique, 30x30 cm
45-49. Variations, 1973
fer, 30x30x30 cm
50. Colonne I., 1973
matière plastique (« hungarocell »),
240 cm
51. Colonne II., 1973
matière plastique (« hungarocell »),
220 cm
52. Bûche fendue, 1974
matière plastique (« hungarocell »),
240 cm
53. Cube dressé sur la pointe, 1974
matière plastique (« hungarocell »),
80x80x80 cm
54. Perceptions, 1974
verre et métal, 155x320 cm
55. Echelle et chaise, 1974
verre et métal, 110 cm
56. Echelles et chaises, 1974
verre et métal, 160x160 cm
57. Chaîne DNA (projet de sculpture), 1974
acier, 108 cm

A Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága kiadványa
Szerkesztőbizottság: Kralovánszky Alán (felelős szerkesztő), Mithay Sándor, Sági Károly, Tóth Sándor
A kiállítást rendezte: Néray Katalin
A katalógust tervezte: Kass János
A fényképfelvételeket készítette: Balla Demeter, Kovács Ferenc, Kresz Albert, Mózer Zoltán és Petrás István
Ezúton mondunk köszönetet azoknak a múzeumoknak és magángyűjtőknek, akik a birtokukban levő műveket a kiállítás időtartamára rendelkezésre bocsátották.

Publikation der Direktion der Museen des Komitates Veszprém
Redaktions Kommission: Alán Kralovánszky (verantwortlicher Redakteur), Sándor Mithay, Károly Sági, Sándor Tóth
Arrangement von Katalin Néray
Katalogentwurf von János Kass
Deutsche übersetzung von Júlia Horváth
Fotographie von Demeter Balla, Ferenc Kovács, Albert Kresz, Zoltán Mózer und István Petrás
Hier wollen wir all den Museen und Privatsammlern Dank sagen, die die in ihrem Besitz befindlichen Werke für die Zeit der Ausstellung zur Verfügung stellten.

Publication of the Board of the Veszprém County Museums
Comittee for editing: Alán Kralovánszky (responsible editor), Sándor Mithay, Károly Sági, Sándor Tóth
Exhibition arranged by Katalin Néray
Catalogue design by János Kass
English translation by Erika László
Photographs by Demeter Balla, Ferenc Kovács, Albert Kresz, Zoltán Mózer and István Petrás
Tribute of recognition is due to all those Museums and private collectors through whose courtesy the exhibits in their possession have been lent for the duration of the present exhibition.

Publication de la Direction des Musées du comitat de Veszprém
Comité de l'edition: Alán Kralovánszky (editeur responsable), Sándor Mithay, Károly Sági, Sándor Tóth
L'exposition a été réalisée par Katalin Néray
Catalogue par János Kass
Traduit par László Csejdy
Photographies par Demeter Balla, Ferenc Kovács, Albert Kresz, Zoltán Mózer et István Petrás
Nous exprimons notre reconnaissance aux musées et aux collectionneurs privés qui ont prêté pour la durée de cette exposition les oeuvres dont ils disposent.

ZRÍNYI NYOMDA, BUDAPEST / DRUCKEREI ZRÍNYI, BUDAPEST / ZRÍNYI PRINTING-HOUSE, BUDAPEST / IMPRIMERIE ZRÍNYI, BUDAPEST

VILT TIBOR

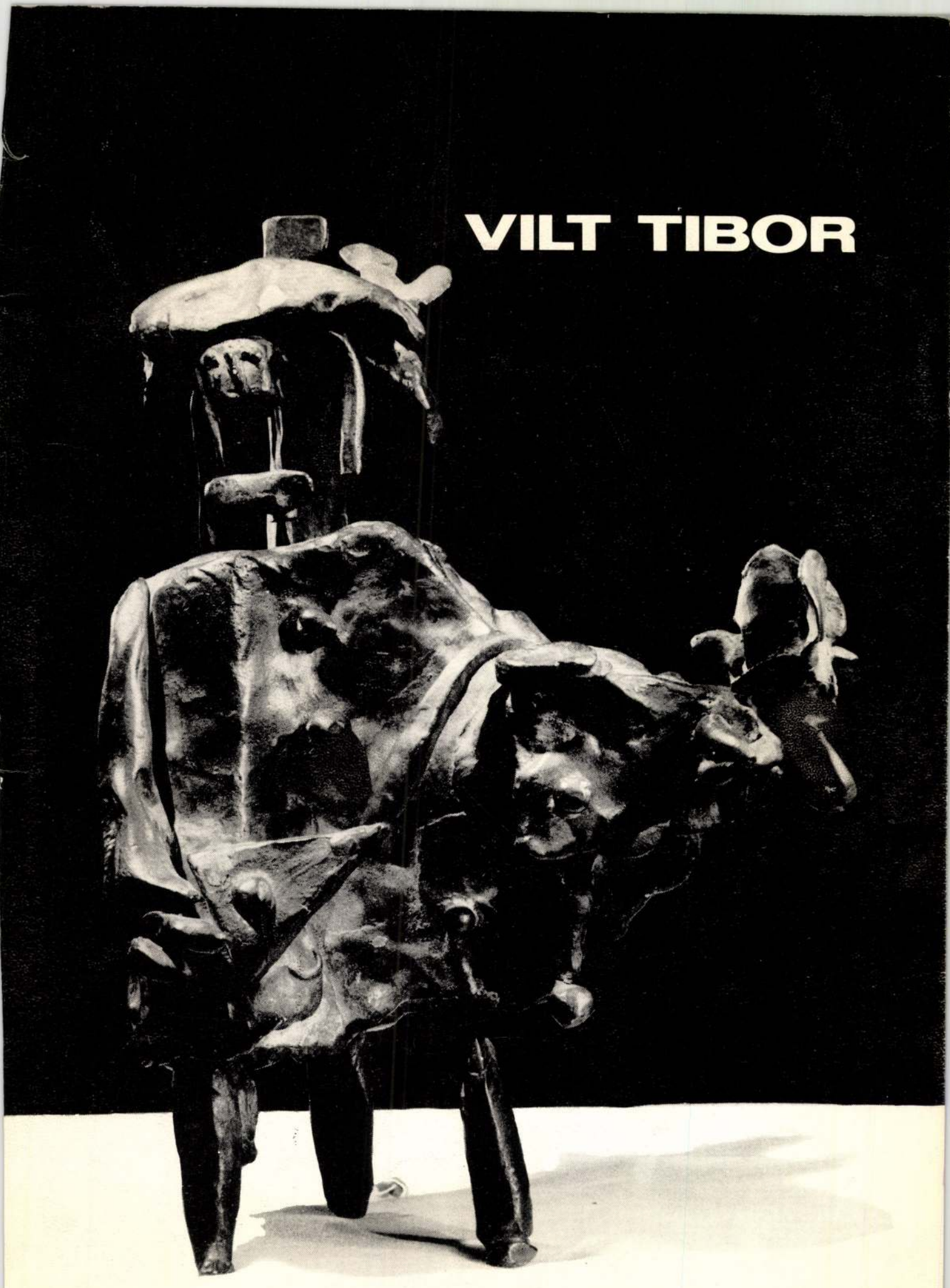

VILT TIBOR
1905-1983
EMLÉKKIÁLLÍTÁS

TIBOR VILT'S
MEMORIAL EXHIBITION

SZÉKESFEHÉRVÁR, 1986

Az István Király Múzeum Közleményei – Bulletin du Musée Roi Saint Etienne ■ D. sorozat 166. szám – Série D. No. 166. ■ HU ISSN 0586 3759 ■ HU ISBN 963 7131 59 0 ■ Szerkeszti – Rédectaur Kovács Péter ■ Segédszerkesztő – Rédacteur adjointe G. Lakat Erika ■ Fotók – Photographies Gelencsér Ferenc, Kónya Kálmán és a művész hagyatéka ■ A kiállítások jegyzékét és a bibliográfiát összeállította – La liste des expositions et la bibliographie sont redigées par Ladányi József ■ A kiállítást rendezte – L'exposition a été realisée par Kovalovszky Márta, Ladányi József ■ Székesfehérvár, Csók István Képtár 1986. március 1 – május 11. ■ Székesfehérvár, Galérie István Csók le 1. mars – 11. mai, 1986. ■ 164108 FEJÉR Fk.: Kovács Péter

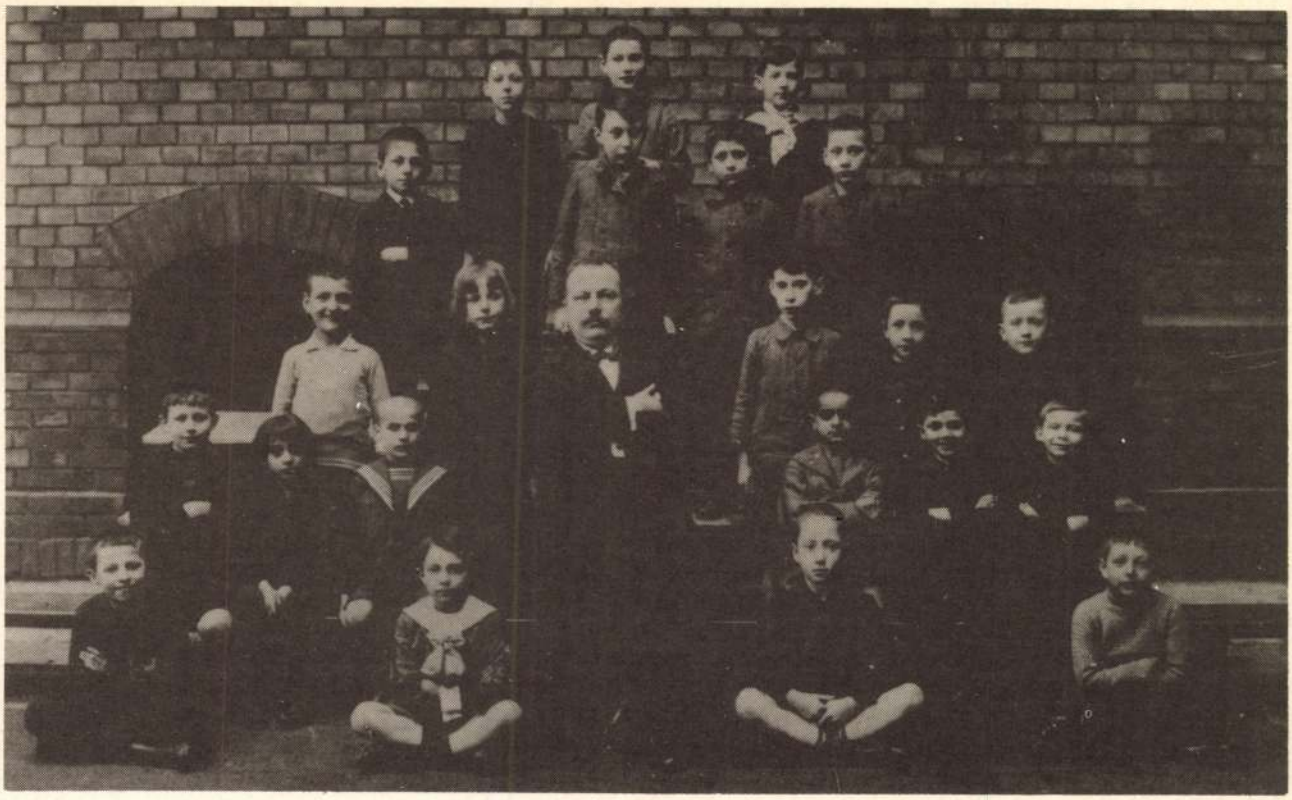

Az elemi iskola III. osztályában, 1914-ben (legfelső sor, balszélen)
In the III. classe of the primary school (upper line on the left), 1914.

– Hogyan kezdődött?

– 1915-öt írtunk, torokgyulladással feküdtem. A bátyámat már besorozták katonának. Reggel volt, apám és anyám bejöttek a szobába. Megálltak az ágyam előtt és beszélgettek. Apám azt mondta: na, holnapután már mehetsz az iskolába. Nagyon figyeltem, mert nem szerettem iskolába járni. Figyeltem, hogy megtudjam, hogy mikor kell iskolába menni. Aztán apám benyúlt a zsebébe és kihúzott egy ceruzanagyságú kis acélnyilat, s azt mondta, Toncsikám, a Fürst adta az irodában, hogy mutassam meg neked. Ilyeneket dobálnak a katonáinkra a repülőgépről, és ez bizony, sokszor a földhöz szögezi őket. Aztán kimentek. És akkor szinte láttam, amit apám elmondott. Kétségbeesetten sikoltozni kezdtem. Fölugrottam, anyám bejött a szobába és egy hosszú hálóingben kiabáló kisfiút talált az ágyában állva, akinek borogatás kígyózott a nyaka körül. Kardos asszony volt. Azt mondta: feküdj vissza, nincs veled elég gondom? Viselkedj rendesen. Új borogatást adott, és betakart gondosan, aztán ő is újra kiment. Úgy feküdtem ott, mint egy kiskutya. De újra láttam azokat a nyilakat, mint az esőt zuhogni, óvatosan fölkeltem, mezítláb bementem a másik szobába, papírt és ceruzát szereztem, és a kis madarat, amelyik a hálószobába egy kalitkában ugrándozott, lerajzoltam. Pontosan, figyelmesen. Ez volt az első rajzom.

– És mikor érezted tudatosan, hogy ez lesz a szakmád?

– Most jön a második történet.

Két év telt el, Tasnádon, Tasnád nevű kis községben nyaraltam, ott játszottam hozzám hasonló korú fiúkkal. Anyám odavitt, aztán visszautazott Pestre, hogy majd értem jön, mikor kezdődik az iskola. Nagyon kedves embereknél nyaraltam: egy púpos kis órásmester volt. Még most is szeretettel gondolok rá, és nagy darab feleségére. Mint mondtam, hozzám hasonló korúakkal játszottam, de volt ott egy kislány is, aki velünk játszott. És mikor velem játszott, egyszerre valami zűrzavart éreztem, s valami furcsa dolgot, amit nem értettem. Csomagolópapírt szereztem, bekockáztam, megkértem a kislányt, hogy álljon oda, mert le fogom rajzolni. A bekockázott papírra, mint egy térképet rajzoltam le a körvonalait, most is emlékszem, nagy masnit tett a hajába, és felöltözött matrózruhába. Megnyugodtam, elmúlt a zűrzavaros érzésem és később megértettem, hogy életemben először szerelmes voltam. Így lettem képzőművész.

– Na, dehát végülis valahol mint szakmát is ezt kellett választani.

– Na várjál, ez később jön. Akkor hazautaztam és újabb négy év telt el. Infláció volt, az első világháborúban borzasztó drágaság. Édesanyám kiadott egy szobát albérletbe, egy fiatal orvostanhallgatónak, aki Besztercéről jött föl, ahol az apja erdőmérnök volt. Nagyon tehetséges embernek bizonyult, hiszen 40 éves korában már a bostoni Harvard Egyetem professzora volt. Ő akkor másodéves orvostanhallgató korában az Élettani Intézetben Háry Pál professzor vezetése alatt dolgozott. Egy olyasmi féle kísérletsorozaton, amelyik az alapanyagcserével foglalkozott. Kísérleti nyúlra volt szüksége. Elvitt az Élettani Intézetbe, egy sezlonon kellett feküdnöm, és egy csőbe kellett lélegeznem, amely bonyolult apparátusba vezetett. Aztán később odajártam mert a laboratórium lombikjai, pipettái olyanok voltak nekem, mintha mindig karácsony lenne. Megengedték, hogy ott takarítsak, és a műszereket tisztítsam. Háry Pál nagyon öreg volt, hiszen akkor már 49 éves volt! Egyszer odajött és azt mondta, mondd kisfiam, mi akarsz te lenni? Azt mondtam, hogy vegyész.

– Hány éves voltál?

– Tizenhárom éves, tizennegyedik éves. Azt mondtam, hogy vegyész. És azt kérdezte, „Mit akarsz csinálni, ha vegyész leszel?" Ma sem értem, de teljesen öntudatosan azt mondtam: a szenet fogom cseppfolyósítani, hogy benzin legyen belőle. Azt mondja: „És még? "És, mondom, a cellulózét fogom emészthetővé tenni a hangyáknak és akkor fát fogunk enni, és nem lesz éhes ember a világon. De akkor már kikönyörögtem fiatal orvostanhallgató barátomtól, hogy az egyetemi előadások jegyzetét adja nekem, ezeket olvastam, és egy-kettőre megértettem. Akkor a 49 éves aggastyán azt mondta nekem: „Hívd be édesanyádat". A mama bement és azt mondta neki: „Ebből a fiúból vegyészt kell csinálni, arra született." – Anyám az infláció miatt eléggé rosszul állt és rosszul ment nekünk.

– Apád közben meghalt?

– Apám már négy éve a temetőben feküdt, nem volt pénzünk, hogy érettségizzek és az egyetemre mehessek. És akkor azt mondtam anyámnak: sebaj, a technológiára fogok menni, mert ott 4 polgári után fölvesznek. Igen ám, csak a Chinoin gyárba kellett menni egy fél évi gyakorlatra. Elmentem. Utána jelentkeztem a technológián, rettenetes öntudattal, hiszen akkor már a negyedik középiskolában nem mert a fizika tanárom feleltetni, mert többet tudtam mint ő. Kidobtak, azt mondták, jöjjek egy év múlva, mert fejletlen vagyok. Rendkívül vézna kisfú voltam. Borzasztó dühös lettem. Elmentem a Ferenc térre, ahol az unokatestvérem lakott, aki velem egykorú volt, hogy elmondjam neki dühömet. És ahogy ott mentem, egy műhelyre ki volt írva: „Inast felveszünk!" Gondolkodás nélkül bementem, érezvén, ha én nem kellek kiváló tudósnak, akkor legyen belőlem inas. Megbüntetem a társadalmat! Aranyos, kedves, igazi öregúr fogadott, aki akkor hatvan éves volt, a Sneller Henrik bácsi: ő volt a fafaragóknak a legtiszteltebb mestere akkor Budapesten. Azt mondta jól van, küldd el édesanyádat. Megbeszélte vele, s felvett egy nagyon jószagú műhelybe. A faforgácsnak fanyar illata volt, különösen a tölgyfának. Inas lettem. Ott volt a Lajszki úr, a főségéd, aki 22 éves volt, és reggelenként némelykor szmokingban jött be, mert a Moulinban volt. Akkor a fafaragók borzasztó sokat kerestek és ez boszorkányosan ügyes ember volt. Ennek kellett nekem minden délben hozni az ebédjét, felvágottat, császárhúst. Egyszer nagyon zsíros császárhúst hoztam neki, erre felpofozott, mire én toporzékolni kezdtem és azt mondtam: „Maga hiába pofoz engem, én jobban tudok rajzolni, mint maga." Erre lekent még egy pofont, mire megjelent az ebéd után Sneller bácsi: „Kérem, mi történik itt, az én műhelyemben? " Azt mondta a Lajszki úr. „Ez a taknyos olyan szemtelen, azt állítja, hogy ő jobban tud rajzolni, mint én!" Hiszen Lajszki úr 22 éves volt, mint mondtam.

– És te?

– Én akkor voltam 15 éves és Sneller bácsi azt mondta, mindenki készítsen egy rajzot, egy hónap múlva hozzák be, nem szabad aláírni, majd ő lesz a zsüri, hogy ki tud jobban rajzolni. Hazamentem és a nagybátyámnak elpanaszoltam, hogy milyen bajban vagyok, hiszen én nem tudok rajzolni. Egy-két nap múlva a nagybácsim, az Aurél bácsi, talán már 95 éves is elmúlt volna, azóta vagy száz – hozott egy mappát. Német nyelvű mappa volt, elmagyarázta, mik a feliratok, „Hogyan tanuljunk rajzolni." Először egy sematikus ábra volt, emlékszem, ahol a rajz elhelyezését magyarázták, hogy hogy kell a papírra középre elhelyezni, azután bejelölte a részleteket, még egy lap, még egy lap, s a végén ott volt a kilencedik lap, teljesen kisatírozva, egyszerre! Satírozva. Gondoltam, egyszerűen átmásolom a kisatírozott fejet. De aztán félni kezdtem, hogy rájönnek a csalásra, ezért szereztem egy gipsz Zeusz fejet, és az utasítás szerint 1 hónapig minden nap lerajzoltam este. A végén már álmomban is ki tudtam satírozni. Elérkezett a zsüri ideje, bevittem a műterembe, fel lett rajzszögezve, jött a Henrik bácsi, megnézte és azt mondta: „az a jobb". Az én rajzom volt. Persze ma már tudom, hogy miért tetszett neki. Fiatal korában Németországban tanult, ahol nagyon fejlett volt már ez a szakma, és talán ráérzett az én német mappám stílusára... Mindenesetre beavatkozott az életembe öntudatlanul. Az én öntudatlan életembe. Akkor elmentem az Iparművészeti Iskolába. Ott az esti tanfolyamot Lux Elek, egy nagyon finom ember, és egy nagyon finom művész vezette, aki mindig kis balerinákat mintázott bronzból. (Egy pár évvel ezelőtt láttam egyet, és még ma is elfogadom.) Én kértem, hogy vegyen föl: „Kérem", azt mondja „az év már elkezdődött, már nem lehet felvenni, jöjjön jövőre." Fenn a mennyezethez közel, nagyon erős polcok voltak, a konzolokon ott voltak tárolva a gipszfejek, és az ornamentikák, amiket ott másoltak a növendékek. Fölmásztam a polcra és azt mondtam: „Tanár úr kérem, tessék engem felvenni, majd meghúzom magam itt fönn a polcon." Rámnézett, úgy látszik elég meggyőző volt a kérésem, mert fölvett évközben. És akkor én is másoltam a gipszfejeket, a gipszdomborműveket. Első másolatom egy Diderot-fej volt, egy közismert gipszdombormű. Nagynehezen tanultam a szobrászatot. Egyáltalán és mindig megtanultam mindent, ahogy rajzolni is megtanultam később. Mindig tanulnom kellett, de ennek az volt az előnye, hogy soha nem kért metódusokat követtem, hanem magam kitaláltam úgyszólván, hogy hogy kell azt csinálni. Később azután mindig ki kellett találnom a módszert. És nagy kínlódással és munkával mindig ki is találtam. Hiszen úgy volt, vagy másfél évvel előbb, hogy vegyész leszek, aztán az inaskodás és ez a pofon azt eredményezte, hogy rajzolni tanultam a mappából és utána felvételiztem. Persze, ennek az volt az oka, hogy nagyon haragudtam a Lajszki úrra. Majd megmutatom neki, hogy én is vagyok annyi, mint ő. Sőt lehetőleg több vagyok. Aztán az Iparművészeti Főiskolára felvételiztem az esti tanfolyam után, ahol volt egy Kakas bácsi nevű altiszt Én szereztem 10 szivart és felvételi vizsga előtt odamentem a Kakas bácsihoz és azt mondtam: „Kérem szépen, hogy megy itt a fölvételi? " „Hát hogy megy... Hát felteszik az állványokra azokat a gipszeket, amiket a felvételizőknek kell másolni." Ott volt egy görög akantusz levél. Azt mondtam, kérem szépen itt van a tíz szivar, adja nekem kölcsön ezt az akantusz levelet. És majd ezt tegye föl a felvételi vizsgánál. Hát olyan nagy villás bajsza volt neki, olyan volt mint egy huszár. Azt mondja: „na jól van gyerek, vigye el." Hazavittem és naponta minden este újra megmintáztam. Aztán visszavittem. A felvételin másfél óra alatt kész lettem, és fütyürészve elmentem. Felvettek. Szobrásznövendék lettem a Mátrai Lajosnál.

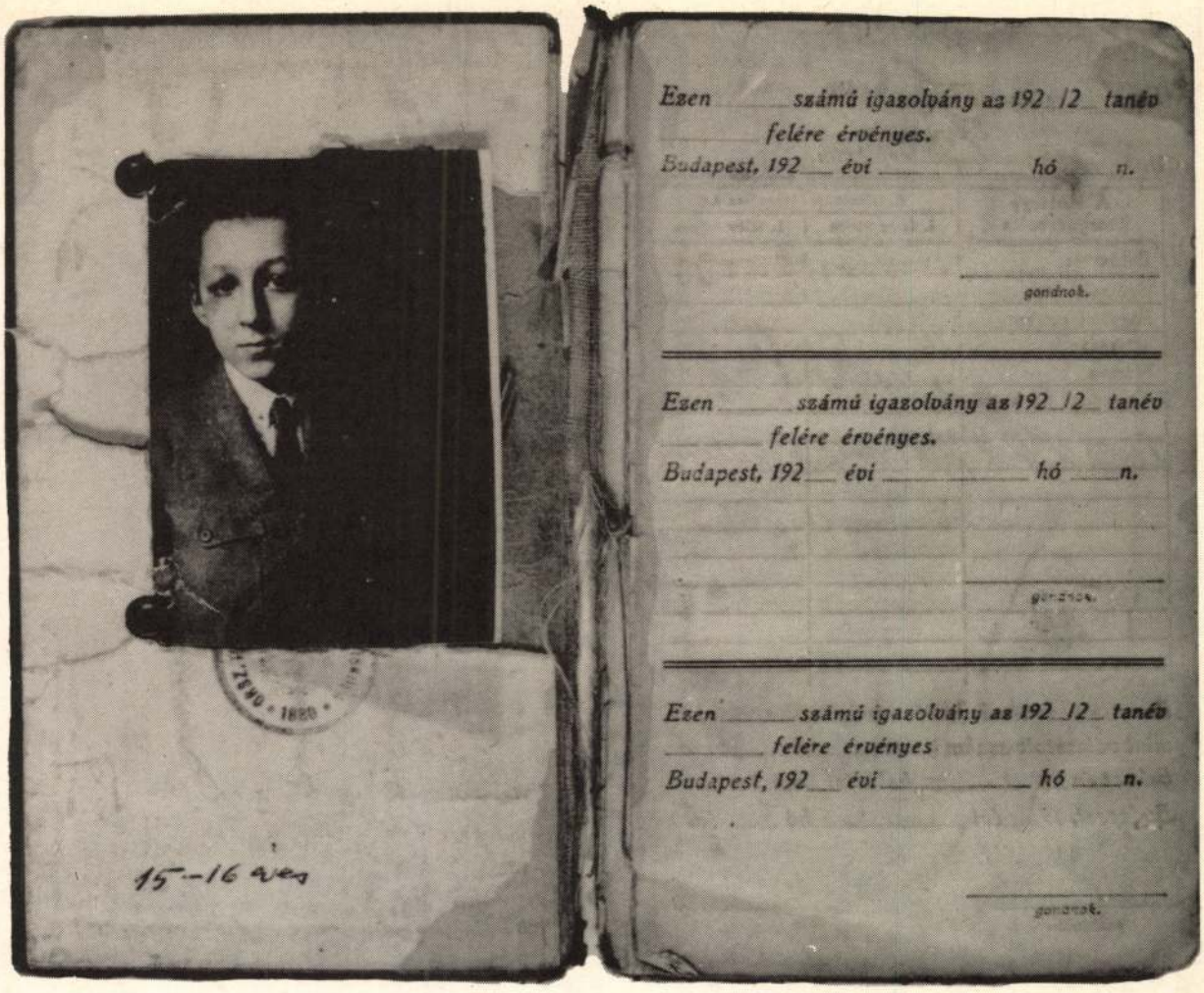

Iparművészeti iskolai igazolványa, 1923
His indentification card in the school of Arts and Crafts, 1923

– Miért pont szobrász?

– Fafaragó esti tanfolyam: szobrász. Mátrai Lajosnál tanultam. Kedves alak volt, rossz szobrász – ma már tudom – jelentéktelen, de az Iparművészeti Iskola tanára volt, és mindig kirándulni ment térdnadrágban vasárnap a hegyek közé, pirospozsgás volt, és igazán abban kitűnő volt, hogy gyönyörű mintázófái voltak. A szobrai, azok nem voltak jók. Gipszet mintáztunk az első évben, úgy, mint a felvételi vizsgán. A második évben élet után mintáztunk. Egy gyomorfekélyes, középkorú munkásember volt a modell. Nagy biztonsággal neki álltam, hogy őt lemintázom, az első hét kezdetén, szerdán egy nagy luk volt itt, az arccsontja alatt, mert éppen rosszul érezte magát a betegségétől. Pénteken megtelt ez a luk. Én mindig megcsináltam a lukat és újra kikaprtam a lukat, és nem tudtam kiigazodni. Mátrai Lajkó azt mondja: Vilt barátom, hát maga teljesen ügyetlen, ezt így kell csinálni, és összeverte a szobrot. „Kezdje újra!" Hát én kezdtem újra, de nem ment. Azt mondja, „Hívja be az édesanyját!" Harmadnap Toncsikám bement, azt mondta: „Asszonyom, vegye ki a fiát, ebből az iskolából, ebből soha szobrász nem lesz." Amikor hazamentem, anyám sírva mesélte ezt nekem és én azt mondtam, nem baj, ne törődj vele, én szobrász leszek. Volt egy óra, amit Györgyi Dénes nevű –, már már tudom – akkoriban egész kiváló építész tartott és ott síremléket kellett olyan gyermeteg módon tervezni. Hát énnekem is kiadta a feladatot, hogy síremléket tervezzek. De édesanyám testvérének a férje, Szívós Laci, építési vállalkozó volt, olyan kisvállalkozó. Elmentem és azt mondtam, „Laci bácsi, hogy kell kiszámítani a vasbeton szerkezetet?" Hát ő kinevetett és azt mondja, mit tudsz te ahhoz. Hát mondom, „De tessék elmondani, majd én megtanulom!" És ő két-három este megtanított. Aztán azt kérdeztem,, Laci bácsi, ki volt a legmodernebb és a legkitűnőbb építész? Azt mondja, hát a Lajta Béla. És mondom, hol lehet annak látni a munkáját? Azt mondja kinn a zsidótemetőben van pár síremléke és ő csinálta a Vas utcai iskolát is. Erre kimentem a temetőbe megnéztem a síremlékeket és tanulni kezdtem. Felmértem, és egy arány szisztémát dolgoztam ki, és úgy ahogy Lajta Béla szerkesztette, bemutattam. Györgyi Dénes megnézte és azt mondta: „Tervezzen egy mauzoleumot!" Ott már betonszerkezet kellett. Terveztem egy mauzoleumot. Megnézte és azt mondja: „Tervezzen egy családi házat!" (A rajz még most is megvan). Terveztem egy családi házat. 1923-at írtunk. k. Múltkor megnéztem a rajzot, olyan, mintha Corbusier csinálta volna. Nem volt lépcső, lejtős rámpán kellett felmenni az emeletre, – egy műteremház volt. Azt mondja: „Adja ezt ide nekem, ezt a rajzot!"

Mondom: „Nem adom oda, előbb szakszerűen meg fogom rajzolni!" Elmentem a Szívós Laci bácsihoz és megtanultam a műszaki rajznak az alapelemeit, és beadtam. Györgyi Dénes elvitte. A belsőépítészeket ő tanította, és azt mondta nekik: „kérem, így kell dolgozni." Tehát átvészeltem a szunnyadó építészi képességemmel azt, hogy nem dobtak ki az iskolából. Nyár lett. Megismerkedtem Gizivel, a Gizi gyönyörű volt, a világ legszebb nője. 17 éves voltam akkor már, és akkoriban mindig a Szépművészeti Múzeumba jártam tanulni. Ott volt egy öklömnyi nagyságú pároszi márványból faragott antik fej, V. századi. S a legnagyobb megrökönyödésemre a Gizi ehhez hasonlított. S én akkor azt mondtam: „Nekem csak meg kell nézni, hogy milyen a Gizi, szorgalmasan le kell mintáznom és olyan leszek, mint a görög szobrászok!" A Gizi ült modellt, három hónapig mintáztam. Aztán kész lettem.

Később összevesztem Simai Imrével, aki az igazgató volt, és akkor már olyan szemtelen voltam, (mert hogy a Gizit meg tudtam mintázni), hogy azt mondtam: „Mit veszekszik maga velem?" (Mindenki rettegett ettől az embertől.) „Mondom mit veszekszik maga velem? És olyan a maga iskolája – ő volt az igazgató hangsúlyozom mégegyszer – olyan a maga iskolája, hogy három faiskolát járt, de meg is látszik rajta!" Erre úgy rúgott ki, hogy sűvítettem. De már az év vége volt, és mindjárt utána felvételiztem a Képzőművészeti Főiskolába. A Vilma volt a modell – aki hosszú évekig modell volt, arról egy portrét kellett mintázni. Az első két nap kész lettem. Letakartam, elmentem. Fölvettek, olyan kitűnően megmintáztam, hiszen már a Gizi miatt megtanultam, hogy kell mintázni. Hiszen szerelmes lettem. Így lettem szobrász.

– Szoval akkor elmentél a Képzőművészeti Főiskolára.

– Akkor a főiskolára jártam, Kisfaludi Stróbl Zsiga volt a mesterem, aki akkor 45 éves volt, és nagyon fenn hordta az orrát, mert egy éve volt tanár a főiskolán. Mindenképpen azt akarta, hogy én is olyan neobarokk legyek, olyant mintázzak mint ő a nagy hüvelykujjával. De ott barátok voltunk, s a fiatalok szövetkeztek a Zsiga ellen. Volt egy barátom, úgy hívták, hogy Goldmann György. Gyurival megbeszéltük egy reggel, tavasz volt, hogy kimegyünk a Svábhegyre és tüzetesen megbeszéljük a „jövőnket és a művészetnek az ügyét." Elmentünk. Dél volt, mikor visszaértünk a főiskolára, hiszen reggel öt órakor találkoztunk a Mikszáth téren. Onnan indultunk, mert az közel volt az én lakásomhoz. Korrektúra-nap volt és nekünk nem volt felrakva a szobor. A Kisfaludi Stróbl jött és azt mondta: „Hol a munkája?" Én már a Zsigát akkor nem szerettem. Sosem mondtam neki, hogy művész úr. Mindig azt mondtam tanár úr. És azt mondtam neki: „Tanár úr kérem, a zöldben voltunk." És erre elkezdett üvölteni, – nem volt rossz ember, de olyan volt, mint egy vaddisznó – és azt üvöltötte: „Szobrásznak nincs tavasz!" És kiment. De megkértem a modellt, hogy maradjon egy fél órát. Egy nagyon szép, tojásdad fejű, 19 éves cirkuszos lány volt. A maradék laza agyagból úgy felraktam a tojást. Másnap jöttem a sötét műterembe, nézem, hát mondom: „itt nem lehet rajzolni, mintázni." Kivittem az állványomat a kertbe, tavasz volt. Kivittem a lányt is, ott elkezdtem mintázni. Elmúlt egy hét, újra csütörtökön a Zsiga bemegy, a többiek ott ülnek: nincs modell, mert én elvittem, ki a kertbe. Kirohant, és azt mondta, „micsoda disznóságot csinál maga itt?" Azt mondtam: kérem, a görög szobrokat is a napfény csinálta. Azt mondja, mutassa, mert én letakartam előbb. Megnézte és azt mondta, nem is rossz. De azt mondja: „itt a szeme mellett mélyebbre kell menni!" És a nagy hüvelykújjával be akarta nyomni az agyagszobrot. (Mert a szem mellett van egy izületi rész, mi úgy hívjuk.) És én megfogtam a kezét és azt mondtam ne nyúljon hozzá. Visszafordult elképedve, azt mondja: „miért?" „Azért – mondom –, mert maga ezt nem érti!" Erre felragadott egy lécet, hogy megüt, én meg elkezdtem szaladni, és körbe szaladtunk a kertben. Minden növendék kijött a Szentgyörgyi-osztályról a Simay osztályról és röhögve látták, hogy én szaladok elől, aztán a Zsiga utánam egy léccel. Aztán a Zsiga rájött, hogy ő nevetségessé teszi magát, és ott hagyott. Igen ám, de bement a főiskolára. És följelentett, hogy engem rúgjanak ki. Erre az akkori questor, aki a Pécsi Pilch Náci volt, egy rossz festő, berendelt. Elmentem a questúrára. Sosem felejtem el, bementem, kinyitottam az ajtót, megálltam, és az a fiatal, elképesztő, undorító vadállat – aki voltam –, elkezdett ordítani. A következőt kiabálta: „Questor úr, felelősségem tudatában kijelentem, hogy a Stróbl egy nagy marha!" Elképedve felállt, becsukta az ajtót és azt mondta: „Mondja miért ordít úgy? Ezt mindenki tudja. Mi van?" És elmeséltem, hogy a fej ott van. Azt mondja rendben van, holnap délután kijövök, megnézem a szobrot. Kijött. Megnézte, benyúlt az aktatáskájába kivett egy ívet. Azt mondja: „Nem akar maga az új művészek egyesületének a tagja lenni?" Mondom: „Ki van benne?" „Csók István és Vaszary alapította. Kérdem: „Hol van az aláírásuk?" Ott volt. Mondom: „Hát jó, ha ezek aláírták, akkor én is aláírom." Akkor beléptem. Akkor ott befejeztem a fejet, amit később a Fővárosi Múzeumnak eladtam egy kiállításon.

– Kik voltak az osztálytársaid?

– Hát, akiket érdemes említeni, az a Goldmann György volt, aztán Litmann Frici, aki később Amerikában tanár lett. Szegény egy évvel ezelőtt vagy két évvel ezelőtt meghalt. Aranyos ember volt, a Nemes Marcel unokaöccse volt, a híres műgyűjtőé. Kaptam is tőle egyszer egy csipkés hálóinget, mikor itt volt később. Aztán a Mészáros Laci, azután emlékszem még a Farkas Zoltánra, aki meghalt elég korán. Ma is áll egy Liszt Ferenc emléktáblája az Andrássy úton. Ez egy nagyon finom ember volt, ő volt a tanársegéd. De ő sem szerette a Stróblt. Később azután már barátságban voltunk. Ez a tanársegéd megmintázta a Gacsónét, és ott láttam egy olyan dolgot, amit nagyon elítéltem. Egy eljárást: Élet utáni öntvényt csinált. Kipréselte agyagba, és átmintázta szoborrá. És én ezt megvetettem és mondtam neki, mért csinál olyat, mintázza meg mint egy öntvényt ha éppen azt akarja. Ez volt az én véleményem. Ő azt mondta, hogy azt nem lehet, mert ez a metódus. Igaza volt, az egyiptomiak is így csinálták, sőt.. Mondom: „Nem megy? Majd megmutatom magának." És mintáztam egy fél önarcképet, de nemcsak megmintáztam, hanem ki is faragtam márványba. Olyan volt, mint egy életutáni öntvény. A kezemet is lemintáztam, tartottam a bal kezemet és jobb kézzel mintáztam. Olyan lett, mint az öntvény, és akkor megmutattam: „Hát mit beszél maga?" „Ezt így kell csinálni!" Évtizedek múltak el, azután Schaár Erzsi, a feleségem elkezdte ezt az eljárást alkalmazni az öntvényekkel. És akkor azt mondtam neki is, minek csinálsz öntvényt, mintázd meg, úgy mint az öntvényt. De ő nem hallgatott rám, csak tovább csinálta: neki volt igaza.

Vilt Tibor 1925 körül / Tibor Vilt about 1925

– Na most visszatérve az osztályra, tehát volt egy Stróbl osztály a Stróbl Zsigmondnak az osztálya.

– Igen. Még a második évet végigjártam, és akkor mintáztam egy Beethoven fejet, amit bronzba öntöttem, és azt megvette a Harvard Egyetem Múzeuma, amivel kapcsolatom keletkezett, mert az orvostanhallgató barátom később a Harvard Egyetem igazgatójának a lányát vette el. Ezt még megcsináltam ott. Titokban, hogy a Stróbl ne lássa. És nagyon megtanultam rajzolni, annyira, hogy két év múlva a Szépművészeti Múzeum grafikai osztálya is vett rajzokat tőlem. Inkább a rajzra feküdtem rá, hiszen mintázni ott nem nagyon hagytak. Második évben megbuktatott Stróbl Zsiga a szak-stúdiumból. Fiatal tanár volt, és nem tudta, hogy akit ebből megbuktatnak, annak el kell hagyni a főiskolát. Hát aztán el kellett mennem a főiskoláról. Megkezdődött a harmadik év, ahová én már nem jártam. Egyszer kinn voltam akkor a művésztelepen. Meglátogattam a Medgyessy Ferencet, aki nagyon imponált nekem, ma is sokra tartom. S ahogy jövök, jön a Stróbl, aki szintén ott lakott, ott volt műterme. És azt mondja: „Mi van magával mért nem jelentkezik? Már elkezdtük az évet." Azt mondtam neki: „Tanár úr kérem, más mestert választottam." Azt mondja: „Kit" Mondom: „Donatellót" – és otthagytam. Hát nem mondom, pimaszságban mindig feltaláltam magam, már abban az időben. No, de nemcsak engem dobtak ki a főiskoláról, hanem a Goldmannt, a Litmannt, stb. és szétesett az egész osztály, mert mi már akkor egyszerűen fellázítottuk a neobarokk ellen az osztályt. A többiekre, újra mondom, nem emlékszem, mert azok elkallódtak, ezekre emlékszem. Schaár Erzsébet odajárt, mint magánnövendék, mert fiatal volt: 15 éves korában akart beiratkozni oda, miután 1 évet végzett az Iparrajz Iskolában, ahol kődomborítást tanult, dehát elképesztő csodagyerek volt. A papája elvitte a Stróblhoz. Azt mondta Stróbl: „Hát ezt nem lehet felvenni, hát ez egy gyereklány." Akkor bekönyörögték, hogy magánnövendéke legyen, és a Stróbl magánműtermében ott kint dolgozott. De hát az olyan tehetséges volt, hogy egy év múlva olyanokat mintázott, akár a Stróbl. De azután nagyon eredeti, – hát mindenki tudja, milyen kiváló művész lett belőle: ami rendben volt, de kevésbé volt rendben talán az, hogy a feleségem is lett. És nagy volt a konkurrencia mindkettőnknek. Rengeteget veszekedtünk.

– Titeket együtt rúgtak ki a főiskoláról?

– Igen. A Schaár Erzsébetet is kirúgták, mert az már átcsábult hozzánk. Mert ő sem akarta ezt a neobarokk manírt folytatni.

– Tehát akkor, hogy lettél szobrász, röviden?

– Jó, összefoglalóan: most jövök rá, hogy engem eltanácsoltak, mint fafaragót, kirúgtak az Iparművészeti Iskolából, mint szobrászt, kirúgtak a Képzőművészeti Főiskoláról mint szobrászt, mindenünnen kirugtak. Lehetséges, hogy ezért lettem szobrász.

Az interjút készítette: **Wilt Pál**

– How did you start?

– It was in 1915, I was lying in bed with a sore throat. My elder brother was already enlisted for military service. It was in the morning, father and mother came in to see me. There they stood before my bed, and father said: So, after to-morrow you can go to school. I listened attentively, for I didn't like to go to school. I wanted to know, when had I to go. Then father took out of his pocket a steel arrow as big as a pencil and said to mother: „Tony, this is what Fürst gave me yesterday in the office to show it to you. Such things are thrown from aeroplanes on our soldiers and they get rather often nailed to the ground by them." After my parents have left my room, I began to screem in despair, for I was almost seeing what father had just told about those arrows. My other came in and found there a little boy in a long nightshirt, screeming aloud and standing in his bed, with a compress hanging down from his neck. "You lie down at once", she said harshly, "and mind you, behave yourself!" She gave me a new compress and muffled me in; then she went out again. I was lying there like a little dog. But then I again saw those arrows pouring down like a shower, so I carefully got up, went barefooted in the next room, took a sheet of paper and a pencil and depicted most attentively the little bird that was hopping about in a cage. That was my first drawing.

– And when did you realize that this will be your profession?

– Now, that's another story.

Two years later I spent my summer holidays in a little village called Tasnád, where I played with boys of my age. Mother took me there and then returned to Budapest, saying that she was going to fetch me when the school was to be re-opened. I was living there in the house of very kind people, a crook-backed little watchmaker and his stout wife – I still remember them most affectionately. There was among my playmates a girl, and whenever she was playing with me, I suddenly felt something most funny I could not understand. I took a sheet of packing-paper, outlined a pattern of checks on it and then asked the girl to stand there, because I would like to portray her. I was drawing her outlines on the chequered paper like a map, I still remember the big ribbon in her hair and the sailor blouse she put on. I calmed down, my chaotic feelings were over, and I understood later, that I had been in love for the first time in my life. This is how I became an artist.

– But finally you had to choose this as your profession, too?

– Now wait a bit, that's still ahead. I returned home, and another year has passed. There was an inflation during the war, the prices became always higher and higher. Mother sublet a room to a medical student, who came from Beszterce where his father was forest engineer. He proved to be a most talented man–at fourty years of age he was already professor at the Harvard University in Boston. In those times he was a second-year student working in the Institute for Biology headed by Professor Pál Háry; he was engaged in a test series about basic metabolism and needed a test animal, a guinea pig or so. He took me to the Institute, where I had to lie on a couch and breathe into a tube which lead into an intricate apparatus. I still used to go there after the test was over, because the sight of the retorts and pipettes of the laboratory always reminded me of Christmas. I was allowed to tidy up the room and to clean the instruments. Pál Háry was a very old man ideed, already 49 years old! Once he asked me: "Now tell me, my boy, what do you want to become?" "A chemist, I replied."

– How old were you then?

– I was over thirteen, not yet fourteen. So I told him, that I want to become a chemist. "And what will you do when you are a chemist?" he asked. I still cannot understand, but I answered in full self-confidence: "I am going to liquefy coal to make petrol thereof." "And what else?" he asked. "I shall make cellulose digestible for ants, and then we are going to eat wood, and there will be no hungry people any more." To tell the truth, I have already read over the university notes of my young friend, the medical student, by that time and have grasped them on the spot. Then the old man of 49 said: "Tell your mother to come and see me!" So mother went to see him and he declared: "This boy must become a chemist, he is born to be one." However, we were quite badly off on account of the inflation.

– Your father has died meanwhile, didn't he?

– My father had been buried already four years ago; we had no money and we simply could not afford my university studies. Never mind, I said to mother, I shall attend the technological high-school, they take me with the four classes of the higher elementary school. First I had to go for six months practice to the Chinoin factory, and when this was over, I asked to be admitted to technology. I was most self-assured, for in the fourth class my teacher of physics did not dare to question me, because I knew already more than he did. Nevertheless, they turned me out and told me to come back in a year, because I was underdeveloped. I was indeed a very skinny little boy. I became terribly angry and went to Ferenc square, where a cousin of mine was living, to tell him all about my rage. Under way, I saw an anrouncement on the door of a workshop: "Apprentice wanted." I at once entered with the feeling, that if I am not wanted as an outstanding scientist, I am going to be an apprentice. I shall punish society! I was received by a very kind old gentleman: Henrik Sneller, then about sixty, the most honoured master of wood-carvers throughout Budapest. He said okay, send your mother. They agreed, and I was admitted to a most fragrant workshop–wood shavings have a fine, acrid scent, especially those of oak. I became an apprentice. There was also Mr. Lajszki there, the chief journeyman, who was 22 years old, and eventually came in the morning in a dinner jacket, straight from the Moulin Rouge. In those times the wood-carvers earned very much money, and this one had a magic skill indeed. Every day at noon I had to bring him his lunch–sliced ham or bacon. Once the slices were too fat, and he slapped me on the face. I became furious and bellowed: "No use boxing my ears, I can draw better than you!" So I got another smack in the face.

Then came old Sneller and said disapprovingly: "Hey, what's going on here, in my workshop?!" Said Mr. Lajszki: "This snotty brat has the face to say that he can draw better than I!" As I've told you already, Mr. Lajszki was already 22 years old.

– And how old were you?

– I was fifteen. And then old Sneller said, that both of us should make a drawing and present it to him in a month, without signing it. He will be the one-man jury and will decide, who is the better drawer. I went home and told my uncle, that I'm in a mess, for I cannot draw. The next day Uncle Aurél–he would be over 100 years old by now–brought me a series of cartoons and explained me the legend that was written in German: "How to learn drawing." The first cartoon was a schematic figure showing how to place the drawing in the middle of the sheet. On every subsequent cartoon there was another detail to be added to the provious ones, and finally, on the ninth cartoon there it was, the complete picture including the hachures. First I thought to simply copy the hatched head, but then I got afraid, that the swindle would be muck-raked, and so I got from somewhere a plaster head of Zeus and sketched it every evening for a month, as directed. At last I was able to hatch it virtually with eyes closed. Then came the day of the jury, I took my drawing to the workshop where it was pinned on the wall, next to that of Mr. Lajszki. After a short inspection, old Henrik said: "This one is better!" It was mine. To-day, of course, I know already, why he liked it better: as a youngster he has made his apprenticeship in Germany, where the wood-carving trade was already very highly developed, so perhaps he recognized the style of my German cartoons... At any rate, he unconsciously interfered in my life. In my unconscious life. So I went to the Applied Arts School, where the evening course was held by Elek Lutz, a very fine man and a very fine artist, too, who always modelled little bronze ballerinas. (A few years ago I have seen one, and I accept it even now.) I asked him to admit me. "Well, young man–he said–, the school-yerar has already begun, there is no admission any more. Would you please come next year!" Next to the ceiling there were very solid shelves fixed on the wall where the plaster heads and ornaments were standing which the students had to copy. I climbed up on the shelf and said: "Please sir, would you kindly admit me, I shall crouch here on the shelf!" He looked at me, and my appeal seemed to be persuasive enough, for he finally admitted me in the midst of the year. And so I also copied those plaster heads and reliefs; my first copy was that of a Diderot head, a universally known plaster relief. I learned sculpture not without difficulties. Anyway, I always learned everything, now it was sculpture and later I learned how to draw; I always had to learn, but the advantages was, that I never followed the ready-made methods, but invented myself, how to do it. Later on I always had to invent the best method, and I actually managed it with much toruble and work. You see, one and a half year ago I was about to become a chemist, then came the apprenticeship and a box on my ear with the result, that I began drawing from those cartoons and was subsequently admitted to the Arts School. Of course, the main reason thereof was, that I was apparently most angry with Mr. Lajszki. I wanted to show him that I am as good as he. Or even better, if possible. Then I applied for admission to the Academy of Arts and Crafts, for the evening course, where old Kakas worked as attendant or beadle. I put 10 cigars in my pocket and went to him before te entrance examination: "Would you please tell me, how the examination is going on here?" I asked. "Well, those plasters which the candidates must make, are placed on the stand over there." "And what plasters are placed there?" "Just one after the other, as I put them." There was the relief of a Greek akanthus leaf. So I said to old Kakas: "Now here you havethese ten cigars, and you kindly lend me this akanthus leaf, and on the day of my examination put it please on the stand." Old Kakas twisted his moustache and smiled benevolently: "Well, I don't mind, take it." I took it home and modelled it every evening, than I brought it back. The examination lasted one hour and a half and I left whistling merrily, because I have learned it!" I was admitted to the faculty of sculpture, as a pupil of Lajos Mátrai.

– Why just sculpture?

– After the evening course for wood-carving I was authomatically admitted as a sculptor to be. Mátrai was a nice fellow, but a bad sculptor–I know it by now–, quite insignificant as an artist; however, he was professor at the Arts School, and every Sunday he made excursions in the mounains, in breeches. He had a rubicund face and really excellent plasterers' tools. But his sculptures were not good at all. We modelled plaster in the first year, like for the entrance examination. In the second year, the models were taken from life. One of them was a middleaged worker suffering from stomach ulcer. I started modelling him with utmost self-confidence at the beginning of the first week; on Wednesday he had a hollow cheek, a deep hole under his cheek-bone, because he felt ill, but on Friday the hole was gone. I always made the hole and then blotted it, and couldn't make head or tail of it. Said Lou Mátrai: "My dear friend Vilt, you are as left-handed as can be. Just look here, that's the way to make it!" And he dashed the figure to pieces. "Try it again!"–he said. I tried again, but didn't get anywhere with it. So he said: "Call in your mother!" In she went, and he said: "Dear Madam, you would better take your son out of this school, he will never become a sculptor!" Mother met into tears, when she told me that. "Never mind, Mum", I said, "I'll become a sculptor right well!" There was a course at the Academy, held by a most excellent architect, Dénes Györgyi, where the students had to design sepulchral monuments in a rather infantile way. So I also had to design one. But first I went to mother's brother-in-law, uncle László szivós, who was building contractor, and asked him to show me, how to work out a structure of reinforced concrete. He first laughed at me, but I insisted: "Please tell me, uncle, and I will learn it!" So he taught me in 2–3 evenings how to do it. Then I asked him, who was the best and the most modern architect? He said, it was Béla Lajta. "Where can I see his works", I asked. "His tombs is in the Jewish graveyard", he replied, "and he designed also the school in Vas utca." I went to the grave-yard and took a close look at the sepulchres, and began again to learn. I measured the monuments and elaborated a proportion system, and then presented the draft to Dénes Györgyi. ííNow design a mausoleum!"–he said. I did it. "Now draft the plan of a family house!" So I designed a family house, it was in 1923. The other day I locked at the drawing again–it could have been drafted by Corbusier himself! There was no

staircase, a slanting ramp lead "upstairs". It was a studio house. Said Györgyi: "Give me this drawing!" "Not now", I said, "I'm going to make it first in a workmanlike manner!" I went again to uncle László Szivós and learned the basic elements of industrial drawing. Now I was willing to give the draft to Györgyi who instructed the inside architects and presented it to his class: "So that's the way, how to work!" Thus my latent architectural faculties saved me from being turned out of the school. Summer was coming. I learned to know Gizi, and Gizi was simply marvellous, the most beautiful girl of the world. I was seventeen at that time, and used to go learning in the Museum of Fine Arts. There was an antique head carved out of marble, as big as my first, from the Vth century. To my utmost astonishment it resembled Gizi. So I said to myself: "You must only look, what Gizi is like, modelling her diligently, and you will be similar to the Greek sculptors!" Gizi posed for me and I modelled her for three months. Then I was ready.

Some time later I had a quarrel with the director, Imre Simai, who was dreaded by everybody. But at that time I was already so impudent (because I was able to model Gizi), that I said: "What are you quarrelling with me?! Your school is worth a nursery-garden"—mind you: he was the director!—", and it looks like it!" Needless to say, that I was kicked out headlong. But we were already coming at the end of the year and I was promptly admitted to the Academy of Fine Arts. For the examination, I had to model a portrait of Vilma, who posed as a model for many years. I did the work in two days, laid a cover over it and walked off. I was admitted, the portrait was a great success: because of Gizi, I have throughly learned, how to model. I was in love, you know... So that's the way I became a sculptor.

– Now let's go on: You were admitted to the Academy of Fine Arts...

– Yes. My master was Zsigmond Kisfaludi Stróbl, who was then fourty-five and rather stuck-up, since he was professor at the academy for a year. He wanted anyway, that I should also model such neo-baroque figures he made with his huge thumb. But we were all friends in the class, and the young people made an alliance against Zsiga. I had a friend, he was called György Goldmann; it was spring, so we agreed one morning to go out to Mount Svábhegy in order to discuss in details "our future and te cause of arts". It was noon when we came back to school, for it was five o'clock when we met at Mikszáth Square, next to my flat. It was the day of corrections and our modelling was missing, of course. Then cam Kisfaludi Stróbl and asked me: "Where is your work? " I rather disliked him by that time and replied casually: "It's spring, sir, we were out in the forest!" He began to bellow – he wasn't a bad man, but very quick-tempered: "There is no spring for a sculptor!" And out he went. So I asked the model—a nice girl of ninteen from the circus, with a fine oval head—to stay for half an hour and modelled roughly the egg-shaped head with the remains of clay. Next day I came to the dark studio, too dark for modelling. So I took my easel in the garden, it was spring. The girl came also with me and I continued modelling her. The next week Zsiga came again, they were all sitting around, but the model wasn't there, because she was with me in the garden. Zsiga rushed out and shouted: "What the hell are you doing here? !" And I said, the Greek sculptures were also made by sunlight. He then told me to show him my work, because I have covered it previously. "Not bad", he said, "but here, under the eye, you must go deepr!" And with his great thumb he was about to press in the clay figure, when I seized his hand from behind. "Do not touch it!" I said. He turned around quite stupefied and asked:' "Why not? !" "Because you don't understand this!" –I replied. Then he seized a lath and wanted to hit me, but I ran away and he came running after me. All the students of the other classes burst out laughing as they saw us running around—me ahead and Zsiga following me with a lath in his hand. Zsiga soon realized that he is about to make a fool of himself, so he left me there, but reported me to the Academy. Thereupon I was cited to appear before the Treasurer, who was then Ignác Pécsi Pilch, a bad painter. I appeared, opened his door and stopped there; and then that bewildering, disgusting young beast I was, began to shout. And it shouted as follows: "Mister Treasurer, in full conscience of my responsibility I declare herewith, that Stróbl is a blockhead!" He stood op, shut the door and said: "Now would you please tell me, why you are shouting like that? Everybody knows what you say! So what's wrong? " Then I told him, that the head is there. He said okay, to-morrow in the afternoon he will be there too. He actually came, inspected the oval head and then took out of his brief case a sheet of paper, asking me, whether I would like to join the Artists' Association. I asked: "Who are there? " He said, it was founded by István Csók and by Vaszary. I wished to see their signature, he showed it. "All right", I said, "if they have signed it, it will be good enough for me too." And I signed the application for membership. There and then I finished the oval head, which I sold later, at an exhibition, to the Budapest Metropolitan Museum.

–Who were your class-mates?

– Well, those worth mentioning: György Goldmann, if course, then Freddy Litmann who was to become professor in America. The poor chap died one or two years ago. He was a charming fellow, the nephew of Marcel Nemes, the famous art collector. Once I got from him a lacy nightshirt, when he was over here for a visit. Then I would name Laci Mészáros. And I also remember Zoltán Farkas who died rather soon. There is still a memorial tablet of Ferenc Liszt he had made, on Andrássy Street. He was a very fine man, the professor's assistant. But he also disliked Stróbl. Later we were on firendly terms with each other. Once I saw him modelling a lady, with a technique I utterly disapproved: he made a cast according to nature. He pressed it out of clay and then re-modelled it into a sculpture. I despised this procedure and told him, to model it like a cast, if that's just what he wants to obtain. But he said, that's impossible, because his method is the right one. Sure, even the old Egyptians made it like that... Said I: "You say impossible? ! Now I'll show you!" And I modelled a half self-portrait and then carved it out fo marble. It was like a cast according to nature. I also modelled my hand, I held up my left hand and modelled it with my right hand. It became like a cast, and then I showed it to him: "So what are you talking about? ! That's the way to make it!" A good many years later Erzsi Schaár, my wife, began to use that other technique with the casts. And I told her: "What's the use of making casts? Just model it, like a cast!" But she did not listen to me and went her own way: She was right.

– Let's return briefly to the class of Zsigmond Kisfaludi Stróbl.

– Okay. I finished the second year there. I modelled a Beethoven head and had it cast in bronze and sold it to the Museum of Harvard University; I got in touch with it, for the medical student I had mentioned earlier has married later the daughter of th Harvard principal, and he was just here. I made the head in scret, so that Stróbl could not see it. But I was rather engaged in drawing and learned it quite well, since two years later the Graphic Department of the Museums of Fine Arts also purchased some of my drawings. I actually preferred drawing, because my way of modelling was rather disliked. At the end of the second year Zsiga Stróbl turned me down at the examination in the special study. He was a new-comer as a professor and did not realize that the failure at that exam authomatically involved the quitting of the academy. So I had to leave, and the third year began without me. Once I went to the colony of artists to pay a visit to Ferenc Medgyessy whom I sincerely respected and still hold in high regard. So as I left, there came Stróbl, who also lived there; he had his studio there. "What's about you—he asked—, why didn't you appear as yet? We have already begun the year." "You know, sir—I said—, I have chosen another master." "Another master? !" And whom? "—he asked. "Donatello"—said I and walked off. You know, as far as impudence was concerned, I always kept my presence o mind, already in those years! But I was not the only one to be turned out; Goldmann and Litmann were also bounced, and actually the whole class was disintegrated, for by that time we had stirred it up against neo-baroque, three of us! I say it again, I cannot remember the others, because they had gone astray. Erzsébet Schaár attended the class as private student because she was too young: She applied for admission at 15 years of age, after haveing passed one year at the School of Industrial Drawing, where she learned stone embossing, but she was a fantastic infant prodigy! Her father took her to Stróbl, who said: "She cannot be admitted—she's just a slip of a girl!" At last, however, he agreed to take her as his private pupil, and she worked there in his private studio. But she was so highly gifted, that in a years she modelled already as well as Stróbl himself. And she became a most original and really excellent artist—everybody knows that! So that was all right, but it was perhaps not so right that she became meanwhile my wife. And we had to face a keen competition, both of us. We quarrelled quite a lot...

– You two, you were turned out together of the academy?

– So we were. Erzsébet Schaár was also flung out, because she was already brought over to us: she was also unwilling to continue that neo-baroque manner.

– To put it short: How did you become a sculptor?

– In sum, I just realize, that I was sent down as a wood-carver, I was turned out of the School of Arts and Grafts as a sculptor, I was turned out of the Academy of Fine Arts as a sculptor—I was simply turned out of everywhere. Maybe, that's the reason why I finally became a sculptor.

An interwiev by **Pál Wilt**

A fiatal szobrász 1928 körül.
Háttérben a Győr-gyárvárosi templom szobrai.

The young sculptor about 1928.
In the background the sculptures of the church at Győr-Gyárváros.

ÉLETRAJZI ADATOK

1905-ben született Budapesten
1922–25 az Iparművészeti Iskolában,
1925–26 a Képzőművészeti Főiskolán tanul
1927 tagja lesz az Új Művészek Egyesületének.
1928–30 a Római Magyar Akadémia ösztöndíjasaként Rómában dolgozik
1929-ben készíti a Győr-gyárvárosi templom szobrait
1933 Megkapja a Ferenc József-díjat
1935-ben feleségül veszi Schaár Erzsébet szobrászművészt. A pasaréti Ferences-templom homlokzati plasztikáján dolgozik
1945 A Közmunkatanács képzőművészeti referense
1946-tól az Európai Iskola tagja.
1951-ben megbízást kap a Honvédelmi Minisztérium szoborcsoportjának elkészítésére
1955–58 között a tiszalöki erőmű monumentális szobrán dolgozik
1961-ben állítják fel Eötvös József-szobrát Ercsiben
1965-ben nyílik első önálló, gyűjteményes kiállítása a székesfehérvári István Király Múzeumban, Munkácsy-díjat kap
1967-ben hat hétig dolgozik a székesfehérvári Könnyűfémmű szobrász-szimpóziumán, itt készül Dorottya című műve.
1970-ben Érdemes Művész címmel tüntetik ki
Ezidőtől kezdve foglalkozik üvegplasztikával
1973-ban felállítják Madách-emlékművét a budapesti Margiszigeten. Elnyeri a II. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé egyik díját.
1975 Megkapja a Munka Érdemrend arany fokozatát.
1977 Megkapja a főváros Pro Urbe díját.
1978 Kiváló Művész címmel tüntetik ki
1979-ben Csepelen felállítják Tanácsköztársaság-emlékművét
1980-ban Kossuth-díjjal tüntetik ki
1983-ban halt meg

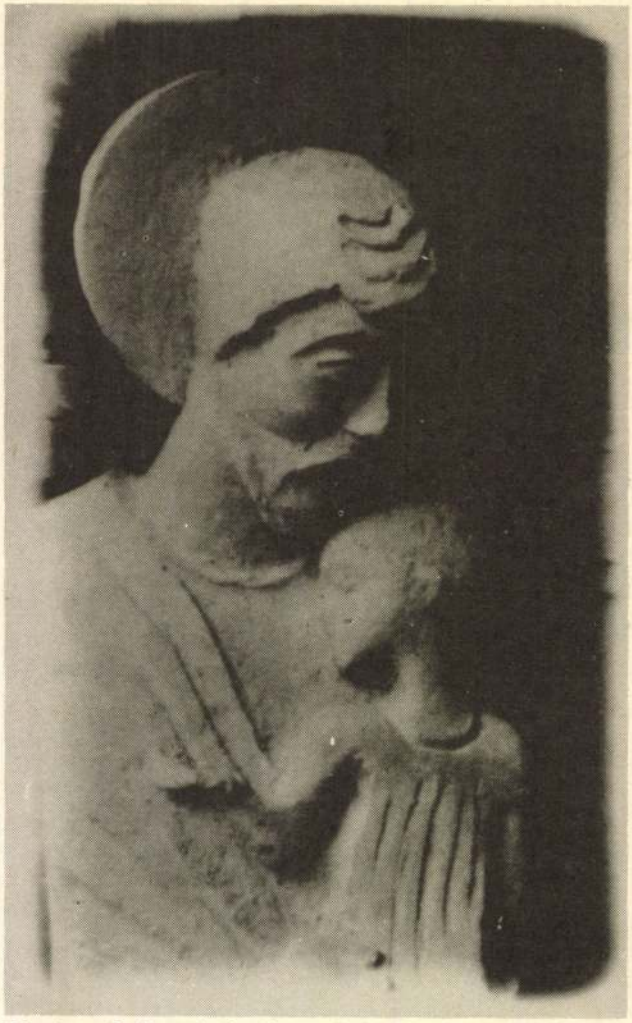

Részlet a Győr-gyárvárosi templom plasztikáiból, 1928 (elpusztult)

Detail from the sculptures of the church at Győr-Gyárváros, 1928 (destroyed)

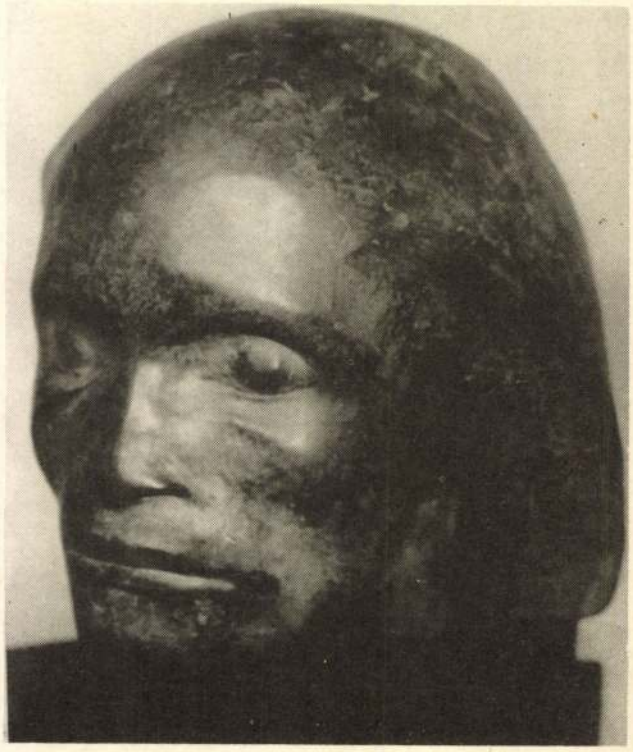

Beethoven, 1926

Rómában / In Rome, 1930

BIOGRAPHICAL DATA

1905 Born in Budapest
1922–25 Educated at the school of Arts and Crafts
1925–26 Studied at the College of Fine Arts
1927 Elected as member of UME (Association of New Artists)
1928–30 Worked in Rome obtaining a scholarship of the Hungarian Academy in Rome
1929 Worked on the sculptures of the church at Győr–Gyárváros
1933 Won the Franz Joseph Prize
1934 Married the sculptor Erzsébet Schaár
worked on the frontal sculpture of the Franciscan church at Pasarét
1945 Rapporteur of fine arts in the Borad of Public Works since
1946 Member of the European School
1951 Won the commision for the sculptural group of the Ministry of Defence
1955–58 Worked on the monument for the hydro-dam at Tiszalök
1961 Erected his József Eötvös monument at Ercsi
1965 His first one man show in the St. Stephen Museum at Székesfehérvár
Awarded Munkácsy Prize
1967 Worked six weeks in the sculptural symposium at the Light Metal Works of Székesfehérvár
Made his sculpture „Dorothea" here
1970 Awarded Merited Artist of the Hungarian People's Republic, Delt with plastical works made of glass since this time
1973 Set up his Madách monument in the Margaret Island in Budapest Won a prize of the Second International Biennial of Small Sculpture in Budapest
1975 Won the gold medal of the Order of Labour
1977 Won the Pro Urbe prize of the capital (Budapest)
1978 Awarded Honoured Artist of the Hungarian People's Republic
1979 Set up his Monument of the Soviet Republic at Csepel
1980 Awarded Kossuth Prize
Died in 1983

Ülő nő / Sitting woman, 1936

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK
ONE MAN EXHIBITIONS

1929. II. 7–II. 18. Budapest, Tamás Galéria (Kmetty Jánossal)
1936. III. 13. (?) Budapest, Ernst Múzeum (Barcsay Jenővel)
1965. VI. 6–VIII. 31. Székesfehérvár, István Király Múzeum
1966. V. (?)–VI. (?) Párizs, Galerie Ledoux (Domanovszky Endrével)
1967. III. 30–IV. 20. Bécs, Collegium Hungaricum (Kondor Bélával és Gádor Istvánnal)
1970. VI. 13–(?) Budapest, Műcsarnok
1970. X. 10–XI. 1. Miskolc, Miskolci Galéria
1970 (?) Debrecen, Egyetemi Galéria
1974. IV. 2–V. 12. Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum (Gulyás Gyulával)
1974. VI. 15–(?) Tihany, Múzeum – Előrelépések, visszacsatolások
1975. XI. 21–XII. 28. Budapest, Kulturális Kapcsolatok Intézete (Gulyás Gyulával és Kass Jánossal)
1977. VI. 3–VII. 10. Duisburg, Wilhelm Lehmbruck Museum (Schaár Erzsébettel)
1977. VII. 24–VIII. 21. Székesfehérvár, István Király Múzeum (Schaár Erzsébettel)
1977. XII. 9–(?) Budapest, Nagy Balogh János Kiállítóterem
1978. I. 10–I. 30. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria – Műhely kiállítás
1980. V. 18–VI. 24. Celldömölk, Kemenesaljai Művelődési Központ,
1980. X. 3–X. 26. Budapest, Műcsarnok
1983. II. 4–III. 16. Miskolc, Miskolci Galéria
1984. XII. 12–1985. I. 3. Kiskőrös, Petőfi Sándor Városi Művelődési Központ
1985. III. 15–(?) Varsó, (Galerija Zachęta) a magyar kulturális napok keretében (Schaár Erzsébettel)

Nő madárral, 1933 (Ferenc József-díjjal kitüntetve)
Woman with bird 1933 (Awarded the Ferencz József Prize)

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK
COLLECTIVE EXHIBITIONS

1927. III. (?) Budapest, Nemzeti Szalon – Tavaszi Szalon
1927. IV. (?) Budapest, Nemzeti Szalon – KUT (Képzőművészek Új Társasága) kiállítása
1928. I. 1.–(?) Bécs, UME (Új Művészek Egyesülete) kiállítása
1928. II. (?) Budapest, Nemzeti Szalon – UME I. budapesti kiállítása
1929. (?) Velence – biennálé
1930. I. 13.–(?) Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása
1930. VI. (?) Velence – biennálé
1930. VIII. 15–(?) Budapest, Nemzeti Szalon – Árpád-házi Szentek modern egyházművészeti kiállítása
1931. II. Budapest, Nemzeti Szalon – UME III. budapesti kiállítása
1931. V. A Szépművészeti Múzeum Új Szerzeményei – Budapest, Szépművészeti Múzeum – a grafikai osztály kiállítása

Önarckép / Selfportrait, 1926

1931. V. 24–VI. (?) Budapest, Nemzeti Szalon – a Római Magyar Intézet ösztöndíjasainak I. kiállítása
1931. IX–X. Budapest, Könyves Kálmán Szalon – Magyar Posztimpresszionisták kiállítása
1932. VI. 16–VII. (?) Budapest, Műcsarnok – Budapest, Székesfőváros közönségének képzőművészeti gyűjteményéből rendezett kiállítás (1924–1931 közötti szerzemények)
1932. XI. 6–(?) Budapest, Nemzeti Szalon – Modern művészeti egyesületek szindikátusának kiállítása (KUT, UME)
1932. XI. 21.– (?) Budapest, Magyar Kultúrszövetség helyisége – Fiatal művészek kiállítása
1933. II. 11.–III. (?) Budapest, Műcsarnok – Klebelsberg emlékkiállítás
1933. IV. 19.–V. 25. Budapest, Műcsarnok – I. Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás
1933. XII. 3. – XII. 10. Budapest, Székesfővárosi Képtár – A Ferenc József Alapítvány szobrászati díjának kiállítása
1934. IV. 14. – IV. 29. Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása
1934. V. 18. – VI. (?) Budapest, Iparművészeti Múzeum – Györgyi Kálmán emlékkiállítás
1934. XII. 8–30. Budapest, Tamás Galéria – Modern magyar grafikai kiállítás
1934. (?) Budapest, Szépművészeti Múzeum – 1931–1934 közötti új szerzemények
1935. I. 20. – II. 4. Budapest, Tamás Galéria – Szobor-portré és kisplasztika kiállítás
1935. III. 25. – V. 15. Budapest, Műcsarnok – III. Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás
1936. II. 23. – III. 8. Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása
1936. V. (?) – VII. (?) Budapest, Műcsarnok – Az OMKT (Országos Magyar Képzőművészeti Társulat) 75 éves fennállására rendezett jubileumi kiállítás
1937. I. 2. – I. 17. Budapest, Nemzeti Szalon – A Székesfővárosi Képtár és a Történeti Múzeum kiállítása
1937. III. (?) Budapest, Ernst Múzeum (hét festő, két szobrász)
1937. IV. 4–18. Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása
1937. XI. 21. – XII. 5. Budapest, Nemzeti Szalon – a KUT jubiláris kiállítása
1937. (?) Bécs, Künstlerhaus
1938. X. 9. – X. 24. Budapest, Tamás Galéria – Mai fiatalok (a Tamás Galéria 100. kiállítása)
1938. X. 30. – XI. 13. Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása
1939. V. 28. – VI. 4. Budapest, Nemzeti Szalon – A Székesfővárosi Képtár 1937–1938. évi új szerzeményei II. rész
1940. I. (?) Budapest, Szépművészeti Múzeum – A magyar rajz 500 éve
1940. IV (?) – V. (?) Budapest, Műcsarnok – Tavaszi tárlat (OMKT rendezése)
1940. V. 8. – (?) Budapest, Műbarát kiállítóhelyiség – A Szépművészeti Múzeum anyagából rendezett kiállítás
1940. XI. 3. – XI. 17. Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása

Vilt Tiborné portréja / Portrait of Mrs. Vilt, 1937

Szt. Kristóf útjelzőkő, 1936, Székesfehérvár
Road sign (St. Christopher), 1936, Székesfehérvár

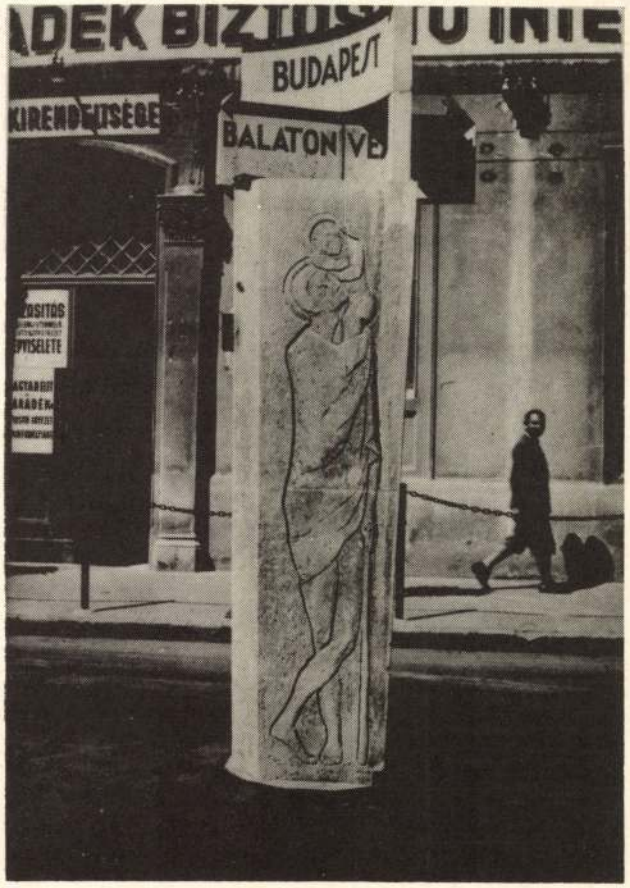

1940. XII. 15. – 1941. I. 12. Budapest, Műcsarnok – A magyar művészetért
1940. (?) Budapest, Tamás Galéria – Mai magyar kisplasztika (a Tamás Galéria CIX kiállítása)
1941. IV. 5. – (?) Budapest, Székesfővárosi Képtár – 1939–1941 közötti szerzemények II. kiállítása
1941. XI. 30.–XII. 14. Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása
1942. VI. 6. – VI. 22. Budapest, Műcsarnok – A magyar művészetért
1942. (?) Budapest, Tamás Galéria – Önarckép kiállítás
1943. X. 2. – XI. 1. Budapest, Műcsarnok – Őszi tárlat (OMKT rendezése)
1943. X. 31. – XI. 14. Budapest, Nemzeti Szalon – KUT kiállítása (a katalógusban nem szerepel Vilt neve, viszont a kiállítási kritika említi)
1943. X. (?) Budapest, Szépművészeti Múzeum – 1940. VIII. 1. – 1942. XII. 31. közötti állami vásárlások anyaga
1944. I. (?) Budapest, Székesfővárosi Képtár vagy Műcsarnok – A Székesfővárosi Képtár jubileumi kiállítása – A magyar művészet 50 éve
1945. VI. (?) Budapest, (?) – a Nemzeti Parasztpárt kiállítása
1945. XI. 14–25. Budapest, Ernst Múzeum – A Szinyei Társaság jubileiumi kiállítása
1945. (?) Budapest, Székesfővárosi Képtár (?) – A Székesfővárosi Képtár 1945. évi I. kiállítása – Képzőművészetünk újítói Nagybányától napjainkig
1946. III. 10.–III. 25. Budapest, az MNDSZ kiállítóterme, IV., Kossuth Lajos u. 13. – az Európai Iskola I. kiállítása (grafikai és kisplasztikai kiállítás)
1946. VII. 7–VII. 28. Budapest, Ernst Múzeum – „A magyar képzőművészetért." I. Művészeti kiállítás
1946. XI. 24–XII. 8. Budapest, Régi Műcsarnok (A Magyar Képzőművészek Szabadszervezetének Kiállítóhelyisége, Andrássy u. 69.) – Az Európai Iskola XI. kiállítása (csoportos kiállítás)
1947. I. 11.–I. 26. Budapest, Nemzeti Szalon – A törzstagok III. kiállítása
1947. II. 2. Budapest, Rusznyák Klinika, VIII., Ludoviceum u. 2. – Az Európai Iskola XII. kiállítása (I. Klinikai Kiállítás)
1947. II. 23. Budapest, Horányi Klinika, VIII., Balassa u. 6. – II. Klinikai Kiállítás (Európai Iskola)
1947. III. 9. Budapest, Babics Klinika, VIII., Üllői u. 78/b – Az Európai Iskola XIV. kiállítása (III. Klinikai Kiállítás)
1947. III. 16–IV. 6. Budapest, Székesfővárosi Képtár – A Magyar Képzőművészek Szabadszervezetének II. Szabad Nemzeti Kiállítása
1947. VI. (?) Budapest, Alkotás Művészház – Az Alkotás Művészház XXXV. Kiállítása
1947. VI. 22–VII. 6. Budapest, Nemzeti Szalon – Ötven művész
1947. IX. 20–X. 1. Budapest, Régi Műcsarnok – József Attila emlékmű pályázat kiállítása
1947. X. (?) Budapest, Székesfővárosi Képtár – Képzőművészetünk a felszabadulás óta
1947. október vagy november. Budapest, VII., Dohány u. 22. – A Kortárs I. kiállítása

Az „Ecsettel mintázott fej" készítésekor, 1949
Modelling his sculpture „Head modelled with a brush," 1949.

Szorongás / Anxiety, 1950

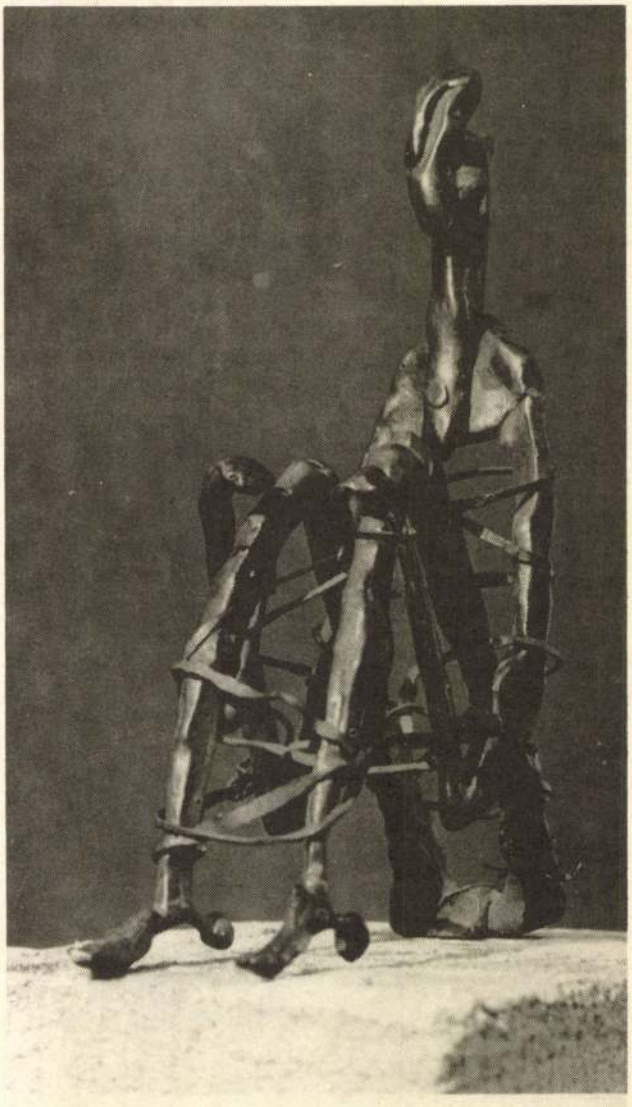

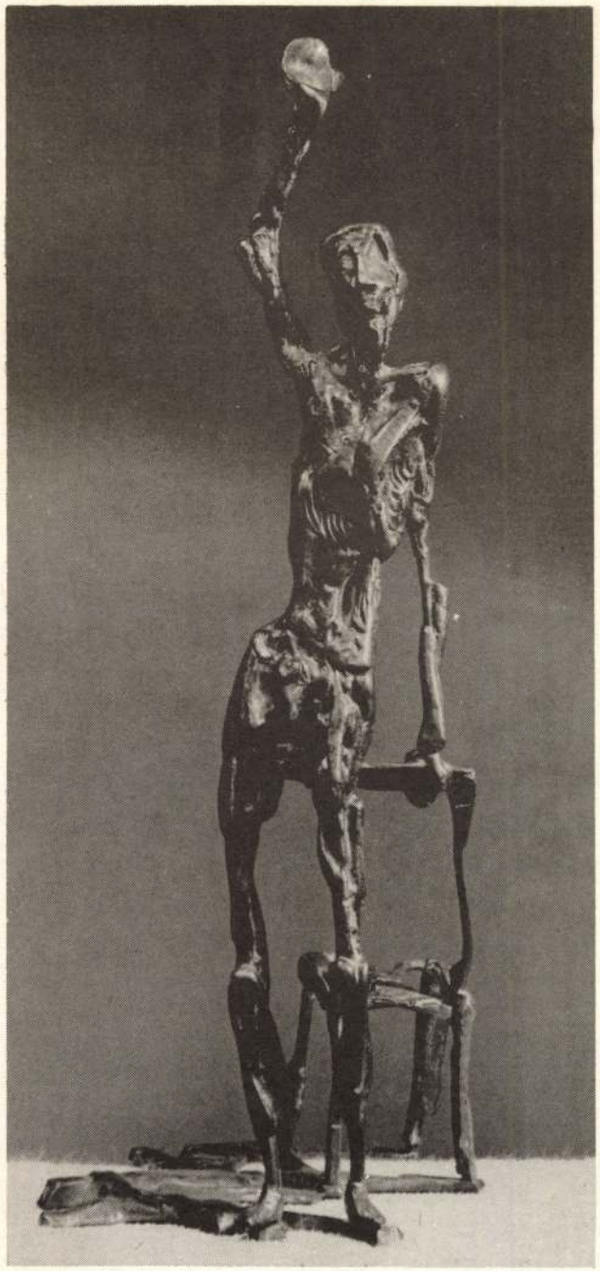

Búcsú (Figura székkel), 1947
Farewell (Figure with a chair), 1947

1948. I. (?) Budapest, Székesfővárosi Képtár – A magyar grafika száz éve
1948. I. 3–I. 18. Budapest, Nemzeti Szalon – A magyar képzőművészet újabb irányai
1948. I. 3–I. 18. Budapest, A Népművelési Központ volt kiállítóterme, VII., Rákóczi u. 30. – Kisplasztikai kiállítás
1948. II. 14 – II. 29. Budapest, Nemzeti Szalon – A Szinyei Társaság művésztagjainak X. kiállítása
1948. IV: (?) Stockholm, Nemzeti Múzeum – Grafikai kiállítás
1948. (?) Genf, (?) – magyar kiállítás (Bokros Birmann, Diener Dénes Rudolf ...)
1948. VI. 12–VI. 27. Budapest, Nemzeti Szalon – Kilencven művész
1948. XII. 4–XII. 14. Budapest, Régi Műcsarnok – Közösségi művészet felé
1949. (?) Párizs (?) Nemzetközi érem- és plakett-kiállítás
1950. VIII. 19–X. 8. Budapest, Műcsarnok – I. Magyar Képzőművészeti Kiállítás

1951. XI. 4–XII. 2. Budapest, Műcsarnok – II. Magyar Képzőművészeri Kiállítás
1952. XII. 19–1953. III. 1. Budapest, Műcsarnok – III. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1953. (?) Budapest, Műcsarnok – IV. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1954. XII. (?)–1955. I. (?) Budapest, Műcsarnok – V. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1955. (?) Budapest, Műcsarnok – Képzőművészetünk tíz éve
1957. IV. 20–VI. 16. Budapest, Műcsarnok – Tavaszi Tárlat
1957. VII. 29–VIII. 11. Budapest, Nemzeti Szalon – A XX. század magyar művészete I. Konstruktív törekvések
1959. III. 27–V.10. Budapest, Műcsarnok – VII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1959. (?) Budapest, Magyar Nemzeti Galéria – Magyar rajz és akvarell. XIX. és XX. század
1960. . IV. 2–IV. 30. Budapest, Műcsarnok – VIII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1960. (?) Budapest, Magyar Nemzeti Galéria – A felszabadult Budapest művészete
1960. (?) Budapest, Magyar Nemzeti Galéria – Képzőművészetünk a felszabadulás után

1962. IV. 29–VI. 30. Budapest, Műcsarnok – IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1962. IX: (?) Kelet-Berlin, a Német Művészszövetség pavilonja (Unter den Linden) – Mai magyar művészet
1963. VII. (?) Budapest, Magyar Nemzeti Galéria – Műgyűjtők kincsei „20. századi művek budapesti magángyűjteményekből?"
1964. X. (?) Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum – Madách kiállítás
1964. (?) Szeged, Móra Ferenc Múzeum – Országos Képzőművészeti Kiállítás
1965. IX. 18–(?) Budapest, Műcsarnok – X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1966. III. 20–V. 29. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Magyar szobrászat 1920–1945.

1966. V. (?)–VI. (?) Szeged, Móra Ferenc Múzeum – Huszadik századi magyar festészet és szobrászat (a Magyar Nemzeti Galériával közösen)
1966. VI. 12–VIII. 28. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Képzőművészeti új szerzemények nyári kiállítása
1966. VIII. 6–VIII. 28. Budapest, Műcsarnok – 1965-ös állami vásárlások
1966. (?) Kaposvár, Megyei Könyvtár – Kisplasztikai kiállítás
1967. nyara (?) Budapest, Műcsarnok – 1966-os állami vásárlások
1967. VI. (?)–X. (?) Antwerpen, Middelheim Park – Nemzetközi szobrászati biennálé
1967. XI. 4–XII. 4. Esztergom, Balassa Múzeum – Lenin a magyar képzőművészetben 1917–1967
1967. (?) London, The Art Council of Great Britain at the Royal Institute Galleries Piccadilly – Twentieth Century Hungarian Art
1968. IV. (?)–V. (?) Budapest, Műcsarnok – XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1968. VII. (?) Budapest, Műcsarnok – Állami vásárlások 1967.
1969. III. 8–(?) Budapest, Fővárosi Művelődési Ház – Szocialista Képzőművészek csoportja
1969. X. 5. – (?) Pécs, Tudomány és Technika Háza – II. Országos Kisplasztikai Biennálé
1970. X. 10 – XI. 11. Miskolci Galéria
1970. VII. 19–VIII. 9. Debrecen, Déri Múzeum – II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
1971. II. 27–III. 21. Budapest, Műcsarnok – Új művek

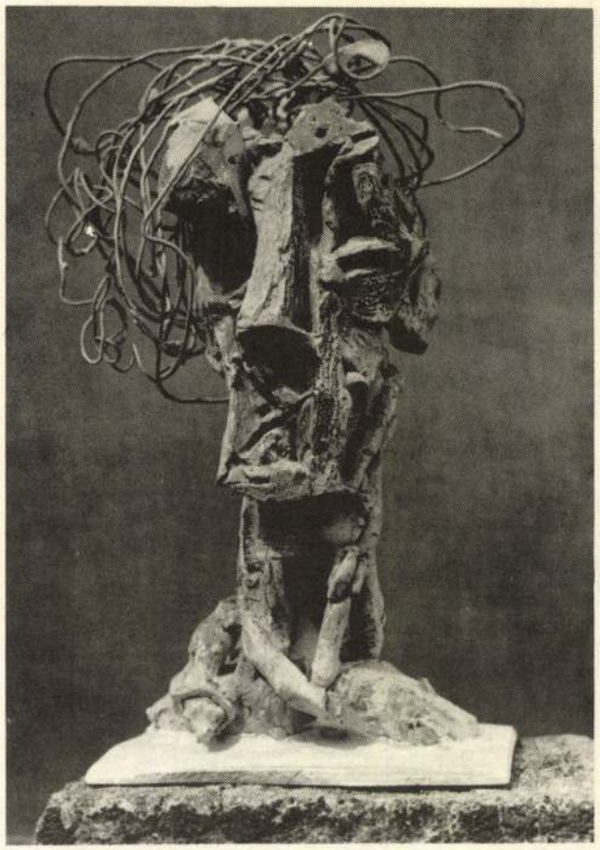

Anatómia / Anatomy, 1950

Kötéltáncos / Ropedancer, 1950

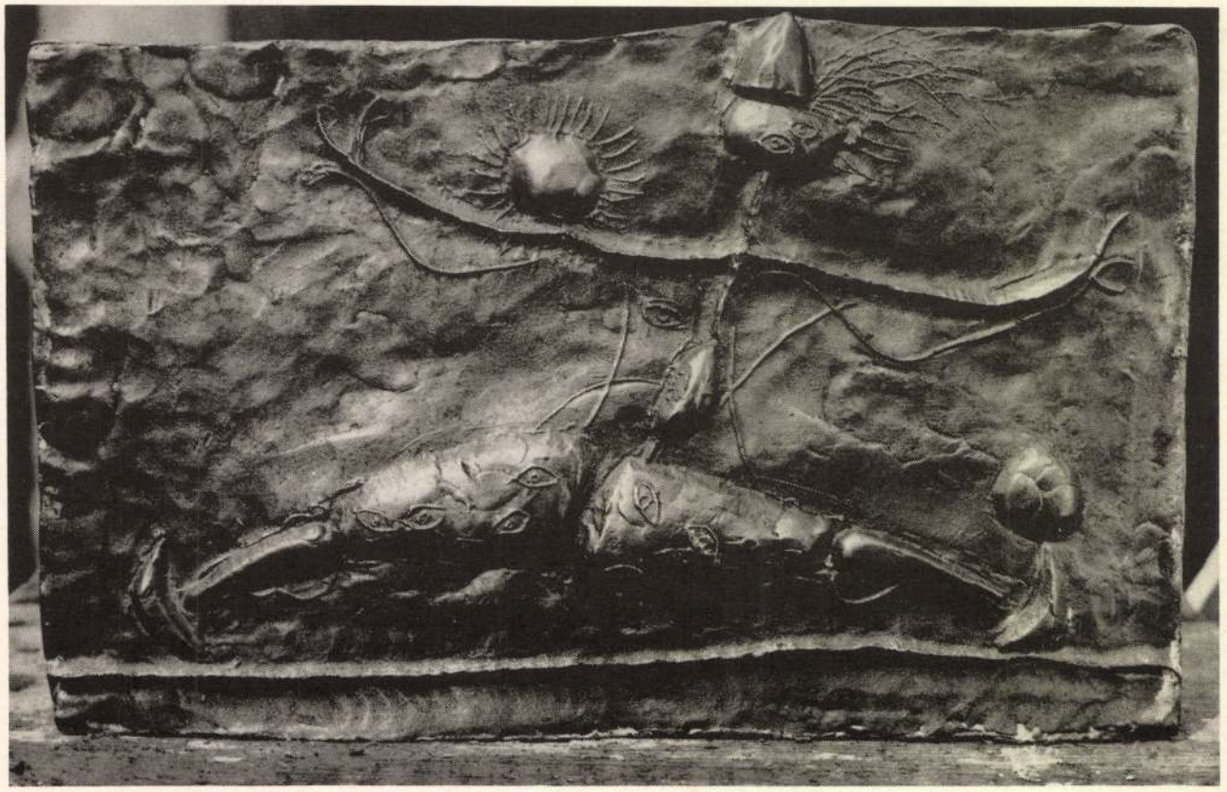

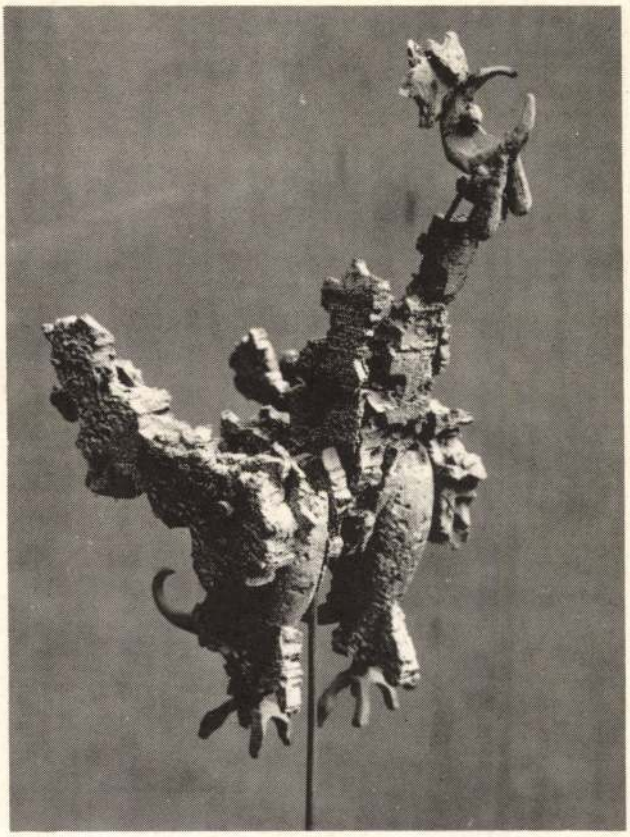

Kakas / Cock, 1952

1971. (?) Dortmund, Museum am Ostwald – 100 Jahre Kunst in Ungarn
1972. X. (?) Koppenhága, Városháza – Kortárs magyar művészet
1972. X (?)–XI. (?) Bordeaux, Musée des Beaux Arts – Magyar képzőművészeti kiállítás
1972. (?) Bukarest, Sala Dalles – Magyar konstruktivista művészet
1972. (?) Lódz, Modern Múzeum
1973. II. 15–(?) Moszkva, Puskin Múzeum – Mai magyar szobrászat 1957–1972

1973. VI. (?)–(?) Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum – Madách és művészeink
1973. IX. 4–IX. 15. Budapest, Károlyi-palota – a Károlyi Alapítvány kiállítása

1973. IX. 16–XII. 31. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Európai Iskola
1973. IX. 22–XI. 11. Budapest, Műcsarnok – II. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé
1974 . (?) Győr, Xantus János Múzeum – Kolozsváry Ernő műgyűjteménye

1975. IV. 19–V. 18. Budapest, Műcsarnok – Jubileumi képzőművészeti kiállítás
1975. VIII. (?) Nagyatád, Gábor Andor Művelődési Ház – faszobrász alkotótelep kiállítása

Fej (Szt. Ferenc) / Head (St. Francis), 1959

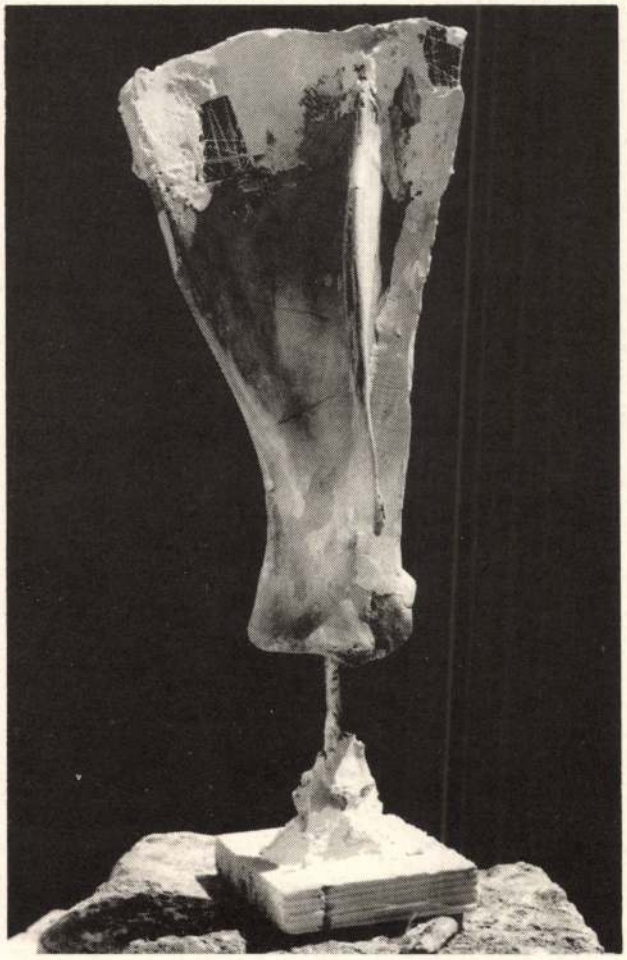

Közöny / Indifference, 1952

1975 . (?) Budapest, Műcsarnok – Köztulajdon (a kiállítás egy részét a miskolci Kossuth Művelődési Házban is bemutatták)
1976. VI. 25–(?) Budapest, Nemzetközi Vásár területe – 30 győzelmes év
1976. IX. 26–XI. 14. Pécs, Színház téri Galéria – V. Országos Kisplasztikai Biennálé
1976. X. 21–(?) Debrecen, (?) – Mai magyar kisplasztika
1977. V. (?)–IX. (?) Budapest, Történeti Múzeum – Képek, szobrok a 30 év magyar művészetéből
1977. VII. 1–VIII. 21. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Modern magyar gyűjtemény
1977. X. 16–XII. 31. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Magyar Művészet 1945–1949
1977. XI. (?)–1978. VI. (?) Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum – Ady-kép
1978. III.1–IV. 4. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Modern magyar gyűjtemény
1978. V. 5–V. 28. Budapest, Műcsarnok – Magyar szobrászati kiállítás
1978. VIII. 5–(?) Siófok, (?) – A Művészet c. folyóirat kiállítása
1978. IX. (?) Zalaegerszeg, Dél-Balatoni Művelődési Központ
1979. I. 28–V. 3. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Modern magyar gyűjtemény
1979. VI. 10–VIII. 5. Székesfehérvár, Csók István Képtár – Mai magyar művészet Firenzében
1979. VII. 15–IX. 2. Pécs, Széchenyi téri kiállítóhelyiség – VI. Országos Kisplasztikai Biennálé
1979. VII. 13–(?) Salgótarján, szabadtéri szoborkiállítás
1979. IX. (?) Miskolc, Nehézipari Műszaki Egyetem Galériája – az egyetem alapításának 30. évfordulója alkalmából rendezett kiállítás
1979. IX. 10 – 1980. I. 1. Firenze, Milánó – Kortárs magyar művészet (a székesfehérvári István király Múzeum gyűjteményéből)
1980. III. 19–IV. 20. Budapest, Műcsarnok – Művészet és társadalom
1980. tavasz (?) Budapest, Óbuda Galéria – Tendenciák 1970–1980. Új művészet 1970-ben

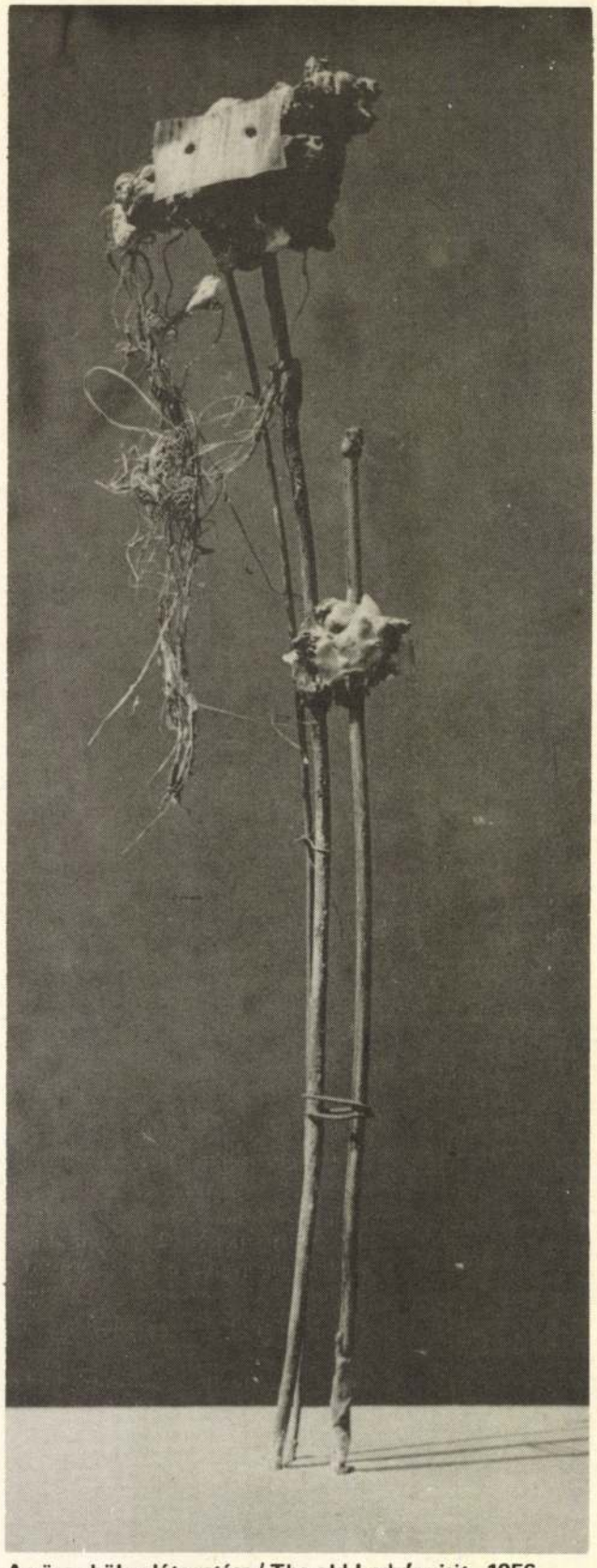

Az öreg hölgy látogatása / The old Lady's visit, 1956

Szék és ablak / Chair and window, 1956

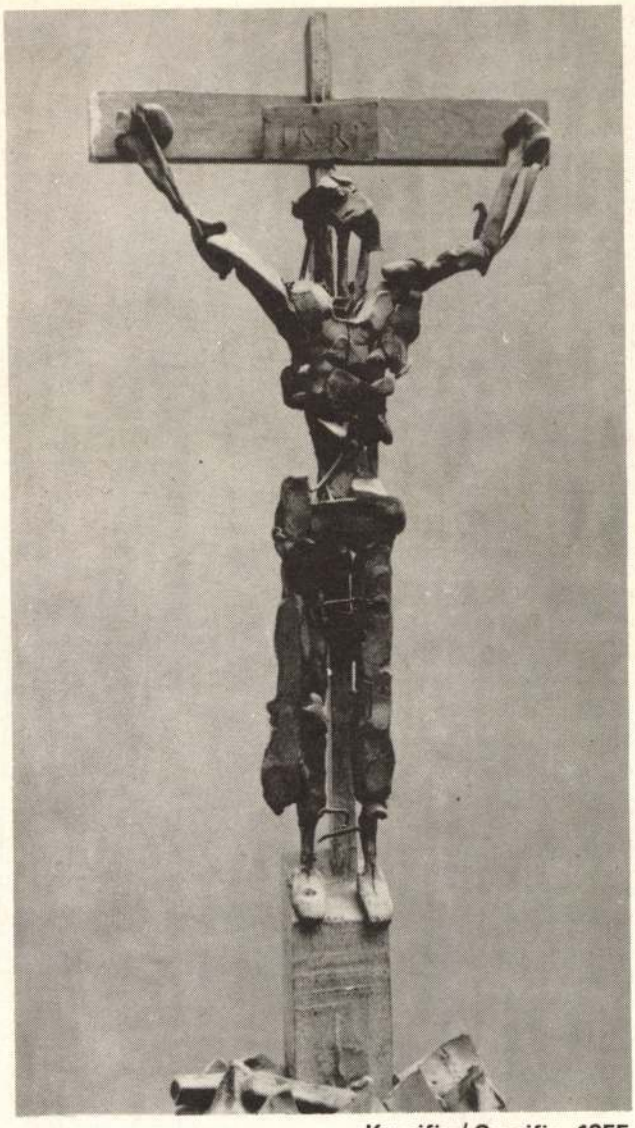

Krucifix / Crucifix, 1955

Ülő alak / Sitting figure, 1954

1980. XII. 19. – 1981. II. 20. Szombathely, Savaria Múzeum – Szocialista szobrászat 1919–1945
1980. (?) Budapest, Műcsarnok – A Művészeti Alap vásárlásai 1979.
1980. (?) Győr, (?) – Madách kiállítás
1980. (?) Székesfehérvár, Csók István Képtár – 25 éves a Csók István Képtár
1981. VII. 12–VIII. 30. Pécs, Széchenyi téri kiállítóhelyiség – VII. Országos Kisplasztikai Biennálé
1981. X. 6–X. 27. Budapest, Fészek Galéria – Nyitás I.
1981. (?) Budapest, Műcsarnok – A Művészeti Alap vásárlásai 1980.
1981. IX. 11. – XI. 1. Liljevalchs Konsthall – Magyar művészet 1905 – 1980.
1981. XI. 14. – 1982. I. 17. Göteborg, Konstmuseum – Magyar művészet 1905 – 1980
1981. (?) Malmö, Konsthall – Magyar művészet 1905 – 1980
1982. III. 22–IV. 11. Hamburg, Lévy Galéria – Modern magyar művészet a székesfehérvári István Király Múzeum gyűjteményéből
1982. IV. 8–V. 26. Budapest, Műcsarnok – Országos Képzőművészeti Kiállítás
1982. VI. 8–VI. 30. Szeged, Móra Ferenc Múzeum és Ifjúsági Ház – Állami vásárlások 1981.
1982. (?) Riihimäki (Finnország), Suomen Lasimuseo – Magyar üvegszobrászok
1983. II. 4. – III. 16. Miskolci Galéria
1983. II. 20–III. 31. Szeged (három helyszínen) – Az új művészetért (Avantgarde törekvések 1960–1975)
1983. VII. 1–VIII. 14. Budapest, Műcsarnok és a Nemzetközi Vásár pavilonjaiban – Művészeti szimpózionok eredményei, I. Szobrászat
1983. IX. 24–XII. 31. Székesfehérvár, Csók István Képtár – A kibontakozás évei 1960 körül
1983. (?) Esztergom, Keresztény Múzeum – Római iskola I.
1983. (?) Madrid, Nemzeti Könyvtár – Tendenciák a mai magyar szobrászatban
1983 (?) Lisszabon, Gulbenkian Alapítvány – Tendenciák a mai magyar szobrászatban
1984. III. 17–IV. 29. Budapest, Budapest Kiállítóterem – A XX. század képzőművészete magyar magángyűjteményekben. Vasilescu gyűjtemény
1984. III. 29– Budapest, Magyar Nemzeti Galéria – Új magyar rajzművészet, Gombosi György emlékkiállítás
1984. VIII. 23–IX. 23. Budapest, Ernst Múzeum – Üvegszobrok
1984. IX. 6–X. 28. Budapest, Műcsarnok – VI. Kisplasztikai Kiállítás
1984. X. 10–XI. 25. Budapest, Budapest Kiállítóterem – Az ismeretlen Európai Iskola

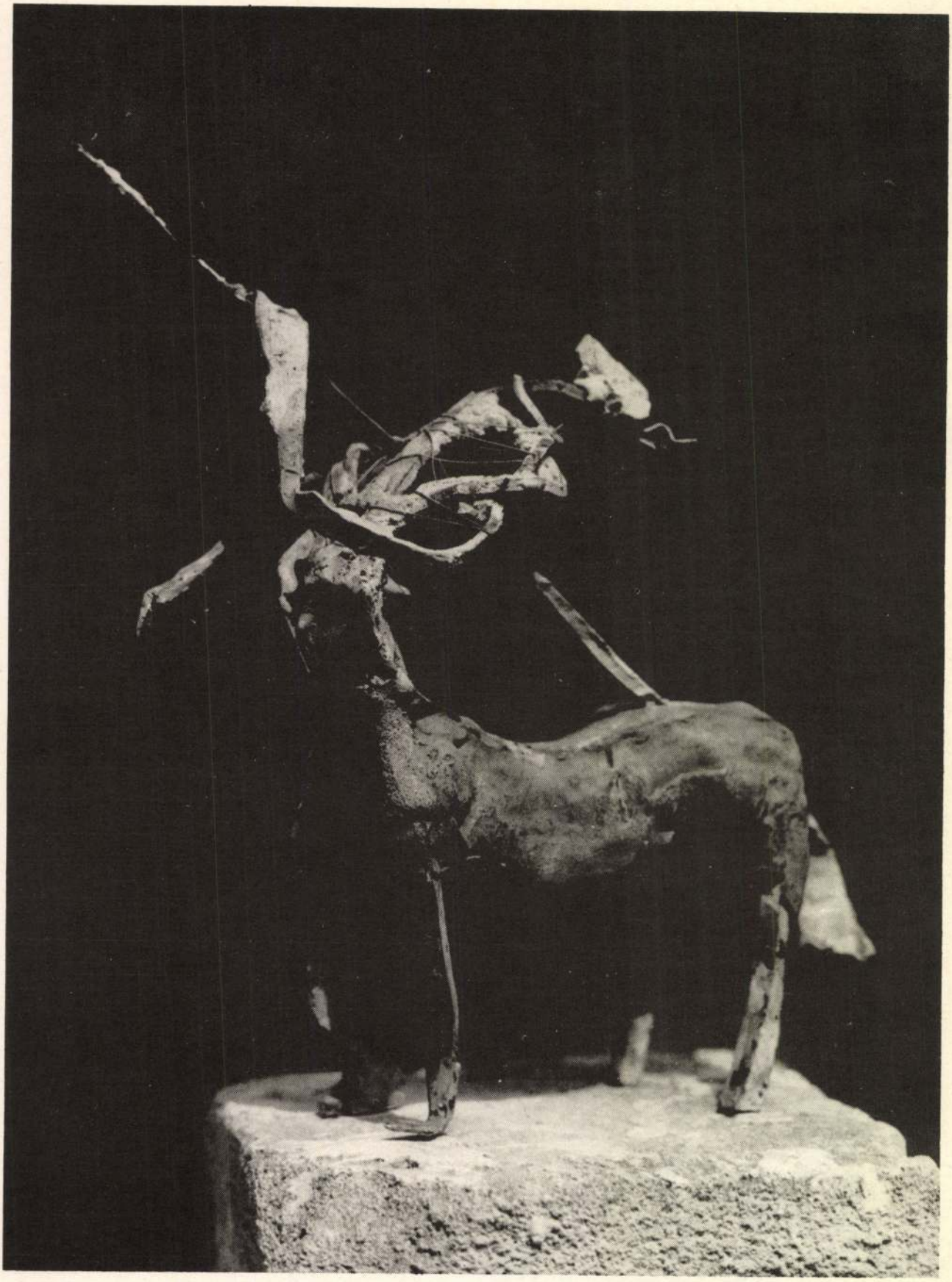

A kentaur halála / The centaur's death, 1956

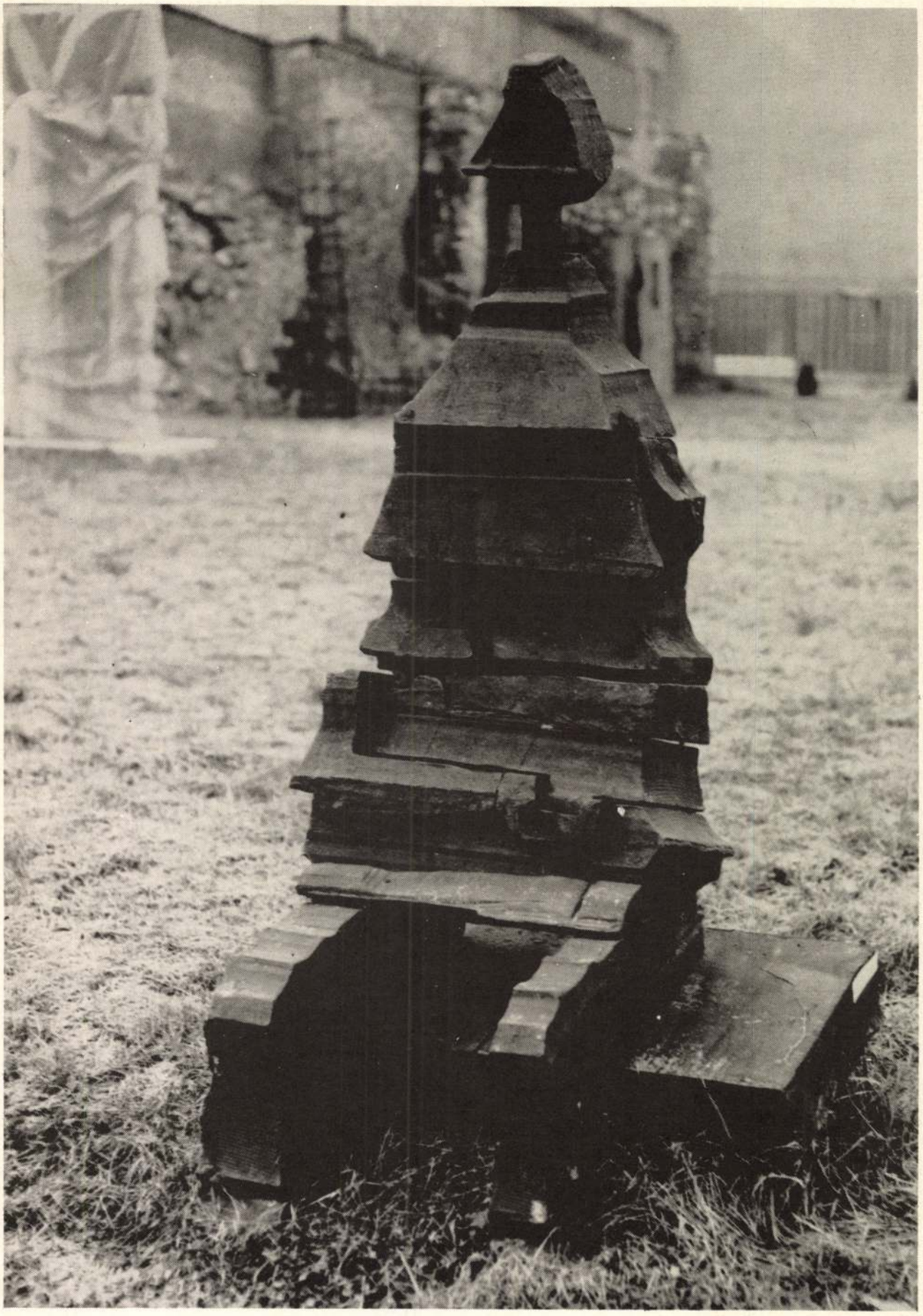

Merengő / Thinking, 1968

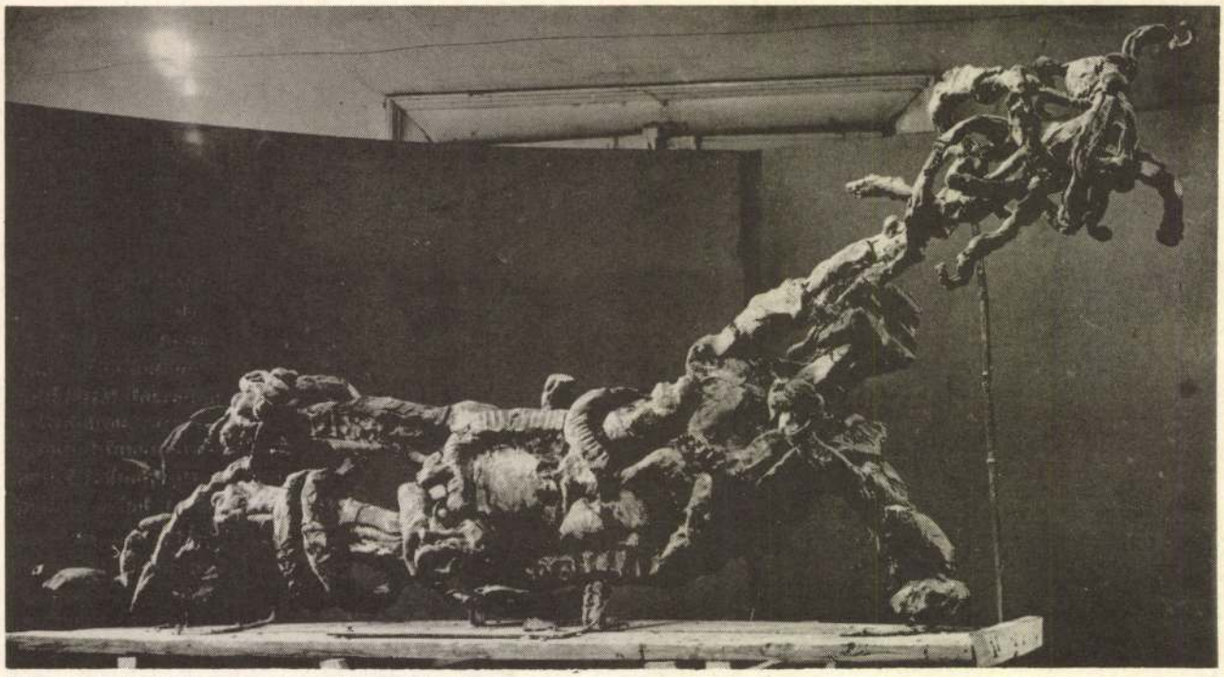

Figura kígyóval / Figure with snake, 1965

A KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE
LIST OF THE EXHIBITED WORKS

Fej/Head 1920-as évek
bronz, 10 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Torzó/Torse 1926
gipsz, 150 cm
Wilt Pál tulajdona

Önarckép/Selfportrait 1926
fa, 40 cm
dr. Herd Róbertné tulajdona

Tanulmányfej/Study 1929 körül
gipsz, 26,4 cm
MNG ltsz: 607

Gyermekfej /Head of a child 1927
bronz, 22 cm
MNG ltsz: 6242

Női fej (Maszk) /Head of a woman (Masque) 1928 körül
gipsz, galvano, 32 cm
Déri Múzeum, Debrecen

Arcmás (Dóczyné)/Portrait (Mrs. Dóczy) 1933 körül
terrakotta, 30 cm
MNG ltsz: 6614

Kalapos férfifej (Bányász/Head of a man with hat (Miner) 1933
ólom, 35 cm
MNG ltsz: 56.716-N

Női akt/Naked woman
ólom, 24 cm
BTM Kiscelli Múzeum

Leányfej (Gizi) / Head of a girl 1935 körül
bronz, 36,5 cm
MNG ltsz: 6927

Csinszka 1936
bronz, 26,5 X 21,5 cm
MNG ltsz: 7109

Vilt Tiborné portréja/ Portait of Mrs Vilt 1937
bronz, 26 cm
dr. Fényes Istvánné tulajdona

Mednyánszky László 1939
ólom, 37 cm
MNG ltsz: 8223

Női fej/Head of a woman 1930-as évek
terrakotta, 26 cm
MNG ltsz: 56.717-N

Leányfej/Head of a girl 1930-as évek
bronz, 28 cm
MNG ltsz: 52.148

Férfiakt/Male nude 1930-as évek
bronz, 23 cm
dr. Fényes Istvánné tulajdona

Férfiakt/Male nude 1930-as évek
bronz, 27 cm
Oltványi Antal tulajdona

Gondolkodó nő/Thinking woman 1930-as évek
ólom, 10,5 cm
Wilt Pál tulajdona

Leányfej (Brázay Pipi)/Head of a girl (Brázay Pipi) 1930-as évek
bronz, 39 cm
MNG ltsz: 55.8-N

Női fej/Head of a woman 1930-as évek
bronz, 36 cm
Szilágyi Sándor tulajdona

Önarckép/Selfportrait 1942
ólom, 39 cm
MNG

Bogyószemű/Berry shaped eye 1943
bronz, 32 cm
Szombathelyi Képtár

Körtánc/Ring dance 1943
bronz, 44 X 37,5 cm
Wilt Pál tulajdona

Magány/Solitude 1944
bronz, 34,5 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Háború után II/After the war II 1945
bronz, 33 cm
BTM Kiscelli Múzeum

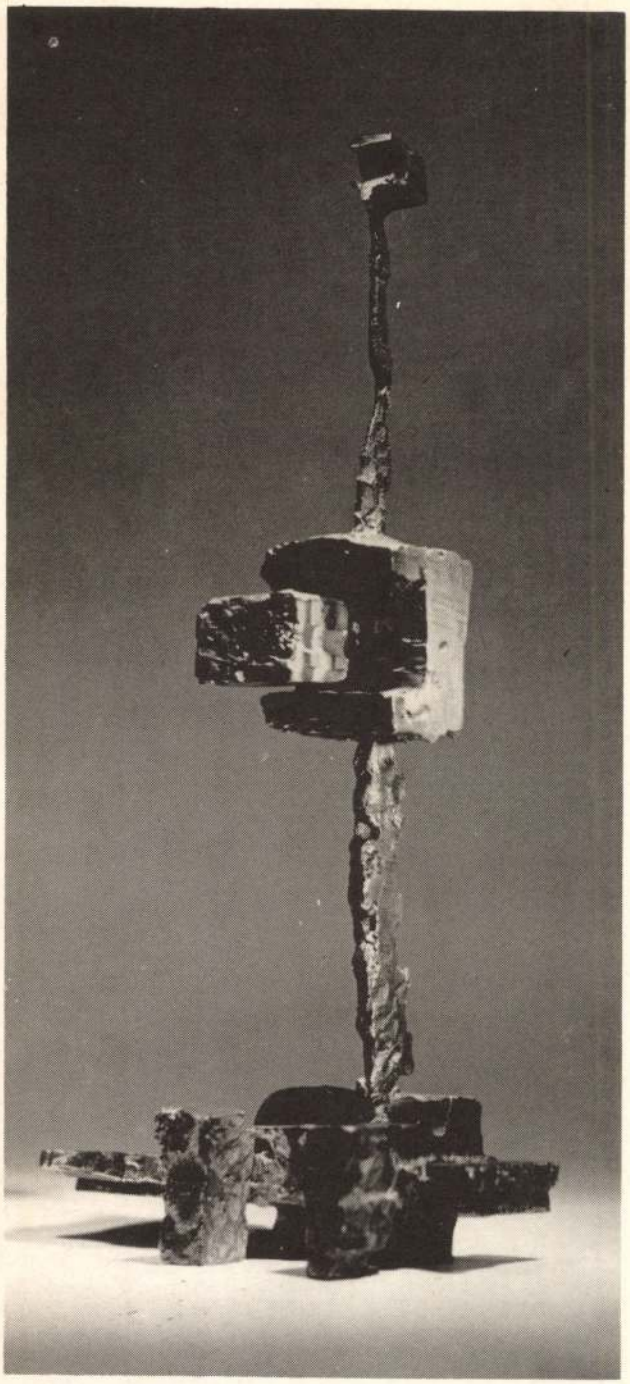

Madonna, 1965

Dózsa 1945
ólom, 12 cm
Szombathelyi Képtár

Az éj/The night 1947
ezüstözött bronz, 17 X 26 cm
Wilt Pál tulajdona

Búcsú (Figura székkel)/Farewell (Figure with a chair) 1947
bronz, 31 cm
Wilt Pál tulajdona

Bohóc gitárral/Clown with guitar 1948
bronz, 31 cm
Wilt Pál tulajdona

Férfifej/Head of a man 1948
bronz, 39 cm
Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Tükörképek/Reflections in a mirror 1948
galvano, 31,5 X 16,5 cm
Wilt Pál tulajdona

Anyám/My mother 1949
bronz, 25 cm
MNG ltsz: 56.714-N

Bohóc virággal/Clown with flower 1949
bronz, 28 cm
István Király Múzeum, Székesfehérvár

Ecsettel mintázott fej/Head modelled with a brush 1949
bronz, 28 cm
MNG MMO ltsz: MN. 81.414

Ketrec/Cage 1949
bronz, 25 X 60 cm
BTM Kiscelli Múzeum

Rácsok/Fences 1949
galvano, 28 X 28 cm
Wilt Pál tulajdona

Székek és holdak/Chairs and moons 1949
galvano, 15x17 cm
Művelődési Minisztérium tulajdona

Anatómia/Anatomy 1950
színezett gipsz, 34 cm
MNG MMO ltsz: MN. 83. 285.

Kötéltáncos/ Ropedancer 1950
bronz, 19 X 32 cm
Wilt Pál tulajdona

Szorongás/ Anxiety 1950
bronz, 18 cm
Wilt Pál tulajdona

Kakas/Cock 1952
bronz, 12 cm
Wilt Pál tulajdona

Közöny/Indifference 1952
bronz, 12 cm
Wilt Pál tulajdona

Nő virággal/Woman with flower 1954
bronz, 9 cm
Wilt Pál tulajdona

Krucifix/ Crucifix 1955
bronz, 34 cm
BTM Kiscelli Múzeum

A kentaur halála/The centaur's death 1956
ezüstözött bronz, 21 cm
MNG MMO ltsz: MN. 85. 12.

Az öreg hölgy látogatása/The old Lady's visit 1956
koksz, drót, 30 cm
Wilt Pál tulajdona

Szék és ablak/Chair and window 1956
galvano, 21 X 20 cm
Kovács Péter tulajdona

Fej (Szt. Ferenc)/Head (St. Francis) 1959
csont, gipsz, 39 cm
Wilt Pál tulajdona

Kentaur (fekvő)/Centaur (lying) 1960
ólom, 6 cm
Wilt Pál tulajdona

Piéta 1962
ólom, 6,5 cm
Wilt Pál tulajdona

Állvány és szobor I./Stand and sculpture I. 1964
bronz, 21 cm
Wilt Pál tulajdona

Ülő alak/Sitting figure 1964
bronz, 14 cm
Wilt Pál tulajdona

Ülő alak/Sitting figure 1964
ólom, 19x32 cm
Wilt Pál tulajdona

Campagna 1965
bronz, 18 cm
Wilt Pál tulajdona

Figura kockával/Figure with cube 1965
bronz, 18,3 cm
Wilt Pál tulajdona

Munkás/Worker 1965
bronz, 20,3 cm
Wilt Pál tulajdona

Kentaur/Centaur 1965
bronz, 11,5 cm
Wilt Pál tulajdona

Satu és szobor I./Wice and sculpture I 1965
bronz, 23,5 cm
Wilt Pál tulajdona

Satu és szobor II./Vice and sculpture II 1965
bronz, 23 cm
Wilt Pál tulajdona

Satu és szobor III./Vice and sculpture III 1965
bronz, 21 cm
Wilt Pál tulajdona

Szék és vázák virággal/Chair and vases with flowers 1965
bronz, 48 cm
Wilt Pál tulajdona

Virág/Flower 1965 körül
drót, papír, 45 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Virág vázában/Flower in vase 1965
bronz, 43 cm
Wilt Pál tulajdonda

Bírák/Judges 1966
gipsz, 130 cm
István Király Múzeum, Székesfehévár, (letét)

Fal/Wall 1966
bronz, 12X25 cm
Wilt Pál tulajdona

Szerelmespár/Lovers 1966
ólom, 18 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

A ház és lakói/The house and its inhabitants 1967
bronz, 22X22 cm
Wilt Pál tulajdona

Dorottya/Dorothea 1967
alumínium, 300 cm
István Király Múzeum, Székesfehérvár (letét)

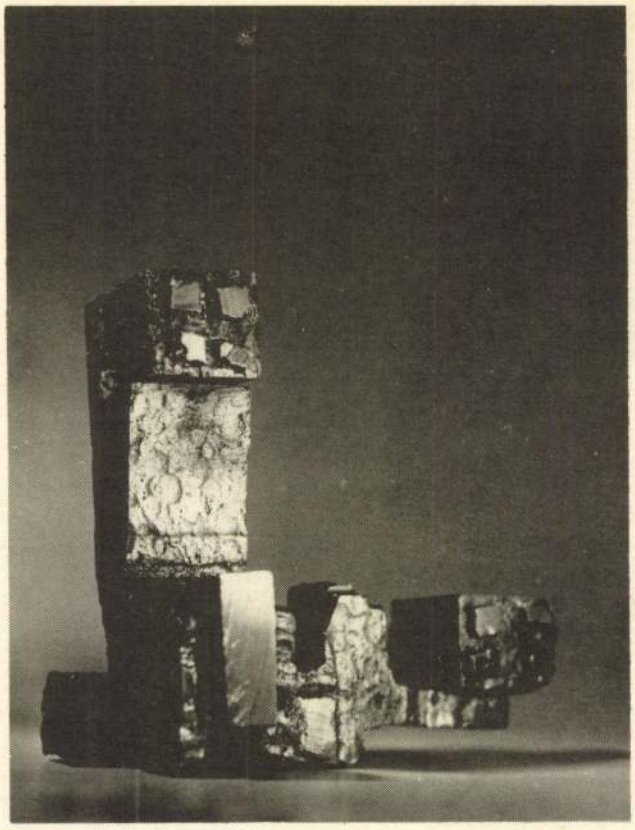

Kentaur / Centaur, 1968

A Könnyűfémműben a „Dorottya" c. szobor munkái közben (balra Vilt Tibor), 1967

Tibor Vilt (left) in the Light Metal Works, preparing his sculpture Dorothea, 1967

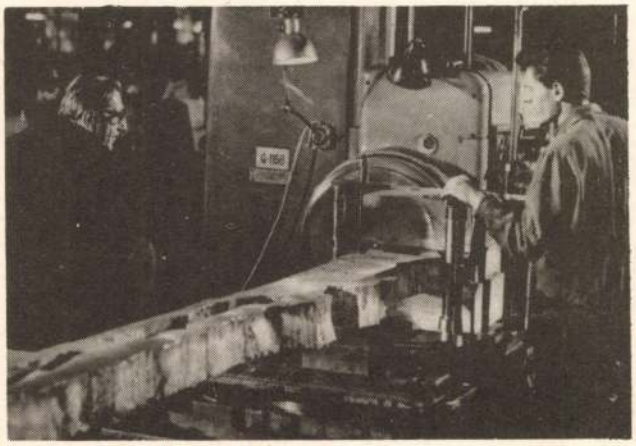

A ház és lakói / The house and its inhabitans, 1967

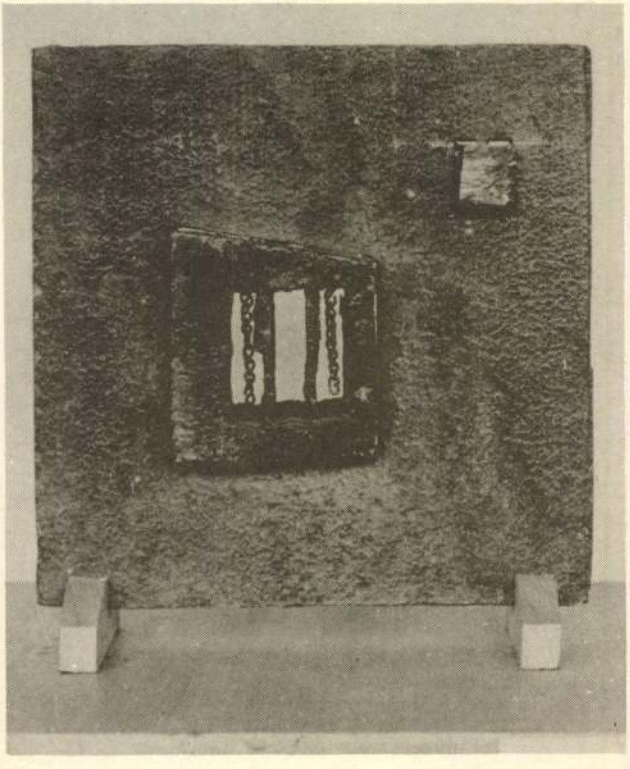

Egy adag víz / A portion of water, 1970

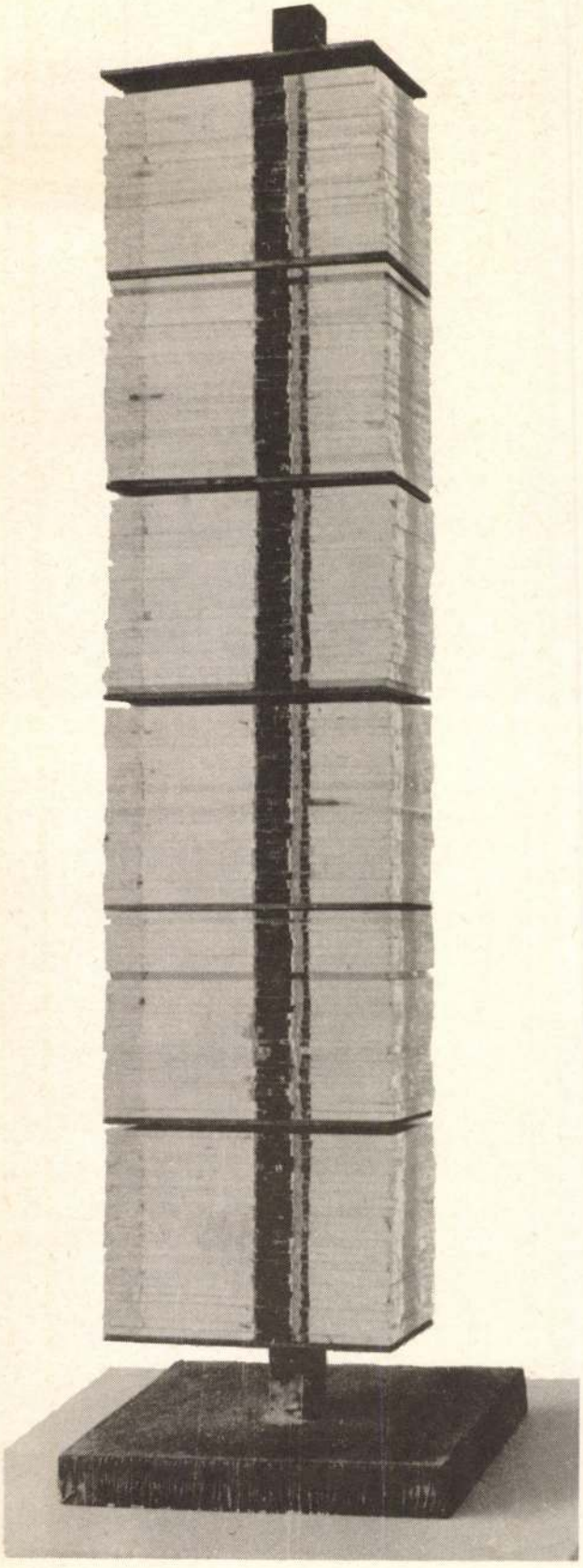

Szék és kocka/Chair and cube 1967 körül
bronz, 9,3 cm
Wilt Pál tulajdona

Merengő/Thinking 1968
bronz, 170 cm
István Király Múzeum, Székesfehérvár

Egy adag víz/A portion of water 1970
üveg, 50 cm
Wilt Pál tulajdona

Három forma/Three forms 1970
üveg, 45 cm
Wilt Pál tulajdona

Kategóriák/Categories 1970
gipsz
István Király Múzeum, Székesfehérvár (letét)

Harmonikás/Accordion player 1970 körül
bronz, 15,5 cm
Wilt Pál tulajdona

Orfeusz/Orpheus 1970 körül
bronz, 9 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Változatok 1–5/Variations 1–5 1973
vas, bronz, 30 X 30 X 30 cm
Janus Pannonius, Múzeum, Pécs

Létra és szék+Ladder and chair 1974
üveg, fém, 240 cm
Wilt Pál tulajdona

Érzékelések/Perceptions 1974
üveg, plexi, fém. 155 X 320 cm
Wilt Pál tulajdona

Női portré/Portrait of a woman 1979
gipsz, festve, 32 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Duna (elpusztult) / Danube (destroyed), 1970

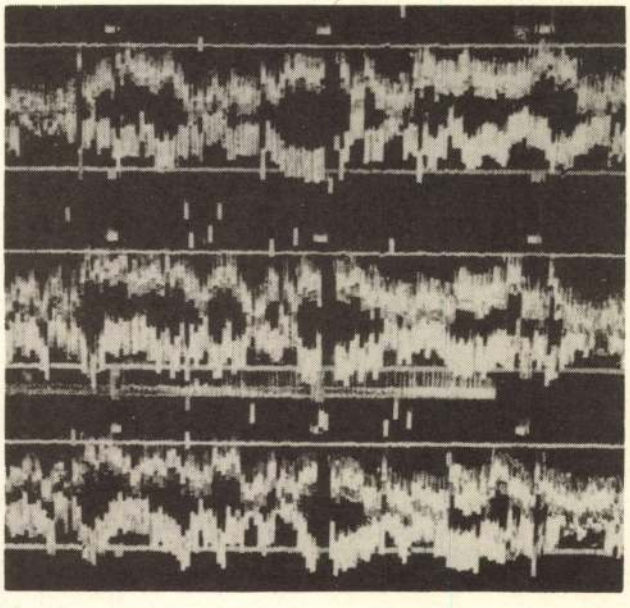

Női portré/Portrait of a woman 1979
bronz, 29 cm
MNG MMO ltsz: MN. 80. 31.

Gömböc/Rounded figure 1981
bronz, 6 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Dominique 1982
gipsz, 52 cm
Wilt Pál tulajdona

Emberevő/Man-eater 1982
gipsz, 140 cm
Wilt Pál tulajdona

Sovány kurva/Thin whore 1982
gipsz, 180 cm
Wilt Pál tulajdona

Dominique (akt)/Dominique (naked) 1983
bronz, 26 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Emberevő/Man-eater 1983
bronz, 30 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Kalitka/Cage 1983
bronz, 20X20X18 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Metronóm/Metronome 1983
bronz, 23 cm
Pécsi Józsefné tulajdona

Szoborváz/Frame of a sculpture 1983
ólom, 180 cm
Wilt Pál tulajdona

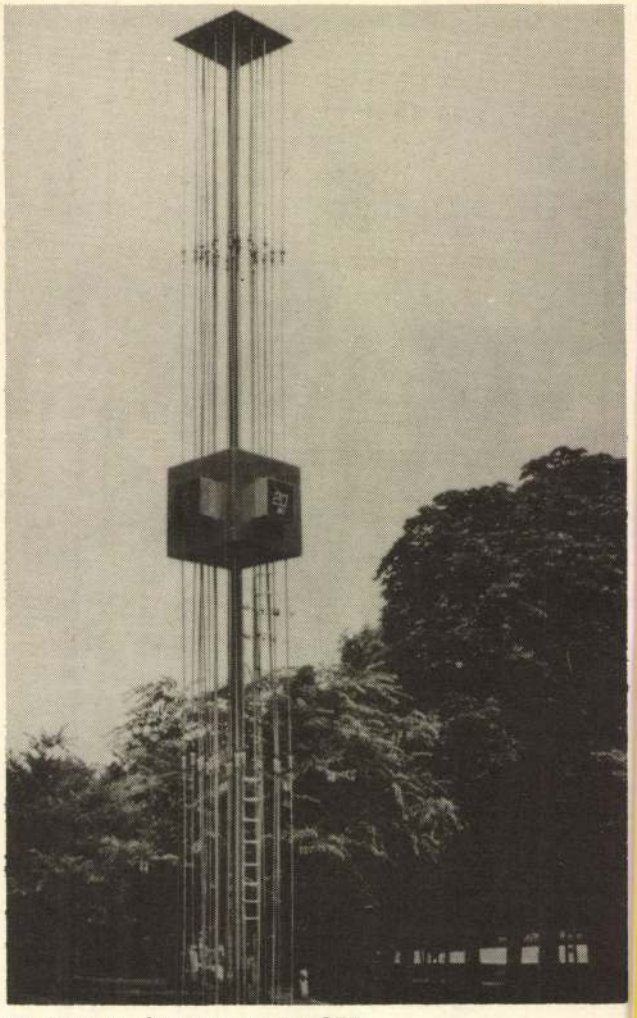

Digitális óra / Digital clock, 1977

Sovány kurva / Thin whore, 1982

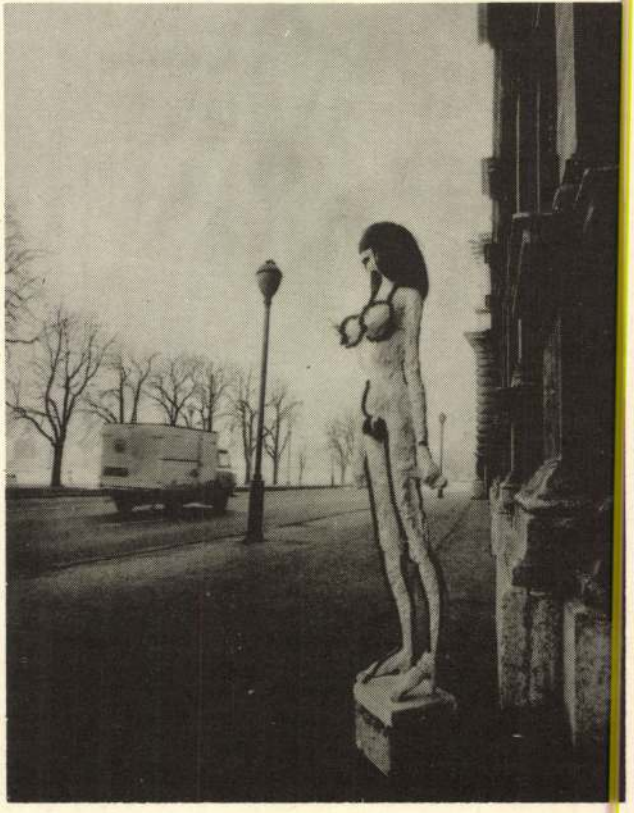

alumínium = aluminium
bronz = bronze
drót = wire
fa = wood
fém = metal
festve = painted
galvano = art of galvanizing
gipsz = lead
papír = paper
plexi = plexiglass
terrakotta = terracotta
üveg = glass
vas = iron

tulajdona = property of sy
ltsz. = Inv. Nr.

BTM — Budapest Történeti Múzeum = Budapest Historical Museum
MNG — Magyar Nemzeti Galéria = Hungarian National Gallery
MMO — Modern Magyar Osztály —
Department of Modern Hungarian Arts

Válogatott cikkbibliográfia

Selected Bibliography of Articles

---

aba: Vilt Tibor köszöntése.PM.1980.X.29./Mücsarnoki kiállitás/
ARADI NÓRA: Két pályázatról.Müterem,1958.5.sz.12-19.
-"- : Szobor és történelem.NSZAB,1978.IV.3.
ARTNER TIVADAR: Műgyüjtők kincsei a Galériában.NSZAB,1963.VII.31.
-"- : A Tavaszi Tárlat szobrairól.EH,1957.V.5.
ASZTALOS SÁNDOR: A II.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.MN.1951.XII.1.
ÁRKAY BERTALAN: A római magyar akadémia. TF, 1929.8.sz.323.

B.A.: Az Ernst Múzeum csoportos kiállitása.Magyarság,1937.III.21.
/b.e./: Gyermekkórus-dombormü,Radnóti szobor.EH,1960.X.19.
B.I.: Kiállitásról-kiállitásra.Képzőművészet és épitészet.MaHir,1970.VI.17./Mücsarnok/
B.L.: Az Ernst Múzeum két kiállitója.8 órai Ujság,1936.III.10./Barcsayval/
b.r.: Vilt Tibor kisplasztikái .Vas Népe,1980.V.25.
BAJKAY ÉVA: Architektonikus szobrászat.Vilt Tibor kiállitása.Müv,1970.10.sz.46.
/Mücsarnok/
BAJKAY A: A KUT kiállitása.NU,1941.XI.30.
BALOGH I: A "Magyar Képzőművészetért" I.művészeti kiállitás.BP,1946.VII.14.
/bán/: A Vasilescu-gyüjtemény a Budapest kiállitóteremben.MN,1984.IV.8.
BÁN ANDRÁS: Uj magyar rajzmüvészet.Gombosi György emlékkiállítása a Nemzeti Galériában
MN,1984.V.18.
BEKE LÁSZLÓ: Analizisek és következtetések Vilt Tibor kiállitásán. Képz.Alm. /1969-1970/
3.kötet.Corvina,1972.43-45.
-"- : Van-e mai magyar szobrászat? Krit, 1971.11-12.sz.44-48.
BEREND ILONA: Három kiállitás. Szinh,1947.44.sz.X.28-XI.3. /Fővárosi Képtár/
-"- : Heti kiállitások,Szinh,1947.27.sz.VII.1-VII.7./Alkotás Müvészház/
-"- : Kiállitások,Szinh,1948.9.sz.II.24-III.1./Szinyei Társaság X.kiáll./
-"- : Kiállitások.Szinh, 1948.26.sz.VI.22-VI.28./Kilencven müvész/
-"- : Kiállitások az új esztendőben.Szinh,1948.3.sz.I.13-I.19./
-"- : A Kortárs kiállitása.Szinh,1947.48.sz.XI.25-XII.1.
-"- : Nemzeti kiállitás.Szinh,1947.12.sz.III.19-III.25.
-"- : Az újjászületett Nemzeti Szalon.Szinh,1947.3.sz.I.15-I.21./ a törzstagok
harmadik kiállitása/
BERÉNY RÓBERT: Közösségi müvészet felé.MaMüv,1942.2.sz.79-80.
BIERBAUER VIRGIL: A margitszigeti új Palatinus strandfürdő.TF,1937.182.
BITTEI LAJOS: Müvész és müvészete.Uj Ember,1965.XII.25./Székesfehérvár/
BODRI FERENC: Képzőművészeti krónika rovat.Jkor,1969.2.sz.142-143.
BOJÁR IVÁN: Seregszemle a Mücsarnokban.MaHir,1971.III.9. /Uj müvek-Mücsarnok/
-"- : Szobrok a város hangjaiból.Mahir,1970.II.21.
-"- : Tömondatok.MaHir,1974.IV.10. /PIM kiállitás/
BORBÉLY LÁSZLÓ: Vilt Tibor kiállitása a miskolci Galériában.Napjaink,1970.XII.
BRESTYÁNSZKY TIBOR: A pasaréti új templom.TF,1934.12.sz.345-349.

Cs.A.: Vilt Tibor kiállitása.Északmagyarország.1970.X.11./miskolci kiállitás/
Cs.M.: Országos tárlat Szegeden.EH,1964.VII.25.
CSAPÓ GYÖRGY: A munka és a munkás képzőművészetünkben. Magyar Hirek,1976.IV.24.
/Kulturális Kapcsolatok Intézete/
-"- : Uj köztéri szobrászat? MaHir,1975.XII.24./Kulturális Kapcsolatok Intézete/

D.A.: Kiállitás az Ernst Múzeumban.Uj Magyarország.1936.III.8./Barcsayval/
D.I.: Jubiláris kiállitás a Mücsarnokban.Vigilia,1975.7.sz.496-497.
D.I.: Képzőművészeti rovat:Vigilia,1966.6.sz.417-419 /Magyar szobrászat 1910-1945,
Székesfehérvár/
/D.I./:Képzőművészeti rovat.Vigilia,1967.10.sz.706-708./1966-os állami vásárlások/
D.I.: -"- Vigilia,1970.9.sz.629-631./mücsarnoki kiállitás/
D.I.: -"- Vigilia,1971.5.sz.342-343./Uj müvek/
D.I.: -"- Az Európai Iskola kiállitása Székesfehérvárott.Vigilia,
1973.12.sz.853-855.

D.I.: Képzőművészeti rovat.Vigilia,1974.1o.sz.71o-713./Győr-Kolozsváry gyüjt./
D.I.: -"- Vigilia,1975.5.sz.347-349./Köztulajdon-Mücsarnok/
d.m.: Magyar szobrok a middelheimi biennálén.MN,1967.VII.6.
D.M.: Hét festő és két szobrász az Ernst Múzeumban, Mo,1937.III.21.
DÁVID KATALIN: A XX.század magyar müvészete.I.Konstruktiv törekvések. Müvészettörténeti tanulmányok. A Müvtört.Dok.Közp.Évkönyve 1956-58.Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata,196o.73-89.
Dr.DÉCSEY GÉZA: Modern magyar egyházművészeti törekvések.MaMűv,1934.9.sz.257-271.
DÉVÉNYI IVÁN: Lenin alakja a magyar képzőművészetben.Jkor,1967.11.sz.1o53-1o54.
DOKTOR PÉTER: Vilt Tiborról. Magyar Mühely,1966.XI.15.16-17.sz.111-112.
DÖMÖTÖR ISTVÁN: A Fővárosi Képtár uj szerzeményei.Napk,1939.7.sz.83-87.
-"- : Kiállitások.Napk,1937.6.sz.412-413./Ernst Múzeum - Hét festő két szobrász/
DUTKA MÁRIA: A Magyar Képzőművészeti Kiállitás szobrairól.MN,1959.IV.4.
-"- : A Magyar Nemzeti Galéria ünnepi kiállitása.MN,196o.
/Képzőművészet a felszabadulás után/
DUTKA MÁRIA: Séta a XI.Magyar Képzőművészeti Kiállitáson.Nők Lapja,1968.V.4.
-"- : Szobrok,kisplasztikák az állami vásárlás kiállitásán.MN,1967.VII.2o.
-"- : Vilt Tibor kategóriái a Mücsarnok kiállitásán.MN,1983.VIII.19.

/e.a./: Barcsay Jenő és Vilt Tibor.Ujság,1936.III.8./Ernst múzeum/
/e.a./: Kmetty János és Vilt Tibor.Ujság,1929.II.8./Tamás Galéria/
E.M.: Vilt Tibor 75 éves.MN.198o.XII.17.
Elkészült Csinszka sirem.éke /Beszélgetés Vilt Tiborral/.Az Est,1937.VI.27.
EMBER MÁRIA: Az Európai Iskola tárlata.MN,1984.XI.4./Az Ismeretlen Európai Iskola/
-"- : Három miskolci tárlat.MN,1983.III.18./Miskolci Galéria/
Az "Európai Iskola" kiállitása.Szinh,1946.9.sz.III.9-III.19.

F.A.: Szobrokról-képet.Nők Lapja,1965.VII.29.
F.A.E:: Kisplasztikai kiállitás.Sza.Nép,1948.I.6./Népmüvelési Központ/
F.A.E.: Közösségi müvészet felé.Sza.Nép,1948.XII.21.
F.A.E.: A Szinyei Társaság X-ik kiállitása.Sza.Nép,1948.II.25.
/f.t./: Készülő müvek között.Vilt Tibor mütermében.FiSziMu,1968.X.5.12-13.
FARKAS ZOLTÁN: Fiatal magyar szobrászok kiállitása.MaCsill,1943.5o1-5o2.
-"- : Képzőművészeti rovat.Györgyi Kálmán emlékkiállitása.Nyug,1934.V.16-VI.1.6o3.
-"- : Képzőművészeti rovat. A KUT kiállitása.Nyug,1934.V.1.515.
FARKAS ZOLTÁN: Kiállitások /a Szépmüvészeti Múzeum uj szerzeményei 1931-1934/.
Nyug,1934.VII.1-VII.16.84-85.
-"- : Kiállitások /Barcsay-Vilt/.Nyug,1936.4.sz.325.
-" : -"- /a KUT jubileumi tárlata/.Nyug,1937.12.sz.468.
-"- : Kisplasztikai kiállitások./Tamás Galéria/.Nyug,194o.4.sz./III.22./229.
-"- : Kmetty János kiállitása./Tamás Galéria/.Napk,1929.II.15.245-246.
-"- : A KUT kiállitása.Nyug,193o.3.sz./II.1./245-246.
-"- : -"- MaCsill,1942.62.
-"- : A magyar képzőművészet kiállitása.Nyug,1933.V.1.556-557.
-"- : A Tamásgaléria századik kiállitása.Nyug,1938.11.sz.373-374.
-"- : Az UME és a KUT együttes kiállitása.Nyug,1932.XI.16.51o.
FÁBIÁN LÁSZLÓ: Levél Vilt Tiborhoz.FiSziMu,198o.IV.5.
FEHÉR RÓZSA: Két dudás-egy müteremben.Szivárvány,1947.IV.12.
-"- : Négy évtized termése.Képes Ujság,197o.IV.25.
D.FEHÉR ZSUZSA: Húsz év után.Müv,1965.4.sz.3.
-"- : Soha többé fasizmus.Müv,1966.4.sz.7.
-"- : A X.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról.Müv,1965.11.sz.28-32.
FEKETE JUDIT: Kerti óriások.Müv,1977.1o.sz.38-39.
FENCSIK FLÓRA: A Lear király Szegeden.EH,1977.VII.25.
-"- : Zene üvegből és acélból. EH,197o.VI.17./Mücsarnok/
FÓTHY JÁNOS: Barcsay Jenő és Vilt Tibor kiállitása az Ernst Múzeumban.PHir, 1936.III.8.
-"- : KUT,PHir,1934.IV.15.
FÖLDES ANNA: Remekmüvek nyomában.Nők Lapja,1969.X.18.
FRANK JÁNOS: Egy kortárs etruszk.Vilt Tibor portrékiállitása.Müv,1981.2.sz.53-54.
-"- : Kiállitási napló.Vilt Tibor.ÉS,1965.8.sz.VI.12./Székesfehérvár/
-"- : Meghalt Vilt Tibor.ÉS,1983.VIII.19.
-"- : Portraits and Organic Abstracts.NHQ.82.sz./1981/.2o6-2o9.
-"- : Six Exhibitions,Eight Artists.NHQ,62.sz./1976/.179-184.

FRANK JÁNOS: A XXXIV.Velencei Biennálé magyar pavilonjának kiállitása. Vilt Tibor, Kondor Béla és Kokas Ignác. Képz.Alm./1968/. 1.köt.Corvina,1969.32-34.
-"- : Ungheria-Magyarország.Magyar müvészek a XXXIV.Velencei Biennálén. ÉS,1968.IV.27.
-"- : Vilt Tibor 7o éves.ÉS,1975.XII.13.

/G/: Az U.M.E. és a K.U.T. együttes kiállitása. Az Est,1932.XI.6.
/g.i./: Madách-kiállitás az Irodalmi Múzeumban.MN,1964.X.28.
G.J.: Milyen új szobrokat kap három év alatt Budapest.MN,1967.I.14.
GALSAI PONGRÁC: Vilt-rapszódia.NSZAB,1984.VIII.11.
GÁBOR ESZTER: Müvészet és álmüvészet.Müv,1981.6.sz.
GÁCH MARIANNE: Beszélgetések a müvészetről.FiSziMu,1966.III.4.14-15.
-"- : 16 kérdése Vilt Tiborhoz.FiSziMu, 8-9.
GENTHON, ETIENNE: Le nouvel art hongrois. Nouv.Rev.de Hongr, 1933.július.722-726.
GENTHON ISTVÁN: A harmadik Nemzeti Kiállitás.Napk, 1935.5.sz.342-343.
-"- : Az Ernst Múzeum csoportkiállitása.Napk,1936.4.sz.283-284/Barcsayval/
-"- : A Gróf Klebelsberg Kunó-emlékkiállitás.Napk,1933.3.sz.196-198.
-"- : A harmadik Nemzeti kiállitás.Napk,1935.5.sz.298.
-"- : Képzőmüvészet. A Nemzeti Képzőmüvészeti Kiállitás.Napk,1933.5.sz.388-39o.
-"- : Képzőmüvészet rovat.Napk,1932.7.sz.526./A 32-es Tavaszi Szalon kapcsán emliti Viltet, aki nem szerepel a katalógusban/
-"- : Képzőmüvészet rovat.Napk,1932.12.sz.9o4./KUT és UME együttes kiállitása-Nemzeti Szalon/
GENTHON ISTVÁN: Képzőmüvészeti Szemle.Napk,193o.2.sz.2o8-2o9./KUT ötödik kiáll./
-"- : -"- Napk,1931.7.sz.668-669./Római Magyar Intézet ösztöndijasainak kiállitása/
-"- : A KUT kiállitása a Nemzeti Szalonban.Napk,1934.298.
-"- : Az új magyar szobrászat.MaSzemle,1934.2.sz.17o.
GEREVICH TIBOR: Római magyar müvészek.MaSzemle,1932.3.sz.237.
-"- : -"- MaMüv.1931.5.sz.189-212.
-"- : Une exposition nationale des Beaux-Arts.Nouv.Rev.de Hongr,1933.július. 6o9-613.
-"- : Az új európai müvészet.MaSzemle,1936.9.sz.44.
GERŐ ÖDÖN: A György Kálmán emlékkiállitás.MaIpm,1934.81-83.
GOPCSA KATALIN: A tihanyi tárlatok.Müv,198o.2.sz.8-13.

GYETVAI ÁGNES: Kortársaink közgyüjteményben.Müv,1982.3.sz.51-52.

h.é.: Kisplasztikai kiállitás a Mücsarnokban.MN,1984.IX.7.
h.é.: Meghalt Vilt Tibor.MN,1983.VIII.14.
HAITS GÉZA: Müteremlátogatás Vilt Tibornál.Müv,1963.3.sz.32-33.
HAJDU ISTVÁN: Kompakt késedelem.Müv,1985.1.sz.16-18. /VI.kisplasztikai kiállitás-Mücsarnok/
/HARANGOZÓ/: Előregyártott müvészet.EH,1975.XII.2. /Kulturális Kapcsolatok Intézete/
HARANGOZÓ MÁRTA: Kettős spirál acélból.EH,1974.VII.17.
-"- : Kisplasztikák seregszemléje.EH,1973.X.1.
-"- : Vilt Tibor portréi. Uj Tükör,198o.X.19.4.
/havas/: Az állami vásárlások harmadik kiállitása.NSZAVA,1968.VII.24.
/havas/: A Szocialista Képzőmüvészet Csoportjának kiállitása. NSZAVA,1969.VII.12.
/havas/: Vilt Tibor szobrai Székesfehérvárott. NSZAVA,1965.VII.18.
/havas/:Tizenöt év és a tizenötödik év képzőmüvészete.NSZAVA,196o.IV.17.
HAVAS LUJZA: A X.magyar képzőmüvészeti kiállitás.NSZAVA,1963.IX.26.
HÁY KÁROLY LÁSZLÓ: Az 1935-36-os kiállitási szezon.Szocializmus,1936.5.sz.256-258.
HEITLER LÁSZLÓ: Bokros Birman,Goldman,Mészáros,Szőlősi, Vilt és a Szocialista Képzőmüvészek Csoportja.Müv,198o.3.sz.19-23.
-"- : Jegyzetek balatoni kiállitásokról. Életünk,1974.5.sz.448-451./Tihany/
Dr.HOFFMANN EDITH: II.Grafikai müvek.MaMüv,1931.7.sz.394-4o6./ a Szépmüvészeti Múzeum uj szerzeményei/
HORÁNYI BARNA: Tárlat Nagyatádon.Somogyi Néplap,1975.VIII.24.
/horváth/: Vilt Tibor és Gulyás Gyula tárlata a Petőfi Irodalmi Múzeumban. MN,1974.IV.23.
HORVÁTH BÉLA: Beszélgetés Fekete Nagy Bélával a Szocialista Képzőmüvészek Csoportjáról. Müv,198o.3.sz.1o-13.
HORVÁTH GYÖRGY: Bronzba öntötték a margitszigeti Madách-szobrot. Igy születik egy új szobor Vilt Tibor mütermében.MN,1971.I.17.

HORVÁTH GYÖRGY: Az állami képzőművészeti vásárlások III.kiállitása a Mücsarnokban. MN,1968.VII.19.
HORVÁTH GYÖRGY: Egy elszalasztott lehetőség. Utószó a "Magyar müvészet 1945-1969" kiállításhoz.MN,1969.X.12.
-"- : Elkötelezett alkotások az "Uj müvek" között.MN,1971.III.9.
-"- : Június 22-én nyílik meg a Velencei Biennálé.MN,1968.VI.19.
-"- : A korral szembesülve.Müv,198o.4.sz.3-7./Művészet és társadalom-Mücsarnok/
-"- : A mi Madáchunk. Vilt Tibor a Tragédia költőjének szobráról beszél. MN,1967.XII.1o.
-"- : A Művészeti Alap vásárlásai'79. Kiállitás a Mücsarnokban.MN,198o.I.2o.
-"- : Nemzetközi Kisplasztikai Biennale. Magyar szobrászok.MN,1973.IX.3o. /Mücsarnok/
-"- : Országos Kisplasztikai Kiállitás.MN,1976.XI.17./V.kisplasztikai kiállitás Pécs/
-"- : A pécsi kisplasztikai biennálé.MN,1979.IX.2./VI.kisplasztikai kiállitás/
-"- : Térformák kiállitása a KKI-ben.MN,1975.XII.5.
-"- : A XI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.MN,1968.IV.21.
-"- : Vilt Tibor szobrai a Tihanyi Múzeumban.MN,1974.VII.11.
-"- : Vilt Tibor új szobrai a Mücsarnokban.MN.197o.VI.27.
-"- : Vilt Tibor és Schaár Erzsébet mütermében.MN,1966.II.1o.
HORVÁTH TERÉZ: Három kamarakiállitás.NSZAVA,1974.V.1o./PIM/
HUBAY MIKLÓS: Aki tanúskodott a halálnak haláláról.Tükör,1965.VII.27.2o-21.
-"- : Párizs, május 5. 1-től 7-ig. ÉS,1966.VIII.26.

-io: Kmetty János kiállitása. PN,1929.II.8.
-i-s: Vilt Tibor. MaHir,198o.XII.14.
ILLYÉS MÁRIA: Vilt Tibor kiállitásáról.Krit,1974.9.sz.31./Tihany/
IZES MIHÁLY: A XX.századi magyar festészeti és szobrászati kiállitás Szegeden. Ttáj,1966.6.sz.5o3.

JAJCZAY JÁNOS dr.: Festő- és szobrászmüvészeti gyüjtemény. Képzőm,1933.március.6o-62. /Klebelsberg-kiállitás/
JAJCZAY JÁNOS: Képzőművészet.KatSzemle,194o.április.163-165. /Magyar müvészetért/
-"- : Képzőművészeti Szemle.MaKult,1931.I.félév.568-571./Római Magyar Intézet ösztöndijasainak kiállitása/
-"- : Képzőművészeti Szemle MaKult,1931.II.félév.323-325./Könyves Kálmán Szalon-posztimpresszionisták kiállitása/
-"- : -"- MaKult,1932.II.félév,486-489. /KUT - UME közös kiállitása
-"- : -"- MaKult,1933.V.5.419-422. /Nemzeti kiállitás-Mücsarnok/
-"- : -"- MaKult, 1933.II.félév.416-418. /KUT-Nemzeti Szalon/
-"- : -"- MaKult,1934.II.félév.58-6o. A Szépmüvészeti Múzeum 1931-1934 közötti uj szerzeményei/
-"- : -"- MaKult,1935.I.félév.35-37. /Tamás Galéria 1934. decemberi grafikai kiállitása/
-"- : -"- MaKult,1935.I.félév.323-325./III.Nemzeti kiállitás-Mücsarnok/
-"- : -"- MaKult,1936.6.sz.III.2o.185-186./Vilt-Barcsay/
-"- : -"- MaKult,1937.8.sz.IV.2o.251.252. /Hét festő, két szobrász - Ernst Múzeum/
-"- : Képzőművészeti Szemle.KatSzemle, 194o.december 465-467. /KUT -Nemzeti Szalon/
-"- : -"- MaKult,194o.22.sz.XI.2o.157-158. /KUT-Nemzeti Szalon/
-"- : -"- KatSzemle,1941.május.181-184. /A Fővárosi Képtár 1939-194o közötti uj szerzeményei/
-"- : -"- KatSzemle,1943.október.311-313. /A Szépmüvészeti Múzeum állami vásárlásai/
-"- : Téli és tavaszi tárlatok. KatSzemle,1934.junius.381-385.
JUHÁSZ FERENC irása Vilt, Kass, Gulyás közös kiállitásáról. UI,1976.1.sz. 71.
-"- : irása Viltről. UI, 1969.6.sz.
-"- : Kiállitások. Vigilia, 1968.9.sz.638. /Állami vásárlások III.kiállitása - Mücsarnok/

/k/: Kmetty János és Vilt Tibor kiállitása.NU,1929.II.8.
K.A.: KUT kiállitás.PN,1936.II.23.K.

K.A.: Csoportkiállitás az Ernst Múzeumban.PN,1936.III.8./Barcsayval/
K.k.: Györgyi Kálmán emlékkiállitás az Iparmüvészeti Múzeumban.NU,1934.V.19.
k.m.: Barcsay Jenő képei, Vilt Tibor szobrai az Ernst Múzeumban.NU,1936.III.1o.
KANIZSAY NAGY ANTAL: A Képzőmüvészek Uj társasága a Nemzeti Szalonban. Szépmüv,1943. december.245-246.
KASSÁK LAJOS: Két kiállitásról. Uj I. 1946.13.sz./Európai Iskola első kiállitása/
-"- : KUT.Munka,1938.63.sz.2187-2188. /Nemzeti Szalon/
-"- : Önarcképek, Hid, 1942.II.1o. /Tamás Galéria/
-"- : A Szinyei Társaság kiállitása. Uj I, 1945.17.sz./ Jubileumi kiállitás - Ernst Múzeum/
KÁLLAI ERNŐ: Két szobrász. Alkotás, 1947.11-12.sz. 7-8.
-"- : Őszinte beszámoló egy beszélgetésről. MaCsill,1942.1.sz.44-49.
KÁLLAY MIKLÓS: A III.Nemzeti Képzőmüvészeti Kiállitás. Képzőmüv,1935.április - május. 79-81.
-"- : A szoborcsarnok. A II. Nemzeti Képzőmüvészeti Kiállitásról. Képzőmüv, 1933. május-junius.118-12o.
KENESSEI ANDRÁS: Ausstellungschronik. BPR, 1972.X.29./Károlyi Alapitvány/
-"- : Szemben a portréval. MaHir,198o.X.18. /Mücsarnok/
KESERÜ KATALIN: Az 1979-es szobrász alkotótelepekről. Müv, 198o.7.sz.44-47.
KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN: Megközelitések.Vilt Tibor monumentális szobrai. Müv, 1977.1o.sz.13-17.
KÉPZŐMÜVÉSZETI SZEMLE: Az év képzőmüvészeti kiállitásai. Ma.Kultszemle,1939.május,2.sz. 5o-52. /KUT 1938-as kiállitása, Tamás Galéria 1oo. kiállitása/
-"- : Ma.Kultszemle,194o.március 71-73. /Kisplasztikai kiállitás - Tamás Galéria/
-"- : Kiállitások. Ma.Kultszemle,194o.december.311-312 /KUT - Nemzeti Szalon/
-"- : Tárlatbeszámoló.Ma.Kultszemle,1942.január 19. /A KUT 1941-es kiállitása- Nemzeti Szalon/
A kisplasztikai és grafikai kiállitásról. SzaMüv,1948.2.sz.51. A Népmüvelési Központ volt kiállitótermében.
KMETTY JÁNOS kiállitása a Tamás-Galériában. Az Est,1929.II.8.
KONTHA SÁNDOR: A II.nemzetközi kisplasztikai biennálé.Krit.1973.11.sz.21-22.
KOPP JENŐ: Budapest Székesfőváros ujabb szerzeményei. MaMüv,1937.1.sz.14-36. /Kiállitás a Nemzeti Szalonban/
-"- : 1848 müvészete. A harmadik nemzedék. MaMüv,1948.2.sz.95-98.
-"- : Formai problémák és nemzeti szellem képzőmüvészetünkben. Őszinte szavak a Képzőmüvészek Uj Társaságának kiállitásáról. KatSzemle,1936. április.266-268.
-"- : Kiállitások. Kat.Szemle,1938.november.693-695./A Tamás Galéria 1oo.kiállitása/
K.KOVALOVSZKY MÁRTA: XX.századi magyar festészet és szobrászat. A Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállitása. Müv,1984.3.sz.15-17.
-"- : Nyelvlecke. Mai magyar müvészet Hamburgban.Müv,1982.1o.sz.56-58.
-"- : Századvég előtt. Életünk,1985.1o.sz.927-932.
-"- : Emlékmüvek-talapzat nélkül.Müv,1979.5.sz.34-35.
-"- : Fehérvári gyüjtemények.Müv,1978.1o.sz.927-932.
-"- : A magyar szobrászat uj utjai. A JPM évkönyve. XVII-XVIII. /1972-1973/.1975.3o1-3o7.
-"- : Vilt Tibor kiállitása.Müv,1966.2.sz.41. /Székesfehérvár/
KOVÁCS GYULA: Az Országos Kisplasztikai Biennálé Pécsen.Müv,197o.2.sz.36-37.
-"- : A X. Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás.Kortárs,1965.12.sz.2oo4-2oo9.
KOVÁCS PÉTER: Jelenés a Margitszigeten.Müv,1977.1o.sz.18-19.
-"- : A kibontakozás évei 196o körül. Müv,1984.4.sz.8-9.
-"- : Magyar müvészet 1945-1949. Müv.Évk.1977./1978/226-229./Székesfehérvár, Csók Képtár/
KOVÁCS PÉTER: A modern szobrászat nyelvujitási kisérletei.Müv,1984.3.sz.4-7.
-"- : Mulandó anyagok. Életünk,1985.1o.sz.92o-926.
-"- : Székesfehérvári kiállitások 1963-1978.Müv,1978.1o.sz.8-11.
-"- : Vilt Tibor kiállitásáról az István Király Múzeum 1965-1966.évi jelentésében. Alba Regia VIII-IX /1967-1968/1968.187-188.
KÖRNER ÉVA: A hatvanéves Vilt Tibor.Ttáj,1966.2.sz.133-135.
-"- : Movement and Space. The Sculpture of Tibor Vilt.NHQ,21sz./1966/52-55.
-"- : A X. Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás. Ttáj,1965.12.sz.925-927.
KULCSÁR JÁNOS: A szombathelyi szobor vitáról szóban. Vas Népe,1977.IX.11.

LACZÓ ANDRÁS: A nagyatádi alkotótelep.NSZAVA,1981.I.3o.
LÁNCZ SÁNDOR : 7o éve született Vilt Tibor. Élet és Tud, 1975.XII.26.2468-2473.
-"- : Képzőművészeti Krónika.Jkor,1977.1.sz.68-73./V.Kisplasztikai Biennálé - Pécs/
-"- : -"- Jkor,198o.12.sz.11o5-11o8./Mücsarnok/
-"- : -"- Jkor,1981.1o.sz.927-931./VII. Kisplasztikai Biennálé - Pécs/
-"- : -"- Jkor,1984.1.sz.49-52./Római iskola - Esztergom/
-"- : -"- Jkor,1984.4.sz.337-34o. /A kibontakozás évei 196o körül - Székesfehérvár/
-"- : Kiállitásról kiállitásra.MaHir,1973.IX.12. /Károlyi Alapitvány/
-"- : -"- MaHir,1973.IX.19. /Európai Iskola - Székesfehérvár/
-"- : "Közösségi müvészet felé".Müv,1985.4.sz.12-15.
-"- : Szobrok a IX. Képzőművészeti Kiállitáson.ÉS,1962.VI.9.
-"- : A szocialista realizmus müvészete 1949-1956.MÉRT,1965.2.sz.
-"- : Van-e modern realista szintézis a mai magyar képzőművészetben ? Műv, 1971.12.sz.6-1o.
-"- : Vilt Tibor pályaképe. MaHir,1974.VII.3./Tihany/
LEHŐCZ MÁRIA: A IX.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról, Jkor,1962.4.sz.541-543.
LOSONCI MIKLÓS: VI.Nemzetközi Kisplasztikai Kiállitás. Vilt Tibor szobrai.Petőfi Népe,1984.X.2.
-"- : Három kiállitás.Müv,1968.1o.sz.46./Állami vásárlások III.kiállitása - Mücsarnok/
-"- : Kiállitások a Várban. Pest Megyei Hirlap, 1977.VI.29. /A BTM kiállitása/
-"- : Küzdelmek, kisérletek. Pest Megyei Hirlap, 1974.IV.18./PIM/
LÓSKA LAJOS: Elfelejtett remekmüvek a Kiscelli Múzeumban. Müv,1984.7.sz. 35-41.
LYKA KÁROLY: Két müvész kiállitása. Uj I,1936.13.sz.462.
-"- : Kilenc müvész az Ernst Múzeumban. PHir, 1937.III.21.
-"- : Müvészeti krónika.MaMüv,1929.2.sz.114-115./Kmetty-Vilt, Tamás Galéria/

m.i.: Kmetty János és Vilt Tibor kiállitása a Tamás Galériában.Mo,1929.II.8.
/Myn/: Őszi tárlat a Mücsarnokban. Szépmüv,1943.219-22o.
Magyar müvészek Bukarestben. ÉS,1973.I.27./1972-es konstruktivista kiállitás./
MAJOR BALÁZS: Képzőművészeti rovat.Vigilia,1973.12.sz.853-855. /Europai Iskola - Székesfehérvár/
MAJOR MÁTÉ: Negyedszázada alakult a Szocialista Képzőművészek Csoportja. MÉ, 1959.3-4. 133-134.
-"- : Vilt Tibor szobrászmüvész és Vadász György épitész kiállitása. MÉ,1971.1.sz. 61-63./197o-es mücsarnoki kiállitás/
MAJOR MÁTÉ: Vilt Tiborról és müvészetéről.MÉ,1965.5.sz.54-56. /Székesfehérvár - megnyitó szövege/
/makai/: Alvó városok? Vilt Tibor a Müvészklubban. Déli Hirlap,197o.XI.5. /Miskolc/
MARIAY ÖDÖN: Az uj müvészek kiállitása. Napk,1928.III.1.392-393.
MÁTRAI VILMOS: Képzőművészeti Szemle.KatSzemle,1931.julius532-539./A Római Magyar Intézet ösztöndijasainak első kiállitása/
MÁTYÁS PÉTER: Az irgalmasok kórházának uj szobrai. MaMüv,1935.1o.sz. 297-298.
MEKIS JÁNOS: Ezüstből csurgatott jövő. Fejér Megyei Hirlap,1967.X.22.
MENYHÁRT LÁSZLÓ: Az idő szoritásában. Beszélgetés Vilt Tiborral. Müv,1977.1o.sz.2-5.
MEZEI OTTÓ: Az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola /188o-1944/ oktatási rendszere és forrásai. MÉRT,1975.1.sz.
-"- : Vilt plasztikái a székesfehérvári István Király Múzeumban. Jkor, 1965.11.sz. 1o35-1o38./Székesfehérvár/
MIHALIK SÁNDOR: Kiállitások.KatSzemle,1935.január. 57-58./Modern magyar grafika - Tamás Galéria/
MIHÁLYFI ERNŐ: Gyönyörü iparmüvészeti kiállitás az Üllői uton.Mo,1934.V.19./Györgyi Kálmán emlékkiállitás/
-"- : Kmetty János képei és Vilt Tibor szobrai a Tamás Galériában.Mo,1929.II.8.
-"- : A KUT fiatal müvészei a Nemzeti Szalonban. Mo,1934.IV.15.
-"- : A KUT kiállitása. Mo, 193o.I.12.
MIKLÓS PÁL: A XI. Magyar Képzőművészeti Kiállitás. ÉS,1968.IV.2o.
-"- : Képzőművészeti krónika.Jkor,1973.12.sz.1123-113o. /II.Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé, Mücsarnok/
-"- : -"- Jkor,1974.2.sz.165-172./Európai Iskola, Székesfehérvár/

MIKLÓS PÁL: Képzőművészeti krónika. Jkor,1974.6.sz.542-549./Gulyás Gyulával,PIM/
MURÁNYI KOVÁCS ENDRE: 1848. A magyar képzőművészet ujabb irányai. Sza.Müv,1948.2.sz. 48-5o./Nemzeti Szalon/
-"- : Országos képzőművészeti kiállitás Szegeden. NSZAB, 1964.VIII.15.

/n-i/ Modern magyar grafika a Tamás Galériában. Mo,1934.XII.8.
NAGY, ILDIKÓ: Contemporary Hungarian Art in Székesfehérvár and Florence, NHQ,77.sz. /198o/194-198.
-"- : Tibor Vilt - a Composer of Statues /19o5-1983/. NHQ. 94.sz./1984/1-5.
NAGY ZOLTÁN: Les jeunes sculpteurs hongrois. Nouv. Rev. de Hongr, 1935. december. 539-544.
NAGY ZOLTÁN: Looking back at the European School.Exhibition in the King Stephen Museum at Székesfehérvár.NHQ,55.sz./1974/ 187-191.
-"- : Magyar üvegszobrászok kiállitása a Finn Üvegmúzeumban. Müv,1982.1o.sz.54-55.
-"- : Nemzeti tárlatok-a közelmultban és ma.Müv,1982.8.sz.28-33./Országos kiállitás-Mücsarnok/
-"- : Two Surveys of Contemporary Hungarian Art.NHQ.7o.sz./1978/ 191-194./BTM-1977. . Székesfehérvár-1978/
-"- : Walls and Figures.NHQ,69.sz./1978/ 174.
NÁDOR TAMÁS: Párbeszéd Vilt Tiborral. Dunaujvárosi Hirlap,1977.I.7.
NÉMETH LAJOS: Ein eigewilliger Bildhauer: Tibor Vilt.BPR,1967.VI.3o.
-"- : Gondolatok a X. Magyar Képzőművészeti Kiállitásról, Krit,1965.11.sz.45-49.
-"- : A Gresham - mult és jelen. Müv,1976.12.sz.6-9.
-"- : "Hungarian Art 1945-1969".Exhibition in the Museum of Applied Art.NHQ,37.sz. /197o/196-198.
-"- : Képek,szobrok 3o év magyar müvészetéből. Életünk,1977.4.sz.367-37o.
-"- : A modern magyar kisplasztikáról.Krit,1969.8.sz.21-23.
-"- : Moderne Kleinplastiken.BPR,1969.X.24.
NÉMETH LAJOS: The 1968.Salon.NHQ,31.sz./1968/ 194-197.
-"- : The 1971."Salon"NHQ,43.sz./1971/ 193-196
-"- : The Second International Biennale of Small Sculpture.NHQ,54.sz /1974/ 171-173.
-"- : Symbolism and Surrealism in Modern Hungarian Art. NHQ,45.sz /1972/ 194-196.
-"- : Szimbolista és szürrealista törekvések a kortárs magyar képzőművészetben. Krit,1971.1o.sz.17-22.
NÉRAY KATALIN: A megkezdett nyilvános beszélgetés folytatása.Krit,1983.12.sz.1o.
-"- : A pluralizmus évtizede. Müv,198o.1o.sz.25.
-"- : Rendhagyó biennálé Velencében.MN,1968.VII.6.
-"- : Vilt Tibor. Müv,1974.8.sz.32-34. /Tihanyi kiállitás/
-"- : Vilt Tibor "beszélő" emlékműve Csepelen. BP,198o.3.sz.4-6.
NIKOLÉNYI ISTVÁN: Lear király.Ttáj,1977.9.sz.94-96.

OELMACHER ANNA: "Lenin a magyar képzőművészetben". Esztergom, Balassa Múzeum,MN,1967.XI.11.
OLTVÁNYI, EMERIC: Tiburc Vilt, sculpteur. Nouv. Rev. de Hongr,69.sz.1943.november. 395-397.
OLTVÁNYI-ÁRTINGER IMRE: Vilt Tibor szobrai. MaMüv,1938.1o.sz.3o2-311.

/p.gy./: Beszélgetés Vilt Tibor szobrászmüvésszel, aki elnyerte a Ferenc József jubileumi dijat.MaHir,1933.XII.1o.
/p.ö./: Árpádházi szentek egyházmüvészeti kiállitása a Nemzeti Szalonban. Az Est,193o.VIII. 15.
/p.ö./: A KUT kiállitása a Nemzeti Szalonban. Az Est,193o.I.12.
PATAKI GÁBOR: És mégis. Az 1945-49 közötti évek müvészete. Müv,1985.1o.sz.26-28. /A Szombathelyi Képtár állandó kiállitásáról/
-"- : Minden egyszerre.Müv,1984.4.sz.1o-13./196o-as évekről/
PÁTZAY PÁL: Vilt Tibor szobrai.TF,1943.147-15o.
PEKÁRY DAGMAR: Vilt Tibor.Szinh,1948.11.sz.III.9-III.15.
PERNECZKY GÉZA: A fehérvári múzeum uj szerzeményeinek kiállitása.MN,1966.VII.1.
-"- : Forma és meghatottság.ÉS,1969.X.11./II.Országos Kisplasztikai Biennálé-Pécs/
-"- : Groteszk verbunkos.In.: Tanulmányut a pávakertbe.Magvető,1969.311-319.

PERNECZKY GÉZA: Glasarchitektur.BPR,197o.VII.13./Mücsarnok/
-"- : Madame Sans Gène és köre."Magyar szobrászat 192o-1945" c.kiállitás, Székesfehérvár.Krit,1966.12.sz.39-42.
-"- : Magyar szobrászat 192o-1945.Kiállitás Székesfehérváron.MN,1966.III.25.
-"- : The Paris Exhibition of Hungarian Art.NHQ,25.sz./1967/ 183-188.
-"- : Sculptures in Glass: /Tibor Vilt's Glass Architecture/NHQ,41.sz./1971/ 2o9-211./Mücsarnok/
-"- : Szobrok a X. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson.MN,1965.IX.26.
-"- : Üvegarchitektura.ÉS,197o.VI.2o./Mücsarnok/
-"- : Vilt Tibor kiállitása Székesfehérváron. MN,1965.VI.11.
-"- : Vilt Tibor müvészete.Krit,1965.12.sz.34-36.
PÉTER ANDRÁS: A hónap kiállitásai. Tükör,1936.4.sz.3o2-3o4./Vilt-Barcsay. Ernst Múzeum/
-"- : A hónap kiállitása. Tükör,1937.4.sz.132-135./A Fővárosi Képtár uj szerzeményei/
PÉTER IMRE: Gondolatok fiatal képzőművészeink fejlődéséről. Valóság, 196o.3.sz.93-97.
POGÁNY ÖDÖN: A III.Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás.X-XV.terem.Képzőm,1935.április-május.82-85.
POGÁNY ÖDÖN GÁBOR: A IX.Magyar Képzőművészeti Kiállitás szobrászati anyaga. NSZAB,1962.V.29.
-"- : Az uj magyar szobrászat.SzaMüv,1948.6.sz.2o7-212.
POLGÁR KÁROLY: A főváros Madách-szobor pályazata. BP,1966.4.sz./julius/ 29-3o.

/-r/: Kiállitás. Az Est, 1932.XI.22. /Magyar Kulturszövetség helyisége/
R.: Vilt Tibor hetvenöt éves.NSZAB, 198o.XII.14.
R.Gy.: Mai magyar müvek a székesfehérvári képtárban. NSZAB, 1966.VI.3o.
R.Gy.: A margitszigeti Madách.Krit,1973.4.sz.24.
R.Gy.: Vilt Tibor gyászjelentése.NSZAB,1983.VIII.16.
-rp-: Barcsay Jenő és Vilt Tibor kiállitása.Mo,1936.III.8./Ernst Múzeum/
-rp: A magyar müvészetért kiállitása.Mo,194o.XII.14.
RABINOVSZKY MÁRIUSZ: Beck András,... Vilt Tibor.Miroir,1948.62-77.
-"- : Beszámolója a Szinyei Társaság kiállitásáról.SzaMüv,1948.3.sz.116-119. /Nemzeti Szalon/
-"- : Kiállitások a tavaszi hónapokban.Magy.Graf, 1929.114.
-"- : Kmetty János kiállitása.Nyug,1929.II.16.286-287./Tamás Galéria/
-"- : Közösségi müvészet felé . Uj Épitészet,1949.1.sz.6-9.
-"- : Közösségi müvészet felé. Birálat-önbirálat.SzaMüv,1949.1.sz.3-8.
-"- : A KUT tavaszi kiállitása.KUT,1927.2.sz.2-6.
-"- : Az Uj müvészek Egyesületének kiállitása.Nyug,1928.III.1.395-397.
RADOCSAY DÉNES: Megjegyzések a II.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról.SzaMüv,1951.11.sz. 482-492.
RIDEG GÁBOR: Biennále után-biennálék előtt. Müv,1974.1.sz.1-2.
-"- : 25 év magyar képzőművészete a Mücsarnokban.NSZAVA, 1969.IX.26.
-"- : Második országos Kisplasztikai Biennálé Pécsett.NSZAVA, 1969.X.12.
-"- : Plasztika és architektura.NSZAVA,1970.VII.13./Műcsarnok/
-"- : A velencei Biennálé előtt.Beszélgetés Vilt Tiborral.MaHir,1968.VI.13.
T.RIHA MARGIT: Az arcképszobrászat műhelyében. Élet és Tud.1971.I.25.118-124.
ROMVÁRY FERENC: Kisplasztikai biennálé.Dunántuli Napló, 1976.X.1o./V.Országos Kis - plasztikai Biennálé - Pécs/
-"- : A II.Kisplasztikai Biennálé.Dunántuli Napló, 1969.X.12. /Pécs/
ROZGONYI IVÁN: Müvészek - müvészetről. Vilt Tibor.SzaMüv,1956.9.sz. 427-434.
RÓZSA GYULA: Az állami képzőművészeti vásárlások kiállitásáról. NSZAB, 1967.VII.15.
-"- : Az egyik Vilt Tibor. Életmü-válogatás a tihanyi múzeumban.NSZAB,1974.VII.28.
-"- : Az Európai Iskola-Az Európai Iskola vizsgája. Kiállitás a székesfehérvári képtárban. NSZAB, 1973.X.19.
-"- : Az Európai Iskoláról, nem utóljára.ÉS,1973.XI.3.
-"- : Hasábok és hasábok. NSZAB, 1974.IV.1o. /Vilt és Gulyás kiállitása a PIM-ben/
-"- : Hivatásos szobrász, Magyarországon.Müv,1977.1o.sz.6-12.
-"- : Jegyzetek kiállitásokról.NSZAB,1965.VII.8./Székesfehérvár/
-"- : Kisplasztika nagy tételben. NSZAB,1973.X.1o./II.Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé - Mücsarnok/
-"- : A Kolozsváry gyüjtemény Győrött. NSZAB, 1974.VIII.7 .
-"- : A margitszigeti Madách szobor. Látóhatár, 1973.7.sz.127.
-"- :"Nagyobb igaza sohse volt népnek".A Nemzeti Galéria kiállitása a Várpalotában. NSZAB, 1967.X.14.

RÓZSA GYULA: A "rómaiak" 1945 után. Vázlat napjainkig.Müv,1977.12.sz.26-31.
-"- : Stabil mobil. NSZAB, 1971.III.11. /Uj müvek kiállitása - Mücsarnok/
-"- : Számvetés és történelem.Jegyzetek a jubileumi képzőmüvészeti kiállitáshoz. NSZAB, 1975.IV.27.
-"- X.Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás.Szobrászat,éremmüvészet.NSZAB,1965.X.17.
-"- : XI.Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás. 2.Jegyzetek a grafikáról és a szobrászatról. NSZAB,1968.IV.27.
-"- : Tul a kategóriákon. Vilt Tibor kiállitása a Mücsarnokban. NSZAB,197o.VI.3o.
-"- : Ungarn in Venedig. Unsere Teilnahme an der Biennale.BPR,1968.IX.3.
-"- : Ugyszólván magamon kivül. NSZAB,1968.VIII.7./Velencei Biennálé/
-"- : Vilt Tibor galériája. Portrékiállitás a Mücsarnokban.NSZAB, 198o.X.24.
-"- : Vilt Tibor szobrai Budapesten.BP,1971.7.sz.23-26.
RUFFY PÉTER: Madách és müvészeink. A Petőfi Irodalmi Múzeum kiállitása. MN,1972.VI.28.

s.m.: Vilt Tibor nyerte a Madách-szobor pályázatot.MN,1965.IV.21.
S.S.: A II.Szabad nemzeti kiállitás.SzaMüv,1947.3.sz.31. /Fővárosi Képtár/
SALAMON NÁNDOR: Bemutatjuk a Kolozsváry-gyüjteményt.Müv,1975.3.sz.15-19.
SALAMON PÁL: Arcképek a mából. Vilt Tibor szobrászmüvész.Magyar Hirek, 1971.IV.17.
SÁRVÁRI MÁRTA: A vasmunkás vasszobra. MN,1971.II.2.
SÍK CSABA: A formáról, a szerepről és a szereplőről...Müv,1979.2.sz.18-21.
-"- : Köztéri dohogás.Ttáj,1983.1o.sz.9o-96.
SILLÓ-SEIDL GYÖRGY: Vilt rögtönzései. BP,1981.4.sz.22-23.
SINKOVITS PÉTER: Uj kiállitóterem a Fészekben. Müv, 1982.2.sz.55-56. /Nyitás I./
-"- : Üvegterek.Müv,1985.3.sz.22-26. /Üvegszobrok - Ernst Múzeum,1984/
SOLYMÁR ISTVÁN:Komoly portrék.Müv,1962.6.sz.22./IX.Magy.Képz.Kiáll./
Dr.SOMOGYI ANTAL: Modern egyházmüvészet Győrött. Szépmüv,1943.152-155.
SŐTÉR ISTVÁN: Szerb Antal szobra előtt.ÉS, 1977.X.8.

Sz.L.: A KUT kiállitása.NU,1938.X.27.
SZABADI JUDIT: Képek,szobrok harminc év magyar müvészetéből. A BTM kiállitása a Budavári Palotában.Müv.Évk,1977./1978/,214-219.
P.SZABÓ ERNŐ: Az /Ismeretlen/ Európai Iskola. Müv,1985.4.sz.54-56./Budapest Galéria,1984/
-"- : Visszanézni a csillagokra. Magyar Ifjuság, 1982.V.28. /Országos Képzőmüvészeti Kiállitás - Mücsarnok/
SZABÓ GYÖRGY: Fa és erdő. ÉS,1971.III.6./Uj müvek - Mücsarnok/
-"- : Visszapillantás,1965.Óvatosan bizakodó jelentés.ÉS,1966.II.19.
SZELESI ZOLTÁN: Szegedi Országos Képzőmüvészeti Kiállitás.Ttáj,1964.9.sz.4.
SZÉKELY ANDRÁS: A Térformáló.Uj Tükör,1979.VI.24.27.
SZÉMAN BÉLA: A szobrászat a fizikai és a szellemi munka egysége. Vilt Tibor a munkáról. NSZAVA,1969.XI.22.
SZIKSZAI BARNABÁS: Interju Vilt Tiborral Nagyatádon. Somogy,198o.4.sz.83-88.
SZILVÁGYI IRÉN: Vilt Tibor szobrai. Fejér Megyei Hirlap,1965.VI.27.
P.SZÜCS JULIANNA: Az Európai Iskola.Müv,1974.5.sz.23-25.
-"- : Építőkocka - felnőtteknek: Három müvész a KKI kiállitótermében.NSZAB, 1975.XII.3.
-"- : Hatvanasok, hetvenesek - együtt. Töprengések egy állandó modern múzeum megnyitása előtt. Müv,1981.12.sz.4-8.
-"- : Illusztrációk vagy programmüvek. NSZAB,1973.VII.11. /Madách kiállitás PIM /
-"- : Képzőmüvészetünk helyzetének, eredményeinek és problémáinak értékelése.Müv.Évk,1978./1979/ 8-13.
-"- : Kultura-elfelejtve és megtalálva.Jegyzetek a VI. nemzetközi kisplasztikai kiállitás alkalmából. NSZAB,1984.IX.29.

/-t/: Barcsay Jenő és Vilt Tibor kiállitása Erstnél. Az Est, 1936.III.8.
TAKÁCS IMRE: Aluminium Dorottya.UI,1968.2.sz.73-82.
-"- : Humanizmus a mühelyben - Gondolatok Vilt Tibor fehérvári kiállitása ürügyén. Kortárs,1966.4.sz.613-616./Székesfehérvár,1965/
TANDI LAJOS: Jegyzetek a Kisplasztikai Biennáléről.Dunántuli Napló,1979.VII.29./VI.Országos Kisplasztikai B. - Pécs/
TASNÁDI ATTILA: Öt világrész szobrászata a Mücsarnokban.NSZAVA, 1973.IX.3o./II.Nemzetközi Kispl.B.-Mücsarnok/
-"- : Szocialista szobrászat. 1919-1945.NSZAVA, 1981.II.1. /Savaria Múzeum/

TÁRLATOK: A Szépmüvészeti Múzeum tárlatai. Képzőm,1934.julius.136-137. /Uj szerzemények/
THEISLER GYÖRGY: A magyar szocialista müvészet stilustörekvései a két világháboru között. Müv,198o.3.sz.14-18.
TIBÉLY GÁBOR: A X.kiállitás szobrai.Müv,1966.2.sz.18-21.
TORDAY ALIZ: Fabohóc a gyerekeknek. EH,198o.VIII.8./Nagyatád/
TÓBIÁS ÁRON: Vilt Tibor mühelyében. Tükör,1974.VIII.13.
TÜSKÉS TIBOR: Két szobrász - két ut.Jkor,1966.1.sz.43-49.

Uj emlékmüvek a fővárosban a felszabadulás 2o.évfordulójára. NSZAB,1964.XII.3.
Uj Müvészek Egyesülete kiállitása. Képzőmüv,1928.március-április.95.
Az Uj Müvészek első hivatalos bemutatkozása. Az Est,1928.II.19.

VADAS JÓZSEF: Arckép-arcképekből.ÉS,198o.X.11.
-"- : Belépés mindenkinek.ÉS,1975.V.3./Jubileumi Képzőművészeti Kiállitás - Mücsarnok/
-"- : Kő kövön.ÉS,1974.IV.2o./Vilt-Gulyás-PIM/
-"- : Magyar müvészet ahogy volt.ÉS,1977.XI.5. /Magyar müvészet 1945-1949 - Székesfehérvár/
-"- : Mi van az ébenfa dobozban? ÉS,1973.X.6./II.Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé - Mücsarnok/
-"- : Two Sculptors.Hungarian Review.1974,8.sz.23.
-"- : Változatok a változatlanságra. ÉS,1978.V.2o./Magyar szobrászati kiállitás - Mücsarnok/
-"- : Változatok egy székre. ÉS,1974.VIII.3./Tihany/
VARGHA BALÁZS: Kortárs első kiállitása. SzaMüv,1947.12.sz.247.
-"- : Száz magyar müvész kiállitása a Fővárosi Képtárban.SzaMüv,1948.11-12.sz. 376-377.
VÁRKONYI GYÖRGY: Szocialista szobrászat 1919-1945.Müv,1981.4.sz.57-58.
VÉGVÁRI LAJOS: Első Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás.MN,195o.IX.1o.
-"- : A Gresham-csoport.Müv,1976.12.sz.3-5.
-"- : A II.Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás szobrai és grafikái.SzaNép,1951.XI.6.

/wagner/: Toronyóra - mai módra.MaHir,1978.VI.22./Mühely kiállitás - MNG/
WEHNER TIBOR: Budapesti szoborleltár.Müv,1985.7.sz.16-19.
-"- : A halottak élén. Köztéri iró- és költőszobrok.Müv,1985.3.sz.2-5.

Y.E.: Az Ernst Múzeum csoportkiállitása.BpHir,1936.III.8./Barcsay-Vilt/
Y.E.: Klebelsberg Kunó gróf emlékkiállitása a Mücsarnokban.BpHir,1933.II.12.
YBL ERVIN: A ferencesek modern temploma a Pasaréten.BpHir,1934.X.21.
-"- : A ferencesek uj temploma a Pasaréten.MaIpm,1934.175-177.
-"- : Gróf Klebelsberg Kunó emlékkiállitása a Mücsarnokban.MaIpm,1933.44.
-"- : A harmadik nemzeti képzőmüvészeti kiállitás a Mücsarnokban.BpHir,1935.III.24.
-"- : Két kiállitás.BpHir,1934.IV.15./KUT/
-"- : Iparmüvészet és szobrászat a Györgyi Kálmán emlékkiállitáson, MaIpm,1934.84-86.
-"- : Kmetty János és Vilt Tibor kiállitása.BpHir,1929.II.8. /Tamás Galéria/
-"- : A magyar képzőmüvészet seregszemléje. A Nemzeti Képzőmüvészeti Kiállitás szoboranyaga. BpHir,1933.IV.29.
-"- :La nouvelle église des Franciscains à Budapest.Nouv.Rev.de Hongr, 1935.április.392-395.

ZELEMÉRI RUDOLF: A Győr-Gyárvárosi uj római katolikus templom. MaIpm,193o.3-4.sz.49-51.

Rövidítések

Abbreviations

BP - Budapest
BpHir - Budapesti Hirlap
BPR - Budapester Rundschau
EH - Esti Hirlap
Élet és Tud. - Élet és Tudomány
ÉS - Élet és Irodalom
FiSziMu - Film,Szinház,Muzsika
Jkor - Jelenkor
KatSzemle - Katolikus Szemle
Képzőm - Képzőmüvészet
Képz.Alm. - Képzőmüvészeti Almanach
Krit - Kritika
MÉ - Magyar Épitőmüvészet
MÉRT - Müvészettörténeti Értesitő
MN - Magyar Nemzet
MaCsill - Magyar Csillag
MaHir - Magyar Hirlap
MaIpm - Magyar Iparmüvészet
MaKult - Magyar Kultura
Ma.Kultszemle - Magyar Kulturszemle
MaMüv - Magyar Müvészet
MaSzemle - Magyar Szemle
Magy.Graf - Magyar Grafika
Müv - Müvészet
Müv.Évk - Müvészet Évkönyv
NHQ - New Hungarian Quarterly
NSZAB - Népszabadság
NSZAVA - Népszava
NU - Nemzeti Ujság
Napk - Napkelet
Nouv.Rev. de Hongr. - Nouvelle Revue de Hongrie
Nyug - Nyugat
PM - Pesti Müsor
PN - Pesti Napló
SzaMüv - Szabad Müvészet
SzaNép - Szabad Nép
Szépmüv - Szépmüvészet
Szinh - Szinház
TF - Tér és Forma
Ttáj - Tiszatáj
UI - Uj Irás
Uj I - Uj Idők

BTM - Budapesti Történeti Múzeum
MNG - Magyar Nemzeti Galéria
PIM - Petőfi Irodalmi Múzeum

Önálló publikációk

Publications

ARADI NÓRA: A szocialista képzőmüvészet jelképei. Kossuth és Corvina, 1974.
-"- : A szocialista képzőmüvészet története. Corvina, 197o.
BAJÓ GYULA: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Budapest, 1942. A Pázmány Péter Tudományegyetem dolgozatai.
CASSOU, JEAN - KOVÁCS PÉTER: Vilt Tibor. Corvina, 1972.
FRANK JÁNOS: Szóra birt mütermek. Magvető, 1975.
GÁDOR ENDRE: Budapest szobrai. Képzőmüvészeti Alap Kiadóvállalata, 1955.
GÁDOR ENDRE - POGÁNY ÖDÖN GÁBOR: Magyar Szobrászat. Képzőmüvészeti Alap, 1953.
Harmincöt év harmincöt müvész. Corvina, 198o.
HÁRS ÉVA - ROMVÁRY FERENC: Modern Magyar Képtár Pécs. Corvina, 1981.
KASSÁK LAJOS: Éljünk a mi időnkben. Magvető, 1978.
-"- : Képzőmüvészetünk Nagybányától napjainkig. Magyar Mükiadó, 1947.
KÁLLAI ERNŐ: Müvészet veszélyes csillagzat alatt. Válogatott cikkek, tanulmányok. Corvina, 1981.
Képzőmüvészeti Almanach /1969-197o/3. kötet.Corvina, 1972.
KÖRNER ÉVA: Magyar müvészet a két világháboru között. Gondolat - Képzőmüvészeti Alap Kiadóvállalata, 1963.
Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőmüvészet dokumentumaiból 1945-1975. Corvina, 1976.
Magyar müvészet 1919-1945.1-2.kötet. Akadémiai, 1985.
A Magyar Nemzeti Galéria gyüjteményei. Corvina, 1975.

A magyarországi müvészet története. 1-2.kötet.5.átdolgozott kiadás. Corvina,1973.
MIHÁLYFI ERNŐ: Müvészek, barátaim. Válogatott képzőmüvészeti irások. Corvina, 1977.
Müvészet évkönyv 1977. Corvina, 1978.
A müvészet története Magyarországon. Gondolat, 1983.
Müvészettörténeti tanulmányok. A Müvtört.Dok.Közp.évkönyve 1956-1958. Képzőmüvészeti Alap Kiadóvállalata, 196o.
NAGY ZOLTÁN: Uj magyar müvészet. Athenaeum, 1941.
NÉMETH LAJOS: Modern magyar müvészet. 2. bővitett kiadás. Corvina, 1972.
PERNECZKY GÉZA: Kortársak szemével. Irások a magyar müvészetről. Corvina, 1967.
-"- : Tanulmányut a pávakertbe. Magvető, 1969.
RABINOVSZKY MÁRIUSZ: Két korszak határán. Válogatott müvészeti irások. Corvina, 1965.
RÓZSA GYULA: Nyitott galéria. Cikkek, tanulmányok. Szépirodalmi, 198o.
SIK CSABA: Vilt Tibor. Corvina, 1985.
Sculptura Hungarica. Mai magyar szobrászat. 197o. Európa
SOMOGYI ANTAL dr.: A modern katolikus müvészet. DOM kiadás, 1933.
"Szabadság és a Nép". A szocialista Képzőmüvészek Csoportjának dokumentumai. Corvina,1981.
P.SZÜCS JULIANNA: Müvészettörténés. Magvető, 1985.
Az uj magyar müvészet önarcképe. Az Európai Iskola könyvtára. 7-8.Én./1946/
VARGHA BALÁZS: Uj magyar szobrászat. Officina, 1948.

Katalógusok

Catalogues

Vilt Tibor és Barcsay Jenő kiállítása. Vilt Tibor rövid önvallomásával. Ernst Múzeum, 1935.
Vilt Tibor gyűjteményes kiállítása. Kovalovszky Márta előszavával. István Király Múzeum, Székesfehérvár, 1965.
Vilt Tibor kiállítása. Körner Éva előszavával. Műcsarnok, 1970.
Gulyás Gyula és Vilt Tibor kiállítása. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1974.
Előrelépések és visszacsatolások. Vilt Tibor kiállítása. Néray Katalin előszavával. Tihanyi Múzeum, 1974.
Tér és forma. Gulyás Gyula - Kass János - Vilt Tibor kiállítása. Kultúrális Kapcsolatok Intézete kiállítóterme, Dorottya u., Budapest, 1975.
Erzsébet Schaár, Tibor Vilt. Ausstellung in Wilhelm Lehmbruck-Museum. Vorwort von Péter Kovács. Duisburg, 1977.
Portrék. Baranyai Judit előszavával. Műcsarnok, 1980

Összeállitotta:
LADÁNYI JÓZSEF

KÓRHÁZ NYOMDA
500-151.86.

40,– Ft

A KIÁLLÍTÁSNYITÓ
BUDAPESTRŐL LEGKÖNNYEBBEN
ELÉRHETŐ:

A DÉLI PÁLYAUDVARRÓL
8 ÓRAKOR INDULÓ
SZEMÉLYVONATTAL, VAGY
AZ ENGELS-TÉRRŐL
9 ÓRAKOR INDULÓ
AUTÓBUSSZAL.

F. k.: Kovács Péter — 1644857 Fejér

AZ ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT

VILT TIBOR
EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA,

MELYET
NÉRAY KATALIN
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ NYIT MEG,
1986. MÁRCIUS 1-ÉN,
VASÁRNAP DÉLELŐTT
FÉL 12 ÓRAKOR
A CSÓK ISTVÁN KÉPTÁRBAN.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1986. MÁRCIUS 1 — MÁJUS 11-IG
HÉTKÖZNAP 10—19 ÓRÁIG,
SZOMBAT, VASÁRNAP
ÉS ÜNNEPNAP 10—18 ÓRÁIG
SZÉKESFEHÉRVÁR,
BARTÓK BÉLA TÉR 1.

A VIGADÓ GALÉRIA

A MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK

ORSZÁGOS EGYESÜLETE

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

BUDAPEST XXII. KERÜLETI

ÖNKORMÁNYZATA

TISZTELETTEL MEGHÍVJÁK ÖNT

A

„KALANDOZÁSOK ÉS MEGTÉRÉSEK"

című

VI. ORSZÁGOS SZOBRÁSZRAJZ

BIENNÁLÉ ÉS SZIMPOZION

RENDEZVÉNYEIRE

VILT TIBOR

VIGADO GALERIA

A Vigadó Galériában
(Budapest, V. Vigadó tér 2.)

2000. november 16-án (csütörtökön) 17 órakor
a
„KALANDOZÁSOK ÉS MEGTÉRÉSEK"
(Szobrászrajzok 1821-2000 között)
című
VI. ORSZÁGOS SZOBRÁSZRAJZ
BIENNÁLÉT

megnyitja

Dr. MEZEI OTTÓ
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
2000. december 3-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óra között

Budapest XXII. kerületi Önkormányzat
Székházának Dísztermében
(Budapest, XXII. Városház tér 11.)

2000. december 1-én (pénteken) 10 órakor
kezdődik a
„KALANDOZÁSOK ÉS MEGTÉRÉSEK" című
VI. ORSZÁGOS SZOBRÁSZRAJZ SZIMPOZION,
amelynek ajánlott kutatási- előadási témái a következők:

1. A Turáni lovas és a Magvető
Kettős világkép a század első felének magyar szobrászatában

2. Angyalszárnyak suhogása
Keresztény ikonográfia és szimbólumrendszer a XX. századi avantgard szobrászatban

3. Volumen és forma
A határoló és nyitott vonal szerepe a tárgyias és a dinamikus ábrázolásában

4. Irodalom a szobrászatban
A megformált újraformálása, a drámai mozzanat kiemelése – szobrász illusztrációk

Előadók:

Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész
Bakos Ildikó szobrászművész
Bánóczi Zsuzsanna művészettörténész
Gellér B. Katalin művészettörténész
Ócsai Károly szobrászművész
Tasnádi Attila művészeti író
Wehner Tibor művészettörténész

A NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUMBAN
(Budapest, XXII. Kastélypark u. 9.)

2000. december 1-én 16 órakor

Bakonyvári M. Ágnes
művészettörténész
nyitja meg

a szobrászrajzzal foglalkozó kiállításoknak és szimpozionoknak indulásukkor otthont adó XXII. kerületben élt és élő szobrászművészek rajzaiból rendezett
„BUDAFOKI KALANDOZÓK ÉS MEGTÉRŐK"
című kiállítást.

Schaár Erzsébet és Vilt Tibor művei mellett Gaál Tamás, Húber András, Ócsai Károly és Vigh Tamás alkotásai tekinthetők itt meg

2000. november 14-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óra között.

Vilt Tibor

A pécsi Modern Magyar képtár anyagából

120

Vilt Tibor: Csendélet

Jelenkor, 1987. február

Az időmúlás legbiztosabb mértéke az, hogy sokáig úgy gondoltam, ez az *egész*, ahogy élünk, amiben élünk, *lényegében* nem maradhat *így;* most úgy gondolom, *lényegében*, már *így* marad.

Egy utca, egy kert, egy párbeszéd, egy hegyoldal, egy arc a napfényben, kandallómeleg, egy tenyér érintése, gesztenyés, egy tér . . .
Merre?

A Párizsi-udvar minipresszó-teraszán Poszler György, amikor már jól benne vagyunk a közös gondolkozásban, azt mondja: a *Ködlovas* azért volt fontos a számára, mert az alakok sorsából kiderült, hogy: 1. aki nekiront annak a mechanizmusnak, amely a koncepciós perek mögött van, azt megölik (Gergely); 2. aki elfogadja, amit a mechanizmus kíván tőle és vállalja a szolgálatát, azt megölik (Petri); 3. aki valahogy megérzi, miképpen működik a mechanizmus, igyekszik lassan kiismerni az „illesztések" hibáit, és szívósan halad-kapaszkodik a kapcsolódási hiátusok mentén, az talán életben maradhat (Solt István).

Poszler a paradicsomlevet kortyolgatva olyasmin töpreng, ami már része a század második felére utaló oknyomozásnak. Csakhogy én nem így éreztem-gondolkoztam a regény írása közben. Solt Istvánt valami, talán a génjeiben élő, ráhagyományozott erkölcsi tiltakozás vezeti a börtönben, amikor nem vállalja el, hogy másokra, ártatlanokra valljon; ez adja számára azokat az „ötleteket", amelyek végül is alkalmatlanná teszik őt a kihallgatói számára, hogy hamis tanúnak próbálják fölhasználni, hogy alkalmassá váljon egy szerepre a mechanizmusban, bármilyenre, akár a cinkoséra, akár a mártíréra, vagy „egyszerűen" csak arra, hogy névtelen hullát csináljanak belőle.

Pedig Poszlernek van igaza, Solt a szándékán, s persze az íróén túl is bizonyára kiismeri valamennyire a mechanikát és így tud ellene játszani. Miféle belső törvények működnek itt? A regényalak, a korhelyzet, az író felől, „láthatatlanul"? Mert itt *valaki* úgy látszik ismert, megismert valamit az életében.

Vilt Tibor

Vilt Tibor: Gaia (Foto Rónai)

Semmelweis Múzeum I. 1.72

Vilt Tibor

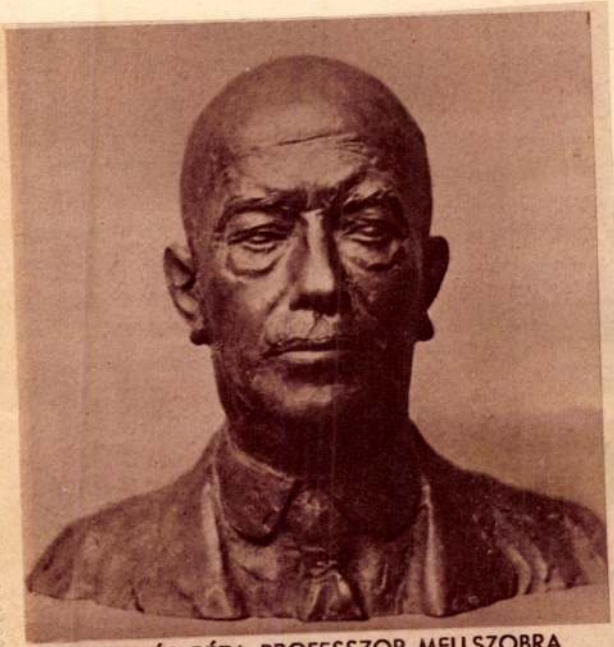

DR. ILLYÉS GÉZA PROFESSZOR MELLSZOBRA
Vilt Tibor műve a KUT kiállításán

Pesti Napló képes mell
1937. nov. 28.

minden művészi, irodalmi, személyi és technikai kérdéssel együtt lexikon formájában összefoglalva, a nagyközönség elé terjeszti, nemcsak magának a magyar színművészetnek tesz szolgálatot, de a magyar művelődés-történet számára is hézagpótló munkát végez.

Örömmel köszöntöm az Országos Színészegyesületet e törekvésében és olyan sikert kívánok e vállalkozásának, melyet e mű jelentőségénél fogva meg is érdemel.

GRÓF KLEBELSBERG KUNÓ

magy. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter

Vilt Tibor

Tamás Galéria: Önarckép Erdő

Vilt Tibor

Önarcképe

Hid. 1942. febr. 10.

Méltaságos

Dr Szentmányi Gyuláné
nőnek

Budapest
Lágymányosi u (k

Vilt Tibor

Péter András, A hónap kiállításai. Tükör 1936 302. 304. l.

Vilt Tibor: Férfifej

Modellek: 5 drb, Esztergom és
vára.

Vilt Tibor

"K.U.T." kiállítására

ólomszobra.

Est 934.IV.15.

NAPLÓ

FODOR ANDRÁS verses-zenés beszélgetését rendezik meg november 19-én, kedden este 8 órai kezdettel az Angelika sarokasztalnál. A költővel Horváth László klarinétművész beszélget. Közreműködik: Papp János színművész. A sorozatot Szentpál Mónika szerkeszti.

A GÖDÖLLŐI REMSEY JENŐ MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY FELHÍVÁSA. Gödöllő a század első felében európai színvonalú képzőművészeti irányzatnak volt a szülőhelye. Innen sugároztak ki a Körösfői-Kriesch Aladár, Nagy Sándor, Thoroczkai-Wigand Ede, Remsey Jenő és mások által képviselt, az európaival lépést tartó művészeti törekvések. Az elmúlt diktatúra évtizedei ennek még az emlékét is megsemmisítették a köztudatban. Létezik azonban egy mag, melyből a régi hagyományok korszerű változatai kicsírázhatnak. Ennek elősegítésére létesült a Gödöllői Remsey Jenő Művészeti Alapítvány a Városi Önkormányzat támogatásával.
Az Alapítvány kuratóriuma: Habsburg Ottó, az Európa Parlament képviselője, (tiszteletbeli elnök), Roszik Gábor országgyűlési képviselő (elnök), dr. Gémesi György polgármester, Remsey Gábor grafikusművész, Nagy Tamás plébános, kapucinus rendházfőnök és Katona Szabó István író (ügyvezető alelnök). Az adományokat a Postabank Rt. Budapest 219-98636/021-12080 számla javára kérik.

A PÉNTEKEN LISZTNÉL című sorozatban november 22-én, pénteken délután fél 6 órakor a régi Zeneakadémia kamaratermében dr. Medvigy Miklós egyháztörténész tart előadást Szent Ceciliáról. Közreműködik a dr. Bucsi László vezette Liszt-vegyeskar, amely a témához kapcsolódó Liszt- és Bárdos-műveket ad elő.

Holt költők társaságában

Maszkok

Ősszidőben mindenki többet foglalkozik az elmúlás gondolatával, mint más évszakokban. Tanúsítja ezt a közhelyet a világirodalom számos műve, személyes élményeimben pedig (az irodalommal, a világirodalommal is rokonságot tartó) különös kép és különös érzés, amely kizárólag novemberben bukkan föl a maga borzongató-vonzó kettősségével. Máskor sohasem. Megyek a budapesti *Petőfi Irodalmi Múzeum* folyosóján, a kiállítótermeken túl, az irodák felé, s az egyik üveges szekrény megálljt parancsol. Halotti maszkok vannak benne. *Babits* és *Ady*, *Móricz* és *Kassák* arcmása, a haláluk utáni, meggyötört és fenséges nyugalom jegyeivel. Félek is tőlük, kíváncsi is vagyok rájuk. Jelenvalónak érzem őket (Babits maszkjában szempillaszálak élnek tovább gipszöntvényen és halálon, Móriczéban bajuszmaradványok) és idegennek. Jelenvalóságuk kétségeket kelt bennem: hogy merészelek én, senki kis halandó a halhatatlanokhoz ily' bizalmas közelségbe kerülni? Idegenségük viszont arra sarkall, ismerkedjek velük, ha már életművükkel ismeretséget kötöttem egyszer.

Kiállítás

A halotti maszk mint múzeumi tárgy, mint kiállítási darab nem csak az én ambivalens érdeklődésemet kelti föl, teremőrök és muzeológusok mondják, a maszkok mellett, ha közszemlére teszik őket, mindig tovább időznek a látogatók, gyermekek és felnőttek, fiatalok és öregek, mint egyebütt. Mint például a „közönséges" szobrok előtt. Éppen ezért azt tervezik a *Petőfi Irodalmi Múzeum*ban, hogy '92-93-ban tárlaton mutatják be a nagyközönségnek a nagyjainkról készült maszkokat. Nem csak az írókét, a költőkét, a más múzeumokban föllelhető többi maszkot is. Művészekét, tudósokét, közéleti személyiségekét.

Kovács Ida muzeológus, a *Petőfi Irodalmi Múzeum* művészeti tárának megbízott vezetője kalauzol a holt költők társaságában.

– A XVIII. század végén, a XIX. század elején jött divatba a maszk-készítés – mondja. – Az ifjú *Goethé*ről készült maszkot még ma is sokszorosítják és árulják – múzeumunk tulajdonában is van egy példány –, szép tárgynak, esztétikus lakásdísznek tekintették egykor. Érdekes, hogy Goethéről idős korában is készült maszk. 1807-ben egy bizonyos *Weber* nevű szobrász vett gipszmintát Goethéről, ezt is őrzi múzeumunk. Ám arról, hogy halálakor készült volna róla maszk, nincs tudomásunk. A XIX. század elejéről való *Kazinczy* Ferenc maszkja, nem tudjuk eldönteni, vajon az élő Kazinczyt örökíti-e meg, vagy a holtat.

– *Soha nem hallottam emlegetni ezt a Kazinczy-relikviát!*

– Nem emlegetik, mert nem túl ismert, és nem is olyan megrendítően szép, mint Ady Endre maszkja. A Kazinczy-maszkot patinázták, azaz bronzszínűre festették, így került hozzánk. Magyarországon az első közismert halotti maszk Adyé, melyet *Vedres* Márk készített a költőről. Az összes „*nyugatosnak*" volt a lakásán Ady-maszk. Föltehetőleg szakrális, kegyeleti jelentősége volt, de esztétikai értéke miatt is őrizhették.

Szobrász vagy mester?

– *A nagy költőről a nagy szobrász készít maszkot általában, vagy megtehetik ezt a kegyeleti gesztust a mesteremberek is?*

– Ez is, az is előfordul. *Jókai* Mórról *Róna* József készített maszkot, miután fölravatalozták. Móricz Zsigmondról *Medgyessy*, Babits Mihályról – és Kodályról is – *Pátzay* Pál, *Kassák* Lajosról *Vilt* Tibor. Különösen szép öntvény ez, az író özvegyének az ajándéka. *Heltai* Jenőnek a halálon túl is derűs vonásait *Somogyi* József örökítette meg. *Németh* László halotti maszkjáról ellenben csak azt tudjuk, hogy az öntést *Borsos* Miklós irányította. Az író Judit nevű lánya adta oda a múzeumnak.

– *Nem emlékeztet Németh Lászlónak fényképekről, grafikákról ismert vonásaira. Szabad-e, kell-e őriznie a múzeumnak a közismert képtől drámaian eltérő arcmásokat? Egyáltalán: az irodalmi múzeum feladata az írói maszkok gyűjtése, gondozása és őrzése?*

– Az a feladatunk, hogy az írói relikviákat gyűjtsük. A maszk klasszikus gyűjtési darab, ugyanis egyszerre relikvia, szobor és kultikus tárgy. Itt kell megjegyeznem, előfordult, hogy a maszk alapján fornáztak egyik-másik írónkról, költőnkről szobrot. *Ferenczy* Béni például 1919-ben Ady halotti maszkja alapján készítette el Ady-szobrát. (Ez is a múzeum tulajdonában van.) *Bokros Birman* Dezső 1924-ben ugyanezt cselekedte. De *Melocco* Miklós, ki az Ady-maszkot rendbe hozta – ezenközben kiderítette, hogy a tulajdonunkban levő maszk a legértékesebb, azaz a legelső öntvény – *Ifjú szívekben élek* című kompozíciójánál használta fel azt.

– *A szép és ifjú Goethét örökifjú halhatatlannak örökítette meg valaki. A mi költőinket, íróinkat, jeles művészeinket vajon miért nem öntötték-öntik gipszbe, míg fiatalok?*

– Vannak fiatalkori, úgynevezett élő maszkjaink is. *Vas* Istvánt 1949-ben mintázta meg a felesége, *Szántó* Piroska. *Weöres* Sándorról 1932-ben vagy 33-ban készített maszkot *Buza* Barna. Szokás volt régebben az is, hogy az írók, költők *kezéről* vettek gipszmintát, és ezeknek a másolatai terjedtek el a tisztelők között.

Klasszicista divat

– *Mi bizonyosat tud ma a művészettörténet és általában a tudomány a maszk-készítésről?*

– Nem sokat. Föltehető, hogy kultikus jelentősége is van a maszk-készítésnek, föltehető, hogy a klasszicizmus hozta „divatba", az antik szobrokat kívánták velük visszaidézni. Ha 1992-ben vagy 93-ban csakugyan sikerül megvalósítani a maszk-kiállítási tervünket, az előkészületek során bizonyára sokkal többet tudunk majd meg a maszkokról. Holtakéról, élőkéről egyaránt.

Lőcsei Gabriella

A RÁDIÓ MELLETT

Sötétben álálkodók

A Nagyvilág Új-Európa száma

Ma temetik Makai Pétert

Az Operaház igazgatósága tu-

ménynek aligha tulajdoníthatunk a

VILTTIBOR

10

Vilā Tibor fabrán

Tér és Forma, 1929

II. évf. 373.

Árkay Bertalan: A római Magyar Akadémia.

MDK

Vilt Tibor

Arcmás, repr.

Nemzeti képz. kiáll. 1933.

MDK

Vilt Tibor

Arcmás. Bronz.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1935.
Márc. 24–Máj. 15. Műcsarnok. Kat. 8.1.

MDK

Vilt Tibor

Női fej, br.,repr.

Magyar Kulturszemle 1940. 3. sz. 72.l.

Vilt Tibor

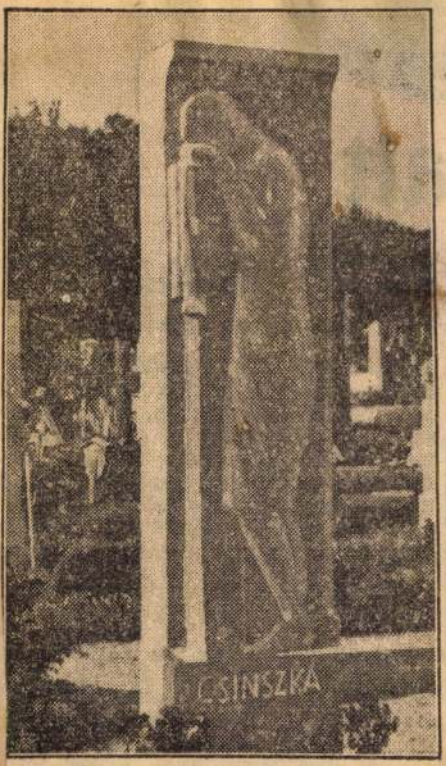

CSINSZKA SÍREMLÉKE
a farkasréti temetőben.
A síremlék Vilt Tibor müve

Az Est 1937. nov. 22.

iatt

Vilt Tibor
rokona

Lehel Ferenc 1934-ben a Nemzeti Művészetben ír munkásságáról.

Dévény Ivan: Lehel Ferenc 85 éves
Művészet, 1970. június - 30 kép.

Vilt Tibor

Pátzay Pál: Vilt Tibor nobrai – Tér és Forma 1943. 9. nám képekkel.

A cikket lásd okvetlenül –

o,nicht zu verkennen. Diesem Einfluss ha-
rkende italienischen Maler den Weg bereitet
s und ~~eher~~ noch (bis Marosszentanna zu ver-
ist aber stellenweise, so besonders in Derzs
worden, welche ebenso über den Balkan, aus der
rch Vermittelung von Kodexbildern, wie über
ndet sich doch noch in der Wand-und Minia-
n vor. Der mit Wandbildern am reichsten ver-
l der von Almakerék /Almkrog /, dessen gan-
ekt ist: In den Gewölbefeldern Szenen aus
tamentliche und Passionsszenen, im Chore die
en ungarischen Könige. Diese Folgen sind
rts bis Anfang des XV. entstanden und die
Georgsdarstellungen weisen oberitalienisch-
n von feinem dekorativen Empfinden zeugenden
Stil der Skt. Georgs-Serie weist mit den

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983) 3.) Fotótár.

5

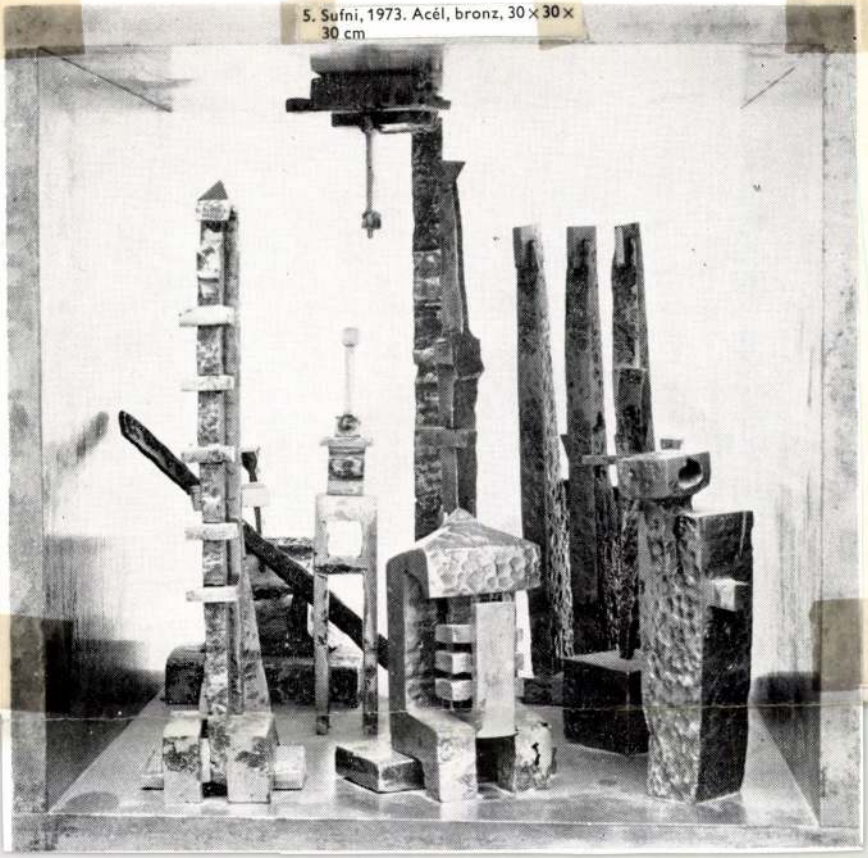

5. Sufni, 1973. Acél, bronz, 30 × 30 × 30 cm

Magyar Építőművészet, 1984. 4. 59. old.

1.

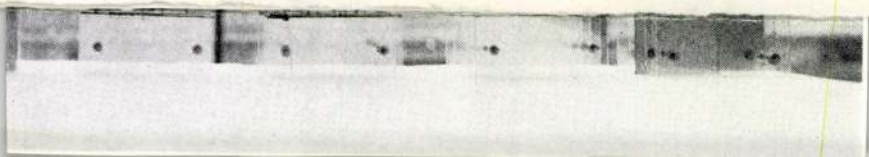

Vilt Tibor Kossuth-díjas szobrászművész (1905-1983). 2. folytatás.

2

2. Rajz, 1948

3

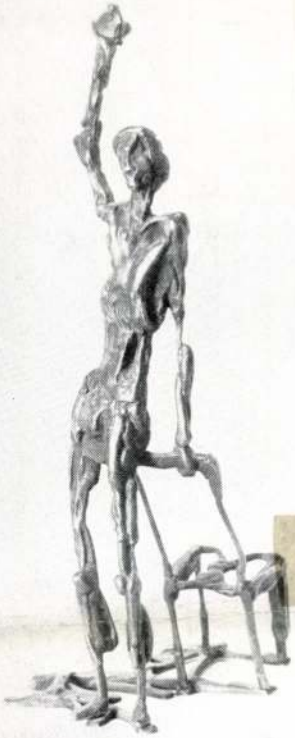

3. Búcsú (Figura székkel), 1947. 31 cm

Magyar Építőművészet, 1984. 4. sz. 58-60. old.

1.

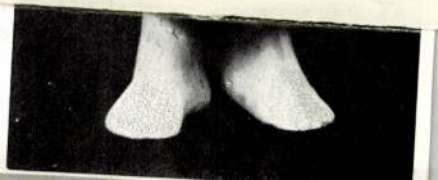

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983) 1. Folytatás.

1. Vilt Tibor

1

4

4. Szorongás, 1950. 22 cm

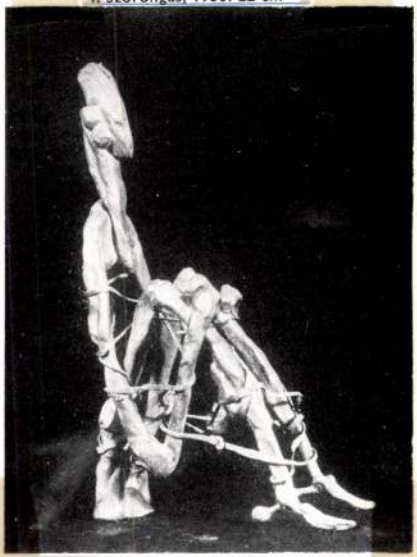

Magyar Építőművészet, 1984. 4., 58–old.

Vilt Tibor Kossuth-díjas szobrászművész (1905-1983).

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 SEP 7

ÉLET ÉS IRODALOM

Számunk képeiről

1021

Legrangosabb nemzetközi képzőművészeti rendezvényünk a budapesti Kisplasztikai Kiállítás. Ez a kiállítássorozat 1971-ben indult, először biennálé formájában, 1978 óta pedig háromévenként — triennáléként — jelentkezik. A tárlatra az egyes országok nemzeti biztosai jelölnek művészeket, ők zsürizik a szobrokat. Egy országból — Magyarországot is beleértve — legfeljebb négy művész vehet részt a tárlaton, személyenként maximálisan négy alkotással. Egy plasztika mérethatára: 80x50x50 centiméter. A szokás szerint a Műcsarnokban megrendezett, s tegnap megnyílt kiállításon az idén — akárcsak a korábbi alkalmakkor — 25 ország vesz részt, összesen 350 művel. A triennáléhoz kapcsolódik, annak hagyományai szerint, egy kiemelkedő magyar szobrász, az idén *Vilt Tibor* emlékkiállítássá sikeredett bemutatója a Műcsarnokban, illetve az előző Kisplasztikai Kiállítás nagydíjasának, a finn *Mauno Runar Hartmannak* az önálló kiállítása a Dorottya utcában. „A kiállítás célja — Szervezeti Szabályzata szerint —, hogy minél teljesebb képet adjon a kisplasztika legaktuálisabb eredményeiből, összevesse a különféle eszközök és technikai eljárások kifejező erejét és szerepét a művészeti kommunikációban." E heti számunkat a VI. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás műveivel illusztráltuk.

ÉLET ÉS IRODALOM

rozsdált), aztán elbicikliztem

A mai magyar líra egy kulc
fontosságú, közérdekű alkotá
vitára késztette esztétáinkat.
különböző fórumokon elhangz
vélemények közül most közrea
juk a két legmarkánsabban ön
vűt, legsúlyosb' szavút. Bár gya
ran idézett költeményről van s
a szövegelemzések követésér
megkönnyítésére alább közöl
magát a művet is.

**Egy kicsi mozgás mindenkinek k
a karosszékből álljanak most fel,
mozgásra öt perc nem is nagy idő
és minden este ismételhető.**

Balassa Péter: Újabb ugródesz
hoz érkezett a XX. század csop
tos tornamutatványaitól megc
mörlött, rejtőzködő poézis e
az indirekt himnusszal. Már
dig is micsoda motívikus kés
halmozódott fel, a kiéneklés
mennyiféle ürügyébe burko
ismerhettünk rá az univerzal
összetéveszthetetlen pillanat
A szöveg *látszólag* hamar k
enged magához. Flörtöl velünk
a szöveg — ám alatta a kö
nem egykönnyen meghódíth
magunkévá tehető. *Egy kicsi m
gás* — kezdi súgva, szinte ne
desen, de a groteszk utalás az
zász-lotharingiai költőiskola s
lóigévé lett jelmondatára —
petit Bewegung — egyazon g

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748; 340-726

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművésznek.
(1905-1983).

1084 SFP 2 91

SOMOGYI NÉPLAP

1021

Kakas, Vilt Tibor szobra

száros Ferenc ezre
magasabb egységé

— Mikor határozta el, hogy hivatásos katona lesz?

— Nem állítom, hogy már apró gyermekkoromban azzal aludtam el, tűzoltó leszek, vagy katona. De tény, hogy nagyon hamar megérlelődött bennem az elhatározás. Fia-

1021

Vilt Tibor szobrai

Kakas

A kentaur halála

Szorongás

Tardi Gábor:

Nem siker

Arankának az évek múlásával egyre nagyobb szája lett: sipító hangon perelt, utasításokat adott. S ha ezeket idősödő férje olykor elmulasztotta véghezvinni, általában két kézzel mellbetaszította. Egy ízben sípcsonton rúgta. Akkor a férfi megelégelte, s ütésre emelte a kezét. Ezután olyan pofont kapott, hogy rázuhant a kisasztalra, amely összetört. A javítási költséget Aranka levonta a zsebpénzéből.

2

Kovács István azon a délutánon üresen találta a lakást. Nemcsak képletesen: Arankán

Kifordult a
gett az utcá
merre. Egy kirakatüvegben meglátta a képmását: fáradt, öregedő arc, szeme mintha omló falú gödörből nézne viszsza rá.

A múló időre gondolt, mely becserkészte őt is. Pedig nem ivott, nem éjszakázott, barátnőket se tartott. Utólag kicsit bánta. De most már úgyis mindegy. Minden.

A folyó felé vette az útját. Jó széles folyó volt, legalább nyolcszáz méter. És mély. Örvény is keveredett a vízben, tehát éppen megfelel a számára.

kodott a hidtol.

3

Néhány másodperc
nás után összecsapt
fölött a hullámok. N
tette el az eszmélet
te a merülést. Talpa
aljazatot, kemény,
talajt fogott. Szinte
kor a teste emelkedi
fölfelé. Kibukott a
bármennyire nem ak
zetet KELLETT venn

Az áramlat a par
dorta. Hiába próbá
jutni az örvényekbe

SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 SEP 2

Vilt Tibor Kossuth-díjas szobrász-művész
(1905-1983).

VAS NÉPE

1021

Vilt Tibor szobrai

A műhely szerepét tölti be az a jó hagyomány, hogy kamaratárlaton mutatják be tanulságul egy-egy jelentős magyar szobrász életművét a nemzetközi kisplasztikai triennálén Budapesten, természetesen az egész világnak szóló üzenetként. Mérték ma is Vilt Tibor — a leleményt, a bátor kezdeményezést, a felkészültséget tekintve. Az ő nyelve a szobrászat, hiánytalanul ismeri szókincsét és grammatikáját, sőt gyarapítja. Művészete olyan előőrs, olyan új érték, melyet sokan most közelítenek meg az egyes égtájakon őt ismerve vagy tőle függetlenül, hiszen szobrai a világ új szellemi önarcképét jelentik.

Vilt Tibor 1905-ben született Budapesten, 1925-től kiállító művész. Először a neoklasszicizmus tisztázott zártsága hatott rá, később ezt a szobrászi alaphangot mélyen átfűtött expresszionizmussal fokozta mindig új hatásokra és szellemi térhódításokra törekedve. Így a Ketrec Camus Közönyének szobrászi testvére. Minden műve kezdeményezés, minden szobra valamilyen új lehetőség nyitánya. Ez sugárzik a Háborúról, ez jellemzi Madách portréját, a székesfehérvári Dorottya portrét, és a tiszalöki vízierőmű Genius alakját, a Dél-pesti kórház előtt felavatott Laokoonját. Munkácsy-díjas Kiváló Művész volt. 1966-ban Párizsban mutatkozott be, — gyűjteményes anyaggal szerepelt az 1968-as velencei Biennálén.

Mostani kamaratárlatán huszonöt kisplasztikája szerepel az 1944—68 közötti korszakából, mely különös állomása művészetének. Mi jellemzi ezen időszak törekvéseit? Mindenekelőtt az együttérzés. Ez nyilvánul meg a Bohóc gitárral csapzottan is fenséges alakjában, mely zaklatottságával egyetemben maga a rend. A Búcsú integető embert jelez, másik kezével széket fog — magányát. A szék humánus attribútum, 1947-ben alkalmazza elsőként Vilt, később Schaár Erzsébet fő motívuma lesz. A Kakas a holnap energiáit hirdeti megnyúlt alakjával, nemcsak a szája, minden tagja rikolt. A Fekvő nő áttekinthető hálózat, a gondolat és az élet tisztázott labirintusa. Mivel minden szobra rendszer, ezért a látvány rejtvénye soha nem megoldhatatlan. A Közöny című szobrát 1952-ben mintázta, ez is Camus művének szuggesztív szobrászi műfordítása, ugyanúgy világot tár fel, mint a francia regény. A Szorongás csontvázra vetkőző figurája körkörös állványzatával szintén egy állapot szobrászi jele, mint a Kentaur halála, mely elhagyva a mitológia terepét, mindenki önarcképét villantja fel.

Ezen organikus fogalmazásai mellett szerephez jut a szerkezetté átalakított geometrikus formarend. Annak egyik töredéke, a Tüske, az élet egyik részletére utal. Az Ülő alak és a Satu hasonlóan a Madonnához szintén felszínre hoz valami lényeges mozzanatot az ember rejtett valóságából. Az Orfeusz lanttal 1965-ben keletkezett; sűrített integrációja életműve egyik jelentős alkotása. Egyáltalán az egész itt látható Vilt kollekció a világ új kisplasztikai termésének hátterével az európai szobrászat egyik kezdeményező mesterének mutatja, aki a jövőben is mérleget, haladási irányt jelez az új szobrászatnak.

Losonci Miklós

Szorongás.

Kakas.

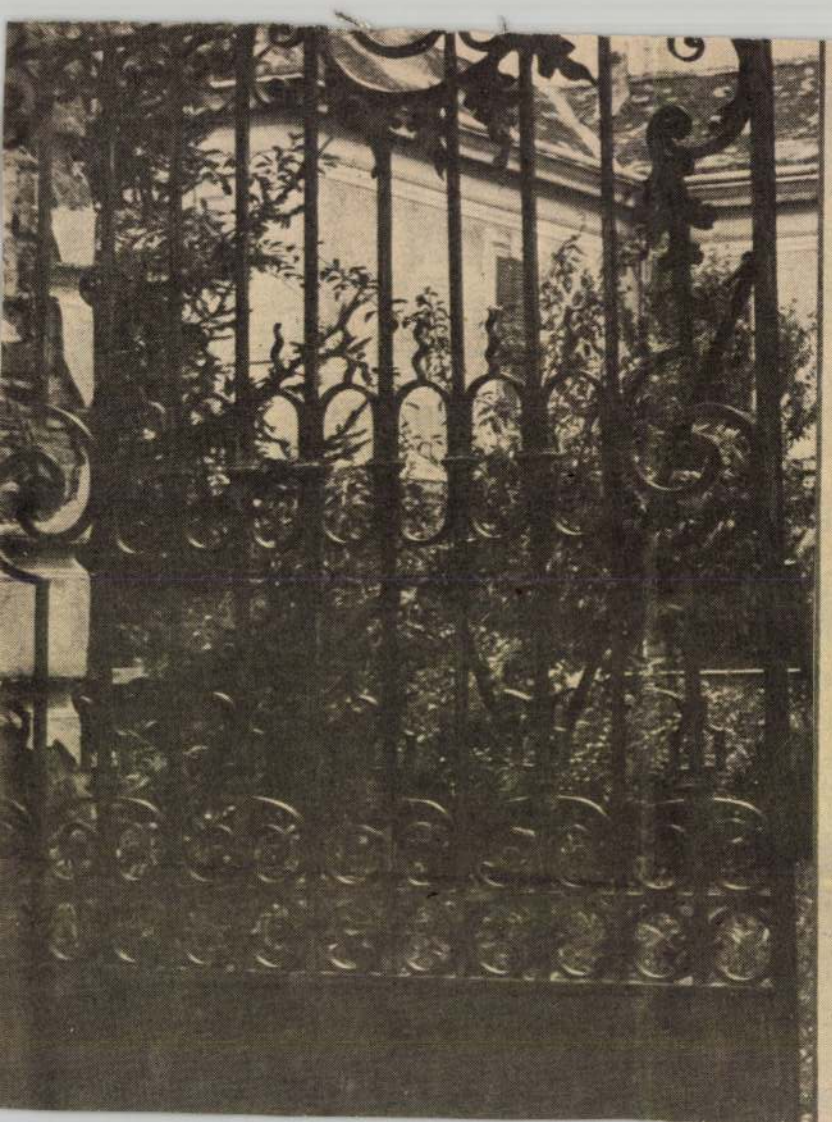

Gothard-birtokot. A harmadik testvér, István pedig ismert ideggyógyász volt.

Gothard Jenő halála (1909) után beszüntették a csillagvizsgáló működtetését, ám a meteorológiai megfigyeléseket 1918-ig folytatták. Ekkor a család anyagi nehézségek miatt kénytelen volt megválni a kastélytól, a birtok egykori bérlőjének, Lelovics Sándornak a házába költöztek. Bár Gothard Jenő sohasem lakott ebben az épületben, ma mégis itt találjuk hagyatékát, az általa használt és szerkesztett műszereket, könyveket, a családra és a testvérek munkásságára vonatkozó dokumentumokat.

A volt Gothard-kastély a felszabadulásig Bayer Mihály rokkant orvos tulajdonában volt. Később egyes helyiségeit a termelőszövetkezet használta raktárnak, aztán mozi, pártiroda volt az épületben. 1955 óta lakóház, ma 15 család otthona.

Képeinken a felújításra szoruló kastélyépület legszebb részleteit örökítettük meg. A csillagvizsgáló torony már kupola nélkül látható, régebben kilátóként használták, ma nehéz följutni a tetejére. Az archív felvételen egy képeslap látható, rajta a múlt század végén átalakított

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905-1983).

DÉLMAGYARORSZÁG

1984 SEP 29

Szombat, 1984. szeptember 29.

AZIN

1021

VI. nemzetközi kisplasztikai kiállítás

Az eszme 1971-ben vált valóra: *a világ szobrászai sereglenek szemlén mutatkoztak be Budapesten* abból a célból, hogy közös mérlegen tisztázzák művek segítségével a plasztika távlatait. Izgalmas kísérletek érkeztek a világ minden részéből, s a magyar szobrászat fejlődése fel is használt az elmúlt évtizedben bizonyos tanulságokat. Nemcsak mi, magyarok, hanem mindenki a világon aki részt vett, vesz e bemutatkozáson, mely ma már fontos és nélkülözhetetlen nemzetközi műhely lett.

Először két-, most háromévenként, triennálé formájában hívják az alkotókat a hagyományok alapján. A Művelődési Minisztérium, a Fővárosi Tanács és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége által közösen rendezett nemzetközi kisplasztikai kiállítás szervezeti szabályzata kimondja: *„A kiállítás célja, hogy minél teljesebb képet adjon a kisplasztika legaktuálisabb eredményeiről, összevesse a különféle eszközök és technikai eljárások kifejező erejét és szerepét a művészeti kommunikációban.”* Ez állandó motívum lett és maradt; hozzájárult az új lehetőségek felfedezéséhez és általánossá tételéhez. Annál is inkább, mivel az idén is — az eddigiekhez hasonlóan — *négy földrész 26 országából érkezett mintegy 351 mű, 94 szobrász alkotása.* Mindez egybeesik a Műcsarnok felújításával; valóban méltó keretek közé érkezhetnek most a világ új kisplasztikái. Bizonyos változást is megvalósított a rendezés, mely eddig Baranyi Judit nevéhez, most Frank János munkájához kapcsolódik. Eddig a szobrok nemzeti keretben jelentek meg, most *hasonló tendenciák, stílusok, elvek szerint csoportosították az érkező anyagot,* hogy a számbavétel, a kiállítás mérlegjellege erősödjön, a szakma és a közönség számára használhatóbb legyen.

A magyar szobrászatot az ország minden részében dolgozó művészek alkotásaiból válogatták, tényleges értékeket és életképes kísérleteket mutatunk be. Külön kollekcióval — mintegy a példa, a mértékadás, a tisztelgés jegyében — a nemrég elhunyt *Vilt Tibor* munkásságát is megtekinthetjük. *Tanulni akar és tanulni tud egymástól a világ a kötelező tárgyilagosság jegyében.* Ennek megfelelően osztja ki szeptember 6-án a héttagú nemzetközi zsüri a nagydíjat, a három kiállítási díjat, és a Fővárosi Tanács díját. Szép szokás szerint az idén is külön kamarakiállításon mutatják be az elmúlt 1981-es nemzetközi kisplasztikai triennálé díjazottjának, a finn Mauno Runar Hartmannak a szobrait, vázlatait, festményeit. Ez a kollekció a Dorottya utcai kiállítóteremben várja az ország és a nagyvilág minden részéből érkező vendégeket.

L. M.

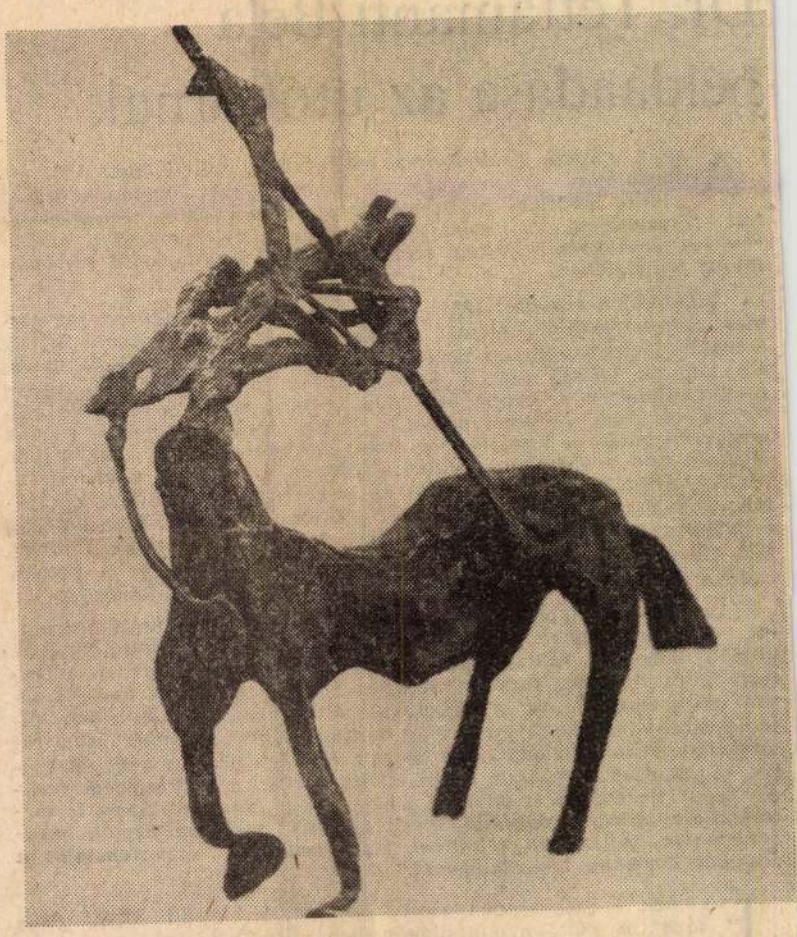

VILT TIBOR: KENTAUR

Szombat, 1984. szeptember 29.

Emlékezés születésének centenáriumán

Dr. Tettamanti Béla példaadása az utókornak

Arra a szegedi professzorra emlékezünk születésének 100. évfordulóján, aki *életútjával, emberségével, humanizmusával, szilárd politikai állásfoglalásával, a szocialista pedagógiának tett szolgálataival, a marxista—leninista neveléstudomány megteremtése érdekében kifejtett tevékenységével járult hozzá társadalmunk fejlődéséhez.*

Budapesten született 1884 szeptember 30-án. A főváros egyetemén szerzett tanári diplomát magyar—német szakból. 1909—1927-ig a makói főgimnáziumban tanított. Ebben az időben Makó — az ott élő tanárok leírása szerint — egy alföldi nagy falu volt (városi rangja ellenére). A benne élő lakosság társadalmi rétegződése változatos és „vegyes" képet mutatott. A negyven-ötven holdas gazdák meggazdagodtak a környék jól fizető terményéből, a hagymából. Megtalálható e városban a földért sóvárgó napszámos, a kishaszonbérlő hagymakertesz, a kisiparos és kiskereskedő, a juhász, a kubikos, a halász. A város vezetőségét a dzsentri tisztviselők, a helybeli értelmiség (tanárok, bírák, ügyvédek, hivatalnokok, orvosok) alkották. Szinte minden lényeges kérdésben hallatta hangját a polgári radikálisok csoportja, melyhez Tettamanti Béla is csatlakozott.

Az első világháborút átvészelte — épségben hazakerült a frontról —, s *nagy rokonszenvvel fogadta a forradalmi mozgalmakat*, később, ebben az időszakban kifejtett tevékenysége miatt az ellenforradalmi rendszer fegyelmi eljárást indított ellene, s csak nehezen tudta elkerülni az állásából való elbocsátást. Ezt követően teljes energiájának latbavetésével *a tanítási tevékenységben és a tudományos munka feladataiban merült el.* Életrajzában a következőket olvashatjuk: *„Amikor aztán elkövetkeztek a Horthy-féle reakció évei, elfordultam a politikai ovakorlattól. Már csak azért is tartózkodtam minden politikai tevékenységtől, mert mégiscsak megbélyegeztek. Állandóan féltettem kis családom egzisztenciáját a reakciós kormány bosszúállásától."*

Életének e szakaszában *szoros kapcsolatba került József Attilával.* A költő makói diákéveiben ő volt az önképzőköri tanárelnök. Kritikusan és emberséggel egyengette tehetséges tanítványa érvényesülési útját. Visszaemlékezéseiben kifejti, hogy

Képzőművészeti világh

ART AB

Nagy László képripo

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905-1983):
D. Szverle Mária: Finn műészeti folyóirat magyar száma.

Vilt Tibor: Categoria, I. bronz, 22 cm, 1966

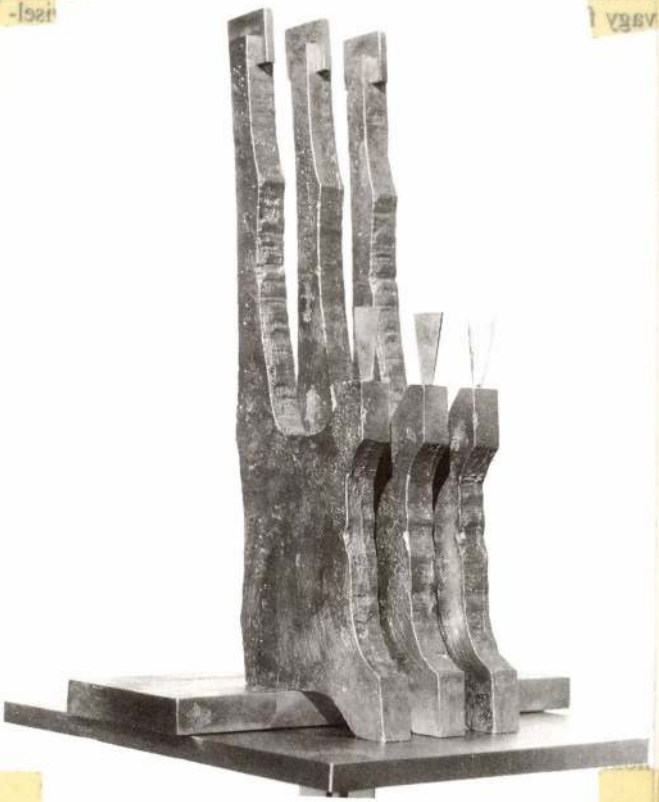

Művészet, 1988. márc., 40-old.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrász-művész (1905-1983).
1.) Folytatás.

Sümegi György: Vilt Tibor vallomása.

Vilt Tibor: A pasaréti ferences templom homlokzati plasztikája, 1934 (fotó Balla Demeter)

Művészet, 1988. okt., 58-old.

maga elé. Művészetében is, magával szemben is szigorú, és hihetetlen erővel alkotó. Sziporkázóan sokrétű, fogékony szelleme tobzódik a megvalósítás mikéntjében, ezért látjuk azt, hogy hiába egy a tét; a megfogalmazás-

a nézőket.

A kiállítási terem sohasem adja azt a hangulatot a bemutatott köztéri szobroknak, mint az a hely, ahová eredetileg szánták őket, a hely szellemének és tiszteletének tudatában tervezte.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész, (1905-1993). 3) Folytatás.
Sümegi György: Vilt Tibor vallomása.

Vilt Tibor: Rádiumos gyógyítás, mészkő, 228 × 652 cm, dombormű a Koltó Kórház falán (ma Országos Traumatológiai Intézet) (fotó Tahin Gyula)

Művészet, 1988. okt., 60-okt.

tázott személyiségét igy
csak kis lépéssel jutottan
mekfejet« (1927) és a K
már inkább a kis paraszt
s nem a muzeális hatást,
koponya elhanyagolt, se
fejben próbáltam azutá
egységesen körülmintázn
kat mindenütt reliefszer
mely plasztikusan ábráz
nyak nélkül és klasszicist
fej (1928). Itt a nyak és v
folyamán a valóság elégg
lékszem, ki volt festve s
evvel azonban megelőzt
Donatelleszk megfigyelés
elégítetlenség érzése sug
utolsó munkáját. Női fe
ban. Ennél tovább fejlő
abban rejlett, hogy szeret
tam, figurát mintázni.
torzó kivételével, és ami
fejen – szerzett tapasztal
szemben találtam maga
torzóknál ez kevésbé ok
sa azonban nem ment simán. Próbálkoztam két életnagysá-
gú figurával (Róma 1929–1930), s itt is azt a módszert
maztam, amit a fejeknél, de képtelen voltam őket egy-

Vilt Tibor Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983).
VI. Budapesti Nemzetközi Képzőművészeti Kiállítás. Műcsarnok.

Vilt Tibor (Magyarország): Szorongás

Népművészet, 1971. okt. 25-ből.

VILT TIBOR

emlitve ld.Nádler István

Sik Csaba:Tendenciák 1970-1980.Óbudai Galéria

UJ TÜKÖR 1980/XVII/ 28.sz.3.o.

VILT TIBOR

emlitve
portré róla ld.Bognár Zoltán

Bérczessy Lajos:Bognár Zoltán linómetszetei.
Csók István Galéria

UJ TÜKÖR 1980./XVII/5.sz.4.o.

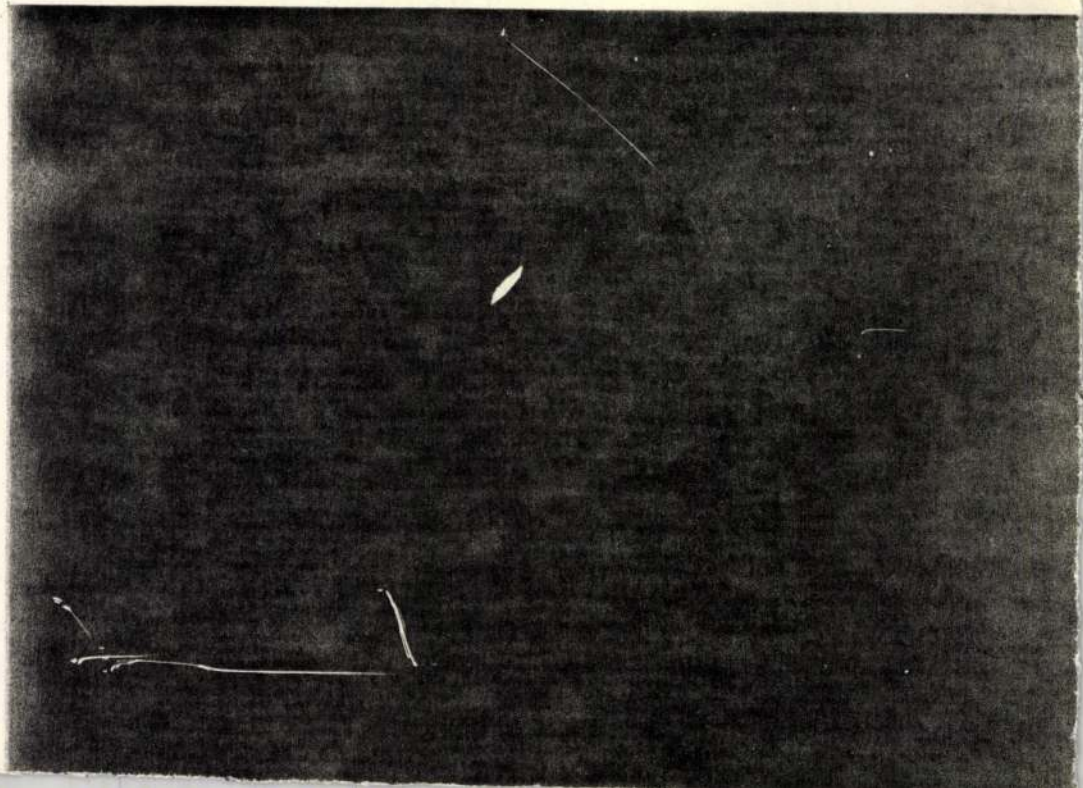

VILT TIBOR

SIK Csaba: Nyitás : Fészek Galéria.

A kiállitott anyag nem egynemü sem értékét, sem ujságát tekintve. Baranyai András szinezett fotói, Fajó János a konstruktivista hagyomány dogmatizmusától ment, mgis szigoruan szerkesztett, szinben-formában harmonikus szitanyomatai, Vilt Tibor már-már szakrális fenséges portrészobra, nem tudom uj-e, de szépnek szép, nekem legalábbis. Orvos András Rózsája' viszont ellentmondani látszik a programnak mert utánérzés.

UJ TÜKÖR XVIII.évf. sz. o. 1982.

47. 3-4.

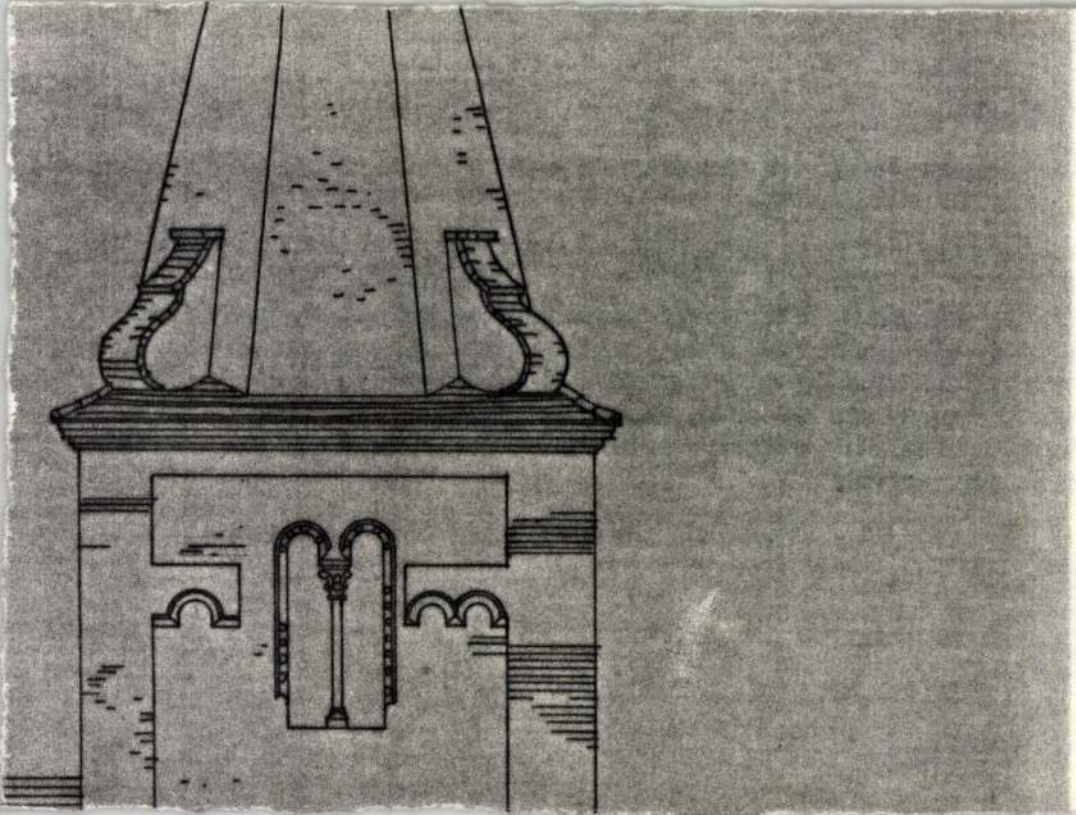

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983).
Műcsarnok, Hősök tere.

VI. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás
1984. okt. 28-ig. – A triennálé hagyománya szerint teremsorához csatlakozva megvendezik a „Tisztelet Vilt Tibornak" című emlékkiállítást a szobrász 25 kisplasztikájából. (Vilt személyére még életében esett a választás).

Műcsarnok és Kamaratermei, 1984. október.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905-1983).

Gulyás Gyula és Hencze Tamás jó barátok, nem először állítanaki ki együtt, most is a Tészek Galériában. – Gulyás Gyula jó barátságban volt Schaár Erzsébettel és Vilt Tiborral, az utóbbi műtermében dolgozott is – talán a sokoldalú Vilt példájára fogott a tőle idegen portrézásba.

Frank János: Gulyás Gyula és Hencze Tamás kiállítása.
Budapest, 1984. szept., 16-old.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983). 2) Folytatás

Ernst Múzeum.

1982-ben Finnországban, Rihimaki város Finn Üvegmúzeumában rendezte meg a Műcsarnok a „Magyar Üvegszobrászat" c. kiállítást. Sikerük volt. Most Magyarországon mutatják be ezeket a műveket. A kiállítók: Schaár Erzsébet, Vilt Tibor és még többen.

Üvegszobrok

1984. szept. 23-ig

Műcsarnok és kamaratermei, 1984. szeptember.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész |1905–1983.|

1) Folytatás

VI. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás, 1984. szept. 6 – okt. 28 – ig. – A triennálé hagyománya szerint terenszorához csatlakozva megvendezik a „Tisztelet Vilt Tibornak" c. emlékkiállítást a szobrász 25 kisplasztikájából. (Vilt személyére még életében esett a választás).

Műcsarnok és kamaratermei, 1984. szeptember.

VILT TIBOR

említve
16. Ámos Imre

Székely András: Tiszteletadás
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/18.sz.24-25.o.

hanem semilyen útjuk sem volt. Ez az első és
osabb oka annak, hogy a magyar festők közül
a Kárpátokontúli román fejedelemségekben
ék meg az elhelyezkedést.

város, amely leginkább falai közé vonzotta a
at: Bukarest. Mikes Kelemen, a nagynevű
ó egyik levelében »kéregváros«-nak nevezte el.[10]
kéreg« jelző pedig azt jelentette, hogy Bukarest-
emcsak a házakat építették török divat szerint
hanem az igen szűk utcák is kő helyett fából
burkolva. Barabás 1831-ben készült szinte
pszerű látképe is világosan mutatja ezt. (1 kép.)
érben elhelyezett nagyobb alakok és fák messzire
a tekintetet a háttérben elterülő házakra.[11]
os tipikus alakjai a maguk valóságában lépnek
Barabás bukaresti tartózkodásáról szóló írásá-
.[12] Segítségünkre van ebben remek elbeszélő kész-
zereplői valósággal élnek, beszédükön át feltámad
elve egész társadalma.[13]

thmáry Papp Károly 1834-ben Cotroceni-ről
képén Bukarest külvárosába vezet, ahol vágtató
teszik mozgalmassá az egyébként egyhangú
pet. A házak szorosan sorakoznak egymás mellé
cás és napraforgós síkság közepén, s erre
as égbolt borul. Kényelmes, családiasságukban
m házak ahelyett, hogy a járda éles vonalai között
ganának, maguk igazítják ide-oda girbe-görbén
át. Egy tűzvész 1847-ben szinte egyszerre semmi-
eg a kéregvárost.[14] Az élénk ütemű átépítés,
ági és szellemi munka, amely eddig nem látott

VILT TIBOR

EMLITVE LD; Birkás István

Erdész László: B.I.képei.Székesfehérvár,István király Muzeum
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/14.sz.4.o.

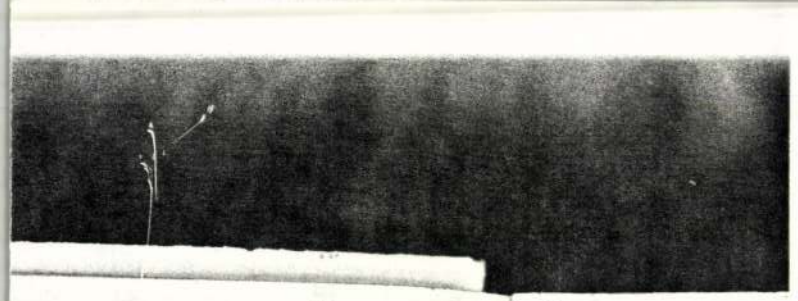

dellirozással, keresztjétől
ű alkotás ez. Az S alak-
váltás fenséges eszméjét.
ntól összekulcsolt kezek-
vel egy talpazaton Mag-
sztet, melyet megcsókolni
ól balra, szintén összetett
János evangelista áll. A
k és tevékenységük teljes
misító fájdalom tükrözte-
zenvedély kisugároztatá-
lt szükség. A mester az
egyszerre látta az egészet
amba szorította a külön-
i természetes nagyvonalú
ül mutatják a testformát,
ltség nélkül.
nésfát ábrázoló keresztre
tott és a keresztekhez
a státiók kétféle jellege
oport mint a státiók két-

ben kész
lisztikus
Sze
szőnyeg
fent a cs
kély jele

A stráz

Mió
előtte, de
lyeket ke
volna ott.
langok fe
villei terr
zök alakj
leleteket
sőbb tiszt

VILT TIBOR

emlitve ld. Bokros Birman Dezső

Heitler László: Szocialista szobrászat. Szombathely, Savaria (sic!)
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/7.sz.3.o.

s önműveségi
mlékei

lapest
9

Vilt Tibor Kossuth díjas szobrászművész (1905-1983) 2. folytatás.
Sümegi György: Vilt Tibor vallomása

„Jézus szíve", mészkő, 150 cm, 1929. oltárszobor (másolat, az eredeti elpusztult), Győrvárosi plébánia-templom, Győr. (repr.)

Vilt Tibor: Jézus szíve, mészkő, 150 cm, 1929, oltárszobor (másolat, az eredeti elpusztult), Gyárvárosi plébániatemplom, Győr (fotó Tahin Gyula)

„Önarckép", 1926. (repr.)

Művészet, 1988. okt., 59-61-old.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983).

A VI. nemzetközi kisplasztikai kiállításon külön kollekcióval – mintegy példa, a mértékadás, a tisztelgés jegyében – a nemrég elhunyt Vilt Tibor munkásságát is megtekinthetjük.

Somogyi Néplap,
1984. április 15., 8. old.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983)

Az Ernst Múzeumban mától egy hónapig látható ízelítőül a magyar üvegszobrászat kiemelkedő alkotásaiból. Olyan művészek, mint Z. Gács György, Schaár Erzsébet, Vilt Tibor, Bohus Zoltán, vagy Lugossy Mária miért nyúltak a gögös üveghez? Talán hogy kipróbálják az üveget, amak fényet áteresztő, vagy fénytörő, fény visszaverő effektusaival játszanak, bizonyítanak, hogy e speciális anyag egy különös keret az egyéni mondandó kifejezésére.

TV-Híradó 1.

1984. VIII. 22. Televízió 1 műsor. 20.00 (Sz. Iné).

Bildhauer Tibor Vilt (1907-1983).

Gyula Gulyás: Porträt des Bildhauers Tibor Vilt, Aluminium (repr.).

Landesausstellung der Bildenden Kunst.
Budapester Rundschau, 1984. Sept. 30.

1021

Vilt Tibor Kossuth – díjas szobrászművész (1905-1983).

1984.IX.6. Kossuth 18.30

ESTI MAGAZIN

- Kulturális témákkal folytatjuk az Esti Magazint. Köpeczi Béla müvelődési Miniszter délután 6 órakor megnyitotta a VI. Budapesti nemzetközi kisplasztikai kiállitást, amely a felujitás táni első bemutatója a mücsarnoknak. Tendenciák, stilusok szerint nem pedig országok szerint csoportositották a több mint 300 alkotást. Szatmári Ilona összefoglalója.

- Most 25 ország 89 szobrászának összesen 330 fris alkotása sorakozik a hófehér termekben. Kina és Törökország szobrászmüvészeinek kisplasztikái első izben láthatók a budapesti triennál triennálén. A század nagy magyar szobrászai közül ezuttal a nem régiben elhunyt Vilt Tibor 25 kis szobrát szoborkompozicióját sorakoztatja fel. nagy tisztelettel a hagyományos "hommage a..." kiállitás.
A rendező müvészettörténész Frank János a korábbi országok és müvészek szerinti bemutatással szakitva a termekben tendenciák, stilusok, iskolák szerinti csoportositásban sorakoztatta fel a több mint 300 müvet. Ez igy hatásosabb, áttekinthetőbb, véleményalkotásra ingerlőbb. Mi ujságirók már délben bepillanthattunk a termekbe.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész /1905-1983/.

Issei Amemiya japán szobrászművész 1976-ban Nagyatádon dolgozott az alkotótelepen. - Elmondja a japánművész, hogy ~~[illegible]~~ 1969-ben Bencsik Istvánnal Csehszlovákiában együtt dolgoztak a művésztelepen. Az ő meghívására 1971-ben magánemberként járt nálunk és több magyar művésszel ismerkedett meg: Vilt Tibor, - Schaár Erzsébet, - Keserű Ilonával.

Büttnerné Bódy Ágnes: Beszélgetés Issei Amemiyával.

Somogyi Néplap, 1984. ápr. 14.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983).

Mészáros Dezső, Munkácsy-díjas szobrászművész példa-képei a kortárs szobrászok és festők közül: Vilt Tibor, Borcsay Jenő, Makrisz Agamemnon, Henry Moore, Brancusi és Giacometti, ~~vannak~~.

Lénárt György: Része legyen a természetnek.
Magyar Hírek, 1984. márc. 31. 20-21-old.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905-1983).

A Műcsarnokban megnyílt először a Tavaszi Fesztivál idejéhez igazodva az Orsz. Képzőművészeti Kiállítás. Szerepel a tárlaton Vilt Tibor „Szemüveges portré"-ja. (említve).

Budapesti Tavaszi Fesztivál.

1984. III. 16. TV 2-műsor 16.00 (Id. Kiss Jánoné.)

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászinűvész /1905–1983/.

A Győri Műcsarnokban márc. 25-ig látható „Forgács Hann Erzsébet és az Európai Iskola" c. kiállítás. Vik azok az európaiak? A II. világháború után szerveszkedő képzőművészeknek, az a csoporja, amely a posztnagybányaiak és az újrealisták közt keresett helyet a hazai képzőművészeti életben. Az európaiak ott kezdtek, ahol a posztnagybányaiak a határt elérhetének vélték. Magukba olvasztották az École de Paris magyar képviselőinek, az expresszionistáknak /Egry József, Bokros Birmann Dezső, Vilt ~~Tibor~~ Tibor/ eredményeit.

Varga Lajos: Kiállítás a Győri Műcsarnokban.
Kisalföld, 1984. márc. 7. 5-old.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983).

Amerigo Tot 1938-ban hazalátogatott Olaszországból, itthon találkozik az ú. n. római iskola tagjaival, Grantner Jenővel és Vilt Tiborral.

Amerigo Tot.

1983. X. 7. Kossuth 11.07 (Rozsnyayné).

VILT Tibor

KESERÜ KATALIN: Képzelt kiállítás az ötvenes évek magyar művészetéről.= Jelenkor, XXXIV.évf. 3.sz. 1991 281-282.

VILT TIBOR

Vilt Tibor
szobrászművész

.sz.24.o.

VILT Tibor

portréja - Gulyás Gyula müve - szerepel Gulyás kiállitásán 1981-ben a Fészek Müvészklubban.

ld. a kiáll. ism. SIK Csaba: Gulyás Gyula portréi.

Uj Tükör, XVIII. évf. 48.sz. 1981. 3-4.p.

Érvényes 19.....tól....

Felkérjük,hogy a fenti kutatás
egy példányát az MTA MKCS Könyv
veskedjék.

VILT TIBOR

emlitve ld.Mészáros Dezső

Sóvári Zsuzsa:Kövek között.

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.31.sz.27.o.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész

„Madách" szobra a Margitszigeten.
(szept.)

Magyar Ifjúság, 1983. szept. 30. 24. old.

1021

Will Tibor Munkácsy-díjas érdemes művész

1973.I.1o.Kossuth 19.oo /5/Z.

Esti krónika I.

- Madách Imre születésének évfordulója előtt szobrot állitottak fel a Margit-szigeten.

A XIX.sz.nagy magyar drámairóját, Madách Imrének szobrát, születésének közelgő 15o.évfordulója jegyében már felállitották a Margit-sziget egyik legszebb pontján.

Halhatatlan klasszikus drámai költeményünknek,az Ember tragédiáját,a Mózes cimü drámának,megannyi lirai versnek, elbeszélésnek,esztétikai tanulmánynak a szerzője 1823.január 21-én született Alsószentgován.

Az évfordulóra fővárosunk köztéri szobrot állittatott Madáchnak.Annak idején,amikor a Madách szoborra kiirt pályázat nem járt sikerrel,ugyanis egyetlen szoborterv sem bizonyult igazinak,meghivásos pályázaton 5-6 szobrászmüvészt kértek fel ujabb szoborterv elkészitésére.

A biráló bizottság Will Tibor Munkácsi-dijas érdemes müvész munkáját ajánlotta felállitásra.Gránit talapzatra helyezve Will Tibor bronzból készült szobra ülő Madáchot ábrázol.

És a szigeten a hires rózsakertnél a napokban már fel is állitották.

Egyébként a nagy drámairóról Will Tibor készitette azt a mellszobrot is, amely ma a budapesti Madách Gimnáziumban látható.

1973.I.10.Kossuth 19.00 /5/4.

Reti krónika I.

- Madách Imre születésének évfordulója előtt szobrot állítottak fel a Margit-szigeten.

A XIX.sz.nagy magyar drámaíróját, Madách Imrének szobrát, születésének közelgő 150.évfordulója jegyében már felállították a Margit-sziget egyik legszebb pontján.

Halhatatlan klasszikus drámai költeményünknek,az Ember tragédiáját,a Mózes cimü drámának,megannyi lirai versnek, elbeszélésnek,asztétikai tanulmánynak a szerzője 1823.január 21-én született Alsószentgyörgyön.

Az évfordulóra fővárosunk köztéri szobrot állítatott Madáchnak.Annak idejen.Amikor a Madách szoborra kiírt pályázat nem járt sikerrel,ugyanis egyetlen szobortervy sem bizonyult igazinak,meghívásos pályázaton 5-6 szobrászművészt kértek fel ujabb szobortervy elkészítésére.

A biráló bizottság Will Tibor Munkácsi-díjas érdemes művész munkáját ajánlotta felállításra.Gránit talapzatra helyezve Will Tibor bronzból készült szobra Ülő Madáchot ábrázol.

Ez a szigeten a hiren rózsakertnel a napokban már fel is állitottak.

Egyébként a nagy drámaíróról Will Tibor készítette azt a mellszobrot is, amely ma a budapesti Madách Gimnáziumban látható.

Vilt Tibor

Leonardo da Vinci emléktábláját mintázta meg a müvész,-közli a lap: "Irodalmi Ujság" c. rovata.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. aug. 28.
V. évf. 24. sz. 8. lap.

Wild Tibor

Munkácsy Mihály portrépszobrát Békéscsabán, a Műcsarnok sétányon helyezik el.

(N.N.). Neue Denkmäler und Statuen in Ungarn. Neueste Nachrichten, Budapest 1974. aug. 7.

Vitt Tibor szobrászművész

margitszigeti Madách szobor emlétése

→ bsd. Kerényi Jenőszer
MŰVÉSZET 1985 jál. 17.

Művészet

1985. január

Vilt Tibor:
Kentaur halála
bronz 19×12×4 cm
1955.

Részlet a Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállításról

Egy kiállítás margójára

Vilt Tibor [szn]

Művészet 1985/7/11-15. old.

1

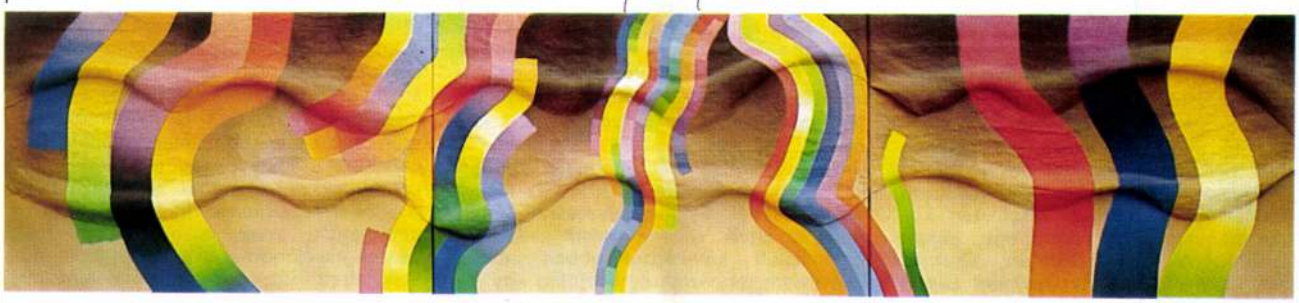

Aki e napokban-hetekben felfokozott várakozással lépi át a Műcsarnok küszöbét – túlzás nélkül állíthatjuk –, nem éri csalódás. Az utóbbi évtizedek egyik leggazdagabb, legsokrétűbb tárlata kínál a látogatónak egy alkalommal szinte át sem tekinthető vizuális élményzuhatagot.

A rokonszenvesen visszafogott hangú – mintegy a vállalkozás minimális programját meghirdető – katalóguselőszóban a rendezők így összegzik a kiállítás fő célkitűzését: „Ez a tárlat a rendezők szándéka szerint elsősorban a mai magyar társadalom legjellemzőbb vonásaira való érzékenységet kívánta dokumentálni... Az ünnepi bemutatkozás mindenkit meggyőzhet arról, hogy a mi társadalmunkban a képzőművészetnek helye és szerepe van mindenütt, ahol értelmes, alkotó emberi munka folyik." Az „understatement"-re emlékeztet e mértéktartó, szinte defenzív megfogalmazás, melynek a kiállított anyag maradéktalanul megfelel. Hozzá kell tennünk azonban, hogy ennél sokszorta többet is mondanak az együtt látható művek, és éppen e tartalmi többlet késztet az alábbiakban a teljesség igénye nélkül csokorba szedett problémák felvetésére.

Az előszóban deklaráltakhoz képest mást, annál többet, sokszorta többet sugall viszont a kiállítás címe: *40 alkotó év*. E megfogalmazás – hacsak nem szó szerinti jelentés nélküli védjegynek fogjuk fel – a leghatározottabban a történetiség dimenzióját állítja középpontba. A funkció, a koncepció és a válogatás többszörösen szűkített köre ezáltal feloldhatatlannak tetsző ellentmondásba kerül.

A seregszemle funkciója tiszteletadás a megtett négy évtizedes út előtt, annak dokumentálása, hogy a társadalmi alkotó tevékenység egy részterületén is mennyi kimagasló eredmény született, valamint a művészek elkötelezettségének magukkal a művekkel való bizonyítása. Mivel a kiállítás a ma is köztünk élő alkotók közös erőfeszítésének köszönheti létrejöttét, a válogatás lehetséges köréből szükségképpen rekesztődtek ki a tárgyalt

2

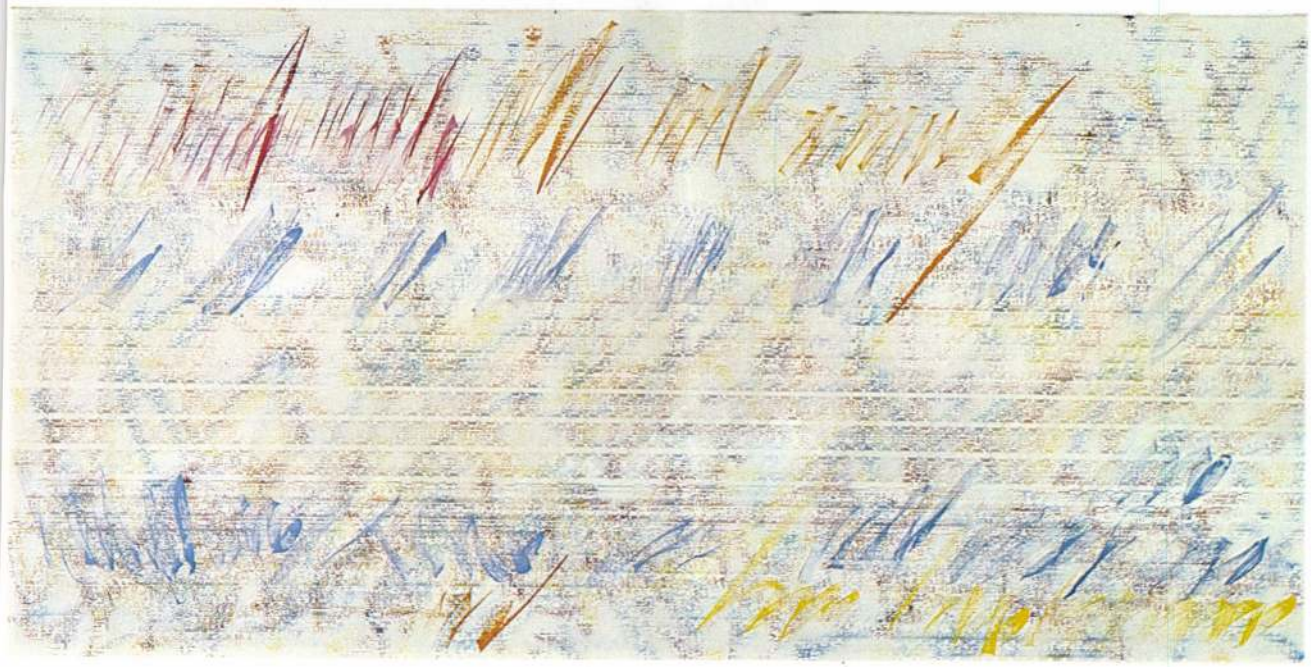

1 Keserű Ilona: Kompozíció Weöres Sándor tiszteletére,
olaj, vászon, 80x360 cm
2 Nádler István: Debussy,
olaj, vászon, 100x200 cm
3 Lóránt János: Memento,
olaj, vászon, 100x150 cm
4 Kárpáti Tamás: Megling imája,
olaj, fa, 31,5x47 cm

korszakban még alkotóerejük teljében tevékenykedő, de időközben elhunyt mesterek, valamint az itthoni munkásságukat határainkon kívül folytató, kiteljesítő, jelentékeny alkotók. *Csók István*tól *Korniss Dezső*ig, *Ferenczy Béni*től *Vilt Tibor*ig, *Kondor Béla*tól *Csohány Kálmán*ig hosszan sorolhatnánk a nemrég még köztünk élő és alkotó mestereket, kiknek művei nélkül aligha lehet átfogó képet nyújtani az elmúlt negyven év művészeti fejlődéséről. A földrajzi leszűkítés következményére elég csak egy példát idéznünk. A *Hantai Simon, Csernus Tibor, Lakner László* és *Gyémánt László* nevével jelezhető, egykor oly fontos stiláris vonulat jelentőségére Gyémánt egy kiállított mai kompozíciója épp hogy csak emlékeztet.

A jelenvalóság és történetiség e következetlen, különbözőképp értelmezhetű egyidejű megszólaltatása a beküldő művészeket is elbizonytalanította. Voltak, akik már muzeális emléknek tekinthető alkotásokat választottak ki, mások főművüket vagy annak valamelyik változatát mutatták be, ismét mások legfrissebb munkáik közül válogattak, vagy épp az évforduló ihlette műveiket küldték el a kiállításra.

Könnyű volna ezután páholyból kijelenteni, hogy a rendezői koncepció jelzett kétértelműsége, körvonalazatlansága miatt a kiállítás sem jelenkori művészetünk élő panorámáját nem képes teljességében bemutatni, sem pedig a megtett út legfontosabb csomópontjait nem dokumentálja kellő sokrétűséggel. Ám e maximális, sőt maximalista elvárásnak mindmáig egyetlen múzeumi vagy kiállítótermi bemutató sem volt képes eleget tenni, ezért leghelyesebb a hibát nem a kiállításban, hanem a beharangozott rendezői célkitűzés irrealitásában keresni.

Amit azonban mégis jogosan számon kérhetünk, az inkább az, hogy az anyag válogatásánál és elrendezésénél miért nem az egyik vagy a másik szempont érvényesült következetesebben, netán miért nem rendeztek egyidejűleg egy jelenkori keresztmetszetet reprezentáló és egy visszatekintő, fejlődéstörténeti bemutatót? Esetleg úgy, hogy a történeti áttekintést a közelmúlt klasszikusainak panteonjaként, elkülönített egységként a kortársi körkép kereteibe ágyazzák. Így elkerülhető lett volna, hogy a kiállítás időbeli dimenziója széles horizontú visszatekintés helyett jobbára csak a bennfentesek számára érzékelhető múltba kacsintásokká zsugorodjék.

Még egy igencsak zavaró – a szakembert kifejezetten bosszantó – hiányosság csökkenti még inkább a tárlat történeti áttekinthetőségét: a nem feltüntetett keletkezési évszámok. Ez annál érthetetlenebb, mivel a katalógust múzeumi szakemberek állították össze, a művek jó része jelzett, datált, és valamennyi alkotó él, tehát megkérdezhető. E hiány nemcsak a jövő kutatói számára csökkenti a bemutató forrásértékét, hanem a laikus látogató tájékozódását is megnehezíti. Az öt-tíz év alkotói termésről számot adó országos kiállításoknál e különös „takarékosság" még megbocsátható, ám négy évtizedes szóródású anyag esetében semmiképpen sem nélkülözhetőek az útbaigazító évszámok. Hiszen ha művészettörténeti analógiákat keresünk e negyven év történeti léptékéhez, akkor a *Manet* fellépésétől az *Avignoni kisasszonyok*ig ívelő időszakot említhetjük, avagy a nagybányai művészek zászlóbontásától *Vajda* érett műveiig eltelt időt. Ha pedig a mostani műcsarnoki korelnök, *Gábor Móric* 1889-es születési évszámától a legfiatalabb kiállítók várható eljövendő aktivitásának végpontjáig terjesztjük ki időhálónkat, akkor arra döbbenhetünk rá, hogy itt és most, egyazon falak között csaknem másfél évszázad magyar képzőművészei nyújtanak kezet egymásnak.

A válogatás a kiállítások előkészítésé-

3

nek legfontosabb mozzanata. Vall az alkotók kiállítási készségéről és a rendezők kiállítói hajlandóságáról egyaránt. Java művészeink részvételi aktivitásán nem múlott a tárlat sikere. Nem róhatjuk meg a szerénységből nem kiállító vagy az esetleg helyhiány miatt kiszorult alkotókat sem. Mégis szép számmal találunk igazolatlan hiányzókat, olyanokat, akiknek távolmaradása érezhetően szegényíti a kialakuló összképet. A legjobb bizonyítványt ezúttal festőink érdemlik. Az idevalók csaknem hiánytalan részvétele eredményeként a kiállítás táblaképanyaga talán a leggazdagabb kortársi seregszemle, amit valaha is e falak között együtt láthattunk. Érthetetlenül szegényes viszont a muráliák, illetve azok terveinek képviselete. Ha ezt összevetjük azzal, amit negyven év alatt e monumentális festői műfaj fontosságáról, közösségi funkciójáról, élenjáró szerepéről írtakírtunk, akkor értetlenül kell állnunk e bántó hiány láttán. *Barcsay Jenő* mozaikterve mellett egyedül *Gerzson Pál* ikerpannójáról jelenthetjük ki, hogy közösségi belső térbe kívánkozó alkotás.

A kiállításon látható grafikai anyag a festményekkel összehasonlítva megmagyarázhatatlanul leszűkítve, foghíjasan képviseli a korszak e területen keletkezett kimagasló termését. Ez azért is érthetetlen, mivel e művek helyigénye töredéke a festményekének vagy szobrokénak. Országos kiállításokon régóta polgárjogot nyert, kiváló fiatal grafikusaink egész sora maradt távol e bemutatóról, köztük nemzedékük olyan vezető egyéniségei, mint *Almásy Aladár, Maurer Dóra, Prutkay Péter, Somogyi Győző, Swierkiewicz Róbert, Szabados Árpád* vagy *Wahorn András*. A kiállított művek technikai, műfaji, irányzatbeli skálája is mintha szűkebb-szürkébb volna a korábbi kollektív bemutatók összképénél. Amit látunk, abban sok az érték, összességében ez az anyag mégsem reprezentálja kellő súllyal azt a kitüntetett szerepet, amit a magyar grafika egész képzőművészetünk megújításában betöltött. Az is nehezen érthető, hogy miért hiányoznak a kiállításról kitűnő illusztrátoraink művei, hiszen volt olyan időszak, amikor e terület művelői töltöttek be élenjáró szerepet, egész vizuális művészeti fejlődésünk motorjaként. A plakátok és karikatúrák kiemelt szerepeltetése meggyőzően cáfolja annak feltételezését, hogy az alkalmazott grafikai műfajok mellőzése valamiő szűkkeblű, arisztokratikus képzőművészet-értelmezés okán történt. Így a rendezői elképzelés eme öncsonkítását semmivel sem menthetjük.

A kiállítás központi termét betöltő gazdag plakátválogatás a tárlat történetileg legartikuláltabb, leginkább dokumentum értékű részegysége. Ugyanakkor itt a legbántóbb annak a minőségbeli fordított perspektívának az érvényesülése, amelynek következményeképp az időben visszafelé haladva egyre esetlegesebb perifériku sabb munkák képviselik korszakukat – a csak a még élőktől válogatunk elvének folyományaként.

A szobrok, kisplasztikák és érmek együttese a kiállítás legegységesebb kvalitású összetevője. Mármint amit látunk. Ugyanis a grafikusoknál nem kevésbé rangos hiánylistát kényszerülünk e területen is összeállítani. *Borsos Miklós, Makrisz Agamemnon, Somogyi József, Segesdy György, Mészáros Dezső, Melocco Miklós, Kő Pál, Lóránt Zsuzsa, Paizs László ...!?* Az anyagok, technikák, műfajok „választékának" felvonultatása itt sem tükrözi kielégítően a művészeti ág sokrétűségét, gazdagságát. A hagyományos bronzplasztika nyomasztó túlsúlyát csak viszonylag kevés fafaragvány, kőplasztika, fémkonstrukció szerepeltetése csökkenti. Plexi vagy más műanyag plasztikai alkalmazásának példáit is hiába

5

6

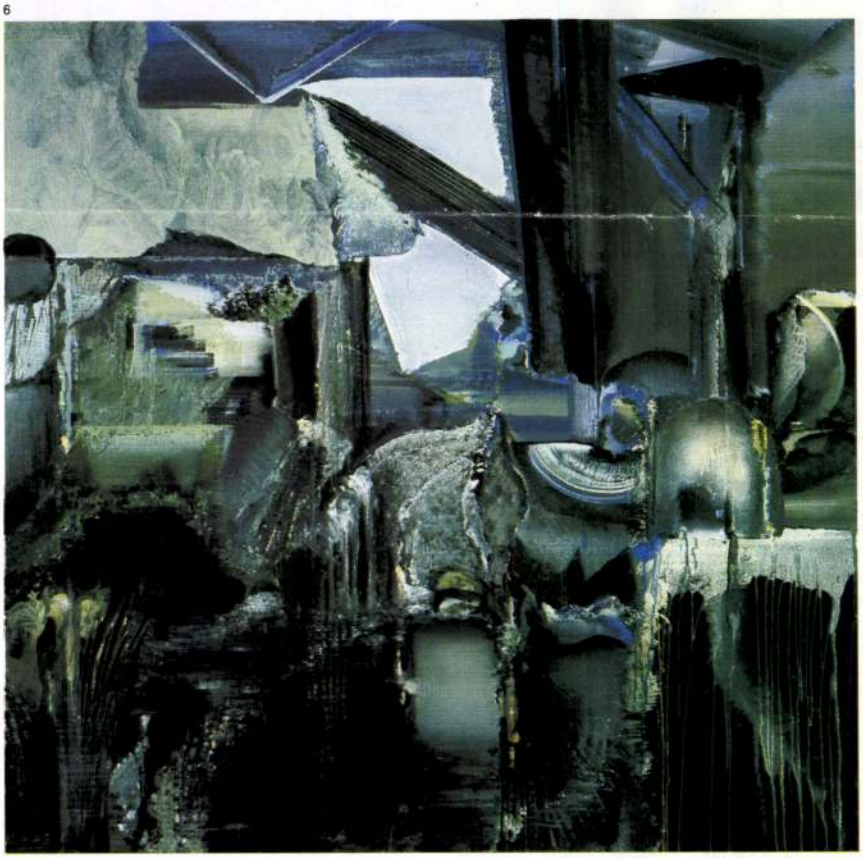

5 Mihályz Pál: Hajnal,
olaj, tojástempera, farost, 70x100 cm
6 Kokas Ignác: Legyen béke,
olaj, tempera, fa, 250x312 cm
7 Németh József: Tiszta forrás,
olaj, tempera, farost, 150x170 cm
8 Hézső Ferenc: Fóliasátrak,
olaj, farost, 70x100 cm
(fotók Somfai I.)

keressük, hasonlóan a korábbi kiállításokon hangsúlyos tárgyegyütteseket képező objektekhez. Az éremanyag az egész tárlat legegyenletesebb kvalitású tárgyegyüttese, a mértéktartó ízléssel válogatott sorozatok ez esetben valóban szerves egységgé állnak össze, vonzó kiállítási enteriőrt alkotva.

Végül különösen rokonszenves az az épületfotókból összeállított „tárlat a tárlatban", melynek eléggé nem helyeselhető erénye, hogy nem a nagy létesítményekre összpontosít, nem az építőtevékenység nagyságával kíván lenyűgözni, hanem a valóban művészi értékű alkotások közül mutat be vonzó válogatást.

A résztvevők körének tisztázását követi a kitől mit állítsunk ki kérdésének megválaszolása. Beküldő és zsüror felelőssége közös e tekintetben, hogy az egyes alkotókat a legjellemzőbb, legkvalitásosabb és a tárlat rendezési koncepciójába leginkább illő műveik képviseljék. Ha ez az együttműködés az előkészítés fogyatékossága miatt elégtelenül funkcionál, ha az anyag kiválasztása nem „kiállítás-egész"-ben gondolkodva történik, akkor könnyen előállhat az, hogy egyes művészek túl sokat, mások túl keveset szerepelnek. Kereteinket jócskán meghaladná a kiállított anyag ilyen szempontú részletes elemzése, ezért csak egy-egy szembetűnő példával szeretnénk érzékeltetni a nem kielégítő előkészítésben rejlő csapdákat. Azt, hogy önmagukban kvalitásos, fontos művek is félretájékoztathatják a nézőt egy olyan kiállításon, ahol az alkotásnak nemcsak önmagában-önmagáért kell helytállnia, hanem a minden oldalú összevetésben, a tárlat egységes koordináta-rendszerében is ki kell vívnia az őt megillető helyet. *Bak Imre* játékos motívumokból felépített, szellemes és színdús vászna például önmagában kitűnő alkotás, kevesebb elemből építkező, visszafogottabb színezésű, „szikárabb" munkái azonban sokkalta inkább képviselik alkotójuk piktúránkat jelentősen gazdagító egyéni stílusát. *Bartha László* szintén kiváló kvalitású, munkásságát országos közgyűjteményben képviselő festményt állított ki, ám azt a kivételes fejlődéstörténeti helyet, melyet a mester a balatoni jégzajlás motívumvilágát újraértelmező tájmetamorfózisaival vívott ki a hatvanas években, az itt látható kép kevéssé reprezentálja. *Szurcsik János*nak a paraszti munka heroizmusát megérzékítő, apoteózis igényű vásznai szintúgy inkább kívánkoznának e kiállítás falaira, mint megkapó színvilágú, ám kissé rezignált, melankolikus *Vasutas*-kompozíciója.

Ha a rendezők – *Sós László* és *Kemény Éva* – szerepét, munkájuk eredményét kívánjuk méltatni, netán bírálni, akkor először körül kell határolnunk a kiállítás létrehozásában rájuk háruló feladat mibenlétét. Mivel a szerényebb léptékű tárlatoktól eltérően e vállalkozást a széles körű munkamegosztás jellemezte – koncepció kialakítását és a válogatást népes előkészítő apparátusra, szervezőbizottságra és bírálóbizottságra bízták –, a rendezőkre ez esetben a megszokottnál kisebb feladat várt: az anyag elrendezése és a kiállítás

Budapesti szoborleltár

1985. február 11-én, a főváros felszabadulásának negyvenedik évfordulója alkalmából a Szabadsajtó úti *Budapest Galéria* termeiben nyílt meg a *Negyven év köztéri szobrai Budapesten* című kiállítás. A tárlat mintegy hetven modell és kétszáz fotó felsorakoztatásával válogatást mutatott be Budapest legutóbbi négy évtizedének köztéri, az állandóság igényével elhelyezett, monumentális alkotásaiból. A kiállítást kísérő vaskos katalógusban a rendezők az 1945 óta köztulajdonba került, megközelítően 800 mű közül 544 reprodukcióját és adatait közölték. A bevezetőben *Zsigmond Attila,* a főváros köztéri alkotásait telepítő, gondozó, felügyelő és nyilvántartó Budapest Galéria főigazgatója leszögezte: „Az elmúlt négy évtized alatt kortárs szobrászatunk nagyszámú képviselője jeles politikai emlékműveket, emlékőrző szobrokat, díszítő plasztikákat alkotott a fővárosban is, az értékes tartalomhoz saját művészi kifejező eszközeit rendelve."

Lyka Károly, a századforduló magyar szobrászatát áttekintő könyvében még a szállóigévé lett, kellemetlen hírnévről szólt: „Budapest a rossz szobrok városa." A helyzet tehát – ez a Lyka Károly és a Zsigmond Attila megállapításának összevetése nyomán levonható tanulság – megváltozott. A „jeles" művek felállítása, az „értékes tartalom" jelenléte, a „saját művészi kifejező eszközök" térhódítása révén Budapest a szép és jó szobrok városa lett. E státusmódosulás bizonyítékát, bizonyításának szándékát vélhetjük felfedezni a kiállítás megrendezésének puszta tényében is, hiszen egy-egy ünnepi periódus nem a rossz, hanem a jó művek számbavételének, s nem a kudarcok, hanem a sikerek leltározásának időszaka.

A látszat azonban csal, elégedettségre nem lehet okunk. A budapesti közterek felszabadulás után telepített szobrászati produktumainak általánosító, pozitív megítélésében ugyanis az a bizonytalansági tényező a meghatározó, amelyet a feldolgozás, az esztétikai elemzés hiánya indukál. Lyka Károly „szállóigéjének" igazságtartalmát a kiváló művészettörténész könyvével, tanulmányaival és az elmúlt években közreadott, alapos szakirodalmi feldolgozások sorával igazolhatjuk. A közelmúlt negyven évének azonban – a budapesti és országos termésben való eligazodáshoz és így Zsigmond Attila kijelentéséhez – hiába keressük a megítélés érvei és ellenérvei ütköztetése során körvonalazódó, kikristályosuló tájékozódási pontjait. A hiátus megszüntetéséért éppen a Budapest Galéria munkatársai tehették volna meg az első lépéseket, a tárlat kata-

1

2

látványának megtervezése. Nekik kellett a körülmények megszabta játéktéren belül megtalálni-kiküzdeni azt az optimális kompromisszumot, amely az anyag térigénye, belső tagolódása és az épület adottságai közötti ellentmondást volt hivatva áthidalni. Mindenekelőtt azzal kellett számot vetniük, hogy a Műcsarnok teremegyüttese nem alkalmas egyvonalú, kötött utas, a nézőt kézenfogva egy kizárólagos irányba vezető kiállítás befogadására. Csak helyeselhetjük, hogy ezt nem is erőltették. Azonban mégis kissé meglepő volt az, hogy az első terembe lépve semminemű közvetlen vagy közvetett utalást, támpontot nem sikerült felfedezni arra vonatkozóan, hogy a kínálkozó három közül mely irányba tanácsos továbbindulni. A termek gyors végigjárása sugallta végül azt a következtetést, hogy a kiállítást legcélszerűbb belülről kifelé haladva, középről kiinduló, tetszőleges irányú csigavonalsétákkal fokról fokra birtokba venni, majd ezután elidőzni huzamosabban egy-egy teremben-teremcsoportban. Mintha a plakátbemutató átlós elrendezésű csillaginstallációja is azt sugallná, hogy a virtuális központból a különböző irányokba azonos eséllyel indulhatunk felfedező utunkra.

Ám e látszólagos rendszertelenségben mégis olyan mélyebb értelmet vélünk felfedezni, ami különösen rokonszenvessé teszi a rendezők elképzelését. Ők ugyanis végre nyíltan mertek szakítani a műcsarnoki kiállítások évtizedek óta változatlan hierarchikus felépítésével, a rangos középtermek és a lefokozó hatású oldalszárnyak kimondatlanul is érvényesülő alá-fölé rendeltségi viszonyával. Az, hogy az összes helyiség eme egyenjogúsítását az első terem nehezen áttekinthető labirintussá szabdalásával is elősegíteni vélték, megbocsátható tévedés. Ugyancsak kissé kusza a grafikai terem installálása, arról azonban nem a rendezők tehetnek, hogy az épület tervezője a lovardaszerű nagy termek mellett nem alakított ki intimebb, emberléptékű kabinetsorokat. Az oldaltermek látványa általában kiegyensúlyozott, installációjuk mértéktartó, a rendezői rutint dicséri, hogy a gazdagság nem válik zsúfoltsággá, sokkoló élménydömpinggé.

Az összbenyomás kedvező hatása sem feledtetheti azonban azokat a bántó következetlenségeket, melyek az egyes teremrészek, falak figyelmesebb megtekintésekor tűnnek szemünkbe. Se szeri, se száma egyazon falon az időrendi, minőségbeli, műfaji vagy stiláris bakugrásoknak, az egymás mellé nem illő, egymás hatását rontó vagy éppen hamis értékrendet sugalló műpárosításoknak. A bukdácsoló képsorok, a törpe telepítésű portréerdő, a szűk folyosókba préselt nagy vásznak fullasztó térhiánya sok jobb sorsra érdemes alkotás érvényesülését gátolja meg, sok művet fokoz le.

Végül, amit egyik oldalról nézve vitathatatlan érdemként emeltünk ki – a hierarchikus kiállításrendezési tradíció elvetését –, azt nem sikerült maradéktalanul mással helyettesíteni. Nem sikerült a merev alá-fölé rendeltségi szisztémát az autonóm, egyenrangú műcsoportok kölcsönhatásának rendszerével felváltani. Olyan rendszerrel, ahol az egymás mellett élő, egymással konfrontálódó irányzatok csoportosulások helyének, viszonyának erőteljesebb hangsúlyozása segítene szemléletessé tenni fejlődő-változó képzőművészetünk dinamikájának mozgatórugóit, folyvást módosuló összképének modelljét.

7

8

Theisler György

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész /1905–1983/.

A mai adás témája a köztéri szobrok Nagykanizsán; Nagy Katalin beszélget Bojár Ivánnal: „a térnek és a plasztikának a kapcsolatával vissza kell nyúlnom a műtermekbe. Itt zárt térben születik meg a szobor makettje és általában itt történik az előszürizés, hát volt alkalmam végigniézni, mikor Vilt Tibornak a kígyával viaskodó beteg emberet hogyan sikerült tönkretenni, mert nem oda került, ahova azt eredetileg szánták."

/említve/.

Láttuk, hallottuk.

1983. VII. 13. Petőfi 10.45 /Bereckiné/.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983).

Július 1.-óta látható a Műcsarnokban a „Művészeti Szimpozionok eredményei" c. kiállítás sorozat első tárlata, amelyek a magyarországi szobrász művésztelepek eredményeit mutatja be. – 1967-ben Székesfehérváron volt az első – Takács Gábor készített akkor dokumentum filmet. Az öt szobrász: Laborcz Ferenc, Schaár Erzsébet, Szebényi Imre, Varga Imre és Vilt Tibor. Ők 1967 kora őszén a székesfehérvári Könnyűfémműben dolgoztak hat héten át – bizonyára nem gondolták, hogy ők öten „szimpozion". Pedig összejöttek, sőt a munka hevében tanácskoztak is.
Vilt Tibor munkája ma is áll, pedig azóta jó néhány év telt el.

Stúdió '83.

1983. VII. 19. Televízió 20,55

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983).

A Műcsarnokban és a Hungexpo BNV területén aug. 14.-ig látható az a kiállítás, amely szobrászatunk új eredményeit mutatja be. – Kialakultak a hazai és nemzetközi alkotókkal kiegészült ily műhelyek. Elsőként említhetjük a szekszfehérvári Könnyűfémmű 1964-es kezdeményezését, ahol Laborcz Ferenc, Schaár Erzsébet, Vilt Tibor, Szebényi Imre és Varga Imre dolgozott együtt. Sajnos ez egyszeri alkalom maradt, nem volt folytatása. – s ezen a kiállításon Vilt és Schaár egy-egy műve jelzi a hajdani találkozó jó indítványát.

(említve).

L. M.: Művészeti Szimpoziumok.

Kisalföld, 1983. júl. 30. 9.-old.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész

a székesfehérvári Csók István Galériában rendezték meg a huszadik század magyar művészete című kiállítást. —

Vilt Tibor plasztikája /repr./

Acsay Judit: Tévutak, zsákutcák nélkül?
Magyar Ifjúság, 1983. dec. 16.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész /1905-1983/.

„Kalapos férfifej" c. /repr./

b. r.: Hétnül a képtár kiállítási terme.
Vas Népe, 1984. dec. 1.

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész /1905-1983/.

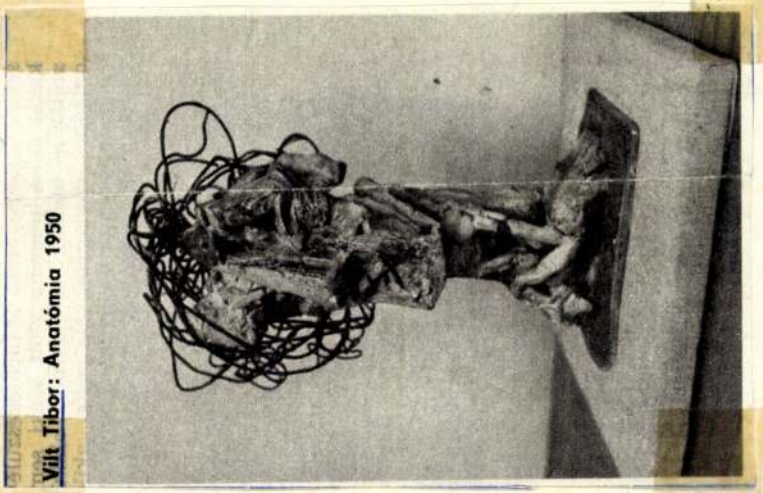

Lakatos Mária: Vásárló múzeumok.
Magyar Hírlap, 1984. júl. 28.

Vilt Tibor

Farkas Attila: Római iskola - II
Kiállítás a Keresztény Múzeumban

Esztergom, 1985. 11. 24

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1993).

Tal. Vasilescu János műgyűjtő évtizedek óta hazánkban élő műgyűjteményéből ma nyílik kiállítás az Erzsébet híd pesti hídfőjénél a Szabadságtér irányára nyíló kiállítóteremben. — Láthatunk itt Schadr Erzsébet, Vilt Tibor, Pierre Székely műveket.

Jó reggelt!

1984. III. 14. Kossuth 4.2.5

BAKOS ILDIKÓ szobrászművész

Vill! (Zsidó magyar)

→ VILT TIBOR szobrászművész

Művészet 1985. ja. 16–18.o.
VI. Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás

Csiky Tibor szobrászművész

→ VILT TIBOR szobrászművész

/Művészet 1985. jan. 16-18 o./
VI. Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás

FUSZ GYÖRGY szobrászművész

→ UILT TIBOR szobrászművész

Művészet 1985. jan. 16–18.
VI. Nemz. Kisopl. Kiáll.

PÁL ZOLTÁN szobrászművész

→ VILT TIBOR szm.

Művészet 1985. jan. 16-18. o.
VI. Nemzetközi kispl. kiáll.

MELOCCO MIKLÓS subrásmínész

VILT TIBOR szm.

Az élő modellről vett gipszöntvény emlétése

Művészet 1985. jan. 17 o.

MSAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-738, 340-726

Tibor Vilt

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 JAN. 3 01

1021

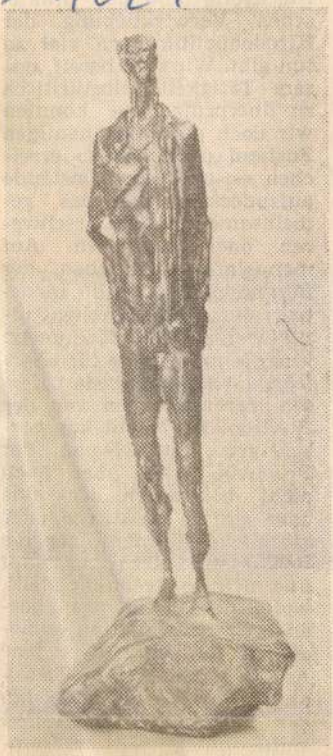

Tibor Vilt (1905—1983): Einsamkeit

Kunst des 20. Jahrhunderts in der Nationalgalerie

mangelndes Verstehen der Bündnispolitik und innerhalb deren der Kirchenpolitik weisen die Meinungen hin, die den Dialog für überflüssig halten und statt dessen Verhandlungen von der Position der Macht aus vorschlagen. Zur Lösung der Probleme trägt aber auch nicht bei, wenn der eine oder andere Geistliche oder kirchliche Würdenträger die Realitäten nicht beachtet und nicht in Rechnung stellt, wofür die Bedingungen herangereift sind und ob es begründet ist, diese oder jene Angelegenheit auf die Tagesordnung zu setzen. Ich bin der Meinung, daß solche Auffassungen nie zu konstruktiven Lösungen geführt haben.

Die Probleme ließen und lassen sich nur am Verhandlungstisch beilegen.

SCHAÁR ERZSÉBET szobrászművész

→ VILT TIBOR szm

Az élő modellről vett gipszöntvény említése

Művészet 1985. jan. 17. o.

Jovánovics György szobrászművész

→ VILT TIBOR szm

Az élő modellről vett gipszöntvény
emlékezése

Művészet 1985. jan. 17.o.

Pinczehelyi Sándor grafikusművész

→ VILT TIBOR sm

"Kockakö" motívum említése

(Művészet. 1985. jan. 17.o.)

Maurer Dóra grafikusnőtési

→ VILT TIBOR sm

"Kockakő" motívum említése

(Művészet 1985. jan. 17.o.)

Gáyor Tibor

"utcakő"

→ Vilt Tibor sz

MŰVÉSZET 1985/1/17

Gulyás Gyula sz.

"utcakő"

→ Vilt Tibor sz.

MŰVÉSZET 1985/1/17.

ATTALAI GÁBOR textiltervező iparművész

→ VILT TIBOR sz.

"kocleáris" motívum említése

Művészet. 1985. jan. 17. o.

1983.VII.4. Televizió 2 S.Gy.

1021

Vilt Tibor Kossuth-díjas szobrászmuvész 1905-1983.

TV-hiradó 2

- Érdekes szabadtéri kiállitást nyitottak ma délben a Szabadság-hegyi Rege-parkban. A Jókai Klubnak a kortárs képzőmüvészetet bemutató sorozatában most a nagyatádi szobrász alkotótelep müvészeinek fából készült szobrait állitották ki. Ez az alkotótelep 1975-ben alakult. Az elmult években 59 mü készült ott. A magyar müvészek mellett külföldiek is részt vesznek a telep munkájában. Az itt készült legjobb szobrokból nyujt izelitőt a főváros közönségének a most megnyilt tárlat 5 nagy szobra. Wild Tibor Szobor és állvány c. kompoziciója. - M izser Pál Egység c. szobra - Szöllősi Enikő Tört oszlopa - Mészáros Mihály Dózsa c. munkája és a japán Akira Nasizava Élet kettő c. alkotása. Valamennyi tölgyfából készült. A tervek szerint a Rege-park szoborkiállitása közeli hónapokban ujabb szobrokkal is bővül.

Vilt Tibor szn

Gulyás Gyula sz
róla Zéssi tett portréja
ill.

-> Czinder Antal szn

MŰVÉSZET 1985/11-12/
50-51

Vilt Tibor

— **Vilt Tibor** életművét bemutató kiállítást nyitottak szombaton Székesfehérvárott, a Csók István képtárban. A tárlaton a huszadik századi magyar szobrászat egyik legeredetibb mesterének százznál több alkotása látható. Az 1983-ban elhunyt művész első gyűjteményes tárlatát ugyancsak Székesfehérvárott rendezték meg 1965-ben. A mostani kiállítás május 11-ig tart nyitva.

Népszava 1986. 114.3.

MDK

Vilt Tibor

Női fej, bronz

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 18.1.

Vilt Tibor

Női fej, bronz

MDK

Vilt Tibor

Női fej, repr.

Magyar müvészetért. 194o. febr.

Vilt Tibor

Női fej c. szobra

repr

KMTárs A magyar mű-
vészetért kiáll. 1940. febr.

TÉLI KIÁLLITÁS

BUDAPEST, 1891

Ára 1 frt.

KIADJA AZ ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

Vilt Tibor

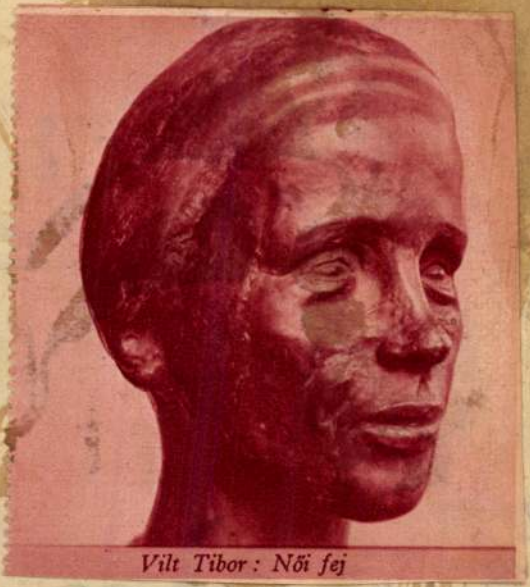

Vilt Tibor: Női fej

Pesti Napló képes mell
1936. márc. 15.

helyett:

4 fillérért kapják.

egyaránt - hasznukra fordithatják az
megtalálhatnak benne mindent, ami
[illegible] tehetőseknek
nak ingere, a kevesebb [illegible]
a sok "takarékos" és mégis izes étel

könyvkereskedésben

zsébet körut 18-20

420. Vilt Tibor: Női fej.

Magyar művészet
1940 febr.

393. idősb. Vastagh György: Gróf Hadik János.

Vilt Tibor, szobrász

d: Huszár Imre

Vadas József: Rezignált bohócok 12.

Élet és Irodalom · Bp. 1985. júl 26. XXIX/30

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész

a Műcsarnokban rendezték meg az országos tárlatot, melyen szerepel Vilt Tibor alkotása, Flenore Tamástól érzékeny arcmást készített, alu-miniumban. (emlitve).

Wagner István: Elmélyre vágva.
Magyar Hírlap, 1982. máj. 1. 4. old.

Vilt Tibor (szobrászművész)

üvegszobor

lsd → Z. Gács György fotó
(Művészet 1985/3/24. old.)

Bilt Tibor

Lugosy Mária szobrai

Magyar Nemzet, 1986. IX. 9.

Vilt Tibor szm

"Bücsü" c. Szobor

→ Berda Ernő f

MŰVÉSZET 1985/10/28

Vilt Tibor szobrász

SÍREMLÉKAVATÁS. Születésének 80. évfordulója alkalmából pénteken a Farkasréti temetőben felavatták Vilt Tibor szobrász, Kossuth-díjas kiváló művész síremlékét, Gólyás Gyula munkáját. A síremléken koszorút helyeztek el a Művelődési Minisztérium, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja képviselői.

Népszabadság, 1985. XII. 14

Vilt Tibor

A Mücsarnokban és a HUNGEXPO BNVterületén aug. 14-ig látható az a nagyszabásu kiállitás, amely szobrászatunk fejlődésének térhóditásának uj eredményeit mutatja be.

Uj műhelyek alakultak.; elsőként a székesfehérvári Könyűfémmi 1967-es kezdeményezése, ahol LaborczF, Schaár E, Vilt T., Szebényi I. és Varga I. dolgozott együtt. Vilt és Schaár egy-egy műve jelzi a hajdani találkozó jó inditványát.

Losonczi M. "Találkozás, megbeszélés, műhely. Művészeti szimpozionok eredményei."

Hajdu-Bihari Napló 1983. aug. 19.

Vilt Tibor

kiállítása Toronyban

Népszabadság, 1986. VII. 30

Vilt Tibor

Férfi mellszobor

Pesti Napló képes melléklete
1936. márc. 15.

EDDIG 30.0

FOGY

AZ INYESMESTER

2500 rece

Az Est-lap

diszes vás

Vilt Tibor

Magyar Kulturszemle
1940. 3-4. füz.

Vilt Tibor : *NŐI FEJ.* Bronz A szobormű jól érzékelteti az emberi arc felépítését s egyszersmind visszaadja annak magasabb szellemiségét is. *(„A magyar művészetért" c. kiállításon.)*

Z E T I S Z E M L E

ikai felkészültséget és főleg szerkesztési képességet, mint l. az olajfestés. Az aprólékosság, ami nagy képeken sokzor hibaszámba mehet, a kis méreteket kedvelő grafika nűfajában kedvesen hat és egyáltalán nem zavar. Ez az ka annak, hogy olyan művészek, kik mint festők közepeek, a grafika műfajában akár elsőrangúak is lehetnek. — Mindez, amit a grafikáról eddig mondottunk, természetesen nem jelenti annak lebecsülését. Csak azt akartuk hangsúlyozni, hogy a rajz és akvarell technikában, kifejezésben s művészi célban egyaránt eltér a nagy festészettől. Benne lsősorban a kis finomságok és a részletek szépsége virágik ki.

Hogy a magyar művészet e műfajban is milyen értéket elent, arra meggyőző erővel mutat rá *a Szépművészeti Múeum ez évben megnyílt LXXV. grafikai kiállítása.* A cím: *A magyar rajz ötszáz éve* talán kissé túlságosan sokat ígér. Ne felejtsük azonban el, hogy — bármennyire is hiányos a kiállítás középkori anyaga — a rendezők a néhány bemutatott XV. századi miniaturával hangsúlyozottan ki akarták melni, hogy a magyar rajzművészet nem a XIX. század vívmánya, hiszen gyökerei mélyen belenyulnak a renaissance s gotika világába. A közvetlen folytonosság ugyan a mosoha történeti viszonyok miatt majd 300 évre megszűnt, de ez nem ok arra, hogy kódexeink gyönyörűen díszített miniatür-remekeinek egész sorát magunkénak ne ismerjük el. Mivel kódexeink legnagyobb része könyvtárakban nyert elhelyezést, e kiállításon csak elvétve szerepelhettek. Különösképen került *a váci ötvöscéh szerkönyve* és *Nagylucsei Orbán egri püspök zsoltáros könyve* a Múzeum grafikai kiállítására. Az első a XV. század első feléből, a másik az utolsó negyedéből való. Már a Múzeum tulajdona az 1400-as évek elején festett finom *pozsonyi miniatura*, mely Krisztust ábrázolja a keresztfán. A régi magyar grafika hagyatékából sajnos több nem került ez alkalommal bemutatásra. Annál gazdagabban vonul fel előttünk rajzművészetünk második virágkorának termése.

Már a múlt század elejéről is igen figyelemre méltó alkotásokkal büszkélkedik a kiállítás. Főként *Pollencig József* színdús tollrajzaira és *Ferenczy István* síremléktervére gondolunk. Kedves hangulatot árasztanak *Markó Károly* vízfestményei, melyek a maguk friss aprólékos rajzukban és [illegible] sokkal üdébb benyomást keltenek, mint a

Vilt Tibor

Pesti Napló képes mell.
1936. márc. 15.

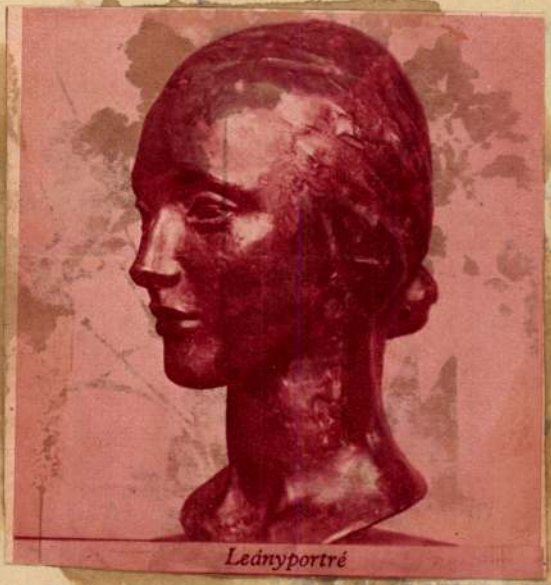

Leányportré

00 PÉLDÁNYBAN

OTT EL

SZAKÁCSKÖNYVE

pt 510 oldal

ok előfizetői

zonkötésben

Vilt Tibor szobrász M.D.K.

Művei a kiállításon

Pernecsky Géza: Magyar szobrászat 1920-194[illegible]
Kiállítás Székesfehérváron
Magyar Nemzet 1966. márc. 25. 4.l.

VILL Tibor BOLTRÁS

P.P.V.

MDK

Vilt Tibor

Leányfej, br. .

20.sz. M.festészet és szobrászat. M.Gal. és Móra F.Múz. Szeged 1966.

MDK

Vilt Tibor

Gyermekfej

Kontyos nő

Férfifej

Oltványi-Ártinger I.: Vilt Tibor szobrai. Magyar Müvészet 1938. 302-311.l.

Vilt Tibor mobrási

Bronzteje nagyon a KUT jubiláris kiállításán a Nemzeti kalaban

Lyság 1937 XI. 20.

Vilt Tibor.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeom 1936-ban

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Vilt Tibor.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeom 1937-ben

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

~~Borsos Miklós~~

tovább

Vilt Tibor

nobrászok.

cód

Kállai Ernő: Két nobrász. Alkotás.

1947. 11–12. sz.

trépmáv

1941 ápr

1942 138. lánlás

16/43

205

1943

113, 155

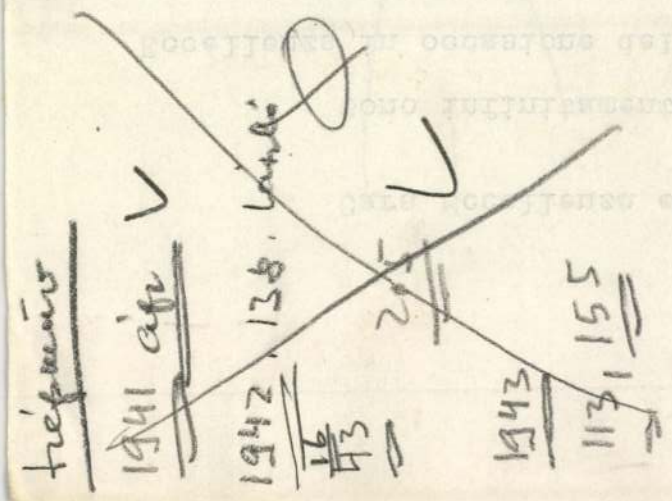

Cara Eccellenza ed amic

Sono infinitamente liet
Eccellenza, in occasione del soggi
mandato il Dott. Bugelli ai ~~luogh~~
egli potrà avere
e spero che ~~potrà avere~~ tutte le
si troverà bene nel nostro paese.

Ricordo anch'io con pia
insieme, che mi auguro ritornino p
~~potrà presto ripetere la sua semp~~
moglie ricambia sentitamente i sa
Vostra Eccellenza
prego di voler cortesemente aggiu
~~xxixxi~~ ossequi.

Con i più cordiali salu

M.D.K.

Vilt Tibor szobrász

Műve a Szépművészeti Muzeum szobrgyűjteményében

Kislányfej.

Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 206.l.

M.D.K.

Vilt Tibor szobrász

A 30-as évek során került müve a Szépmüvészeti Muzeum szoborgyüjteményébe.

Leányfej.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956. Bp. 1956. 2oo. 1.

VILT TIBOR, szobrász, * Budapest 1905 dec. 15. Az iparművészeti iskolában és állami ösztöndíjjal Rómában tanult. 1928. az UME kiállításán az Ernst Lajos-díjat nyerte és Női fej c. művét a Szépműv. Múz. vette meg. 1929. a Tamás Galériában volt koll. kiállítása. 1930. a bpesti Szent Imre-kiállításon dícsérő elismerést kapott. 1933. megkapta a székesfőváros Ferenc József jubileumi szobrászati díját. V.-től való a hűvösvölgyi Pasaréti-úti templom előtt felállított két ferencrendi szent szobra. Egy terracotta női feje a Fővárosi Múzeum tulajdona.

F. J. II 5924

Werkes und ist in 5 Liefer. in 8 mit 54 Textbogen und über 500 eingedruckt. Abbildungen à 3 M. complet. Gebunden 16 M.

Für Schmetterlingssammler sowie für alle Entomologen empfehlen wir:

Sigmund von Praun,

Abbildung und Beschreibung

europäischer

Schmetterlinge

Nun vollständig in 42 Lieferungen oder 170 Kupfertafeln mit mehr als 2300 Arten in Abbildung und Beschreibung.

Preis für die Lieferung nur 2 M. 80 Pf.

Aus denselben einzelne Familien, als abgeschlossenes Ganzes, apart **Papiliones** mit 42 Tafeln, 32 M. 50 Pf., **Bombyces** mit 25 Tafeln, 18 M. 50 Pf. **Sphinges** mit 11 Taf. 9 M., **Noctuae**, mit 41 Tafeln, 31 M. 50 Pf., **Geometrae** mit 20 Taf., 15 M. 75 Pf., **Microlepidoptera** mit 32 Taf. 24 M. 75 Pf.

S. v. Praun,

Abbildung & Beschreibung

europäischer

Schmetterlingsraupen

in systematischer Reihenfolge.

Nach des Verfassers Tode durchgesehen und ergänzt

von **Dr. E. Hofmann**

vom k. Naturaliencabinet in Stuttgart.

Complet in 9 Lieferungen in gr. 4 mit je 4 colorirten Kupfertafeln und dem entsprechenden Texte à 6 M.

Hieraus part in kart. Bänden: Macrolepidoptera (M. 40), Microlepidoptera (M. 20).

Spirula, Bull
lus, Vitrina u
Bulimus und
Clausilia, Pu
und Tornatel
culacea, Phy
naeus, Helicir
ria, Paludina
catella, Palu
nopsis, Paluc
Turbo, Troch
la, Gobulus, P
cuna, Adeorl
torina, Neriti
thina u. Recl
pura, Cassis,
um, Eburnea
Ranella, Trit
u. Fasciolari
bea, Conea,
Oliva, Ancill
la, Erato, C
Haliotis, Da
Malleacea,
Tridacna, H
ta, Unio, Cy
la, Cardiace
racea, Mact
compl. Exer
setzungen e

VILT Tibor

Nagy Heléli

MÉt, 1994/1-2. 179,
181, 183, 184, 185, 186

om tanácsos (ajánlásával

május 30-án kérvénnyel

yhoz, amiben új nemességért

lyamodott.[39] Nemességre ôt

háry István, ezen kívül

[40] Sámuel ekkor a Koháry

[41] Cimeres nemeslevelet

ban kapott - József, Já-

na nevû gyermekeivel e-

fogalmazódott meg az a

rályi privilégiumban ré-

"...észrevesszük hû a-

th Sámuel hívünk hûségét

Vilt Tibor, Kossuth-díjas szobrászművész (1905–1983.) 4.) Folytatás.

2. Érzékelések, 1974.
Üveg és fém, 155 x 320 cm.
(repr.)

2. Érzékelések, 1974. Üveg és fém, 155 × 320 cm

1

1. Katedrális, 1966. 26 cm

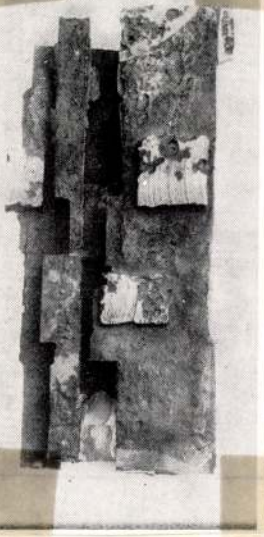

6

6. Emberpár, 1952. 30 cm

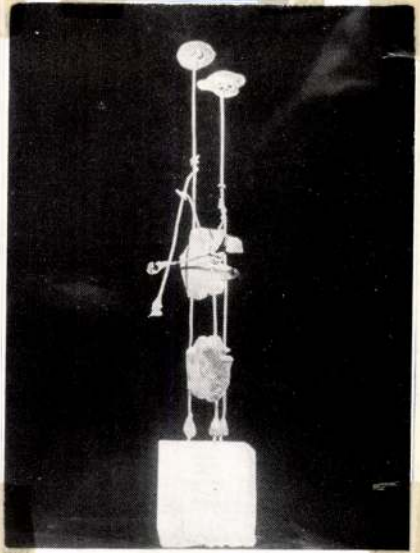

Magyar Építőművészet, 1984. 4., 59–60–old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1977 — 8
Alföld
Vilt Tibor
1021

(Folyt

Vilt Tibor: Gulyás Pál

ratim! rokona
hogy néha tu
kegyességet.
ztem az olmü
vólt. – A va
k-torok- s fog
ett magamat
ben is szegé... cassamnak nagy csonkúlást
oskadt testem mellett őrtálló két gránátos
on felyül került.
yu hidegtől magamat megóvnom; mert a
ész útas csapatot szánakon kellett Hallein-

rta könnyü bundámat, s megdermedve és
Már azomban egészen jól vagyok.
t nem irhatok egy szót sem. – Ennek kife-
vakat. – És ha lehetséges vólna is irnom,
étek azt meg szabad embernek nincs kép-
felfogni. – Jobb hát e tárgyról örökre hal-

köz-konyhából kapok ebédet (levest, hust,
mily bóldogok vóltak szolgálóim! – Reg-
tségeket saját pénzemből kell teljesitenem.
gszigorubbat, s még e szerént mindennap
tségem.
büntetve, hozzátok kell fordulnom kedves
n fogtok rólam megfeledkezni.
ben a fuvarbér sokra menne, – küldjetek
nert ezeket a vas nagyon keveri és nyövi,
m semmivé lettek már. – Bóldog napjaim
etemeimet.
zen czim álljon: „K. Tooth Mihály várfo-
ncsnokság utján".
felejtkezhetem meg Idvezitőnk azon mon-
– Ennélfogva egy fönségesebb, – lelket il-
enként 9 órakor szoktam imádkozni maga-
n órában érettem, s magatokért. – Igy bár
vben, istenileg egyesülve maradunk. Ezen
n nem birom, magyarúl pedig nem szabad
ot. – Ezt küldöm (nem jött el.) Hajdani
Ur lefogja ezt magyarra forditani. – Ol-

Vilt Tibor

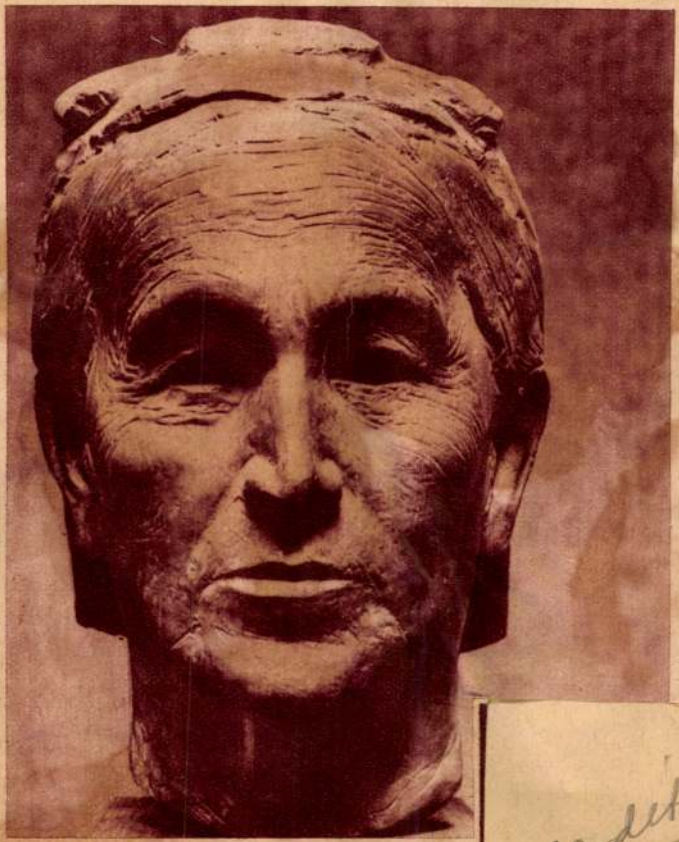

Vilt Tibor: Tanulmány

fordít

MAGYARSÁG

A Szépművészeti Muzeum ujabb,

10 1934 julius 22

rdekes szerzeményeinek kiállitásáról (l. Szobrok)

VILT TIBOR

Ismeretségünk különös eredetű.

Jó néhány éve, hogy fáradtságomat elűzzem, kinyitottam Frankfurtban a televíziós készüléket. Hamarosan felvillanyozódtam. A modern magyar képzőművészetről számoltak be a második csatornán. Többek között megszólaltattak egy aszkéta külsejű, élénk szemű, kissé deresedő hajú művészt. Mély zengésű hangját elnyomta a németben a kérdést: mi is az, ami így fellelkesített, ami így aktivizált? Hiszen addig nem mutattam különös érdeklődést a képzőművészet iránt? Nem tudtam magamnak válaszolni. Megérzéseim, benyomásaim vonzottak a művészhez. Alakjainak könnyed lebegése, törékenysége, formálásának újszerűsége, életkorát meghazudtoló frissesége miatt éreztem közel magamhoz. Alkotásai a lelkét tükrömiközben ujjai láthatatlan játékot játszottak.

— Van fűrészed? — szólalt meg egy idő után.

— Persze. Lent, a kis műhelyben.

Több szó aznap este nem esett. Másnap színes építőkockákból felrakott obeliszket pillantottam meg a reggelizőasztal közepén. A kockák egyik oldala ferdére vágva, különböző

nek a bárpulton. Már éppen meg akartam szidni a gyerekeket, amikor megpillantottam Tibort. A teraszon ült, némán. Egyik kezében üveglapra simított ezüstpapírok. Előtte a reggeli fényben tükröződő Orta-tó, két kilométernyi távolságra a szemközti part, kilátótoronnyal és a 32 kápolnával. A tó közepén margitszigetnyi sziget, óriási kolostorral, villákkal. Teljes csönd és nyugalom.

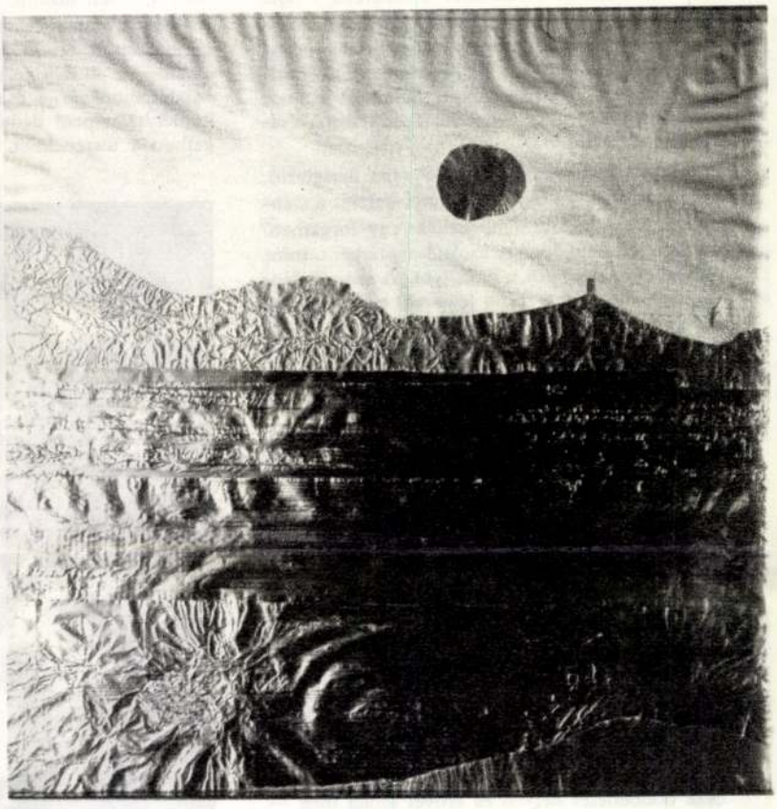

Tájképek ezüstpapírból

met fordítás. De a szöveget úgyis mint valami háttérzenét hallottam. Szemeim a szobrász ujjaira tapadtak, amelyek egy figurát tartottak, s fürgén követték Szerelmespárjának karcsú vonalait, a megformálás technikáját utánozva. Szinte újramintázta légies, az ölelkezést sejtető mozdulataikat. Majd egy lándzsáját dobásra emelő kentaurt láttam. A lándzsa már repült, alig tartották a kentaur ujjai.

Én is alig tartottam magam a karosszékben. Felugrottam. „Nekem ezeket látnom kell közelről", pattant ki belőlem, s máris mentem a telefonhoz, hogy kapcsolatot találjak a mitsem sejtő művésszel. Sikerült. Addig is, amíg találkoztunk, számtalanszor föltettem magamzik, gondoltam. S ha ez igaz, akkor már ismerem is. Így is volt. A harmadik mondatot már mint régi barátok váltottuk az érzelem- és a gondolatvilág azonos hullámhosszán.

Amikor Vilt Tibor, hiszen ki is lehetne más, akiről szólok, először meglátogatott Frankfurtban, éppen költözködőben voltunk. Új lakhelyünk előkertjét tervezgettem. A levendulakékre festett ház kirítt a többi villa közül, noha azok is élénk színűek voltak. De a fenyők, rózsák, rhododendron bokrok, amelyek a szomszédos előkerteket díszítették, nekem egyhangúnak tűntek. Sohasem szerettem az átlaghoz tartozni. Persze, ezt Tibornak nem mondtam. Ő sem szólt. Csak egyik cigarettáról a másikra gyújtott, szögállásban. Néztük. A feleségemnek nem tetszett. Nekem annál inkább.

— Hússzoros nagyságban kell kiönteni, színezett betonból — hangzott a művész „használati utasítása." Majd áttértünk más témákra. Mintha mi sem történt volna az elmúlt éjszakán. Játszi könnyedséggel rázta ki ujjából a megoldást.

Úgy hozta a véletlen, hogy egy évvel később tanúja lehettem egy újabb rögtönzésnek.

Az őszt Felső-Olaszországban töltöttük. Szokásom szerint reggel tízig vertem az írógépet. Majd a teraszra indultam, hogy izmaimat megmozgassam. Útközben bosszankodva vettem észre, hogy fóliájuktól lecsupaszított csokoládétáblák hever-

Halkan mögé lopakodtam. Tibor körömheggyel szántotta a fóliát. Vonalai fokozatosan „előhívták" a tájat. Majd hirtelen megfordította az üveglapot és a másik oldalon folytatta a „fényképezést". Az ezüst fólia mindkét oldalán kép! És a körmök barázdái nem folytak össze, nem keresztezték egymást! Máig sem értem, hogyan varázsolta elő ezt a technikai csodát, amelyet ő csak játéknak tekintett.

Hogy milyen szoros kapcsolatban áll Vilt Tibornál a modern technika és a játékos költői képzelet, azt néhány nappal később tapasztalhattam. Kávézás közben a lét biológiájáról faggatott. A mulandóság és az anyag összefüggéséről beszéltünk. A sejtekben lejátszódó semmitől semmiig körfolyamat-

Budapest 1981/4

ságát szólogatja, mint a párizsi, nem véres, nem halálos, nem tüntet idétlen, kispolgári léhaságával, mint a bécsi. Kezdettől fogva igényesebb volt, fényesebb és kényesebb, irodalmibb mindegyiknél. Egy kis nép szellemi fényűzésével rendeztük be."

Benedek Miklós, Császár Angéla és Szacsvay László műsora, az utóbbi évek legsikeresebb színházi produkciója, a *Budapest Orfeum* mintha Kosztolányi szavait igazolná. Elsősorban avval, hogy ki mer lépni az orfeum műfajából. Minden sorával kilép és ugyanoda tér vissza. Az Orfeumba — és vele a történelembe. A kabarébа, s rajta keresztül a harcterekre, királykoronázásokra, szerbiai futóárkokba, közép-európai országutakra: a *Magyar hiszekegy*től a fajüldözésig, a Schőberl-ágytól (gyártja természetesen Schőberl Róbert udvari szállító) a Lőwingerjét feddő dáma csavaros észjárásáig.

Két kávéházi asztal, fogas — rajta újságtartó, kalap, pántlika — pár szék, ennyi látható a színpadon. És a legfontosabb kellék: egy forgatható szerkezet, amely éppúgy szolgál naptárként, mint öltözködést elősegítő búvóhelyül. A kabaré szövege (zenéje, tánca, tréfás jelenete) emlékeztet az időre, a „naptár" csupán sokkol. Ismétel, tudósít. Egy picit a múltat idézi és (döbbenetes egyezésekkel) néha a jelent. Avval, hogy kimondja az évszámokat, elősegíti a sírást. Máskor meg röhögtet.

Idézzük föl a sort: 1907, 1910, 1914, 1918, 1919, 1921, 1929, 1933, 1938, 1941, 1945. Géppuskasorozat sem lehet keményebb. Persze, játékként minden elviselhető: Trianon, Szép Ernő *Árva Pál*ja, Weiner Istvánnak a fajőrületet már korán előrevetítő *Néger smokk*ja, Vajda János Reinitz Béla zenéjével énekelt *Szegény öreg koldus*a. Különös, ebben a közegben a könnyű operettdalok is megnőnek, s talán ebben az átváltozásban van a *Budapest Orfeum* legnagyobb értéke. Zerkovitz—Harmath *Nefelejcs* című operettjének betétje, a *Nagy Arany, Nagy Ezüst* akkor hangzik föl, amikor az első világháborúban elvesztett karokat és lábakat már semmivel sem lehet pótolni. Ugyancsak döbbenetes helyen és erővel szólal meg — Benedek Miklós előadásában — Erdélyi Mihály *Sárgarigófészek* című operettjének egyik darabja: „Az ember egy léha, egy könnyelmű senki, / És mégis ma mily nehéz embernek lenni."

Vélhetnénk: a giccsnek — pontosabban: a könnyedebb hangvételű dalnak és versnek — is jelentőséget tulajdonít a szerkezet. A maga helyére teszi; beilleszti egy (történelmi) folyamatba. Nem magyaráz, nem értelmez, mindent rábíz a hangulatra. Ahol édeskés a hang, ott is megborzong az ember: ez volt a huszadik századi magyar történelem. A polgár önmagát neveti ki — s mily szerencse, hogy gyakran önvédelmül is szolgál(hat) ez a nevetés. Nagy Lajos, akinek egy-egy rövid írása itt is felhangzik, rajzolt ily könyörtelen képet kora társadalmáról a *Budapest Nagykávéház*ban. Szenvtelenül, már-már nevetségességbe fúlóan, komoran. Ne hökkenjünk meg: a *Budapest Orfeum* méltó párja ennek. Legalábbis az összképet tekintve az. Mulattat? Hát persze! Meztelen karok, farukat riszáló cseléd-lányok, „húsukat" áruba bocsátó dámák, egymást heccelő éjszakai linkek, politikai viccekbe bölcselmet — a túlélés filozófiáját — csempésző „senkik", puskáikat tisztító, korzózó bakák, csasztuskától mámorosodott munkások tűnnek föl a pódiumon. És a kávéházi élet: megunhatatlan alakjaival, sikamlós tréfáival, felfokozott szenvedélyeivel. A színészek komédiázása és Orosz István hangulatosan előadott kísérő zenéje önmagában is érték.

A néző azonban, ha van szeme, mást keres. A sajátosat, az egyedit. Az elhallgatott és egy-egy beállításban külön is hangsúlyt kapott szavak, jelenetek mögött azt a megnevezhetetlent, amely csak ürügyként használja az operett és kuplé érzelmes szabadszájúságát. Ha nem hangoznék profánul, Benedek Miklós, Császár Angéla és Szacsvay László szabadságfölfogásáról regélhetnék. A szemérmes hazaszeretetről, humánumról, mely minden alakjuk mögött megbúvik. Pontosabban: a sejtelmes dalok, félrevivő tréfák mögöttesében is érzékelhető arcról. Arról, melyet a válogatás — úgy vélem, nagyobb részt Benedek Miklós munkája — csak még jobban kiemel. Ez a kuplébírálat nem dédelgeti, mert nem is dédelgetheti a történelmet. Belehasít. Kérdőre vonja az embert — és ítélőszék elé állítja. Olyan dolgokról beszél, melyeket történészkongresszusoknak s egyéb tudományos seregszemléknek kellene megvitatni. Kosztolányi Dezső már 1915-ben *(Nyugat)* megérezte a kabarénak ezt a mindentől megkülönböztető értékét: „A föld felett való színházakban ugyanis bajos igazi művészetet űzni. Itt, a föld alatt, talán még lehet."

Tragédiánkat — hiába könnyes mosoly, önfeledt kacagás, viccek tömkelege — egyetlen doboz jelképezi. Fényképek vannak benne. Nevek, amelyek kort, gondolkodásmódot, tartást jelölnek. Értéket és talmit, humánumot és becstelenséget. Benedek nem mondja, hogy *ez volt a kor*, csak fényképeket ad kézről kézre: ha szembenézünk velük, jobban látjuk magunkat. Íme: Teleki Pál, Hegedüs Gyula, Bethlen István, Huszár Pufi, Hóman Bálint, Zilahy Lajos, Németh László, Márkus Emilia, Székely Mihály, Gömbös Gyula, Darányi Kálmán, Ódry Árpád, Imrédy Béla, Fürst Sándor, Békeffi László, Kabos Gyula, Sztójay Döme, Jávor Pál, Kosáryné Réz Lola, Bartók Béla, Petschauer Attila, Somlyó Zoltán, Horthy Miklós, Rejtő Jenő. És végül: a névcserébe űzött *névtelen*, akit sohasem kérdeztek meg, aki mindent elszenvedett. Még jó, ha életben maradt. Mennyi esély volt erre? Halk, dizőzhangon elsuttogott dalok felelnek: *Jó éjt, drága kis hadnagyom, jó éjt!* Császár Angéla a korabeli előadásmódot utánozva, s attól mégis eltérve, azt is láttatja, mi van emögött: Szibéria, Don-kanyar. Sötétben — közben bombáztak is — vonagló alakja, érzelmes búcsúja: protestálás.

Ne gondoljuk, hogy csupán az irodalomként érzékelhető (irodalmi rangú) szövegek, versrészletek, jelenetek adják a történelmi látomás keretét. Vajda János, Ady Endre, Kosztolányi Dezső, Nagy Lajos, Bálint György, Gábor Andor, Szép Ernő — „fő" műsorszám az egyik, a másik csak összekötő — nélkül, igaz, elképzelhetetlen a *Budapest Orfeum*. De éppúgy „üres" lenne egyetlen könnyedebb hangú kuplé, korabeli divatos dal kimaradásával is. Az összkép, az egymás mellé rendelés a lenyűgöző: ahogy a pesti polgár álmodja a történelmet, ahogy fél, örül, szenved, csalódik. Önmagát látja minden mozdulatban — és az országot. Három arc, három színész segíti mindehhez. Szacsvay László a megvert, Benedek Miklós a *Berger Zsigá*val jellemzett elegáns, Császár Angéla a honleányból lett dizőz. Persze, nem ilyen egyszerű, hiszen mindhármójuknak ezen kívül még száz alakja van. Pillanatonként, helyzetenként változtatják arcukat (hangjukat): harctéri indulót énekelnek és udvarló dalt, kávéházban bohóckodnak és pincében dideregnek. A *Budapest Orfeum*-ot másodszor Wesker *A konyha* című drámája után néztem meg: ott Szacsvay gumikötényes és csizmás konyhafiút, Benedek az automata gépiességével dolgozó cukrászt, Császár Angéla pincérnőt alakított. Egy órán belül változtak át orfeumi figurákká, bújtak frakkba és estélyibe, vetkőzték le szögletes mozgásukat. Hogy ez az átváltozás művészi kiteljesedést is hozott, a *Budapest Orfeum* mutatja leginkább.

Szacsvay László, Császár Angéla, Benedek Miklós

Iklády László felvételei

ról, amelynek egyes pontjait az élet fázisainak tekintjük.

— Ezt a komplexumot én térben fogom kifejezni — szólt Vilt. Majd felugrott, s kihozott a szobájából egy körülbelül 40×30 centiméteres dobozt.

— Rómában kezdtem el ezt a játékot — mondta, és felém nyújtotta a dobozt. A tetején kulcslyuk alakú, celofánnal fedett nyílás volt. Bekukucskál-

ber kívánságait, munkakörét és az élet múlását jelentik.

— Ha csak egy szobanagyságú kockát készítenének el, bele tudnám sűríteni az ember teljes életét szobrokkal, figurákkal — mondta.

De addig csak az elgondolkoztató, felnőttek számára készített „játékot" forgathattam órákon át. Nem győztem gondolataimat követni, melyeket a szobákba való „betekintések"

Kisplasztikák

SILLÓ-SEIDL GYÖRGY

VILT RÖGTÖNZÉSEI

Obeliszkterv fakockákból. A szerző felvételei

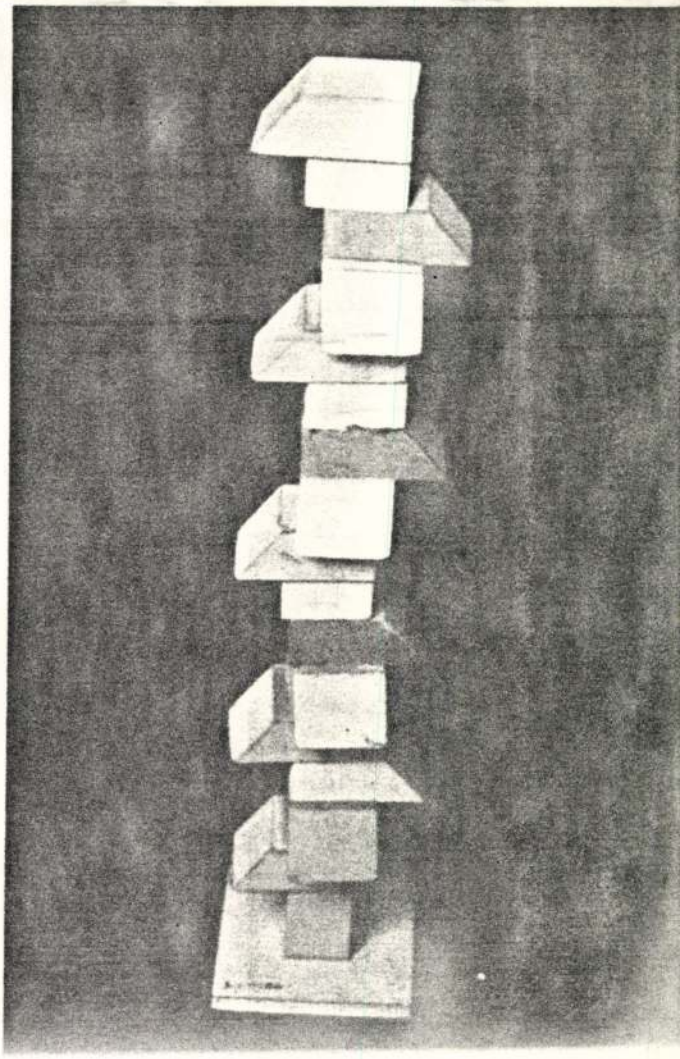

tam. Először, mint minden lyukleső, tájékozódni próbáltam. A kezdeti szürkeségből alakok, tárgyak körvonalai bontakoztak ki.

Leemeltük a doboz tetejét. Tibor tíz, harmonikaszerűen összehajtott játéksorozatot varázsolt elő belőle, amelyeket kockává nyitott ki. Egyelőre be nem népesített szobákat láttam az egyik átlátszó falon át.

— Az ember életét fogom plasztikusan bemutatni — magyarázta. S megkezdődött az ember „fejlesztése". A „0" ponttól, vagyis a petesejttől a következő kocka anyaméhén keresztül a gyerek megszületéséig. A „szobákban" a valóság: a fejlődő gyerek, a házaspár, az aggastyán, testi mivoltukon felül jelképek is, melyek az emváltották ki belőlem. Csak játék az élet? Tekintsük annak? Mindenesetre semmit sem szabad mellre szívni, könnyedén kell mindent venni. A föld forgását nem tudjuk feltartóztatni. Az „izzadás közt hősi bért aratni" értelmetlenség, sehová sem visz.

A szobák, a kockaobeliszk, az ezüstpapír-panoráma, meg sok egyéb mű, Vilt Tibor másik arcát mutatja. A kanti gondolkodást homo ludensszé fejlesztő Huizinga felfogását. Az „artista ludenset", a játékos művészt, akinek testi és szellemi rugalmassága valószerűtlenné teszi a feje fölött elrepült 75 évet. Bizonyára az életet is olybá tekinti, mint a gyerek a játékot, de van-e komolyabb dolog a játéknál?

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tibor Vilt,

BUDAPESTER RUNDSCHAU
1983 AUG 15

1021

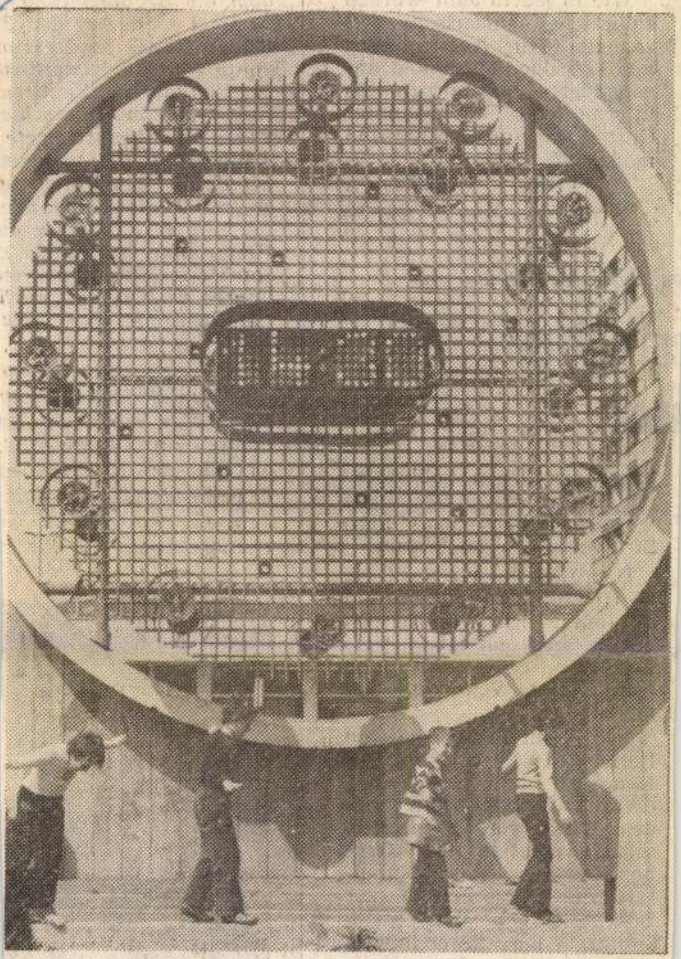

Im Budapester Wohnviertel Örmező wurde die Konstruktion „Die Uhr" von Tibor Vilt aufgestellt

TESCO
TRO baue
Informatic
Wie in j
zahlreiche
zeugnisse
mit Leipzi
gemeldet –
internation
Garant für
moderne Te

es Ministerrates

enunglücke men

Verantwortlichen beider Unglücke wurden Verfahren wegen Regelverstoßes bzw. Strafverfahren eingeleitet.

Dem Bergsturz in der Grube Új-Ebszőny bei Dorog am 27. Juni, bei dem ein Bergarbeiter starb und einer Verletzungen erlitt, liegt kein menschliches Versäumnis zugrunde.

Die Kommission, deren Bericht der Ministerrat zur Kenntnis nahm, ordnete an, die Schutzmaßnahmen gegen Schlagwetter zu verschärfen und in allen Gruben des Landes die Einhaltung der Vorschriften zur Behebung von Betriebsstörungen, bei Sprengungen, Lüftung und im allgemeinen der technologischen Sicherheitsbestimmungen zu überprüfen.

An der letzten Vorrunde
bik selber teil, ferner au
Hintze, der ein in der D
Buch über den Zauberwi
Hintze wurde dann auch
ten Vorrunde. Prof. Ru
einen verletzten Finger,
Würfel aber trotzdem no
ten. Zur Endrunde trate
Sieger der Vorrunden an
die Spannung riesig groß.
28 Sekunden (Weltrekord
der Sieger fest. Es ist de
Jens Golmer, der als G
chenendaufenthalt für z

Vilt Tibor

GÁBORJÁNI SZABÓ KÁLMÁN

18. San Vito. Fametszet.
19. Velence. Fametszet.
20. Lázár feltámasztása. Fametszet.

SZATHMÁRY ISTVÁN

45. A 148-ik Zsolár. Pergament.
46. Szent Imre. Pergament.
47—51-ig pergamen miniaturák.

SZŐNYI ISTVÁN

13. Leányfej. Tus.
14. Hegyoldalon. Rézkarc.
15. Tájkép. Rézkarc.
16. Falusiak. Szénrajz.
17. A Duna partján. Tus.

SZUCHY FERENC

52. Kerámiák.
62. Fontana.
63. Szenteltvíztartók.

VÉGH ILONA

53. Diana.

VILT TIBOR

54. Vívó. Sportvándordíj. Bronz.
64. A Római Magyar Akadémia házi kápolnájának Mária Terézia korabeli stilusban készült miseruhája.

Klebelsberg emlékkiáll
tárgym. 1933.

KUZMIK LIVIA

58. Plakettek.

MOLNÁR C. PÁL Fametszetek.

1. Három királyok.
3. Szent család.
4. Jelenetek Szent Ferenc életéből.

MOLNÁR MÁRIA

65. Monstrancia.
66. Ostyatartó.
67. Kehely.
68. Kehely.

PATKÓ KÁROLY

35. Bárkavontatók. Rézkarc.
36. Halászok. Rézkarc.
37. Perugia. Rézkarc.

PÁTZAY PÁL

57. Ülő nő. Relief.
61. Női alak. Terracotta.

SÁRKÁNY LÓRÁND

44. Kompozició tanulmány. Tempera.
40. Akttanulmány. Tollrajz.
38. Akttanulmány. Szénrajz.

Vilt Tibor

szik valahogy, sötét víziója is felderül. Ez érzésváltozásnak megfelelően a fontainebleau-i erdő más-más részét keresi fel. Mikor érzése felszabadult a nyomasztó hatások alól, az erdő napsugaras, derült részeihez, a sous-bois-k álomba merítő, misztikus csendjéhez, a Dormoir sűrű lombozatához vonzódik. De mikor reményei hervadoznak, kedélye borúsabb, szenvedélye erőszakosabb, érzésvilága betegesebb lesz, kerüli a derült színeket és megy be a Bas-Bréau óriás tölgyeihez, magányos nyárfáihoz, elhagyott útjaihoz, komor, rőtbeborult színeihez ... Aztán mikor élete utolsó éveiben újra nyomasztó viszonyok közé kerül, víziója hatalmas képekké magasztosul. Ekkor éri el fejlődése legmagasabb fokát.

A természetet most már új szemmel látja, színszépségeket teremt és mutat be, amit érzéseinek eredeti, sajátos egyéniségében gyökeredző, komor, fojtott szenvedélyű, lázas, szaggatott előadása segít elő. Lelke néma haragját, a magába fojtott szenvedélyt, a lelkét tépő keserveket, tehetetlenségének szívettépő bánatos tudatát öntötte természet-

Vannak rajzai, melyekben több víziója rejlik. Íme egy erdőbe vezető út, melynek láttán egész sora a képlátománynak ébredt fel benne. Ez 1875-ben készült, teljes erejében művészi technikájának. Technika alatt nem a megtanulható kifejezési eszközöket értem, hanem azt, amit Liebermann így fejez ki: „Das Ausdruckmittel der Phantasie." Ez a vízióhoz alakul. E motívumban Paál feljegyzi az elemeket. A képtér közepén a magányos házat, mely mellett az út elvezet, jobbra a kerítéssel elzárt fák csoportját, feljegyzi sietős vonalkákkal a talaj mozgalmasságát, a felhők ornamentikáját s főleg a fák vonalait. Benne volt e jegyzetben egy egész sor látomány.

Újabban kettőt ismertünk meg belőle. A kisebb a fény-árny misztikumát sugallja, a napfény foltjainak játékát a házfalon, a kerítésen, az úton, a fák sűrűjében elhalva. Elhagyja a rajz baloldaláról a kerítést, mely körülfogja a napfénytől megvilágított fák sudarát. Ahelyett homályt borít az útszéli erdőaljára és a szemet fel-

VILT TIBOR: GYERMEKFEJ

Orsz. M. Szépművészeti Múzeum. A Tamás-galéria kiállításából

MAGYAR MŰVÉSZET
1929.108.l

hogy a mostanihoz hasonlóan rövid idő alatt ismét új kiadás jelenhetik meg majd belőle s ez kevesebb kifogásra fog alkalmat szolgáltatni. Azonban a Művészeti Lexikon a fentiek figyelembevételével addig is ez új formájában hasznosan szolgálja a művészet és különösen a magyar művészet fontos ügyét.

Oroszlán Zoltán

BUDAPESTI KÉPESKÖNYV. (15+11 o. szöveg, 199 kép. Somló Béla kiad. Bp. é. n.)

A „*Magyar tájak, Magyar városok*" c. sorozat második kötetéül a „*Budapesti Képeskönyv*" jelent meg a könyvpiacon. A több munkatárs segítségével készült kötet elősorban dr. *Genthon* István és *Nyilas-Kolb* Jenő körültekintő munkásságának köszönhető, míg a metszetek kiválasztását és magyarázó jegyzetekkel való ellátását *Kelényi* B. Ottó végezte. A „Soproni Képeskönyv" ismertetése alkalmával hangsúlyoztuk e vállalkozás értékeit és kiemeltük sajátos érdemeit. A második kötet dícséretreméltó módon hasznosítja az első tanulságait: külső megjelenésben, belső tartalomban egyaránt növekedett értéke. Többet nyujt minden téren és híven követi a kitűzött célt: „az időt, a teret, az életet... képpé egyszerűsíteni". Sok szeretetteljes munka, beható előkészítés előzte meg a könyv keletkezését és biztosított számára valami egyénien meleg, vonzó jelleget. Az anyag kie téren figyelemreméltó munkát végez. Azonban a Budapesti Képeskönyv e szembetűnő kiváló tulajdonságai mellett sem tudunk teljesen megszabadulni attól az érzéstől, hogy a munka valahogyan gyorsított ütemben folyhatott, aminek káros következményei itt-ott eléggé kiviláglanak. Tudjuk, hogy a nagyközönség előtt ezek talán rejtve maradnak, de éppen azért kell az ilyen széles rétegekhez szóló munkában kerülni minden, zavart okozó részletet, mert jóformán sohasem lehet őket többé a köztudatból kiirtani. Az egész munka ízléses és tetszetős összeállítása könnyen elfeledtet velünk néhány időrendi zökkenőt, ami az összeállításba vegyült, vagy nehány értelemzavaró cserét a képaláírások között. Ám ezektől eltekintve is zavarja a figyelmes olvasót az olykori egyenetlenség a képaláírás és a magyarázó szöveg közt, vagy néhány valószínűtlen datálás egyes emlékeknél. Igy pl. a Rákóczi-úti Rókuskápolna a képaláírás szerint 1711-ben épült, a magyarázó szöveg pedig hozzáfűzi, hogy 1739-ben megnagyobbították. Ezzel szemben tudjuk, hogy csak a kicsiny, az utca színtjénél mélyebben fekvő szentélyrész korai, az egész templom és homlokzata később keletkezett. A „Három nyúl" kaszárnya udvara a képaláírás szerint a XVIII. sz. végén épült, a szöveg szerint a XVII. századbeli épület a XIX. sz. elején alaposan átépült. A pontos adatok Kovács dr. idevágó dolgozatából megállapít-

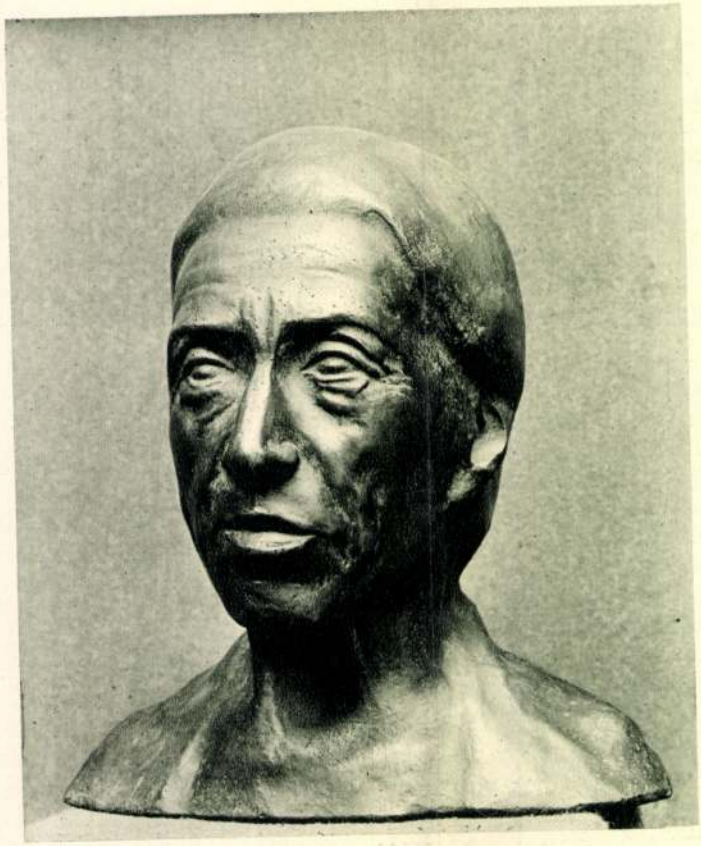

Vilt Tibor : Arcmás

Magyar Művészet
1935. 12 3. f.

Vilt Tibor: Önarckép

VILT TIBOR SZOBRAI

Három szobra van a *Szépművészeti Múzeum*ban, kettő a *Fővárosi Képtár*ban, egy a *Debreceni Múzeum*ban. Rajzaiból is őriz néhányat a *Szépművészeti Múzeum*. Gyüjteményes kiállításokon kétszer is bemutatta már munkáit, amellett hogy majdnem minden jelentősebb tárlaton ott láttuk egy-egy szobrát. Két évet töltött *Rómában*. Mindez úgy hangzik, mintha olyan művészről lenne szó, akinek már multja van. Pedig életének regénye néhány sorban elfér. Három évig járt az *Iparművészetibe*, két évig a *Képzőművészeti Főiskolába*; kapott díjakat és dícsérő elismerést és megnyerte a főváros *Ferenc József jubileumi szobrászati díját*. Még csak tíz éve mult, hogy lerázta magáról az iskola porát.

Ennyi az egész, ami élete külső körülményeiről feljegyzésre méltó. De mennyi küzködés, töprengés, próbálkozás és önkínzás búvik meg ezek mögött a szerény életrajzi adatok mögött! Ha az „izmusok" útvesztőjébe tévedt századeleji fiatalság nem járatta volna le a *chercheur* szót, *Vilt* Tibort bízvást fel lehetne ékesíteni ezzel a ma oly korszerűtlen jelzővel. Mert az ifjú művész valóban nem vett át készen semmiféle klasszikus vagy modern formanyelvet; minden eddigi korszakában maga kereste meg mondanivalóihoz a kifejezés szobrászi nyelvét. De ez a keresés mindig csak lépésről-lépésre vitte tovább, sohase ugrott fejest másoktól átvett stílusok veszedelmes örvényeibe.

Mikor — szinte még növendék korában — nem látta, nem is láthatta egy nagy egységben az emberi alak csodálatos szerkezetét, hanem csak részekben és részletekben tudta megfigyelni, beérte azzal, hogy csupán az arcot mintázta meg. Afféle maszkok voltak ezek; arcok a fülig, vagy kissé azon túl levágva. De persze ezeket a töredékeket is természet után mintázta. Csak lassan — ahogy az arcon egyre hátrább és tovább haladt — zárultak össze a formák emberi fejekké. De csak fejekké. Még a fej törzse, a nyak is

1938.

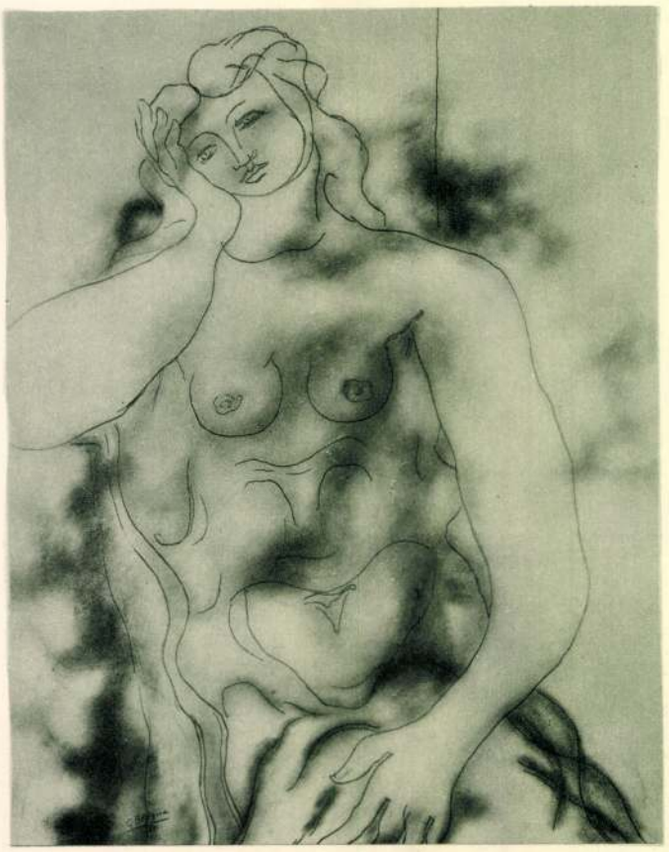

Braque, Georges: Rajz. 1925

don világraszóló stílusbeli újításokat vitt véghez.

Hogy Braque és vele a kubizmus a festészet súlypontját az ábrázolásról a felület szerkezetes és dinamikus telítésére, mondhatnók: realizálására, aktiválására tette át, az kétségtelenül a gép támasztotta szellemi helyzettel is összefügg. A gép nemcsak a tárgyak folyton megújuló özönét zúdítja az emberre. Olyan mechanikus ábrázoló és reprodukáló eszközöket is ád a kezébe, amelyekkel a tárgyilag már amúgyis mérhetetlenül megsokasodott valóság képét a különböző tükrözések szédítő forgatagában vetítheti és szórhatja szanaszét a világba. A gépesített tárgyi látszattá súlytalanodott és mozgósított ábrázolás eme lavinájával szemben, a szellemi védekezés önkénytelen, reflexszerű mozdulata gyanánt, a festészet a maga egész képzeleti és művességbeli erejét olyan pontra veti, amelyhez a gép hozzá nem férhet. Olyan pontra, amely a befogadó és újra ismétlő ábrázolás minden, még oly szabad árnyalatával szemben is a lehető legszélsőbb másik végletet, az *újat teremtés* pozícióját jelenti. A gép és a gépesített reprodukció a tárgyi ábrázolás fékevesztett inflációját, végső felhigítását hozta magával. De ne felejtsük el, hogy a régi társadalmi kötöttségből és annak szellemi eresztékeiből kiszabadult kép fölhigítása már a festészetben is bekövetkezett — az impresszionizmus útján. Az a törekvés, amely ennek a fölhigított képnek a megszilárdítására céloz, a tárgyi ábrázolás irányában múlhatatlanul szentimentális reakcióhoz vezet. Lásd a németek ú. n. új tárgyilagosságát, az olasz novecentot és a neoklasszicizmust. A festői képet modern, azaz a gépi civilizációval és a mechanikus ábrázolással szemben is helyt álló értelemben csak úgy lehet újból megszilárdítani, vagyis újra gerincessé, tartalmassá, szellemi aktívummá sűríteni, ha benne az ábrázolás teljesen formává hasonul. Más szóval: ha a kép maga is tisztára tárggyá jegecedik. Az irreális térhatáson kívül, amely már szóba került, Braque műveinek és a kubizmusnak roppant jelentőségű, teremtő újítása ebben a maradéktalan *formai objektivációban* rejlik. Ebben a formai objektivációban válik a festészet szellemi magatartása újból teremtővé. Általa statuálhat ismét törvényeket. Igy lesz a festészet nemcsak egyéni felbuzdulássá vagy hangulattá, hanem újból *stílussá*, azaz egy új társadalmi és kulturális életformának a kifejezőjévé.

KÁLLAI ERNŐ

Vilt Tibor : Emberpár

Vilt Tibor : Tűnődő

Vilt Tibor : M. H. arcképe

MFI. Petrás felv.

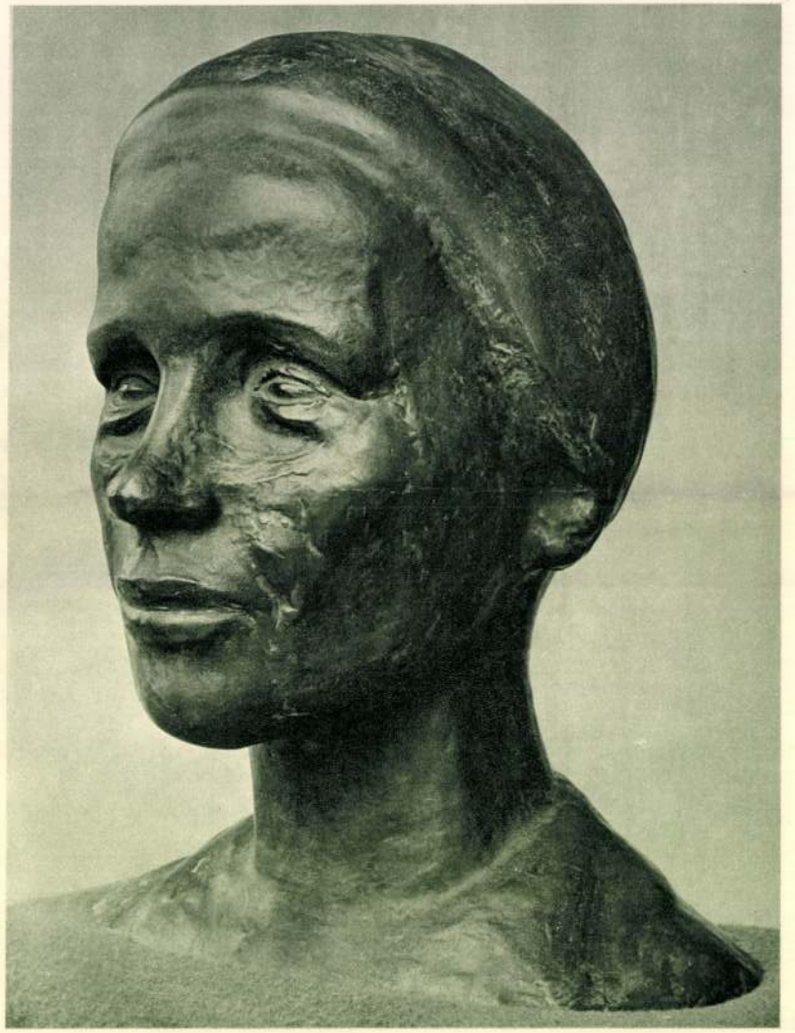

Vilt Tibor : Női fej

Vilt Tibor : Kis bronz

MFI. Petrás felv.

Vilt Tibor : Érem

hiányzott ezekről a munkákról, melyek láthatóan tanulmányi célból készültek. Eszményesített fejek voltak ezek, nem arcképek s ha nem is voltak klasszikus elképzelések, a modell egyéniségéből sem sokat adtak vissza. A művész még híjával volt a plasztikus látásnak s a részletformákat sem tudta úgy csoportosítani, hogy azok szerkezetileg összefüggő egészet alkossanak. Aztán élményei sem voltak még mentesek az iskolai és műtörténeti tanulmányok hatásától ; hol egyiptomi, hol archaikus, hellénisztikus elemek csúsztak be munkáiba. (Talán csak *Bronzmaszk*-ja és *Autósipkás nő*-je mutatják az oroszlánkörmöket.) De lassanként rájött a modell — és a saját — egyéniségének ízére s igyekezett mélyebb megfigyelés útján behatolni a modell személyiségébe. Csakhogy ehhez a munkához meg nagyobb formagazdagságra lett volna szüksége mint amilyennel a fiatal művész rendelkezett. (Hiszen még csak huszonkét éves „csodagyerek" volt akkor.) Mégis, ez időben mintázott *Gyermekfej*-e és *Kontyos nő*-je is múzeumi emlékeket idézett s ha az elsőnél a koponya még jórészt sematikus, elhanyagolt s így befejezetlen is, a másikban már sikerült a művésznek az arcot és a koponyát egységesen körülmintázni, bár itt is csak úgy, hogy a részletformákat reliefszerűen ábrázolta. Ám még ez a fej is vázlat csupán, nyak nélkül s ha plasztikusan van is ábrázolva, láthatóan klasszicista hatások alatt készült. Kissé *donatellós* és sematikus még fafaragású *Férfifej*-e is, melyen különben már nyak és váll támasztják alá az erélyes, jellegzetes fejet. Itt már a *valóság* vezette a művész mintázófáját s bár minden kicsinyes részletet szigorúan került, a reális megfigyelés a merev fának az életteljesség illúzióját adja.

Ennek a „korszaknak" — ha ugyan egy harminchárom éves művésznél lehet már korszakokról beszélni — utolsó munkája egy *Női fej*, de a forró vágy nagyobb feladatok megoldására nem engedte „stílusát" ezen az úton tovább fejleszteni. Egész alakot akart mintázni — eddig legfeljebb csak egy-egy torzót ha csinált —, a figurára szerette volna átvinni a fejeken szerzett tapasztalatait. (Bár, ahogy alább látni fogjuk, későbbi — mai — *arcképein* is, melyek munkásságának legértékesebb, legérettebb darabjai, éppen ezeket a tapasztalatokat értékesítette.) Csakhogy ekkor új problémákkal találta magát szemben : a statika kérdéseivel. A fejeknél és torzóknál ezek ekkor már nem okoztak gondot neki, de a figura talpraállítása már nem ment oly símán. *Rómában* próbálkozott először két életnagyságú alakkal s itt is azt a módszert akarta alkalmazni, amivel fejeit szerkesztette meg : a részleteket egy-egy pontról próbálta tovább fejleszteni, míg azok végül összekapcsolódnak ; majd az egyes részeket egységesen akarta körülmintázni. De így csak reliefszerű ábrázoláshoz jutott, a karok és lábak sehogy sem alakultak egységes tömeggé. *Rodin* ugyan azt vallotta, hogy „a szobrászat a púpok és a lyukak művészete", de *Vilt* úgy érezte, hogy ezek a púpok és lyukak csak szertelen formák csoportjai. Egyszerűsítenie kell a testet, hogy tisztán és világosan mutatkozzék a megoldandó plasztikus feladat.

Sokáig küzdött ezután ő is, mint Jákob, az ő angyalával (vagy démonával?), míg végre be kellett önmaga előtt ismernie, hogy előbb tanulnia kell még sokat, nagyon sokat s meg kell elégednie egyelőre a legszerényebb eredményekkel is. Idegen minta ugyan bőségesen állott volna rendelkezésére, de őt egy nemesebb becsvágy arra ösztökélte, hogy a saját multjában (egy huszonöt éves művész multja !) keresse meg új problémáinak megoldásához a támpontokat. És ekkor eszébe jutottak a *győri templom szobrai*. 1929-ben mintázta ezeket a pilléreken, illetve pillérek előtt felállított figurákat, melyeknek helye előre adva volt s melyek dekoratív célokat voltak hivatva szolgálni. Meglehetősen magasan vannak elhelyezve ezek a szobrok s a pillérek kényszerítették a művészt, hogy féligmeddig reliefszerűen traktálja s a formákat lehetőleg egyszerűen foglalja össze. Arra is ügyelnie kellett, hogy a szobrok egymástól határozottan el legyenek választva, s hogy messziről is jól láthatók legyenek. Ez már nem staffelei-szobrászat volt, látványosságot kellett mintáznia. S ha ezek a munkái, minden nemesebb becsvágy ellenére, mellyel a maga útját akarta járni, mégis a korai francia gótika hatását tükrözik, éppen ez a hatás, mikor utóbb tudatossá vált benne, kergette vissza a staffelei-szobrokhoz, hogy végre megkeresse a maga egyéni formanyelvét.

Ekkor nyúlt az ólomhoz, ehhez az engedelmesen idomítható anyaghoz, de amelyben mégis csak faragva lehet mintázni. Képzeletét most a tömeg és a tér izgatta. Minden irányból síkokat támasztott össze s először ezeken a síkokon próbálta ábrázolni a jelenséget. Majd a síkokból téries formákat képzett : kúpot, hasábot, a hengert és gúlát, szóval felbontotta őket a kubizmus szellemében és így készített formákat belőlük. Persze ilymódon geometrikusan redukált testformákká váltak ezek, s *Vilt* ezekből a formákból állította össze *kubista alakjait*. Csinált ilymódon még életnagyságú alakot is, melyben ezeknek a sematikus, leegyszerűsített formáknak az

Vilt Tibor : Kis bronz

Vilt Tibor : Épület-szobormű vázlata

Vilt Tibor : L. B. arcképe

Vilt Tibor : Tausig Vilmosné arcképe

Vilt Tibor : Rajz

összekapcsolódása érdekelte csak, nem pedig az anatómia — tehát életteljes — összefüggés. Programmszobrászat volt ez — a korszak gyermekbetegsége, — s *Vilt* Tibor is csak nehezen gyógyult ki belőle. Nyolc darab ilyen programmszobra van : kúp és hengernők, ülő és lépő s kieszelten bonyolult mozgású alakok. S ahogy ez történni szokott, az „elvek" (melyek megtermékenyítő élmény híján puszta absztrakciókból születnek), az elvek zsákutcába vitték *Vilt* Tibort is : valami formalisztikus és síma modern barokk felé. S ami ennél is rosszabb : a sivár hengerek, golyók és kúpok világa szinte megbénította az érzést — ezt a hatalmas motort — a művész lelkében. Akármennyit tanult is ezekből a kísérletekből — mert valóban sokat tanult, erről a *Lábmosó* és a *Gubbaszkodó* ólomszobrai ma is ékesen szólnak —, rá kellett eszmélnie, hogy ezen az úton végül is akademizmusba — legfeljebb egy új akademizmusba — merevedik s hogy a *kifejezés*, az *ábrázolás* és a *líra* mégis csak többet jelentenek, mint az „elvek" szülte hengerek és átmetsződések bonyolult elvontsága.

Ám a problémát, amit az alak jelentett *Vilt* Tibornak, ha egyoldalúan is, mégis csak ezek az ólomszobrok tudatosították benne s így az a három év, amit ezekkel a kísérletekkel elvesztegetett, mégsem volt egészen meddő. Most már más fegyverzetben, szinte teljesen felvértezve, térhetett vissza a fejekhez, ha az első fej : a *Kalapos férfi* (ugyancsak ólomból), még hangosan kiabálja is a geometriai formák fontosságába vetett hit rendületlenségét. Itt még a kubista „törvény" illetetlen : a fej legyen golyó, a nyak henger, a mell kúp vagy piramis. De a geometrikus formák „öncélúsága" ettől kezdve egyre jobban elveszti fontosságát. A művész ráeszmélt, hogy nem olyan nagy baj (tán inkább előny), ha szobrain a geometriai formák kevésbbé rikítóak, hiszen ezek végre is csak eszközök arra, hogy a szobrász a jelenségét tömegben adhassa vissza s ez a tömeg szabja meg az alak mozgáslehetőségének a határait. Rájött arra is, hogy ezeket a merev geometriai formákat fel kell oldania, meg kell mozdítania (de előbb organikussá szerveznie) a *kifejezés* és az *ábrázolás* érdekében ; hogy e mozgásból törvényszerűen alakulnak ki a szem, orr, fül és száj formái ; hogy térbeli helyzetüket is ez a mozgás határozza meg s hogy ebből az alapmozgásból kell kialakítania a többi formát, sőt a szobor *belső tartalmát* is. Igy születtek meg minden elvi

Vilt Tibor: Rajz

programmtól mentes szobrászi alkotásai: a *Gondolkozó*, a *Háború után* című kisbronz, a *Tünődő* vázlata, a *Kis ülő nő* és egy *kétalakos relief*, megannyi a művész két-három év előtti munkásságának érett gyümölcse.

Ezek a kitűnő munkák mind azt bizonyítják, hogy alkotójukat a mozgás problémája mindennél jobban érdekli. *Vilt* Tibor szinte csirájában szeretné megfogni a formát, ahogy az születik s a formákon keresztül éreztetni az akciót, ahogy az a formákból kialakul és a formákban jelentkezik. Még a lelkiállapotot is formával szeretné kifejezni. „Hiszem" — mondja a művész —, „hogy vannak vidám, szomorú, türelmetlen formák s vannak alvó vagy éppen ébredező formák, sőt — például — a félelemnek is megvan a maga félreérthetetlen szobrászi formája. A mozgásból eljutni a formákig, a formacsoportokig, eljutni egészen az alak személyiségeig, ezt akarom! Érzem, hogy mindennek alapja a mozgás. Nem az alak egyszerű értelemben vett mozgására gondolok. Nem a *mestroviči* indulatoskodásra. Színészi dolog ez! Álló figurában is lehet a már múló és eljövendő lelki s fizikai mozgásnak egymásbatüremlését ábrázolni. Ezeknek a drámaian feszült pillanatoknak ki nem mondható tartalmát akarom szoborba gyúrni. Éreztetni a mozgás okozta, de térbe láncolt formát, ahogyan terének kereteiből kitörni nem tud. Az alaknak ez a disszonáns feszültsége és kényszerű önmagába térése adja meg a szobornak harmóniáját."

Hát hiszen: magnis voluisse sat est! Nagyot akarni már magában is érdem. De vajjon nem fenyegeti-e a művészt ezen a ponton megint egy veszedelmes örvény, egy új veszedelem: hogy túlpszichologizálja a munkáit; hogy az ily elemi erejű kifejezésre való vágyódásában túlzottan indulati és érzelmi irányba taszítja alkotásait? Nem a szobrászi alakításból kellene-e inkább fakasztani a lélektani tartalmakat is?...

Ám *Vilt* Tibor olyan kitűnő tehetség — a mai fiatalok közt kétségkívül a legtehetségesebb —, hogy joggal bízhatunk benne: ezt a túlzott pszichologizmust végre is egyensúlyba fogja hozni a plasztikai alakítás időtlen törvényeivel. Aminthogy joggal bízhatunk abban is, hogy a monumentális szobrászat terén is meg fogja állani a sarat.

OLTVÁNYI-ÁRTINGER IMRE

EGRY JÓZSEF ÚJ BALATONI KÉPEI

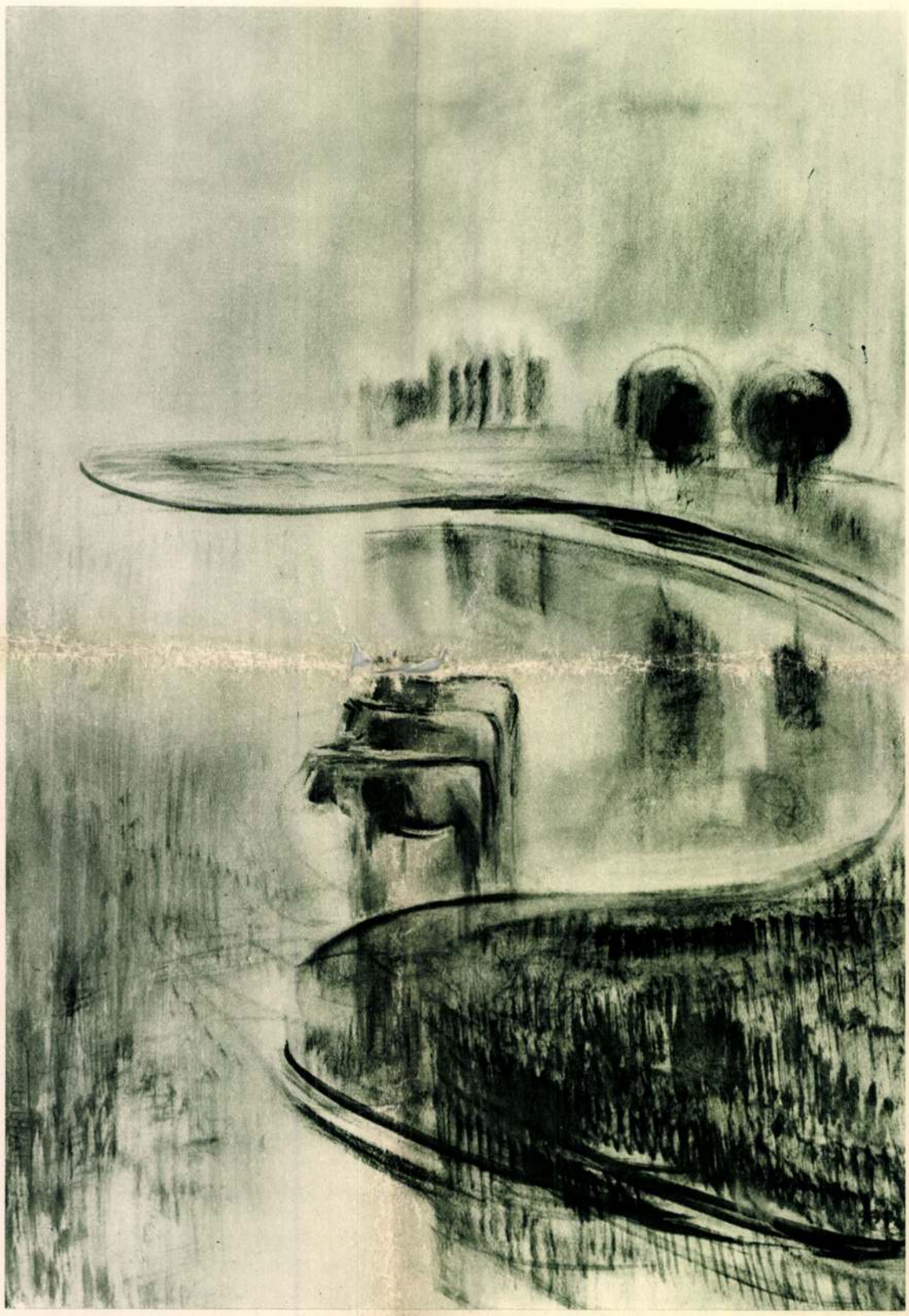

1021 Vilt Tibor

Rózsa Gyula

Vilt Tibor szobrai Budapesten

Szent Ferenc alakja a Pasaréti katolikus templom homlokzatán

Balla Demeter felvételei

Vilt Tibornak nem volt szerencséje Budapesttel; de ez a félmondat tulajdonképpen a vidékkel is megismételhető. A most hatvanöt éves szobrász, a magyar plasztika egyik nagy egyénisége, kisbronzokból alkotott jelentős életművet, és csak ritkán állított monumentális szobrot fővárosi és vidéki közterekre.

Hogy miért, az alább — részben — kiderül. Egyelőre annyit, hogy nem a monumentális műfajjal, csak a közmegbízatásokkal nem volt szerencséje. Igaz, a kevés köztéri munka láttán és a kitűnő kisplasztikai munkásság ismeretében méltatói és feltétlen hívei is hajlamosak a vázlat mesterének elkönyvelni; holott Vilt Tibor harmincöt—negyven éve bizonyítja hajlamait a monumentalitásra. Ha nem köztereken, kiállításokon, ha nem maradandó bronzzal, jobb híján gipsszel és vasbetonnal.

Bizonyít persze mészkővel és fémmel, bizonyít azért köztéren is. Kivitelezett művei, ha kevés került is

Fém kompozíció az Apáczai Csere János utca 1. falán

Felszabadulási emlékmű a XX. kerületi Hősök terén

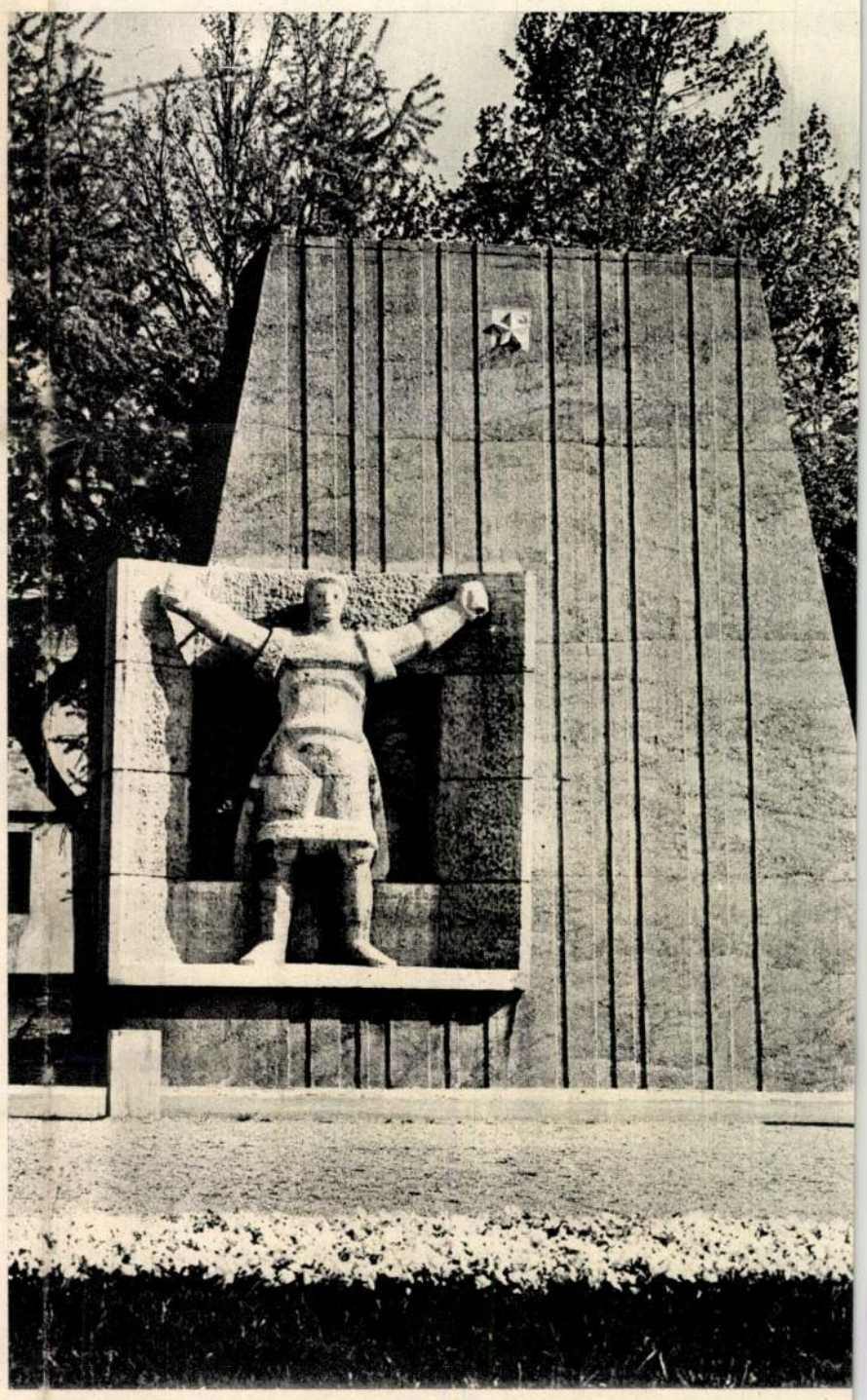

Szoborcsoport a Csepeli strandon

a legnagyobb, végső nyilvánosság elé, ha nem az életmű csúcsai kerültek is oda, ha gyakran megrendelő és művész kölcsönös kompromisszuma árán öltöttek végül sem a megrendelőt, sem a művészt nem kielégítő alakzatot — érdekesek, izgalmasak és vannak közöttük remekművek.

Mindazonáltal nem érthető az igazi életmű a kisplasztikában megtestesült folyamatosság nélkül. Ez az életmű-háttér azonban nehezen foglalható össze rövid bevezetésben, mert mozgalmas, egymást tagadó és egymást mégis magyarázó törekvések torlódnak egymásra a húszas évek végétől napjainkig. A húsz esztendős Vilt, akkor még alighanem a Képzőművészeti Főiskola növendéke (itt két évet, előtte az Iparművészetin három esztendőt végzett) olyan fából faragott *Önarcképpel* lepi meg a magyar művészetet 1926-ban, amely máig, Székesfehérvárig és a velencei Biennáléig a Vilt-gyűjtemények egyik legfontosabb darabja. Kopasz, szenvtelen, mozdulat nélküli fáraó-arc, lényegig csiszolt, hideg-okos formák egysége, amely épp hangsúlyozott érzelemnélküliségével vált ki érzelmes férfilírát, s kedélytelen nyugalma miatt sejtet valamiféle védtelenséget. Az egyiptomi művészet hatását letagadhatatlanul bizonyítja; legalább olyan erővel és tehetséggel, mint a hamarosan utána következő művek a „római iskola" jegyeit.

Vilt ugyanis (akiről méltatói feljegyzik, hogy az egyiptomi szobrászat után korai korszakaiban a kubizmussal is megismerkedik, s akinek késői művei megerősítik ezt az állítást) Rómában tölti az 1928 és 1931 közötti éveket, ösztöndíjasként. Azon a római magyar akadémián, amelyre ekkor a legtehetségesebb pályakezdő művészeket küldi a kurzus, azzal az ösztöndíjjal, amelynek célja az olasz példa nyomán „keresztény nemzeti művészeket" nevelni. Viltre — mint a legtöbb római ösztöndíjasra — hatnak kezdetben a modernkedő-archaizáló novecento stíluseszméi, s — akár a többi római ösztöndíjas legtehetségesebbjei — néhány év múlva a legszenvedélyesebb formában tagadja meg eszmeileg, formailag mindazt, amit Rómában tanult. Az előbbi állapotot két monumentális kompozíciója őrzi, s ezzel máris elértünk budapesti munkái között az elsőkhöz.

A Pasaréten

A pasaréti volt ferences rendi templom ennek a katolikusba oltott „nemzeti", modernbe plántált archaizáló, egyszerűséggel leplezett agitatív szellemnek a legmaradandóbb emlékei közé tartozik. Építésze, *Rimanóczy Gyula* mesterien azonosult az uralkodó ízléssel-szellemmel és kétségkívül a legnívósabbat adta keretei között 1933—34-ben. Igényesebb formában valósította meg azt a korszerűbb, de nem túl (s nem lényegében) korszerű propagandát, amely félig modern, félig archaizáló eszközeivel egy teljesen anakronisztikus pietizmust tudott „korszerűsíteni". Kubusokból épült, kitűnően tagolt, tömör térhatású, monumentálisan egyszerű tömegű az épület, de a kubusokból úgy épült, mint a lapos tetejű itáliai templomok; tagoltsága, tömörsége a középkoré vagy annak akar látszani. Modern épület módjára nagy falsíkok határolják, de a nagy falsíkokat gótikusra tekintő, régieskedő ablaknyílások nyitják meg. Egységes és impozáns a belső tere, de fedélszék-utánzat, valamint szerkezet nem indokolta mellékhajó-rendszer régieskedik benne. Íves-pilléres portikusz nyitja meg a homlokzatát, amely modern, mert nincsenek oszlopfői (és sallangtalan), de nem modern, mert rendszerében klasszicizáló-középkori hangulatokat ébreszt. Ezt a portikuszt kíséri jobbról *Szent Antal*, balról *Szent Ferenc* a homlokzaton — Vilt Tibor homlokzati plasztikái.

Azért nem írtam, hogy szobrok vagy domborművek, mert ezt nehéz lenne végképp eldönteni. A tenyerét mutató Ferenc a prédikációtól megszelídült farkassal, meg az átszellemült Antal az ugyancsak prédikációt hallgató halakkal úgy válik el a fal síkjától, mintha szobor volna, úgy áll a keskeny, konzolszerű posztamensen, mint a körplasztikák a középkori katedrálisok homlokzatán. De ez a keskeny konzol azért keskeny, mert a két ferencrendi szent végülis alig néhány centi vastag kőlemezben öltött testet, s ez a kőlemez is olyan alig hullámzó, térben olyan kevéssé megmozgatott, hogy domborműnek is nevezhetnénk.

S mégis, varázslatos, rafinált perspektíva-játékok fordítják ellenkezőjére az utóbbi megállapítást. Antalnak olyan öblösen nyílik a csuhaujja, hogy a látható alig-mélység ellenére hatalmas, szívó üreget sejtet, s Antalnak is, Ferencnek is olyan

A Madách-szobor

meghökkentően nyúlik ki a lábfeje szembenézetben, hogy az a keskeny konzol-talpazat mégis szélesnek, mélynek látszik.

A korábbi egyiptomi példákon nevelkedett tudás nemcsak ebben a perspektíva-bravúrban nyilvánvaló. A teljesen frontálisan ábrázolt szentek nagy síkjában, a szigorú oldalnézetre komponált farkas és halak laposában éppúgy felismerhető az óegyiptomi „legnagyobb felületek törvénye", mint a fáraói időtlenség az egyébként átszellemülten keresztényi arcokon, s a piramisok dombormű-figuráinak koreográfiája az egyébként kegyesen középkori kézmozdulatokon. Fölfedezhető a kubizmus hatása is, pontosabban nehezen választható szét, hogy az alakok fegyelme és geometriája „kubista"-e, vagy „egyiptizáló", s hogy honnan erednek a keményebb, logikusabb, „modernebb" felhangok, amelyeknek igazi feladata a pietikus, középkori kegyesség tompítása, elfogadtatása.

Mert Szent Antal meg Szent Ferenc domborművén-szobrán mégis a középkori átszellemültség, a legfeljebb protoreneszánszt és Giottot utánzó hangulat, kompozíció és tartalom a lényeg, s Vilt mesterien oldotta meg ezt a megoldhatatlan feladatot. Olyanok ezek a plasztikák, mint a modern-archaikus templom, amelyet díszítenek, s éppen olyanok, mint a farkast megjuhászító szent alatti felirat, amely Ferenczet ír cz-vel, ötven évvel azután, hogy ezt a betűt a magyar írásból törölték.

Az Apáczai Csere János utcában

Az alcímbeli megbízatás éppen huszonöt évvel később jött, s ha voltak is elődei ebben a negyedszázadban, Budapesten kívül is kevesen voltak.

Vilt ugyanis a ferencrendi szenteket követő harmadik-negyedik esztendőben egy csapásra és drasztikusan szakít kegyeskedéssel és római iskolával, félmodernséggel és klaszszicitással, s ennek következtében ugyancsak egycsapásra és drasztikusan szakít Vilttel az eddigi mecénás, a pályája első éveit egyengető állam és az egyház. Vilt szakít korábbi, egyiptizáló-kubizáló, higgadt és logikus önmagával is. Szobrászata nyugtalanná és szenvedélyessé válik, érzelmeit fékezetlen indulatok és balsejtelmek, formáit nyugtalan, zaklatott mintázás sodorja el; tíz esztendő magára erőltetett nyugalma után kitört belőle az elementáris, szenvedélyes és ihletett expresszionista. Érzelmeit a tragikum fokozza végletessé, élményvilága mindinkább az előre érzett, majd megérkezett háború iszonyatával töltődik fel, szobraiban a védtelen, de élesen kiáltó, a kiáltó, de eleve reménytelenül kiáltó humánus intellektus szólal meg.

Magától értetődik, hogy a mindinkább fasizálódó államrezonnak, a halni kész hősöket, s nem a tiltakozó intellektusokat akaró közszellemnek nem kell ez a tartalmában „defetista" módon tépelődő, formájában gyanúsan modern és nyugtalanító művészet. Vilt köztérről való kiszorulásának első évtizede tökéletesen érthető. S ugyancsak érthetően nem kellett szenvedélyes és magányos, traumákkal és emlékekkel küszködő szobrászata a következő, 1945 és 1955 közötti évtized megrendelőinek sem. De a helyzet nem azonos és nem magyarázható ilyen egyszerűen. Aki az utóbbi esztendők Vilt-kiállításait látta Székesfehérváron, a velencei biennálén és a pesti Műcsarnokban, egy olyan Vilt Tibort ismert meg, az 1945-50-52-es plasztikákból, akinek változatlanul és gyógyulhatatlanul meghatározó élménye maradt a háború, s aki védtelenség- és tragikumérzését szívszorító bohócokba, vádlóan dekomponált „Gyerekfej a háború után" plasztikákba mintázta és öntötte. Aki viszont csak az akkori évek nyilvánosság előtt szereplő termését ismerte, nem túl jelentős és nem túlságosan sikeres Vilt-domborműveket ismert meg, az ötvenes években előírt tematikával, stílussal; meg legfeljebb a tiszalöki nőfigurát, amely valamiképpen ezt az expresszív szenvedélyt egyesíteni próbálta az akkori klasszicizmussal.

Hogy milyen módon befolyásolta az utóbbi műveket a voluntarista, témát, jelkép-rendszert, sőt, stílust is megszabó művelődéspolitika, s másfelől mennyiben késztette ezekre a szobrászt rosszul értelmezett azonosulni akarás vagy egzisztenciális szükség — ma már nehéz volna kikutatni. Itt nemis kell. Tény, hogy a voluntarista esztendőkben sem került *igazi* Vilt-szobor köztérre, tény továbbá, hogy néhány, épületre került domborművön kívül nem találni Budapesten Vilt-művet ebből a korszakból.

Az első jelentősebb munka 1958-ban született, s 1960 óta látható az *Apáczai Csere János utca 1.* falán.

Tulajdonképpen díszítő plasztika ez, méretében sem túl nagy kompozíció, de többszörösen jelentős Vilt életművében és a városban. Ami az életművet illeti: először mutatja meg köztéri kompozícióban azt az expresszív indulatokkal ellentétes, kubista-konstruktivista szándékot, amely a korai művek óta ott dereng Vilt munkásságában, s amely a negyvenes-ötvenes évek heves kisbronzai után ma mind jobban meghatározza ezt a munkásságot.

A szerény-kedves Duna-parti fémkompozíció mindezt önmagában nehezen árulja el. Önmagában inkább mint *városképi tényező* fontos, mert először jelentkezik vele a budapesti utcán (s utána is sokáig csak Vilt tevékenységében) az oldott, dekoratív, modern és érdekes *dekoráció*.

Emléktáblát helyettesítő plasztika, az utcák elején a névadóra emlékező, szokásos márványlap pótlására. S elég egy pillantást vetni a ház nagy, sima kőfelületére, hogy bebizonyosodjék, milyen mérhetetlenül unalmas, banális és furcsa lett volna ezen a kőborításon még egy kőtábla.

Vilt kompozíciója felesel a kőmezővel és könnyedén megbontja simaságát. Felesel a nehézkes, egybemosódó síkon lebegő, plasztikusan szárnyaló fémlemezek rendszere, felesel a kőlapok szigorú négyzethálóján „rendetlensége", felesel, mert levegős mer lenni a tömör zártság fölött.

Ha ennyi érdeme lenne csupán, akkor is betöltené feladatát; de Vilt megtartotta az emléktábla-funkciót is, amelyet ugyancsak jobban kielégít, mint egy emléktábla. Az emlékező sorok, s a *Magyar Enciklopédia* szerzőjének neve a középső, legnagyobb szárnyakon úgy olvashatók, mint a márványlapon, de ezek a lepkeszárnyas formák mind könyvre emlékeztetnek, s köztük a tartó-összekötő fémrudak — a kicsi, geometrikus elemekkel — lombosodó, éppen rügyet bontó vesszők emlékét is keltik. Ez pedig együtt — nyitott könyv és nyitott, tavaszi hajtás — a reneszánsz, a felvilágosult elme, a tiszta emberség jelképe, akkor is, ha nem tudatosul bennünk.

Sajnos, azóta sem követte elég modern, bátran dekoratív falplasztika Viltnek ezt az úttörő kompozícióját, s ha követte, úgy járt, mint ugyancsak Vilt vasoszlopa a Kosztolányi téren. Néhány évvel később hegesztette-olvasztotta a szobrász a MÁVAUT-pályaudvar fölé növő vasoszlopot, amely hegesztési varratai val és ritmusával, nyers megmunkálásával és szabályos szabálytalanságával az önfeledt formajáték és az ipari munka, főleg pedig a vízszintes épületet oldó függőlegesség céltalanszép szimbóluma lehetne. Ha a MÁVAUT nem keresett volna számára „funkciót". A vasobeliszk ugyanis ma, vastag, fekete olajfestékbe fullasztva, az utólag rárakott, vörösre mázolt (!) MÁVAUT-betűkkel senkiben sem kelt játékos hangulatokat. De reklám-gondolatot sem: reklámnak értelmetlen, dekoratív játéknak elrontott, legfeljebb szimbólumnak kiváló, példázva, mennyire érett közízlésünk az ilyen „értelmetlen", de örömet keltő dekorációra.

A csepeli strandon

Tavaly állították fel, még mindig nem a végleges talpazatra, a csepeli strandnak 1960-ban elkészített kedves gyerekcsoportját. Tíz év előtti periódust képvisel hát az „új" szobor a hirtelen gyorsuló életpályán, annak a Vilt-korszaknak egyik utolsó alkotása, amely szorongó kisbronzokkal, vonagló kentaur-tetemmel, háborúra emlékező figurákkal bizonyította, milyen meghatározó élménye maradt a szobrásznak az emberpusztítás. S mégsem egy tragikus korszakot, hanem bájt, humort és melengető kedvességet idéz. A figurák véznák, mint a háborúra emlékező bronzok, de törékeny nyurgaságukat itt életkori adottság, reálisnak magyarázható gyermek-törékenység békíti megnyugtatóvá; a kézmozdulatok is nagy lendületűek, mint a hálátusában kapálódzó vagy reménytelenül búcsút intő Vilt-figuráké, de ez a nagy gesztus itt vidám-feloldó módon nevetni való strandkacsában, peckes pecabotban és rendetlen kendőben végződik. Az arcvonások elmosódtak, de a fájdalmas arcok torzsága helyett derűs, csupa-maszat formák keltenek hangulatot. A figurákat is szigorú szerkezet köti össze, de a kisbronzok erőszakos fegyelme helyett a játékhoz körbeálló gyerekek spontán vállalt szabályossága.

Egyszóval minden ellenkezőjére fordul, mindennek a fordítottja érvényes, mintha ebbe az egyetlen, életnagyságú bronzcsoportba költözött volna minden mosoly, könnyűszívű líra, aminek hiányáról a korszak kisbronzai olyan fájdalmasan beszélnek. A halas-pecabotos fiú, a labdás-kendős kislány, meg a harmadik, játékmadarával és copfjával, úgy áll körben, úgy vezeti a tekintetet kezek és játék-attributumok irányításával, mintha körbenálló, egymástól dallamot elkapó, vékonyhangú gyerekek éneke szólna.

Mondom, a szobrot talpazatra szánják, egyelőre azonban bronztalpával mezítláb áll a strand sarkában, a fűvön. Most kivételesen szurkolok és hosszú életet kívánok a nemtörődömségnek: sokkal közvetlenebbül hat játszó, hús-vér gyerekek között a bronzgyerekek kara piedesztál nélkül. Bárcsak ott felejtenék örökre. Lenne egy jól felállított szobrunk.

Pesterzsébeten

Nem állíthatja ugyanezt senki a szomszédos kerület, Pesterzsébet felszabadulási emlékművéről, amely építészeti következetlenség, sok küzdelem és némi városrendezői tévedés eredménye. 1967-ben leplezték le a XX. kerületi Hősök terén, 1963-tól dolgozott plasztikai részén a szobrász, s bár az életnagyságnál hatalmasabb asszonyalak többszöri átdolgozások eredménye, önmagában, a tértől és az architektúrától elválasztva erőteljes alkotás. Az ökleit összezáró, karjait szétfeszítő, terpeszben álló asszonyhérosz azt a pillanatot érzékelteti, a
gásában sokáig akadályoz
jében teljes ember hirtele
képessé válik, s azonnal c
a maga erejéből. A figura
egyszerűsítő modellálása s
ezt az érzetet (annak eller
Vilt nem valósíthatta meg
terv energiát fokozottabba
formáját), és sokszorozza
nyíló keret, amelynek az ök
feszülnek, érzékeltetve, hog
állásba, de akaratának eng
kedő ellenállásba ütközik a
hez hasonlóan félig dombor
szobor-figura.

A plasztikát és az egész emlékművet azonban csak spekulatív elemzésekben lehet különválasztani a környezetétől. Ez a környezet tipikusan erzsébeti; nagy, ráérős kertvárosi tér, amelynek zártsága elvész a kis családi házak, kerttel lazított házsorok szellősségén. Ezt a lezáratlan teret talán jól „szervezné" egy égbetörő, karcsú obeliszk, de még inkább szétszórja a zömök, oda nem illő csonkagúla, s feszíti a csonkagúlára nem illő, hatalmas Vilt-plasztika is. Ráadásul az építészeti rendszer, amely a plasztikát hordja, önmagán belül is következetlen. Az építés „modern" aszimmetriát és konvencionális emlékmű-szimmetriát akart összeházasítani benne, így lett teljes a feladat félreértése.

Majd a Margitszigeten . . .

Remélhetően több összhang lesz emlékmű és környezet, természet és szobrászmunka között a Madách-szobor és a Margitsziget találkozásakor. A szobor nagyszerű, ezt most már a pesti közönség is lemérheti a városligeti szoborparkban, ahová az őszi felállításig ideiglenesen közszemlére tették.

Madách figurája nyugtalanul mintázott, expresszív alkotás. Koreográfiája, tépett alakja rokon azzal az Izsó Miklós-i nemzeti romantikával, az ellentét, mint az alsósztregovai táblabíró státusa, meg az emberiség történetéről és létkérdéseiről drámakölteményt író poéta között. Az öltözék további feszültségeket teremt és jellemez. A lelógó, hatalmas, üres mandzsettákat (amelyeket már nem hitelesít történeti stílus sem) úgy hordják a vékony, inas kezek, ahogy fájdalmas bohócok, szomorúan nevettető clownok hordják. Az ötvenes évek Vilt-szobrainak bohóc tragikuma, sajgó-groteszk lírája tér vissza ebbe a lompos mandzsettába, még inkább az „az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon" keserű iróniája, meg az az általános, örök és megrendítő mimus-gondolat, amely mindig komikus, akkor is, ha tragikum a lényege. Hosszú lábaival, vékony combjaival, okos, groteszken fájdalmas arcával mégis fenségesen nagy és fenségesen esendő ez a Madách. De a talpazatból kinövő nagy vízszintes tömeg, a megnyugtató és hatalmas súlyú bronztömb megtámogatja gyengeségét: erőt, hatalmat, pátoszt ad a törékeny jelenségnek.

S talán fordulatot Vilt Tibor és Budapest kapcsolatának. Azzal kezdtem, hogy ami a köztéri szobrokat illeti, a művésznek nem sok szerencséje volt Budapesttel. A Madách után azzal a reménnyel szeretném befejezni, hogy az érvényes félmondat talán nem jelent végérvényes félmondatot. Budapest látná hasznát.

BUDAPEST
SAJTÓHIGYELŐ

DARÁZS ENDRE

Nyírfa a Várhegyen

Már megfoghatom derekad
Te régesrégi kisleány,
Hiszen gyönyörű nyírfa vagy
A Várhegy déli oldalán.

Mert ahogy a Föld a Napot,
Babonásan szerettelek.
Egyszer már fogtam derekad,
Hogy közös sírba tettelek.

Vilt Tibor

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

művészet

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1979 SEP 6

1021

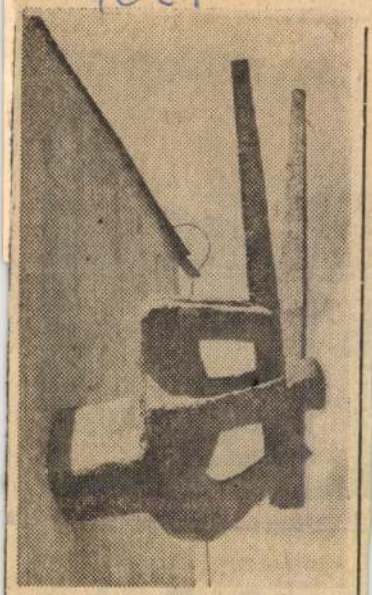

Vilt Tibor: Körzős kéz. A Nehézipari Műszaki Egyetem műhelycsarnokának falán

érnökség rocsóvezetője

A

A Bodrog

VILT TIBOR

1905. december 15-én Budapesten született. Művészeti tanulmányait Budapesten (Iparművészeti Főiskolán 1922—1925 és Képzőművészeti Főiskolán 1925—1926) végezte. Első kiállítását 1934-ben Budapesten rendezték meg, ezt számos követte (Tihany: 1974, Budapest: 1975, Duisburg: 1977). Kiállított a Velencei Biennálén (1929, 1968). Szobrait felállították számos városunk közterén, így pl. Tiszalökön, Ercsiben, Egerben, Székesfehérváron, Miskolcon, Budapesten. Kitüntették Ernst-díjjal (1928), Munkácsy-díjjal (1965), Érdemes Művész címmel (1970), és a Munka Érdemrend arany fokozatával (1975), valamint Kiváló Művész címmel (1978).

Lakcíme: Budapest XII., Városmajor u. 46.

Dupla spirál, (DNS II.), 1978, acélplasztika, 100x100x100 cm

Magyar gobrányati kiállítás, Bp. Műcsarnok 1978. V. 5-28.

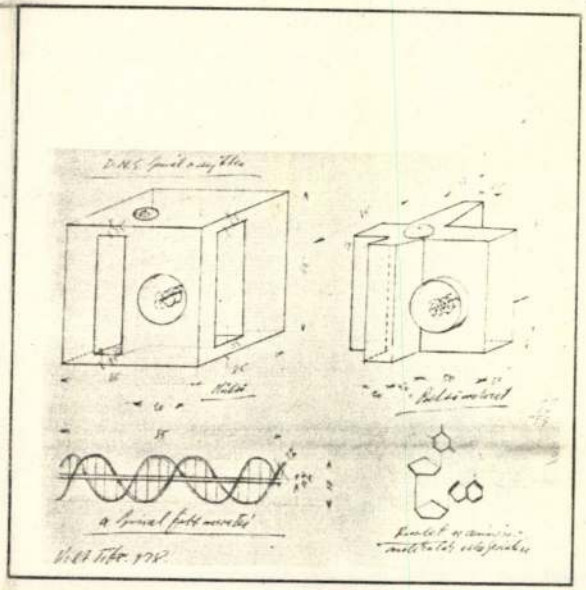

1021

FELAVATTÁK KERÜLETÜNK FELSZABADULÁSI EMLÉKMŰVÉT

Április 3-án ünnepélyes külsőségek között avatták fel a XX. kerületi Hősök terén — hazánk felszabadulásának 20. évfordulója alkalmából — kerületünk új felszabadulási emlékművét, Vilt Tibor szobrászművész alkotását. Az ünnepségen dr. Sarlós István, a Fővárosi Tanács vb-elnöke tartott beszédet és adta át a szobrot Bozsik Józsefnek, a XX. ker. Tanács vb-elnökének.

Sarlós István, a Fővárosi Tanács vb-elnöke, Bozsik József, a XX. ker. Tanács vb-elnöke, Balogh István, az MSZMP XX. ker. bizottságának első titkára, Szente Antal, az MSZMP XX. ker. titkára, Kilián József, az MSZMP KB-tagja, a szovjet katonai küldöttség tagjai és Kiss József, a X. ker. KISZ-bizottság titkára az ünnepségen

(Krecska Imre felvételei)

Az új felszabadulási emlékmű

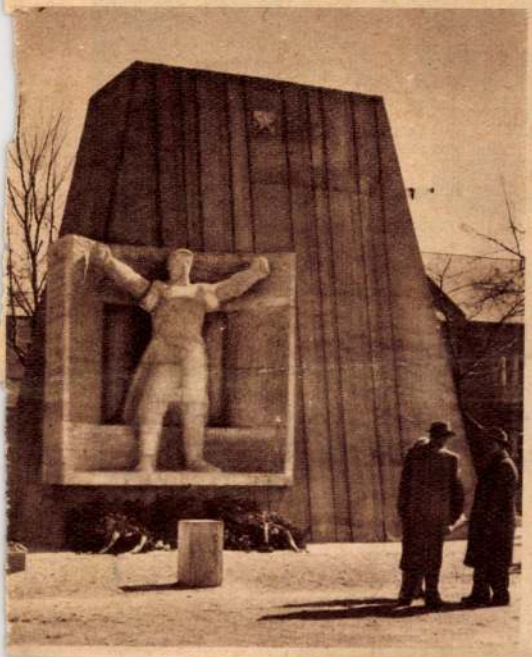

dr. Sarlós István beszél

Leningrádi művész

Felszabadulásunk 20. évfordulója alkalmából hazánkba látogatott a *leningrádi Viborgi Kultúrpalota* szakszervezeti művészegyüttese.

A szovjet vendégművészek — nagy sikerű előadásaik után — a pesterzsébeti Vasas Művelődési Házban rendezett felléptükkel búcsúztak el a magyar közönségtől.

Zsúfolásig megtelt a Művelődési Ház színházterme az előadás kezdetére. Szinte egy gombostűt se lehetett volna — ahogy mondani szokás — ejteni. A vendégek nemcsak kielégítő felül is múlták [illegible] kozást: áradó jókedvvel, lelkesedéssel, tehetséggel mutatták be produkcióikat, szűnni nem akaró tapsvihar kíséretében. *Szépség, fiatalság, látványosság, ügyesség* — ez jellemezte a műsor valamennyi számát. Kiváltképp nagy sikere volt a *kubai táncképnek* és a befejező számnak, amikor is — szűknek bizonyult a Művelődési Ház színpada a 36 tagú tánckar számára.

Előadás után a leningrádi szakszervezeti művészegyüttes vezetői és [illegible] részt a Művelődési Ház dolgozóival. Alkalmunk volt beszélgetni *Fjodor Medvegyev* elvtárssal, az együttes vezetőjével, a moszkvai *Szovjet Szakszervezetek* című folyóirat helyettes főszerkesztőjével, aki elmondotta, hogy másodízben járt Budapesten. Először 1957-ben látogatott el hazánkba és akkori élményeit összehasonlítva a most látottakkal, hatalmas fejlődést tapasztalt a fővárosban és vidéken, — amerre csak járt.

Medvegyev elvtárs el-

Vilt Tibor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NŐK LAPJA

JUL 31.

Nyolc méter magas szobrot

alkot Vilt Tibor szobrászművész a Tiszalöki Erőmű részére

610

Vilt Tibor: Térforma Vilt Tibor

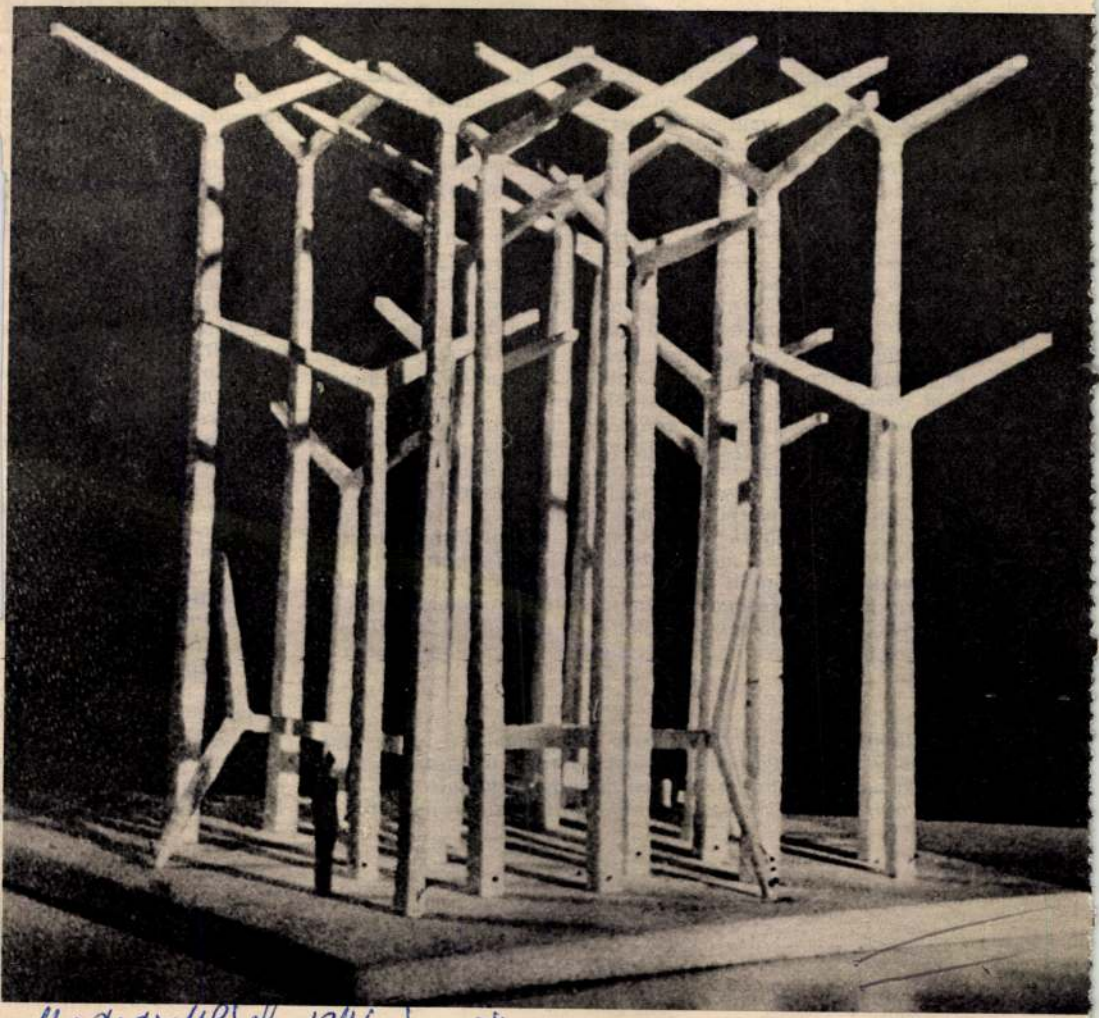

Magyar Hírlap, 1976. ápr. 24.

Az ünnep és mulatság ritka, a gondok sűrűbbek. A pénz, magyarán: a tőke-, minden buzgalom és jó szándék mellett is, a farmergazdálkodás fellendítésének nélkülözhetetlen eszköze. Az alkalmi ajándékok, a segélyek részint idővel elapadnak, részint csak foldozásra elegendők; beruházni általuk nem lehet. Komoly tőkével azonban a telepesek többsége nem rendelkezett. Kimentett vagyontöredékekből és hazulról küldött családi juttatásokból kellett, szívós takarékossággal összerakniuk a beruházásokhoz elengedhetetlen összeget. Ráadásul a birtok, a gazdálkodás alapja, a föld is változatlanul bizonytalan volt a talpuk alatt. A kongresszus húzta-halasztotta a döntést a földajándékozásról, mert más, számára fontosabb belügyekkel volt elfoglalva. Márpedig a bizonytalanság a legtöbb telepedőben további bizonytalanságokat keltett. A világnak olyan tájáról szakadtak ki, ahol a föld tartós birtoklásának nagy hagyománya és jelentősége volt!

Mindamellett, telepeseink fizikai és lelki teljesítmény dolgában jobban vizsgáztak, mint „előképzettségük" alapján várhattuk tőlük. Esztendők múltán visszapillantva, farmerpályájuk alapján nagyjából ekként osztályozhatjuk őket: a beérkezőkre, akik néhány esztendő után árutermelésre is képeseknek bizonyultak (például Varga Ferenc); a megkapaszkodókra, akik birtokukkal saját létük fenntartását biztosítják csupán (Újháziék); akik fiaskót vallanak és feladják (Majthényi); a proletarizálódókra, akik megmaradnak ugyan, de csak más földjén, munkájuk után élnek, saját birtokhoz sosem, vagy csak átmenetileg jutnak (Katona Gábor)); s végül a kóbor lelkek, kik sehol sem találják helyüket. Az anyagi lét és állapot köztes és átmeneti változatai persze bőven előfordulnak.

•

Boldog volt-e Újházi László házassága? — Ezt mai szemmel és mai felfogással megválaszolni lehetetlen. Annyi bizonyos: roppant érzelemmel ragaszkodott feleségéhez, aki neki nyolc gyermeket szült. Halála napjától a

rem ilyen esemény felett egészen: „Fő emberünk adhat kivándorlásunk üg „valahogyan átnyomorogt mondhatom, bizon nem k pen elhatározza magát: „ pésre határozó levelet hó határozva március közepé ba, hogy az ottani melege Lóháton fogjuk tenni az lyókoni gőzösökön menve bül, mit sem tapasztal, az oka, hogy maguk az a got."

Az indítékok egyszerűe getés ellenére, a kongress ja a föld ajándékba adásá váltásért, 1858-ban). Bizo dálkodni, még kevésbé be tok nem jövedelmező, s zen viselhetőek: „Az itte nem felel az éghajlat z megmaradnunk, akkor eg kellene építeni." Az előző olyannyira csapadékos, h vetésüket is. Újházi csaló nak tűnő tájban. A Kárp zékony, azokat a szélsőség az iowai farmereknek ke mazkodhassanak hozzá. véssé élt bármiféle alkalm ra célozgat, hogy ha Kos lepedni, ő szívesen követn hanem ott motoszkált a re nem önszántából adta fel

Végül Kossuth személye ra — keserű igazságról. I New Yorkba, érzelmi oka

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1980 MÁR 23
DAILY NEWS
Tibor Vilt
1021

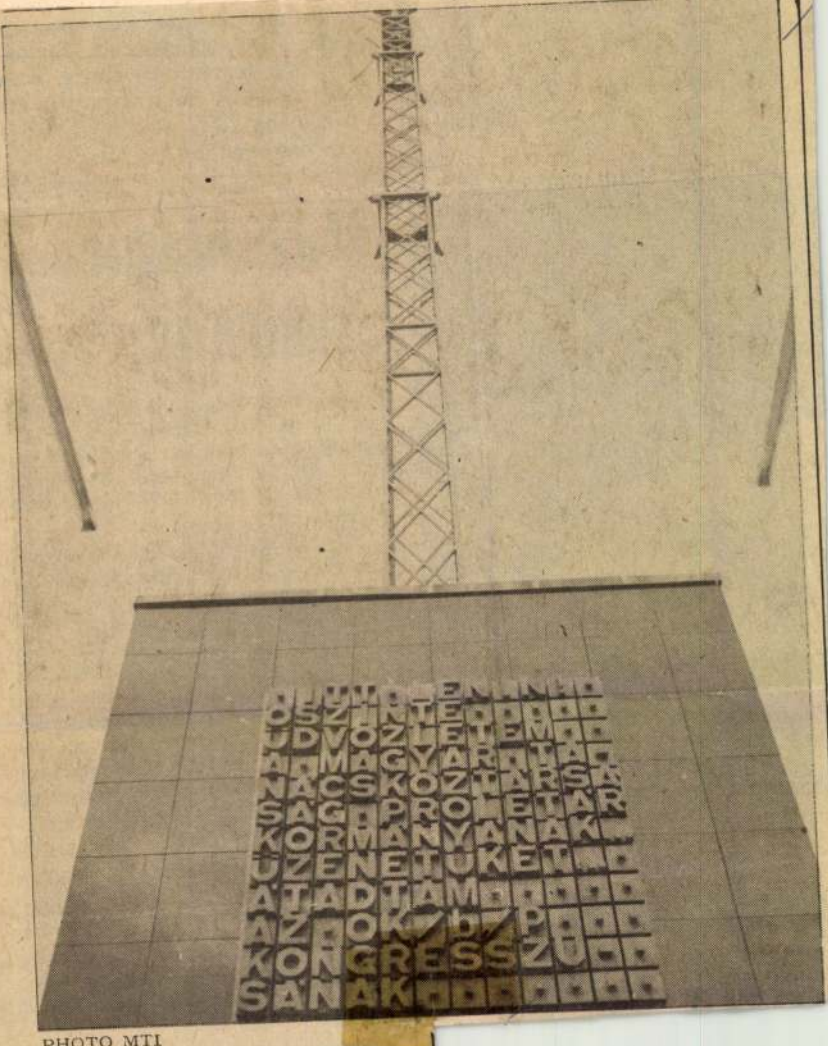

PHOTO MTI

'LENIN HERE': This 50-metre tall stylized radio transmitter mounted on a granite base is the work of sculptor Tibor Vilt. It stands at the "gateway" to the working-class suburb of Csepel on the huge Danube island in the south of Budapest where it was formally dedicated on Friday. It is a monument commemorating the legendary Csepel radiotelegraph which was the most important link between Hungary's post-World War I Communist Republic in 1919 and Soviet Russia. That radiotelegraph transmitted communiqués addressed to the outside world, and it was used to transmit exchanges of messages between Lenin and Béla Kun, leader of the Republic. The words in the large carved block letters are the Hungarian text of Lenin's message, which reads: "Lenin here! Heartfelt greetings to Proletarian Government of Hungarian Republic of Soviets. Have conveyed your message to Congress of Russian Communists' (bolshevik) Party . . ."

The Armani evening will b
a key board delight as h
woman strikes a note of sophist
cated fun in his series of blac
and white dresses and pant suit
in velvet and silk stripped c
in contrasting solids.

celebration
unds

Mice plague Australia

Adelaide (Reuter) — A plague of mice has descended on the South Australian coastal town of Ceduna devouring haystacks, household food and even bedsheets.

Hundreds of thousands of the creatures scampering across the main highway outside town have been crushed by passing vehicles, leaving sections of the road slippery, according to residents.

They have caught between 100 and 400 of the vermin in their homes and gardens and say the mice chomp their way through cupboards, rubber draught-stops on doors, and putty and steel-wool used to block their holes.

Horse-trainer Lindsay Beattie has been driven out of business, forced to sell his horses because he could no longer feed them. "They won. ate everything. Even got into the mouseproof bins," he said.

Poison has been used to some effect, but Agriculture Department officials are reluctant to use it widely because of the danger to wildlife.

Farmers have stopped planting oats, because the mice eat the seeds and young shoots, and may have to delay sowing wheat.

Copter crash

Rio de Janeiro (AP) — Fourteen persons died Thursday when a helicopter carrying employees of Brazil's state oil monopoly Petrobras and Associate Companies crashed into the sea near Campos, 270 kilometres northeast of Rio, a company spokesman said.

The helicopter was carrying 12 passengers and two crewmen from an offshore oil drilling platform in the Campos basin when the accident occurred, the spokesman said.

The spokesman did not say what caused the crash, but said Petrobras had ordered an investigation of the accident.

Vilt Tibor
1021

A képzőművészet elvonatkozási rendszere

Vagy három évezreddel ezelőttről származik a következő — sok változatban ismert, de azonos tartalmú, — mese:

„Búcsúzni jött kedvesétől a hadba vonuló ifjú. A leányt, akinek érzelmei a tartózkodó büszkeség és a csüggesztő bánat között hullámoztak, félelem fogta el, hogy a távolság és a múló idő elhomályosítja majd a legkedvesebb arc vonásait, s alakot vesztett szerelme szétfoszlik. De észrevette, hogy az áldozati hely falára, amelynél találkozni szoktak kedvesével, a Nap rávetíti annak árnyékát. Észbekapott, felragadott egy üszköt a hűlt tűzhelyről, és az árnyékot ügyesen behatárolta.

Az ifjú elment. A lány pedig naponta felkereste a találkahelyet, várva kedvesét, elmerülve magaalkotta arcvonásainak nézésében.

Történt azonban, hogy eső jött, és a rajzot csaknem elmosta. Ekkor a leány agyagot gyúrt, s kitapasztotta vele a körvonalat, domborúságot adva a képmásnak . . ."

A mesében rejtett, de könnyen megtalálható figyelmeztetés van: a képi elvonatkozás nem vállalkozik a valóság pótlására, hanem — ellentmondásosan — *kevesebbel többet* akar: *jelenteni* akarja a valóságot, jelentéseket ad róla az ember számára. Ebből a gondolatból lehet a leghamarabb megközelíteni a képzőművészeti elvonatkozás lényegét.

Az elvonatkozás elve

A képzőművészet — nyelvileg helyesebb szóval: képalkotó művészet — az ember *képi* elvonatkozása a látható, illetve a vizuális képzeletben újraalkotott világról.

Hogy megérthessük a képzőművészeti ábrázolás lényegét, néhány alapfogalmat kell tisztáznunk.

Egyszeriség. A képzőművészet a szüntelenül változó és fejlődő jelenségeket *egyszeri* képben ábrázolja, illetve fejezi ki. Ez a tulajdonsága minden más művészettől elválasztja. Az egyszeriség nem azt jelenti, hogy a művész egy alkalmas pillanatot ragad meg — ezzel még nem válna lehetővé a mélyebb ábrázolás. Az egyszeriség nagy *sűrítést* jelent. De jelenti a képi *egységet* is (erről a kompozíciónál lesz majd bővebben szó).

Anyaghoz kötöttség. A képzőművészet konkrét *anyaghoz* van kötve, csak konkrét anyagban tud megnyilatkozni. A képzőművészeti elvonatkozás — szükségszerűen — az anyag (pl. festék, kő) átalakításával jár. Az anyagok, amelyeket a festő vagy a szobrász felhasznál, engedelmesek a kezében, de ugyanakkor megőrzik bizonyos tulajdonságaikat (például a

1. ábra

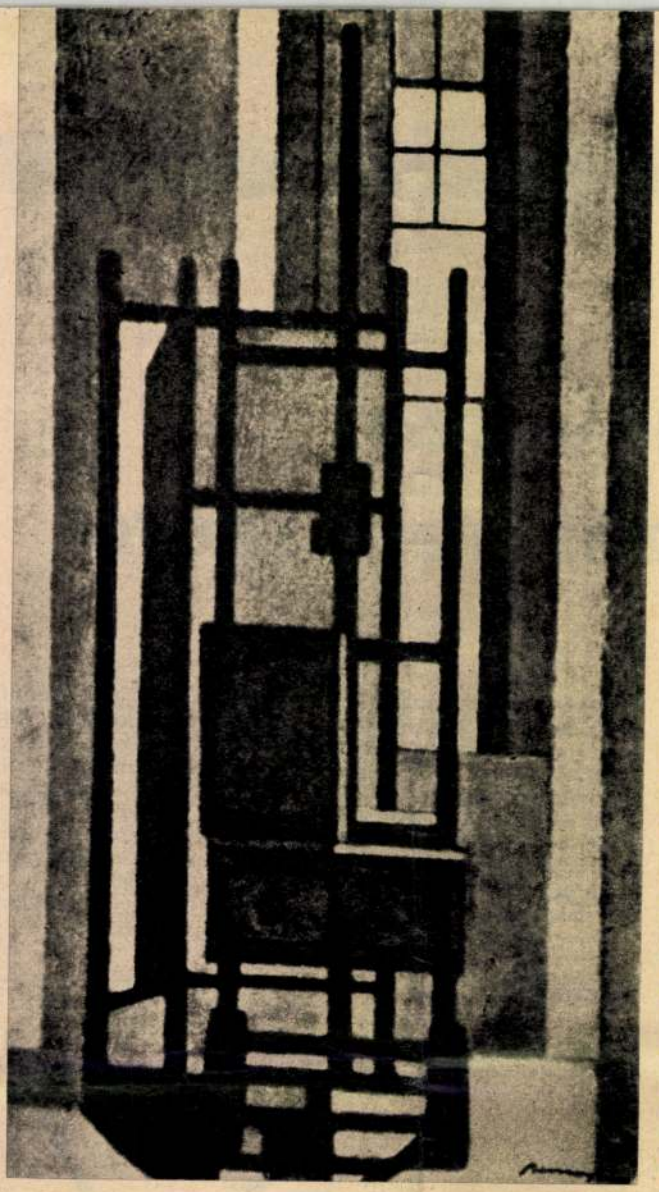

2. ábra

festék a színét, a kő a keménységét és szilárdsági tényezőit), így tehát beleszólnak az absztrahálás módjába. Színeket csak a festék színességi határain belül lehet előállítani, a kő természetével ellenkező szobor törékeny lenne stb.

A képzőművész *megformálja az élettelen anyagot*, amelyben ki akarja magát fejezni. A szobrász kőből faragja képeit, a festő *festék*foltokat hord fel egy sík felületre, a grafikus *rézlemezt* karcol és marat, festékez, nyomtat.

Érzékletesség. A vizuális kép érzékletessége, amelyről korábban többször és sokféle viszonylatban beszéltem, a képzőművészet legelvontabb megnyilatkozásaiban is biztosítva van. Olyan kép vagy szobor, amely nem ábrázol semmit („nonfiguratív"), mint jelenség még tökéletesen érzékletes. Gondoljunk a zenére, amely tudvalevőleg semmit sem ábrázol közvetlenül, a hallgatón azonban átáramlik, a hangzást maradéktalanul felfoghatja, s ez változást idéz elő a hangulatában.

Más kérdés, hogy ezeket az elvont, de érzékletes jelentéseket valaki nem érti, nem tudja értelmezni. Ilyen eset egyébként akkor is fennállhat, ha valaki olyan művet szemlél, amely a valóságot látványszerűen ábrázolja, de nem ismeri a történetet vagy mítoszt, amely az ábrázolás mondanivalójának alapja. Rembrandt egyik legszebb műve a Tékozló fiú. Aki nem ismeri a bibliai példabeszédet, nem „érti" meg ezt a képet.

Az értelmezhetőséget azonban nem szabad összekeverni az érzékletességgel. A vizuális képnek alaptulajdonsága az érzékelhetőség, az érzékletesség éppúgy, mint a zenei képnek a hangzás (amely képzelhető is). Az érzéki felfogást követő értelmezés azonban már más területekre vezeti át a szemlélőt, így veszi a képet birtokba teljes tudatával. Ám az *érzéki felfogást alapvetőnek kell tekinteni.* Ha ez hiányzik vagy nem elég intenzív, mű és néző találkozása nem jöhet létre. Sokan azért maradnak le erről a találkozásról, mert azonnal értelmezni akarják a képet, szobrot, s átlépik az első lépcsőfokot, a gyönyörködést, nem fogják fel a kifejezés elsődleges eszközeinek (a színeknek, foltoknak, vonalaknak stb.) közvetlen hatásait. Pedig ez az, amit minden néző elérhet. Feljebb is innen — sőt, *csak* innen — vezet az út.

Az elvonatkozás eszköztára

Az egyszeriség, anyaghoz kötöttség, érzékletesség viszonyának megértése után közelebb kerülhetünk a képzőművészeti elvonatkozás lényegéhez. E három tényező ismeretében most már megvizsgáljuk az absztrahálás *eszközeit.*

A plasztika. A szobrász konkrét, rendszerint háromdimenziós formát hoz létre. Ennek a formának — legyen az pl. egy emberi alak — elvontsága azonban szembeszökő. Kőből, bronzból, esetleg fából van. Nem öntvényszerű másolata egy emberi testnek. Látszik a véső nyoma, látszanak a pászták, árkok, gödrök, amelyeket a mintázó kéz hagyott az anyagon. A néző nem egy embert, hanem egy *szobrot* lát; lát egy plasztikai megjelenítést — vagyis: első pillantásra mint plasztikai elvonatkozást fogja fel a művet. Ebből sarjadnak ki érzelmei, gondolatai, egy pillanatra sem összetévesztve az absztraktot a konkréttal. A plasztika tehát — még egyszerű használati vagy díszítő tárgyak esetén is — *tömeg, arányosság, felület*; e felfogás a következő fázisaiban *stabilitás* vagy *dinamika;* a körbenjárás, körbenézés során kialakult sok nézőpont egyesítésével létrejövő *összkép,* beleértve most már a szoborrá formált *gondolattal, eszmével való valamilyen társulást.* (1. ábra; Vilt Tibor: Harsonások.)

A síkkép. A szobrásszal szemben a festő, grafikus nem térbeli konkrét formákat, hanem azoknak síkra vonatkoztatott képeit hozza létre. Eszközei roppant egyszerűek: foltok, vonalak, illetve ezeknek sok változati együttese. Az elemek színesen vagy fekete-fehéren jelennek meg a képen, s magukon viselik a felhordás eszközének (ecsetnek, karcnak, vésésnek stb.) jegyeit — ezek sem elhanyagolható mozzanatok. (2. ábra; Barcsay Jenő képe.)

Az elvonatkozás eszközeinek jelentése, olvasása

Most visszafordítom az előbb mondottak értelmét. Igaz ugyanis, hogy a képzőművészeti elvonatkozás eszközei létfontosságúak a kifejezésben, s hogy ezeknek a felfogása nélkül nem lehet a művet megragadni. De az is igaz, hogy a plasztika, a folt, a vonal egyben jelent is valamit, s ez a jelentés túlmutat a plasztikán, a folton, vonalon.

Ismét az ókori meséhez térek visz-

sza, kibontva a mesében még benne rejlő mondanivalót. Arra figyelmezteti az embert, hogy bárhogy igyekezne is, a művészi képet nem tudja vonalak, foltok, színek puszta halmazainak, a plasztikát csupán kibesüppedő tömegnek venni. Azonnal keresi ezeknek a jelentését is. (Lásd a 2. ábrát.)

De arra is figyelmeztet a mese, hogy ezekkel az eszközökkel a művész nem a valóság utánzására törekszik. Számunkra is *éppen az elvonatkozás* az, ami által a kép többé válik, mint az esetleges és tűnékeny látvány, hiszen az elvonatkozás emberi megragadás, eredménye emberi jelentés. (Lásd a 3. és 4. ábrát. *Botticelli* képén a jelentés a szigorú geometrikus formáknak és a mozgást s egyben elesettséget sugalló drapériáknak a feszültségéből s természetesen az emberi alak testtartásából áll össze. A jelentés bánatról, gyászról szól a képzőművészeti elvonatkozás eszközeivel. *Picasso Guernica* című képén, amelyet csupa szürkével festett meg, a szétdarabolt ember- és állatalakok, a kicsavart. formájukat vesztett végtagok, ezen kívül néhány ismert jelkép — pl. bikafej, törött kard stb. — együttesével ítéli el a háborút, az előző példához hasonlóan: szintén a képi elvonatkozás eszközeivel.)

Megfogalmazható egy fontos törvényszerűség: *az elvonatkozásnál kezdődik az alkotás, az elvonatkozás módjának értésénél a befogadás.* A műélvezés tehát nem más, mint az alkotói elvonatkozás átélése.

Ehhez a másodátéléshez a vizualitás természete, a vizualitás „tudat" segíti az embert. Mint a korábbiakban már nemegyszer jeleztem: a képalkotás természete művésznél és nem művésznél azonos. Ez teszi lehetővé a közlést. A nem-művész is megfigyel, ítél a látottak alapján, és véleménye, sőt közlendője támad. A vizuális úton megismert dolgokról képet alakít ki magában — „belső látásában" — minden ember. A művészre fokozottan érvényes ez, nagy felelősség is hárul rá: a képalkotáshoz *mintákat* ad, véleményét a művészet hatásos eszközeivel nézőire igyekszik kényszeríteni. Ez a dolga. Eszközei azok az absztrakciók, amelyekről fentebb szó esett. De ezek sem idegenek a nézőtől, hiszen saját képalkotói tevékenysége közben is ezekkel az absztrakciókkal operál — csak éppen ezek gondolatiak, testetlenek maradnak. A művészi képben testet öltenek az absztrakciók, s felismertetik magukat.

Ahhoz azonban, hogy ez így is legyen, a művész és a néző között olyan kapcsolatot kell teremteni, amely közös megegyezéssel létrehozott szabályokon alapszik. Ezeknek a természetét elsősorban a tér és a forma vizuális viszonyainak feltárásával lehet megismerni.

BALOGH JENŐ

3. ábra

4. ábra

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

IFJÚ KOMMUNISTA
Budapest

1972 JUL

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁR 31

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Tibor Vilt

1021

Am 21. März, dem Jahrestag der Ausrufung der Ungarischen Räterepublik, wurde im Budapester Stadtbezirk Csepel als Symbol der Kontaktaufnahme zwischen Ungarn und dem jungen Sowjetstaat 1919 das „Funkentelegraph-Denkmal" von Tibor Vilt aufgestellt

...RENGRA...

Silber-, Bronze- und Obsidianschmuckstücke für Kleider sowie Verzierungen von Sattelzeug wurden in den zwölf Gräbern aus dem 6. und 7. Jahrhundert gefunden, die die Archäologen des Museums Békéscsaba am Dorfrand von Gerla (Komitat Bé-

---

lenten

die ersehnte Veränderung: 1867 wurde Ungarisch schon teilweise als Unterrichtssprache, 1868 dann als Pflichtssprache eingeführt.

Nach 1918 mußte die Institution ihren Sitz wechseln. Unter mehreren Möglichkeiten entschied sich der damalige Kultus- und Unterrichtsminister dem wiederholten Angebot Soprons nachgebend für diese west-

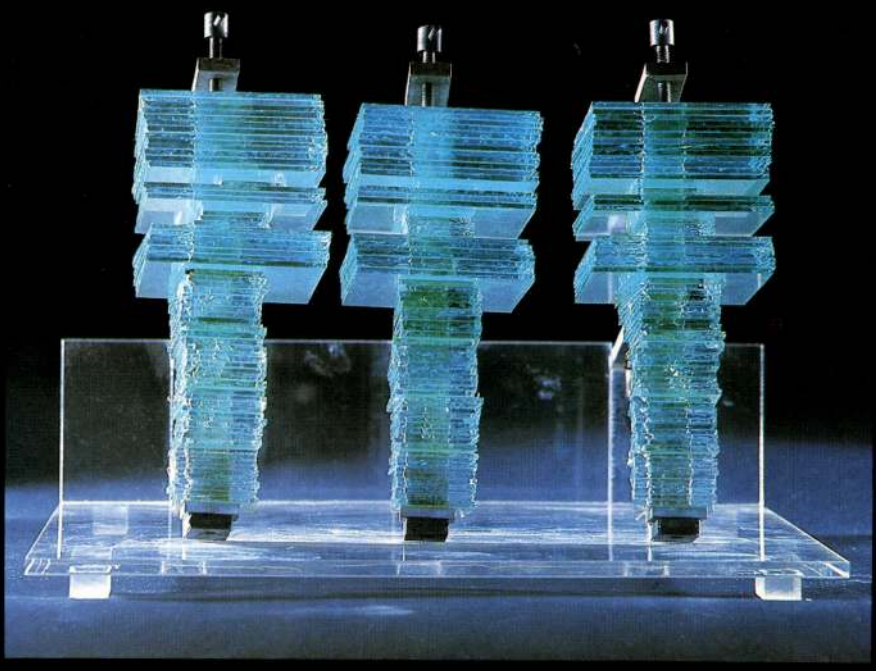

Vilt Tibor: Három forma, 1970, síküveg-lapok, 45,1 cm

Z. Gács György: Tükröződés I, 1968, üveg, foncsorozott üveg, 104×90×50 cm (Magyar Nemzeti Galéria)

rősen mozgok, a kortárs magyar szobrászat területén, már jó két évtizede újra meg újra szembe találom magam művekkel, műcsoportokkal, amelyeknek anyaga üveg. Ez a matéria — miközben maradéktalanul betölti a belőle készült tárgy elképzelt formáját, szellemi terét — túlmutat önnön határain: törékeny és kemény karakterében minden művészet éltető eleme, a törékeny és sziklaszilárd szabadság fejeződik ki. Így volt ez akkor, amikor *Vilt Tibor* a közönséges ablaküveg síkjait rakosgatta egymásra, vagy amikor *Schaár Erzsébet* színes üvegdarabkákból építgette emlékekkel átitatott jégkunyhóit, babaházait. És így volt később is, amikor a mögöttük felnőtt fiatalabb nemzedékek élő és éltető örökségként, nélkülözhetetlen ajándékként és teherként kapták meg, vették át, vették magukra ezt a szabadságot. Amikor műtermekben vagy kiállításokon körbejárhattam az itt is látható műveket, többnyire szomorúan kellett arra gondolnom, hogy a magyar szobrászat — kevés kivétellel — általában mennyire nélkülözi a bátorságot, a fantáziát, a színt és kötetlenséget, azokat a vonásokat, amelyek az üveg fiatalabb műfajában oly természetesen vannak jelen. Másrészt, felderülve konstatálhattam az elmúlt évtizedekben, hogy a gondolkodás, amely a „stúdióüveg"-nek nevezett műfaj legszebb eredményeit hozta létre, nyájas búvópatakként kanyarogta be egész művészetünket; visszfénye meg-megcsil-

VILT TIBOR

Új Műv. 1994/2

lan a bátortalanabb területeken. Nem ismeretlen ez a búvópatak-jelenség az utóbbi évtizedek magyar művészetének történetében: a hatvanas évek első felében így bukkant fel hirtelen, ellenállhatatlan sziporkázással a grafika, hogy azután újra a háttérbe szoruljon; így vette át a vezető szólamot 1968-tól kezdve a textil, hogy a hetvenes évek közepétől észrevétlenül belesimuljon az iparművészet mindennapjaiba. Az üveg mégis más: mozgása, változásai lassabbak talán, mint a testvérműfajoké volt, ereje szikárabb, jelenlétének időtartama hosszabb, mint azoké, bátorsága észrevételenebb, gondolkodásformáinak szétsugárzó hatása — meghazudtolva az anyagot — törhetetlen. Ez a kiállítás a stúdióüveg hazai történetét, művészettörténetét vázolja fel, de a történán túl a művekben megtestesülő szabadságról beszél. Olyasmiről, ami — ha akarom — láthatatlan, mint az üveg, törékeny, mint az üveg és — ha elég óvatosak s elég bátrak vagyunk — olyan kitartó is. E pillanatban nem tehetünk mást, mint hogy elfogadjuk e műveket: megnézzük, újraszemléljük őket, és drukkolunk a következő évekért. Magamnak is ezt ajánlom. *(Elhangzott 1993. május 20-án Szentendrén, a kiállítás megnyitójaként.)*

STÚDIÓÜVEG

Kiállítás a Szentendrei Képtárban • Chikán Bálint

Három évvel ezelőtt nyáron Tihanyban láthattunk nagyon szép üvegkiállítást, ám úgy tűnik, hogy a triennálénak tervezett sorozatból a továbbiak már nem valósulnak meg. Akkor a tárlat „A mai üvegművészet" címet is viselhette volna, hisz kortársaink aktuális munkáit mutatta be.

Most Szentendrén a Fő téri Képtárban láthattunk művészi üvegeket, méghozzá klasszikusnak számító műveket is: *Z. Gács György, Vilt Tibor* és *Schaár Erzsébet* képzőművészeti indíttatású üvegművei vezették be az érdeklődőt a hazai stúdióüveg történetét bemutató tárlat alkotásai közé.

De mi is az a stúdióüveg? A tárlathoz készült nagyon szép katalógusban *Bodonyi Emőke*, a kiállítást szervező-rendező művészettörténész színvonalas szaktanulmányt szentelt e témának, amelyben prezentálja a kérdést: „... tisztázni kell a stúdióüveg kifejezés tartalmát — műfaj, mozgalom vagy stílus." Majd később leszögezi, hogy stúdióüveg-mozgalomról csak azután beszélhetünk, miután megkezdődtek a nagy nemzetközi kiállítások és üvegszimpóziumok, amelyeket nem az ipari üveg problémáinak megoldása érdekében szerveztek, hanem azért, hogy ott művészetről beszéljenek, méghozzá olyan művészetről, amelynek tárgya és anyaga az üveg, és amely stúdiókban, magánműhelyekben készült tárgyakat hozott létre elsődlegesen esztétikai, és nem funkcionális megfontolásból. Megállapítja a szerző, hogy a hatvanas években az ezeket a műveket létrehozó művészet a „korszak művészeti expanziójának egyik jellegzetes irányzatává vált".

A kiállításon ebből az időszakból a már említett, a képzőművészeti indíttatású üvegek mellett *Szabó Erzsébet* vázái szerepeltek. Ezeknek novum jellege ma már csak a szakember számára érzékelhető. Ebben az időszakban dolgozott újszerű módon az üveggel még *Paulikovics Pál*, akitől szintén láthattunk két alkotást a kiállításon. Azonban az ő művei a tradicionális képzőművészeti problematikát ültetik át az üvegtechnikába, így különösen nagy hatással sem a képzőművészetre, sem az üvegművészetre nem voltak. Schaár Erzsébet két kiállított térkompozíciójának sem volt közvetlen hatása a stúdióüvegre, viszont ezek saját plasztikai értékeik jogán a magyar szobrászat számon tartott darabjai. A Schaár-alkotások Szentendrén is elemi erővel vonzották magukhoz a nézők tekintetét, és a sok egyéb művészi üveg közt hirtelen a teljesség, a mikrovilág érzetét keltették fel. Vilt Tibor számára az üveg csak egy volt a sok használható anyag között, és semmiféle közvetlen kapcsolata nem volt az üvegművészet problémáival. A kiállításon látott *Egy adag víz* című munkája inkább a konceptuális képzőművészet hazai megnyilatkozása, mint az üvegművészeté. Nem lehet nem megemlíteni azonban, hogy a Vilt—Schaár házaspár közeli jóbarátja volt az a Z. Gács György, akinek tevékenysége viszont már elemi szinten határozta meg az üvegművészet hazai fejlődését. Amint Bodonyi Emőke írja a katalógusban, a stúdióüveg mint kísérleti üveg számára elsősorban „Z. Gács György életműve és az a szellemi közeg, amelyben a művész társai és tanítványai kezdtek az üveggel megismerkedni", jelenti az igazi kezdeteket. A Vilt—Schaár házaspár a magyar szobrászatot újította meg, míg Z. Gács az op art és a kinetikus művészet irányából indulva a hazai üvegművészetre gyakorolt nagy hatást. Méghozzá elsősorban mint a kísérleti üvegművészet főiskolai stúdiójának vezetője. A hazai közelmúlt művészettörténetével foglalkozó szakirodalom számos alkalom

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tibor Vilt

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1980 NOV 10

1021

BR stellt vor

TIBOR VILT

Der Bildhauer Tibor Vilt gilt als einer der bedeutendsten und individuellsten Meister der modernen ungarischen Plastik; er gehört heute zu jenem Kreis der „großen Alten", die das ungarische Kunstleben der Gegenwart mit hervorbrachten, prägten und ihm internationale Anerkennung erwarben.

Anatomie, 1950

Der Lebensweg Tibor Vilts zeigt sich gradlinig und erfolgreich: 1905 in Budapest geboren, 1925 — erst 20jährig — stellt er bereits eigene Arbeiten aus. In der zweiten Hälfte der dreißiger Jahre ist er ständiger Aussteller der Neuen Gesellschaft der Bildenden Künste. Der Neubeginn nach 1945 wird u.a. von staatlichen Auftragsarbeiten für öffentliche Plätze und Einrichtungen bestimmt. (Eine seiner bedeutendsten Schöpfungen in diesem Zusammenhang ist die monumentale Frauenplastik für das Wasserkraftwerk von Tiszalök, 1955—58.) Und immer wieder neue Aufträge, immer wieder das Suchen nach neuen Wegen — z.B. seine Experimente mit Glasplastiken —, und immer wieder auch neue Erfolge.

In diesen Tagen nun wird der Bildhauer Tibor Vilt 75 Jahre alt, Anlaß, sein Werk zu würdigen, seine Suche als Künstler, die ihn viele Wege gehen ließ, aufzuzeigen. Was wäre geeigneter dazu als eine Ausstellung seines Lebenswerkes?

Die Ausstellung in der Budapester Kunsthalle, die nur einen einzigen Raum in Anspruch nahm, insgesamt nur 27 Werke, genauer 27 Porträts, umfaßte, hatte sich — trotz des scheinbaren Widerspruches — eben dieses Aufzeigen zum Ziel gesetzt. Und so waren es denn auch gerade die „Sparsamkeit" und die Einheitlichkeit der Werke hinsichtlich des Genres, die wie ein Brennglas wirkten, in dem die Wandlungen über Jahrzehnte, die Entwicklungen und Entdeckungen des Künstlers — mit anderen Worten — das Werk Tibor Vilts gesammelt sichtbar wurden.

War er anfänglich dem Neoklassizismus verbunden — sein 1926 geschaffenes Selbstporträt aus Holz besitzt die Strenge altägyptischer Standbilder —, zeichneten sich seine Schöpfungen ab den dreißiger Jahren jedoch immer mehr durch expressionistische Stilelemente aus, entstanden dynamische, bewegte Kompositionen voll psychischen Gehalts. Und diese seine Empfundsamkeit

Gyula Gulyás, 1977

für die Psyche, die auch in seiner konstruktiven, gegenständlicheren, kurz realistischen Stilrichtungen, die in den letzten Jahren von ihm vertreten wird, zu finden ist, ließ ihn zu einem der hervorragendsten Porträtisten werden. Denn, wie Vilt selbst sagt, geht es bei einem Porträt „immer um eine konkrete Person, deren individuelle Persönlichkeitsmerkmale nicht auf andere übertragbar sind", und deshalb wird „das Porträt zu einem psychologischen Problem par excellence".

Eine Plastik der Ausstellung jedoch „überschreitet" diese Deutung — der „Kinderkopf nach dem Krieg" (1946). Der kantige, spröde Schädel, die Löchern gleichenden Augen, das Gesicht, dem bis auf die Größe alles Kindliche genommen ist, gehören nicht nur zu einem mit Namen zu nennenden Kind, sondern sind Ausdruck und Schilderung des Schicksals einer ganzen Generation.

Lenin, 1974

Petra Végh

B

sagen?

hat Bábolna der Volkswirtschaft ein Plus von 1 854 000 Tonnen Mais geliefert.

Anhand all dieser Zahlen wird es den Leser nicht wundern, daß das Kombinat im vergangenen Jahr Einnahmen in Höhe von 30 Millionen Dollar und 24 Millionen Rubel verbuchen konnte. Doch selbst damit ist das Kombinat noch nicht zufrieden, weil es weiß, daß es im Welthandel keinen Stillstand gibt. Nach dem großen technischen Fortschritt im letzten Jahrzehnt bemüht man sich jetzt um den biologischen Durchbruch. Eine neue Art Fleischhühnchen wurde bereits getauft: Tetra 726, und die Aufgabe lautet nun, mit der Zeit Schritt zu halten.

ion

Mit Recht fragt man sich, was das für Menschen sind, die in Bábolna arbeiten, deren Produktionswert pro Kopf von 400 000 im Jahre 1970 auf 940 000 Forint im Jahre 1979 stieg. Es sind in erster Linie sehr gut ausgebildete Fachleute. Wie wichtig diese Voraussetzung ist, wird einem klar, wenn man bedenkt, daß zum Beispiel bei der Schweinemast in einem Stall 4000 Tiere von einer einzigen Person betreut werden. Im Legebetrieb versorgt eine Person 5000 Hennen. Zügige Arbeit und gute Organisation ermöglichen, daß täglich 750—800 000 Eier sortiert werden können. 30 Menschen beaufsichtigen die Brut von 30 Millionen Eiern im Jahr. Diese intensive Tätigkeit erbrachte 1979 einen Produktionswert in Höhe von vier Milliarden Forint, mitinbegriffen 351 Millionen Forint Gewinn.

Für Bábolna besteht keinerlei Gefahr einer Rezession. Allein von der Sowjetunion laufen Bestellungen für über 500 Geflügelställe. Von diesen — ohne Übertreibung — glänzenden Ergebnissen kann sich jeder Gast an Ort und Stelle überzeugen, wie es gerade Ende Oktober Delegierte aus der DDR taten, die anläßlich der Freundschaftstage Ungarn—DDR angereist waren. In Vertretung der DDR-Botschaft hielten sich Botschaftsrat *Heinz Neumann* und Botschaftssekretär *Alfred Felker* in Bábolna auf. Die Bábolnaer berichteten von dem erstrangigen Arbeitskontakt des Kombinats mit dem landwirtschaftlichen Großbetrieb von Möckern bei Magdeburg. Diese Beziehung kam vor genau fünf Jahren zustande. Seitdem werden in Möckern Broiler, aus ungarischem zuchtmaterial produziert, die, wie man hört, sehr beliebt und gefragt sind. Etwa drei Viertel des Geflügelkonsums in der DDR stellt die Tetra-Familie aus Bábolna! Der Erfolg dieser großartigen Zusammenarbeit veranlaßte die Partner jetzt, den Vertrag auf weitere fünf Jahre zu verlängern. **(a. f.)**

Jubiläum

Der 50 000. IFA übergeben

In der Produktionsgenossenschaft „Vörös Csillag" in Kaba wurde unlängst der 50 000. Lastkraftwagen vom Typ IFA aus der DDR übergeben. Die ersten 300 Autos trafen vor 15 Jahren ein, und seitdem liefert das IFA-Kombinat für Landwirtschaft, Industrie, Bauwesen, Verkehr und Güterbeförderung 59 verschiedene LKW-Typen nach Ungarn.

Geschäftsabschluss UVR—BRD

Ein auf drei Jahre befristetes Abkommen unterzeichneten das Außenhandelsunternehmen CHEMOLIMPEX und das Unternehmen PHYLAXIA mit der Kölner Firma Chemische Fabrik Kalk. Dem Vertrag zufolge kaufen die ungarischen Partner Futterphosphate und liefern Mischfutter-Spurenelemente im Werte von mehreren Millionen DM.

Über aktuelle Fragen der Futterwirtschaft hielten die Geschäftsleute außerdem eine erfolgreiche wissenschaftliche Sitzung ab.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Tibor Vilt

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1980 NOV 10

1021

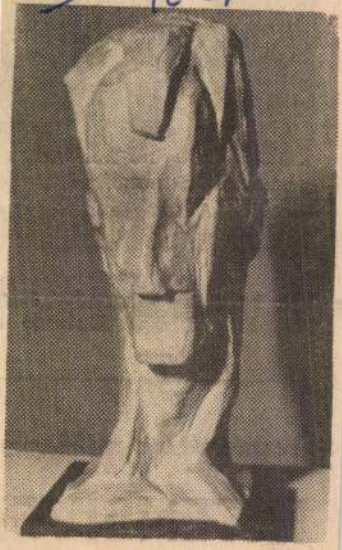

Tibor Vilt: Mit Pinsel geformter Kopf, 1949

Der bedeutendste landwirtsch
Bábolna. Unsere Berichte üb

Fremdenverkehrsabkomme

INTENSIVER

Um den Tourismus zwisc
organisierter, effizienter zu ges
handelsminister und Vorsitzen

1965 DEC

ségével, amikor is a költészet megszűnik tudatos alakítás, szerkesztés, teremtés: azaz művészet lenni.

Follain azonban nem teszi meg ezt a lépést. A legvizuálisabban tárgyias, a legfilmszerűbb képben is van valami, ami az embernek csak absztrakciókkal, metaforákkal és csak nyelvi művészettel kifejezhető világába tartozik (másként mint költői módon nem lehet megmondani azt, hogy „légy mászkált egy *csöndtől nehéz* / takaró monogramján"). Költészetében így nem a negatív, a költészetet tagadó mozzanatok, hanem egy újnak, korszerűnek a keresése válik relevánssá. Miközben kifelé látszik menni a költészetből, „csak" annak egy más, *új* útját s a költői problematikának új területeit fedi fel. A nyelvi egyszerűség felé fordulás nem jelenti a mondanivaló szimplifikálását, ellenkezőleg: a nyelvileg kitöltetlen térben – a szimultán képek közti hézagokban – egy modern, korszerű, bonyolult mondanivaló sűrűsödik össze. Az, hogy a tárgyi világ oly jelentős szerepet játszik költészetében, nem csak az eldologiasodás szimptómája, hanem a költői világkép kitágulásáé is. Az, hogy a sajátos irodalmi stílus eszközei helyett – helyesebben: mellett – más művészetek eszközeivel (is) él, nem csak szegényedés, gazdagodás is. Egyoldalú gazdagodás, igaz. De, úgy látszik, az egyoldalú gazdagodásnak és kitágulásnak ezt az útját végig kell járnia a költészetnek, míg eljön a személyességet a tárgyiassággal, az irodalom sajátos eszközeit más művészetekből kölcsönözhető formanyelvi eszközökkel párosító szintézis pillanata, – vagy a költészet teljes dezintegrációja következik be . . . Follain nem a szintézis, de extrém példájával felveti, követeli a szintézis igényét, a fejlődési tendenciák integrációját. Olyan határesetet jelent, honnan a tovább, az előre – csak visszafelé vezet.

1021

PERNECZKY GÉZA

Vilt Tibor művészete

Fél évszázadon át a magyar szobrászat alig emlékezett első jelentős mesterének, Izsó Miklósnak örökségére. A romantikában gyökerező nyugtalan hang, a plasztika expresszív lobogású mozgékonysága szinte eltűnt azokban az évtizedekben, amikor Medgyessy és Ferenczy Béni csendes nyugalmú alakjai mondták el a legtöbbet, a legsúlyosabbat. A romantika formális leszármazottjai, a neobarokk mesterek belefúltak a köztéri szobrok panoptikumába, s egyedül Bokros-Birman kesernyés-fanyar Don Quijotei őriztek valamit Izsó kisplasztikáinak irracionális nyugtalanságából, de mintha ezeket a groteszk mozgású figurákat is a búcsú ironikus légköre vette volna körül. Ezért volt váratlan Vilt Tibor székesfehérvári kiállításának lázas, szinte barokkosan bizarr összképe. Izsó öröksége mégsem hunyt volna ki? Vilt e kiállítással visszaadta a romantikus eredetű líraiság hitelét, és úgy tetszik, olyan dolgokat tud vele elmondani, amire a klasszikusabb hangú nemzedék nem is vállalkozott. A küzdelemnek és az átváltozásoknak lidérces pillanatait örökítette meg, a létezés kritikus és bátor perceit, és ezzel közelebb került metamorfózisok láncolatán át újjászülető korunkhoz, mint bárki más a most dolgozó magyar szobrászok közül.

Viltnek ez az áttörése bizonyára váratlanul érte a közvéleményt. A művész hatvanéves, és évtizedeken át csak egy-egy felbukkanó művét, itt-ott megjelenő nagyobb szobrát, vagy töredéknek tűnő apró kisplasztikáját láthattuk. A nagy kompozíciók, köztük a Tiszalöki Erőmű díszítő figura, magukon viselték a korábbi esztendők megrendeléseinek unalmasra stilizált köntösét, a kisebb szobrok pedig inkább nyugtalanító kérdőjelként tűnhettek fel, ha egyáltalán feltűntek, mint egy életmű körvonalaiként. Maga Vilt Tibor is hozzájárult ehhez az észrevétlen pályafutáshoz; azzal a bohémnak titulált, „játékaiban" elmerülő és a külvilágnak gyorsan megbocsátó természettel rendelkezik, ami hasznos az elmélyült munka számára, de hátráltatja a külső sikereket. Hogy az idén Munkácsy-díjat kapott, és megrendezhette első (!) gyűjteményes kiállítását is, azzal aligha dicsekedhetünk. Az elismerés fénye az árnyékot is észrevehetőbbé teszi: azt, hogy eddig árnyékban maradtak a kisplasztikán túlnövő nagy-forma területei. Vilt talán éppen most van azon a ponton, amikor egy oldottabb környezetben életre hívhatja nagyméretű kompozícióit is. Az Orvosi Kutató Intézethez komponált kígyóval küzdő ember, vagy a pécsi klinikaépítkezések során megrendelt Prométheusz-figura már Vilt legsajátabb világának teremtményei, egyenrangúak a legsikerültebb kisplasztikákkal. Súlyra, tömegre és dimenzióikban azonban nagyobbak azoknál, ezért erkölcsi értékük is nagyobb, súlyosabb. Ha Viltnek sikerül e művekkel a kamarazene után a nagyzenekarokat is megszólaltatni, akkor az idei kiállítás csak nyitánya volt egy teljesebb életmű betetőzésének, akkor Vilt még visszamenőleg pótolni fogja a töredékesen maradt Izsó Miklósi örökséget is.

*

Csupa vizuális tartalom, csupa látvány. Itt is, más költeményekben is a jelző célja a láttatás, a főnevek tárgyi mivoltukban jelzik a „substantivumot": a szubsztanciát, az igék inkább állapotot, semmint cselekvést fejeznek ki, ahogy a határozók is a tárgyias „hogyan"-ra, „hol"-ra mutatnak inkább, semmint – mondjuk – az elvont „miért"-re . . . Persze azért a költészet – Follain költészete is – mégis a szavak művészete, a létezésnek olyan mozzanatait is meg tudja ragadni, amire a festészet nem képes, így a tárgyakat és atmoszférát meglebbentő mozdulatokat, a cselekvő mozdulatlanságot vagy egyáltalán ami a képen kívül s az emberen belül van. Azt például, hogy a présház „Szép helyen . . . / állt s járt helyén benne szépen mind a szív / kanyargott énekszó belőle", miközben egy óra „úgy folyt le mint egy emberi évszázad", és még mindig ugyanabban a versben „Hallotta az almafa / hullása zaját / a gyermek miközben / szopta a tejét egy jó derék asszonynak." *(Az egek alatt)*

A költői kifejezőeszközök másik forrásvidéke: a *filmtechnika.* Akárcsak a film, Follain is egy vizuális és tárgyi jelrendszert alkalmaz: az értelmet, a mondanivalót általában nem szóbeli összegezéssel, magyarázattal, nyelvi-logikai művelettel, a költői-jelképi mondanivalót nem „szóelfordítással": trópusokkal, *szó*képekkel, szómetaforákkal, szószimbólumokkal mondja meg, hanem jelenségek, tárgyak, tárgyként felfogott állatok, emberek egymás *mellé* „fényképezésével": montázzsal. A modern montázs-technika minden trükkje megtalálható itt: a szaggatottság, sűrítés, a tér és idő feldarabolása, tér és idő határainak elmosása, kép-, képsíkváltás, a szimultaneitás fogásai stb. (L. ezekre Győrffy Miklós: A film és regény . . . Kritika 1965/6:36–37.) A szimultaneitás révén nemcsak múlt és jelen s jövő válik egyidejűvé („egy mindig jelen múlt") és a térbelileg elválasztott elemek egyhelyűvé, hanem – az egyazon képtechnika révén – tér és idő szinte egyazon kategóriává: egymásmellettiséggé. Ez az egymásmellettiség első pillanatra funkciótlannak, esetlegesnek tűnik, annyira nem látszik a képelemek közti összefüggés és egymásrautaltság. Ennek illusztrálására egy verset mégis be kell mutatnunk:

A hieroglifákkal borított
homok-dűnéken üldögéltek
az alsóosztályosok tanítói
a fekete hegyfokon és a
tulipánszínű öblön is túl
s elemi metafizikáról vitatkoztak
A letarolt tájon gyerekek
bámultak egy fiatal asszonyt
ki ott zokogott majdnem meztelenül

Ó a tengerparti megyeszékhely
fegyverrel tisztelgő csapatai
a megtizedelt tengerészek temetésén;
az eget üvegablakok tarkázzák
a tenger angelusza vibrál bennük
miközben forog a föld
s az Indiai-óceánon
sziporkáznak a repülőhalak.

(Tengeri kép)

Nem az-e az érzésünk, hogy egy film elején vagyunk, mikor még nem világos, hogyan, miért kerülnek egymás mellé a teljesen idegen „snittek"? Nem tudjuk, honnan s mikor indulunk, hol vagyunk s – időben, térben – hová tartunk, sőt nem látjuk a vágások kapcsolatát sem, csupán egymásmellettiségük adott.

Győrffy Miklós idézett cikkében rámutat: milyen veszélyekkel is járhat ez a technika egy regényben. Hát még egy lírai költői műben! Itt ugyanis nincs hely és idő elég nagy számú kép összevágására, a mondanivalót e néhány mozzanatnak kell kimondania. Ez a mondanivaló – első olvasásra – feltétlenül csak az esetlegesség, a hideg közömbösség és rend-, logikanélküliség. Innen ered az a különös ellentmondás, hogy a költő egyszerű nyelvezete, szintakszisa, stilisztikája *ellenére* e költészet mondanivalója nehezen ragadható meg. A költői nyelv sokáig a *szó*beli közlés-kifejezés – a nyelv – eszközkészletével, formarendszerével, stilisztikai lehetőségeivel operált, nehéz megszoknunk, hogy itt a formai-művészi többlet – meg a tartalmi mondanivaló is – nem a szavakban, szavak kapcsolatában, stilisztikai felhasználásában, hanem más tényezőkben: tárgyak jelképi funkciójában, a strukturalizálásban, képszerkesztésben, képek egymásmellettiségében realizálódik. Bár századunk eddigi művészeti esztétikájában sokban megváltoztak nemcsak az emóció-minőségek, hanem ezek motivációja s kifejezőeszközei is, a Follain-féle művészet maradéktalan átélése még így se könnyű feladat. Mindaz, amit eddig a költészet lényegének tartottunk, nála vagy egyáltalán nem, vagy erősen lefokozott formában jelentkezik. Mint költői gyakorlat is, elég szélsőséges megoldás: még egy lépés a tárgyiasság felé – és a költészet megszűnik nyelvi művészet lenni, még egy lépés a szimultán filmtechnika felé – és az esetlegesség olyan fokára jutunk, ahol a struktúra egybeesik a művészileg alakítatlan valóság szimultán esetleges-

A kiállítás csak [illegible]ltatott be a korai művekből, amelyek az elmúlt húsz év termését készítették elő. Éppen csak jelzésk[illegible]pelt Vilt egyik első komolyabb munkája, egy életnagyságú faszobor, az *Önarckép* (1926). Archaikus merevség, szinte személytelen arc, némi egyiptomias utánérzés jellemzik. A klasszicizálásnak ahhoz az áramlatához kapcsolódik, amely Beck Ö. Fülöppel, Vedres Márkkal és Pátzay Pállal az élen a romantikus neobarokk és Rodint felhígító kései impresszionista plasztika giccses szélsőségeit igyekezett ellensúlyozni a húszas években. Vilt e szobrán semmi mozgalmasság nincsen, a modoros barokkosságtól való undora ekkor oly nagy volt, hogy a lírának még a látszatát is kerülte, holott később bebizonyosodott, hogy született lírikus. A merev, klasszicisztikus stílus természetesen erőltetett visszanyúlás volt nemcsak Vilt, hanem egész nemzedéke számára. Átmeneti állomás, amely – ha nem hagyták el időben – még modorosabb stílushoz vezetett. Különösen a magyar körülmények között; – a húszas évek végétől kialakuló római iskola, a fasiszta ízű olasz–magyar barátkozásnak ez a kultúrpolitikai kiegészítése a szimpla klasszicizmust csakhamar hivatalos stílussá „érlelte". Sok magyar szobrász munkáján máig is érződik a római iskola sorvasztó hatású lehelete, de a jobbak gyorsan elfordultak ettől az uniformistól, mert nemcsak a hanyatlás szaga áradt belőle, hanem az opportunizmusé is. Vilt ugyan 1928–29-ben és 30-ban elnyerte a római ösztöndíjat, de tág látóköre megóvta őt attól, hogy ezeket az éveket haszontalanul töltse. Későbbi munkáin a bronzművességnek és a figurák alakításának olyan karcsú és fanyar stílusa figyelhető meg, ami rokonságot mutat az etruszk kisplasztikák groteszk arányaival. Lehet, hogy Vilt már akkor, Rómában tanulmányozta az etruszkok hallatlanul érdekes, és az elkoptatott antik közhelyeknél sokkal invenciózusabb hatású művészetét.

A harmincas években aztán át is törte a klasszicizmus korlátait. A szabadon formált, szinte improvizatív mintázáshoz fordult, de nem a Rodin-féle impresszionisztikus felületjáték kedvéért, hanem hogy lírai telítettségű indulatait kifejezhesse. Ideges, nyúlánk alakok, hullámzó és a kéz formálásának nyomát viselő felület, szinte elsietett és befejezetlenül ható figurák születtek műtermében. Rendkívüli érzékenység olvasható le közel életnagyságú bronzfejeiről is, az anyag öntörvényű viselkedésének és a modell lélektani jellemzésének bravúros összecsendülése. Vilt indítékait nehéz lenne külső hatásokra visszavezetni. Kétségtelenül érezhető szobrain az expresszionizmus hatása, de csak távolról, körülbelül úgy, mint Egry József balatoni vízióin, ahol e hangvétel éppen ekkor kezdett végleges és egyéni stílust ölteni. Nyilván ismerte Vilt a szürrealizmus eredményeit is, de ennek hatása csak később nyilvánult meg. Alapvető indítéknak még leginkább a művész belső karaktere kínálkozik, a külvilág szellemi áramlataira érzékenyen reagáló lírikus alkat, amely a benyomások gyors ábrázolásával igyekszik úrrá lenni a dolgokon. Kiemelném e korszak terméséből a *Magány* című bronzfigurát, amely 1944-ben született, és mint egy újkori Keresztelő Szt. János, oly csupasz szegénységben, de oly várakozó vertikálisként magasodik fel sziklaszerű talapzatáról. Ennek a periódusnak érzékeny líraisága a háború utáni évekig tart, s egyik legszebb emléke a *Gyermekfej háború után* (1946), melynek plasztikus teste szinte már nem is bronzból, hanem üreges árnyékokból formálódott. A látszólag szabadon, hebehurgyán összedobott formák mögött azonban szigorú szerkezet rejlik, majdnem hogy a kubista festmények racionális rendje, és a formák tömör hasábjain fodrozódó nyugtalan vibrálás csak lírai ráadás ehhez a biztosan komponált alakzathoz. 1945-ben készült a Magány testvérpárja, egy összecsuklani készülő, de ugyanakkor felfelé nyújtózó férfialak, amely a *Háború után* címet viseli. Hasonló gondolatot fogalmazott meg sokkal kubisztikusabb formákban Zadkine is a porig bombázott Rotterdam pusztulását és újjászületését szimbolizáló híres szobrában.

Vilt már korábban is készített domborműveket, de ezek ugyanolyan organikus és lágy mintázású figurák csoportjait mutatták, mint az ez időből való kerekplasztikák. A negyvenes évek végétől azonban teljesen új stílus kialakulásának színterévé változnak a reliefek. A népmesék holdvilága, botként karcsú és fűszálként hajladozó figurái, bohócok, libbenő kötéltáncosok, vízben tükröződő álomalakok jelennek meg a bronzlemezeken vagy a galvanizált vörösréz lapokon. A magyar képzőművészetben aligha lehetnénk előképeikre, legfeljebb a lírában van párjuk, József Attila és Radnóti szürrealisztikus szóképei, a mesehangulatot a modern költő eszközökkel vegyítő versei ilyenek. A folklór hatása tagadhatatlan, de hogy milyen csatornákon jutott el Viltig, az szinte kinyomozhatatlan. Kézenfekvő Lorca hasonló álomképeket rögzítő rajzaira vagy Picasso rokon korszakára gondolni, de hatásukról beszélni túlzás lenne. Talán itt is a közvetlen élményanyag, a hasonló helyzet, a háború és az embertelenség veszélyének azonos motívumai közösek csak. És így lett hasonló a művészi reagálás is.

Mert bár ezek a művek nagyrészt a negyvenes évek végén és az ötvenes évek elején születnek, eredetük a második világháborúban gyökeredzik. Nemcsak olyan konkrét vonatkozású dolgokra gondolok, mint arra a kentaur-kompozícióra, amely Vilt nyilatkozata szerint a légnyomástól egymásba préselt ember- és lótetem emlékét dolgozza fel, hanem általában is az iszonyat és a kiszolgáltatottság lírai feloldására, a rosszat ellensúlyozó álom- és tündérvilág megidézésére, és az emberalakoknak az amorf formákkal való küzdelmére. A reliefeken kristályos tisztaságú rácsként jelennek meg az emberi és tárgyi figurák, és olyan harmóniába, olyan törékeny egyensúlyba kapcsolódnak, ami egyszerre ébreszti fel a nézőben a szelíd nyugalom és a borzongató veszély érzetét. A *Kötéltáncos* (1950) fonalra feszülő és a Nappal játszó alakja sikerrel intonálja az egész sorozat groteszken gyöngéd alaphangját, az egyik utolsó variáció a *Tükörképek* (1964) pedig már végsőkig elabsztrahált formában, szinte az üveghangok csengő magasságában hozza vissza még egyszer a témát. Vilt remekül alkalmazkodik közben a reliefek anyagához is, és a bronz vagy a rézlemez plasztikus képlékenységét és sajátos ízű materiális tulajdonságait használja fel arra, hogy karcsú alakzatai ne vesszenek el a túlzott elvontság steril és

semmitmondó közegében. A domborművek szinte simogat [illegible] ernek lehetetlent. A *Szék és hold* (1956) látszólag banális témája is az anyag varáz[illegible] oltói sejtelmesség világába, s ez a kis remekmű ellenállhatatlan erővel idézi fel [illegible] ammaszerűen tömör líráját.

A domborművek sokértelmű sejtelmességétől már csak egy l[illegible] ózisáig. Vilt kisplasztikáinak egyetlen témája az átalakulás, de ezt lélegzetelállítóa[illegible] változatokban képes megfogalmazni. Nemcsak különböző értelmű figurák vegyülnek egymásba, hanem a szobor alapjául szolgáló anyag is a szemünk előtt változik értelmes formává. A virágcsokrot tartó emberalak itt is először bohócruhában lép elénk (1950), de később változik a köntös, és az olvadt fém salakos testéből bontakoznak ki a jelenet kontúrjai (*Nő virággal*, 1954). Döbbenetes az a *Fej* (1953), amely egy ló szegycsontjából készült, és rajta a szemeket jelző nyílásokat üveggel és cérnával befont ablakok helyettesítik. A nyers, sercegően durva anyag Vilt keze alatt itt elvesztette naturális jellegét, és engedelmesen követi a fantázia merész ugrásait. A tragikus és elégikus hang a *Haldokló kentaur* (1956) váratlan merészségű kompozíciójában, vagy a már említett lócsontvázba ágyazott emberalak kettős figurájában jutott kifejezésre (Kentaur, 1956). Klasszikus tisztaságú megfogalmazása ennek a fájdalomnak a *Búcsú* (1945–55) székre támaszkodó figurája. Külön csoportot alkotnak azok a művek, ahol Vilt a reszelt, fűrészelt fémtestek egymásra rétegzett építményeiből formált emberi alakokat. Itt az elégikus hang már a múlté, s helyette tömör monumentalitás, fantasztikus méreteket sugalló formák egyensúlyba hozott játéka és komor nyugalma uralkodik. Vilt mintha a tektonikus mélységek redőit akarná emberfeletti erőfeszítéssel emberi figurává préselni. Ha az anyaggal és annak súlyával birkózó szobrászt kissé szimbolikus távlatból nézzük, akkor a természet és a nyers erők megszelídítésének héroszát olvashatjuk ki ezekből a szobrokból.

*

Izsó nevével kezdtem beszámolómat. Messzire jutottunk az ő verbunkos-táncos figuráitól, de a művészi mag tartás típusát tekintve mégis közelében voltunk mindvégig. Vilt táncol és játszik, tündéreket és szörnyeket kergat, fantáziája költői szabadsággal csapong, és ahelyett hogy a formák architektonikus rendjét építgetné – ment Maillol és iskolája – a plasztikát a mozgás és a mimika szolgálatába állítja. Természetesen ez a mozgás imár rég nem a verbunkos ritmusát követi, de ma is a tánc és a pantomimjátékok közelében van. Vilt számára az anyag a szobrászatnak nem princípiuma, hanem képlékeny és súlyát vesztett álarc a mozgékonyan élő víziók előtt. Látszólag játszi könnyedséggel rúgja fel az építkezés szabályait, hogy a bronz mögül kikandikáló mozdulatnak vagy grimasznak szabad játékteret engedjen. Persze ehhez a pantomimikához bravúros technika kell, titkon a komponálás minden törvényének ismerete és megtartása, mert csak úgy lehet kijátszani a szabályokat, ha két szaltó közt még szigorúbban betartjuk őket.

A groteszk ritmus, amely Vilt szobraiban bohócokot és kentaurok menetét idézi elénk, alapvetően lírai, telve nosztalgiákkal. E nosztalgiák révén tarthat rokonságot a romantikával, vagy még korábbról a barokkal. Ellentmondások feszülnek itt a szobrászat ősi funkciója; a mozdulatlan monumentum és a romantikus értelmezése: a sok értelmű sejtetés között. Ezt a feszültséget már jól ismerték a barokk szobrok ágáló, az anyagból kitörni készülő mozdulatai, és jól ismerték Izsó ropogós ritmusú, lépni és állni egyszerre akaró apró figurái is. Néhány évszázaddal ezelőtt az ilyen kétértelmű feszültség még elég körülírhatóan benne maradt a vallási transzcendencia és a világi érzelmek kettősségében. A romantika már polgári, nemzeti és etnikai ideálok vágyát, és e vágyakat elnyomó külső-belső korlátokat látott érzelmi hevülettől elragadtatott teremtményeiben. Milyen feszültségek teszik elevenné Vilt szobrait?

Első korszaka még szorosan kapcsolódik a hagyományosan romantikus szimbólumnyelvhez, a cirkuszi világ árnyalakjaihoz, a Harlekinekhez. Ez az ősi, folklórba merülő típus mitikus személyek leszármazottja, az alvilágot megjárt, vagyis az életet és halált egyaránt ismerő tragikomikus figura. Látszólagos könnyedsége tragikus ismereteket próbál felejtetni, de a tehetséges művész kezén ez a szándék rendszerint a visszájára fordul, táncos lépteiről nemcsak az élet ismerszik fel, hanem a halál is. Vilt később tovább haladt egy keményebb és követelődzőbb magatartás felé. A Harlekinek élet-halál fátylát eldobta, s helyette az organikus test és az élettelen massza kettősségét, paradox ellentmondásosságát próbálja harmóniába gyúrni. Ez is mítosz, az építő ember, az örök Gilgamesek agresszívabb és monumentálisabb mítosza, ahol az árnyalakok helyét a városok masszív falai, s e falak közt lakó társadalom megváltoztatásának szándéka foglalja el. Gilgamesi küzdelem ez sikerekkel és tragédiákkal, de mindig a felelősségtudat bátor és szuggesztív szépségével.

Viltben a szenvedélyek ugyanakkor fegyelmezett húron szólalnak meg, s gyötrő világnézeti ellentmondások vagy megoldhatatlan élet-halál problémák patetikus illusztrációit nehéz lenne műveibe belelátni. Ez nem a művész felületességének vagy közönyének a jele, hanem annak az *intellektuálisabb és racionálisabb magatartásnak*, amiben közös velünk is és egész korával. A nagy kérdések nem az érzelmek egyoldalú kihangsúlyozásával, nem a táncos pantomimika végletekig vitt ekstázisával jutnak kifejezésre, hanem az árnyaltabb kérdésfeltevésben, a lehetetlent kísértő és végül is megoldó intellektuális bátorságban. Vilt szobrai ilyen utópisztikusnak tetsző, de igen valóságos emberi vágyak művészi – sokszor játékosan művészi – realizálásaként tekinthetők.

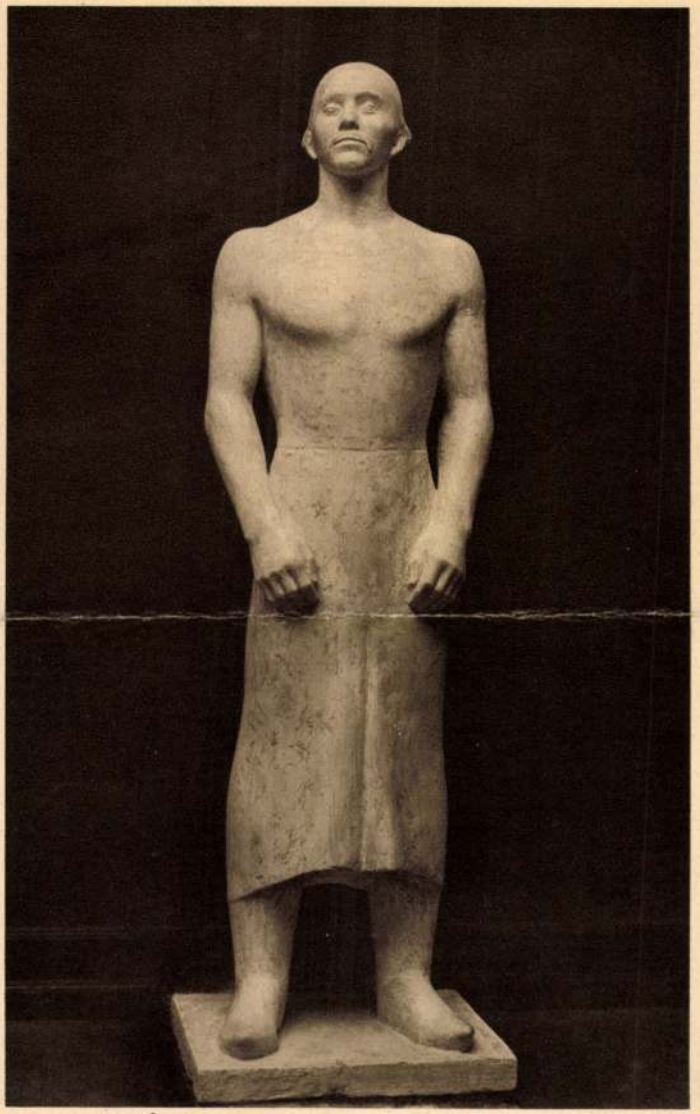

HALMÁGYI ISTVÁN: ŐSMAGYAR IFJÚ

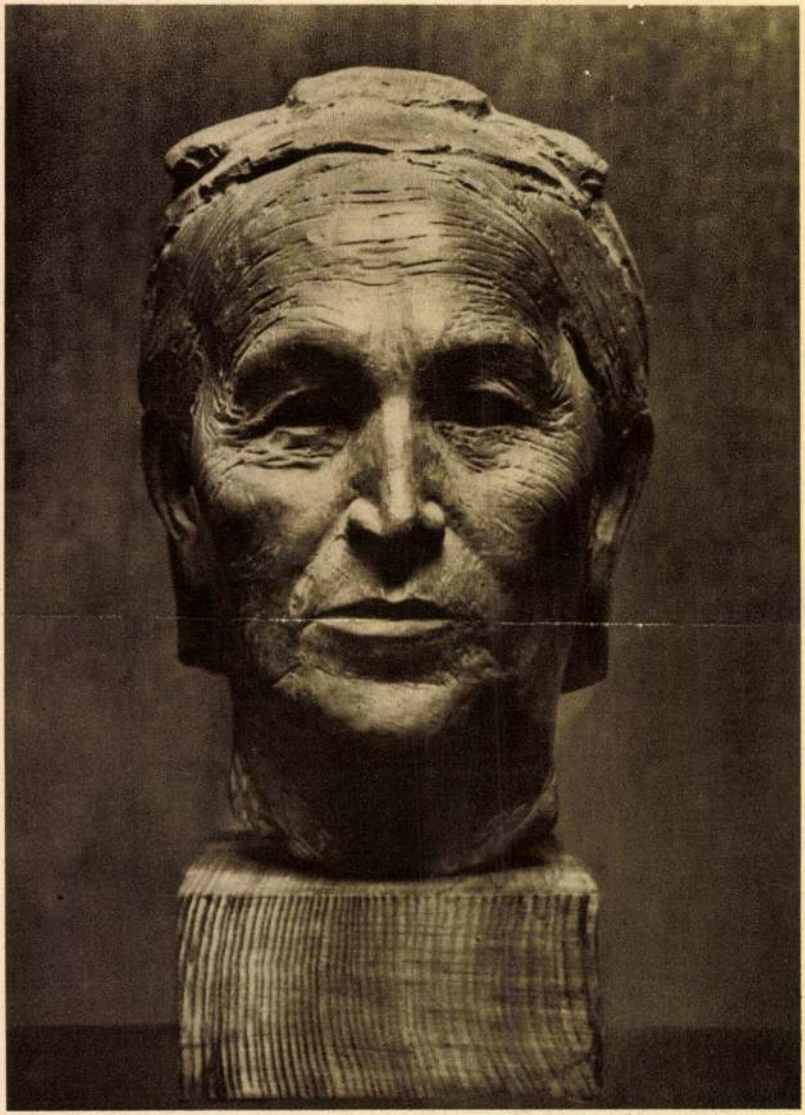

VILT TIBOR: ARCMÁS

Nemzeti Szalon. Kiáll. 1933.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Vilt Tibor

1967 DEC 10

Magyar Nemzet

A mi Madáchunk

1021

Vilt Tibor
a Tragédia költőjének szobráról beszél

Madách-emlékmű tervezésére hirdetett nyilvános pályázatot 1965. szeptember 3-án a *Magyar Képzőművészek Szövetsége* és a *Képzőművészeti Lektorátus*. Közös felhívásukra 94 művész küldte el terveit. Közülük választotta ki a zsüri azt a hét legjobb művet, amelynek alkotói — *Kőfalvy* Gyula, *Marton* László, *Tar* István, *Ungvári* Lajos, *Varga* Imre, *Vasas* Károly és *Vilt* Tibor — számára 1966. január 11-én újabb, most már zárt körű — pályázatot írtak ki, hogy eldönthessék, melyik művész terve szolgáljon a Margitszigeten felállítandó Madách-emlékmű megmintázásának alapjául.

Madách a Margitszigeten

A második pályázatot Vilt Tibor nyerte meg. Tervét azóta teljes nagyságban megmintázta — s a szobor a gipszmásolat elkészítése és bronzbaöntés munkájának befejezése után, előreláthatólag a jövő év tavaszán, végleges helyére, *a margitszigeti Nagyszálló melletti parkba kerül.*

A hír, amelyet itt, e néhány mondatba sűrítve összefoglaltunk, egy több évtizedes küzdelem lezárását és megoldását jelenti. Azét a küzdelemét, amelyet a magyar szobrászat legjava vívott Madách zsenijével, hogy a maga nyelvén méltó emléket állítson irodalmunk e különös, felmérhetetlen jelentőségű, s összetett egyéniségű óriásának.

Hosszú és gyötrelmes volt ez a harc, története bővelkedett a »vereségekben« és a félgyőzelmekben.

A feladat nem volt könnyű, s nem csoda, hogy hatalmas súlya alatt összeroppantak azok a próbálkozások, amelyek nem mérték fel kellő világossággal Madách Imre különös, kettős világát, s így — természetesen —, képtelenek voltak összeegyeztetni a művek, a Tragédia alapján »megkívánt« Madách-képet a valóságos, elesett és beteg, de mégis reménykedő, elnyomott, és mégis harcoló ember ellentmondásos, ám éppen e sokrétűségében mélységesen humánus egyéniségével.

A sokrétű emberarc

Ki is volt végeredményben Madách Imre? Az emberiség sorsának egyik látnoka, ahogy a Tragédiában problémáinak megoldását szenvedélyesen keresve teljes fenségében áll előttünk? Világos szemű politikus-író, aki hazája, s népe sorsát kutatja — nemrég felfedezett —, nagyszerű Mózesében; aki keserű gúnnyal ragad tollat, s írja meg a Bach-korszak halhatatlan paródiáját; a Civilizátort; aki merész álmokkal és bátor tervekkel veti bele magát a megyei reformmozgalom és az országgyűlés vitáiba; aki Kossuth titkárát bújtatja az 1849-es vereség után, s börtönt szenved bátorságáért? Vagy az a szinte születése óta súlyosan beteg ember, aki negyvenegy éves korában szinte megváltásnak érezte a halált? Aki alig húsz évesen, az egyetem befejezése után már gyógyfürdőzni volt kénytelen, hogy beteg testének enyhülést keressen? A szerelmes férfi, aki érdemtelen felesége mellett szenvedett? Az engedelmes fiú, kit anyja csaknem egész életében zsarnoksága alatt tarthatott? Ki tudja, s ki merheti ezt szétválasztani! Hiszen az összképbe ez is, az is beletartozik, az élet gondjai, nehézségei és szenvedései éppúgy, mint a halhatatlan művek, amelyek e különös élet során létrejöttek.

A teljes Madách

Madách Imre eddigi szobraiból és emlékművéből ez *a teljesség hiányzott*, Vilt Tibor szobra pedig *éppen ezt fogja meg és fejezi ki.* Vilt nem tette hérosszá Madáchot, s nem lendült át az ellenkező végletbe, a pszichologizálás zsákutcájába sem. Ahogy ő mondja:

— Levontam a Madách-pályázatok, portrék és a balassagyarmati emlékmű tanulságait, s el akartam kerülni azokat a hibákat, amelyekbe ők beleestek, amikor ezt az alapjában véve rendkívül törékeny és megjelenésében igénytelen, de ugyanakkor szellemileg rendkívül jelentékeny embert, majd minden esetben a századvég emlékműveinek heroizált pátoszával ábrázolták, vagy az ellenkező végletbe estek, s testi esettségében, afféle — felesége megjegyzése szerint is —, »göthös úr«-nak fogták fel; végül pedig — Madách lényén kívül keresve a megoldást —, Az ember tragédiáját illusztrálták.

Madách és Arany

— Az én Madách-ábrázolásom mögött az általam leginkább tisztelt és szeretett Arany János áll, Madách felfedezője és méltó propagátora. Furcsa dolog, de a szobor készítése közben szinte többet gondoltam Aranyra, mint Madáchra, akit mintáztam. S ez segített végül a megoldáshoz, hogy Madáchot a Tragédia ideája megszületésének pillanatában és mintegy meghökkent »megszállott«-ként, nem szigorúan vett testi és nem pszichológiai, hanem *szellemi létében ábrázoljam.*

Vilt Tibor Madácha »asztala« mellett ül. Kezében írószerszáma. Arca, a megtalált gondolat sugárzásában fürdik, kitárt karjai a befogadás gesztusára nyílnak. Törékeny testének nyúlt arányai *Madách élő valóságát* idézik, arca a legszigorúbb hűséggel mintázott portré — folytatja az arcmásra, a hűséges ábrázolásra alapozott hazai emlékmű-szobrászat legjobb hagyományait. Tradicionális tehát, s mégis mai, a jelenben gyökerező valóság ez a szobor. Egyszerű és törékeny. S mégis hatalmas erővel, a szellem erejével kapcsolja magához a nézőt, teremti meg újra, szemünk előtt Madách valóságos, sokrétűségében teljes, emberi alakját.

Horváth György

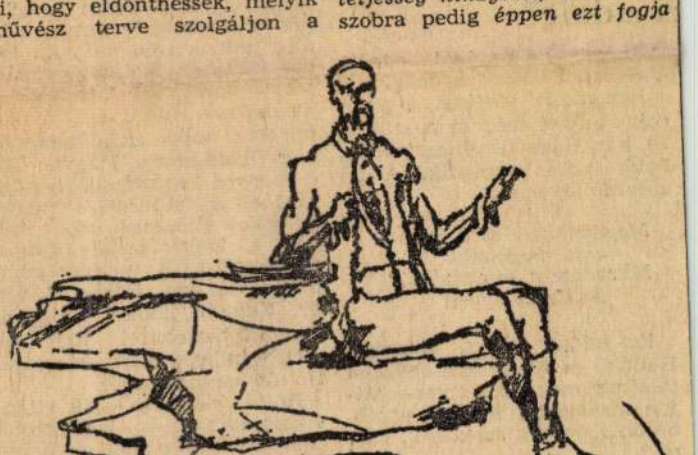

Vilt Tibor rajza a Madách-szoborról

A Pesterzsébeti Múzeumban (XX., Kossuth Lajos u. 39.) rendezett »Munkácsy Mihály és Paál László remekművei« című kiállításon folyó hó 10-én, vasárnap délelőtt fél 12 órakor dr. Pappné Turcsányi Zsuzsa tart tárlatvezetést.

...ség!

zióban el tudnám képzelni, hogy ugyanazon egy személy (no mondjuk, kettő, hogy vigyázzanak egymásra) hozza ki az órát, ellenőrzi, hogy szükségem van-e rá, s amennyiben tényleg, úgy tüstént felszereli, míg a régit usgyi, viszi magával.

Amennyiben szerény javaslatomat illetékes helyen méltányolnák, kérem, az érte járó újítási díjat szíveskedjenek ama különbözet fedezésére fordítani, amennyivel többe kerül a jelenlegi módszer annál a húsz forintnál, amit felszámolnak érte. Tisztelettel:

Bogáti Péter

...ri a dalt?

szöveget dallamával együtt. Vajon hol ismeretes még?

Egy másik vidéken, a palócoknál is él még ez a szokás. (A kántálókat itt *ijjesztőknek*, *bakhuszoknak* nevezik.) A dal szövege ilyenféle:

Megdöglött-e az a disznó,
akit megöltek?
Maradt-e a hurkájából?
Adjának egyet!

Ezt eddig Ecseg, Hasznos, Hollókő és Recsk községekben találtuk meg. Ismeretes-e vajon másutt is? Ki tud egyéb, hasonló énekes szokásról, dalról?

A *Magyar Tudományos Akadémia Népzenekutató Csoportja* (Budapest, V., Roosevelt tér 9., ide kérjük a válaszokat) azt tervezi, hogy e ritka, ma már feledésbe merülő dalokat összegyűjti, magnetofonra veszi és közreadja a Magyar Népzene Tárának az énekes népszokásokat tartalmazó köteteiben.

Kerényi György dr.

...jár egyedül"

Időközben a faanyagvédelem új bázisaként a fővárosi tanács vb. műszaki fejlesztési csoportja egy mikológiai laboratóriumot hozott létre. Ez végzi a HKI kezelésében levő épületek faanyagának vizsgálatát és irányítja a védekezési munkákat. Ez a szerv a jövőben fokozni fogja a faanyagvédelmi tevékenységet.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Faanyagvédelmi Bizottságának újraszervezése jelenleg folyamatban van, az erre vonatkozó javaslat rövidesen elkészül.

Mezőgazdasági és
Élelmezésügyi Minisztérium
Fehér Gyula
osztályvezető

Milyen magas volt Gauguin?

Élvezettel olvasom Bengt Danielsson »*Gauguin élete Tahitin*« c. könyvét, mely magyarra fordítva a »Gondolat« kiadásában jelent meg 1967-ben. A 29. oldal 11. sorában azonban meglepetéssel láttam a következő mondatot: »Gauguin csak öt láb négy hüvelyk (azaz 1 m 58 cm) magas... férfi volt.«

1 láb (foot) 30,48 cm, egy hüvelyk (inch) 2,54 cm. Egyszerű számítás után kiderül, hogy öt láb négy hüvelyk az 162,5 cm-nek felel meg.

Gondolom, nem helyes, hogy 4 és fél cm-rel megrövidítették a magyar olvasók előtt Gauguint, noha ez semmit sem von le művészi nagyságából. A fordítás megbízhatóságából azonban talán igen.

Különben is, ha fordítunk, miért nem lehet az angol mértékegységet is átfordítani — méterre.

Dr. Majerszky Klára

Hollós László emléke

Szekszárdnak két nagy szülötte volt korunkban. Itt született Babits Mihály és közvetlenül a mellette levő házban dr. Hollós László. Babitsot végre felfedezte szülővárosa és ha késve is, legalább egy szép múzeumocska lett a szülőházából, melyet megfelelően újjáépített a városi tanács. Ha azonban arra járok, mindig egy félkarú szobor jut eszembe. Mert így ezzel a Babits-emlékkel is még félkarú a város. Ugyanis közvetlen mellette áll Hollós László szülőháza. Ezen se tábla, se semmiféle emlékeztető jelzés. Mintha nem is ebben a városban élt és dolgozott volna a századforduló Magyarországának egyik legnagyobb természettudósa, *Hollós* László.

Sokan bizonyosan meglepődve olvassák e nevet, mert alig tudnak róla valamit. Pedig *1954-ben, Svájcban egyhetes kongresszust tartottak a gombászok Hollós László tiszteletére*, abból az alkalomból, hogy 1904-ben a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából és költségeire megjelentette világhírű első művét, a Magyarország Gasteromycetái-t. A magyar gombatudósok, dr. *Bohus* Gábor, dr *Kalmár* Zoltán, a legnagyobb tisztelettel hajtották meg tudományuk zászlaját Hollós emléke előtt.

Hollós korának egyik világviszonylatban is legnagyobb gombász elméje volt, csaknem százezer gombát ismert, ötszáznál több új gombát fedezett fel és írt le először. Az őt tisztelő külföldi tudósok számos új gombát neveztek el róla.

Hollós megérdemelné, hogy szülővárosában méltóképp emlékezzenek rá.

Szakály Ferenc,
Szekszárd

KERE...

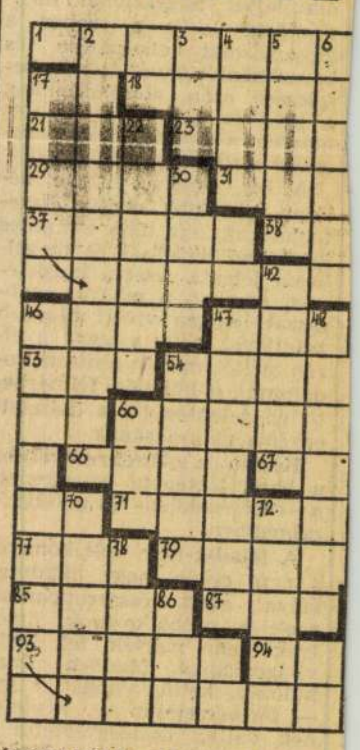

VÁLOGATOTT TANULMÁNYOK SCHÖPFLIN ALADÁR kitűnő mestere volt annak, hogy miképpen kell egy-egy irodalmi mű lelkébe hatolni. Fél évszázada megfogalmazott elvei ma is tanulságosak: **Megértetni az írót és művészt — ez a kritika igazi feladata, s abban a képben, amelyet ezzel a megértő módszerrel rajzol a kritikus, megvan az értékítélet is...** Folytatása a rejtvény vízszintes 1.. függőleges 17. és 46. soraiban.

(Schöpflin kritikai hagyatékának legbecsesebb darabjait VÁLOGATOTT TANULMÁNYOK címen Komlós Aladár válogatásában és bevezetésével a napokban jelentette meg a Szépirodalmi Könyvkiadó.)

VÍZSZINTESEN (kétbetűsök: MS, NN, OZ, MD, GE, MS, AV, LE). 18. Afrika legnagyobb városa. 19. Hatalmaskodó, önhitt és szemtelen. 20. Arnold Zweig híres őrmestere. 21. Katonai rendfokozat röv. 23. Éghajlat, id. szóval. 25. Kerti nö-

ELEKTROSTATIKUS FESTÉKSZÓRÓT RAKTÁRRÓL AZONNAL SZÁLLÍTUNK

A készülék alkalmas fém-, fa- és műanyagtárgyak — különösképpen rácsok, sodronyok, csőszerkezetek gyors és veszteségmentes festésére

Kedvező egészségvédelmi tulajdonsága: a keletkező festékköd minimális, elszívóberendezés nélkül használható

Használható festékek: persnit, progress, sterinol, resistán

Elporlasztható festékmennyiség: 9 liter/óra. A gép üzemi feszültsége: 220 V. Teljesítmény igénye: 500 VA

Cím: TRANSZFORMÁTOR KTSZ,
Budapest, VII., Nefelejcs u. 39.
Telefon: 211—249. Ügyintéző: Stump

Vilt Tibor

figurák egységbe kerüljenek a megkívánt tájképpel. A kép alaphangulata még alkonyat előtti időszakot érzékeltet, amelyben a lámpafények már érvényesülnek, de a táj eredeti színe is megmarad.

(Úgy érzem, Szentiványi Lajos jelentős alkotói korszakába érkezett. Szelleme felkészült arra, hogy a legjelentősebb műveit megalkothassa. Talán az életkor is szerepet játszik abban, hogy tisztán, minden disszonancia nélkül tudja megszólaltatni mondanivalóit?)

— Vallom, hogy az életkor döntő jelentőségű a művészi kifejezésben, amikor már nincsenek nosztalgiák bennem olyan stílusirányzatok felé, amelyek nem jelenthetik a személyiségemet, akkor lehet legérettebb a kifejezésmód. Fiatalabb korban ugyanis sok ragyogó stílus vonzza az embert, épp úgy mint a mai fiatalokat is, ezek végülis lekopnak, marad az ember, aki a társadalomban és a Kozmoszban élve igyekszik érzékelni és megfogalmazni gondolatait és önmagát. A stílus parancsa számomra most már az, amit a társadalomban és a Kozmoszban élő személyiségem tapasztalni és megfogalmazni tud. Nem elég egy izmus vagy stílus ismerete, nem elég ezeknek osztályozása, nem elég ha felismerjük egy mű hovatartozását — ezzel sokan szórakoznak és gyakran meg is elégednek, mert csak ezután következnek a tartalmi zónák, a felépítés logikája, ellentétek és szimmetriák, mindezeknek érzelmi és hangulati jelentése, végül az emberi alkotó indulat végső értelme, személyes, viszonyíthatatlan egyedülisége és mélysége. És mindezt a forma közvetíti. A forma, amely nem valami keret, nem valami takaró a művészetben, hanem az alakítóerőknek, mutációknak és tartalomnak a jelentése.

— Ma azt tudom festeni, amit átélek és szeretek és azzal a tudatossággal, amelyben szelektív tényező az ember. Így készülök új munkáimhoz, amelyeket régóta dédelgetek magamban, kicsit olyan ez, mint talán Goethe számára a Faust volt, témák, gondolatok mindig visszatérnek, hosszú érlelődés eredményeként alakulnak művé, amit talán elképzeltünk hajdan, de korokon át alakulnak, nyelvezetük tisztul és formálódik bennünk. Így készülök hosszú idő óta új munkára, — az élményt húsz éve hordozom magamban, rengeteg vázlatot készítettem már hozzá, az emlék visszavisz az Usok melletti Ung-part egy nagy pillanatához. Két család állt a parton, egy emberpár gyermekkel, a háttérben ló család csikóval. S a levegőben feltűnt egy hadirepülőgép. Egy pillanatra ettől feszültté vált a levegő. Különleges élmény volt ez a pillanat a dús alkonyatban, az eső kezdett cseperészni, emlékszem, a vízben már látszottak az esőkarikák, a háttérben az aranyszínű felhőköd terjedt tova. Úgy érzem ez a kép, ha megvalósul egyszer, sok mindent összefoglalhat abból, amit eddig kerestem, próbáltam. Ugyanígy foglalkoztat Hemingway halála óta egy kisebb kompozíció. Öreg halászát szeretném megfesteni a nagy író emlékére. Ehhez is nagyon sok vázlatot készítettem már . . .

(Szentiványi Lajos egyéniségéhez, munkásságához, közéleti szereplése is hozzátartozik. Igaz barátja, patrónusa ő a fiatal művésznemzedéknek, mint főiskolai tanárban pedig a növendékek nemcsak mesterüket tisztelik és szeretik, hanem azt az érzékeny pedagógust is, aki emberi és művészi problémáikban egyaránt irányítani, vezetni tudja őket. Minden munkájában a szándék emelkedettsége fogja meg az embert, a kultúra és a hivatás szolgálata. Ezért lehet az ő elméleti felkészültségét élvezni, jelenlétét érzékelni a szavaiban és műveiben. Ő maga szerényen csak annyit mond erről :)

— A fiatal művészekkel való találkozások, beszélgetések fontosságát nem lehet eléggé hangoztatni. Meggyőződésem, hogy a generációk nem szakadhatnak el egymástól, csak együtt, közös erőfeszítéssel hozhatnak létre egységes kultúrtestet. Ezt munkálom minden szándékkal és erővel . . .

(Tudjuk, hisszük, hogy Szentiványi Lajos tevékenysége a művészeti élet minden területén sok jelentős pillanatot ad még számunkra . . .)

Illés Jenő

Vilt Tibor : Rajz – Dessin – Рисунок

Vilt Tibor

MŰTEREMLÁTOGATÁS VILT TIBORNÁL

Évtizedek óta tűnnek már fel tárlatokon *Vilt* Tibor változatos, meglepő, eltünődtető szobrai. Mindig az érzékelhető valóságot ábrázolja, spekulatív elvontság és stilizálás nélkül és a teret kitöltő látvány, amit nyújt, a szemen keresztül, ami csak az eszköz szerepét tölti be, az *értelem mezében :* intenzív életérzést kiváltó gondolattá hevül. Ez az oka, hogy a műélvezőtől aktív részvételt igényel, nem éri be a passzív tudomásulvétellel.

Tizennyolcéves koráig természettudós szeretett volna lenni. A kémia mindennél jobban érdekelte. Körülményei nem engedték, hogy folytassa tanulmányait, elment fafaragó-inasnak. El kezdett rajzolni. Nem ment könnyen. Különösképpen ügyesnek se volt mondható. De a nehézség nem csüggesztette, még csak jobban sarkallta kitartásra. Türelmesen, állhatatosan gyakorolt és miközben technikára tett szert, behatóan belemélyedt a rajzolás elméletébe. Nem fáradva ki a nagy elődök tanulmányozásába, új lehetőségekkel, új megoldásokkal kísérletezett. Hosszú évekig nem észlelt különbséget a természettudomány és a művészet között. Rájött, hogy miként a kémiai műveleteknél a legfontosabb kellék a tévedhetetlen mérés, ugyanez az alapja és nélkülözhetetlen feltétele a jó rajznak is. Meg kell találni a célravezető módszert. Módszertant kellett kidolgozni, hogy sikerüljön a feladat.

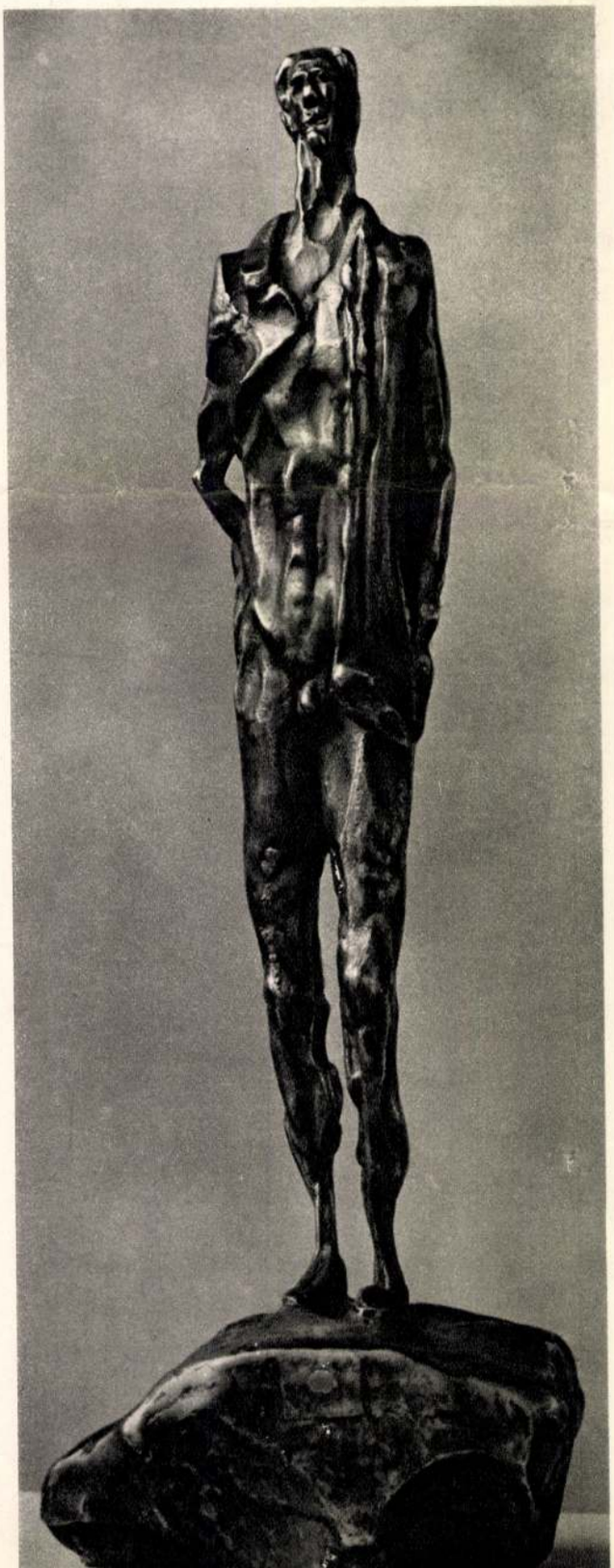

— Voltaképpen nem szobrokat alkotok — vallja budafoki műtermében — hanem alakítómódszereket hozok létre s ezek alkalmasak arra, hogy a rendelkezésemre álló anyagban, a kitűzött célom szerint, az elérhető legnagyobb intenzitással kifejezzem az életérzésemet. Ha az érzékelési intenzitásom csökken, menten szétesik a világom. Az alkotási folyamatot elindító vágynak valóságos pszihokémiai változatokon kell átesnie, hogy anyag, forma, struktúra és tartalom, éltető szellemerő — elemezhetetlen és megtanulhatatlan módon — beletorkolljék a költészetbe. Ez az eszmény. Persze, csak ritkán válik valósággá. A művészre nem tartozik, hogy eldöntse, miként viszonylik az, amit csinál, a műtörténethez. Aszerint, ahogyan az idő és a társadalom válogat, a művek vagy karriert csinálnak, vagy aláhanyatlanak és feledésbe merülnek. A művésznek csak az lehet a gondja, hogy intenzív átéléseit habozás és kétely nélkül, azzal a biztonságérzéssel és mersszel fejezze ki, hogy jogosan, mert szükségszerűen jár el.

Vilt Tibor alkatilag nem bírta elviselni az iskolai fegyelmet. Két évig tanult Kisfaludi Stróblnál, de azután kimaradt és a botladozások, vergődések, önmarcangolások autodidakta inasévei után, miután megjárta Rómát, mint a *Collegium Hungaricum* ösztöndíjasa talált magára, szabadságát fel nem adva, önállóságát mindvégig megőrizve.

— Róma úgy hatott rám — emlékszik vissza az ott töltött három félévre — a kultúrák egymásrarétegződésével, mint valami hatalmas forgószínpad. Én voltam a Benjamin magyar társaim — *Szőnyi, Aba Novák, Pátzay, Molnár C. Pál, Patkó Károly* — között. Az örök városban látóköröm kitágult. A klasszikus emlékek felszabadítottak. Megértettem és átéltem a szépség relatív igazságát. A római hatás nem azonnal érlelődött meg bennem, csak mintegy nyolc év múltán. Jellemzőnek találom, hogy Pátzay, aki az elsők között képviselte a magyar képzőművészek között az expresszionizmust, Rómában, a klasszikus hagyományok roppanterejű szuggesztiójának engedve, ráeszmélt egyéniségének és művészetének valódi ihletőforrására s habozás nélkül irányt változtatott. A forradalminak induló újítóból klasszicizáló művésszé nőtte ki magát és a plasztika kijegecesedett normáihoz ragaszkodva, még hozzá se fog a komponáláshoz, amíg előfeltételül és a kreálástól függetlenül, nem tisztázta előbb az intellektuális és filozófiai fogalmakat. Az életérzését éppen ez a klasszikus példákra függesztett éber figyelem táplálja s növeli, ad szinte szárnyakat a képzeletének. Nálam, éppen ellenkezőleg, a múlt gazdag példatára, az önbizamamtól megfosztó *Szabály*, bármennyire jótékony is a korlátozó fegyelmezése, csökkenti az életérzésemet és fuldokolva azt érzem, elborít az idő.

Ez a különbség — tegyük hozzá — csak vérmérsékleti, nem pedig értékelő összehasonlítást foglal magában. Vilt Tibor romantikus temperamentummal sodródik és gomolyog azokkal a látszólag összefüggéstelenül bizonytalan és határozatlan cél felé loholó cikcakk-vonalakkal, amelyekkel tudatosan a mindig azonos-élő *jelenvalót* keresi és a változatosságában is konstans életérzését fejezi ki. Ezek a szabálytalanul hullámzó vonalak, ahogyan száguldásuk nyomán előbb a levegőbe rajzolja, majd formálja az anyagon, valaminő belső rendhez igazodnak és minél feszültebb az alkotás intenzitása, annál biztosabban és tévedhetetlenül, a tradícióba, a korszerűbe egyensúlyozódnak.

A műteremben letakart ponyvák alatt a munkában levő, félig kész és megkezdett szoborszülemények. Vilt Tibor legszívesebben

Vilt Tibor : Magány – Solitude – Одиночество

bronzban valósítja meg a mondanivalóit. Állványra állít egy csaknem befejezett bronzszobrocskát. Már csak a végső simítások hiányoznak. Fölötte, a mozgatható villanyégőt beigazítja, hogy fényben fürödjön a Gondolat. Mert anyag, forma, erő, zengés: egyetlen lebegés. Gondolat. A szobor nem cél, csupán eszköz. Közvetít, átvezet a gondolathoz, mely az életérzés megtestesítője. Ennek a kis szobornak a tárgya egy karosszékben ülő férfialak. A szék és az ember összeolvad, elválaszthatatlanul. Nem lehet észrevenni, hol kezdődik a tárgy és hol a személy, mikor ember még a szék és mikor szék már az ember. A néző, ha még kötik a megszokott látásképzetek és azt akarja csak tudomásulvenni, ami közvetlenül a szeme előtt van, de nem hajlandó mögéje nézni, vagyis, — habár némi fáradságot jelent — elgondolkozni a legegyszerűbb látványon is, tán csóválni fogja a fejét, mondván, hogy nem érti ezt a művészetet. De szorgosabb vizsgálódás után alighanem rájön, hogy nemcsak reális, hanem korszerű is ez a szobrászat. Nyomonköveti rohanó életérzésünket és tudatosítja számunkra a Mát, mely éber jelenlétével szüntelenül alakuló Jövő is egyben.

Vilt Tibor művészetétől idegen a homályosan rejtvényszerű álromantika, a való és az álmodozás között ingadozó absztrahálás. Tudja mindig, mit akar. Mersze is van, hite is, hogy az életet és csakis a valót ábrázolja. A realitás fogalma az idők folyamán kibővült. Az ábrázolás művészetétől korunk embere többet kíván, minthogy megrögzítse azt, amit nélküle is észrevesz. Elvárja, hogy a megfestett, megmintázott látvány serkentsen, gondolatokat, érzéseket, feladatokat, ideákat vessen fel. Útjelző legyen. És a művész akként teljesítse a feladatát, hogy amikor a térben megjeleníti az életérzését, a voltaképpeni tárgyát, az örök témáját, az *Időt* érje be. A múlt művészete kiragadott egy pillanatot, azt megrögzítette, vagyis, megállította az időt, meghamisította az életet és az illúziónkat hívta segítségül, hogy valónak, igaznak hasson. A mai, korszerű művészet nem álló képet, hanem mozgó életet nyilatkoztat ki, szüntelenül emlékeztetve az időmúlásra. A realitás fogalma kitágult a végtelen térekig. A szó legtisztább értelme szerint, a legfelső fokon, *realitás: a gondolat*, feltéve, hogy a való életet tükrözi, teljes, maradéktalan átéléssel.

Vilt Tibor változatos, a mindenkori életérzését kifejező alkotásai fölött szemlét tartva, többször találkozunk hasonló témafeldolgozásokkal, de ismétlésekkel, megújrázásokkal sohasem. Ez nála természetes. Ha egy téma rabul ejti, egészen a magáévá igyekszik tenni, amíg nem sikerül azonosulnia vele. Változatokkal kísérletezik, hogy megközelítse az eszményt. Egyre igénytelenebb az eszközeiben, egyre egyszerűbb a kifejezésben. Minél egységesebb a keze alól kikerült alkotás, annál nagyobb volt benne a feszültség, az intenzitás és a sugalmazóerő, és annál elenyészőbb szerephez jut a téma, mely voltaképpen csak ürügy a hatáskeltéshez. A hatáskeltés lényege: a frissen megőrzött élmény átadása, konzerválva az esztétikai örömszerzésben.

Álló figurái — szereti ezt a vissza-visszatérő témáját — mindig aktivitást, akarást, erőfeszítést érzékeltetnek. A „*Magány*" (1942), a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonában, feszes, egyenes tartásával, a szomorúságában, elhagyatottságában is töretlen elszántságot, dacos szembeszállást mutat. A férfit állítja elénk, aki az ellenséges ismeretlennel, a ráváró bizonytalansággal szemben felveszi a küzdelmet. Várakozón áll, rendíthetetlenül, készen arra is, hogy elvérzik az egyenlőtlen viadalban. A gyöngeségében azonban félelmetes, mert ellenállhatatlan a kitartásban, helytáll, akármilyen vígasztalan is a sorsa. Felboríthatja, pehelyként elsöpörheti a Végzet, de addigis, sziklaszilárdan és méltósággal felnyúlik teljes emberi nagyságában. — A néhány évvel későbbi „*Búcsú*" (1848), a művész magántulajdonában, ugyanezt a gondolatot variálja, szubjektívebb, szenvedélyesebb, kinzóbb-átélésű fogalmazásban, egy Auschwitzbe hurcolt barátjára emlékezve. Az alak nem oly egyenes többé, mint a szálfa. Szó se lehet diadalmas kiállásról. A közeli, tudott Rossz, ami lesújt majd reá, megtöri a tartását, baljával megfogózik egy széktámlán, hogy le ne roskadjon. A szenvedéstől vonagló test legszívesebben vízszintesen elvágódnék, feladva a harcot. De a végtagok álljt parancsolnak. Feltartott baljával, mintha zászlót lobogtatna, bátorít, kitartásra int, vígaszt nyújt. Ő, a megtépázott, a segítségre szoruló, az üldözött, a sorsára hagyott. Elesettségében még félelmetesebb erőt sejtet, mert meggyőző emberméltóságában legyőzhetetlen.

Vilt Tibor: Dombormű – Relief – Рельеф

44—45-ben, még lázasan, szinte megszállottan az élmény hatása alatt, teremtette egyik legmegrázóbb szoborremekét, a *Gegesi Kiss* Pál professzor tulajdonában levő „*Felszabadulás*"-t. Álló figura ez is. Tagbaszakadt, atlétatermetű, kétségbeesett reménykedésében egyszerre fenyegető és rimánkodó férfi. Mint egy megszemélyesített tömeg szimbóluma mered a nézőre. Még nem a beteljesült felszabadulás. Inkább görcsös nekirugaszkodás, a pattanásig feszült, valamilyen vadszépségű, halálraszánt élniakarás. Kínzásokról, megalázásokról, embertelen szenvedésekről, dacról, tűrésről és legfőképpen, megpróbáltatásokban megedzett emberi nagyságról tanúskodik ez a szuggesztív, elemierejű sugárzás. Egyszerre fejezi ki a háború iszonyatát és a béke ujjongó sóvárgását. Felfokozott életérzésében tömény történés, mértéktelen vívódás folyamata pereg le, a végső győzelemig.

Háborús emléket idéz egy kisméretű bronzszobor: „*Szorongás*", (1954), a művész magántulajdonában. Gúzsbakötözött ülőalak, mint a tragikus tehetetlenség, a kényszerű passzivitás jelképe. Keserű iróniájú vád a kivédhetetlen kegyetlenség, az emberi butaság ellen, mely, miként a váratlan elemicsapás, orvul támad, szorongásban hagyva, gyámoltalanul, a szenvedőt. Viselhetné ezt a címet is: „*A bunkerban*". — Egy évvel későbbi keletű az ugyancsak a művész magántulajdonában levő kompozíció: „*Nő virággal*". Fekvő ülésben, a padra könyöklő kezében tartott virág fölé hajoló nő: a szemlélődő életszeretet harmóniáját árasztja. Anyag, forma, fény életté-hevült jelentése tükrözik a bronzban, mint szellemet lehellő testben, amelyben a természet játékos kedvével versengő képzelet szövi a valóságot — gomolygó felhők, fénypásztás ködben rezzenő ágak, levelek illanó révületeiből.

Ez a művészet nem pihentet, nem a kényelemnek, a röpke elszórakozásnak kedvez. Felvillanyoz, sürget, akár valami jóvátehető mulasztás pótlására, akár valami biztató kezdeményezésre, tovább dolgozik bennünk, mint a begyújtott motor. A szemen keresztül némán felharsanó zeneiségtől visszhangzik a bensőkben. — Távozóban, egy önkéntelen, szinte az életútját összegező vallomással búcsúzik tőlem a művész.

— Művészetemre a legnagyobb hatással *Bartók* volt.

Haits Géza

Művészet 1963 Március 32-33 o

KIÁLLÍTÁSOK

A Miskolci VII. Országos Kiállítás

Az 1962-es év miskolci képzőművészeti seregszemléje mennyiségben és minőségben alatta marad az előző évekének. A beküldött művek száma volt kevés, a válogatás volt óvatos, vagy a minőségi ellenőrzés volt bizonytalan — erre a kérdésre csak a zsűri adhatna felvilágosítást. Az is igaz, hogy képzőművészetünk mai nehéz, latolgató, sorskérdéseket vitató periódusában hónapról-hónapra nehéz remekműveket produkálni. Budapesten, Vásárhelyen, Miskolcon, más vidéki városokban, a Képcsarnoknál s a különféle tematikus jellegű kiállításokon rendre ugyanazok a nevek jelennek meg. Ha valaha, most igazán az egyéni eredmény emeli ki a kötelességszerű megnyilatkozásból a tárlatok anyagát. A rendezők azonban még ma is valami elképzelt statisztikai, protokoláris rend, vendéglátót becsülő udvariasság alapján gyűjtik össze a munkákat, mintha egy központi grafikonhoz, évvégi jelentéshez szállítanának megfelelő anyagot.

A megfontolásra váró körülmények, szempontok nyomják a válogatókat: fiatal, öreg, milyen illetőségű, hány képpel kell szerepelnie, hogy a döntőbe jusson, díjat kapjon, stb.... S ez alatt egyre szűkül a kör az elkészült alkotás körül, alig van már mód arra, hogy a teljesítményt önmagán kívül máshoz is viszonyítsuk. Így egy országos tárlat távolról sem jelent átfogó, tájékoztató képet képzőművészetünk jelenlegi helyzetéről. Nincs is arra szükség, hogy lépten-nyomon vizsgáztassuk, percenként a fejlődés csalhatatlan jegyeit keressük! Akkor miért nincs bátorságunk ahhoz, hogy az országos jelzőt elhagyjuk? Művészeinknek csak töredéke küld be alkotásokat, sokan azt mondják, nem érdemes új, jelentős művekkel jelenkezni, mert úgyis a helyiek kapják a díjakat, részesülnek a vásárlásban. Ebben van némi igazság! Aki viszont a megyei tárlatokból akar megismerkedni a magyar képzőművészettel, az esetleg hamis összefoglalást kap: szép kollekciókat helyi mesterektől, s egy-egy, névjegyletételnek számító képet másoktól, országos viszonylatban.

Nem hiszem, hogy a kulturális élet decentralizálásának ez lenne az egyetlen módja. Kezdetben a felszabadulás után volt a felnőtt, országos képzőművészet, amely kézenfogva vezetgette fejlődő gyermekét, a miskolci kolóniát. Most felnőtt már az is, a kiállítási lehetőségek viszont megsokasodtak. Legyen hát önálló miskolci bemutatkozás akár minden évben, de vigyenek le az ország második városába olyan anyagot is, amely az egész magyar képzőművészetet reprezentálja. Ez esetben nem kellene a kiállításlátogatónak azon tünődnie, miért találkozik ugyanazzal a művel immáron negyedszer, más és más kiállítások gyűjtőneve alatt és vajon ezek a sok próbát kiállt munkák hogyan tűrik a legfrissebb vitatható próbálkozások közelségét.

Miskolcnak megnyugtató helyi atmoszférája van, ezt használta fel kitűnően a grafikai biennálé. Amíg Vásárhelynek természetes gyermeke az újszellemű paraszti zsánerfestészet, addig a miskolci kiállításon alig lelhetők fel a nagy iparváros témái (lényegbehatoló, belülről érlelt, összefoglalt ábrázolásokra gondolok). Amíg Vásárhely sajátos helyi ihletéssel formálja át művészeit, addig Miskolcon a festészet inkább ismert és kigyakorolt felfogáshoz asszimilálódik. Röviden:

A miskolci kolónia tagjai a grafikában olyan nyilvánvaló értékeket produkálnak, melyekhez még messze nem mérhető festészetük. A rajzművészetben kiforrott tehetségű mesterek félig kész, vagy éppen zavaros tartalom- és formavilágú festményeit felesleges pusztа udvariasságból kiemelni, túlértékelni. A társadalom támogatása, melyet vitathatatlanul megérdemelnek, más módon is megoldható.

Talán nemcsak erre a kiállításra, de festészetünk egészére jellemző, hogy a naturalista szemlélettel indított képek alkotói egy bizonyos ponton hirtelen megtorpannak, rádöbbenve arra, hogy túlságosan követték a természet formáit. Igyekeznek összeszokúszálni a már tisztává tett formákat, egyszerre csak megszakítják a rajzi jellemzést, ragacsossá, lazává alakítják a színeket, s egészében befejezetlenül hagyják a képet. Így azután, gondolják — nem lehet ráhúzni a konzervativizmus vádját. Nem e sorok feladata, hogy a modernség agyongyötört fogalmát tisztázza, az azonban úgy vélem köztudott már, hogy a szemlélet kérdése és nem valamiféle ismeretlen trükk, vagy

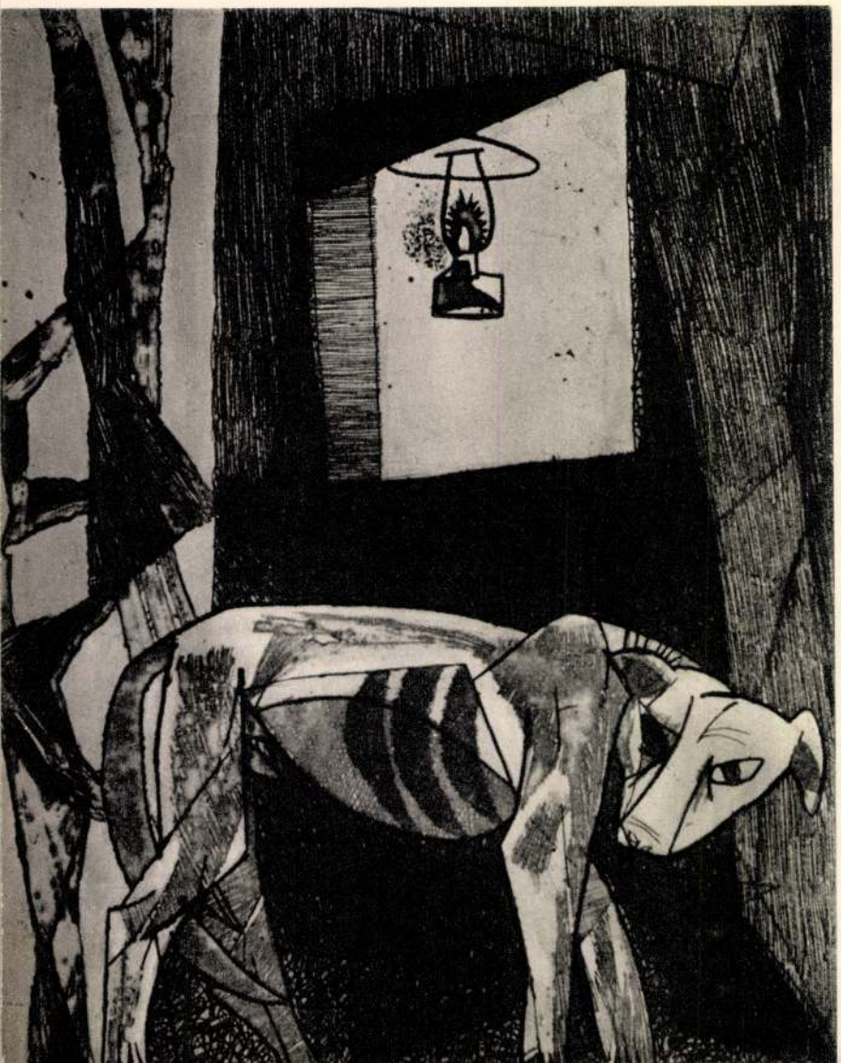

Lenkei Zoltán
József Attila illusztráció
Illustration d'une poésie d'Attila József
Иллюстрация к произведению Аттилы Йожефа

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Vilt Tibor
FEJÉR MEGYEI HIRLAP
1965 JUN 27

VILT TIBOR SZOBRAI

A Székesfehérvári István Király Múzeum kiállító termében június 6-án nyitották meg Vilt Tibor szobrászművész kiállítását.

Nézem a szobrait, az 1926-ban alig húszévesen készített „Önarcképet", állok a „Gyermekfej a háború után" című portré előtt. A gyermekarcon egyedüllét, éhség és fájdalom tükröződik, és mindezekmögött mérhetetlen kín... Annyit mond ez az egyetlen gyermekarc a kiállítás szobrai között, hogy megírhatnám történetét. A múltját. Kicsiny gyermekéletét. Életét, amelybe beleszólt, beletaposott a háború. Kegyetlenséget és rettenetet idéz a „Tank-taposta arc" is. Nézem ezt a felismerhetetlenségig elpusztított emberarcot és keresem a szobor keletkezésének időpontját. Az évszám 1956-ot idéz. Vilt Tibor művészete közli a felismert életigazságot, hogy a háború, és egy, a szocializmus vívmányai ellen irányuló pusztítás nagy emberi tragédiákat okozott.

1963-ban készítette a „Figura kígyóval" című hatalmas, életnagyságú alkotást. Ez a modern Laokon-szobor harcot ábrázol. Küzdelmet a létért, az életért. Hogy ki lesz kettőjük harcában a győztes, azt nem árulja el a művész. De a kígyókkal viaskodó emberalak előremutató karja a végső igazságról beszél: arról, hogy az embert el lehet pusztítani, de hitét az igazságban s az életben, az élet értelmébe vetett hitét elpusztítani, megölni nem lehet.

Az egyedüllét, a magány kínzó, szorongató keménységét, keserűségét hatalmas és megrázó erővel ábrázolja a „Figura a székkel" című alkotásában. A néző meredőben a szobor előtt. Ennyire fájó is lenne az igazi magány? Így ilyen görcsösen is tud, és tudhat az ember kapaszkodni egy székbe, egy tárgyba, egy emlékbe, egy gondolatba?

Sokoldalú művész Vilt Tibor. Művei közül a kiállításon kisplasztikákat, domborműveket, portrékat, rajzokat és vázlatokat is találunk. És akármelyikükben, a domborművekben éppen úgy, mint a portrészobrokban nagy alkotások születtek. Ilyen például a portrészobrok közül az „Önarckép", a „Fiatal férfi", a „Közöny", a kisplasztikában a „Figura székkel", „Bohóc virággal" vagy a „Magány" a domborművek közül kiemelkedik „Az éj" sajátos színeivel, tartalmával, a „Kerítések", a „Kötéltáncos", a „Bánat" és a „Tank-taposta arc". Ezek az alig megmunkált szoborfelületek a mögöttük, a bennük lévő tartalommal sokat mondanak el egy művész harcáról, vívódásáról belső világáról. Érvényes ez akár a „Közöny" akár az „Antanómia", vagy a „Fej" című alkotásaira éppen úgy, mint a művész többi a kiállításon bemutatott szobraira is.

TÁRLAT

Gondolkozásra késztetik a nézőt, az alkotó folyamat gondolati tovább folytatására.

Vilt Tibor legszebb szobra az édesanyjáról készült. A művész emlékében úgy él az édesanya, mint a legszebb asszony, akinél nincs és nem is lehet megértőbb jóságosabb a világon. Ezt a gondolatot, ezt az érzést fejezi ki a művész „Anyám" című életnagyságú portréja.

*

Állok a szobrok előtt és szinte megelevenedik a művész küzdelme, harca az anyaggal, a formával, a célért: a mondanivaló kifejezéséért. Az anyaggal való vívódás, a művész belső harca a tartalom és a forma egységéért létrehozta a szobrokat, különkülön és összességükben. Külön világ, más táj és más levegő, és mégis oly közeli, — a holnapot, az életet féltő és vigyázó művész ez.

Ne keressünk ezen a tárlaton szabályosan megrajzolt virágokat, tájakat, vagy szabályosan felépített hagyományos vonalú és formájú szobrokat. Vilt Tibor „figyelmét nem a mellékes dolgok kötik le, hanem maga a probléma". Alkotóműhelyében harc folyik. És aki meg akarja ismerni az ember küzdelmét a létért, az életért, aki a bepillantás ritka élményét akarja magával vinni egy anyaggal viaskodó művész műtermében, aki látni akarja, a harcot, amíg elkészül a szoborral az anyagból — bronzból, fából, gipszből — az nézze meg ezt a kiállítást. Álljanak a művek elé, ne csak külön-külön az egyesekhez, hanem nézzék összeségükben. Tanúi lehetnek egy hihetetlenül fájó és mégis szép harcnak — az alkotás folyamatának.

— Szilvágyi Irén —

Vilt Tibor: ANYÁM

ladom, hogy nincs még egynemely költő alkotásában, vagy egész életművében a költő és a társadalom harmónikus viszonya. Pedig a költészetnek is lenne és lehetne szerepe a társadalom életében. Hatása — ma még a tudat alakulására — nem kielégítő. Vajon mi haszna, pontosabban milyen hatása van az irodalomnak — vagy bármilyen művészetnek — amely csupán szűkebb társadalmi réteghez jut el, a tömegekhez alig, s ha el is jut, csalódással utasítják el.

Mi marxisták valljuk: l'art pourt l'art művészetnek nincs helye az irodalomban sem. Ha az írástudó a maga sajátos eszközeivel akar valamit kifejezni, akkor ezt olymódon tegye, hogy azzal szocialista építésünk irányába hasson. Az új embertípus gondolkodásának alakulására fejtsen ki hatást. Ezt a célkitűzést meg lehet valósítani magas művészi színvonalon, de az is szükséges hozzá, hogy *az alkotó tudja mit akar kifejezni és kinek a számára írta művét. Az esetlegesség idegen a művészet, az irodalom fogalmától.*

Gyakran hallani manapság panaszt az értelmetlen, semmitmondó versekre, sőt eszmeileg zavaros, íróasztalnál kiagyalt, mondvacsinált problémát tárgyaló prózai írásokra is. Bár irodalmi életünkre nem ez a jellemző, a panasz nem mindig alap nélkül való. A vitaindító cikk szerzője ezt írja: *„A művészi kifejezés — természetesen az irodalmi kifejezés is — nagyon sok olyan eszközt, módszert mozgat meg, érvényesít az ábrázolás folyamatában, amelyek nem direkt módon, közvetlenül, hanem gyakran nagyon is bonyolult áttételeken keresztül érzékeltetik az írói mondanivalót".*

Ez így igaz. A mondanivalót gondolati, érzelmi, hangulati és egyéb összetevők is meghatározhatják. Senki sem követelheti mai lírikusainktól, hogy ezeket az „összetevőket" nélkülözzék, figyelmen kívül hagyják a mű alkotása közben, hiszen ez óhatatlanul torzulásokhoz vezetne. Erre semmi szükség nincsen.

Hangsúlyoznom kell: értelmetlen, zavaros, misztikus ködbe burkolt alkotásokra nincs szüksége szocialista társadalmunknak. Még akkor sem, ha ez jószándékból fakad, és még sok egyéb külső, vagy szubjektív tényező is közrejátszik a mű születésénél. Megértem a költő szubjektív fájdalmát, keservét, csalódását, sőt honfibúját is. Azt is megértem, hogy érzéseit éppen a szubjektív hangulati elemek hatására rímbe faragja az irodalmi kávéház márványlapján. De kíméljen meg bennünket attól, hogy együtt érezni kényszerüljünk vele. Tévedés ne essék, ez nem az emberi érzelmek, az egyén szubjektivitása iránti közömbösség, hanem a költészet, irodalom iránti szerető féltő aggodalom.

„Ha nem tudsz mást, mint eldalolni saját fájdalmad, s örömed: nincs rád szüksége a világnak, s ezért a szent fát félre tedd". Petőfi intelme a XIX. század költőihez szólt, de érvénye ma sem kétséges. Csak használna irodalmunknak, költészetünknek ma is.

József Attila így vall a költőről:

„A költő alkot és ez nem jelent kevesebbet, mint hogy alakítja a világot, az emberi világot, az emberiséget, azoknak a segítségével, akik a társadalmi munkamegosztás révén mással lévén elfoglalva, úgy osztoznak a költő tevékenységében, hogy művét szeretettel veszik magukhoz". József Attila már korunk lírikusaihoz szólt.

A polgári társadalom irodalma lehetett kaszt-irodalom. Az uralkodó osztálynak szolgált — a marxista és a haladó szellemű polgári írókat kivéve — annak életformáját, törekvéseit tükrözve. Aki ezt nyújtotta, megbecsülték, elismerték, megnyíltak előtte az úri szalonok ajtói. Ma alapvetően más társadalmi viszonyok között alkotnak irodalmárainak és ez a körülmény alapvetően más és újfajta igényeket támaszt velük szemben. A nép iránti alázatos tiszteletből táplálkozó és a hatalomra került nép életét, szándékait, tö-

[illegible] elmélkedtatásnak a lényege az utolsó mondatban van, amit a szerző ugyan nem mond ki, de utal rá. Valóban itt már nemcsak a műélvezet színvonaláról van szó. Inkább arról, hogy olyan művek kerüljenek az olvasók kezébe, melyek gondolatot ébresztenek, a fejlődés irányában hatnak. Ez az irodalom elsődleges feladata.

Vajon akkor tudok én az élet bonyolult kérdéseiben tájékozódni, az aktív emberség színvonalán gondolkodni és cselekedni, ha művészi alkotásnak kinevezett versikék erre engem alkalmassá tesznek? Ha nem értem azt, hogy mit akar mondani a „realista" költő azzal, hogy „kicsihadt az élet citerája", azért én még el tudok igazodni olyan közgazdasági jellegű útvesztőben, mint annak megértése, hogy miért nem lehet mindig sertéshúst kapni.

Nincs szándékomban a közérthetőség igényének lobogója alatt számonkérni a hajdani csasztuska irodalom és költészet „művészi" színvonalát. De annyi tiszteletet elvárhatunk egyik-másik költőnktől, hogy a bonyolult áttételekkel megírt művének mondanivalóját megértsék az olvasók. Tudom, hogy a művészeknek és a művészetnek egyik igen fontos feladata az emberek ízlését, szépérzékét fejleszteni. De *ezt csak arra alkalmas művekkel lehet elérni.* Véleményem szerint lehet magas művészi eszközök felhasználásával sokatmondó, tartalmas és az ember tudatára pozitív ható műveket alkotni. S mint előbb említettem, a kérdés egyoldalú megközelítését kifogásolva, egyáltalán nem vetem el, hogy nevelni kell az olvasó ízlését, hozzáértését. Ezzel is adósak vagyunk még. *Ám ezt is csak arra alkalmas irásművekkel lehet!*

Sok szó esik mostanában a pártos, szocialista realista irodalomról. A vita „alaposságára" jellemző, hogy még mindig azt firtatják: a realizmus történeti kategória, vagy filozófiai fogalom? Vajon meddig tart még ez az elmefárasztó szócséplés és végül is ki, vagy kik döntik el ezt a kétségtelenül fontos kérdést? Vagy nincs szándékukban?

A tudálékosság, a marxizmus pajzsa mögé húzódó, elméleti-kritikai lesipuskások tevékenysége csak arra jó, hogy összekeverje a fogalmakat és eszmei tisztaság helyett zűrzavart teremtsenek.

Szigorúbb értelmet, misztikum helyett közérthetőséget az irodalmi alkotásokban és azok megítélésében! Ne csodálkozzon egyik-másik költőnk, ha nincs olvasótábora és ne vigasztalja magát azzal a hamis illúzióval, miszerint a tömeg még „nem nőtt fel" hozzá, s nem értik meg szent hevületét. Az irodalmat szeretők sokszázezres tábora örömmel és élvezettel fogadja be a szépet, a művészit, a reális mondandót tartalmazó alkotásokat. Új, alkotó gondolatokra készteti és ha ez mindennapi munkájában pozitívan érvényesül — kell-e ennél nagyszerűbb elismerés az alkotónak?

Az időszerű ideológiai feladatokról szóló irányelvekben többek között ez olvasható: *„Korunkban az irodalom és a művészetnek társadalmi hivatásának betöltése tudatosan és következetesen a szocialista realizmus alapján lehetséges".*

Ez sodró iramú, rohanó életünk természetes igénye. És ezt az igényt elégítik ki azok, akik figyelemmel kísérik a társadalom életét és ehhez igazítják mondanivalójukat.

Takács László

Este kaptam a „Genius" könyvkiadó Rt.-tól egy levelet, amelyben felkérnek Bálint Lajos nevében egy találkozóra, holnap délután 5 és 7 között fontos irodalmi ügy megbeszélése végett. Vajon mi a manó lehet? Biztosan semmiség.

Április 10.

Rengeteg dolgom és rossz kedvem miatt nem írhattam régóta. Tervem van Olaszországba kiutazni, Babitscsal. Nem is nagyon lehetetlen. Majd máskor többet!

Április 12.

Ma megkaptam az első Omar kötetet. Szóval kész van. — Farkas Laci érdeklődött a Shakespeare-szonettek iránt.

Békés, Béber fent vannak Pesten.

Május 29.

Észrevettem már régen, hogy mikor nincs bajom, verseket írok, ha éhes vagyok, naplót. Mivel már két hónapja pang az egész, hát ezennel be is szüntetem a naplóírást.

TAKÁCS IMRE

Humanizmus a műhelyben

— Gondolatok Vilt Tibor fehérvári kiállítása ürügyén —

Mielőtt a kiállító terembe jutnánk, a lépcső előtt kétméteres fényképet látunk a művész műhelyéről. A fatuskón satu a nagy munkákhoz, abban egy kisebb satu a kis munkákhoz, s abban a készülő mű: a Bohóc. A falon drót, földolgozatlan lemez és szerszámok.

Ha vetített filmmel cserélnénk föl a képet, egy falusi kovács is beléphetne a farönk mellé, s mint az Iliász kovácsa, Héfaisztosz, folytathatná a munkát, maradandó fémbe kalapálva a század élményeit. Ám akkor is kovácsmesternek néznénk a belépőt, ha kaszáló lépéseivel maga a művész jönne, hiszen emberi mivoltával Vilt megcáfolja a művészekről alkotott elképzelést.

Reszelő sikongását, satu nyikorgását, forrasztó sercegését, drótok pendülését és sustorgását hallanánk a megelevenedett műhelyben. És ami elkészülne, megrendítene bennünket.

— Csaló — kiáltanánk —, nem kovács vagy te, de varázsló! Illetlenül belepillantasz lelkünk bugyraiba, s formába öntöd, amit láttál.

A fénykép nem mozdul, de így tudja kibontakoztatni rajta a folyamatot, aki tizedszer látta Vilt szobrait, s ha ez az ember maga is foglalkozik a művészettel, s ha megillető összefüggésében akarja látni, amit látott, bele kell fogózkodnia az idő korlátjába, hogy tájékozódni szétpillantson.

A talált szavak

Nem mondhatjuk, hogy a szobrászat, de igenis mondhatjuk, hogy a szobrászat egyik ága kiszélesítette századunkban a lélekre ható tapintását és észlelését — és következésképpen a lélekből hozott híradást is. Szavakat talált az új fogalmakhoz. S nemcsak a kor új fogalmaihoz, de az emberiség sorsában mindig jelenlevő, ám eddig a formával kifejezhetetlennek érzett fogalmakhoz. A kifejezhetetlenséget a mindenkori akadémizmus rendet látó, de a bonyolultságokra érzéketlen, a tömegekre azonban mindig nagy hatású — pedig tehetetlen — ál-művészete képviseli.

A lehetőség jelen van; nemcsak a történelemtől ajzott fokozódó érzékenysé-

günkben, de elfelejtett képességeink között is. Az egyre összefüggőbben föltárt emberi múltból látjuk, hogy a forma mi mindennek a kifejezésére alkalmas. S amit egyszer kidobtunk a hajóból, mert a megmaradáshoz más lett fontos, most a bővített hajóba visszaszedjük. A könyvnyomtatás sosem remélt eredményei mellett újra verset mondunk, a fröccsentett műanyagedények mellett valójában most kezdjük megbecsülni a kézzel készítettet. Mert kiderül, hogy bizonyos életérzéseket nem lehet odahagyni, de ezekhez új életérzések csatlakoznak, mert ezeket meg nem lehet el nem érni, s közben a skála akkora lesz, hogy lehetetlen egy széken ülve játszani rajt.

Amíg sokan válságosnak érzik a mai művészetet, addig ez a művészet — megfelelve a helyzetnek — hatalmas mezőnyt fog be, mint mikor az elővájások után a frontfejtést megindítják. A talált tárgyak jelképességétől az elvont jelek pontos fogalmazásáig kell a terepet ma belátni. Az egyre jobb történelem-átvilágítás időben, a földrajzi egységgé, utazási egységgé váló Földgömb térben, a régi is valamiképpen tartalmazó, de új bonyolításoktól gazdag életforma pedig érzékenységben hozza létre a távlatokat — az egymásba hegesztett taliga-kerekektől a finom akt-torzókig, a gesztustól az évtizedeket emésztő töprengésig, a pattanástól a vegyi hatásokig. Mert egyre többen vagyunk, ráérünk egyre több mindenre. És bármi csak akkor lehetne káros, ha minden más ellen lenne, ha törvényerejű rendelet gyanánt jelenne meg.

Az aggódás tehát fölösleges; a találatokat — a szintézist — sorakozó művekben lehet kimutatni. A mai művészet gazdagságától csak az ijed meg, az látja szegénységnek, aki a dolgoknak csak a kócát látja, és nem is fáradozik, hogy az egészet áttekintse, hogy az idő válogatását — próbaképpen legalább — elvégezze.

A modern művészet nem a modern kapitalizmus művészete. Legalábbis erejében nem. Éppen a művészetben Nyugatról is a kapitalizmus, vagy még politikusabban: az imperializmus elleni oppozíció látszik ide. És mi ettől jobban óvakodjunk, mint magának a kapitalizmusnak sok más hatásától? Az autó-őrülettől, a dzsesztől, a lelki lemeztelenedésektől?

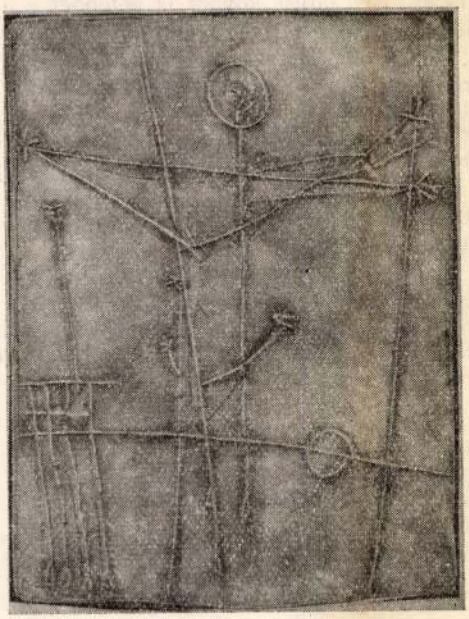

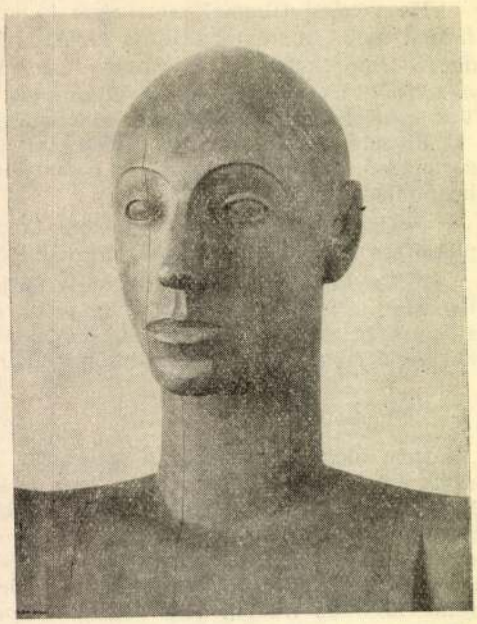

VILT TIBOR szobrai

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
Vilt Tibor
KORTÁRS
1966 NOV

Világos, hogy nem a kinti oppozíciót kell itt elsütni, de értékelni és értékesíteni kell minden vívmányt, ami a nyugati humanisták tiltakozásaiból a mai ember önvédelméhez, a szocialista ember őszinte küzdelméhez, teljes valóság-vállalásához haszonnal elvonható. Az új művészet jelképei nem is mindig társadalmi formához rögzítettek, mint inkább az új életformát és az átélt világháborúk fájdalmát villogtatók. És éppen e lebegésük révén lesz könnyű — még a művészettörténészeknek is, nemcsak az újat kereső művészeknek — odairányítani mindezeket a jelképeket, ahova kell, az emberiség sorsával játszók ellen.

Ne higgyük hát, hogy a mai művészet lökőereje Nyugaton van. Származása sem csak nyugati. Fogantatása inkább. S a népire legalább olyan fogékony, mint az urbánusra, mihelyt benyomulhat egy szűz területre, hiszen vérének fele nem hogy népi, de törzsi származású. Karakterében villogtatja az egész történelmet.

Azok, akik realista életérzésükre hallgatnak, Nyugaton is megfogalmazták már: a jelen művészete a szocializmusból nyerhet erőt. A magára találó szocializmusból. És ennek a várakozásnak csak úgy tudunk megfelelni, úgy tudjuk a világ érdeklődését javunkra áthangolni, ha levetjük előítéleteinket, hogy teljes mivoltunkkal a jóra törjünk, megfogalmazva a tagadás tagadását, a józan igent.

Vilt szobrairól

Józan, tehát beismerő először, aztán pedig következtető, tovább lépő. A másféle igen csak hadova, a másféle igenre senki sem figyel most már. Az akarati tényezők kora lejárt, nem elég már sehova odaállni, mindenkinek eredményeket kell fölmutatnia, hogy összegezhessük az eredményt.

Vilt Tibor, aki talán megbocsátja nekem, hogy vele kapcsolatban foglaltam össze mindezeket, a beismerésben hozott nagy eredményt, s a beismerés megfogalmazásából teremtett életművet. Ha ő képviselné a magyar szobrászatot, fájdalmasan néznénk a magyar szobrászatra, ám akkor is hitelesen látnánk egy vonásunkat, azt, amit a két háború, azt, amit a fölösleges pokol vésett belénk. S ez a beismerés úgy lesz több önmagánál, mivel cselekvés is. A kimondott tragédia már a tragédiával való szembeszállás, tehát nem a belenyugvás beismerése is egyben, de éppen a bele nem nyugvás hirdetése. Benne van a következtetés, ha a továbblépés még hiányzik is.

Egy sereg kisplasztikát és domborművet, néhány rajzot s mindössze két életnagyságú szobrot mutatott be Vilt Tibor Fehérvárott. Az első mű huszonegy éves korából való, 1926-ból. Meglep a hársfa-pallókba faragott portré maisága, s éppen azzal, hogy távolra, az egyiptomiakhoz utal vissza. Az önarcképnek nevezett portré általánosított embert idéz, s az egyéni vonások visszaszorítottsága időt sűrít. A mai néző olyan vizsgamunkának érzi ezt a fejet, amelyből aztán út mégsem vezet, más szóval: nem kiindulást lát benne, inkább megérkezést. Megérkezést — csak a táborhelyre, ahonnan majd titkos utasítások visznek tovább.

A szerves fejlődést, a sajátos Vilt-stílus származását nem mutatja be a kiállítás, hiszen csak negyvenkettőből látunk újra egy férfi-fejet, s ezen már a mai Vilt formanyelve az uralkodó. A tépetten hagyott mintázásban a hársfa-fej tipizált embere foszlik egyénivé. Szemét mintha kifolyatta volna a sírással, s menekített emberi mivoltával mintha azt mondaná: Látjátok, mégis vagyok. Szelíd jelenlététől nehéz szabadulni, pedig nem akar semmit, csak van, csak mondja egy kaland döbbenetét, anélkül, hogy egy szava lenne. Mint aki hírt olyan dologról hozott, amelynek a fenyegetése dobol az ablakon is. Megtörtént, amitől tartottunk már, s csak a gyermek maradéka csodálkozik bennünk, hogy megtörténhetett az ember földúlása.

A dátumot kell megismételni csupán: 1942.

A fejek közül még a *Közönyről* kell beszélni. Azért is, mert a bemutatott anyag számos megoldási formája között is egyedül áll, valamiképp azonban folytatódik a bohóc-figurákban. Vilt a *Közöny* megformálásánál a puha agyaggal való játék lehetőségeit a szél-koptatta sivatagi sziklák és a turista-csoda billenő kövek monumentalitásával hozza össze. A Húsvét-szigetekről ismert fejek is fölrémlenek a

huszadik századi gonosz-isten esetle[illegible]ott „képmásából". A gyermeki leereszk[illegible]is agyag-dúcok és agyag-lapok — má[illegible]al összekötve — ijesztően elénk varáz[illegible] — amiben értelem egyik holt vidékét, a közöny — értsd: értelmetlenné válás — senkiföldjét. Azt, amikor a szellemi elsorvadás a fizikai megsemmisülést megelőzi.

Ez a gyurma-szabadság hoz létre értelemszerű formákat több műben is. A különkülön kiöntött részek utólag kerülnek egymás mellé, a ravasz megmunkálás kényszerét kikerülve egy új ravaszsággal, ami egyben hitelesítő is: a szobrász a néző előtt leleplezi magát mint mesterembert, hogy még jobban fölhívhassa a figyelmet a lényegre, amiért a mesterkedés is folyik, a gáttalan magunkra-ismerésre. Ezt fokozza a végső pontig a Szorongóban, mikor néhány bronzpálcikával és dróttal fejez ki életérzést. Kezek, lábak, fej — gerinc nélkül, s összekötözve, mint a hajófenéken az ember-áru.

Új munkáiban új tér-, forma- és felület-megoldásokkal kísérletezik Vilt. Hatvanéves korában is kifogyhatatlan, úgy látszik. Ezekben a kis figurákban — állók, ülők — mintha megcsendesedne az indulat, elrévedezne a dráma-érzék és érlelődne valami megbékélés. Az *ahogy talált* vagy részben fűrészelt, reszelt, bronzdarabkák verődnek itt össze emberré. Egyikről a teremőrnek mondta maga Vilt, hogy egy légkalapácsos munkás adta hozzá a kiindulást. S valóban: a tömeg-elrendezés föl-idézi még a rázkódást is, s ugyanakkor azt az erőt is, mely ellenáll ennek a rázkódásnak. És mindezt nem a másolással, de a legtisztább plasztikai eszközökkel éri el Vilt. A formák egymáshoz való viszonya és térbeli elhelyezkedése elegendő ebben a tiszta plasztikában az ember megidézéséhez. S ennek a tiszta plasztikának, mely nem egyéb, mint a műfaj alapvetéshez való érkezése, semmi köze az úgynevezett „tiszta művészet"-hez. Az állásfoglalás, a harc, a valóságból kibontakozott jelentés mindig jelen van itt. Mert semmi sincs jelen véletlenül, vagy valami hamis kikerekítés végett. A csiszolt vagy fűrésznyommal ránk vicsorító felületek bársonyosan tompa vagy éles fénye, vagy a vakolat-durván hagyott fém dermedtsége egyaránt pontos beszéd.

A kortársak kötelességéről

Képzőművészeti életünkben a Csontváry-kiállítással valami új kezdődött, de maga a kezdés csak tünete volt a szocializmusban magára találó, a szocializmust mint otthont követelő társadalom megerősödésének. Annak, hogy gondolkodásunkban erőre kapott a magabiztosság érzése, a dinamizmustól való félelem helyett a dinamizmus sürgető igénylése. A dinamizmus pedig azt erősíti, azt tisztítja, amiben működni tud. Mégis csak a kezdet kezdetén vagyunk az önmagunk fölfedezésében, s így a magyar művészet fölfedezésében is. Én bántó és visszautasítandó kíméletnek érzem azt a tapintatot, ahogyan a nyilvánosságtól eddig elzárt életműveket szinte visszalopjuk a köztudatba. Mintha csak nyitva felejtettük volna, nem pedig kinyitottuk volna a kaput. A kétszólamúság megszüntetéséhez az kell, hogy törvényesítsük a nem törvénytelent, hogy az állami megrendeléseknél is tükröztessük a magyar művészet korszerűségének igazi állapotát.

Tudom, nem egy kizárólagosról beszélek, de egy létezőről. Egy elmúlóról, hiszen Somogyi József hódmezővásárhelyi emlékműve, de már az *Olvasztára* is a múlt évtizedből, vagy hogy a témánál maradjunk, Vilt nagy munkái és sokak nagy munkái a jót jelentik, de nem cáfolják meg azt a tényt, hogy köztéri művészetünk nagyobb elmaradást mutat a valójában kivívott korszerűséghez mérve, mint amekkora távolság a dolog természetéből következne. A fönt említett kétszólamúság ebben az ollóban nyilvánul meg. És attól kell tartania az embernek, hogy amiként Medgyessy nem építhette meg a Bikát a Hortobágyon — ugye, milyen jó lenne most, ha megépíthette volna! — úgy Vilt Tibor sem kap megrendelést — mondjuk — a Kentaurra. És valamikor ezt is sajnáljuk majd.

A szocializmus egyik alapvetése, hogy a lehetőséget tegye valósággá.

fejlesztési csomópontként felfogni. Ha észrevesszük és feltevésünk igazolódik, erre épülhet központi gyógyszer-, növényvédő szer- és intermedier fejlesztési program. Másik példát is mondhatok. Említettem, hogy Magyarország összes, szélesebb értelemben vett nemzeti vagyonának a 10%-a meglehetősen jó termőföld, amiben benne vannak a klimatikus viszonyok, a vízellátási viszonyok stb. is. Ideális ez? Éppen ezen a nyáron láttuk, hogy nem ideális, de azért jó, európai viszonylatban a kedvezőbbek közé tartozik. Erre ráépül egy komoly mezőgazdasági termelési tradíció, ami megint nagyon sokágú — engedje el nekem a részletek bizonyítását —, de e termelési tradíció kedvező volta érezhető, tapintható. Erre ráépült az 50-es évek végén, a 60-as évek elején egy igen jól eltalált mezőgazdasági üzemszervezet, az állami gazdaságok, a termelőszövetkezetek, ezek háztáji függvényei, különböző egyesülései, integrációi, az egész hálózat kiegészülése az ipari termeléssel stb. Szóval, olyan szerencsés üzemszervezési kombináció jött létre, amely engedte ennek a 10%-nyi mezőgazdasági természeti tényezőnek a kedvező érvényesülését. Ezt elláttuk gépekkel is. Lehet az élelmiszergazdaságot tehát valamiféle csomópontnak tekinteni? Lehet. Nem véletlen például, hogy az MSZMP Központi Bizottsága az iparfejlesztésről szóló határozatában nemrégen az egyik ilyen csomópontként ajánlotta az iparvezetés figyelmébe az élelmiszergazdaság — tehát mezőgazdaság, élelmiszeripar — gépgyártási bázisának az erősítését.

Már Széchenyi így fogalmazott annak idején a Hitelben — már Széchenyi! — „a kimüvelt emberfő a nemzet igazi hatalma". Vajon melyek a feltételei, hogy az elkövetkező időszakban a kimüvelt emberfők cselekvési energiáit jobban mozgósíthassuk?

Széchenyinek igaza volt. Mit értünk kimüvelt emberfőn? Köznapi szóhasználatban az iskolázottságot szoktuk ezen érteni.

Ez is számít.

Kétségtelenül ez a kimüvelt emberfő nagyon fontos összetevő.

De gondolom, itt a legfontosabb tényező a szellemi teljesítmény.

A szellemi teljesítmény, amelyik egy modern társadalomban mindig kollektív teljesítmény. Magányos óriások nagyon ritkán adódnak, és háttér nélkül, mégpedig emberi háttér nélkül rendkívül nehéz ma akármit csinálni. Ma a fejlesztés, termelés, értékesítés, piaci siker — csapatmunka. Nem elég sziporkázni — fegyelmezetten dolgozni, egymással együttműködni is kell. Az a tapasztalat, hogy ezt az együttműködési, szervezési, ösztönzési vonatkozást a társadalomnak kifejleszteni még bonyolultabb ügy, mint magát a műszaki műveltséget. Az 50-es, 60-as években például Nyugat-Európa még arról panaszkodott, hogy technológiai szakadék van közötte és az Egyesült Államok között. A 70-es években erről már nem panaszkodtak, de szervezési szakadékról annál többet — és arról még ma is panaszkodnak. Japán viharos és rendkívül tiszteletreméltó gazdasági fejlődésének az egyik oldala az volt, hogy tanultak, gyűjtötték a műszaki tudást. A másik oldala pedig az, hogy hallatlanul fegyelmezettek, és hallatlan precízen szerveznek.

Az új reformtörekvések vajon késztetnek-e arra, hogy ez nálunk is így legyen?

Tekintettel arra, hogy ezek a szabályozási, irányítási rendszerbeli változtatási törekvések egyértelműen az intenzív fejlődés pályájára irányítják át az országot, mást nem is tehetnek. Nemcsak azért, mert az intenzív pálya ezt megköveteli, hanem azért, mert hiába nógatnák a szabályozó és szervezeti módosítások a vállalatokat arra, hogy háromszor annyit ruházzanak be — egyelőre nincs miből.

Igen, de vegyünk egy konkrét példát. Manapság úgy mondják, hogy a vállalatok számára általában a szellemi energia, a képzett munkaerő a legkevésbé költséges tényező, amit fölhasznál a termelésben. Magyarul: nem elég költségérzékenyek a szellemi javakra vállalataink.

Igen, ezen módosítani kell.

És fogunk?

Fogunk. Ahogy én ismerem az előkészületeket, ebbe az irányba megy a fejlődés, a lehetőségeknek és a feltételeknek megfelelő arányban. Mert az se volna cél, hogy pl. aránytalanul drága legyen az emberi tényező, és nagyon olcsó legyen — mondjuk — a természeti tényező, mert akkor azt pazarolnánk. Majdnem azt mondhatnám: mindennek drágának kell lenni. Ami azt jelenti, hogy nehéz legyen nyereséghez jutni. Csak úgy lehessen nyereséghez jutni, hogyha a természetet, a termelőeszközt és az embert úgy kombináljuk műhelyszinten, vállalatszinten, népgazdasági szinten, hogy azok az adott körülmények között a maximumot hozzák ki.

Kénytelen legyen a vállalat értékelni és magasabbra értékelni az emberi tényezőt is?

Pontosan. Nem arról van szó, hogy az emberi tényezőt a jelentőségénél magasabbra értékeljük, mert akkor a vállalat elkezd a munkaerő-létszámmal takarékoskodni és a másik kettővel pedig pazarolni. Az ember ugyanis olyan, sajnos, mint a víz: a könnyebb ellenállás felé megy.

A mindennapi élet és a munka kultúrája

Kozma elvtárs, a mindennapi életünk kultúrája és a munkakultúránk hatnak-e egymásra? Hogyan hatnak egymásra?

Az életviszonyok kulturáltsága és a munka kulturáltsága tapasztalatom szerint erősen hat egymásra. Amikor azon igyekszünk pl., hogy Budapestet rendbe hozzuk, ne legyenek lemállott vakolatú házak, szemetes utcák, piszkos illemhelyek, akkor ezzel egyúttal egy olyan impulzust sugárzunk az emberre, amelyet ő a munkahelyén tovább fog sugározni az anyagra meg a gépre. Ez igaz fordítva is: ha a gazdasági szabályozók valóban fegyelmezett, szorgalmas, tisztességes munkára ösztönzik az embereket, kreativitásra ösztönzik, az ki fog hatni egyéni életükre is. A tárgyak, a tudat, a társadalom tagjainak egymáshoz való viszonya, e viszonyok kulturáltsága — nagyon sokat jelentenek, és ez végül is megmutatkozik 5 millió ember arculatában, akik másképpen töltik el a munkaidejüket is. De mindezt meg kell szervezni, ösztönözni, elő kell készíteni komoly képzéssel már gyermekkorban, fiatalkorban; hozzáigazítani a változó világhoz átképzéssel; kiegészítő képzésekkel. Ennek az egésznek együttesen kell oda eljutni, hogy a népgazdaság a mainál nagyobb fajlagos jövedelemteremtő képességűvé váljék, vagyis adott anyagból, adott szerszámok, berendezések felhasználásával nagyobb értéket termeljen.

Ezt értjük azon, hogy növelni kell a munka bonyolultsági fokát.

A munka bonyolultsági fokát, de hangsúlyozom: olyan bonyolultsági fokát, amelynek a végén olyan áru áll, ami kell a társadalomnak, akár a belpiacnak, akár a világpiacnak. Mert hogyha mi létrehozunk — teszem — egy olyan üvegpoharat, amely, ha a számhoz veszem, akkor a Mondschein-szonátát is játssza, lehet, hogy ez egy óriási nagy műszaki teljesítmény. De minek? Nekünk hasznos holmikat kell létrehozni. És a hasznosságot mi fogja nekünk visszaigazolni? Az, hogy magasabb világpiaci árakat érünk el. Magasabb árakat fogunk elérni persze a belső piacon is, érdemes ugyanis több pénzt kiadni a jó minőségű, műszakilag tökéletesebb, nagyobb használati értékű termékért, mert

A paksi atomerőmű reaktortartályát kilencvenhat kerekes trélerre emelik.

többet ér. Ezt a folyamatot kell nekünk most felgyorsítanunk átgondolt, szívós aprómunkával — nem esvén abba az illúzióba, hogy máról holnapra látványos sikereket érünk el. Ez azzal kezdődik, hogy abbahagyjuk az anyagoknak, az energiának a pazarlását, kihasználjuk a termelőberendezéseinket; gondolkodunk azon, milyen hasznos dolgot lehetne csinálni a kihasználatlan gépekkel, amivel megtakarítunk, teszem föl, 50 000 dollárt, alkatrészt tudunk gyártani egy másik gyár számára. Ezer apró innovációt bevezetünk, amitől valamivel jobb minőségű lesz az, amit gyártunk. 20%-ot vesztettünk a világpiacon az árváltozásokkal. Állíthatom, hogy ennek — nehéz százalékot mondani — tegyük fel, a felét, vagy a harmadát be lehetne hozni pusztán csak azzal, hogy — most idézek — amit termelünk, az „az, aminek hívják".

Kádár János mondta ezt.

Igen. „Az, aminek hívják" — tehát teljes értékű használati értéke van.

Kozma elvtárs, egy tudományos gondolatrendszer akkor igazán lényeges, hogyha valóságfedezete van, de főként hogyha gyakorlattá válik.

Amikor én számolok, gondolkodom, olvasok, konzultálok, veszekszem, méregetek — végül is valamilyen eredményre jutok, azt valamilyen formában leírom, közzéadom, akkor tulajdonképpen nem csinálok egyebet, mint egy bizonyos szempontból, egy bizonyos nézőszögből megpróbálom a dolgokat megvilágítani, a dolgok összefüggéseit megvilágítani. Vannak kollégáim, akik ugyanezt teszik másik szemszögből. Ez természetes. A világ nagyon sokoldalú. És akárhogy is nézzük, az én agyam csak egy bizonyos szemszögből világíthatja meg a dolgokat. Másnak az agya, harmadiknak, negyediknek, tizenötödiknek mást képes hozzátenni. Valahol ez összegeződik, és valahogyan anyagi erővé válik. De másképpen, mint ahogy azt egyvalaki elgondolta. Amit az ember kitalál, közread, az integrálódik a közösbe. Azért mondom, mert ez szakmai sajátosság. Az ember sokszor úgy érzi magát, mint Hemingway Öreg halásza, aki nagy halat fogott és csontvázat húzott partra. De — azt hiszem — ilyenkor nincs igazam.

Köszönöm szépen.

(Elhangzott a Magyar Televízióban 1983. szeptember 13-án)

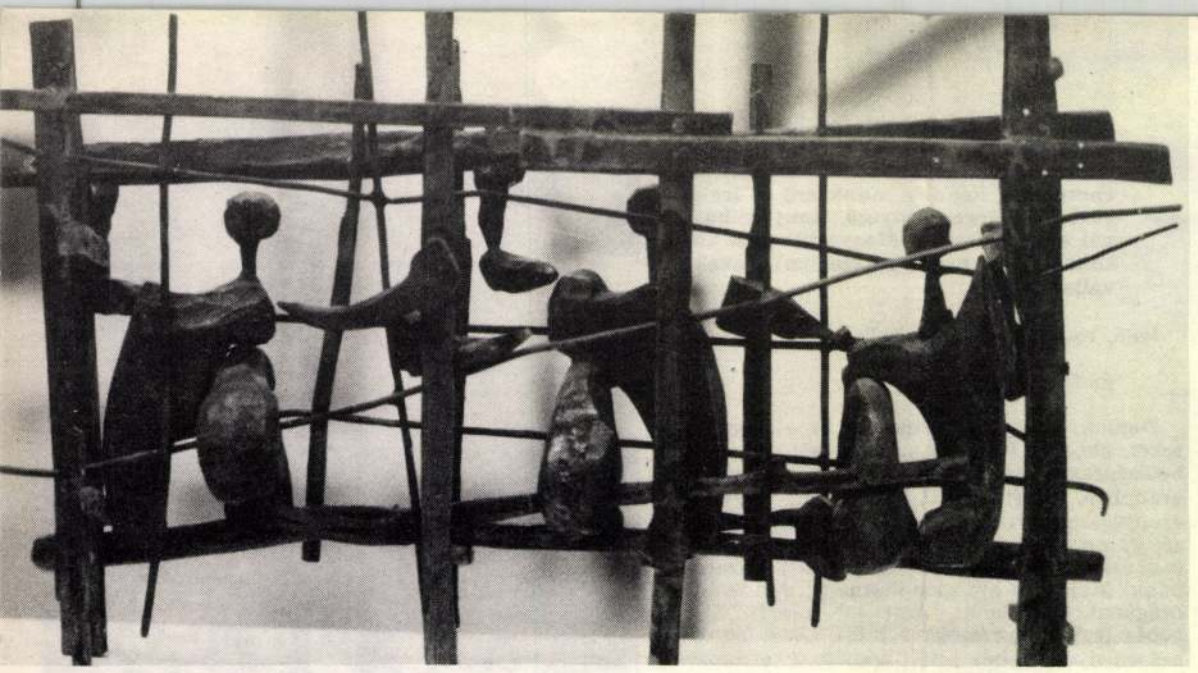

A megkezdett nyilvános beszélgetés folytatása

Vázlat
Vilt Tiborról

A Magyar Nemzeti Galéria Barátainak Köre 1983. április 27-én új sorozatot indított, *Kortásaink* címmel, és azzal a szándékkal, hogy az élő magyar művészet egy-egy kiemelkedő jelentőségű mesterével személyes kontaktusba kerülhessenek a kör tagjai. Az ötlet Patkó Imréé, a baráti kör elnökéé volt, akinek váratlan halála éppen a sorozat első rendezvényét indította szomorú megemlékezéssel. Az első „kortárs", Vilt Tibor szuggesztív egyénisége azonban pillanatok alatt megfordította a hangulatot, lekötötte és elbűvölte még azokat is, akiknek már máskor is volt alkalmuk vele pályájáról és szobrász-mesterségéről beszélgetni. Nem gondoltuk, hogy ez neki is az utolsó nyilvános szereplése.

A hivatásos „kérdező", vagy inkább provokáló szerepére engem kért meg Vilt, mondván, hogy erre még különösebb felkészülés sem kell egyikünk részéről sem, hiszen ez a beszélgetés csak abban tér el a Városmajor utcai diskurzusoktól, hogy kicsit nagyobb közönség előtt folytatjuk. Előkészületek azért mégis csak voltak: az előadóterembe hoztak néhány fontosabb plasztikát a Galéria gyűjteményéből, kiválogattunk egy sorozat diát legfontosabb portréiról, köztéri és monumentális munkáiról és 1970-es műcsarnoki kiállításáról, és természetesen a kisplasztikáiról. Én is végiggondoltam, hogy milyen témakörben mozogjanak kérdéseim ahhoz, hogy a nem szakmai közönség előtt is világos legyen: mit jelent szobrásznak lenni a huszadik században, Európában, Kelet-Közép-Európában, Magyarországon.

Mindenekelőtt fontosnak tartottam az első döntést: amikor a húszas évek Magyarországában egy fiatal ember elhatározza, hogy szobrász lesz. Érdekelt, hogy voltak-e példaképei, könnyen tudott-e orientálódni, választani a jó, rossz és középszerű lehetőségek között. Mit jelentett a sokat emlegetett római ösztöndíj és a „római iskolához" való tartozás. Hogyan lehetett folytatni itthon a harmincas években: miként alakul a művész viszonya az anyaghoz, a történelemhez, a politikához. Hogyan exponálja a művész magát az adott történelmi helyzetben. Mit jelent számára a portré, a kisplasztika, a köztéri szobrászat, és milyen szerepe van a kiállításnak mint műfajnak a számára.

A kérdéseknek természetesen csak egy negyedét tudtam feltenni, mert mindjárt az első téma, az indulás az ironikus emlékezés egész áradatát indította meg. Ennek a dokumentarista hitelessége a már ismert eseményeket is olyan új csemegékkel fűszerezte, hogy teljesen fölösleges lett volna a beszélgetés valamiféle merev struktúrájához ragaszkodni. Szerencsére Vilttel több televíziós beszélgetés, portréfilm, rádióinterjú készült, melyek alapján bárki meggyőződhet szuggesztív, varázslatos, önironikus személyiségéről és előadásmódjáról. A tisztes szegénységben élő tisztviselőcsalád, az özvegy édesanya küzdelme két fiának felneveléséért jól ismert képlet. Az örökölt ruhából átszabott, egyetlen elegánsnak mondható öltönyében feszítő fiatalember néz ránk egy római fényképről magabiztosan, az 1926-os fa *Önarckép* modellje. Ez a csodálatos portré gyémántként világított a „római iskola" legutóbbi, az esztergomi Keresztény Múzeumban rendezett kiállításán is, pedig kvalitásos művekkel volt egy társaságban. Nem is igazán római iskolás mű ez, hiszen Vilt csak 1928-ban került ki az Akadémiára. Az kétségtelen, hogy akkor is, majd a hatvanas évek végétől rendszeressé váló római útjain is sokkal jobban érdekelte őt a római jezsuita barokk, a Piazza Navona Bernini-kútjai, Michelangelo és Leonardo zsenije, mint Marinetti futurizmusa. Órákig tudott beszélni Bernini *Szent Terézének* a modern szcenikát meghazudtoló színpadias illuzionizmusáról és szuggesztív kifejezéséről, vagy Palladio épületeinek arányairól. Jól vette észre annak idején Gerevich Tibor Vilt nyitott, nyugtalan szellemét, melyet nem lehetett „befogni" egyértelműen a római iskola klasszicizáló, *novecentósan* modern stilizáló nyelvezetébe (mint ahogy mások is feszegették ezt a keretet, egyéni ízt adva az eddig igencsak lebecsült és homogénnek tartott stílusnak; ez is az egyik nagy tanulsága az esztergomi kiállításnak). Nem lehetett azonban befogni a „szocreál" nyelvezetébe sem, még akkor sem, ha köztéri munkái között van néhány sikertelenebb, a megrendelés elvárásait és saját kedveszegettségét demonstráló darab.

De itt már átugrottunk a beszélgetés tulajdonképpen le nem folytatott részéhez, helyesebben csak magánbeszélgetések formájában felvetett kérdéseihez, melyet azonban a legfontosabbnak tartok *Vilt Tibor és a kor, melyben élünk* viszonyának felvázolásához.

Vilt viszonylag keveset beszélt — talán csak a Mészáros László-portréfilmben szólt róla — a progresszív polgári ellenállásban játszott szerepéről, amikor a negyvenes években Fischer József építész barátjával holmi modern Pimpernelként embereket mentett meg a biztos halál elől. Egyike volt azoknak, akik hittek az új Magyarország szocialista művészetének létrehozásában (lásd az 1948-as *Közösségi művészet felé* című kiállítást). A harmincas években nyarakat töltött Lesznai Anna körtvélyesi kastélyában a progresszív értelmiség számos tagjával, akik közül különösen Nagy Lajost értékelte nagyra. Rövid ideig maga is építész akart lenni, néhány lakóházterve meg is maradt, de a szobrászat vonzása erősebb volt. Utolsó éveiben írt néhány lírai-abszurd novellát is. Foglalkoztatta a fizika, a matematika, az orvostudomány, a kibernetika. Vállalt néha filmszerepet, ahol eleven karakterisztikus személyiségét kölcsönözhette egy figurának. Vannak soha ki nem állított csodálatos rajzai. Az expresszionista-realista Vilt zavarbaejtő párhuzamban dolgozott a konstruktivista-geometrikus Vilttel. Miközben egy légies kibernetikus óratornyot tervezett az M3-as út indulásához, visszatért az egész életén át fontosnak tartott pszichologizáló portré műfajához (Dominique Lasalle csodálatos gipszfeje szinte befejezetten, Tolnay Károly büsztje befejezetlenül árválkodott a műteremben). Erre azonban szintén ő adta meg a választ abban az 1973-as ötrészes plasztika-sorozatban — *Változatok* —, ahol a lírai-expresszív Viltet a geometrikus-strukturális Vilt rendezi kockákba rendhagyó önéletrajzként.

A Vilt-életmű tehát nehezen szorítható be bármiféle sablonba. A feldolgozásnak is vannak még fehér foltjai, legtisztábban talán a negyvenes-ötvenes években kisplasztikákat mintázó Vilt morális tartása rajzolódik ki egyértelműen. Ha semmi mást nem csinált volna, akkor is a modern magyar szobrászat legprogresszívebb vonulatában volna a helye. Rendkívül érdekes annak a párhuzamos pályának az elemzése is, melyet Schaár Erzsébet mellett vitatkozva, rivalizálva, egymást keményen bírálva és alakítva leélt Vilt Tibor. Két szuverén egyéniség reagálása az azonos élményekre, az azonos körre és korra, sajnos magyarországi kiállításon nem volt együtt látható; a duisburgi Lehmbruck Museum-ban azonban 1976-ban megrendezték.

Most, hogy már mindkét életmű lezárult, kötelességeink sokasodtak meg a Vilt-életmű számbavételével, feldolgozásával kapcsolatban. Bár ezen ő valószínűleg gunyorosan nevetne.

NÉRAY KATALIN

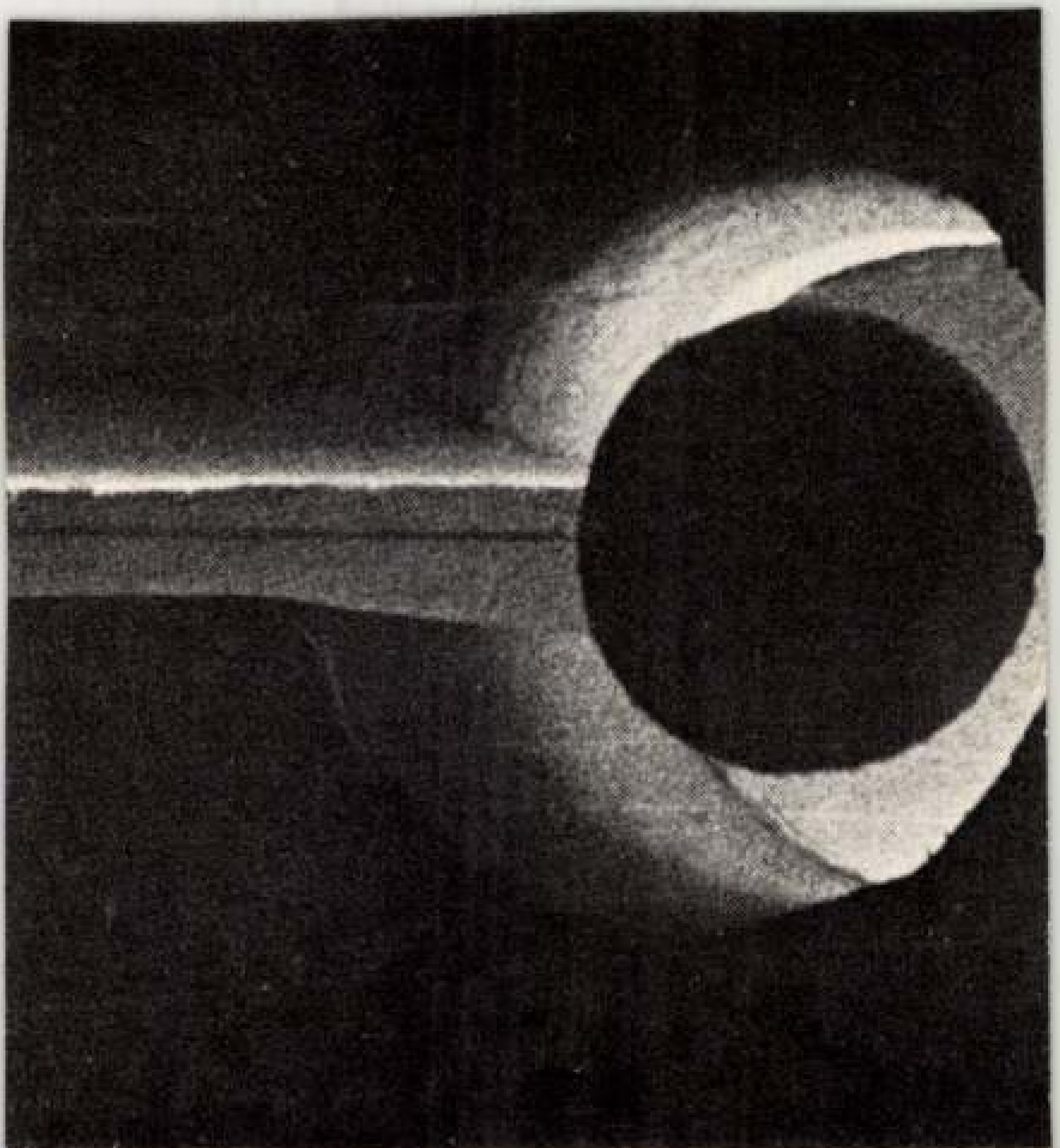

1021 2 Vilt Tibor: „Nő virággal" 1954.

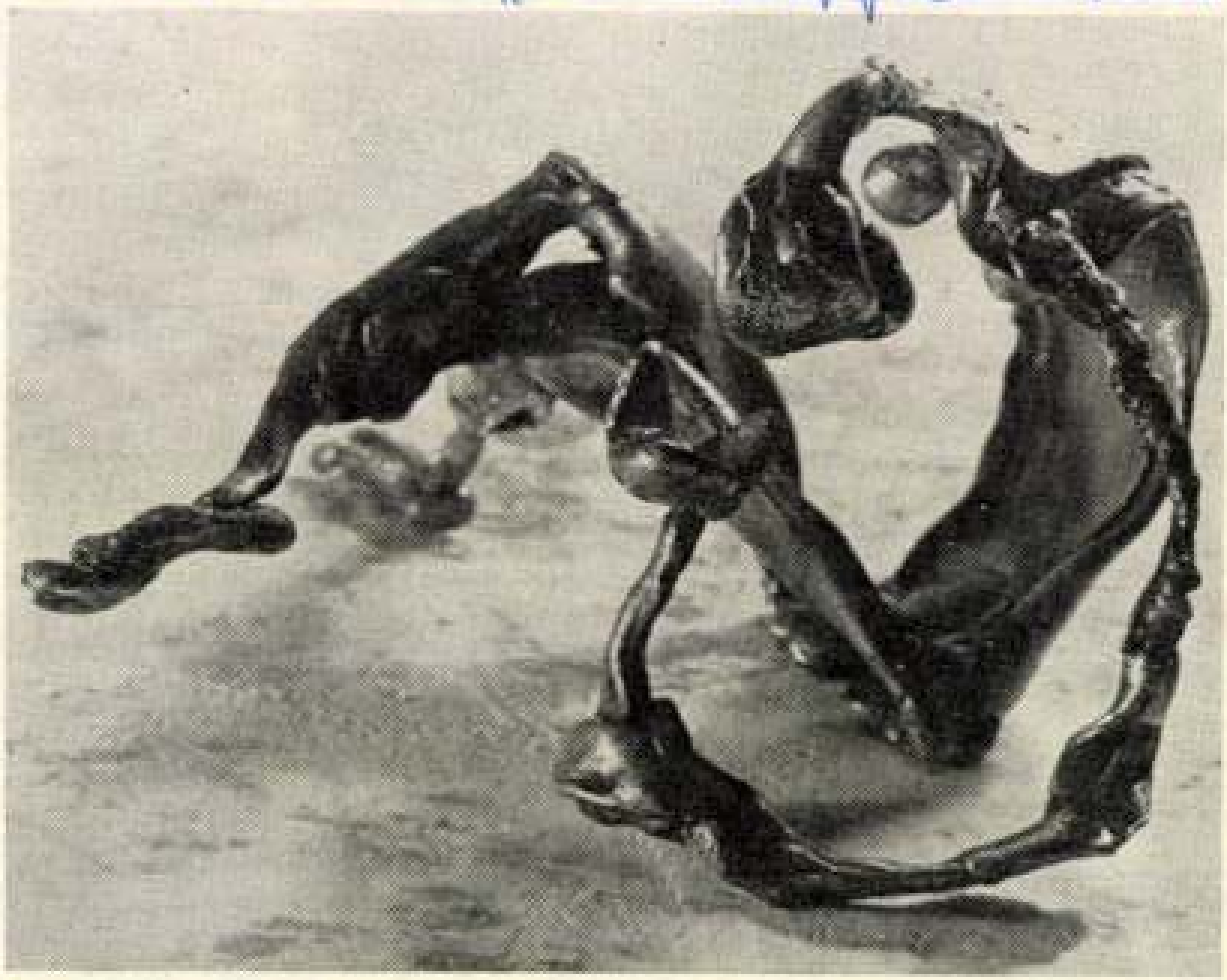

3 Művészet, Budapest, 1974. 8. 33 old.

Vilt Tibor szobrász M.D.K.

A Vasvári utácban közös müterme Major Mátéval.
Krucifix / ezüstözött vörösréz dombormü/ 1943. repr.

Major Máté: Vilt Tiborról
A székesfehérvári kiállitás megnyitója 1965 jul. 6.
Magyar Epitőmüvészet 1965/5, 56.l.

MDK

Vilt Tibor

88-89. Vázlat I,II. Tus

Képzőművészetünk a felszab.óta. Szfv. Képtára

30. kiáll. 1947. okt. 7 l.

1934 dupl.

A

MAGYAR KÉPIRÓK

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

VILT TIBOR

8 Kis leányfej — bronz — Mgtul.

VILT TIBOR

10 Portré — gipsz — Mgtul.

VILT TIBOR

15 Női portré — bronz — 500.—

VILT TIBOR

17 Férfi kalappal — ólom — 500.—

VILT TIBOR

23 Portré — teracotta — Mgtul.

VILT TIBOR

25 Férfi fej — teracotta — Mgtul.

VILT TIBOR

34 Ülő nő

VILT TIBOR

40 Gubbaszkodó — ólom — 200.—

VILT TIBOR

42 Lábmosó — Mgtul.

VILT TIBOR

53 Támaszkodó — Mgtul.

VILT TIBOR

55 Kisplasztika — Mgtul.

VILT TIBOR

59 Gubbaszkodó — 150.—

118 VILT TIBOR: Siremlék relief — Mgtul.

130-tól 140-ig VILT TIBOR grafikái.

1934 ápr
Nemzeti Szalon
Kut

Vilt Tibor

Az Est 1936. VII. 8.

Barcsay Jenő és Vilt Tibor kiállítása Ernstnél.

A Barcsayra vonatkozó rész kivágva.

Örömmel mentünk végig a kiállító helyiség nagytermén *Vilt* Tibor új szobrai között. *Vilt* a mai magyar szobrászgeneráció egyik legnagyobb értéke és legizgalmasabb egyénisége. Portrészobrai a legegyszerűbb, szinte puritán eszközökkel fejezik ki a modern lélek sok bonyolult nyugtalanságát. Fegyelmezett és lázongó egyszerre ez a művész, az öntudat és az ösztön egyensúlyával alkot. Néhány nagyon szép, finom rajzát is kiállította. A terem közepén hatalmas ólomszobra áll, az a címe: »Háború után«. Az egész test csupa feldult és fájdalmas szöglet, csupa kétségbeesett és megoldást kereső diszharmónia. *(—t)*

102.

Vilt Tibor

Csoport-kiállítás az Ernst-Múzeumban. (A cikk elejé Barcsay Jenővel)

A nagyterem ízlésesen elrendezett kollekciója az új magyar szobrászat legkiválóbb fiatal képviselőjének, *Vilt* Tibornak mesterré avató java munkáit sorakoztatja fel. Vilt művészete régebben csupa nyugalom, csupa derűs kiegyenlítettség volt, zárt formákba kötött plasztikai élmények kifejezője. Néhány remekbe készült férfi és női portréja még őrzi ezt a klasszikus-rokonságú, higgadt mozdulatlanságot. Újabb művei azonban gyökeres átalakulásról számolnak be. Itt van mingyárt legjellemzőbb megnyilatkozása mai művészetének, a viharos szenvedélyektől vonagló, fájdalmas-torz lendületet tragikus erővel felfokozó, hatalmas férfifigurája: a *Háború után*. Csupa zilálság és kibomlott izgalom, egyetlen extatikus kiállítás. S egy sereg kisebb bronz, ólom és terrakotta ugyancsak ezt a dinamikus nyugtalanságot árulja el. A mozgás eleven pillanatának megragadását és egyéni felépítésű, több szabadságot engedő, plasztikai kifejezését. A látogatót nemcsak európai színvonal, hanem igazán európai hang is fogadja ebben a szép teremben.

K. A.

Pesti Napló 1936. márc. 8.

ata“ c. miniatürszerü interieurje (626)
áról ismerjük meg 16 művéből. „Pihenő
álló fák“ (119), meg a „Parasztnő gyer-
ky Dőme genreképe.
aként feltünően szép *Bihari Sándor*
lhunyt művész egyik legjobb művé-
ye (267) 1892-ből, sok érzéssel és élénk-
pe (525) a művészt olyan oldalról vilá-
mult századok hasonló tárgyú képeivel
rabokkal van képviselve. *Báró Med-*
lyek: „Aratás“ (406), „Kaszálók“ (410)
r „Naplemente“ képe (682) visszatük-
nusban tartott malma (Salzkanmerguti
r-Mannheimer Gusztáv 14 képpel szere-
. A legtöbb tájkép (374 és 378), de van
ahi Antal és *Aggházy Gyula* ez alkalom-
épmással (648), mely hatásában hasonló
k fehér haja és szakálla kivilágit a sötét
ya (305) hasonlit felfogásban Aggházy
sik Jenő fehérruhás nője (264), melyet
talan 12 művével. Ragyogó technikája
nulmányától (mellképek) uj benyomást
yen finom és biztos rajztudással állunk
3) látjuk legjobban, melyben Karlovsz-

Vilt Tibor

Az Ernst Museum csoport-
kiállitása. A cikk eleje
Barcsay Jenő csoportjában.

Vilt Tibor erősen hangsúlyozza szobrai-ban az esetlegességeket, az arc, a fej asszimetriáját, torz elrajzolásait, de ezt nem impresszionista előadással teszi, hanem expresszív erővel és plasztikai tényezőkkel. Néha meghökkenünk egy-egy fejének csúnyaságától, viszont el kell ismernünk eszközeinek komolyságát, eredményeinek értékét. Két szép nő feje válik ki az elállófülüek galériájából, de az ólomból való *Kalapos férfi* és *Charley* is megkap jellemző erejével. Aktjaiban szintén a dantei infernalitást idézi szögletes, hegyes idomokkal, keszeg kontraposztokkal. Sokszor az egyes tagok arányait is megváltoztatja, mint a primitiv szobrászok. Érdekes rajzai dekadens karakterüek, akár csak Klimt Kokoschka tanulmányai. Kivitelre került szobrai, melyről fényképek számolnak be, a korai román stilus sajátságainak artisztikus utánaérzéséről beszélnek. V. E.

Budapesti Hirlap

1936. márc. 8.

18 B.H. 936 III.8.

Vilt Tibor

Uj Magy.936.III.8.
M.936.III.7.
Est,936.III.8.
M.O.936.III.8.
P.N.936.III.8.
B.H.936.III.8.
N.U.936.III.10.
Ujság,936.III.8.
P.H.936.III.8.
M.936.III.8.

Az Ernst Muzeum csoportkiállitása

Barcsay Jenő festőművész és *Vilt* Tibor szobrászművész rendezett újabb műveiből gyüjteményes kiállitást az Ernst-múzeumban. Egyik sem híve a szépségnek, a klaszszikus harmoniának. A festő elvonatkoztatott látással keresi a természeti jelenségek felépitésének monumentalitását, a szobrász pedig a valóság esetlegességeit emeli ki ábrázolásaiban a lelki kifejezésnek és a plasztikai problémáknak hangsúlyozása mellett.

Érdekes, hogy a rendkívül szelid, finom lelkü *Barcsay* hogyan kéjeleg a brutális formaelőadásban. Mintha azt keresné a művészetben, ami hiányzik belső énjéből. Tájaknak, embereknek tektonikáját, nagyvonalú plasztikus fölépitését hangsúlyozza, elhagy minden mellékest, különlegest, csak a lényeges főformákat adja. Sokszor nézi a vidéket, térképszerüen mutatja be a táj rajzát, máskor viszont a domborulatok, a völgyek egymásbaáramlását festi. A megnagyitott fejeket, emberi alakokat is testtömegeknek fogja fel, amelyek szilárd masszájukkal helyezkednek el a térben. Ezt az alapjában véve kubisztikus felfogást hangsúlyozza *Munkásnők* cimü nagy kompoziciójában, de itt már majdnem sikerül a három alak szerves felépitését egyensúlyba hozni plasztikus tömegükkel. Képei között bizonyára azok fognak tetszeni, amelyek kellemes tónusokkal, érdekes színhatásokkal egészitik ki a táj formavilágát. Némelyik festménye rajza Nagy István stílusával van rokonságban, de míg az utóbbi ösztönös művész, Barcsay tudatosan alkot mindent.

Vilt Tibor erősen hangsúlyozza szobraiban az esetlegességeket, az arc, a fej asszimetriáját, torz elrajzolásait, de ezt nem impresszionista előadással teszi, hanem expresszív erővel és plasztikai tényezőkkel. Néha meghökkenünk egy-egy fejének csúnyaságától, viszont el kell ismernünk eszközeinek komolyságát, eredményeinek értékét. Két szép nő feje válik ki az elállófülüek galériájából, de az ólomból való *Kalapos férfi* és *Charley* is megkap jellemző erejével. Aktjaiban szintén a dantei infernalitást idézi szögletes, hegyes idomokkal, keszeg kontraposztokkal. Sokszor az egyes tagok arányait is megváltoztatja, mint a primitiv szobrászok. Érdekes rajzai dekadens karakterüek, akár csak Klimt Kokoschka tanulmányai. Kivitelre került szobrai, melyről fényképek számolnak be, a korai román stilus sajátságainak artisztikus utánaérzéséről beszélnek.

...al —.98, ...
...nka -.65
...la szövésű
-.58
...ű —.95, -.45
...ölepedő 4.20
2.95
-.80
-.60
...50, 1.50, -.88
...öl 6.50, 4.95
...szélű 7.50
8.90,
...rna 3.60
... 4.50,
...szupárna 9.80

...készlet ... 3.75, 2.95
Szép mackó öltöny 4.50, 3.70
Bébibőrcipőcske 1.18
lakk disszel ... 4.60,
Pelerines pikékabátka 5.80
gépi slingeléssel 42 cm-es ...
Kötött játszóruha 3.40, 2.90
Krepdesin m. s. fejkötő 2.70
fehér, kék v. rózsaszín... ...
Műselyem marokénruha 5.90
kézimunka azsurral 45 cm-es ...
Angol formáju gy. kocsi 38.50
dus kárpitozással ... 41.50,
Modern vonalaskocsi 54.—
tankkerékkel, hollandi típusu...
Állítható sportkocsi 17.80
kárpitozott üléssel és támlával
Járókerre... 6.80
...
Ülőszék háromformára 19.80
szabályozható erős kivitelű ...

...ébi-kelengyénk
párna
himzett gallérral
...nka szegett szélü
...kli
...pka
fehéritett
...r összesen 12.50

M. D. Cs. hintőpor — —.40
Lanolinos krém — —.80
M. D. Cs. babiszappan —.28
Csalóka, gumikarikás —.36
Frottir mosdókesztyű —.33
Fürdő-hőmérő — —.88
Babi hajkefe — —.88
Celluloid csörgő -.44, —.22
Sipoló gumibaba -.88, —.44
Kocsiszij — 1.50, —.98

...ikkek a legnagyobb választékban

...YAR ...NOK

VILT Tibor

Uj Irás XXVIII.évf. 6.sz. 1988

SÓTER JÁSZ VERONIKA

„Sufni"

Naplórészlet

Milyen nehezen tudunk követni egy új áramlatot, még akkor is, ha jó barátunk a művész. Sok mindent kell látnunk ahhoz, hogy egy bizonyos idő után megváltozzunk: amivel eddig nagy erőfeszítéssel sem tudtunk azonosulni, az egyszeriben értékké válik, visszamenőleg elvesztett értéké. Ostrom után, amikor új lakásba költöztünk, és Pesten még hiányos volt a közlekedés, mi sokat gyalogoltunk, már azért is, mert a hosszú pincei bezártság után kíváncsiak lettünk. A negyed, ahová kerültünk, nagyonis különbözött a Vártól –, Budának legkésőbb kialakított negyede, a Lágymányos. Ezt a szót gyakran hallottam F-től, aki vidékről feljőve csak a Lágymányost ismerte, és rajongott érte. Én többet tudtam Párizsról és Londonról is, mert Balzacot és Dickenst olvastam, Lágymányosról azonban sohasem hallottam addig. Vannak azonban az életben rejtélyes előjelek. Ezen a Lágymányoson, melyet F annyira szeretett, s mely tőlem annyira idegen volt, éppen ezen a Lágymányoson kaptunk lakást. Úgy költöztem oda a Várból, mint idegen országba, melyet valaki sokat emlegetett. Az a különös, hogy a Lágymányoson ráismertem mindarra, amit róla F mesélt. Persze, ez csak később következett be. A Lágymányoson töltött négy év elütött a várbeli életemtől, de elütött még azoktól a későbbi évektől is, amikor innen elköltöztünk. Jók voltak azok a lágymányosi évek, talán a legjobb éveink; tiszta volt az akkori Lágymányos, ostrom utáni romjaival is, ápoltabb és tisztább, mint a mostani. Ha a mai Lágymányost látom, nem hiszem el, hogy itt laktam valamikor. Az a negyed talán azért volt nyugodt, mert nem épült még fel a Petőfi híd.

P itt egy második bőrt vetett le magáról, megfiatalodott, megtelt energiával, és az ilyesmi bizonyos mozgáskényszerrel jár együtt. Így történt, hogy részletre két kerékpárt vásároltunk, és mint egykor, diákkorunkban, kerékpáron jártunk látogatóba. A kerékpár lett szimbóluma visszatért erőnknek, megújult kalandvágyunknak, a tér és az emberek megismerési vágyának. A Lágymányos lett a mi kerékpáros korszakunk színhelye, s mivel alig volt forgalom, olyan zavartalanul használhattuk a kerékpárt, mintha falun lennénk.

Legszívesebben Vilt Tiborékat látogattuk, és ők elég messze laktak ahhoz, hogy érezzük a kerékpározás gyönyörét, de mégsem olyan távol, mint Leányfalu, ami nekem sok volt, P-nak nem.

Budafok talán öt kilométernyire volt a Verpeléti úttól, s mi félóra alatt kényelmesen odaértünk. Ma már nem emlékszem, mikor ismertük meg őket, de bizonyos, hogy ostrom után, mert azelőtt nem hallottam róluk. Csaknem hetente jártunk hozzájuk, míg mások nehezen érték el őket, soká kellett villamoson utazniok. Mi viszont repültünk, s ennek a kerékpározási szenvedélynek köszönhetem, hogy megismertem egy olyan házaspárt, akik mindketten tehetségesek, izgalmasak és tragikusak voltak. A mi múltunkról ők sokkal kevesebbet tudtak meg, mint mi az övékről, mert szívesen meséltek magukról, és kellemesen, és volt mintegy tíz

kidolgozott történetük, melyeket szívesen mondtak el újból és újból. Tibor kitűnő elbeszélő volt, történetei mindig úgy hatottak, mintha először hallanók őket. És ebben különbözött társalgásuk a művészi alkotómunkájuktól. Amit meséltek, azzal megállították az időt, és az elmesélt tíz történet olyan szilárd volt, mint a ház padlója, melyen jártunk. Művészetük viszont folyton haladt, gyarapodott. Volt valami szertartásszerű az ismétlődő látogatásainkban, és ez jó volt, megnyugtatott; előre tudtuk, ha odaérünk, milyen szobában fogunk leülni és melyik székre.

A ház kicsi volt, de emeletes, ám vékonyfalú, olcsó építkezés. A lépcsőház aránytalanul tágas volt, s mintha építkezés közben elfogyott volna a pénz, a nagyméretű lépcsőhöz kicsiny, szűk szobák csatlakoztak. Mindössze két-két szoba, a földszinten és az emeleten. Ők azonban olyan intenzíven töltötték meg műveikkel előbb a földszintet, majd az emeletet, hogy egyre terjedelmesebb lett a tér, melyet birtokoltak. Amikor először jártunk ott, Tibor egy nagy kapukulccsal kinyitotta azt a nagy, de rozoga kaput, melynek küszöbéről mintha egyenesen beléphettünk volna a szobába. Ez a földszinti szoba szerény volt, és a lépcsőház mélységét csak két méternyire követte, majd elkeskenyedett, miáltal egy alkov jött létre. Az alkovban csak egy íróasztal fért el, felette Cézanne hosszúkarú fiújának nagyméretű reprodukciója, és ez a kép volt az egyik történetnek a tárgya is. *„Mért hosszú a jobb karja? Mert olyan szépen hosszú."* (ezt Cézanne mondta így, Tibor szerint.) Az utcai fronton volt a tulajdonképpeni szoba, melyet használtak; az utcai falnak támaszkodott egy kanapé, előtte téglaalakú asztal, melynek terítőjét a végből hasították, és sohasem szegték be, miáltal rojtok képződtek rajta. Az asztal körül kicsiny fotelek és székek. A két szemközti, kertre nyíló ablak között egy kis könyvszekrény, keskeny és magas, talán öt polcos. Az ablak baloldalán a sarokban egy vitrin, szemben a bejárattal. Ez a vitrin volt a kincstár, teli tömör, arasznyi kis szobrokkal, az asszony, Schaár Erzsébet műveivel, és ezek kerültek a kézbe, majd az asztalra, és ezeket beszéltük meg. Összefogott karú, ülő nők, mint az egyiptomi korai korszak szobrai: ezekkel kezdődött a szeánsz, ezeket értettem meg leghamarább –, a begubózás szobrai voltak ezek, és eltűnődtem, hogy a bennük levő feszültség miből eredhetett. A kisméretű nőszobrok valami titokzatos módon nem olyan üresek, mint az életnagyságúak, vagy a még nagyobbak. Emezeket nehéz megtölteni, a kis testet könnyebb, – ezzel tudom csak megmagyarázni a hatást.

A terrakották szintén kicsinyek voltak, és tulajdonképpen csak a redőzöttségükkel különböztek egymástól, ez viszont mozgékonyakká tette őket. Az ülőszobor is tömörebb, mint az álló, ha csak nincs földig érő szoknyában, mely egybefogja a talapzattal. Ez a vitrin olyan volt, mint egy robbanó anyagokkal töltött láda, állandóan más és más korszakok és kérdések kerültek elő belőle. Ezeknek az önmagukba zárt szobroknak ellentéteként volt néhány székcsoportozat, ezek a székek a térbe beleszúró lábaikkal halmozódtak egymásra, mint a kínai cirkusz székei, egymásba taszítva, középütt ülésük magjával, és a lábak, mint a csillagok rúgtak más-más irányba, és így váltak alkotásokká. Itt figuratív elemek fejeztek ki egy nem figuratív eszmét. Ezek a székszobrok ellentéteit képezték a nőszobrok zártságának. Két, három, négy ilyen szék egymásra torlódva olyan variáció sort alkotott, hogy azokat mindig frissnek és érdekesnek láttuk. Ezeknek a kisméretű plasztikáknak nem volt semmi iparművészeti jellegük, nem volt díszítő funkciójuk, a lélek jelei voltak. A székszobrok épp oly dinamikusak voltak, mint a nőszobrok.

Engem megkapott a forma ilyen kifejezésmódja, ezekre a jelekre a tudatom felelt. Ezek a formák a szobrászatnak ugyanolyan ábécéjét jelentették, amiként a zenéét Bartók gyermekeknek szerzett zongoradarabjai. Kétségtelen, hogy eddig semmit sem értettem a szobrászathoz, Michelangelón kívül nekem semmi sem volt megrázó és befogadható. De itt megnyílt bennem egy érzék, mely eddig aludt, és úgy éreztem, mintha újfajta, ritka ételt ennék. Az ember a szájában érezte a szobor ízét, mert megismerni valamit csak testileg lehet. Amiként a pécsi görbe utcákon sétálva

éreztem meg a görbeség örömét, figyeltem fel a falak hajlásaira, a kapuboltozatokra, melyek mintha az utcák görbeségét visszhangozták volna. Így jöttem rá, hogy több a görbe vonal, mint az egyenes, miáltal láthatóvá vált számomra egy eddig meg nem látott témakör: a házak, utcák témaköre. Ettől kezdve rajzoltam sokáig és örömmel városképeket, holott azelőtt csak arcokat vagy alakokat rajzoltam. Azon a pécsi sétán olyan intenzívek voltak a görbeségek, hogy a talpamtól felfelé értettem meg egy görbe vonalú város rajzát, és tudtam azt papírra rögzíteni. Ezek a szobrok is átjártak, a testemen keresztül értettem meg őket.

Minden hét egy újabb csodát nyújtott, ezek a művek megnyitottak bennem valamit, ami persze lassan és hangtalanul terjedt. Ha valaki azt kérdezné, hogy a nőalakok vagy a székek tetszettek-e jobban, azt felelném, hogy mindenképp a székek. Később következtek a kinyíló ablakok, alul egyrészre osztott, felül két szárnyas ablakok, mint a lepkék verdeső szárnyai. Ezek az arasznyi ablakok bronzból néhol tágabbra kinyíltak, miközben egyik szárnyuk csukva maradt, és ez a tárgy, mely a kinyitás, becsukás által vált szoborrá, ez a forma mintegy átmenet volt a nőalakok zártsága és a székhalmazok szeszélyessége között. Megértettem, hogy a hagyományos szobortémák helyett hogyan lehetett megszeretni ezeket a témákat, és azt is megértettem, hogy Rodin nagyszobrainak némelyikénél miért szeretem jobban a kezeit – melyeket ő emelt külön szobrászi témává –, semmint összefonódó és divatjamúlt szoboralakjait.

Maga az asszony kistermetű volt és tömör, és tüskés, mint a székszobrai. Zárt volt és rejtőző. Vele ellentétben a férfi nyúlánk volt és nyílt, ugyanakkor a szobrai nehezebben érthetőek. Volt benne valami Cervantes hősének külsejéből, és az élete is e hős életének szobrászi párja lett. Miután lelkesen, nagy galantériával mutatta be feleségének szobrait, melyeket őszintén élvezett; igen szerényen előhozta a maga egészen másfajtájú alkotását. Ez már fent az emeleten történt, ahol a nagyszobrok álltak, melyek a szűk földszinten nem fértek volna el. Drótból készült gömböt hozott a tenyerén, melyet a földgolyó hosszúsági és szélességi görbületei határoltak. A rácsos gömbre nem földrészek tapadtak, hanem alakok foszlányai kúsztak, és helyettesítették a földrészeket. Ez a földgömb megrendítő volt, és szellemes. Tibor lassabban dolgozott, sokat töprengett, ezért kevesebb mutatnivalója volt, mint a feleségének. Ő volt az igazi formabontó, az asszony hagyományos elemekkel dolgozott.

Itt a tágas emeleten a válaszfalakat lebontották, és oszlopokat hagytak meg a főfalakból; a tér itt műteremszerűvé vált. A bejárattal szemközt méternyi magas dobogón egy hosszában kinyújtott, fekvő, de inkább repülő férfialakot láttunk. Úgy támaszkodott az alapzatra, a dobogótól fél méter magasban, párhuzamosan és vízszintesen, csaknem szemmagasságban, és legalább két méternél hosszabban, mintha a levegőben feküdne. Ez az alak is rácsos szerkezetű volt, s csak egyes testrészei voltak tömörek. Például a nagy lábujj, melyet mozgatni is lehetett, és Tibor többször meg is mozgatta, mintha ez lenne a szobor lényege. Mintha fel akarná oldani értetlenségünket. Maga a lábfej és a lábszár, de a nyak és a vállak is, ugyancsak vonalas, rajzos utalások voltak, az emberi test csontvázára, mert a szobor nem csontvázat mutatott, hanem a fekvő emberi alak főbb körvonalait, és a vázon csak azok a részek voltak tömörek, melyeket Tibor ki akart emelni. Mindettől ez a fekvő alak szárnyak nélkül is lebegővé változott, fejjel, mely gondolkodott és meglehetősen szilárdan volt megmintázva. Bravúr volt ez a szobor, a konstrukció bravúrja, és arról tanúskodott, hogy milyen alaposan kigondolta a szerkezetet a szobrász. Fekvő ember a levegőben, láthatatlan támasztékokon fekve, felpolcolva, mint egy akrobata a nyújtón, vagy félkaron tartva magát a rohanó ló hátán. Ezt a szobrot a bravúr tette fontossá, és ez a szobor valójában a rácsos földgömb egyik változata volt.

Főleg olvasmányaikról beszélgettünk, szobrászatról nem, de leginkább az ost-

rom emlékeiről, ezeket sohasem tudták megemészteni; mert évekkel később, amikor új szobraikat láttuk és már egy új lakásban, a mondanivaló nem változott, csak a lakásuk és a szobraik. Mintha állókép lett volna az életük, és mozgás csak a szobrok változásában nyilvánult meg.

Később csak kiállításon találkoztam a szobraikkal, mert elköltöztünk, és abbamaradtak a kerékpáros kirándulások. Nem akartam hinni a szememnek, a férfi szobrai átváltoztak, igen tömörré, kisméretűvé, mint az egyiptomi szobrok a halottas kamrákban. Eltűnt a hálószerűség, közeledett a nő stílusához. Ugyanakkor az asszony szobrai életnagyságúakká nőttek, lengőbbek lettek, és egyre több teret foglaltak el. Mintha kicserélték volna őket, azaz mégsem, mert amit az asszony nagy méretben megvalósított, az nem hasonlított a férfi csipkeszerű látomásaihoz, és maga a nagy méret ötletté lett, és játékká. Az asszony életnagyságú öntvényeket készített, kiváló technikával, kiöntött fejeket és kezeket applikált álló falakra, melyekből azok kinőttek, mint levágott fejek, melyek széttárt ujjú kezekkel váltakoznak. Az asszony nem bronzból készítette már a szobrait, mintha belefáradt volna a tömör anyagba, és nem akart már megharcolni az anyag ellenállásával. Gipszből és fűrészelhető műanyagból készítette a tagokat, melyekre a fejeket és kezeket illesztette. Ennyiben hagyta, mintha a bravúros öntés jobban kielégítette volna, és így inkább megközelíthette elképzelését. Némelyik fejet annyira szerette, hogy parókával látta el, különböző hajakból és igen hatásosan. Kitűnően tudott egykor portrét készíteni, és még most is legszebbek azok a bronz portréi, de valamiképpen megszerette a könnyű és sima anyagot, és ezzel nagyobb hatást ért el, mint férje a bronzba öntött, kocka alakba zárt, sűrűn oszlopos, félméteres *„Sufni"*-jával, melyben mint egy börtön rácsai hálózták sűrűre a teret, a vastag, függőleges, tömör formák, pl. egy festőállványt vagy egy satupadot. Ezen a művén is csak a kiemelt részek nyertek formát, csakhogy az eddigi művek drótvonalú hálózatának rajzos könnyedsége helyett megvastagodott, oszlopszerű formák tartották a félméteres teret. Ez a zárt üveggel fedett tér, pince vagy álom, ez lehetett a kedvence, mert az új lakás hálószobájában, az éjjeli szekrényen is találkozni fogok egy ilyen kompozícióval, mintha a szívét ábrázolná, mely ennyire összeszűkült és ilyen erős támasztékokra lett volna szüksége.

Ugyanakkor megalkotta Madách nagyméretű ülő szobrát, a Margit-szigeten: annyira hátradől egy padon, hogy az ülőrész vízszintesét és a támla függőlegesét átlóként köti össze a törzs. A hosszú végtagok csontosak, szegletesek, drámaian feloldatlanok, dolmányának sűrű gombjai mintha a gerincoszlopát vetítenék ki, ugyanakkor a felemelt fej szembenéz a világgal. A szobor hiánytalanul idézi Madáchot, de hozzáad valami donkihotit, amiről nem tudjuk, Madách lényéhez tartozik-e, vagy a szobrászéhoz.

A Madách-szobor nemcsak portré, hanem a költő daimonjának ábrázolása is.

Tibor, mint egy kettős lélek, hol a nagy formátum, hol a kis, tömör kockák között élt. Hol összehúzta magát, és mint a mesében, kicsinnyé tudott válni, hol pedig mint a palackból kijött szellem, nagy szobrait szétterítette a térben. Harc folyt a feleség és a férj között, szobrászi harc, igényes harc, melyben a férfi győzött. A nő a könnyű anyaggal dolgozott, egyöntetűen és mutatósan, az elkészült mű csaknem panoptikummá vált, nagyszabású panoptikummá, az alkotó inkább a sokat választotta a kevés, de nehezen megmunkálható helyett. Az asszony akkor volt igazán jó, amikor a férje hatása itt-ott felcsillant benne, de ezt nehezen viselte el, mert nagy becsvágy hajtotta. Két ilyen nagy művész, akiket összeköt a szobrászat, és ugyanakkor állandóan önmagukkal viaskodnak, és ez annyira válik hasznukra, mint kárukra.

Emlékszem, hogy Tibor többször beszélt lágyan és érzéssel arról, hogy valaki milyen finoman tudott kiönteni gipsszel egy rózsaszálat. Ez ugyanis majdnem azonos a lehetetlennel, és mégis kiöntötte. Tibor élvezettel mondta el, hogy a

szobrász micsoda türelemmel közeledett ehhez a rózsához, hogy tette félre egyik szirmát a másik után. Egy rózsának körülbelül ötven szirma van. A rózsa kiöntése volt Tibor egyik legkedvesebb története. Az asszony is elkezdett önteni. Még a régi lakásban láttunk egy két méter hosszú és fél méter széles, húsz cm magas téglalapot, és azon négy meztelen talp lenyomatát. A kissé hullámzó felületet a talpak alig érintették, mintha Krisztus járt volna a tavon. Lehet, hogy ez az öntés adott ihletet ahhoz, hogy később fej-, illetve kézöntéseket végezzen. A kiöntött talpakat nem lehetett hatásban utolérni, és gondolom, hogy az alapnak ezt az alig érintettségét csak úgy lehetett elérnie, hogy nem állította modelljét a lágy gipszre, hanem székre ültette, és csak alig hagyta, hogy érintse a gipszet. Csak az ablakszobrok kompozícióinál ragaszkodott a bronzhoz. Az ablakokban emberalak látszott. A régi ablakkompozíciók most életnagyságúakká nőttek, becsukódó szárnyakkal, több ablak kapcsolódott sarkosan, és a sarokablakokból át lehetett látni másik két ablakra. Valamikor a férfi kedvelte a rácsos formát, most ablakaival az asszony vette át, talán szándéktalanul, talán megbabonázottan ennek a formának érdekességétől. Így adtak egymásnak, hatottak egymásra, de nem adakozón, hanem inkább valamiféle magasrendű ingerültséggel. Az asszony is áttért most a nagy formátumra, mert megkívánta, hisz a művészet is megkívánás, a férfi pedig, aki kezdetben csak nagy méretben dolgozott, most a kisméretű szobakompozíciókat kívánta meg, és azokba rejtezett. Mindketten megőrizték önmagukat, és ugyanakkor egyikük bekebelezte a másikat. Ilyen szorosan kötötte össze a szobrászat őket. Csodálták egymás szobrait, anélkül, hogy tudtak volna róla, egyébként pedig természetükben egymás ellentétei voltak. A férfi nagyvonalú, mókás, gyermeteg, mindig csodálkozó. A nő valamiképp pedáns, sokat akaró, akár erején felül is, és indulatos. Az indulatra igazi erő híján volt szüksége. Még amikor olvasmányaikról beszéltek, az is mutatta ízlésük különbözőségét. A férfi ízlése volt a megbízhatóbb. Ők ketten egymás ellenében, és mégis egymásra támaszkodva jutottak magasra. Igen nehéz eldönteni, hogy melyikük műve maradandóbb.

Van bennem valami dac, hogy a holtakat írásban megőrizzem, és tovább szenvedtessem őket. Hogy mennyi ellenállást váltottak ki szobraikkal, arra még emlékezhetünk. Azzal, amit megteremtettek, mindig szembekerültek másokkal, akik nem értették őket. Amikor a legelevenebbek voltak, akkor jutottak hozzá legkevésbé ahhoz, hogy éljenek. Az a rengeteg energia, mellyel egy művet létrehoztak, annyi emberséget vont el tőlük, annyi szeretettől fosztotta meg őket, hogy végülis kifáradtak, és már nem volt bennük más, csak keserűség. Miféle titokzatos erő kényszeríti az embereket, hogy alkossanak, de nem élvezettel és könnyedén, mint Renoir: ez csak kéveseknek adatik meg. A legtöbb alkotó szenved, kínlódik, mintha mindig a piramisokat kellene újra felépítenie. De amíg a piramisokat több ezren építették, a művészek magányukban hántják le magukról mindennapi énjüket, és miután megnyúzták magukat, kell lényük legalsó fájó rétegéig eljutniok, hogy felszínre hozzák azt, amit legfontosabb mondanivalójuknak, az igazságnak hisznek. Mintha a valóságot mindig titkolni kellene, mert a valósággal csak egy mű szegülhet szembe. Mi magunk a valósággal szemben nem léphetünk fel úgy, ahogyan szeretnénk, mert akkor valami nagy zavar keletkezne. Azt, amit eltitkolunk, a műben kimondhatjuk, különböző anyagokban, bronzban, kőben, fában. Mert egyszer valamilyen idő múlva a mű több emberből megértést vált ki. A szobor szimbolum is, mint általában a képzőművészet. A formák és alakok gondolatot is képviselnek. Mint például a vörös kínai sárkány, vagy egy Krisztus-szobor. Amikor a szobrászat már nem másolás (pedig a legnehezebb egy jó másolat), akkor kezdődik a kínlódás és keresés. Amikor Madáchot szoborban akarjuk kifejezni, vagyis a szobrot a megértés kifejezésének szánjuk, akkor a szobor már sokkal többet mond, mint a látvány, voltaképp olvasható szöveggé válik, a maga sajátos jeleivel leírt szöveggé.

Ez a házaspár sohasem beszélt nyíltan szenvedéseiről, és ezért fordultak is mint a némák, más-más kifejezési mód felé. Hiszen a balett-táncos is mindig néma, és mégis mindent ki tud fejezni. Csökönyös magábahúzódást fejeztek ki, akárcsak a széklábak, melyek szúrtak, mint a sündisznók tüskéi. Megmaradtak a kezdeti témák, csak nőni kezdtek méretben, mint a gyerekek, és ahogyan nőttek a formák, úgy lett magabiztosabb a módszer, mellyel pokoli magábahúzódást fejezett ki az asszony. Ketrec volt ez is, és ebből csak a férje tudta akaratlan kisegíteni, mert csak akaratlanul lehet a segítség, s ha kérjük, akkor nem értenek meg, vagy félreértenek. Innen a sok vita. Ebből eredt a férj története a gipsszel leöntött rózsaszirmokról, és ez hozta meg a nő kedvét ahhoz, hogy olyan talpnyomokat tegyen a lágy gipszbe, mintha a talpnak nem lenne súlya. Ezzel kezdődött a nő öntő korszaka. Ugyanő, aki olyan nagyszerű portrékat készített, amilyen pl. a máslis kislány volt, mindezt abbahagyta, és a halotti maszkoknál használatos eljárást, az öntést kezdte használni. Milyen furcsa: a halotti maszkok mindig személytelenné válnak, s az öntésekkel mintha ő is ezt akarta volna elérni. Mert a portréban ott voltak az ő ujjnyomai is, azok a szellemes ujjnyomok, melyek a máslis kislányfejhez hozzáadtak játékot, gúnyt, és szubjektivitást. A portrészobrokról épp a sima, valószerűtlen mozdulatlanság hiányzott, és a szobor tördelt lett, fények játszottak rajta, és valamilyen módon a törések élőbbé tették a portrét, mint a sima felületek. A sima öntvény ugyanolyan kifejezéstelen, mint a görög szoborfejek, melyek egyformán és üresen néznek, és nem is néznek, csak vannak. Az öntvények simasága rejtélyes lett, és épp simasága, pontossága révén élettelen. Hiába tett a fejekre műhajat, hosszút és rövidet, és változtatta őket, hogy melyik illik jobban hozzájuk. Mintha halottakat öltöztetett volna. A fejek közömbösek maradtak, akárcsak az annyira elszaporodott Beethoven-maszkok. Valamiképp megszerette azonban ezt a személytelenséget, s bár több modellje volt, az arcok mégis egyformáknak hatottak. A kezeket Rodin kezdte először tudatosan önteni, és az asszonynál néha négy-hat integető kéz is megjelent, egy fal tetején, test nélkül is hiánytalanul kifejezve egy lényt. Ezek az öntött kezek élőbbek, portrészerűbbek is voltak az öntött arcoknál. Amilyen élettelenek voltak az arcok, és egyformák, olyan élőek lettek a kezek, szinte grimaszokat vágtak, szemérmetlenül lemeztelenítettek valamit, mintha a kéz rejtené valakinek legmélyebb titkait.

Furcsa, de amikor az asszony megteremtette ezt a formát, mely új volt, egyéni és mutatós, ettől nem könnyebbült meg, hanem oly mértékben lett keserű, mindennel szemben visszautasító, hogy még az állatokat sem szerette. Senkit sem szeretett, csak azt, aki hozzá hasonlóan volt dühödt. Az ilyennel szót értett, az ilyenek lelkiállapota az övét hitelesítette.

A férfi külön műteremben dolgozott, és nem is kellett magányosnak lennie ahhoz, hogy dolgozni tudjon. Varázslóként kezelte csontvázakra emlékeztető nagy szobrait, nála a szobor közel volt a kontúros rajzhoz. És amiként néhány vonallal ki lehet fejezni mozgást, jellegzetességet, ő azzal, hogy alig ábrázolta a húst, úgyszólván rajzolt a bronzzal, kontúros, drótos teret kitöltő alakjai némiképp karikatúrák lettek, de akárcsak a viccek csattanói, az igazságot mondták ki. Ezek a szobrok betörtek a térbe, Don Quijote módján harcoltak valami ellen, szertelenségükkel dominéltak. Ha őt csak a nagy szobraiban fogadjuk el, akkor tévedünk. Viltnek szüksége volt az üvegdobozokban elhelyezett, súlyosan megtámasztott elemekre, hogy valami nagyon személyeset fejezzen ki, ellentétben a nagy szobrokkal, melyek a világhoz szóltak. A képzőművészetben néha azok a legjobb alkotások, melyeket mintegy csak önmagának alkot a művész, s ezek az alkotások mindig különböznek a világnak szánt művektől. Az intim művek sohasem pózolnak, és nem a várakozások kielégítését célozzák. Vilt Tibor üvegbezárt kompozíciói olyanok, mint a kicsinyített egyiptomi sírkamrák, csupa oszlop, jelzett tárgykontúrok, és az egész kompozíció tömören telített. Szöges ellentétei a nagy kompozíci-

óknak. A kis kompozíciók fejezték ki Vilt Tibor titkos énjét, mintha ezek nagyobb odafigyeléssel, valóságérzéssel készültek volna. Ezekben az üvegdobozokban rejtezett egy magába szorult lélek, egy ősrégi formátumú, valódi én. Ezek a kis üvegdobozok vastag oszlopaikkal, a bujkálás pincehelyei voltak, mintha azért zárultak volna magukba ezek a kis terek, hogy el ne röppenjen belőlük valami, – mintha az a rejtelmes valami csak ilyen kis tömör bronzoszlopok és kifényesített támasztékok közt tudna megpihenni.

Az, ahogyan egymásra hatásaik keresztezték egymást, nem hogy eltérítette volna őket valódi egyéniségüktől, hanem épp elősegítette önmagukra találásukat. Ebben a kölcsönösségi viszonyban közeledtek is egymáshoz – de ez a közeledés csak művészileg valósult meg, mintha nem is lett volna egyéb énjük a művészin kívül. Az életben már oly messzire kerültek egymástól, hogy már csak a művészetben tudtak üzenni egymásnak, ha ez egyáltalán üzenet volt. Azt, hogy ugyanegy művészi nyelven beszéltek, nem zárta ki, hogy idegenekké ne váljanak. Mindkettejük magánya feloldhatatlan volt.

Érthető, hogy meglepődtem, amikor Vilt kompozícióit egy kiállításon meglátam. Mégis, most jobban megértettem ezt a művet. „Ez lehetetlen" – gondoltam magamban, amikor a *„Sufni"*-t megpillantottam, és a majdnem kétszeres életnagyságú szobraira gondoltam. A nagy szobrok zseniális szobrászt mutattak, kitűnő megfigyelőt, aki néhány szóval elmondja a lényeget. Amit most láttam, egészen más volt, de mennyire más! Még átmenete sem volt számomra, mert évekig nem láttuk egymást, tehát nem követhettem ennek az új zártságnak keletkezését. Azt tudtam, hogy szeretne üveggel dolgozni, megfigyelni a többrétegű üveg színváltozását, csak épp nem nagyon volt üveg ostrom után, és akkor adtam neki egy asztallapra való üveget, ő boldogan hazavitte, jó vastag volt és nehéz. És most az üveglap itt volt, a szemem előtt, mint kocka, mely szobaként összefogott igen zsúfoltan elhelyezett elemeket, főleg oszlopokat, és így vastag rács képződött, mint egy szívnek az erei.

A kiállítás után még egyszer találkoztunk az új lakásukban, mely a réginek egy olyan érdekes folytatása volt, hogy nem cseréltek ki bútorokat, hanem hűen megőrizték, de felfrissítve és újonnan behúzva, tágas térbe helyezve, mintha egy rosszul bekeretezett képet most újonnan jól átrámáztak volna. A lépcsőház tágas volt, de melegre fűtött, egy üveges veranda vitt a nappali felé. Egyik oldalán műterem, mely innen kapta a világosságot. Az ablakok előtt nyírott pázsit és magas fák. Odabenn a régi, szűk téglaalakú szobák helyett egy ugyanolyan téglaalakú szoba, de négyszeresen megnövekedve, szőnyegezve, jól befűtve, mert éppen a szűkösség ellentéte lett ez a nappali. Régen ez volt a szoba közepe, most ez egy sarokká kisebbedett. Elegánsan le lehett ülni és szétnézni, a hosszú ebédlőasztalra, mely egy nagy ablak előtt állt s az ápolt kertre nézett. Körülötte székek, és egy tálaló ablak. A konyha ablak-átadó pultja felett most adventi koszorú csüngött. Olyan volt ez, mint egy varázslat: a régi tárgyak feltámadtak, megfiatalodtak. Ez az asztal úgy állt a régi házban, mint ahogyan a mesekönyvben rajzolják az asztalokat. Ha a régi házban kimentünk a szobából, akkor egy kis sötét átjáróba jutottunk, ahol néhány lépcső lefelé vezetett a konyhába, mely megint L alakú volt, de nagyobb mint a szoba, a mély ablaktalan részében volt egy régi fajta barna konyhaberendezés, nagy darabok, ládák, tűzhely és kredenc. A konyha előtere körül volt véve ablakokkal, mint egy veranda, és itt állt ez az asztal és felette alacsonyra lehúzott bádoglámpa. A régi házban Tibor főzött, és mindig ugyanazt a makarónit paradicsomos, sajtos lével. Szegénységükből rítus lett. Ezt ette valamikor mindig Olaszországban, és ezt mindig el is mondta, és utána a barokkról beszélt. Emlékeiben a makaróni is, a barokk is Rómához kapcsolódott, Michelangelo építészetéhez. Az üvegkalitka körülöttünk mutatta a régi kertet, mely oly

magasra felnőtt gazokból állt, mint egy ritka virágú erdő. Erősen, sűrűn felmagzott dudvák voltak benne, és hatalmasra nőtt kenderek, s ezek közt előfehérlettek a gipszszobrok sejtelmes alakjai, mert a gaz eltakarta őket. Vaslépcsőn lehetett lemenni a kertbe, melyben még kitaposott út sem volt, a recés vaslépcsők, melyek meredekek voltak, és vasmerevítők tartották össze őket, egy kis négyszögletes vas alapú pihenőből eredtek, mely döngött a léptektől. A hatalmas, fákig érő dudva felett valahogyan az Eiffel toronyra hasonlított ez a pihenő. Vasúti sín zárta le a régi kertet, és amikor a vonat fütyülve elhaladt, akárhol ültünk a régi házban, az egész épület remegését éreztük. Úgy remegett meg a ház, mint a hajó a gazok tengerén. Ez a remegés egészen dickensi volt. Hogy a gyermekrajzi szimmetria teljes legyen, az utcai oldalon, szorosan a járda mellett csörömpölve haladt el a villamos. Erre nyílt a régi hálószobájuk, a tűzpiros csergével letakart matrac, melyet egyenesen a földre terítettek. Az új lakásban, mint egy hollandi festményen, a nappali keskeny végében kitárt ajtók között ott láttam ugyanazt a földre terített tűzpiros csergét, melyet egy állólámpa világított meg. Ugyanaz, ami a régi lakásban szegényesnek hatott, és ideiglenesnek, itt megszerkesztetté vált, raffinált eleganciává. A kitárt ajtóval szemközt feltűnt egy másik ajtó, egy zárt ajtó, annyira zárt, mintha láthatatlan lakatok zárták volna. A férfi szobája volt az ajtó mögött, és talán ezt a szobát, s főként annak zártságát, zsúfoltságát dolgozta fel a „Sufni"-ban. Mintha mindig szüksége lett volna a zsúfoltságra és a zártságra. Az volt a legfurcsább, hogy a szoba háromszögletű volt, mintegy a ház belső terének maradéka. Magas támlájú, fehérre lakkozott ágy állt benne, melyet nem lehetett a fal mellé tenni, ugyanis a fal ferde volt, az ágy mögött nyílt az ablak, szemben az ággyal állt egy fehérneműszekrény, mellette az éjjeliszekrény, és azon, mint egy alapzaton az üvegbezárt *„Sufni"*. A szoba maga is „sufni" volt, de kellemes környezete annak, aki félre akar vonulni. Különös volt épp a sufniban találkozni annak bronzba öntött, üvegbezárt másával. Mintha a szoba lakója vendég lett volna saját házában. Ez a szoba megőrzött valami sivárságot a régi házból. Kétféle vágy testesült meg ebben a házban: a nőé, aki meleget és teret akart, mert bízott valami jövőben, és a férfié, aki elfoglalta a legkisebb tért, mert nem hitt a jövőben, és nem is akarta.

A régi házat az asszony sem felejthette el, és a régi, fiatal önmagát, mert az ablakkompozíciókban ő állt mindig a kitárt ablaktáblák között. Honnét tudtam, hogy ezek a régi ház ablakai? Onnan, hogy valamikor a külső ablakok a régi házakban kifelé nyíltak. Ezeket a kifelé nyíló ablakokat később betiltották, mert baleseteket okozhattak. Az asszony szobrain az újból megjelenő, kifelé nyíló ablakok árultak el nosztalgiát a régi ház iránt, melyet lebontottak.

Furcsa érzés új lakásban látni régi ismerősöket. A régi ház a mi emlékeinkben az ő fiatalságuk volt, a jobbik énjükhöz, a kezdés öröméhez kapcsolódott. Az asszony hitetlenül fogadta az új környezetet, amelyért annyit dolgozott. A férfi közömbösen. A modern konyha itt nyírott pázsitra nyílt, a telek lépcsőzetesen emelkedett, és az ápolt pázsit mintha el akarta volna törölni a régi kert felejthetetlen gazának emlékét. Olyan volt az új kert, mint egy bútorozatlan lakás.

Megváltoztak-e a lakók ebben az új környezetben? Elégedettebbek lettek-e? Nem, ebbe a házba már nem illettek bele, nem volt egyenlőségjel a ház és a lakók között. Az asszony rengeteget dolgozott, míg ezt a házat berendezte, és megható volt a hűség a régi bútoraihoz. Mégis ebből a környezetből áradt a boldogtalanság. Örültem a házuknak, ahogyan a megvalósult eredményeknek örülünk, ámde a szép környezetből nem remény született, csak önáltatás, mert van olyan keserűség, melyet nem lehet enyhíteni.

Volt valami baljós előérzet ebben az estében, megválaszolatlan kérdésekre, félbemaradt mondatokra emlékszem az akkori társalgásból. A vacsora kitűnő volt,

de elmaradt a makaróni és a barokk. Tibor ennél az asztalnál már elfelejtette egykori történetét.

Alig egy év múlva meghalt az asszony, és nekünk, a régi barátoknak fájt, hogy alig maradt ideje annak örülnie, amit megalkotott.

Talán még különösebb: nem sokkal utána meghalt Tibor is, mintha a régi feszültségek nélkül kiürült volna az élete.

Ezt a naplót azért írtam ilyen részletesen, hogy a környezeteknek, melyeket maguk köré teremtettek, emlékéül maradjon, és szándékaiknak is.

Mindketten teli voltak hatalmas, teremtő akarattal. De úgy látszik, a boldogsághoz nem erre van szükség. Túl sokat adtak műveikbe önmagukból, és kevesük maradt egymás számára.

Az emlékek úgy jönnek elő akaratlanul és ok nélkül, mint a feltámadt halottak. Ilyenkor nemcsak őket próbálom konzerválni, hanem tulajdonképpen magamat, azaz a kerékpáros korszakomat.

Külön-külön, de inkább egymással egybekapcsolódva voltak számomra fontosak, még akkor is, amikor szunnyadott bennem az emlékük, s az, hogy most feltámadtak bennem, azt mutatja, hogy valami lényegeset kaptam tőlük: a szobrászat titkát, melyet a szobrok egymagukban nem árulnak el, sőt megmaradnak némaságukban. A szobrok tulajdonképp elutasítóak, és nem hajlandók maguk átadására. Az ismerethez, amelyre szert tettem, őket is meg kellett ismernem, a szobor megismeréséhez a szobrász megismerésére volt szükségem. Amit megtanultam, azt ők mondták el a szobraikkal, életükkel, és ezzel képessé tettek arra, hogy más szobrokat is könnyebben megértsek.

Tele voltak titkokkal, és mégis úgy éreztem, hogy megismertem, megértettem őket, és a megismerés közel áll a szeretethez.

E megismerés révén most már én öntöttem szobrokká őket.

TÓTH BÁLINT

Emlékezés a Vöröskő villára

(épült 1933-ban)

Balatongyörök 1948

Vöröskő-villa, terméskőből épült,
emlékszem rá, még fürtös kisgyerek
voltam, a földből hogyan nőtt ki, szépült,
amint rakták a víg kőművesek.

Az alapkövét lámpalázas kézzel,
ünneppírban tette le nagyapám,
mert ő szerezte szorgalmával s eszével
– harminchatévi tanárság után.

S a kő alá, én a kis unoka,
talált pénzt tettem, hogy meghozza a
háznak és nekik a jószerencsét.

Komolykodtam, a munkások nevették;
bort bontottunk, nagyapám parolázott,
s kiáltottak egy jókedvű Vivát!-ot.

Víziváros 1988

Vivátot, persze, soha kőműves
nem kiáltott, csupán az én „míves"
versemben, mint ó-olajnyomaton,
mit fantázia „nyom" s irodalom,
alakult ily idillire a kép,
ma már értem és látom is miképp:
karnyújtásra volt Caesar, Scipio,
s más latin auktor s hős, egy légió:
a két Gracchus, Brutus és Cassius,
Vergilius, Plautus, Horatius
éltek, mint nemrég, érettségikor,
s kiket őrzött otthon könyv, metszet, szobor.
Mind, mi bennem költő s értelmiségi volt,
mint magyar sujtás a tógán: zalai volt;
s nem ereszti el a betyárt a vármegye,
ha egyszer latinul fogott a tollhegye, –
hát Cincinnatus így lett Nagyapó,
s minden kőműves egy táblabíró.

A Rózsavölgyi-ház
a Martinelli téren

VILT TIBOR

SÉTA

Pollack Nemzeti Múzeuma egyedülálló vakolat-klasszicista alkotás Európában. Az ilyen rendeltetésű épületeket nyugaton kőburkolat fedte.

A Nemzeti Múzeumon a timpanon szobordísze és az oszlopfők: fémdomborítások, kissé erősebben szólva: bádogból vannak. Láttam olyan rajzot, amelyen a szobordísz és az oszlopfők aranyozva voltak. Nagyon szép lehetett.

Az épület egyszerű tömbje a reformkor csodája. A gyönyörű, széles lépcsősor után a főbejárat. Ha belépünk, szellemesen kialakított terek füzére vezet a méltóságteljes, évszázadokra tervezett lépcsőházba, mely az első emelet hatalmas termeihez visz. A karzatok freskóit Lotz Károly és Than Mór festette, és később Medveczky Jenő restaurálta, kivételes hozzáértéssel.

Majdnem száz évvel később tervezte Pogány Móricz az Engels tér sarkán álló volt Adria Biztosító – ma a Budapesti Rendőr-főkapitányság — épületét. A földszintet két és fél méter magasságban nagyon szép női szoboralakok díszítették. A háborúban megsérült épületet modernizálták, nem odaillő ablakokat helyeztek el rajta. Hová lettek a szobrok?

Sajnálom azt is, hogy a Rókus kórház előtt állt Mária-szobrot lebontották. Jellegzetes és szép vasszobor volt. Hová lett?

A Budapesti Történeti Múzeum szobortemetőjében – úgy tudom — sok szobor pihen. Lehet, hogy oda vitték ezeket. Vagy elpusztították?

A Rókus előtti Mária-szoborról a régi gumirádlerek jutnak eszembe, meg a vidékies villamosok. Mert akkoriban nyáron a Király utcában a 10-es villamos vonalán teljesen nyitott, lóvasút-szerű kocsik jártak.

Nem tartozom azok közé, akik mindig csak az eltűnő régit siratják. A Belváros közepe például

Budapest 1979/8.

Orlay Gusztáv felvételei

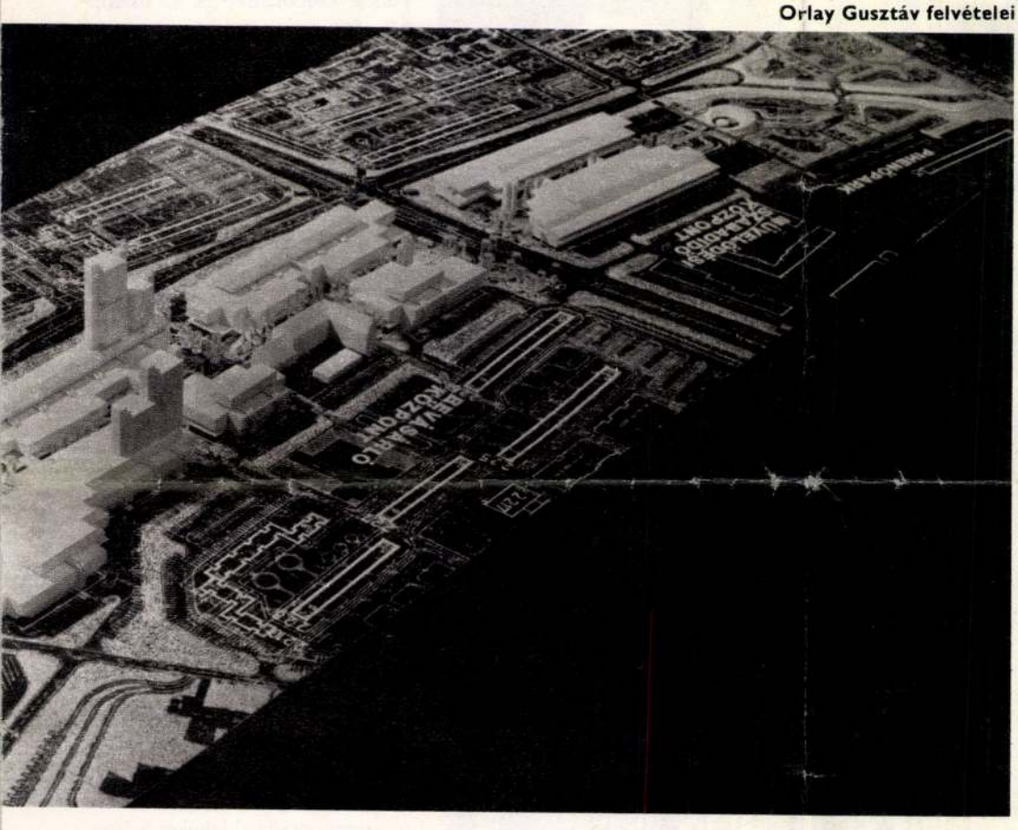

Újlipótvárosi lakóépületek

Siklós Péter felvételei

nyek felépítésével segítjük elő, hanem városrendezési eszközökkel is.

A már kiépült Óbudán, a Flórián téren, Újpalotán, az Örs vezér terén a hiányzó központok csökkentik a városrész komfortosságát és városépítészeti hatását. Kiépítésüknek feltételei részben már megvoltak, csak nem voltunk következetesek a végrehajtásban. A Flórián téren és az Örs vezér terén tervezett középületek, irodaházak nem azért nem valósultak meg, mert nem volt szükség ilyenekre az előző középtávú tervidőszakokban a fővárosban; hiszen amióta elkészültek az említett központok rendezési tervei, épültek ilyenek, csak máshol, pl. az Intranszmas, a Medimpex, a Roosevelt téri irodaház stb.

A lakásépítés városszerkezet-alakító hatását felhasználjuk a pesti városrész morfológiai, városképi megjelenésének javítására. Budapest kétarcú város: a budai rész beépítése harmonikusan fonódik összsze a topográfiai adottságokkal, és csodálatos varázsa van, ám ez sem tudja ellensúlyozni az utóbbi 10—15 év alatt épült pesti városrészek egyhangúságát. A történelmileg kialakult pesti városrészt északtól délig félkörben követő földszint+10 emeletes beépítési zóna a kijelölt városrészközpontokban, kerületközpontokban és más frekventált városrészekben építészeti tagolást, kiemelkedő, a hely jelentőségét hangsúlyozó épületek, épületegyüttesek elhelyezését igényli. Ennek kezdeti példái: a SZOT-székház a Váci út—Hungária körút kereszteződésénél, csaknem az Árpád-híd tengelyében és az Orvostudományi Egyetem új épülettömbje a Nagyvárad téren.

Ebben a várható városszerkezeti átalakulásban fokozódik a jelentősége annak, hogy történelmi értékeinket, műemlékeinket, városképi értékeinket, a város építészeti kontinuitását megőrizzük. A koncepció végrehajtása során változik majd városunk karaktere is, amiben okos gazdálkodással, elődeink iránti tiszteletből helyet kell biztosítanunk történelmi, városképi értékeinknek.

Ez a nagy jelentőségű koncepció lehetővé teszi a be- és átépítésre kerülő területek, városrészek, valamint a közlekedés- és közműhálózat hosszú távra kiterjedő fejlesztési céljainak, ütemezésének egyeztetését. Biztosítja a városi területekkel való ésszerű gazdálkodás feltételeit, hogy a népgazdasági szempontból kívánatos építési tilalmakat, korlátozásokat az állampolgári érdekekkel összehangoltan alkalmazhassuk. Hozzásegít ahhoz, hogy ne közvetlenül az állandóan sarkunkra taposó kényszer előtt haladjunk. E nagyszabású program jellegének, igényének megfelelően építészeti, városépítészeti tervezéssel, tervpályázatokkal, versenytervezéssel lehet majd előkészíteni a megvalósítást. Az általános rendezési terv jelenleg folyó korszerűsítése során a majd később jelentkező területfelhasználási igényeket is reálisan figyelembe tudjuk venni.

Ez a koncepció alapja a további tervezésnek, a középtávú lakásépítési terv kidolgozásának, és meghatározó szerepet tölt be a főváros további fejlesztési és rendezési koncepcióinak kialakításában.

KÖZBEN II.

az Erzsébet-híd első felépítése előtt hangulatos lehetett zegzugos utcácskáival, terecskéivel, de egy világváros centrumának szerepére egyáltalán nem volt alkalmas.

Amit az ódon, kisvárosias architektúra helyére terveztek az úgynevezett „utolsó békeévekben", az ma is imponáló. Kivéve egyetlen épületet, a piaristák egykori székházát, a mostani bölcsészkart. Ez otrombán rátehénkedik a Belvárosi templomra, s egyébként is olyan az architektúrája, mint a mostanában használatos fölfújható építményeké.

A két Klotild palota – Kolb és Giergl alkotása — meg a többi Felszabadulás téri ház városépítési szempontból ma is kiváló, nemes agyagokból készült alkotás. A nemrégen létesített aluljárórendszer jobban kibontakoztatja és a Felszabadulás térhez kapcsolja a Ferenciek terét. Sétálva vagy padra ülve gyönyörködhetünk ebben az „embersűrűs vadon"-ban.

És megérdemli az elismerő szót az a várostervező is, akinek eszébe jutott az úgynevezett *Nereidák kútjá*nak helyreállítása és visszahelyezése eredeti helyére. Az idő majd lekoptatja az újrafaragott szobornak most még túl éles formáit, s korhűbb lesz a pesti klaszszicizmusnak ez a kissé félszeg, de nagyon ideillő alkotása. Engem a karnaszlányokra emlékeztet, akik nem tudják, hogyan kell megállni, nem tudnak még mit kezdeni szépségükkel.

A Felszabadulás tértől pár lépésre van egy ház, amelynek fiatalon — negyvenkét évesen — meghalt tervezőjét, *Lajta Bélát* ifjú koromtól úgy tartom számon, mint a legbátrabb magyar építészt. Igenis, bátorság kellett ahhoz az első világháború előtti években, hogy olyan jövőbe látóan egyszerű, minden elemével sokatmondó épületet tervezzen, mint a Martinelli téri *Rózsavölgyi-ház*. Ha összehasonlítom 1911-es fényképét a mai, helyreállított homlokzatával, különbségeket látok a földszint és az első emelet kirakatsorának megoldásában. Meg kellene vizsgálni szakembereknek, hogy annak idején a restaurálás — esetleg anyaghiány miatt — nem hagyott-e el lényeges, eredetileg meglevő elemeket.

Érdekes összehasonlításra ad alkalmat, hogy a Rózsavölgyi-ház mellett ott van az egykori *Török bankház* homlokzata. (Török szerencséje örök — hirdette ifjúkorunkban a sorsjegyeket árusító cég.) Ez a cég olyan csiricsáré székházat terveztetett, amely ma is iskolapéldája lehet az elvulgarizált szecessziónak, a pénzember-fantázia és a tervezői készségesség egymásra találásának.

Lajta Béla másik maradandó alkotása a Gázművek háza (Rákóczi út 18.), amely szintén az első világháború előtt, tehát a Bauhaus mozgalmát megelőzve épült. Nemcsak a vöröstéglás homlokzatát, hanem az épület szerkezetét is tanulmányoztuk már ifjúkorunkban, mint a legjobb értelemben vett modernség példáját. A két háború közti neobarokk álarchitektúrával, a rosszul szerkesztett épületre odacsapott érzelmes malterdíszekkel összehasonlítva, még becsesebb volt nekünk ez a hagyomány. És persze a *Vas utcai kereskedelmi iskola* épülete: szintén Lajta Béla alkotása. Ennek azonban van egy hibája, amelyről a tervező nem tehetett: a szűk utcába besorolt monumentális kiképzésű házra nincs sehonnan olyan rálátás, mint akár a Rózsavölgyi-házra, akár a Gázművek házára. Ha egyszer egy városrendezési akció lebontatna minden épületet a Vas utca és a Rókus vagy pláne a Corvin Áruház között, akkor tudnánk meg, milyen szép ez az iskola. A feltételezés persze abszurd, a telekkijelölés egykori kényszere végérvényesen beszorította ide Lajta Béla alkotását. De legalább egy mondatot kell szólni

A Vas utcai iskola

Csigó László felvételei

A Városmajor utcai iskola

ezzel az iskolaépülettel kapcsolatban is *Bárczy István* polgármesterről. Az ő nagyvonalú iskolaépítési akciójának köszönhetjük talán még azt is, hogy ma a budapesti gyerekek iskolába járhatnak. Pénzügyi kapuzárás előtt, közvetlenül az első háborút megelőző években teleépíttette a fővárost iskolákkal. Mégpedig igen jól megtervezett iskolákkal. Többféle stílusban oldották meg föladatukat a tervezők, nem volt uniformizálás, mégis ma is föl lehet ismerni a város belső és külső kerületeiben egyaránt, hogy melyik iskola épült Bárczy akciója keretében. *Kós Károly* és *Györgyi Dénes Városmajor utcai iskolája*, amelyet sokszor gyönyörködve nézek — mivel ott lakom —, szintén megérdemli, hogy műemlékként óvjuk, becsüljük.

Építészetünknek erről a korszakáról szólva, szeretném leadni szavazatomat az *Állatkert*-vitában. Tisztelem az állatszakértők véleményét. Ha ők azt mondják, hogy az Állatkert pavilonjai nem korszerűek, nem alkalmasak egzotikus állatok lakásául, bizonyára igazuk van.

Sok állatkertet láttam Európában, azok sem feleltek meg a követelményeknek, egyetlen ilyen intézménynek, Hagenbeck hamburgi állatkertjének kivételével. Ott huszonegy elefánt fürdött egyszerre — megszámoltam —, mégpedig teljes zavartalanságban. Az oroszlánok, tigrisek is teljesen otthonosan érezhették magukat az eredeti élőhelyükhöz hasonló, igen tágas területen. Ilyen környezetet a pesti Állatkert területén nem lehet teremteni, mert ehhez sem hely, sem pénz nincsen. Éppen ezért volna hiábavaló, sőt káros intézkedés, ha az 1912-ben épített pavilonokat átépítenék, eredeti formáikat — amelyeken máris sok a változtatás — még tovább rontanák vagy éppen elpusztítanák, azzal a jelszóval, hogy azok így jobban megfelelnek az állatoknak. Mert valóban jók nem lesznek soha, viszont mint becses építészeti emlékek megsemmisülnének.

*

Lehet, hogy az idős ember nosztalgiája szólal meg bennem, de én a *Tabán* lebontását is sajnálom. Hogy házai ócskák voltak, az igaz. De ha még várták volna néhány évtizedig, akkor az új szigetelő eljárásokkal, tartós anyagokból tökéletesen rendbe lehetett volna hozni ezt a városrészt. A Tabán házai egyenként különböző kvalitásúak voltak ugyan, de együtt mégis olyan értéket képviseltek, amelynek csodájára járnának az idelátogatók.

Annyit mégis el kell ismerni, hogy a régi Tabán helyén fű, bokor, aránylag jó levegő van. A történelmi atmoszféra helyett legalább azt szippanthatjuk. S kilátunk a Nap-hegy, Gellérthegy felé.

Óbudán, ahol az utóbbi évek legnagyobb rombolása, építése folyt, van még egy kis épületegyüttes, az Újlaki templom mögött, a Felhévízi utcában. Itt forgatták az egyik házban a Halálos tavaszt, Karády Katalinnal és Jávor Pállal. Nem ezért kellene műemlékegyüttessé nyilvánítani és korszerűsíteni ezt a környéket, hanem azért, hogy mutatóban maradjon valami a múltból.

Jóvátenni persze már ezzel sem lehetne azt az urbanisztikai katasztrófát, ami Óbudán történt. A Dunát és a domboldalt kegyetlenül elszakították egymástól a tömör, nem ideillő léptékű lakótömbökkel.

Érvek és ellenérvek már megküzdöttek ebben az ügyben. Az elkészült tömböket nem lehet sem átformálni, sem kijjebb tolni. De ha megcsinálták volna annak idején a beépítési terv makettjét, fölvették volna filmre minden nézetből, s megkérdezték volna a televízió nézőinek véleményét — nem kapott volna jó-

Belső tér a Nemzeti múzeumban

A Felhévízi utca

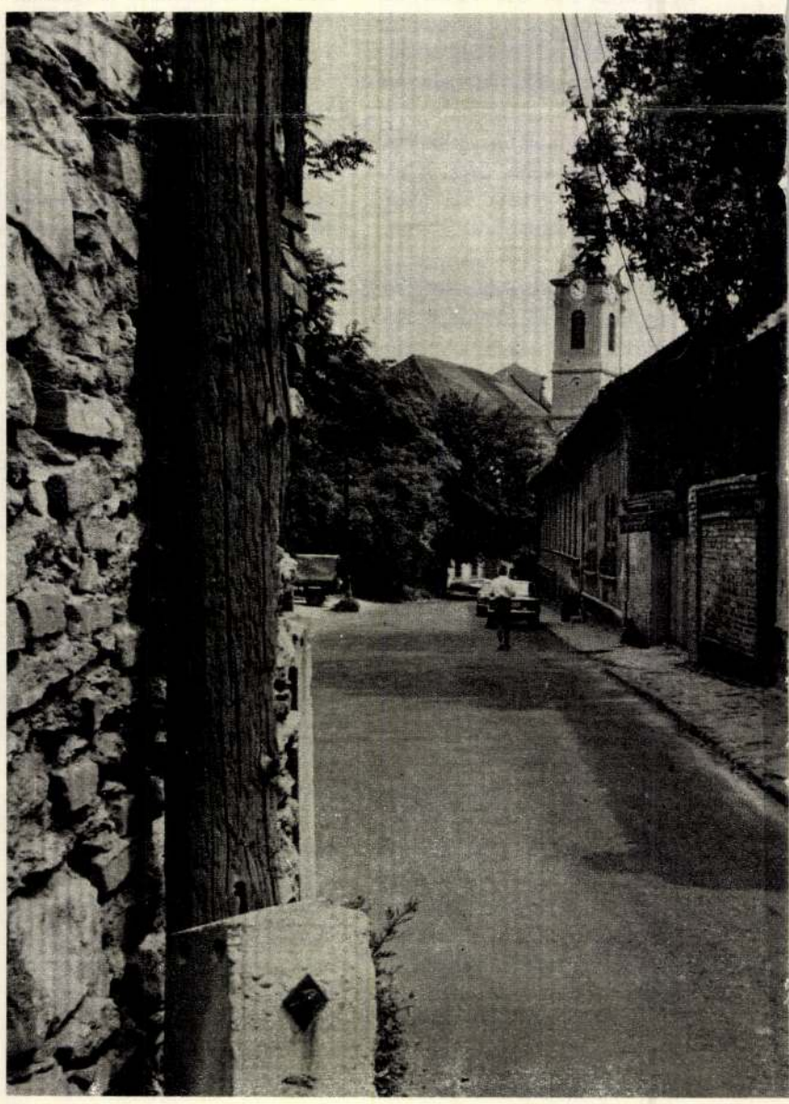

váhagyást az az elgondolás, amely a hegyet és a vizet így elszakítja egymástól. (Ezt a televíziós népszavazást meg lehetne rendezni a következő nagy városrendezési tervekkel kapcsolatban. Talán Budapest építészeti jövője is érdekli annyira a tévé nézőit, mint az, hogy ki a legügyesebb riporter.)

Aggódva tekintek azokra a nem is nagyon távoli évekre, mikor ezek a lakókaptárak elkezdenek megrokkanni, vizes és elektromos érrendszerük tönkremegy, s mindegyik tömb egy-egy sokemeletes Mária Valéria teleppé süllyed.

*

Ha szétnézek műtermem környékén, az *Ybl Miklós téren*, napról napra látom egy értékes műemléknek, az Ybl tervezte *Várkert Kioszknak* pusztulását. Az itt működő vendéglőt évekkel ezelőtt bezárták. Valóban rászorult már a felújításra. De a restaurálás azóta sem kezdődött meg. Nem tudom, mi okozza a késedelmet, de bizonyos, hogy amióta a határozat meghozatala késik, már elvégezhették volna a felújítást. S ez a vendéglő és uzsonnázó hely sok látogatót idevonzana, hiszen a dunai panoráma, az öreg fák árnyéka páratlanul szép.

A környéknek egy másik helyreállítandó kedves műemlékéről, a *Siklóról* már sokat cikkeztek. Most már nem vitázni kellene róla, hanem megcsinálni. Természetesen nem gőzüzeműre, mint ahogy valamikor közlekedett: egy cséplőgép formájú ormótlan kazán hajtotta meg a kerekét. Hajthatná villanymotor, de a fülkéket mégis a régi mintára kellene megcsinálni. Szükség is volna rá, hiszen a Várba özönlő rengeteg ember szállítására a 16-os busz és a Nemzeti Galéria busza nem elegendő.

*

A városképhez nemcsak az tartozik hozzá, amit mérnökök terveznek, vállalatok fölépítenek, hanem az is, amit a város lakói hozzáadnak. És hozzáadhatnának, ha egy kis biztatást, segítséget kapnának! Hány csupasz, virágtalan erkély, loggia árválkodik a régi negyedekben is meg az új lakótelepeken is. Futtassák be, virágosítsák, minden loggiát másképpen, egyéni ízlésük szerint. A háztömbök közé telepített fák sose nyúlnak föl a tizenötödig emeletig. De a loggiák virágosítása emberibbé, kedvesebbé tenné a lakótömböket.

Régi házak udvarán lehet egyszer-egyszer megfigyelni a nagyvárosi kertcsinálás „folklórját". Van egy kedvenc udvarom, bent, a csúnyának tartott nyolcadik kerületben, a Berzsenyi utcában. Az udvart egy tűzfal zárja le. Erre van ráépítve a földszintes, kis épület. A kamrák, sufnik ott vannak az udvaron, színesre mázolva. Középen egy virágágy, a széle kirakva pirosra, kékre, zöldre mázolt utcakövekkel. S mindenütt virágok. Ehhez az udvarhoz közel egy üzlet bejárata: telistele cserepes virággal. Virágok üdvözlik a látogatót.

A naiv művészetnek egyik fajtája ez. Virág-költészet. Bizonyosan van sok ilyen udvar széles e Budapesten. Meg kellene keresni és megörökíteni őket.

*

Most olvastam, hogy osztrák tőkével föl fognak építeni a volt Ritz helyén egy új szállodát, sőt egy egész új szállodasort. Aggódom, hogy a Duna Intercontinental szálló szörnyűségét megismétlik a tervezők. Az Intercontinental tömbje mindkét fő nézetéből kifogásolható. A dunai homlokzatot rizalitosan kellett volna megbontani. A helytelen tervezés miatt az épület két-három emelettel magasabb lett, mint amit a Duna-part arányai megengedtek volna. Pedig elég hely állt volna rendelkezésre ott, ahol most az építészetileg jelentéktelen félemeleti üzletsor áll.

Az Apáczai Csere utca felőli nézetről azt sem mondhatjuk, hogy ez a szálloda hátsó frontja, mert nyomasztóan kopár, vakolatlan faltömegével egy erőd vagy börtön hatását kelti.

Itt is olyasmi történt, mint Óbudán: a Duna és a belső területek közé áthatolhatatlan tömböt építettek. Ügyelni kellene arra, hogy az új szállodasor ne rontsa tovább a Duna-part szépségét.

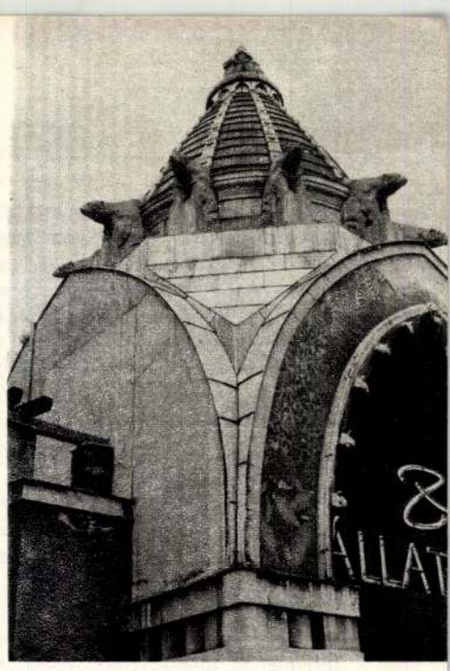

Az Állatkert főbejárata

A Várkert Kioszk ma

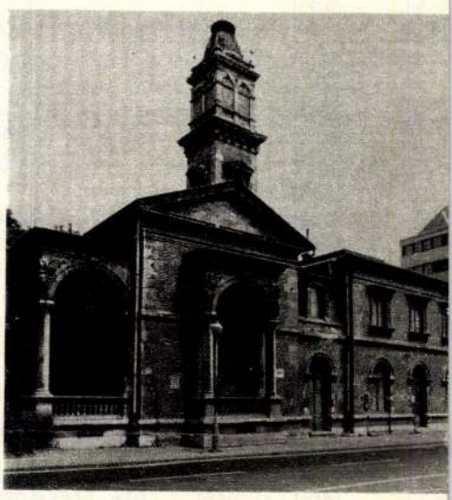

A Gázművek háza, Rákóczi út 18.

Egy-egy idézet olyan, mint a bélyeg: levakarhatatlan — ráragad mindenre. Akár egy városra is. Amikor átnéztem a Kiskunhalasról napvilágot látott cikkek, riportok gyűjteményét, szinte kivétel nélkül mindegyikben beleütköztem *Erdei Ferencnek* a városról írott soraiba. A szociográfia azonban nem tehet időtlen megállapításokat, az egykori tanulságok megfakulnak, a valóság arca változik. Mégis: újra és újra felbukkannak a *Futóhomok*ból vett idézetek, s aki Kiskunhalas felfedezésébe fog, az Erdei-soroktól indul el.

Pedig a tekintélyes társadalomtudós tanulmánya nem éppen hízelgő képet fest a településről. A harmincas évek székvárosát így mutatja be: „*Halast mint a legrégibb mezővárost, legjobban is köti a múltja. Semmit sem mutat a többi mezővárosok buzgó és türelmetlen törekvéseiből. Halas nem siet.*"

— Haragszanak Erdei Ferencre? — kérdem *Tánczos Sándort*, a város tanácsának elnökét.

— Fiatal lakótelepünket róla neveztük el — hangzik a válasz. — Miért haragudnánk rá? Alapos ismerője volt ennek a tájnak, igazságokat fedezett fel, ezért csak hálával tartozunk. Talán művének is köszönhető, hogy az eltelt évtizedek rácáfoltak megállapításaira.

Legyen hát nekünk is kalauzunk a *Futóhomok*. Igazítson el a település múltjában, s próbáljuk meg benne felfedezni azokat a részeket, melyeket a jelen — a mai Kiskunhalason — már érvénytelenített.

(„*Halas nem parvenü város és polgárai nem parvenü polgárok, régóta kísérlik már itt a polgárosult életet. De mint az árnyék, úgy húzódik egészen a templom alá a legrégibb társ és ellenség: a szikes tó és a mocsár. Kétszáz lépésre a város közepétől már kun pusztaság van: szik és nádas, békák és szúnyogok. Mintha valami zabolátlan elem mindig fenyegetné ennek az ízes régi városnak az életét.*")

Fényképet tesznek elém. Rajta a szamárkenyér és a báránypirosító küzdelme a homokkal. Régi felvétel a két ősi homoki növényről, amelynek a pusztán még megered a gyökere. A magyar csenkesz, a sikárfű, a királydinnye és megannyi száraz, érdes vagy szőrös, keményszárú társa sárgásbarnára vált a hőségben, s kétségbeesetten kapaszkodik a homokba. Talán csak a juhok képesek lelegelni. Szélcsend alig-alig van ezen a vidéken, szélvihar annál több. Emlékezetes az 1942-es, amely fasorokat döntött ki, tetőket tépett le. A homokot még napjainkban is fölkapja a szél.

A Kiskunhalas környéki tavak — ahogy a geológus tanulmányában olvasom — kivétel nélkül szélfújta mederben összegyűlő csapadékvizek. A talajból kioldott sziksó a vizeket sokszor annyira lúgossá tette, hogy a halak is elpusztultak benne. A várost övező mocsarak gyékényt, nádat adtak. A századforduló táján még húsznál több halászcsalád élt Kiskunhalason. „*Ma már csak a város címerébe zárt három hal, a református templom ajtajának csíkot formáló kilincse meg a múzeum néprajzi anyagként őrzött halászszerszámok emlékeztetnek a hajdani halasi halászéletre*" — írja tanulmányában *Vorák József*. A kunok hagyományos foglalkozása az állattenyésztés volt, a vidék szinte csak a szilaj állattartást tette lehetővé. Még 1899-ben is háromezer ló, hét és fél ezer szarvasmarha, huszonkilencezer birka s nyolcezernél több sertés legelt a halasi pusztákon.

A jellegzetes kun település a sivár természeti viszonyok ellenére is testesedett, s tulajdonképpen az első volt a magyar mezővárosok sorában, hiszen már 1436-ban városi szabadságjogokat birtokol. „*Kecskemét 1700-ban még puszta volt, 1800-ban már erdőt ültetett és szőlőt telepített. Halas 1800-ban is éppoly puszta még, mint 1700-ban, és csak 1900-ban mutatja a belterjesülésnek első jeleit. Hosszú mezővárosi története mindamellett kialakított egy termelési kultúrát és félig-meddig polgári életformát, amely több százados hagyomány volt már a 19. században is: állattenyésztő kultúra a tanyákon és a gazdák cívis-nyárspolgári élete a városban*" — fest képet Halasról Erdei.

A helytörténet foglalkozik a török pusztítással, a Rákóczi-szabadságharccal — itt avatták az ország első kurucszobrát, amely napjainkban is eredeti helyén áll —, a 48-as eseményekkel, megemlítik, hogy *Garbai Sándor*, a 19-es direktórium elnöke Kiskunhalason született, s néhány sort szentel annak is, hogy bemutassa a hajdani belvárost: „*. . . zeg-zugos utcácskáiban szinte egymást követik a szűk sikátorok, halasi néven sutlikok. Az épületek elhelyezkedését a terep szintje, a talaj vizenyőssége, a város, az utca védhetősége s nem utolsó sorban az atyafisághoz való tartozás szabta meg. A török időkben kétszer is elpusztult város újjászületése nagyjából az alföldi városokra általánosságban jellemző módon ment végbe.*" Azaz: „jött-mentek" érkeztek az ősi településre, főként dunántúliak, Tisza mentiek. Ez csak növelte azt a kun — s egyben jellegzetesen parasztpolgári — öntudatot, amelyik ragaszkodott az ősök által kialakított életrendhez. Az újabb, korszerűbb gazdálkodási módok — melyekre éppen ezen a sivár vidéken lett volna leginkább szükség — alig érdekelték az itteni népet, pedig a halasi irattárban őrzött egykori felhívás tanúsítja, hogy még a „felsőbbség" is féltette a kunokat a régi életmódban gyökerező tétlenségtől: „*Törüljék el hát Kegyelmetek valahára azt a mocskot és gyalázatot. . ., hogy ti. Halast a legrestebb és maga javát nem akaró dologtalan nép lakja. . .*" A homok ádáz ellenfelei azonban azok a tanyasiak lettek, akik idegenből szakadtak erre a vidékre. Az őslakók? „*Rátartó és dekoratív fajta. »A magyar földnek egyik legékesebb művelője«, ahogy egyik reprezentatív egyéniségünk mondja, az ékesség azonban nem a földművelésre, hanem az emberre vonatkozik. Nem szeret tanyán lakni — bérbe adja, hacsak teheti —, nem szereti a robotos földmunkát, urai, pórjai egyformán szeretnek jól élni: enni inni, mulatozni*" — jellemzi őket Erdei Ferenc. A „szőröstalpúak", a „tahók" pedig lassan meghódítják a halasi pusztákat.

A harc nehezebb, mint a török vagy a labanc elleni — a homok- és mocsártenger erős, kitartó ellen.él. A város 54 ezer holdas, hatalmas határából még az ötvenes évek végén is 20 ezer hold egy aranykoronánál kisebb értékű, s a mezőgazdasági művelésre alkalmas területből is alig 14 ezer

A Csipkeház

URBANIZÁLÓDÓ ORSZÁG

A Park Áruház

VIGILIA 2005/1.

Vilt Tibor egyházművészeti alkotásai

PROHÁSZKA LÁSZLÓ

1953-ban született Budapesten. Újságíró, művészeti író. Legutóbbi írását 2004. 1. számunkban közöltük.

A 20. századi magyar szobrászat egyik kiemelkedő tehetségű alakja, Vilt Tibor (1905–1983) munkásságát a szüntelen kísérletezés, az új és még újabb kifejezési formák keresése jellemezte. Az életútját bemutató kötetek[1] alig szólnak a művész alkotó tevékenységének egy lényegesnek mondható területéről. A művész, akit római ösztöndíja után a KUT, majd a Gresham-kör tagjai között tartottak számon, a húszas évek végétől jelentős egyházművészeti munkákat készített, amelyek többsége a hazai templomépítészet akkoriban egészen új, modern stílusban fogant néhány alkotásához kapcsolódott.

Az Árkay Aladár tervezte, 1929-ben felszentelt, vasbeton szerkezetű háromhajós győr-gyárvárosi templom nemesen egyszerű márványoltára fölé hófehér *Krisztus-szobrot* mintázott.[2] Jézus életnagyságú álló alakja némi konvencionális ízzel, de érezhető harmóniával illeszkedett a templom jól megkomponált belső terébe. Jajczay János *Mai magyar egyházművészet* című könyvének illusztrációi között szerepel egy, Vilt Tibor által mintázott Krisztus.[3] A fejét szelíden meghajtó *Jézus* valószínűleg a győr-gyárvárosi templomba került szoborhoz készített tanulmány.

A templom oldalfalaira Vilt aranyozott szobrokat készített, melyek a korai francia gótika hatását tükrözték.[4] Ezek *Szent József, Szűz Mária, Szent Sebestyén* illetve a másik oldalon *Szent Imre, Lisieux-i Szent Teréz, Boldog Margit* archaikus felfogásban megformált alakjai voltak. A viszonylag magasan elhelyezett szobrok befestése nem bizonyult szerencsés megoldásnak. „Az aranyozás ragyogása a leegyszerűsített formákat nagyrészt feloldotta és értelmetlenné tette. Kár értük. Nálunk igen kevesen alkottak még annyira templomba való szobrokat, mint Vilt Tibor" — jegyezte fel a kor neves egyházművészeti írója, Somogyi Antal.[5]

A második világháborúban a gyárvárosi templom 1944 nyarán súlyos bombatalálatot kapott egy légitámadás során. Megsemmisültek Sztehló Lili üvegablakai, a festett kazettás famennyezet és a teljes belső berendezés, köztük Vilt szobrai. (Az üvegablakokat az 1980-as években a fennmaradt tervek alapján rekonstruálták, a famennyezetet nem. Az oltár fölött jelenleg álló

[1] Jean Cassou – Kovács Péter: *Vilt Tibor.* Corvina, Budapest, 1972.; Sík Csaba: *Vilt Tibor.* Corvina, Budapest, 1985.

[2] Somogyi Antal: *A modern katolikus művészet.* Dom, Budapest, 1933, 125.

A győr-gyárvárosi templom szobrai

[3] Jajczay János: *Mai magyar egyházművészet.* Révai, Budapest, é. n. [1938.] 37. kép.

[4] Oltványi-Ártinger Imre: *Vilt Tibor szobrai.* Magyar Művészet, 1938. 306.

[5] Somogyi Antal: *Árkay Aladár: Győr-gyárvárosi templom.* Élet, 1932. 16. 252.

A balatonboglári templom domborművei

Krisztus-szobor — a talapzatába vésett szignó szerint — egy Földesy nevű, győri szobrász munkája.)

Vilt 1930–1931-ben állami ösztöndíjjal Rómában tanult. Valószínűleg külföldi tartózkodása miatt nem vett részt a hazai modern templomépítészet egyik legjelentősebb alkotása, a városmajori Jézus Szíve-plébániatemplom díszítőmunkáiban. Érdekes megbízást kapott viszont a Bauhaus stílusjegyeit magán viselő balatonboglári római katolikus templom díszítőmunkáiban. A dr. Kotsis Iván tervei alapján 1932–1933 között épült, kisméretű egyhajós templom külső falán, a bejáratnál kétoldalt négy-négy domborműve látható egymás alatt: az IHS betűk és a hét szentség jelképei.[6] Baloldalt, föntről lefelé haladva, az első reliefen az IHS rövidítés görög nyelven Jézus nevének első három betűje (IHΣ), más értelmezés szerint a latin *Iesus Hominum Salvator* (Jézus az emberek megváltója) szavak kezdőbetűi. A H betű fölött kereszt, alatta három szög, Krisztus megfeszítése jeleként. A második domborművön egy kéz ellobbanó mécsest tart a halálra, s ezzel összefüggésben az utolsó kenetre utalva. A harmadik reliefen a Szentlelket szimbolizáló galamb, fejét körülölelő glóriával, melyben kereszt látható. A galamb itt a bérmálás szentségét jelenti. A negyedik dombormű az Oltáriszentséget ábrázolja; kelyhet, fölötte kereszttel díszített ostyával és sugaras glóriával.

[6]Somogyi Antal: *Modern egyházművészet Magyarországon.* In: *Katolikus írók új magyar kalauza.* Ardói, Budapest, 1940, 366.

A hét szentség jelképei

A bejárati ajtó mellett jobboldalt a legfelső dombormű töviskoszorút ábrázol két villámmal, a penitenciatartás, a bűnbánat jeleként. A második relief keresztelőkútja a keresztség szentségét jeleníti meg. A következő domborművön az Élet nyitott könyvében a görög ábécé első és utolsó betűje, az A és az Ω a világegyetem teljességét jeleníti meg. A könyv mögötti két keresztbefektetett kulcs az egyházi rend szentségére utal. Az alsó reliefen a stólával átkötött két kéz a házasság szentségét szimbolizálja.

A biztos formaérzékkel és bibliai tudással megkomponált, fekvő téglalap alakú, 70 x 50 centiméter méretű alkotások mentesek a korszak divatos neobarokk attribútumaitól, ugyanakkor a római iskola stílusjegyei sem érzékelhetők rajtuk. A mészkőből faragott domborművek szimmetrikussága nyugalmat és a témához illő ünnepélyességet sugallnak. Az összhatás harmóniáját fokozza, hogy a fából készült bejárati ajtón azonos méretű díszítőelemként megismétlődik a reliefek kerete. Látható, hogy a két dombormű-sorozat tudatos építészeti elgondolás eredménye, amelyhez a művész tematikai és formai értelemben egyaránt jól igazodott.

Vilt legismertebb egyházművészeti munkája a Rimanóczy Gyula tervei alapján 1931 és 1934 között Budapesten felépült, Páduai Szent Antal nevét viselő pasaréti ferences templom főhomlokzatán *Assisi Szent Ferenc* és *Páduai Szent Antal* haraszti mészkőből faragott domborműve.[7] „Vilt Tibor, a szobrász, szintén a templom stílusához, főformáihoz alkalmazkodott, nem

[7]Medvey Lajos: *Vezető Budapest szobrai megtekintéséhez.* Mérnökök Nyomdája, Budapest, 1939, 25.; Ferkai András: *Buda építészete a két világháború között.* MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, Budapest, 1995, 141.; Székely Imre: *Templomaink.* Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat, Budapest, 2000, 26.; H. Vladár Ágnes: *Pasaréti Páduai Szent Antal plébániatemplom.* TKM, 636. füzet. Budapest, 2001, 9.

akarta a falsíkot megbontani erőteljes, árnyékokat vető, domború alakokkal. Viszont a kifejezés szempontjából annál érthetőbben beszélnek plasztikái. Szent Antalban a természet szépségeit felismerő, a mindenséget összes élőlényeivel keblére ölelő nagy újítót ábrázolta, akivel tulajdonképpen az új kor embere megszületik, Szent Ferencben pedig azt a férfiút, akinek szelíd prédikáló igéit még a madarak és a halak is megértették" — méltatta az alkotásokat Ybl Ervin.[8]

[8]Ybl Ervin: *A ferencesek új temploma a Pasaréten.* Magyar Iparművészet, 1934. 176.

Assisi Szent Ferenc és Páduai Szent Antal

A fehér színű nemesvakolatra felhelyezett baloldali reliefen Szent Ferenc mellett, hátsó lábán ágaskodó farkas látható. (A legenda szerint Gubbióban Ferenc rábeszélt egy farkast, hogy ne tartsa rémületben a város lakosságát.) Szó sincs idealizált alakformálásról. Az állat szinte szörnyszerű ábrázolása 13. század körüli hangulatot idéz. A másik domborműn Szent Antal lábánál a kőbe faragott hullámokban két hal utal arra, hogy Riminiben az emberek érdektelenségét látva a szerzetes a köréje gyűlt halakhoz fordult prédikációjával.

A két szent életnagyságúnál valamivel nagyobb méretű alakja statikusnak tűnő beállítása nemes nyugalmat sugároz, amit tovább hangsúlyoz a domborművek szimmetrikus elhelyezése. Vilt ráérzett ugyanarra, amire Pátzay Pál a városmajori plébániatemplom apostol-szobrai esetében: a Bauhaus stílusirányzatához közelítő új templomok hangsúlyos plasztikai díszítőelemeit nem feltétlenül a Novecento szellemében kell megalkotni. Pátzay után Vilt is bebizonyította, hogy a sok évszázaddal előbbi román stílus merevnek ítélt formarendszeréből merítve a modern épülettel harmonizáló alkotások születhetnek.

Jedlik Ányos mellszobra

Ebben az időszakban — pontosan 1935-ben — a művész mellszobrot is készített egyházi megrendelésre. Amikor az Irgalmas rend korszerűsíttette Zsigmond (ma Frankel Leó) úti kórháza épületét, az átépítéshez kapcsolódóan egész szoborgalériát rendelt fiatal művészektől. A főlépcsőházban kialakított tizenhét, neogótikus csúcsívű szoborfülkébe égetett agyagból készült alkotások kerültek. Mátyás Péter joggal állapította meg, hogy a művek színvonala egyenetlen: kitűnő portrék mellett kevéssé színvonalas munkák is helyet kaptak a panteonban. A kritika viszont dicsérően szólt Viltnek a bencés tudósról, *Jedlik Ányos*ról mintázott alkotásáról.[9]

[9]Mátyás Péter: *Az Irgalmasok Kórházának új szobrai.* Magyar Művészet, 1935. 298.

A neogótikus szoborfülkében rendkívül karakteres mellszobor látható. A fej felismerhetően Jedliké, ám nem szokványos portrét látunk. Az arcvonások mélyen barázdáltak és gyötrelmesen kemények. A papi ruha szelíd vonásai tovább hangsúlyozzák a tudós szinte szenvedő arckifejezését. Igazi dráma jelenik meg: a felfedező tudós, akinek találmányát, a dinamót máig más személy, Siemens nevéhez köti a világ.

Istenes Szent János

A markáns és drámai Jedlik-portrét követően, 1937-ben mintázott *Istenes Szent János* szobor még erőteljesebb stílusjegyeket vi-

sel. A kilencven centiméter magas, bronzból öntött alkotás az irgalmasok első kórházát 1540 körül létrehozó, majd 1691-ben szentté avatott, portugál származású János atyát ábrázolja. A Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeumában található kisplasztika lehajtott fejjel elmélkedő alak. A drapériába burkolózó, mezítlábas férfi balkezére lehajtott fejjel mereng. A nyugalom — különösen az ugyanebben az évben készült, vele azonos méretű *Gondolkodó* című szobor ismeretében — csak látszólagos. A többszörösen összetett mozgásrendszer révén lefojtott expresszivitás érződik, méghozzá elementáris erővel.

Remete Szent Pál

A Gellért-hegy oldalában, a Sziklatemplom előtt 1937-ben Vilt *Remete Szent Pál* bronzból öntött szobrát állították fel.[10] A szobor nem véletlenül került ide. Az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a pálosoké Szent Pálról kapta nevét. A pálosok 1934-ben ismét megkezdték magyarországi tevékenységüket, és a Sziklatemplom mellett épült kolostor a számukra. Amikor a szerzetesrendeket 1950-ben feloszlatták, a kolostor és a Sziklatemplom belső berendezéseinek nagy része elpusztult. Valószínűleg hasonló sorsra jutott Vilt Tibor szobra is, amelyről sajnos még fénykép sem maradt fenn.

[10] *Budapest köztéri szobrai 1692-1945.* (Szerk. Hadházy Levente, Szilágyi András és Szöllősy Ágnes.) Budapest Galéria Kiállítóháza, Budapest, 1987, 155.

A Diószegi úti dombormű

A művész tudatosan a változatosságot, a mozgást kereste műveiben. „Sokkal inkább a meglepő megjelenés felé vonzódik, hogysem alapvetően statikus lehetne" — írta róla 1943-ban Pátzay.[11] E jellemzés találóan ráillik Viltnek a budapesti XI. kerületi Tas vezér utca és Diószegi út sarkán álló, modern megjelenésű tűzoltóállomás számára mintázott épületplasztikájára. A Janáky István tervei alapján 1939 és 1940 között felépített tűzőrség két tömbből áll. Egy garázs-sor, emeletén legénységi szobákkal, melyhez közvetlenül csatlakozik a négyemeletes, a garázshoz hasonlóan lapos tetős adminisztrációs tömb. A sóskúti mészkővel burkolt épület Diószegi útra néző homlokzatára a tűzoltók hagyományos patrónusa, Szent Flórián helyett égen repülő *angyalok*at mintázott a művész.[12]

[11] Pátzay Pál: *Vilt Tibor szobrai.* Tér és Forma, 1943. 9. 148.

[12] Ferkai András: i. m. 203.

A mészkőből faragott nagyméretű alkotáson alul egy város képe látható, jobb szélen templommal, a tornyon kereszttel. Az épületek fölött, a levegőben két hatalmas angyal száll. Egyikük égő fáklyát tart kezében, a másik vödörből öntött vízzel oltja az égő házakat. Bár a dombormű — az épület funkciójánál fogva — inkább szimbolikus, mint szakrális jellegű, tematikája (templom, angyalok) révén Vilt vallási tárgyú alkotásai közé tartozik. Ugyanakkor talán ez a műve áll legközelebb a római iskola újklasszicista stílusirányzatához.

A Szent Mihály oltár terve

A győr-gyárvárosi templomhoz hasonlóan modern stílusban felépült albertfalvai Szent Mihály templom számára is kiemelkedő fontosságú alkotást tervezett Vilt. A Kismarty-Lechner Jenő és fia tervezte, 1940 és 1941 között elkészült egyhajós templom oltárának kismintájáról elismerőleg szólt a korabeli kritika. „Az

egyelőre csak megmintázott főoltárt Vilt Tibor előttünk ismert legszebb művének tartjuk" — írta Bierbauer Virgil.[13] A *Szent Mihály oltár* közepén szentségtartó helyezkedett el, melytől kétoldalt, hosszanti sávban több dombormű sorakozott. A tabernákulum fölötti rész az oltár ékessége, a nagyméretű Szent Mihály szobor talapzatául szolgált.

Az alkotásról fennmaradt fénykép megörökítette a jobbjában hosszú kardot, baljában pajzsot tartó szárnyas férfialakot. Az egyszerű, hosszú darócruhát viselő Szent Mihály csupán kis lépést tesz előre. Mégis, a hosszú, lepelszerű ruha hullámzásával és glóriától övezett fejének méltóságteljes magasba emelésével — akár Istenes Szent János szobra esetében — dinamikát nyert a kompozíció. Napjainkban mégsem ez az alkotás látható az albertfalvai plébániatemplomban.

A Vilt tervezte oltár helyett Szent Mihály fából faragott, színesre festett szobrát helyezték el az apszis falán. Szárnyai barnák, a feje körül aranyozott glória, rövid római tunikája rozsdavörös, lábán egyszerű sarut visel. A mennyei seregek vezérét ábrázoló, fából faragott szobrot a szakirodalom – talán Bierbauer Virgil fentiekben idézett cikke nyomán – sokáig Vilt Tibornak tulajdonította. Mára azonban tisztázódott a félreértés. Az alkotást – csakúgy, mint a főbejárat fölötti feszületet – nem Vilt, hanem 1953 körül Búza Barna készítette, aki ennek tényét személyesen is megerősítette e sorok írójának. (A hivatalos egyházi dokumentáció[14] szintén Búza Barna szerzőségét támasztja alá.)

E fontos kitérő után, térjünk vissza Vilt Tibor munkásságához, akinek a nevéhez további jelentős egyházművészeti alkotások fűződnek.

A városmajori templomba tervezett reliefek

Sokáig úgy tűnt, hogy az egyik legnevesebb fővárosi modern templom, a városmajori kimarad Vilt életművéből. A történelem azonban közbeszólt. A második világháború alatt a szovjet légierő 1942. szeptember 4-én néhány repülővel demonstratív célú légitámadást hajtott végre Budapest ellen. A bombázás során komoly károk érték a Jézus Szíve-plébániatemplomot is.

Az azonnal megkezdődött helyreállítási munkák művészeti tervezésébe Vilt Tibor is bekapcsolódott. Az egyik térelválasztó falfelületre reliefeket tervezett.[15] A Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeuma gyűjteményében található a városmajori templom egyik tervezett új reliefjéhez készített vázlata.[16] Az 1943-ban készült 56 x 18 centiméteres akvarellen légies formájával különös megjelenésű, karcsú *angyal* látható, hatalmas szárnyakkal. Megjelenése egyszerre könnyed és markáns. Az expresszív ihlettel felvázolt relief a háború miatt már nem készülhetett el.

A második világháború után, 1946-tól Vilt részt vett a legmodernebb törekvésekhez kötődő hazai művészeket tömörítő Európai Iskola tevékenységében. „Nem törődik immár a teóriákkal,

[13] Bierbauer Virgil: *Katolikus templom Albertfalván.* Tér és Forma, 1941. 12. 202.

[14] *Az Esztergom-budapesti Főegyházmegye jubileumi névtára.* (Szerk. Dékány Vilmos.) Esztergom-budapesti Főegyházmegyei Hivatal, Bp., 1997. 267.

[15] P. Szűcs Julianna: *Az idézőjel csapdája.* Magvető, Budapest, 1989, 157.

[16] P. Szűcs Julianna: *A városmajori templom építéstörténete és kora.* Ars Hungarica, 1977. 1. 76.

az elmélet fegyelmező reguláival, egyre többet bíz saját ösztöneire" — jellemezték alkotói stílusát.[17]

Bár 1949-től részt vett a korszak hivatalos művészeti életében, saját műtermében, a nyilvánosság elől elzárva, megrendítő hatású kisplasztikákat alkotott. E korszakában szintén találkozhatunk egyházi tárgykörbe tartozó művekkel. Az 1949-ben készített *Krucifix* című fém domborművén vonalszerű vázlatként jelenik meg a keresztre feszített Krisztus mártíromsága. Ez az alkotás bizonyítja, hogy egészen modern technikával is sikerrel lehet szakrális témához közelíteni. Hat évvel később, 1955-ben a művész ismét megformázta a *Keresztre feszítés* jelenetét. A Kiscelli Múzeumban őrzött, bronzból öntött, harmincnégy centiméter magas kisplasztika a keresztfán haldokló Jézus szenvedését ábrázolja, szuggesztív, drámai erővel. Krisztus vonagló teste szinte sugározza a fájdalmat. Kevés művészi alkotás tudta ilyen átható módon megjeleníteni Jézus földi megpróbáltatásait és kínhalálát.

Viltet a forradalomban tanúsított magatartása miatt 1957-ben internálták. Művészi kifejezésmódja egyre rejtőzködőbb, elvontabb. Az 1963-ban készített kisméretű *Pietà* szürrealista ihletésű, amorf alkotás. Inkább hangulati, mintsem plasztikai megjelenítése a tragédiát követő fájdalomnak. Ezek az 1945 után született egyházi tárgyú alkotások (a Keresztre feszítés még plasztilin vázlatként) szerepeltek a művész 1965-ben, Székesfehérváron rendezett gyűjteményes kiállításán.[18]

Vilt Tibor neve korának legmodernebb szobrászati irányzataihoz kötődött. Vallási témájú munkái a magyar egyházművészet megkerülhetetlenül fontos, értékes alkotásai.

[17] György Péter – Pataki Gábor: *Az Európai Iskola és az elvont művészek*. Corvina, Budapest, 1990, 73.

[18] *Vilt Tibor kiállítása*. Katalógus. István Király Múzeum, Székesfehérvár, 1965.

/ 021

ILT TIBOR

Ime, a mindenható anyag, ahogy önmagát megvalósítva mereng. Ime, a szellem, ahogy gyötrődve, komoran, lassú moccanással, kő-habos hörgéssel, szent förtelemmel, vak óriás kőlap-legyezőkkel, szögletes, csipkés, ősvilág-halál temetőként összezsúfolt szálkás kőgerenda-tornyosodással, ellapúlt sárgolyókkal és zsíros sárcsomókkal önmagát a végtelen szörnyeteg szép anyagból kibontja. Mintha Dinoszauruszok mennének irdatlan kő-totyogással, csöndbe-fúrt csöpp kőgolyócska-fejjel az őstéren át, mintha behemót-karcsú sárkánygyíkok állnának haldokló kő-révülettel ős-csillagok alatt időtlenül az ősidőben. Ime, a lét-kezdeti állapotok, íme a lét-folytatás kő-idő ős-moccanása, íme, az anyag végtelen gyötrelme és nyugalma, a szellem átkozott magánya a vaskos, repedezetlen, komor

anyagban, íme a darabos, durva áldott magzat, amit az anyag tiszta méhéből kilökött [illegible]ső kísérletei közül való, az első megvalósulás darabos, vastag, kegyetlen, magányos alakja [illegible]ő-dadogás, vas-dadogás, sár-csönd ősgondolatok. A létformák és szenvedés-formák és megv[illegible]ák alap-elemei, valami a kezdetből, amelyben még nem különült el teljesen és végzetesen önmag[illegible]ól az anyag, amelyben még nem látható a szerkezet és a belső homály görbülete, izzó, erekkel átszőtt rózsafekete lüktetése. Ahogy a száraz, növényszőrös virágcsontváz, száraz mirigycsipkés bürökcsontváz áll a fagyott időben a hold kék higanymosolyában, úgy áll itt a kereszt és a hold, a megfeszített és a gyűrt fém-ragyogás, ahogy a kiégett, szeles, madártalan pusztán a dermedt ős-születés kőtorony-maradványai, az égő, izzó folyékony anyag iszonyú őscsipke-szálkái, a kőhasáb-tornyok, kőtömb-keresztek, kőlap-ábrák, a hajdani fortyogó, sűrű láz megfagyott kőhab-rózsái és kőcsipke-páfrányai,

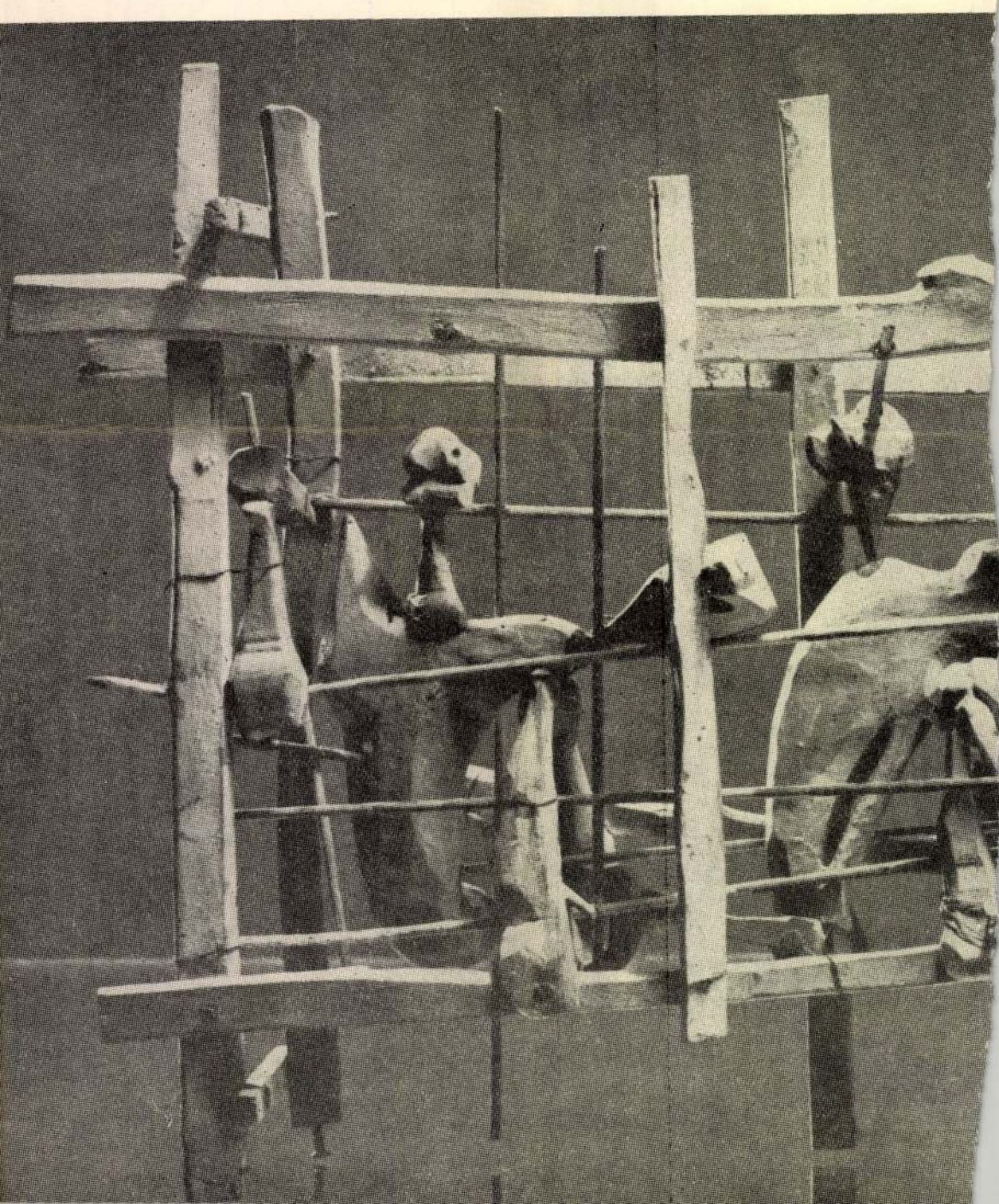

úgy éln itt önmagukból még alig kibontakozva, lényegüket és jelentésüket, tiszta tartalmaikat durva t ab-kockákkal és hasáb-csipkékkel gyötrötten és némán betakarva, látomásukat és küldetésüket ibökben, kockákban és hasábokban jelezve, a vastag, őskőkocka-kan kentaur, a hárfázó, szögl kőtéglák összeforradása kő-medve: Orfeusz; ahogy a kő mereng a pusztán, önmagát jelentve és a törékeny és hasadékony időt kimondva, ahogy egy puszta kő-csillagon, kopár vak égitesten ül magányosan kő a kőben, kő a kövön, szikla a sziklán, rög a rögön, kő-ablakok kő-ketrecekben, kő-rabok kőszálka-szivacsban, úgy élnek itt a töprengő ember teremtményei, az idő gondolatai, a bírák, a merengők, gondolkodók, úgy élnek itt a titkos, megfejthetetlen kategóriák.

Fuhász Ferenc

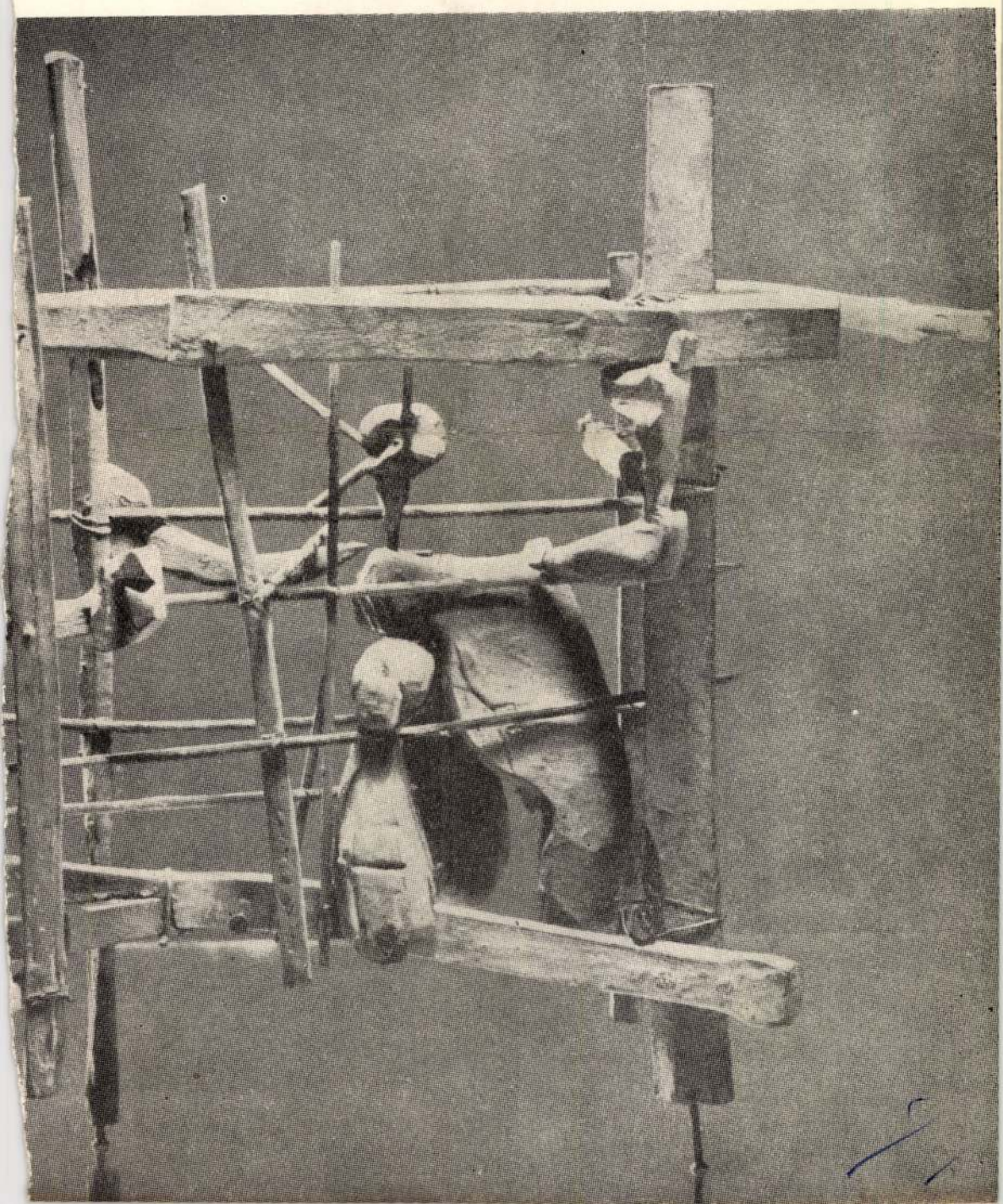

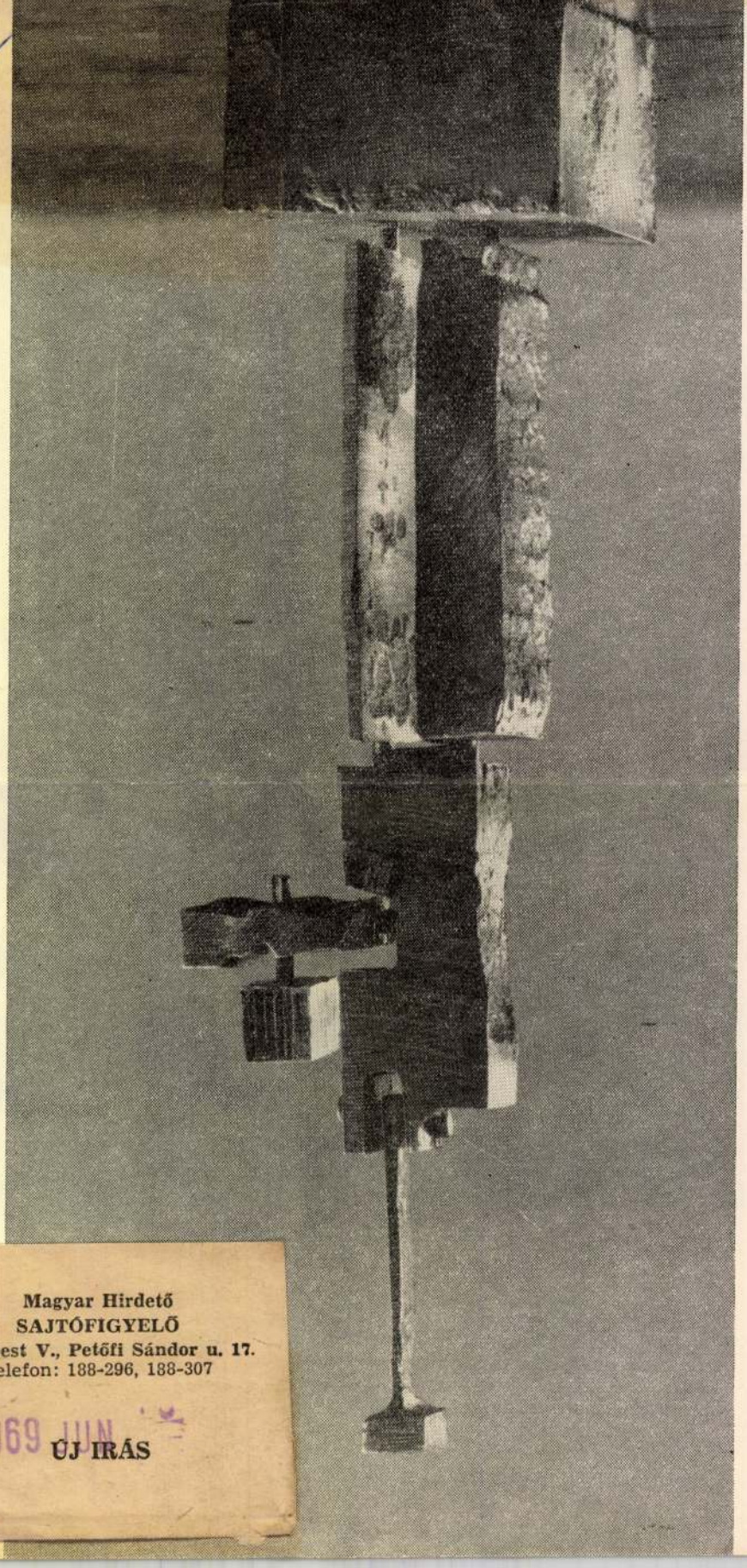

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 JUN

ÚJ ÍRÁS

Vilt Tibor, kobrán

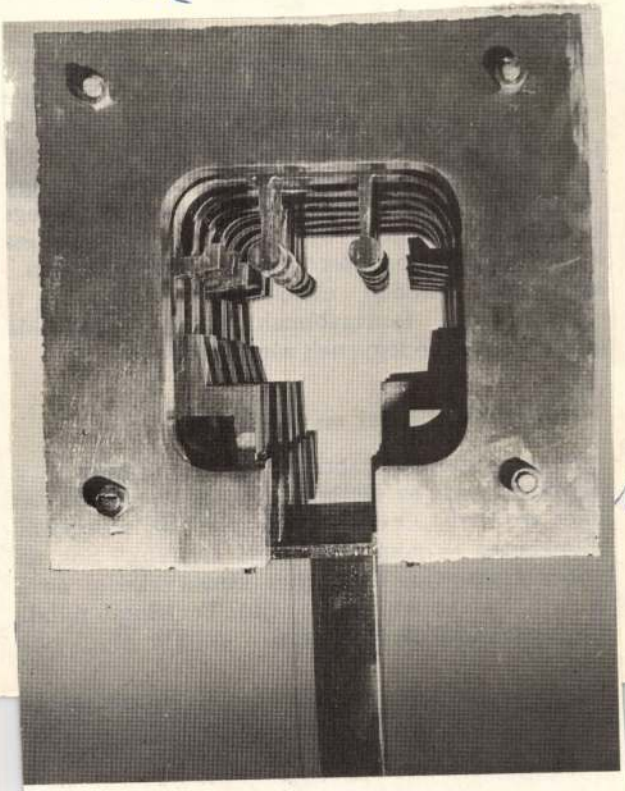

Vilt Tibor: Kompozíció

Vilt Tibor: 18.

Látóhatár,

(Élet és Irodalom, 1975. november 2
7. I

1021

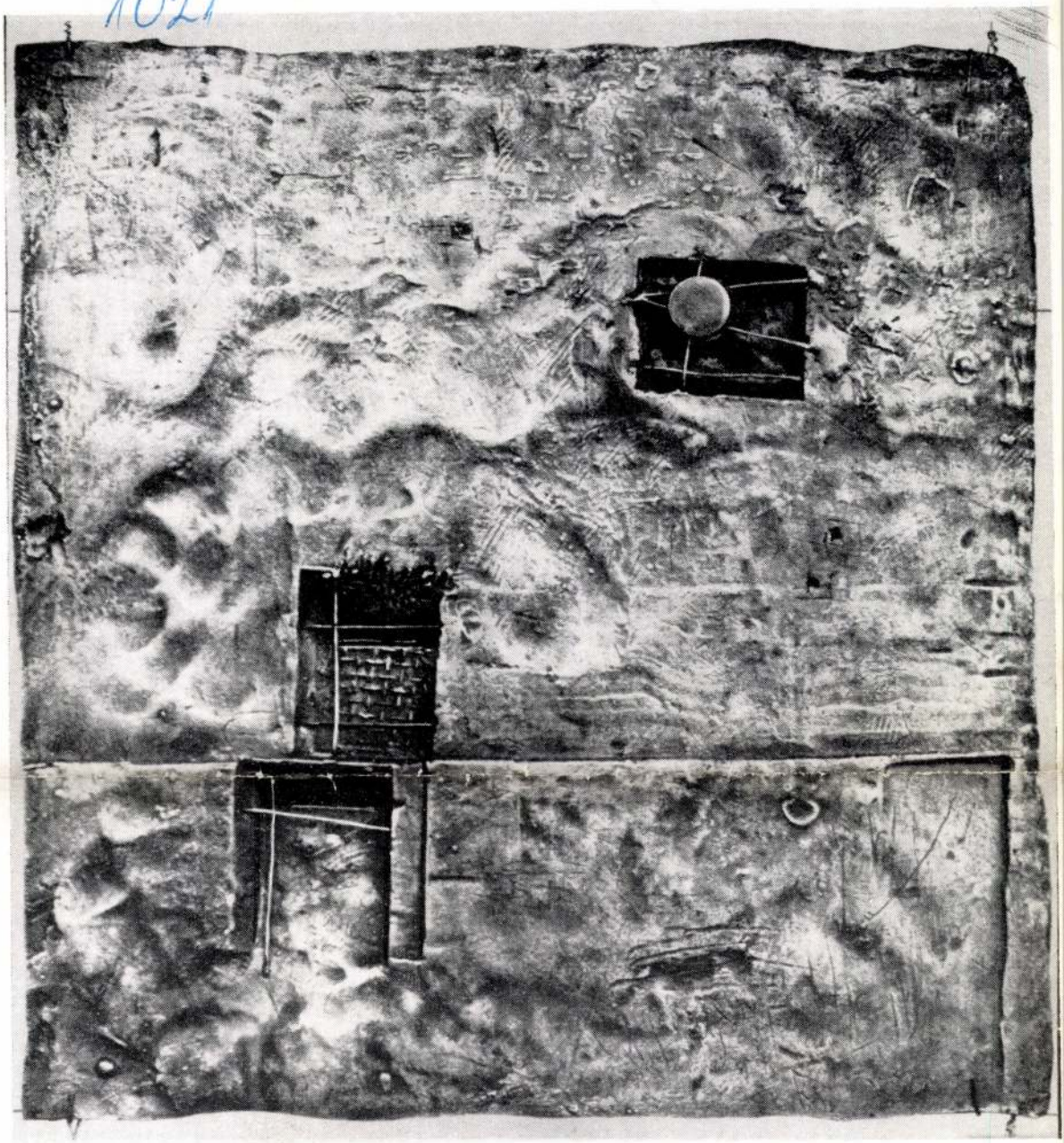

1. Szék és hold, 1956. *Ezüstözött vörösréz 17×15 cm*

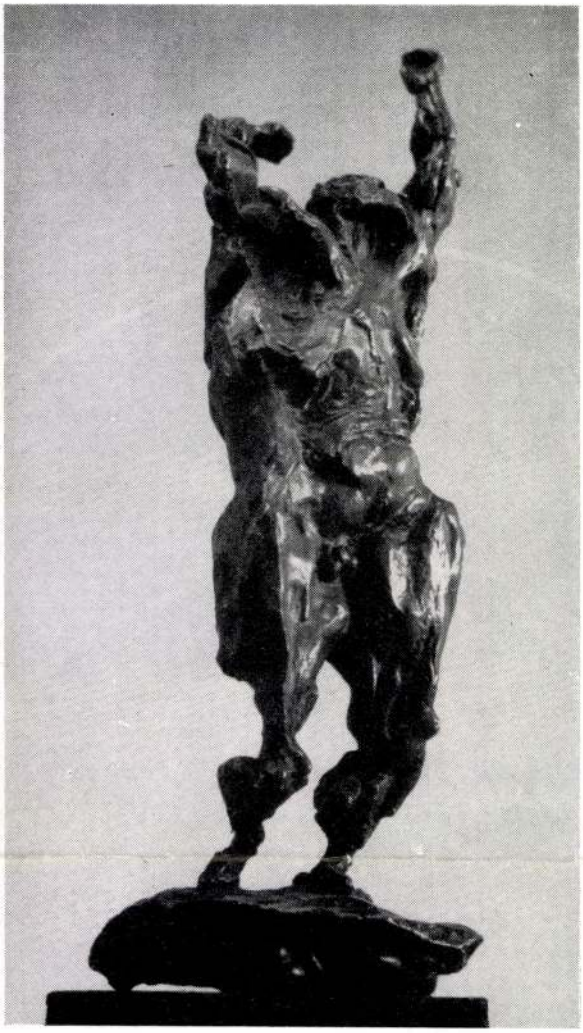

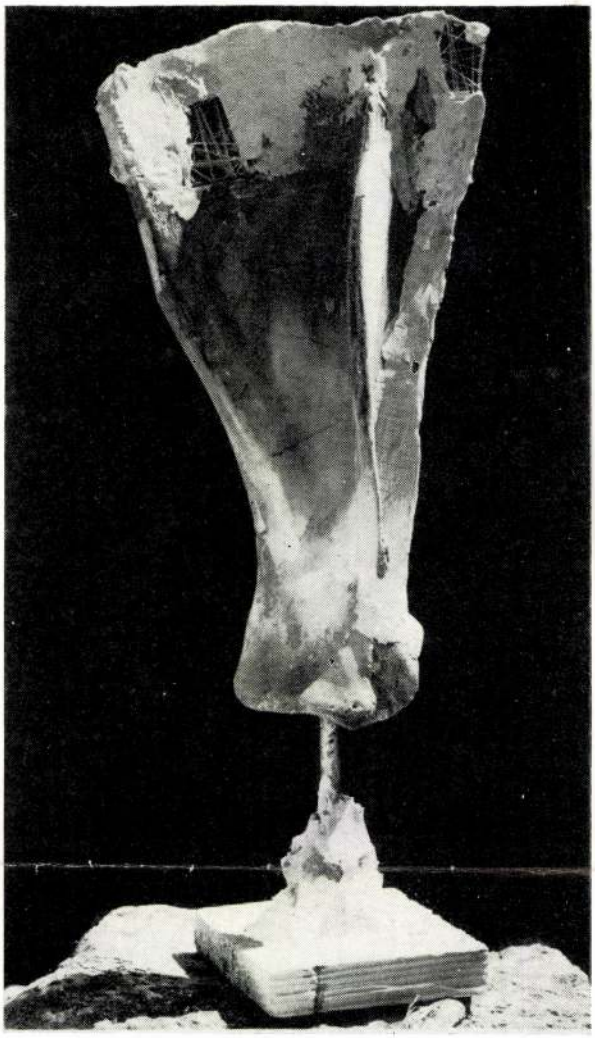

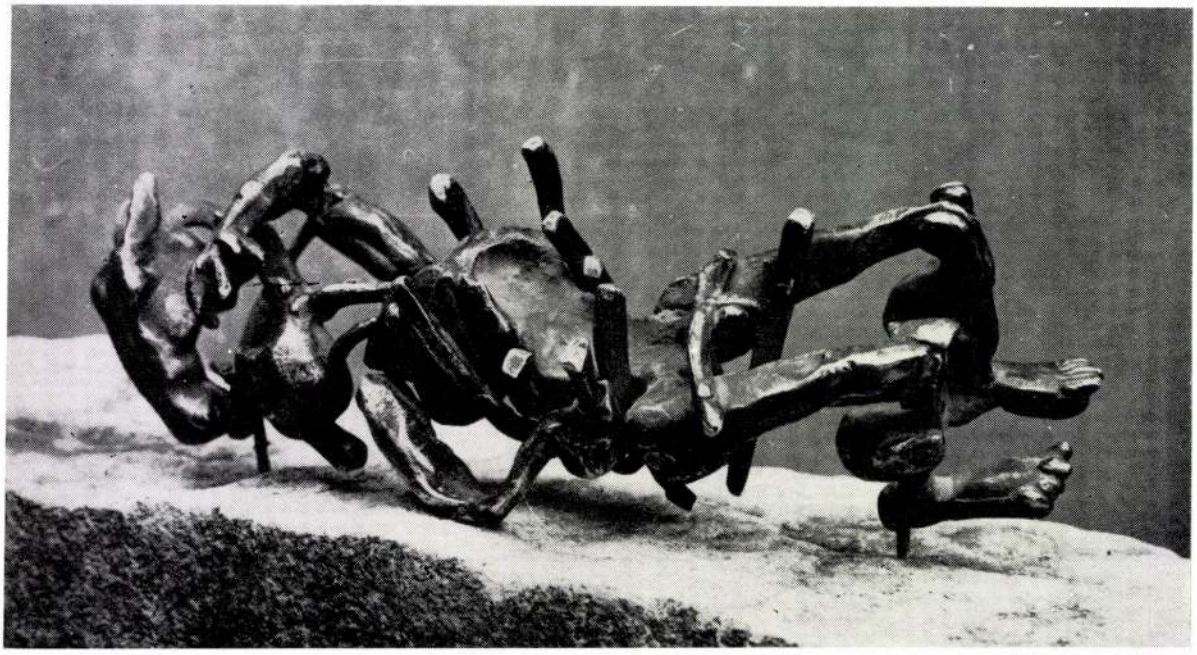

2. Háború után, 1956. *Bronz 25 cm*
3. Fej, 1953, *Csont, üveg, gipsz 26 cm*
4. Kentaur, 1956. *Bronz 21 cm*
5. Ülő alak, 1954. *Bronz*
6. Álló alak, 1955. *Bronz*
7. Szorongó, 1962. *Bronz 14 cm*

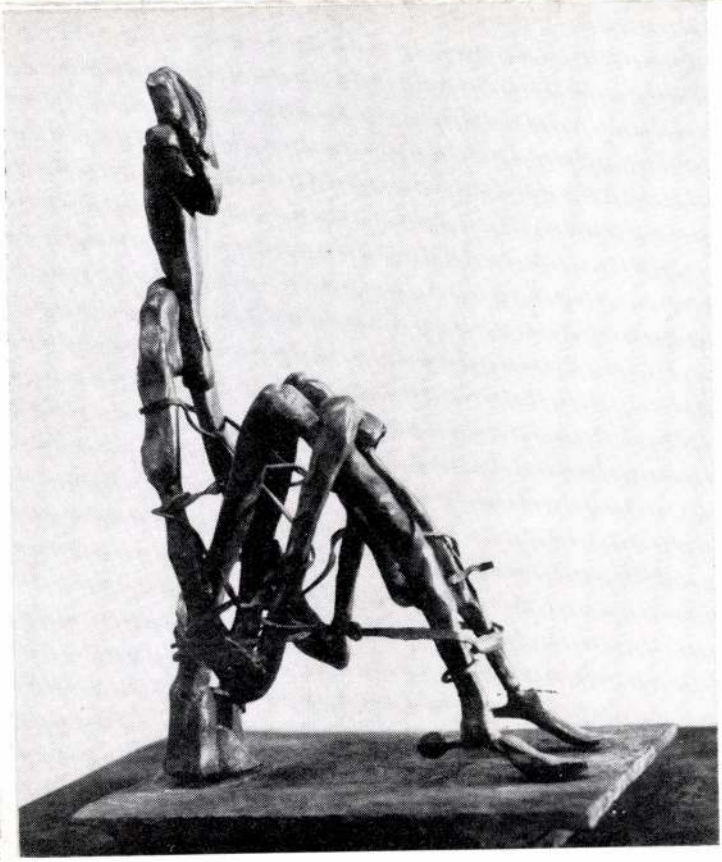

Kónya Kálmán felvételei

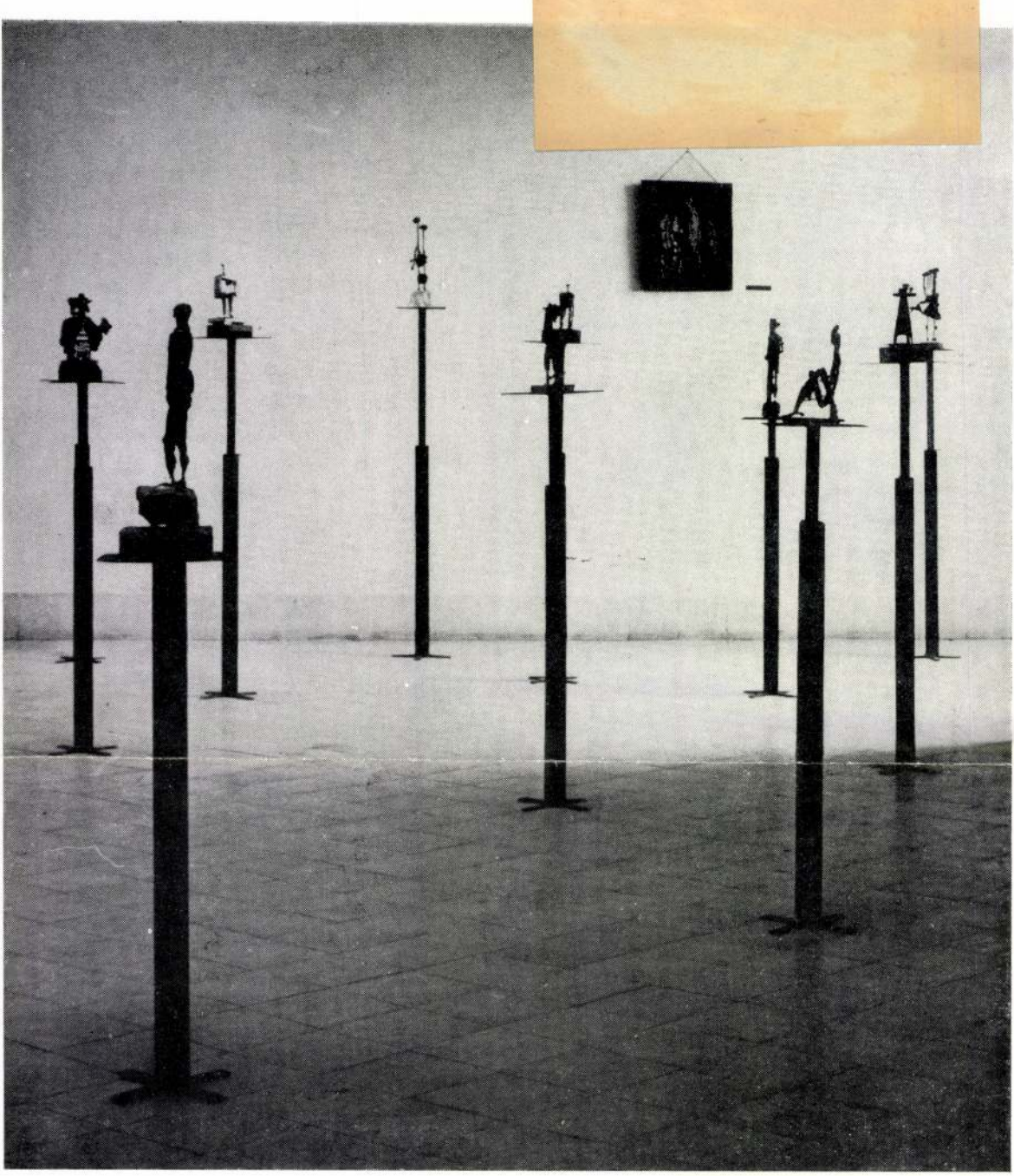

8. Vilt Tibor kiállításának részlete a Székesfehérvári István Király Muzeumban *(Rendezők: Kovalovszky Márta és Kovács Péter)*

Vilt Tibor
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLI HÍRLAP

1970 NOV 5

1021

ALVÓ VÁROSOK?

Vilt Tibor a Művészklubban

A dolgok „öntörvénye" és a „szükségszerűség" azok a feltételek, melyektől létjogosultságot kap a műalkotás. Ha kifejezi a gondolatot és önmagát, ha a meglevő értékekhez valami pluszt ad, ha nem illusztráció, hanem a lényeg. Akkor lesz maradandó, ha a művész el tud vonatkoztatni saját személyiségétől, és ki tudja fejezni a körülötte levő világot úgy, hogy a mű jelkép legyen. És nem is az ember jelképe, hanem munkájának jelképe, azt örökítse meg, hogy mit képes csinálni, hiszen az emberi nagyságra mindig a műből lehet következtetni. A műalkotás nemcsak attól művészi, hogy a tartalom megtalálja a neki megfelelő formát, hanem ettől az egységtől kap az egész még valami pluszt. Amitől architektúra, amitől érezzük, hogy igaz, amitől kiváltja a „csak így lehetett és nem másként" gondolatot.

Vilt Tibor szobrászművész mondta el mindezt, mintegy összefoglalva arc poeticáját. A Magyar Építészek Szövetsége észak-magyarországi csoportja meghívására jött tegnap Miskolcra, hogy találkozzék a város építészeivel, szobrászaival, képzőművészeivel. A napokban zárult a Galériában kiállítása, melynek legjellemzőbb darabjait a Művészklubban láthattuk tegnap este. A baráti beszélgetés során a saját művektől valamennyi jelenlevőt izgató művészeti kérdésekhez, sőt egy nagyon gyakorlati és sürgősen megoldásra váró gondhoz jutott el a művész. Sajátos miskolci problémára készítenek elő megoldást az építészek, együttműködve a képzőművészekkel.

A Győri kapuban folyamatosan épülő új lakótelepről van szó. Arról, hogy hol követték el a valószínűleg mindenkinek feltűnt hibát. Azt, hogy a házak monstrum tömbjeinek vígasztalan monotóniáját semmi sem szakítja meg, nincs egy pont, ahol a szem megpihenhet, nincs egy szobor, amiben gyönyörködhet, nincs egy térelosztó plasztika, ami az embert útbaigazítaná. Képzőművészekre és építészekre együttesen vár a megoldás.

A házgyárak által készített formák adottak. A továbbiakban a művészi szinten dolgozó tervező-építész és a vele együtt dolgozó művész feladata, hogy a házak elhelyezésével, az egyformaságukat megtörő színes üvegdíszítéssel, a szürkeségüket feloldó parkokkal, a pontosan mindig odaillő térplasztikákkal teremtsék meg azt a feltételt, hogy az ember keze nyomát érezve, emberi környezetben tudja magát mindenki, aki ezeken a hatalmas új lakótelepeken lakik.

A Győri kapui lakótelep problémája a közeljövőben valószínűleg rendeződik. De ezután — ahogy tegnap este művészek és építészek megfogalmazták — sokkal nagyobb körültekintésre lesz szükség. Arra, hogy az építészek ne *„alvó városokat"* tervezzenek, hanem *új* városokat. Modernet, emberit. Felhasználva mindazt, amit a legújabb technika és művészet nyújtani tud. Ahogyan Vilt Tibor mondta a beszélgetés végén: mindez az emberért van. Nem „művészkedésről" hanem az emberi környezet megteremtéséről van szó.

(makai)

✶ *Míg dr. Fekete László, a városi tanács elnöke arról beszélt a városi tanács tegnapi jubileumi ülésén, mennyit fejlődött Miskolc az utóbbi 20 évben, a Fazekas utcai zenei általános iskola úttörői — ők szolgáltatták a kedves zenei műsort — az előcsarnokban elhelyezett tablókat nézegették. Volt, aki felismerte a ké ben lakik, más hogy rövidesen s akkor majd nek. Két évtize kolcon, a negy pedig újabb 11*

Ünnepség a m rendőr-f

Ma délelőtt 10 órakor, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 53. évfordulója-

RLAP
NAPILAP ✶
1970. november 5., csütörtök
FILLÉR

meghosszabbítja a tűzszünetet

Vilt Tibor
szobrászmüvész

Leleplezték Szerb Antal szobrát, a müvész alkotását.

Népszava, 1977.szept.29.
5.oldal.

Leleplezték Szerb Antal szobrát

A Szerb Antal Gimnáziumban szerdán ünnepélyesen leleplezték az iskola névadójának mellszobrát, amelyet *Vilt Tibor* szobrászművész alkotott. A szobrot a Kulturális Minisztérium adományozta az iskolának.

A jeles magyar író, irodalomtörténész pályafutását, munkásságát *Sőtér István* akadémikus méltatta. A diákok ünnepi műsora után *Halmos László* igazgató és *Urbán Józsefné*, az iskola párttitkára, valamint a gimnázium KISZ-vezetősége koszorút helyezett el a névadó szobránál.

(Gonda György felvétele)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 DEC 22
Magyar Hírek
Vilt Tibor

1021

VILT TIBOR: VASSZOBOR (MISKOLC)

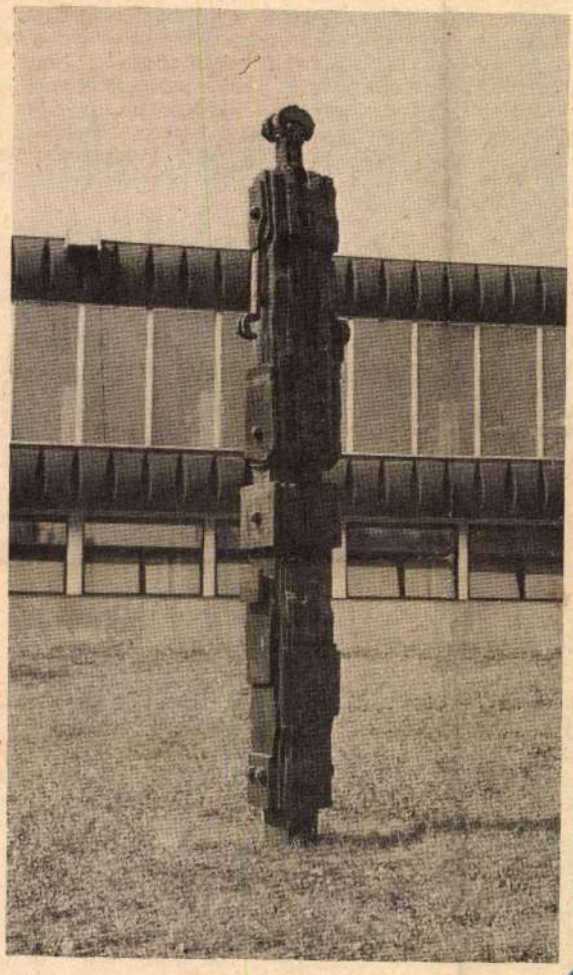

hazát, a hozzá való viszo
realisztikus viszony jeler
munkájában.

Az emigrációban vag
számára, aki pályáját a
komolyabb probléma az
láló társadalmi bázistól
állampolgári integrálódás
zött fennálló űrt áthidalh
egyre többen választják
útját, amely mintegy mentesíti őket a nemzeti- népi, egyáltalán a konkrét időhöz, helyhez kötött problémák írói ábrázolásától.

Ez a neoavantgarde kísérletezés meglehetősen kockázatos vállalkozásnak látszik a hazai szemlélő szemében, főként azért, mert ezzel ugyan áthidalható a szakadék az állampolgári lét és a magányos írói lét között, ugyanakkor ebből az irodalomból így eltűnik az az emberi, társadalmi mondanivaló, amely végül is minden irodalom létét hosszú távon biztosítja. Ha ezek a témák egyszerűen kívül kerülnek az irodalom körén, akkor könnyen előfordulhat, hogy a neoavantgarde nagyszerű kísérletezői előbb-utóbb megint olyan hangelnyelő holttérben találják magukat, amely ellen egyébként küzdeni kívántak.

Jellemző még ennek a második generációnak a munkájára az is, hogy a próza viszonylag kevés helyet foglal el benne, ami nyilván kiadási problémákra utal, de emellett a prózának ez a háttérbe szorulása, illetve a verseskötetekhez viszonyítva szegényesebb volta a nyugati magyar irodalom mai problémáinak valószínűleg a legközepébe világít bele, a legkényesebb kérdéseket érinti.

Még néhány mondat ennek az irodalomnak a jövőjéről. Úgy tartom, hogy ennek az irodalomnak a léte akkor van biztosítva, ebben a kettős kötöttségben, tehát a befogadó ország életéhez, valamint a szülőhazához való kötöttségben, ha a szülőhazához kötő szálakat nem metszi el, hanem valamilyen módon ezeket a szálakat erősíteni próbálja. *Magyar irodalom nem létezhetik a magyar nyelven kívül. Aki magyarul ír, az nem lehet más író, csak magyar.* Más író akkor lehet, ha nyelvet változtat. Ez a nyelvhez való tartozás viszont feltételezi a mi valóságunkhoz való kötődést, ami lehet szorosabb, vagy kevésbé szoros, lehet fenntartásokkal telített, lehet rokonszenvvel telített. Most nem ezen van a hangsúly, hanem egyáltalán a valahova való tartozáson.

BUDAPEST

a főváros folyóirata

VILT TIBOR

78|6

VILT TIBOR szobrai
Madách Imre szobra a Margitszigeten

A gellérthegyi vízesés.
(Domonkos Endre felvétele)

Dégszabadság, 2001 VIII. 11.

A világ emlékei Magyarországon

Somberek

A kis Baranya megyei település központjában áll a XIX. század nagy német költőjének, Heinrich Heinének (1797–1856) a szobra. A poéta irodalmi tehetsége már egyetemi évei alatt megmutatkozott, A dalok könyve (Buch der Lieder) című verseskötete ismertté tette a német nyelvterületen túl is. Még nagyobb sikert aratott Utazás a Harzban (Die Harzreise) kötetével, amely már komoly társadalombíráló elemeket is tartalmazott. Kritikai szemlélete később is megmutatkozott, Németország, Téli rege (Deutschland, Ein Wintermärchen) című művében élesen támadta hazája állapotait. Megismerkedett az utópista szocializmus tanaival, később Marx Károllyal is. Felfogásáért és zsidó származása miatt életrajzát a nácik kitörölték a tankönyvekből, népszerű verseit pedig „ismeretlen szerző" megjegyzéssel publikálták.

Heine lelkesen üdvözölte az európai 48-as forradalmakat, s amikor utolsóként a magyar zászló is lehanyatlott, így tisztelgett előtte (Kosztolányi Dezső fordítása):

Ha hallom ezt a szót: magyar,
Szűk lesz a német plundra rajtam,
Zúg és dörög a zivatar
És trombiták harsognak harci zajban!

Heinrich Heine utolsó éveit tönkretette betegsége. A feltehetően nemi eredetű kór idegrendszerét is megtámadta, gyakorlatilag félig bénán és vakon, „matrac-sírban" fejezte be az életét. A nagybeteg költőt ábrázolja Vilt Tibor szobrászművész sombereki alkotása, amelyet ez a német nemzetiség által is lakott község 1979-ben kapott az akkori kulturális kormányzattól és a megye vezetésétől.

F. J. Gy.

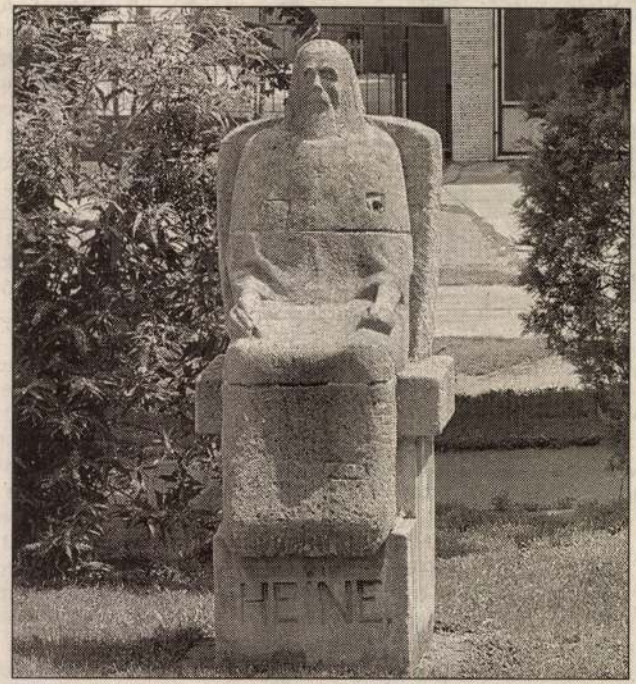

Heinrich Heine szobra a Baranya megyei település főterén

FOTÓ: MÁRTON ANDRÁS

VILT TIBOR

ndlich Verändert című könyvéből (Erich Reiss

FORRÁS: FÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK, 1998. 3-4. SZÁM

nisztériumtól hatmillió forintot szerzett erre a célra. Az akkor iszonyatosan sok pénz volt. Ennek eredményeképp 1966-ban meg is jelent Magyarország Nemzeti Atlaszának első kiadása. Nagyjából egy időben Kanadáéval és Finnországéval, de például az USA, Németország, szen elképesztő mértékű külföldi levelezést kellett lebonyolítani ahhoz, hogy a folyóirat képes legyen tartani az iramot a változásokkal. Nos, e levelezés aránytalanul nagy részét Radó végezte. A helyzetet bonyolította, hogy 1971-től a lap közreadott egy Cartinform című mellékletet. A 20-24 oldalas füzet atlaszokról, térképekről és szakkönyvekről közölt ismertetést. A Cartactualban sok anyag jelent meg a Szovjetunióról, ami miatt a folyóirat nyugaton különösképpen népszerű volt. Papp-Váry Árpád a Cartactual nemzetközi tekintélyének jellemzésére meséli, hogy amikor szakmai körökben megemlítette, hogy ő magyar, azonnal ezt kérdezték: „Szóval maguk csinálják a Cartactualt?" És akkor nem lehetett olyan kérés, amit a partner ne teljesített volna. Így ment ez 1993-ig, amikor a folyóirat anyagi okokból megszűnt. Hogy így történt, azt Papp-Váry Árpád különösképp sajnálja, mert mint mondja, a Cartactual sok-sok exportmunkát hozott Magyarországnak, és a folyóirat históriája a nemzetközi térképészetnek igen szép fejezete volt.

Radónak talán a legnagyobb tekintélyt szerző munkája az lehetett volna, ami végül is egészében nem valósulhatott meg. Világigény volt rá, hogy egy darc lett, annak sok egyéb között az volt az oka, hogy a Szovjetunió az egymilliós után a két és fél milliós arányú térképeit is titkosította.

Kogutowicz Manuella

Papp-Váry Árpád rengeteg történetet tud Radó Sándorról. Nehéz válogatni közülük. Vannak azonban olyanok, amelyektől nem tud szabadulni az ember. Ilyenek például azok, amelyek szerint amikor Radó külföldön megjelent, mindig középponti figurává vált. Ez történt akkor is, amikor a National Geografic szerkesztőségébe megérkezett, ahol Kogutowicz Manó unokája, Kogutowicz Manuella fogadta. A hölgy bemutatta a Kelet-Európából érkezett úrnak a legújabb, Bulgáriáról készített térképüket. Radó leült, levette szemüvegét, mert közellátó volt, és elkezdte sorolni: ez az út nem itt megy, ez az út sem itt halad, ez meg ez a név ezért meg ezért nem jó. A National Geografic szerkesztőségében, ahol nagyon alapos munka folyt, ekkor minden alapanyagot összehordtak, azután kiderült, hogy Radónak van igaza. Fantasztikus érzéke volt, mondja Papp-Váry Árpád. Ha egy térképet kézbe vett, minden lehetséges hibát másodpercek alatt fölfedezett. Ahhoz, hogy egy térkép az utolsó pontjáig a fejünkben legyen, hihetetlen képességek kellenek. Radó a térképnek, a térképért élt. És ezt a tulajdonságát igyekezett a hazája javára kamatoztatni.

Egy ötvenhatos úr, aki elhagyta Pestet

Hobo: Nehéz jól érezni magam ott, ahol le akarnak lőni

Egy úr, akinek ötvenhatról manapság már nemcsak a forradalom jut eszébe, hanem a kora is. Földes László, azaz Hobo lassan kétszeres nagypapa lesz, de újabban edzőterembe jár, hogy megőrizze kondícióját. Szüksége van rá, hiszen egy pillanatig sem pihen: a napokban jelent meg verseit, dalszövegeit, kisebb írásait tartalmazó könyve, és ma kerül a boltokba Jim Morrisonnak ajánlott új lemeze.

– Súlyos mű.

– De még mennyire. Egy valódi HÖM.

– Micsoda?

– HÖM. Olyan, mint a LÖM, azaz a Lenin összes művei, csak ez HÖM, azaz Hobo összes művei. Dalszövegek, fordítások, novellák, nagyjából minden, amit valaha is írtam. Hobo blues címmel a könyvhétre jelent meg.

– Mesélik: bár Orbán Viktor közelében dedikált a Vörösmarty téren, ön előtt is sorban álltak az emberek.

– Igen, csak ez nekem mindig kínos, mert jön egy csomó olyan ember is, akit ismernem kellene, de mivel nekem rossz az arcmemóriám, sokszor nem tudom, ki kicsoda, így aztán állandóan bemutatkozom. Ez különben is szokásom, végül is ne nézzenek nagyképűnek, ne higgye senki, hogy én azt gondolom, engem mindenkinek ismernie kellene. Sohasem olyan helyeken szeretek megfordulni, ahol jól érzem magam.

– Hat évvel ezelőtt Budapest környékére költözött. A fővárosban nem érezte jól magát?

– Nehéz jól érezni magam ott, ahol le akarnak lőni.

– Jól hallottam: le akarták lőni?

– Kilencvenháromban történt az eset. Egy barátom autóját a Batthyány és a Fő utca sarkánál meg akarta előzni egy postai pénzszállító kisbusz, de ez valamiért nem sikerült neki. A piros lámpánál az ideges emberek kiugrottak a kocsijukból, nekiestek a barátomnak, s mivel én meg akartam védeni őt, az egyikük elővett egy pisztolyt, rám fogta, és azt mondta: Ha megmozdulsz, Hobo, lelőlek.

– Nem értem, miért csodálkozik ezen. Már az 1993-as lemezén is megjósolta: „holnaptól itt lesz Amerika”...

– Nekem viszont ez volt az utolsó csepp a pohárban, ötven év után elbúcsúztam a várostól.

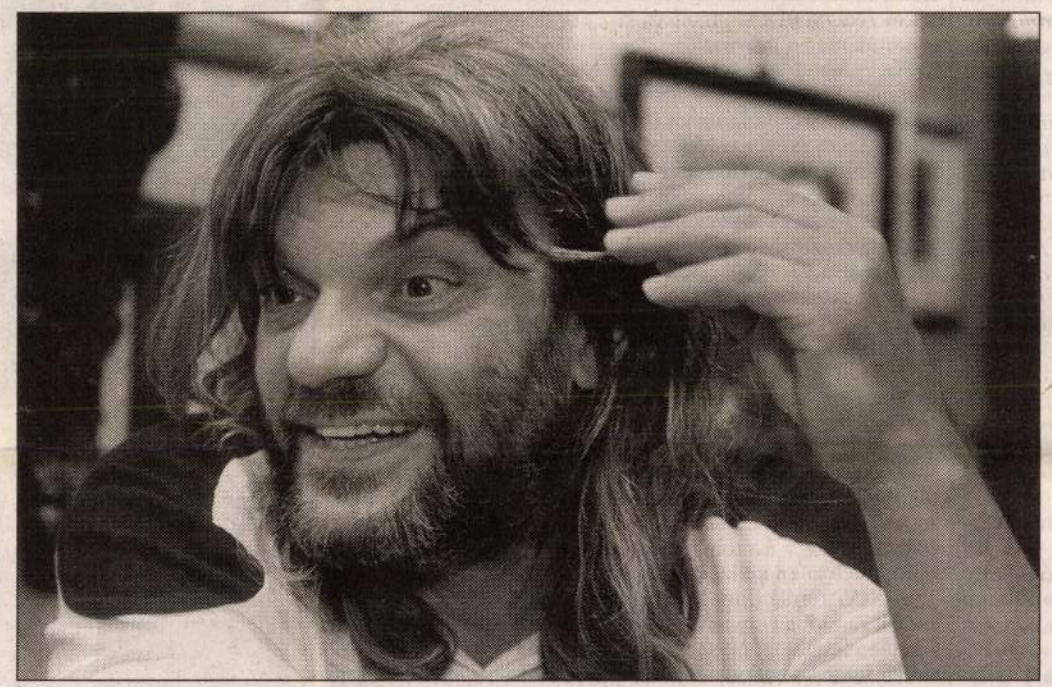

Földes László FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

– A kilencvenháromban írt I Love You Budapest szövegei tényleg elég keserűek: „A hazugság olyan, mint a pestis / Hazudott Buda és hazudik Pest is / Csak a művészet ...

kal, a szemeteskuka pajzsként használt tetejével, kövekkel és csúzlival. Nekem például olyan erős gumiból volt a csúzlim, hogy amikor keresztüllőttem a dupla

sik kultúrkörből is ennyire hangosan átkiabál?

– Én sohasem voltam elvont, tudatos és tehetséges gondolkodó. Nem voltam filozófus, viszont annyiszor voltam baj-

ség, azért ennek nem kell megadnunk magunkat. Mert igenis van helye a versnek, az élő zenének és a színháznak. Jó, nincs Latinovits Zoltán, de van helyette Jordán Tamás vagy Mácsai Pál, nincs Syrius vagy Kex, de van helyette Quimby vagy Kim Novak.

– Ha már az értéktelenségnél tartunk: egyre többen esnek el a harcmezőn, egyre többen jelennek meg a mulatós műsorokban, vicces talkshow-kban, mondván, nem a mi világunk ugyan, de reklámértéke felmérhetetlen. Azt is mondják, van annyi pénz, amennyiért korpásodik a haj. Az öné mennyiért korpásodik?

– Semennyiért. Ha ötvenhat évig nem volt annyi pénz, akkor most már nem is lesz. Néhány éve például komoly anyagi nehézségeim voltak, amikor egy ismert menedzser azt javasolta, vonuljak vissza három évre, hogy aztán sztárként térhessek vissza egy nagy Budapest Sportcsarnokban rendezett koncerten, és így egyrészt egyetlen este alatt milliókat keresek, másrészt évekre meglódítom ismét a szekeret, új karriert tudok kezdeni. Nem vállaltam, én ugyanis képtelen vagyok így okoskodni. Hívtak tele-

PALETTA

A KEIL ERNŐ FÚVÓSZENEKAR ad koncertet holnap este hét órától az újlipótvárosi Szent István parkban. A belépés ingyenes.

VÉGSHEŐ KLÁRA festőművész munkáiból nyílt kiállítás a Grand Cafe (V. kerület, Deák Ferenc utca 13.). A tárlat július 31-ig tekinthető meg. A képen a Hölgy című olajfestmény látható.

A MUZSIKA A KERTBEN hangversenysorozat keretében Sárközy Gergely lép fel spanyolgitár-estjével hétfő este nyolc órától az Óbudai Társaskörben (III. kerület, Kiskorona utca 7.).

AZ INDONÉZ GALÉRIÁBAN (VII. kerület, Rottenbiller utca 5.) holnaptól új kiállítás várja az érdeklődőket, a yogjakartai textilfestők batikképeiből összeállított tárlat. Megtekinthető augusztus 1-jéig 10-től 19, szombaton 14 óráig.

Maradnak a Kürtösök

Képzőművészeti alkotás magánterületen

A Róna utcában, a Matáv egykori telefonközpontja előtti parkolóban áll 1964 óta *Vilt Tibor* Kürtösök című alkotása. A mű a szocreál utáni első, modern köztéri alkotás volt Budapesten – tudtuk meg a művésztől.

Az épületet a közelmúltban a Matáv Rt. eladta a Műszertechnika Rt.-nek, a vevő azonban nem tartott igényt az irodaházhoz tartozó parkolóban (tehát nem közterületen) álló szoborra. *Szűcs István*, a Műszertechnika igazgatási osztályvezetője szerint nincs szükségük a képzőművészeti alkotásra, nem akarják megvásárolni, nekik csak az épület kell. A Matáv elszállíttathatja, áthelyeztetheti.

A távközlési cég vagyongazdálkodási igazgatóságának munkatársa, *Horváth György* elmondta, a szobor valóban az ő tulajdonukban van, őket terhelik a felmerülő fenntartási költségek is. Az adásvételi szerződésben ugyan volt egy olyan pont, hogy a Kürtösöket elszállíttatják, de az alkotó ehhez nem járult hozzá. Ráadásul kiderült, hogy a hatalmas rézlemez alakok lábrésze betonnal van kiöntve a stabilitás végett, és ez lehetetlenné teszi, hogy a művet sérülés nélkül távolítsák el. Tehát a szobor ott marad. A Képzőművész Szövetség véleménye szerint a magánterületen álló, minősített képzőművészeti alkotások megtartása érdekében a tulajdonos adókedvezményt kaphat. Sőt a szövetség szerint a zuglói önkormányzat hajlik rá, hogy a szobor miatt esetleg csökkentsék az épület előtt kötelezően kialakítandó parkolóhelyek számát.

A XIV. kerületi hivatal szeretné, ha a szobor a helyén maradna, Zuglóban ugyanis a köztéri szobrok nagy része a Városligetben található, más részeken alig akad. Megtartása ezért is volna fontos – mondta lapunknak *Debreczeni Mariann* sajtóreferens.

Egyelőre marad a szobor, és ez igazából nem is zavarja a Műszertechnikát, nem kulcskérdés ez a cégnél – mondta Szűcs István. Elbontani nem fogják, ez biztos.

Cs. L.

Szobor az egykori Matáv-székház előtt FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

India-mozaik

India egzotikus világát és filmművészetének darabjait mutatja be az Örökmozgó Filmmúzeum India-mozaik című, vasárnap kezdődő júliusi vetítéssorozata. Mivel az ázsiai ország a világ egyik legnagyobb filmgyártója, a válogatók nem törekedhettek a teljességre: négy rendező életművéből állították össze a műsort.

Hazánkban talán a legismertebb a színész, rendező, producer Raj Kapoox (1924–1988), akinek most látható két filmje – A csavargó és a 420-as urak – az ötvenes években a szocialista blokkban óriási sikert aratott. A filmtörténet mindmáig legismertebb indiai rendezője kétségtelenül Satyajit Raj (1922–1992), aki hét alkotásával szerepel a sorozatban. Köztük van az életművét szimbolikusan is lezáró A látogató (1991), de a legelső munkája is, Az út dala (1955), amely annak idején az indiai filmnek is meghozta a nemzetközi áttörést. Az új hullámos Shyam Benegal (sz. 1934) több száz reklám- és dokumentumfilm után első nagyjátékfilmjével, a Rüggyel (1974) szinte berobban a nemzetközi fesztiválokra. Két további filmjét is vetítik, Az éjszaka végét (1975) és a monumentális Gandhi, egy vezér születését. A sorozat egyetlen női rendezője: Mira Nair. Első filmje, a Salaam Bombay (1988) és a Kámaszutra (1996) is már bejárta a világot.

A programhoz kapcsolódik az operatőr-rendező Sára Sándor indiai utazásai során készített fotóinak kiállítása is, amelyet július 6-án, péntek este hat órakor B. Müller Magda fotóművész nyit meg.

Cs. G.

A világ emlékei Magyarországon

Budapest/Józsefváros

Egy Üllői úti sarokház faláról néz le a róla elnevezett utcára a nagy itáliai polihisztor, Leonardo da Vinci (1452–1519) ércdomborművel megörökítve. A firenzei festő, szobrász és építész az egyetemes művészet legnagyobb alakjainak egyike volt, akinek képei, szobrai a világ galériáinak, múzeumainak féltett kincsei közé tartoznak. Három szép tanulmányrajzában és egy kis bronz lovas szobrában a budapesti Szépművészeti Múzeum látogatói is gyönyörködhetnek. Legismertebb festménye a Mona Lisa, amelynek védelmére a párizsi Louvre egyedi biztonsági rendszert alakított ki. Számos más alkotása – Szent Anna, Keresztelő Szent János, a Sziklás Madonna – ugyancsak a francia főváros patinás múzeumát gazdagítja.

Leonardo főleg itáliai hercegi udvarokban alkotott, de élete vége felé visszafogta képzőművészeti tevékenységét, helyette a matematikát, a fizikát, az anatómiát tanulmányozta. „A festő, aki csak szeme és ábrázolóképessége révén, de szellemének segítsége nélkül dolgozik, olyan, mint a tükör, amely mindent, amit elébe állítanak, visszatükröz, de nem tudja, mi az" – írta egyik feljegyzésében. Leonardo da Vinci egyidejűleg volt művész és természettudós, ezt méltatja a józsefvárosi mészkőtábla Engelstől vett felirata is. Alatta olvasható a reneszánsz óriás gondolata: „Nem tudok betelni avval, hogy szolgáljak az emberiségnek..."

F. J. Gy.

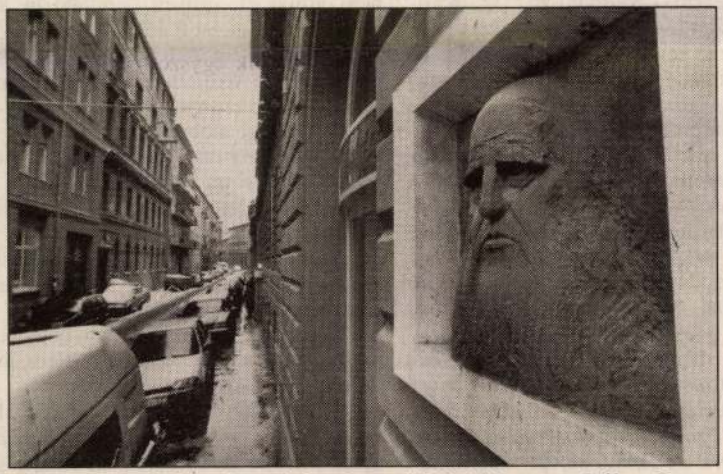

A Leonardo da Vinci utcai dombormű Vilt Tibor munkája – Leonardo I. Ferenc francia királynak állított emléket lovas szobrával

FORRÁS: TEKNŐS MIKLÓS ÉS A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

ROS JENŐ

a faról, kivelmi a forgalomból, ehhez idő kell. Mit csinálok? Itt van például a Burgenlandot és Ukrajnát összekötő déli autópálya. Ennek nyélbe ütéséhez kilenc megyét kell egy asztalhoz ültetni. Kidolgoztam egy öntözési szisztémát. Hogy ne növelje a költségeket, olyan szolár- és szélerőműveket állítok fel, amelyek kitermelik az öntözés árát. Cégünk felállítja önnek a napcellával működő szél-villanygenerátorokat, mondjuk 30 évre 4 ezer forint törlesztésért havonta. Vagyis ön fizetni fogja az áramot, de a sajátját veszi meg. Most, hogy nem tartózkodik otthon, átkapcsolja a hálózatba. Fél kézzel megoldottam a munkaerőproblémát, megoldottam az energiaproblémát, megoldottam a locsolási problémát, a gazdasági problémát. Ezt megcsinálom, hacsak nem építenek egy vastag falat elé. De akkor megkerülöm. Aki a nyelvet sem beszéli, s nincs olyan erős magyar érzelme, mint nekem, az feladja. Most vá-ok egy levelet Clinton úrtól, ami mindezt alátámasztja. Kérem, fogadják el, hogy Vilinek van mondanivalója, szánjunk rá egy órát, üljünk le...

Vilit leültetik?

A beszélgetést a múlt héten a Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányságon folytattuk. Előtte Farkas Gábor alezredes, a vizsgálati osztály vezetője elmondta, hogy Tóth Esterházy Williamet a múlt nyáron fogták el Ukrajnában. A vizsgálat szerint 200 sértettnek 73 milliós kárt okozott villanyszerelő társával együtt. A vád: különösen nagy kárt okozó nyolc évvel ezelőtt készült fényképet, s nem kérdezi, hogy miért nem született akkor újságcikk.

– A legeslegjobb szándékkal érkeztem Magyarországra, segíteni akartam: megbízásból piackutatást végeztem. Érdekelt egyénektől származott a megbízás, akik Kelet-Európában akartak beruházni.

– Miért van mindenki elfoglalva a nevemmel, miért fontos ez a magyar társadalomnak? – kérdezi, s megnyugtatom, már van érdekesebb téma is vele kapcsolatban is. – Kismartoni Esterházy vagyok, de ezzel nem verem a mellem – teszi hozzá. Nem szólok közbe, hogy ilyen ág nincs, hogy nyolc éve még fraknói volt. Mégis zavarba jön, és arról kezd beszélni, kérte, hogy a kihallgatási jegyzőkönyveket inkább angolul kapja meg. Noha szövege nem volt igazán intelligens korábban sem, most dadog először, pedig nem is zavartam meg. – Kiutalt ügyvédem van – jegyzi meg. Észreveszi, hogy elegáns, kicsit felvált talpú cipőjét nézem. – Szégyellem magam miatta. A szemüvegem is kilencéves, nem is látok már rendesen vele, közben mindenki azt hiszi, hogy milliárdokkal szaladgálok.

– A rendőrök is azt hitték!

– Nem tűntem el, 1994. március 17-én visszamentem Amerikába. Elegem lett a szélhámosokból, akik hetet-havat ígérnek. Soha nem bujkáltam, nem igaz, hogy hat évig kerestek. Nemzetközi sajtótájékoztatókat tartottam Romániában, Ukrajnában, Magyarországon is jártam, 1998-as pecsét van az útlevelemben. 1996-ban hoztam létre a Nemzetközi Atombiztonsági Alapítványt a bécsi Rockland Bank 20 ezer schillinges, azaz 400 ezer forintos szponzorálásával. Be lettem híva az ENSZ-be, de megmondtam, hogy független alapítvány vagyunk és maradunk. 1997. május 17-én a bécsi sajtókonferencián megjelent Gorbacsov,

– Ha hívnák, szponzorálnák.

Egy hollanddal és egy fiatal magyar sráccal van egy cellában. Azt mondja: csend van. A nagykövetségről kapott papírt, tollakat, és egy hét alatt kapásból megírta könyve tervezetét. Disharmonia corporis.

Fényképeket mutat. Kalkuttában – 12 dollár költőpénz! – megkapta a Kegyelem érdemrendet, amit 12 ember viselhet csak. Azt mondja, Teréz anyának is odaítélték. Képeket mutat: Vatikáni Vaskereszt, Szent György Vaskereszt, Szent Mária Érdemrend Nagykeresztes Lovagja – négyszeres nagykeresztes lovag. Magyarázat: az egész világban internátusokat és gyermekotthonokat építettek fogyatékos gyermekeknek. A helyszín? Ukrajna. Közelebbről: Odessza.

– Ha ez is retusált, akkor valóban csak Tóth Vilmos vagyok – teszi le elém legsnájdigabb képét, hófehér egyenruhában, érdemrendekkel. Már csupán a jelmez is egy vagyon! Kérek tőle egy képet. Ad, de nem árulja el, milyen ceremónián készült, de az aláírást ő adja: „Elvesztett illúzió." Mutat egy oklevelet, őfőméltósága Esterházy William névre, de a beírás nem ideillően csúnya.

– A felesége amerikai?

– Skót, 1989 óta a feleségem. Ez itt a négyéves lányom, Mária.

– 1993-ban azt mondta, felesége halála után soha többé nem nősül meg!

– Mivel szigorúan monogám vagyok, ezért a feleségem, nem is feleségem. Csak hivatalos eljegyzésünk volt.

Elérkezett az ebédidő. Kérdi, hogy utána folytatjuk-e a beszélgetést. Nem, köszönöm. Búcsúzóul azt mondja:

– Tulajdonképpen csak az dühítene, ha azt állítanák, hogy nem Tóth Vilmos vagyok. Mert ha azt kérdőjelezik meg, hogy nem Esterházy, az nem érdekel, mert én tudom, ki vagyok!

Meg még legalább pár százan.

VILT TIBOR

PÓTÓ János: Emlékmű, politika, közgondolkodás.
Bp. : MTA Törttud.Int., 1990 71 - 87.p. és ill.

Részvétele a Sztálin szoborpályázaton, s annak
részletes - forrásfeltáró - története

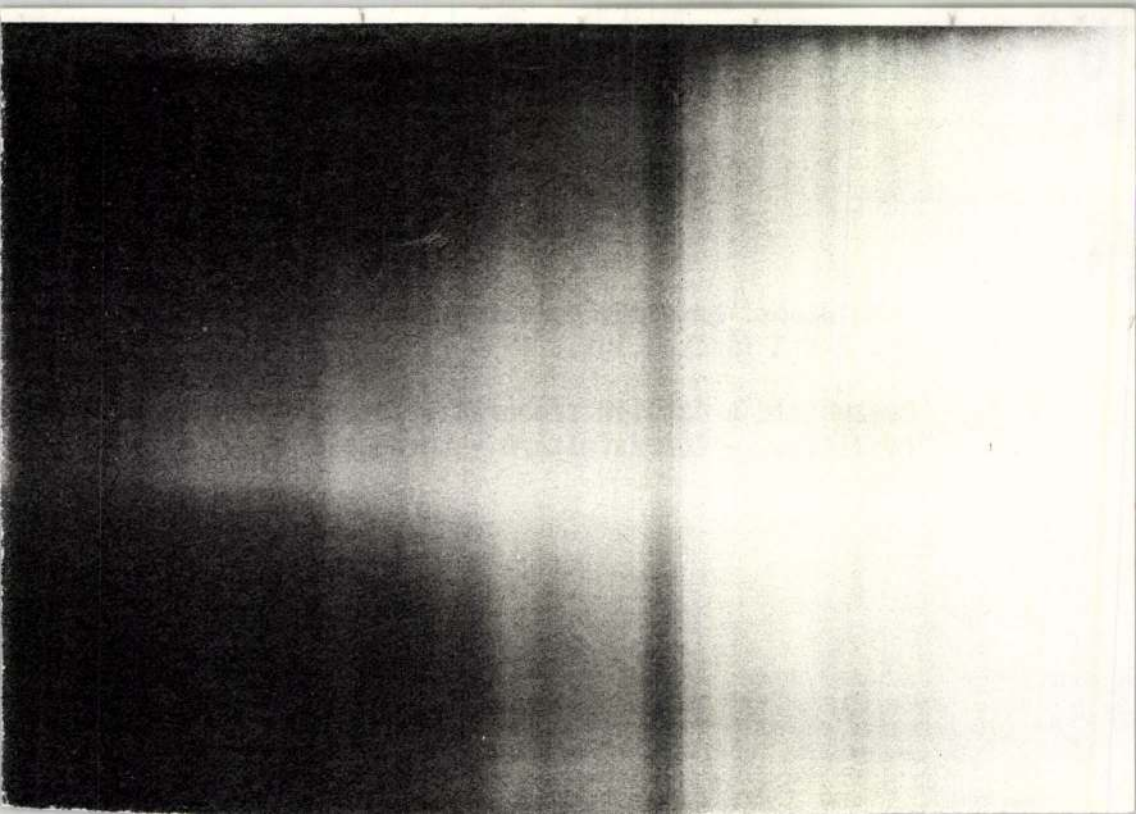

...l: Tibor

KOVÁCS Péter: Fejezetek a magyar szobrászat közelmultjából. = Életünk, XXVIII. évf. 1990
765, 768, 773, 774, 882, 886, 1005, 1006, 1105

VILT TIBOR

NHQ
The New Hungarian Quarterly

TIBOR VILT—A COMPOSER OF STATUES
(1905—1983)

Reprinted from The New Hungarian Quarterly, Budapest / Summer 1984
Vol. XXV. No. 94.

The New Hungarian Quarterly

is an English language journal published in Hungary and edited with the interests of an English speaking audience in mind

EDITORIAL BOARD

JÓZSEF BOGNÁR, TIBOR HUSZÁR, DEZSŐ KERESZTURY, BÉLA KÖPECZI, GYÖRGY KROÓ, LÁSZLÓ ORSZÁGH, TIBOR PETHŐ, BRUNÓ F. STRAUB, EGON SZABADY, TAMÁS SZECSKŐ, ISTVÁN VAS, GÁBOR VÁLYI, ANNA ZÁDOR

EDITOR

IVÁN BOLDIZSÁR

EDITORIAL STAFF

ZOLTÁN HALÁSZ, DEPUTY EDITOR
MIKLÓS VAJDA, LITERARY EDITOR
ÁGNES SZÉCHY, ARTS EDITOR
ZSÓFIA ZACHÁR, MUSIC EDITOR
RUDOLF FISCHER, LANGUAGE EDITOR
BORI LISZKA, EDITORIAL SECRETARY

Editorial Offices
17 Rákóczi út, H-1088 Budapest, Hungary
Postal Address: H-1906 Budapest, P.O. Box 223, Hungary
Annual subscription: $ 13.50 or the equivalent in another currency post free to any address
For a sample copy apply directly to the editorial offices
Published by Lapkiadó Publishing House Budapest,
General manager: NORBERT SIKLÓSI

Orders may be placed with
Kultura Hungarian foreign trade company
H-1389 Budapest, P.O.B. 149

A Protean artist, always changing and always elusive, Tibor Vilt refused to accept any border or category as final. Critics constantly looked for a way to classify his œuvre, but it escaped the straight-jacket of classification. Nor did Vilt the man offer them a footing. He was a colourful man, one who liked to talk a great deal. Many interviews have come down to us in which he spoke of his life, his work, his experiences, on questions of art and philosophy, of Einstein, biology, or on the city where he lived and whose every stone held memories for him. Plays of fancy, remote and bizarre associations marked his mind; he was fond of expressing himself through paradox and enjoyed the effect paradox created. But he was serious in all that, without the slightest intention of being cynical or of straining for effect; he always believed in what he said and this made all his contradictions forgivable.

His wide interests and his openness, an often childish naivety which marvelled at the things of the world provide a key to two basic qualities which are indispensable to an understanding of his art. He lived through nature's experiences not on a level of mere spectacle, but on a tangible, sensual level of things; so he perceived a potential sculpture in anything that came to his hands, and could in fact make a sculpture out of anything. He did so with a reach of imagination which was never before encountered in Hungarian sculpture. Wire, bone, cork, sticks—all were used as material: *Head Modelled with Brush* is precisely what it says it is. The 1960s saw a major turn in his career with the discovery of the qualities inherent in *bungarocell*, this light, dull material, which soils easily but which offers such compact, unified, large planes. This discovery led to sculptures such as *Sitting Figure* (1964), *Kneeling* (1968), variants of *The Muser* (1964, 1968), among others. However, imagination itself does not suffice for true art. Vilt, most probably in this, too, the only Hungarian sculptor to do so, never ignored the fact that objects are not only in a sensual relationship to each other, their relations are more general than that, as the visible world is of a philosophical foundation. Space and time, dimensions that determine sculpture, are always behind his works.

What does a sculptor like this create? Portraits, small and large statues, medals, sepulchres, memorials, reliefs, a ceramic well for an open-air bath, set designs for *King Lear*, and a radio transmitter. But it is not so easy to describe how he did all that or describe the empire he built upon founda-

tions that blend imagination with a philosophical cast of mind. Nevertheless, what follows is a modest attempt to survey this empire.

*

At the beginning of his career Vilt belonged to the circle aound Pál Ligeti, the architect. He attended his lectures, together with a friend of his, the sculptor László Mészáros. Both were deeply impressed by Ligeti's cultural philosophy, based on Spengler, on the recurring periods in history and the arts, and the normative character of Egyptian and Greek sculpture. Vilt's early works express, as do ancient statues, a calm abstraction from the present, above the course of time. "His heads exhibit the mysterious, dim smile of death masks with their closed eyes," wrote Máriusz Rabinovszky in 1929. One of the finest examples of this is his mask-like Beethoven head, with a suggestive force that holds together the heavy, coalesced forms of the face and the fleeting sensitivity of the surface. Nor are the heads he modelled from life traditional portraits; they too have features resembling a mask, or some peculiar, contemplative character (as his justifiably famous, early *Self-Portrait* [1926]), which lifts the model beyond the awkwardness of the features into the sphere of the ideal.

Later this timeless, abstract ideal gave way to attempts at psychologizing. Vilt turned away from the great periods of the past and was watching a present which no longer offered any ideals. His faces became individualized and feeble, sometimes twisted into a painful grimace where the upset symmetry and forms became taut and the surfaces vibrated. Calm gives way to movement. "To arrive from movement to forms, to groups of forms, to reach the very personality of the figure, that's what I want do do! I feel movement to be the basis of everything... To render form, brought forth by motion but chained within space, being unable to break free from the frames of its space" was a comment he made in 1938. Alongside portraits he made little studies of movement in terracotta and lead; in these he brought the forms of the human body towards schemes of cones, cylinders, and prisms (*The Foot-washer, Resting, Crouching*); there was also a life-size male figure *After the war*, in the year 1936. "It is all distracted and painful angles, all disharmony seeking for a solution," a critic wrote. This expressivity, based on disharmony, was further intensified in the work he did during the war and in the years that followed.

But from the 1930s onwards something else began to appear in his work, something which was rooted in the split personality virtually inescapable for Hungarian sculptors, one which is caused by the difference between the works officially commissioned and those he made for himself. From the 1930s until the 1970s Vilt produced a sort of dual œuvre, whose pieces were sometimes nearer and sometimes more remote in style, but never identical. He was the farthest removed from his own self at the time of socialist realist sculpture of the 1950s. Those statues of his in public squares show no traces of his hand at all. Yet he was perhaps the only Hungarian sculptor who weathered this period without trauma, neither stiffening into involuntary schematism nor broken ethically. Alongside his bombastic statues of the 1950s and those constrained into awkward shapes by the endless adjustments of the early 1960s, he made small sculptures which show a kinship with Giacometti and Richier in their early, Surrealistic period.

"By assigning tasks to ourselves we can arrive, possibly even through playful work, at the method which we feel to be the correct one, whose interests then can be measured out in strictly defined practical tasks too—according to the possibilities and in compliance with the purpose. The result which we may be by and large satisfied with, and which sooner or later we must rest content with, is neither more nor less than the

method itself," he said in an interview in 1956.

The shock caused by the war he built into his works. Forms torn open, dark shadows hiding in deep ditches and painful gestures cry out from the sculptures (*Solitude* [1944], *After the war II* [1945], *Child's head after the war* [1946]). The actual weight of the sculpture and its tangible mass virtually lose their significance and are dominated by the material and the surface. The form no longer stands solidly and firmly in space, it is about to melt into space with its uncertain contours. Even the shadow of the figure who is bidding farewell is included in *Figure with chair* (1947), a piece which he made in memory of the literary historian Antal Szerb, murdered in the last months of the war.

*

The painful haggardness which marked his statues of the 1940s had become Surrealism by the 1950s. His choice of materials (including wire, bones, glass, thread) and interpretation of space became excessive. Space infiltrates within the sculptures until slowly virtually only the contours remain of the figure and the body is insubstantial space itself (*Anguish* [1950]). From the Expressionistic figures small reliefs lead to Surrealism—small, thin sheets in which playfully dancing figures and flashing elements of spectacle, resembling a kaleidoscope, create a magical atmosphere (*The Night* [1974], *Mirror reflections* [1948], *The Tight rope walker* [1950], *Chairs and Moons* [1956]). But his sculptures do not share in this harmonious atmosphere. Though here grief is more restrained than in the earlier works, it is just as heart-rending. The figure of the clown in several versions (*Clown's head* [1951]) symbolizes the image of hiding, the eternal, tragicomic mask of the artist. "Because here the artist is merely a poor clown, with the flower being a doubtful consolation for his abandoned position. The message of the sculpture cannot be separated . . . from my own external and internal state at the time, and the way I responded to this constrained situation" was how he recalled the early 1950s at a distance of more than 25 years.

His *Human couple* (1952) consists of amorphous forms suspended from wires, grotesque and touchingly fallible at the same time; so too are the female figures with their wriggling bodies in *Woman with flower* (1954) and *Lying woman* (1954). The forms become detached from natural references, the lumps of clay, the prisms and sticks pasted together, no longer depict or express; yet in their context they conjure up certain anthropomorphic notions. The human figure, however, was by then no longer his exclusive subject. His centaurs, these mixtures of man and animal, first appeared in the mid-1950s, and they led to the symbiosis of man and machine. This singular material metamorphosis again changed the relations between sculpture and space. "My statues have lost their 'Baroque' character, I have no need for complicated expression. The basis of my new sculptures in fact is a system of coordinates. I only build upon the two large extensions, the horizontal and the vertical. I need no medial direction. Diagonal composition has been omitted," he said in the mid-1960s.

Relaxation came when Vilt began to pay heed to the outward as well as to his memories and his own inner world. First he took note of objects in his immediate environment, the paraphernalia of his studio and clung to them as evidence of what is certain. This is a vice, that an anvil, and this a modelling support—all marked off forms. The tools suggested the practical, necessary state of forms to him. The image of tortured man slowly disappears and the structure and construction of things comes to the fore. With this form regains its supremacy over material and once again finds a firm footing in space. Variations of *Support and sculpture* (1964) and *Vice and sculpture* (1965) mark the beginning of a path

along which Vilt made tools "for fashioning space." By that time there was also a change in his own position. His retrospective exhibition in Székesfehérvár in 1965 had the effect of a revelation. The most eminent critics placed Vilt squarely in the forefront of contemporary Hungarian sculpture. In 1966 his works scored a great success in Paris, where they were reviewed by Jean Cassou. The second half of the 1960s brought large, monumental figures, most of which he exhibited at the Venice Biennale in 1968.

"Sculpture is inseparable from tools. Paradoxically, one may speak of a sculpture of tools just as much as of the tools of sculpture. Inasmuch as one has found, and is finding new tools, this is nothing else than an expansion of the conception of plastic shaping." The inspiration of the material world, which in the 1960s sparked off a great revolution everywhere in art, had a singular manifestation in Vilt. The human figure is made up of schematized forms of the objects: supports, cones, wheels, pillars, angular incisions and the "U" shape of the constantly recurring form of the vice can all be recognized in his statues. His figures, larger than life-size, consist of horizontal layers, indicating that they were not modelled but superimposed and built up. Their tough surface resembles mortar, unpolished cast, or concrete. And in the same way as the human figure receives a material character, man concealed within the objects can also be recognized, for instance in the sitting figure in *Dove-cot* (1967) and in *Categories* (1968). Whether solid (*The Muser* [1967]) or more open (*Orpheus* [1968]), the statues always exert their effect with their mass. Bordered by large unified planes, like blocks not divided by details, the sculptures approach architecture. *Homage to Venice* (1968) is simply a cube open at both sides and placed on posts. The relationship between finite form and infinite space had perhaps never before been balanced so well, the form so firm and unambiguous. Then however came another unexpected turn—the intermezzo of glass sculptures.

*

Proteus-Vilt would not have been himself had he not yielded to the allure of glass, this hard, firm and, because of its transparancy, almost incorporeal material. Light becomes materialized in glass, while glass itself becomes dissolved in light. Every form is tangibly closed, yet optically still fully open. This quality, resembling an X-ray, excited Vilt and he summarized what he saw in it in *Sensations* (1974). The six prisms placed side by side and ranging from completely transparent to completely dark, present different phases of sensation. At places Vilt allows a glimpse behind the glass, where a human figure—or a skeleton?—occurs faintly with his environment.

Vilt began to make glass sculptures in 1970, out of sheets of glass placed upon one another in layers and held together by steel bands. The side of the sheets is left unchiselled to allow the beauty of the glass to prevail naturally. Placed upon each other, the achromatic sheets give a green colour whose tone depends on the thickness of the sheets. The first such sculpture, *Three forms* (1970), still definitely refers to a human figure, but the greatest significance of these glass sculptures in Vilt's career is that it was with them he broke away from the order of proportions and the basis of comparison which relied on the human body as a scale. Vilt faced the same questions that the representatives of minimal art did: size and dimension. His *Memorial design* (1970) resembles a pillar, which in fact might be continued infinitely. But he still had to use something to set a limit to dimensions. In some works he restorted to the method of music composition (*Etude* [1970], *Music* [1970]). He produced ethereally light sculptural formulae, which through variations of repetition and reflection, are still highly complicated. He himself felt that something

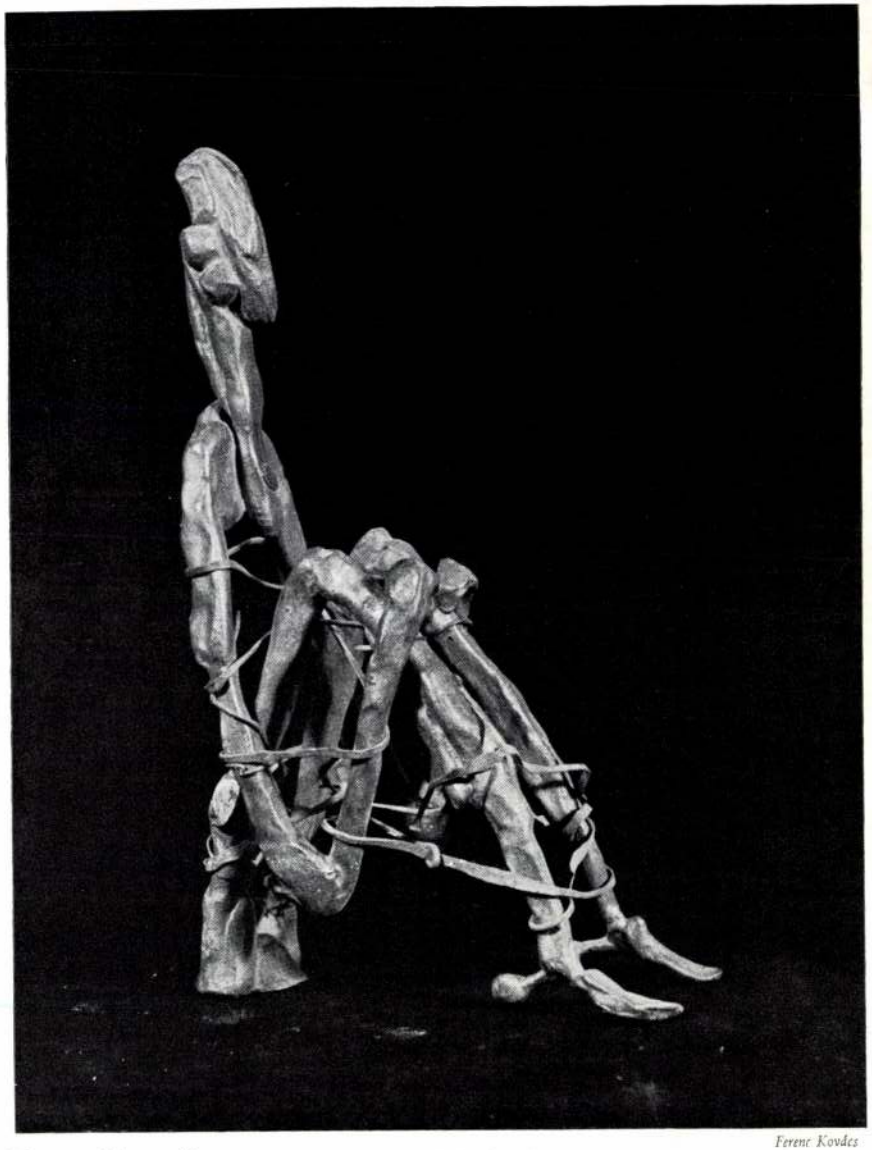

Ferenc Kovács

TIBOR VILT: STRESS. BRONZE. 22 CM. 1950

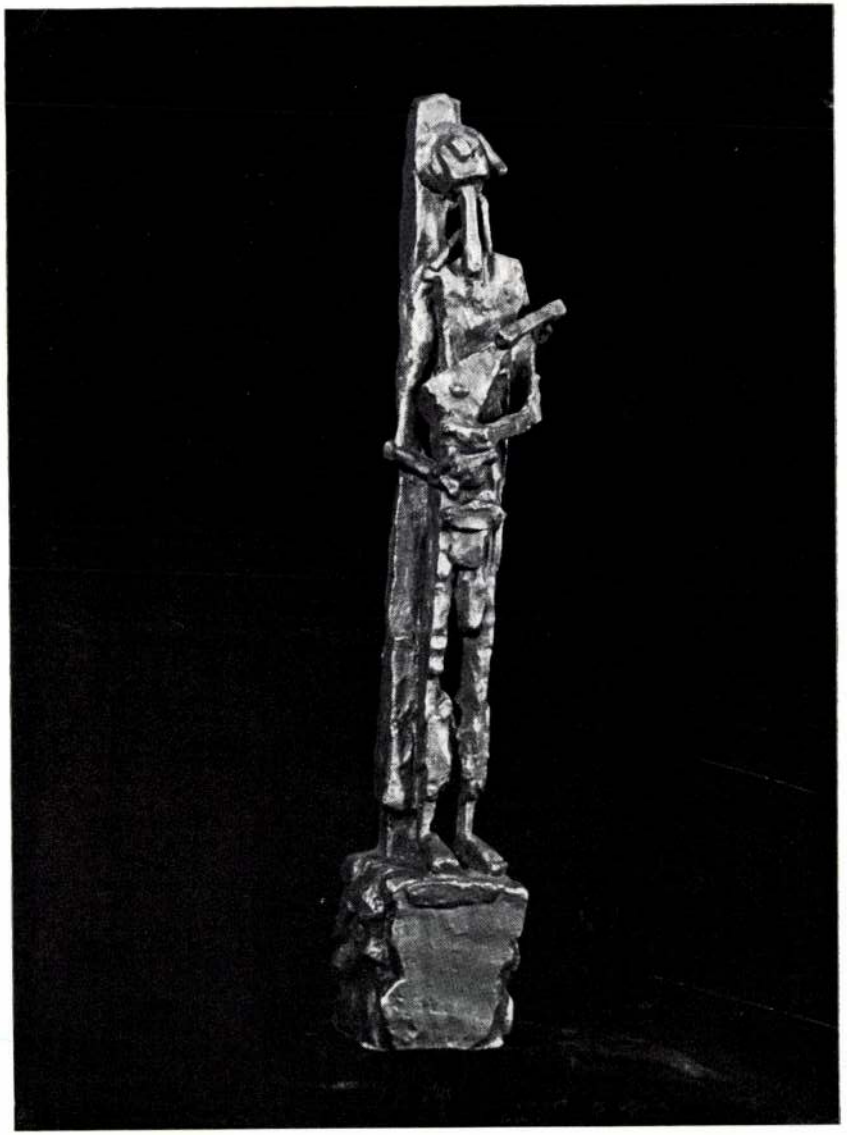

TIBOR VILT: CLOWN. BRONZE. 30 CM. 1948

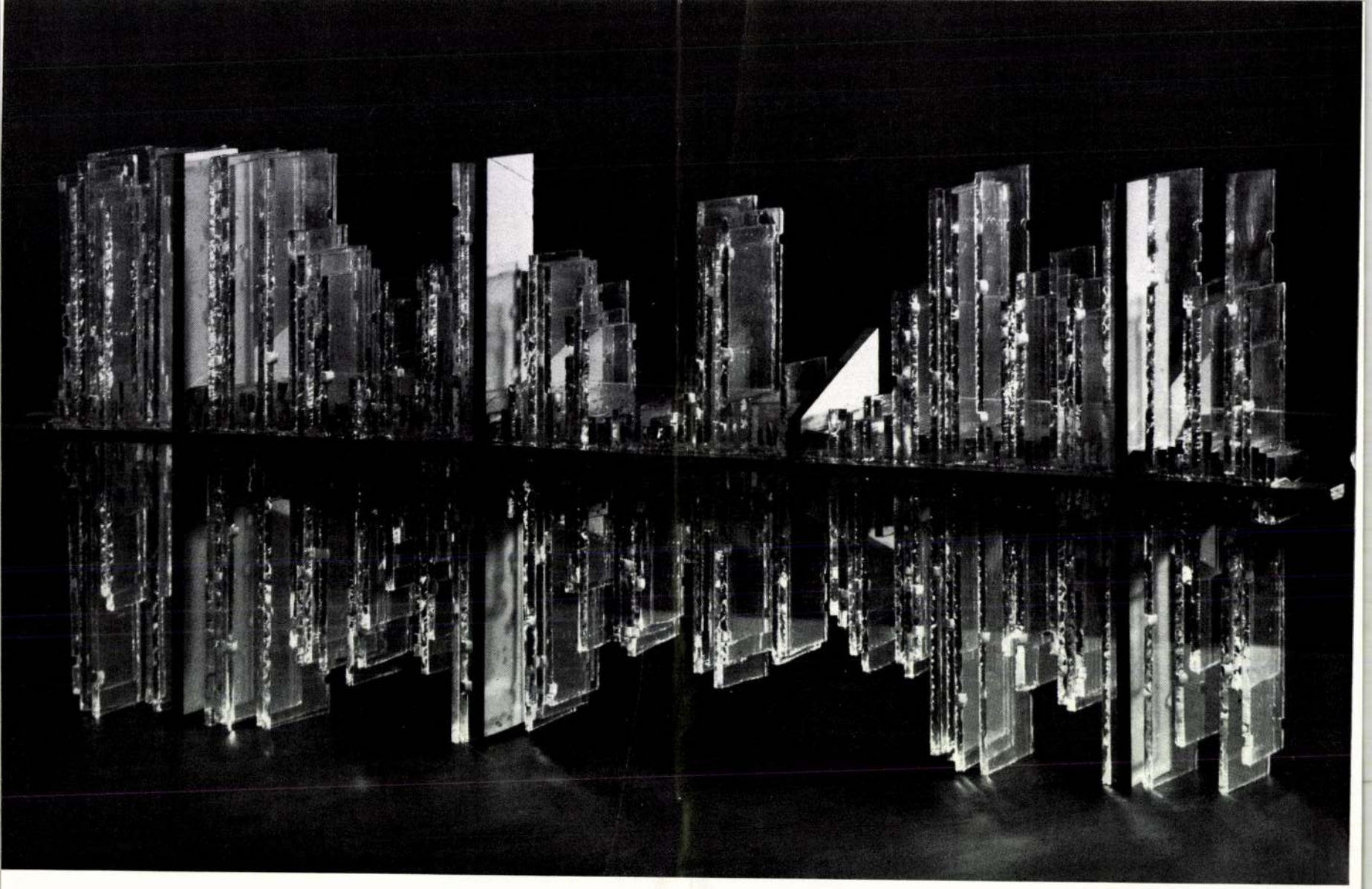

TIBOR VILT: MUSIC. GLASS. 105 CM. 1970

István Petrás

Ferenc Kovács

TIBOR VILT: SHED. STEEL AND BRONZE. 30×30×30 CM. 1973

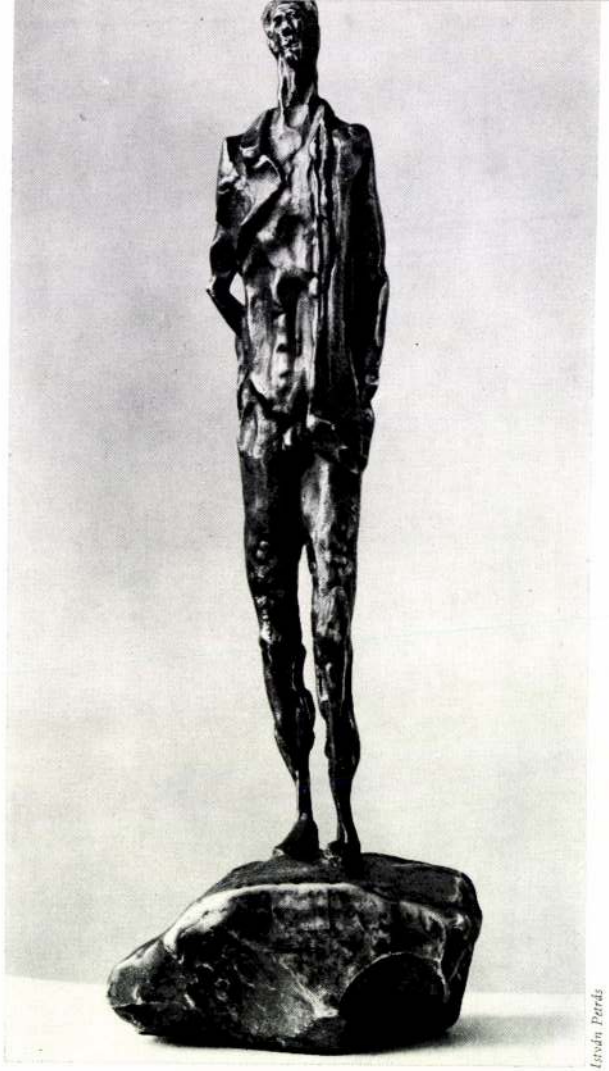

István Petrás

TIBOR VILT: SOLITUDE. BRONZE. 35 CM. 1944

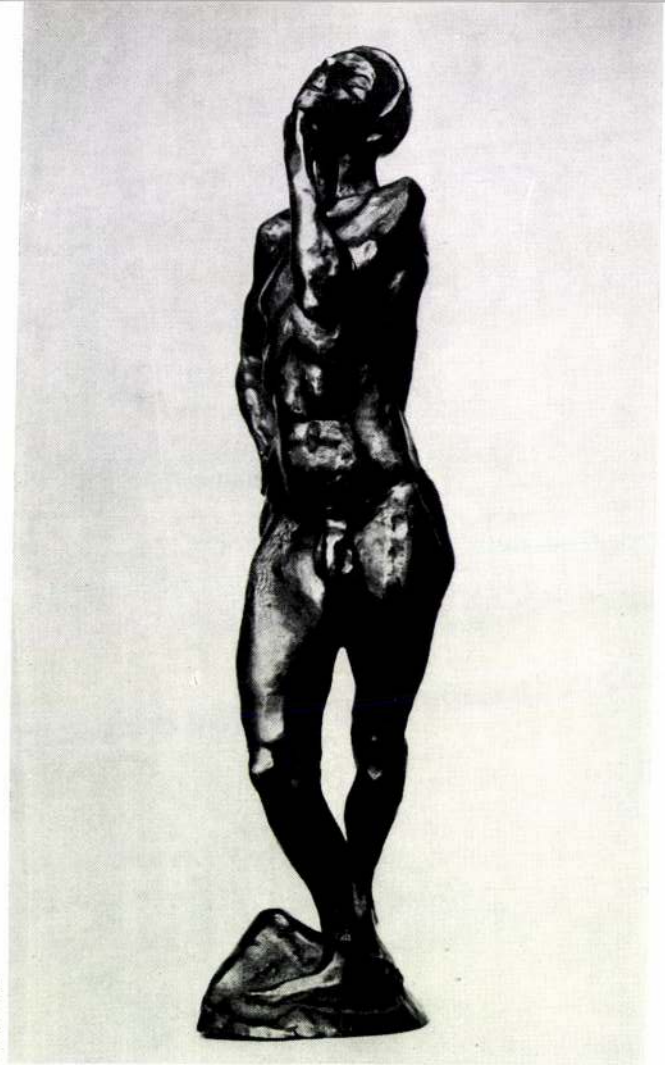

István Petrás

TIBOR VILT: THE THINKER. BRONZE. 32 CM. 1936

had come to an end and that his new works had brought a change which concerned the very essence of his previous conception of sculpture.

In 1973 he made several "retrospective" sculptures. In *Shack* he portrayed his own study in a sculpture of 30×20×30 cm, furnished with miniature models of his great works from the 1960s (*Orpheus*, *Categories*, and *Madonna*). *Variations I* (1973) presents a small version of three of his works in the three compartments of a box, representing three periods in his career.

Through his glass sculpture Vilt had realized forms which open up completely in space, being resolved in it; space can even be considered as the medium that frames the material of the glass. Placing opaque bodies within the glass, glass itself becomes space in which new forms can appear. Space and form become fully ambivalent. He made a succession of "boxes" out of other materials too, and he also broke up solid forms (*Cube standing on end* [1974], *Split prism* [1974]). His formations, resembling frames, consist of real objects (*Ladders and chairs* [1974]), but the object only serves as a pretext for creating a geometrical grid structure. With that, sculpture has definitely lost the former interpretation offered by a traditional concept of the relationship between space and mass, and has become an open grid structure which can be continued in all directions, and which no longer represents a single, bordered object, but a spatial model of many objects.

In 1974 Vilt held a joint exhibition with two other artists, sponsored by the Concrete and Ferro-Concrete Industrial Works. His sculptural designs made of building components are combinations of elementary geometrical forms. His forms are linked in elementary ways—parallel repetition, displacement, sliding, or simple contrasting. Vilt arrived at the basic form of making sculptures, juxtaposing, in the simplest way possible, forms he had found ready-made. Whatever can come after this was the question that was being asked; Vilt, naturally with an unexpected turn, began to solve real architectural problems, designing constructions.

In the last years of his life he modelled life-size, astoundingly naturalistic nudes. He blended the repulsive ugliness of hyperrealism with a rough-and-ready handling unpleasant in effect, or with bizarre colouring. What we know today is still insufficient to explain this turn his work took. We shall have to be content to say that the picture is complete like this. Vilt faced a wide scale of human emotions and all the possibilities of making sculptures; nor did the process lack a hardness free of illusions.

"Art confers form on time," Vilt said, and following his career one really feels that time became embodied in his life's work. The relationship between form and space, this fundamental question of sculpture, expresses the relationship between finite and infinite. In the same way as form takes up its position in infinite space, so man takes up his position in infinite time. The knowledge of his own transiency bends to time, which he can only conquer by creating forms. In the relationship between form and space, as Vilt presented it during the different phases of his career, lies concealed his own biography.

ILDIKÓ NAGY

HU ISSN 0028-5390

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1984
84.0635 — Kossuth Printing House, Budapest

THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY

FROM VOLUME XXIV (1983) AND XXV (1984)

Kálmán Csohány — a Lyricist of Graphic Art .... *Magdolna Supka* (89)

Vasarely at the Budapest Museum of Fine Arts ... *József Vadas* (90)

Pencil-Drawings on Palm-size Cards (Lajos Gulácsy) ..... *Judit Szabadi* (90)

Centenary of József Egry ..... *János Frank* (91)

Szervátiusz, Father and Son ..... *András Székely* (91)

A Photographer of Human Life (István Tóth) .... *Gábor Nógrádi* (91)

István Mácsai's Studio ..... *András Székely* (92)

István Boldizsár, the Last of Nagybánya Painters ... *Mária Ember* (92)

1. Erzsébet Schaár Commemorative Exhibition ..... *Mária Ember* (93)

2. The Centenary of Béla Czóbel, the Painter ..... *János Frank* (94)

Gyula Pap — the Last Hungarian Bauhaus Artist ... *Éva Bajkay* (94)

Ask for a free copy

The New Hungarian Quarterly
H-1088 Budapest
Rákóczi út 17.
Hungary

HU ISSN 0028-5390

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1984
84.0635 — Kossuth Printing House, Budapest

Vincze Lajos
grafikus

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 MÁJ 1

MAGYAR HÍRLAP

1071

cegő szájhős" — mondják ugyancsak hivatalos személyiségek Buenos Airesben. A feszültség a térségben aggasztó. A brit flotta gyakorlatilag a szigetek közelében áll, készen a támadásra. A Falkland-szigeteken levő mintegy kilencezer argentin katona teljes harckészültségben, riadóztatva van.

Van-e még kilátás a békés megoldásra?

A diplomáciai erőfeszítések változatlanul folynak, az álláspontok azonban nem közelednek. Nagy-Britannia feltétele: Argentína vonja vissza azokat a csapatait, amelyek április 2-án elfoglalták a Falkland-szigeteket. „Ha ez után elérjük, hogy az Egyesült Államok, vagy esetleg ENSZ-erők garantálják a szigetek biztonságát — mondta Margaret Thatcher —, akkor szó lehet haditengerészeti erőink visszavonásáról."

Argentína szerint a javaslat elfogadhatatlan, mint ahogy elutasítja az ENSZ 502-es számú határozatát, amely nem ismeri el az argentin szuverenitást a vitatott területen. (Alexander Haig szerint ennek a határozatnak kellene a megoldás alapjául szolgálnia.)

Az egész világ aggodalommal figyeli az eseményeket, s egyben reménykedve, hogy a nézeteltérések ellenére nem merültek még ki a békés megoldás lehetőségei.

Panamaváros, 1982. április 30.

Arató Gábor

án békéjéért

szigeteken elhelyezkedő Clark légitámaszpont és az Indiai-óceán közepén fekvő Diego García között. A közvetlen amerikai katonai jelenlét *minőségileg új lépcsője* a gyors reagálású haderő létrehozása, amelynek Diego Garcían már megépült a bázisa. Ez a támaszpont talán a legjelentősebb a térségben.

1977-ben ugyan szovjet—amerikai tárgyalások kezdődtek az Indiai-óceán fegyvermentesítéséről, de Washington az etióp—szomáli háború után *felfüggesztette a párbeszédet.* Az Indiai-óceán teljes fegyvermentesítésének gondolatát 1970-ben az el nem kötelezett országok lusakai értekezlete fogalmazta meg, majd ezt 1971-ben az ENSZ-közgyűlés is határozatba rögzítette.

A kérdéssel foglalkozó különleges ENSZ-bizottság már több mint e[illegible]évtzede hosszabb-rövidebb [illegible]sokkal ülésezik. Taval[illegible]int, végső dönté[illegible] az Indi[illegible] ván[illegible] kö[illegible] n[illegible] j[illegible]

Vincze Lajos rajza

Báró Vimes Ferencz

ezredes, vezérmérnök

Lásd

Bonhats Gáspárt

baró de Vymes F.

Pianta della Piazza di Comora (Komárom). – Fol. Magyarázat-tat. Gróf Hoffkirchen Lajos vezér alatt baró de Vymes rajza. G. Bouttats fec. 1)

Rubics. Magyarország várak 39. l.

Vines erredes

rajzoló, reimetsző

Lásd. Paolo Forlanit

Dóry Anna

festő.

EGYENLEG

M

Tartozik	Követel	Aktiva

Zárókimutatás

+ FORGALOM Tartozik	− FORGALOM Követel
	200.000 —
	50.000 —
2.634.874·06	2.624.051·62
471.260 —	438.000 —
924.564·20	1.504.550·50
6.000 —	
3.600 —	
4.848.562 —	4.031.621·20
93.870 —	104.020 —

Zárókimutatás

FORGALOM

Tartozik	Követel

1934.

EGYENLEG		MÉR
Tartozik	Követel	Aktiva
	2.00.000 —	
	50.000 —	
		10.822.44
10.822.44		~~324.564.20~~
33.260 —		33.260 —
	57.998 30	324.564.20
6000 —		6.000 —
3.600 —		3.600 —
816.940.80		858.632.20
	10.150 —	
5900 —		

Vimes

wód

Janota I. 9. l

Uj a főhajó egész berendezése is:
készült.

A főhajó eredetileg nem állt te
zésére. A szentély előtti utolsó
mára fenntartott karhelyhez tarto

Vimes

Tervet készitett
a komáromi vár
megnagyobbitása-
hoz (1673)
Az uj várat korona-
eröd alakjában
függesztette az óvár
nyugati homlokzata
elé.

eröd
z

Lyal Magg
321. l.

CZINK DEZSŐ

KÖNYV. CZÉK. ÉS NÉSZET

kereskedése

GYÉRGYÖTÖLGYES

Vimes, Francesco

A komáromi ó-vár mugati oldala elé, fenti tervei szerint – az uj várnak nevezett koronaerödöt épitettek 1666 és 1673 közök.

Erőd
2

Magg

34. l.

Vimes, Francesco

A török 1594-ben elfoglalta Győr várát, amelyet a négy év mulva történt vissavivás után magára hagytak. Végül Montecuccoli, a teljesen hiányzó külső védművek nagyszerű tervét készíttette el az olasz Francesco Vimes építésszel, teljesen a XVII. század második felének követelmenyei szerint. Ámde ez a terv is csak részben valósulhatott meg. A török kiverése után romlásnak indult védőművekből ma már csupán egyes maradványok láshatók.

irod Magg 36. l

Vimes, Francesco báró

Győrvár bástyái és
külső sáncai.
Rézkarc Bouttats Gáspártól. Fenti emlitve
a kare feliratában.

Mohl Antal dr

Győr eleste és vissza-
vétele 1594-1598.
Győr 1913. 14. l.

Rendszeres állami alkalmazottak segélyezése.
Csekkszám: 114.000

7. Központi Illetményhivatal

T Ö KIMUTATÁS

Az azonos fizetési oszt.-ban lévő egyének száma	Az azonos fizetési osztályban lévő személyek után járó egy heti illetmény együttes összege
1	180.
2	217.50
2	180
2	150
2	129
1	50.25
Összesen	906.75 frt
50	31.50 "
Végösszeg:	938.25 frt

orint 25 fillér

us

Viltinger Illés

egri ácsmester végez helyreállítási munkálatokat az egri Kossuth L. u. 8. p. a. liceum épületén.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

3451

Viltinger Illés

végezte el az egri Foglár u. 6 sz. a. semi-
nárium épület ácsmunkáit 1772 körül.

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II. köt.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

2891

Viltinger Illés

lignariorum magister

l. Kaposy jegyzetek

326. l.

3826. Izaac van Duynen.
Halfestő a XVII. századb

Tengeri halak.

T (Lota molva)

Az asztalra tett fűz
golna, és tengeri kőpisztrán
felé forditott, bordái mente
közönséges tengeri pisztrán
tengeri tőkehal, középütt e
dig egy fejjel jobbra fekvő
asztal sarkain egy nyitott
csukott csiga tünik szemünk
Duynen 1685. L (Gadus aegl

Vászon, méretei 58:71.
Vétetett az 1908. évi

1500 Kan (1807-908)

Dr. W. Martin: Galerie
30. pag. 20.

Vét. 121584-908
N° 30 pag. 20.

Francesco Vimes, mérnök MDK

Győrben a Vauban rendszerű építési munkákat 1671-ben befejezte 305. oldal

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr

Viltinger Elias

l.

Szm Egernum

326. C.

M.D.K.

Viltinger ács

azonos Wildinger-rel

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 416. old.

MDK

Vimes, Francesco mérnökezredes

vezetése alatt végzik Győr várának erőditőmunkálatait
1664-ben

Jankó L: Könyvismertetés. MMÉKözl. 1933.XI.19.
[illegible] 42 l.

VIMFCHIRCHER l. Pécsi

Vimfchircher

VIMPFCHIRCHER A.d.Rhön

MDK

Vimláki Pál

Bolgár kertészet, tusrajz

Ernst Muzeum aukciói XXX. 59.1.

VILTSÁNYIK JÁNOS, timármester

1841-ben Papp László debreceni kereskedő, került a bíróság elé, mert Viltsányik János miskolci timármestert alkalmazta.."..bérbe fogadva kordovány bőröket fest és tisztit."- 159.old.

KOMORÓCZY GYÖRGY: A debreceni cehipar reformkori Helyzete/1820-1848/ 145.old

A Debreceni Déri Mus. Évkönyve, 1971. Debrecen, 1972

Vimlátil Pál

1924/25

Ferkèpzomfoiskèvk

146.l.

Jz

fes

hás

pip

kkek

Perkáczemlejskévk

1.46.1

Vimláti Pál
Pályaudvar, kréta

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 21 l.

Vimláti Pál
Mező, kréta

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 21 l.

MDK

Vimláti Pál

Pályaudvar, kréta

Képzőm.Főisk. ifjuságí kiáll. Brast Muz. 1924.

21. 1.

MDK

Vimláti Pál

Mező, kréta

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

21. 1.

VIMLÁTI PÁL
127 Putri a falu végén kréta 60.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon
1933

S. Francesco templum, bolognai

VIII. 223.

Vimmer Éva, [ ]

L: Ruttka Andrea

Torday Aliz: Az iparés óh...

2

Esti Hírlap, Bp. 1981 ápr. 11.

Vimláti Pál

Több kitünő festménnyel szerepelnek a festőmüvész növendékek a Csermely János által rendezett kiállitáson.
/K./ sign.-val a müvészet c. rovatban közölt beszámoló felsorolja a fiatal müvészeket: Schuler Janka, Rémi Antal, Ballon József, Bader Ilona, Csillér Ica, Hofman Elemér, Kazola István, Kárpáthy Margit, dr. Lak József, Ludányi Ákos, dr. Szélyes Lajosné, Vimláti Pál.

A HÉT, Bp. 1921. május 2o.
XXXII. évf. 14. sz. 237. lap.

Farkas - Himmer Katalin

Rozália

Szül. Bp. 1952. nov. 10.

Lakik: Aszód

Pátria Nyomda — G 6990
MSZ 3406—50.

H. sz. 2. — KÖNYVÉRT
Könyvtárellátó kat.

Rosália Matelli Gilmar

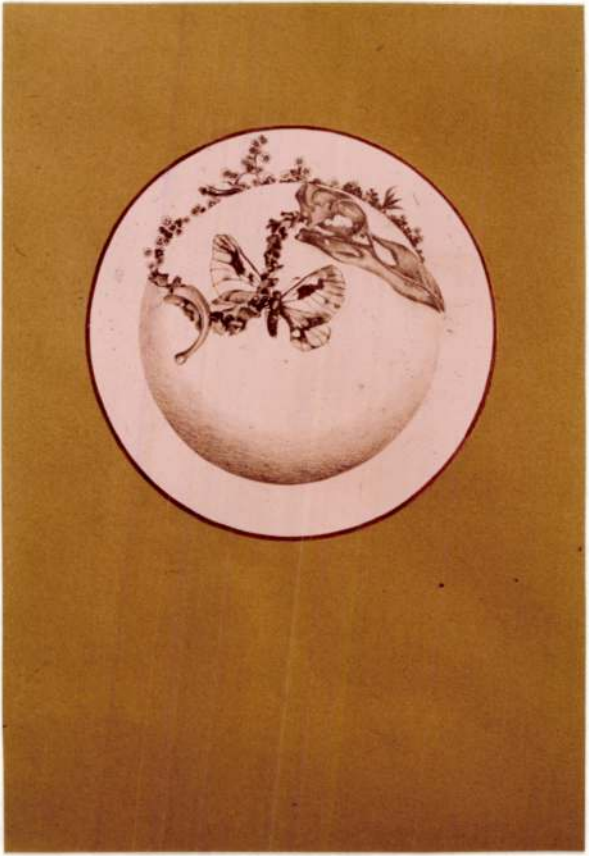

Rosélie Kateli Oimar

Rozália Katali Oimer

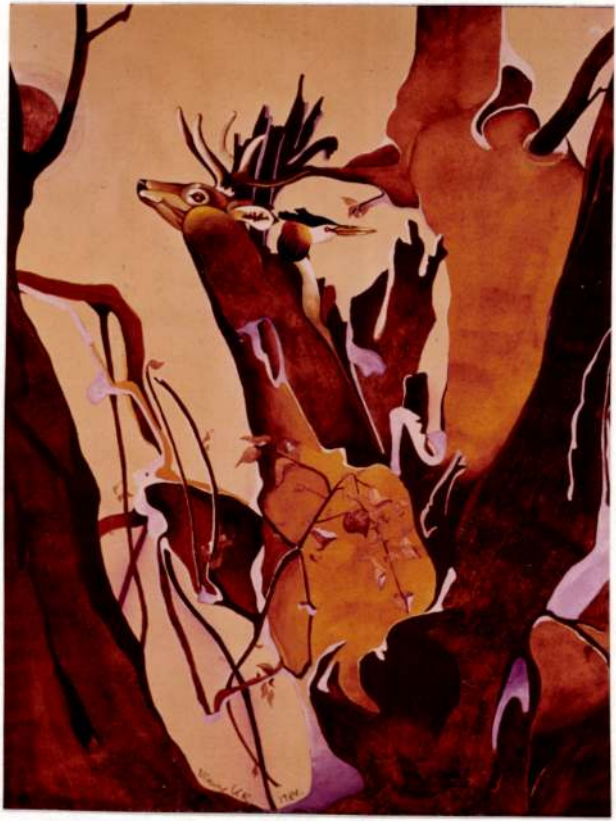

Rozália Kateli Gimer

Rozália Katalin Ujmer

Rosélie Kokeli Gimer

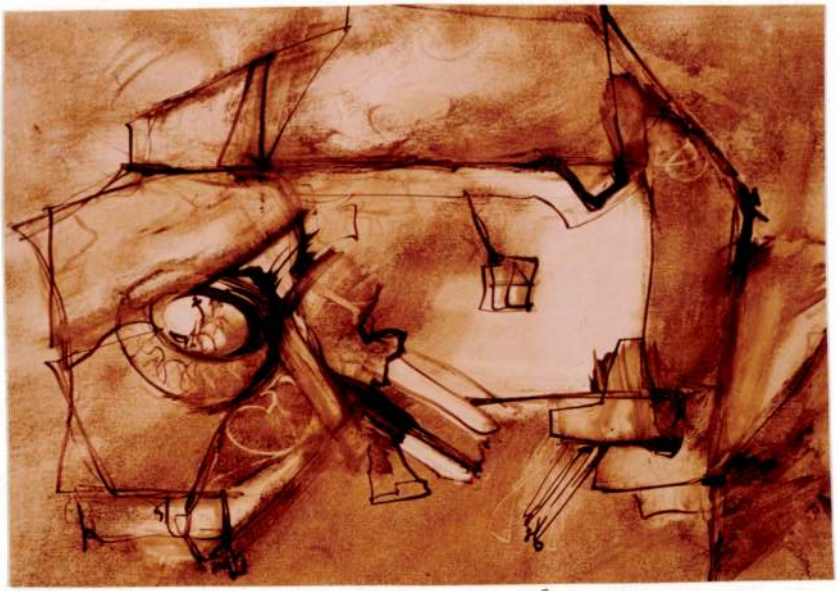

Rosália Kotelli Gómez

Rozália Katalin Quinn

Rosália Kotoli Gómez

Rosília Kotel Oi'mai

Rosália Kételi Gimar

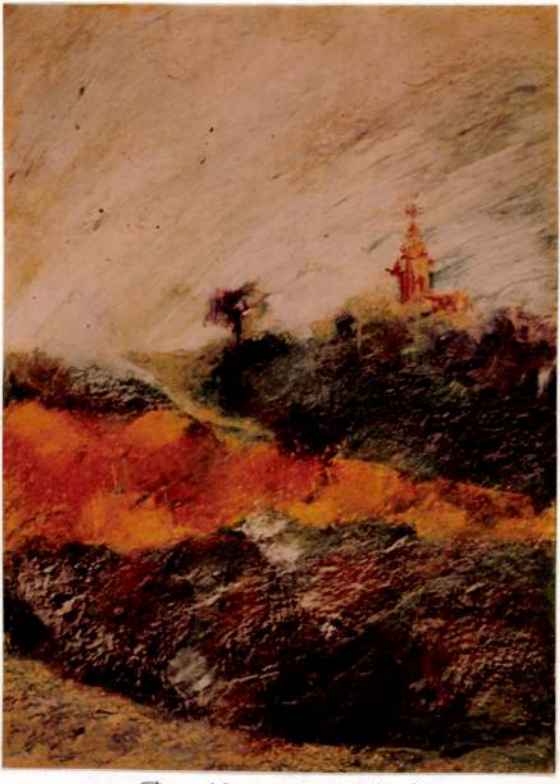

Rozália Kataliz Gimnar

Rosélie Kotali Oimer

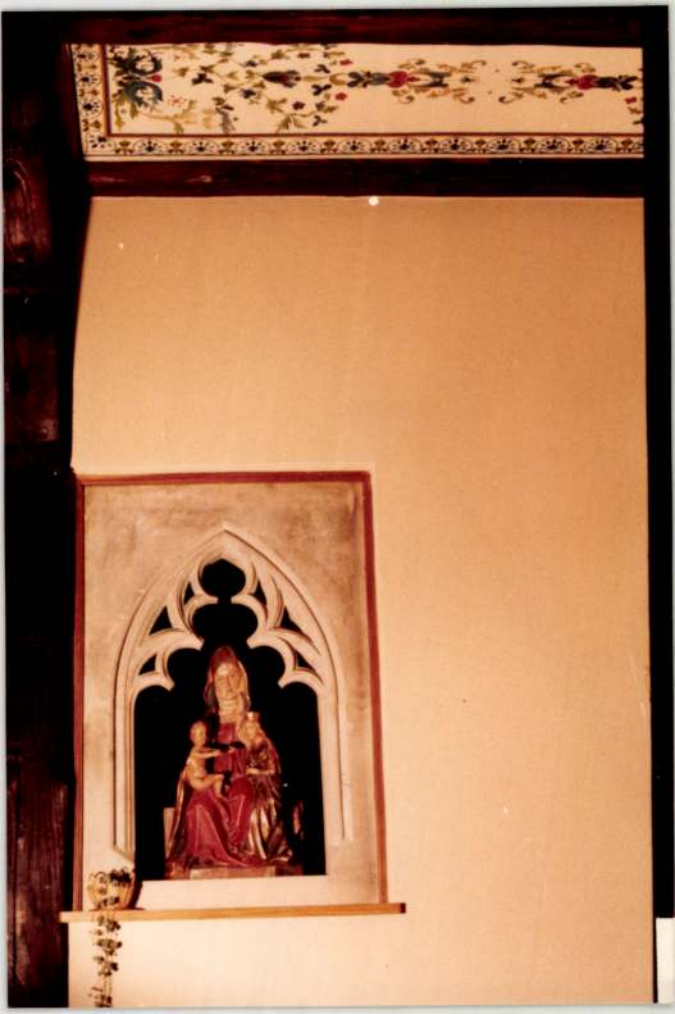

R. K. Dimer

R. K. Criner

R.K. Zimmer

Vinazer Josef

Obergraveur in Kremnitz, geboren 1738 auf dem Hofe St. Paul, Gemeinde St. Ulrich bei Kastelruth in Südtirol, gestorben 17. Dec. 1814.

1796. wird zum Obergraveur in Kremnitz ernannt.

Tobb müve a Stempelsammlungban.

Katmünzen IV. 1357 l.

Edsiny sagyagból IV: 137

Vinazer Joseph

Lháb I. 70 1783–1804 u

IV. 22

153

IRTA: LYKA KÁROLY

NEGYEDIK

KÖTET

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA · BUDAPEST ·

Vinazer

V. 2. *József*, éremvéső, * St. Ulrich bei Kastelruth 1738, † Körmöcbánya 1814 dec. 17. A körmöcbányai pénzverdében dolgozott, ahol 1796-tól főéremvésző volt. Több műve a bécsi pénzverde gyüjteményében van.

E-g II 592 l

bogen und über 500 eingedruckt. Abbildungen à 3 M. complet. Gebunden 16 M.

Für Schmetterlingssammler sowie für alle Entomologen empfehlen wir:

Sigmund von Praun,

Abbildung und Beschreibung

europäischer

Schmetterlinge

Nun vollständig in 42 Lieferungen oder 170 Kupfertafeln mit mehr als 2300 Arten in Abbildung und Beschreibung.

Preis für die Lieferung nur 2 M. 80 Pf.

Aus denselben einzelne Familien, als abgeschlossenes Ganzes, apart **Papiliones** mit 42 Tafeln, 32 M. 50 Pf., **Bombyces** mit 25 Tafeln, 18 M. 50 Pf. **Sphinges** mit 11 Taf. 9 M., **Noctuae**, mit 41 Tafeln, 31 M. 50 Pf., **Geometrae** mit 20 Taf., 15 M. 75 Pf., **Microlepidoptera** mit 32 Taf. 24 M. 75 Pf.

S. v. Praun,

Abbildung & Beschreibung

europäischer

Schmetterlingsraupen

in systematischer Reihenfolge.

Nach des Verfassers Tode durchgesehen und ergänzt

von **Dr. E. Hofmann**

vom k. Naturaliencabinet in Stuttgart.

Complet in 9 Lieferungen in gr. 4 mit je 4 colorirten Kupfertafeln und dem entsprechenden Texte à 6 M.

Hieraus apart in kart. Bänden: Macrolepidoptera (*M* 40), Microlepidoptera (*M* 20).

lus, Vitrina und S
Bulimus und Acha
Clausilia, Pupa, I
und Tornatellina,
culacea, Physa u
naeus, Helicina, Cy
ria, Paludina, Riss
catella, Paludinell
nopsis, Paludomus
Turbo, Trochus, D
la, Gobulus, Phasia
cuna, Adeorbis, So
torina, Neritina, Na
thina u. Recluzia, S
I. II. Purpura, Cass
cia, Dolium, Ebur
bella, Ricinula, Mu
u. Trophon, Turbin
Pyrula und Fusus
Pleurotoma, Canc
laria, Volutacea,
Cypraea, Ovula,
Dantalium, Pecte
cea, Arca, Mytil
dacna, Hippopus,
Unio, Cycladea,
la, Cardiacea, Don
racea, Mactra, Sol
compl. Exempl. od
setzungen erleich

Pellegrini Károly:

Vinazer, C.

Mellig, négynyolczad balra, talapzatra helyezett kerek medaillonban. Parókája egyszer fodritott s arcza s bajusza leberetvált. Fehér nyak kendőjé körül van csavarva, mellfodra látható s kabátja paszománt szegésű. Mellét a Mária Terézia-rend díszíti. A babérfüzértől átkarolt medaillon fölött térképet, pálmát s tükörbe néző kígyót s a talapzaton könyvet, mérőlánczot, szögmérőt, ágyút, körzőt s térrajzot látunk. Fölirata a keretben:

„Carolus Comes De Pellegrini Rei Architectonicae Militaris Supremus Director."

a talapzaton ~~két~~ három sorban:

„.... non ut insistere palmae
Sed nomen factis quaerere et ingenio."
Sannazar".

alól balra: „C. Vinazer fecit"
s jobbra: „Quirin Marck sculp 1782"
s legalól: „Viennae apud Artaria Societ"
és „Cum Priv. S. C. M."

Reimethet, méretei a háttérnek 14 : 8.6 s a réibapnak 15.9 : 10.2 cm.

Methette : Marck Gu.

Ltfra 8021

191/93 No 1898

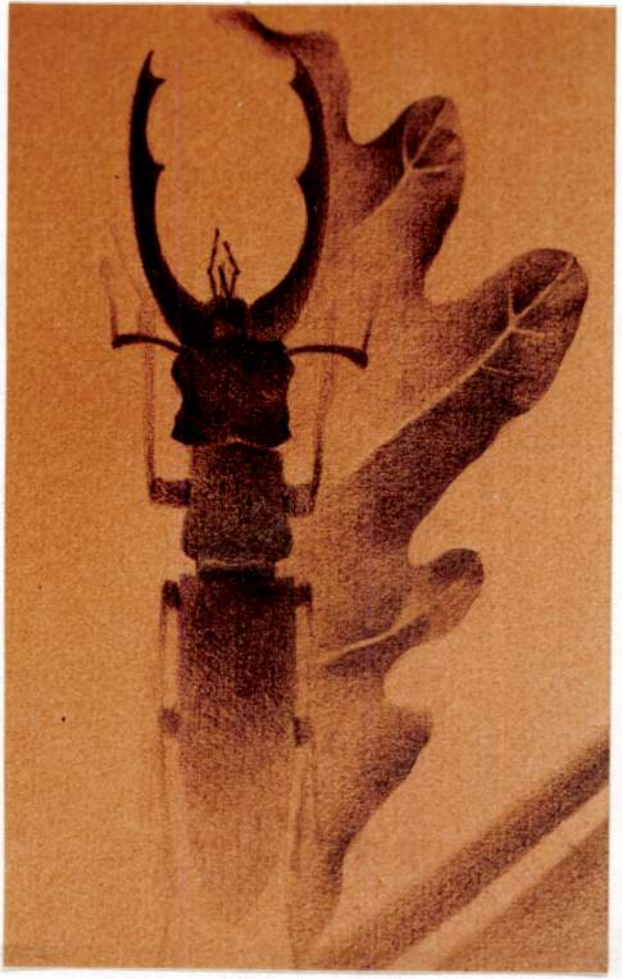

Rosélie Kotali Oimar

M.D.K.

Vimont E. /?/

"Archimedes halála" c. festményét hozza a lap.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1895. ápr. 23. kötet. 162. lap

/VO VIMPÁC szerzetes nyomdász

Az ellenreformáció korai/igaz,kisebb méretü/tevékenységéről kapunk képet a rövid életü/és nyomtatványaival nemrég felfedezett/Vimpác ferences nyomdája alapján.Ehhez csatlakozik az 1620-as évek után megszünt nyugat-magyarországi nyomdai tevékenység 50 éves szünete müködésbe lépő loretti nyomda,az ellereformátor-Nádasdy Ferenc alapitásaként. 280.old

KOVÁCS JÓZSEF LÁSZLÓ: Karl Semmelweis: Der Buchdruck auf dem Gebiete des Burgenlandes bis zu Beginn des 19.Jahrhundertes. /1582-1825/ 280.old

Soproni Szemle, Helytö rténeti Folyóirat, XXVII.évf. 1973. 3.szám

Vinalek

Näheres konnte nicht festgestellt werden.

Egy nüve leiva -

Hu Pomagyérem 466. l.

Viselet.

Női ruha.

Az előtérben álló hölg
fodorral, másika bő ujjú menté
gott mousseline öltözetet csip
kendőt, negyedike pedig lovagl
háttérben a régi lóversenytér

NYÁRI DIVAT
Alter Antal div

alól jobbra: Ny. Rohn és Grund
legalól balra: Melléklet a Nef
jobbra: 1862. Junius ho.

Szines kny., mér. 24:

Vinatzer József

fővésnök

1796 - 1815

Körmöcb

82. l.

T. 3969.

kedő kúpalakú hegy tetején van
ıy vitéz balkezében a mellette
Közelében ugy a maga, mint
rata a lebegő mondatszalagon, mely

KO.

gab olvasható.

1. 2 cm.

O.

Vinazer

1.

LykaMagyműI300-50

62,398.l.

Vinaker

XVIII 4.

laid

Schmidt László

Vinazer

V, 3. *Károly János*, éremvéső. 1786

1348

—1817 között Körmöcbányán és Nagybányán dolgozott.

E. J. II. 592 l

Siebenbürger

bearbeitet von

Oskar v. Bárc

Lieferung: 427 oder Band:

NÜRNBERG

Verlag von Baue

(Emil Küster

Ausstellung: Wien 1878.

Vinazer Johann

Graveurdiurnist beim Münz-
amte Kremnitz um 1797.

Katmünzen. IV. 1357. l.

Éremlelet, temesvemetei IV. 136.
— szlankameni IV. 136

Vinazer, Carl Johann

Graveur beim Münzamte in Nagybánya, Sohn des Medailleuradjunct Christian Vinazer.

1782. wird Graveurscholar

1786. geht zur Aushilfe nach Kremnitz ab.

1789 wird nach Nagybánya übersetzt.

1792. wird aushilfsweise in Nagybánya verwendet.

1793. wird zum wirklichen Graveuradjuncten in Nagybánya mit 350 fl gehalt ernannt.

1817-ben emlitik utoljára.

Katmünzen IV. 1356. l.

Edény, öskori IV. 133

keresztrozsával díszítettek.
VINAZER 1. *János*, éremvéső 1797
körül Körmöcbányán.

E-G II 5921

Ausstellung: Wien 1873.

Siebenbürg

bearbeitet

Oskar v. Bá

Lieferung: 413 oder Band

NÜRNBER

Verlag von Ba

(Emil Küs

Vince

pálos építész

építette az alábbi
templom szentélyét
a XV. szaradban (?)

Knauz Nándor:

A Szent Lőrincről
nevezett Buda mel-
letti pálosszárda.
Magyar Sion 1865.

III. évf. 598. l.

Építénet.

Vince pálos építén Kanizsai Dorotyánnak a bajcsi t. mellett sírkápolnát épít.

Zákonyi Ln. A Buda melletti-ht. Lőrinc pálos kolostor története

Paradok, Jegy.

774. l.

Vince, pálos Kőfarago
1512 T. egyh-t diziti.

Knaur Nándor: A kűs Máriarol neveret
Fehér Egyhár.
Ungyar tion 1863.
739-748 l.

Vince, pálos kőfaragó
budai szt. Lőrinc kolostort dixit

Kuans N.: A szent Lőrincről nevezett Buda
melletti pálos kolostor
Magyar Sion 1865
589-99. l.

MDK

Vince, pálos épitész

Morvay Zs.: Napvikágra kerülnek a fehér barátok ötszázéves templomának emlékei. Uj Magyarság 1943. nov. 25. 10.l.

M.D.K.

Vince pécsi ötvös

Az Istvánffy család hagyatéki peréből ismerjük. II. Lajos király felhivta Pécs város hatóságát az ügy kivizsgálására. 1517-ben. 183.o.

Holub József: Adatok Pécs és Baranya történetéhez. 183.o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1960. Pécs, 1961

Vince MDK

pálos szerzetes, épitész

Budaszentlőrinci Pálos-kolostor romjai. /Bp. II. Budakeszi ut 91-93-95/

Diszitőrészletein Kassai István dolgozott. Épült Vince pálos szerzetes terve szerint. 1934-ben Garády Sándor ásta ki az alapfalakat. 1949 őszén Gerevich László vezetésével ujabb ásatások folytak. 1958-ban Nagy Emese ásatása négy épitési periodust állapitott meg.

Zakatiás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 67-68.l.

M. D. K.

VINCE szobrász

pálos

Pardakeszi ús 93. Pálos kolostor építésének dolgozik (belső berendezés)

1512—

Budapest műemlékei II. Bp. 1962. 185.

Vince mester MDK

Lásd Vincencius mestert

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei.
Bp.1954. 82,235-236.l,CXXX.tábla.

~~Vince~~

Vince mester MDK

Szebeni festő, nevét 15oo-ban emlitik az adólajstromok.

/Irodalom 434.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.135.l.

Vince /nagyszebeni/ MDK

Zsidvei oltárra vonatkozó adatok az adatttárban: Az oltárfeltét felső bal sarkában festett lapon felirat: PERFECTUM EST PRESENS OPUS PER MAGISTROS SIMONEM SCULPTOREM ET GENERUM SUUM VINCENTIUM PICTOREM CIBINIENSEM ANNO DOMINI MILLESIMO QINGENTESIMO OCTAVO; Az oltár képeit 1715-ben "Michael Hartmann. Birthalbensis" átfestette, majd 1914-ben Hans Hermann tisztitotta le és konzerválta.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.465.l.

Vince /nagyszebeni/ MDK

A Balogh Jolántól elválasztott két Vince nevü festő közül a fiatalabb. A nagyszebeni adófizetők lajstromában 1500-ban szerepel. Ő festette a Zsidvéről a tatárlaki templomba került 1508-i oltár képei. Stilusa még gótikus, mig a ~~másik~~ nagydisznódi Vincéé renaissance. De ~~a második Vincénél~~ a többinél sok szempontból visszaesés figyelhető meg, amit, ahogyan Balogh Jolán mondja, nehezen lehet elképzelni egyazon müvésznél.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.184.l.

Vince /nagyszebeni/ festő MDK

A zsidvei /Jidveiu/ szárnyasoltárra vonatkozó adatok az Adattárban.

Képek: L.Angyali üdvözlet,2.Szt.Bálint lefejezése.3.Mária koronázása,4.Szt.Dömötör vértanusága.5.Szt.István és László,6.Szt. Dorottya és Margit, 7.Ker.Szt.János és EV. János,8.Szt.Katalin és Borbála,9. Szt.Pál és Péter,lo.Szt.Servatius és György,ll.Szt. Bertalan és András,l2.Szt.Magdolna és Ilona 13.Vir dolorum két angyallal.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.464-465.l.

Vince/nagydisznódi/ MDK

A Balogh Jolántól elválasztott két Vince mester közül az ~~fiatalabbik~~ idősebbik, ő festette az 1521-i muzsnai táblákat/közép és oromképe a nagysinki templomban/, az 1525-i nagydisznódi oltárt és a vizaknai freskókat ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ A két Vince festő műveinek összehasonlitása. A második Vince művészetében olasz és német hatás keveredik, valószinüleg a gyulafehérvári freskók itáliai mesterének volt a tanitványa.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 184. l.

Vince/nagydisznódi/ MDK

Néhány táblája alapján megállapitható, hogy a medgyesi Utolsó vacsorát ábrázoló képe festője a tanitványa volt. A medgyesi festmény azfx 148o-9o körül készült főoltár predellája helyén áll.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.184,391.l.

Vince/nagydisznódi/ MDK

Művei töredékesen maradtak meg, muzsnai oltárának már Roth is csak közép és oromképét fényképezte le,1857-ben még részletesen leirt szárnyai azóta is ismeretlenek, hasonló volt a sorsa másik művének, a nagydisznódi oltárnak is.Muzsnai oltár oromképét muzsnaiak Nagysink számára eladták, a megmaradt szárnyakhoz uj középképet festettek./irodalom 536 és 537. jegyzetben/.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.184.l. 214.C.

Vince/nagydisznódi/ MDK

A muzsnai oltár középképének alján felirat: DOMINUS MEUS ET DEUS MEUS THOMA QUIA VIDISTI CREDIDISTI DEATI QUI NON VIDERUNT ET CREDIDERÜNT VINCENCIUS FACIEBAT 1521. A nagysinki iskolai anya könyv feljegyzése szerint a templom elveszett gótikus oltára helyére vették meg a muzsnai oltár közép-és oromképét. A szárnyképek Müller leirása után/1857/ elvesztek.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 394-395. l.

Vince /nagydisznódi/ MDK

A muzsnai /Mojna/ Tamás apostol oltárra vonatkozó adatok az adattárban.
Középkép:Krisztus és hitetlen Tamás
Belső szárnyképek:Krisztus keresztelése.Ker. Szt.János lefejezése.Az evangélium fogalmazása?/Szt.Lukács Máriát rajzolja?/.Külső szárnyképek:Olajfák hegye.Krisztus elfogatása Krisztus Pilátus előtt.Ostorozás.Töviskoronázás.Keresztvitel.Kálvária.Sirbatétel.Oromkép Szt.Kristóf.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.394.l.

Vince/nagydisznódi/ MDK

nagydisznódi oltás

A predellája elvesztett, balfelén felirat volt: ~~xxxxxxxxxx~~ D.O.M.DIVQ SEVERO EPO RAVANESI ~~xxxx~~1525 VINCEC PINXIT. Az oltárt 188o-ban szétbontották, hogy a Brukenthal Muzeumban állitsák fel. Predellája később jutott a muzeumba, ~~xxxxxxxxxxxxxx~~ középképe és két mozgó szárnya egy pozsonyi magángyüjteménybe, majd a mükereskedelembe jutott, két merev szárnya elveszett.

Az oltárra vonatkozó irodalom

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.396.l.

Vince/nagydisznódi/ MDK

Nagydisznódi/Cisnadie/ Krisztus keresztelése oltárra vonatkozó adatok az Adattárban: Predellája a nagyszebeni Muzeumban, oromképe a nagyszebeni ev. templomban. Oltár középképe: Krisztus megkeresztelése. Bel mozgó szárny belsőképei: Ev. Szt. János Patmos szigetén. Ev. Szt. János vértanusága. Jobb mozgó szárny belső képei: Ker. Szt. János születése. Ker. Szt. János lefejezése. Mozgó szárnyak külső képei: Szt. Antal. Szt. Severus/?/. Szt. Pál remete. Tolentinoi Szt. Miklós. Merev szárnyak képei: Szt. Alajos. Szt. József. József patriarka. Szent biboros. Predella: jelenetek Szt. Severus életéből. Oromkép: Szt. Mihály egy haldokló ágyánál.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 395-396. l.

VINCE MESTER, Magister Vincentius, épitőmester

Nem volt állandóan Sárvárptt/talán Bécsben volt/.Erre mutat két levéltári adat is:"Winche mester es mek jet becsből..."és"...welem Vincze mester esmek,iken sieti az miet..."224.old.106.jegy.

TÓTH MELINDA: A sárvári vár épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Vince mester, Magister Vincentius, építőmester

Lásd: Magister Vincentius címszó alattvis.

TÓTH MELINDA: A sarvari vár építéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Vince mester, épitőmester, kőfaragó, Mag. Vincentius

Lékán nem tudjuk, hogy Vince mester épitészetirányitó munkakörén kivül maga is faragott-e követ. Antal és András mesterek azonban minden bizonnyal. Kőfaragásról Sárváron szó van, sőt az olasz kőmüveseket ősszel megerősitik egy ujabb lapicidával /Mathyas Thyran/. 226. old. 130. jegy

TÓTH MELINDA: A sárvari vár épitéstörténete 193. old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4. sz. Szombathely, 1972

VINCE MESTER, Magister Vincentius, épitőmester

A sárvári épitkezéseknek ,számadásoknak egy Vince mesterrel kapcsolatos tétele és a benne emlitett" "domus sartoriorum"-nak feltételezhető azonossága a "b" épülettel,a "d"épülettel azonositható.-224.old.1552. "17 die (7emr magro Vincentio Muratori in rationem domus iuxta domum sartoriorum...fl.XXV." 128.jegy

TÓTH MELINDA: A sárvari vár épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

VINCE MESTER, építőmester

Johannes Italikus, pozsonyi lapicida belefolyhatott a sárvári építkezésekbe is, ugymint a lékai kútásásnál Vince mester és az itt dolgozó mesterek tanácsadója volt. 224.old. 119-121.jegy

TÓTH MELINDA: A sárvari var épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Vince mester, [épitén?]

„Óbudán Fehéregyháza építését vezette."

[Budaszentlőrinc.]

At. A Magyar Eskurial 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971, jún. 21.

VINCE MESTER, Magister Vincentius, építőmester

---- ----

Tevékenységét nem ismerjük Sárváron kivül, hacsak nem tekintjük azonosnak azzal a Vincentius lapicidával, aki 1553-ban Nádasdy Sztetisnyák kastélyaban 40 dénárt kap, /ez az összeg oly kicsi, hogy az azonositasban igen ovatosnak kell lennünk. 223.old. ~~kx~~ 108.jegy

TÓTH MELINDA: A sarvari var épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Ertesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Vinczellér Imre

Liszt Ferenc emlékére kiállítás nyílt meg vasárnap a Kalocsai Művelődési Központ kiállítótermében. Vinczellér Imre, Kalocsán élő fiatal festőművész, harminc nagyméretű olajképén jeleníti meg az érseki városhoz több szállal is kötődő zeneszerzőt. A tárlat október 28-ig tekinthető meg.

Magyar Nemzet 1986. IX. 29.

Vince mester

MDK

A Makray Márton és Gergely számtartótól megrendelt és 1522-ben festett vizaknai freskók.

29.o.

Radocsay Dénes: Magyarországi reneszánsz művészet.
Bp. 1959.

Vince asztalosmester

Kemény Lajos: A kassai képirócán. Művészet, 1909.

254 l.

MDK

Vince pálos fráter, szobrász és épitész

Pámer László S.J: Pálosaink a művészet terén. Katholikus Szemle. XXXI.k.6.f. 1917.jun. 502, 503, 511 l.

Vince

MDK

Nagyszebeni festő, neve 155o körül szerepel adólajsromban.

/irodalmi források emlitése 247.jegyzetben./

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.89.1.

~~Vxx~~

Vince MDK

A nagydisznódi oltárt festette 1525-ben

/Irodalom 435.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.145.l.

MDK

Vince köfaragó, /Vincentius lapicida/.

A budaszentlörinci Pálos-kongregáczió utolsó, valóban nagy formátumu épitömestere volt, kinek arcélét csak a helyszinen foganatositandó ásatások fogják kidomboritani. - Az óbudai Fehéregyháznak is fényes szentélyt emelt. /Rendtársai: Gyöngyösi és Eggerer révén értesülünk róla./ Már a renaissance teljes fényénél dolgozott. 1512-ben halt meg.

Horváth Henrik: Budai köfaragók és köfaragójelek. Bp.1935. 43.l.

Vince

V. 2. festő. 1525. festette a nagydisznódi szárnyasoltár képeit. Az oltár három részből áll. A közép~~kor~~ képen Krisztus keresztelése van ábrázolva Lucas Cranach modorában. Ezt a képet két ajtószárny fedi, mely kívülbelül szentek életéből vett jelenetekkel van díszítve. A szárnyasoltár szignálva és datálva volt. Működésének más erdélyi templomokban is nyoma van.

H 10"

E. G. II. 592 l

Kath. Jézus sz. neve
Prot. Ábel

CSÜTÖRT.

3

Kath. Genovéva sz.
Prot. Benjamin

Izr. 28. Sobebim bőjt

PÉNTEK

4

Kath. Titusz pk.
Prot. Leona

SZOMBAT

5

Kath. Teleszf. p. vt.
Prot. Simon

1

Izr. 1. Sebat S. Vaěra R. Kh.

Vince festő

vád

(d. j.) Elpusztitott mükincsek. Pásztortűz 1936, jun. 15. (Képekkel.)

Az ocnasibiului-i ref. templom falképeit 1522-ben egy Makray nevezetű hivatalnok ember készíttette Wyncencius festővel. Ennek a festőnek több szárnyasoltára maradt fenn, fal-

fordit

festmenyei köpül arvuban
Isak ez az eg volt is meretes
Ezeket a falképeket
1936-ban a vakolattal egyu
levettek.

Miemlékek Brozan

Vinczellér József, festőművész

Ötödik alkalommal szól a tudósítás a hajósi nyári képzőművészeti tábor eseményeiről, az ott folyó munkáról. – A kiállításon szerepel Vinczellér József, alig harminchor negyrenes olajfestménye. (említve).

Csoltói Gyula: Jegyzetek a hajósi képzőművészeti alkotótábor kiállításáról.

Petőfi Népe, 1983. febr. 8. 5. old.

VINCE MESTER, Magister Vincentius, épitőmester

Az 1552-es évben Sárvárott tartózkodott, Muratornak említik, Neve szerint lehet olasz is. Fizetése kb. havi 30-35 frt, kb. kétszerese más mesterekével szemben. Lehet, hogy állandó székhelye Bécs volt, mert többször más vette fel fizetését, servitorja Bernardo 223.old. 106.jegy

TÓTH MELINDA: A sárvári vár épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

VINCE MESTER, MAGISTER VINCENTIUS, épitőmester

biztosra vehetjük, hogy az 1552-es sárvári munkák effel
tiv irányitója Vince mester volt. A nála jelentősebb, 154
1546-ban már itt járt Johannes Italicusra vonatkozó uta
lás 1552-ben arra mutat, hogy a sárvári épitkezásekbe is
belefolyt. 224.old.119.és 93.jegy

TÓTH MELINDA: A sárvári vár épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970.
4.sz. Szombathely, 1972

MAGISTER VINCENTIUS, épitőmester ,Vince mester

Az 155[illegible]-es évben Sárvárott tartózkodott.Muratornak emlitik,Neve szerint lehet olasz isFizetése kb.havi 30-35 frt. kb.kétszerese más mesterekével szemben.Lehet, hogy állandó székhelye Bécs volt,mert többször más vette fel fizetését,servitorja Bernardo. ~~xxb.old.~~ 223.old 106.jegy.

TOTH MELINDA: A Sarvari var épitéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Ertesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Magister Vincentius, Vince mester, építőmester

Lásd: Vince mester címszó alatt is

TÓTH MELINDA: A sarvari vár építéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Vincencius mester

Sárváron dolgozó fudáló beosztottja volt
Bernát mester

Détshy Mihály recenziója H.Tokács Marianna: Nagyor-
országi kartályukx udvarházak és kastélyok /XVI-XVII.
század/ c. könyvéről. - Éptud,1971 /XIX/,4.sz.
475-479.l.

478.l.

Vinazer C. éremmintázó

Ezüst emlékérem. Előlapján Mária Terézia királyné mellképe. Hátlapján 1780 évszám. Veste: Wirt J. N. (:lel. ott:)

Weszerle József. Hátrahagyott érmeszeti táblái. 1873. C. XXVI. Tábla 6. 12.

VINCE MESTER

festette a vizaknai freskókat 1522-ben, amit Erdélyben Makray Márto és Gergely számtartók rendeltek. A freskok a dunai iskola hatását mutatják.

Radocsay Dénes: Magyarországi reneszánsz művészet Bp. 1959. TIT József A. szabadegyetemének előadásai

34.

Vince mester

kőfaragó és építén építette a budaszentlőrinci pálos templom szentélyét és oltárát 1510 körül, az Obuda teletti Fehérgyharak építését vezette, s építette Bajcson azt a kápolnát, melybe Kanizsai Dorottyát temették.

Zolnay László: Magyarország legnagyobb kolostorromja a budai hegyekben. - Budapest, 1971.5.sz.34-36. l.

MdK

Vince

Resurget c. bronz plakettje, 1931-ből.
(Irradiata plakett) Földig érő ruhában nő
magasba emeli a magy. koronát. Férfi zászlóval oskure
Lengyel István 1961 Szakmai Bemutató emeli kezét.
Legújabb kori Történeti Múzeum Évkönyve 1961-62

Bp. 1963.

129. l.

Vince, kőműves

Sopronban 150?-ban eladta házát Freininger Lőrincnek.
11.old

Mollay Károly: Sopron XIV.századi városképének vizsgálata A Fabricius-ház története/kb.50-1530-ig/.1.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XVIII.1964.Sopron

MDK

Vince festő, 1525.

Csaki,M: Baron Bruckenthalisches Museum in Hermannstadt. Führer durch die Gemäldegalerie. VI. Auflage Hermannstadt, 1909.

1219.sz

Vince, festő

(nem azonos a zsidvei oltár Vincé-jével)

1521 a nagysinki oltár
1525 a nagydisznódi oltár
1522 a vizaknai templom falfestményei.

259.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.

Kelemen Műv. 249-264.o.

Vince, szebeni festő

1508 zsidvei oltár.

259.o.

Entz Géza:Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.

KolemenEml. 249-264.o.

Vince L [ ], építén

L: Rajk Lónló

– Mesterisholák 29

Magyar
Építőművészet, Bp. 1983 83/5

Vimpác
(Sopron m)

Mohl Adolf:
Wimpassing.
Eisenstadt, 1896.

Itt van az a „csodá-
latos fa keresztt," melyet a
XVIII. században a
Dunából mentettek
ki s Bécsből
1784-ben került
Vimpácra. Mü-
vészi értéke kevés, szerzetesi
munkának látszik, pri-
mitiv, bizánci stílü.

Vimpači kolostor

Paur J. A vimpači
kolostor
Lopron - C.
lap - ?

Vimpáci (Wim-
passing) sk.
templom

l.
Thirfelsödemaintul

193. l.

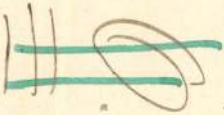

Fibinger Fülöp áll. tanító

VI:315.

Vimpaci templom

és kolostor

kepe repr.

Kiss Bibl. Kath. Magy

685. l.

Vinzahlek (Vyhnálek)

Franz

hegedűkészítő Nagyneben-
ben. 1895.

W. J. Schmidt tanítvá-
nya.

Lütgendorff

685. l.

Vince, aco

(Vincencius Alch)

1468.

Balthel 120. l.

SÓTI UJSÁGIRODA
SZABADKA
VI. ker. Kálmán utca 11

Tekintetes

EURÓPA könyvterjesztővállalat

BUDAPEST

V. Rothermere utca 12.

Vince, aranyozó

(Vincentius Aranyas)
a bácsi püspökség rénére beszeddt egyházi
fized lajstroma
1522.

Reizner
Szeged tört.
IV. k. 105. l.

45 Október

Vince asztalos

(Vicentius Arthal-
gyartho)

a kácsi püspökség
részére beszedett egy-
házi tized lajstro-
ma 1522.

Reizner
Szeged tört.

IV. k. 114. l.

45 Szeptember

Vince antalos

(Vincencius mensator)

Kassa 1473

1481. JORDESZ-SZŐNYEG, piros tükrébe
Ghiordes-Teppich, roter Spiegel mit M

1482. MOSZUL-SZŐNYEG, tükrében csürlő
muster. XIX. Jh. 206×118 cm.

1483. SAMARKAND-SZŐNYEG, lila alapo
Samarkand-Teppich, auf lila Fond dr

1484. KAZAK-SZŐNYEG, tükrében három
drei viereckige Felder. XIX. Jh. 230

1485. AUBUSSON-SZŐNYEG, tükrében bar
rózsák. Francia, Louis Philippe. — A
und Blumen, in der Bordüre Rosen. Fr

1486. AUBUSSON-SZŐNYEG, tükrében fe
virágok. Francia, Louis Philippe. —
weissem Fond, darin Blumenstrauss. I

1487. SIRÁSZ-SZŐNYEG, barna tükrében
braunen Spiegel weisse Medaillone. X

1488. KÉTOSZLOPOS JORDESZ-SZŐNYE
XIX. sz. — Ghiordesteppich mit zw
Blätter. XIX. Jh. 130×185 cm.

1489. SZENNÉ KILIM-SZŐNYEG, fehér

csszedő és táncoló gyermekalakokkal. A Fontainebleauban XIX. sz. — Gobelin, Gartenszene mit obstpflückende und einem Gobelin von Fragonard in Fontainebleau. XIX. Jh.

csillagos medaillonnal. XIX. sz. v. — Schiras-Teppich, E. XIX. Jh. 196×153 cm.

zöld medaillon. XIX. sz. — Kilim-Teppich, im weissen Jh. 160×106 cm.

szürke alapon virágokkal. XIX. sz. — Grosser inländer . Jh. 400×600 cm.

szó alakokkal, selyem. Modern, török. — Teppich mit en. Modern, türkisch. 218×154 cm.

m, tükrében fa, állatokkal és madarakkal. Modern, török. , Seide, mit Tierfiguren. Modern, türkisch. 188×123 cm.

somózással. — Teppich mit persischem Muster. Maschinen-

ZŐNYEG. Török, XIX. sz. v. — Tierteppich mit persischem 94×131 cm.

ök, XIX. sz. v. — Teppich mit persischer Zeichnung. cm.

Vince festő

nagyszőlősi Oltár
1521.

nagydisznódi
templom főoltára
1525

l.

Péter I. 132,
133. l.

Messenhauer

Mellig, kissé balta n
kála sötétgesztenyeszinü, s
ja álló, keskeny nyakken
vágott s kabátja egyeleji

Olajfestés,
Az 1848-

Vince festő

nagyszeben:

tatárlaki (1508)

nagysinki (1521)

nagydisznódi (1525)

oltárok

l.

Genthon Erdélymův

17. l.

18. l.

bservatorien, Bibliotheken, Archive, Ma
esellschaften«.

sgegeben werden, und zwar ist beabsichtigt,
nd den gesamten Text zu kürzen. Wir wollen
e der letzten Ausgabe auf nur einen Band
sich damit der Preis entsprechend ermäßigt.

Korrekturabschnitt aus dem letzten Jahrgang
hn durchzusehen und sobald wie möglich an

Neuaufbau der »Minerva« durch eine mög-
ich zu sein. Die »Minerva« hat während ihres
g des wissenschaftlichen Verkehrs in der Welt
nterstützung wohl in Anspruch nehmen darf.

UNG DER „MINERVA“

Vince festő

nagysinki Kristof-
kép
XVI. n.

l.

Csekonics Erzsébet grófnő

Erdély kultúrképe.
Bp. é. n. 191. l.
1939.

1903 XI. 11.

19 intézet vezetőben

~~Vidéki muzeumoknak és könyvtáraknak, megküldetik~~

„Magyarország és társországai az 1900. évi párisi világkiállitáson" cz. mű. = ~~19 db.~~ (544/903)

~~feldúsa~~ megküldetik

3

Vince

festō

Nagydisznódi templom
Szárnyasoltára
1525

Iml

Vincze festő

Festette a vizakna-
templom falképeit
Makray Márton és
Gergely diák vizak-
nai-számtartók
meghizásából 1522-
ben

Bal XV–XVI. mun.
II. 581. l

Vince

festő

XVI.

Nagysink,

nagydiszmód-

ú.

Szabómagyfest

63. l.

Vince festo

l.

Roth Siebelt

79. 136 - 154,

158. l.

zott volna ez a megállapitás. Most azon-
el olyan jelenségek, amelyek aggodalommal
zintén remélték az ország belső demokrati-
iden úgy fest, mintha nem volna semmi baj.
sznek a demokrácia gondolata mellett, na-
ítunk, biztató jelszavú zászlók alatt, a
ava bevonult a mindennapok szókincsébe.
vatkozhatunk. Lezajlott történelmünk legje-
orm, egymás után kerülnek biróság elé az
ink állandóan felhivják a figyelmet a

orongás, valami névtelen aggodalom lepi
A fasiszmus Európaszerte vereséget szen-
an itt kisértenek közöttünk. Még nem is má-
ndékba kapott szabadságtól és máris fél-
eredményeket. Az elmúlt napokban a magyar
cikk adott hangot ennek a szorongásnak.

Vincze
festő
a nagydisznódi ev. templom stárnyusoltár Eépe
1525.
Erod

Ormós Zsigmond:
Megnyitó beszéd.
Tört. és Rég. Eiksitő
1875. 122. l.

Vincencius

festö

l.

Balogh Erdélyiren

~~sieoni~~

I. 116, 123, 192, 214–216,

307, 308, 381. l.

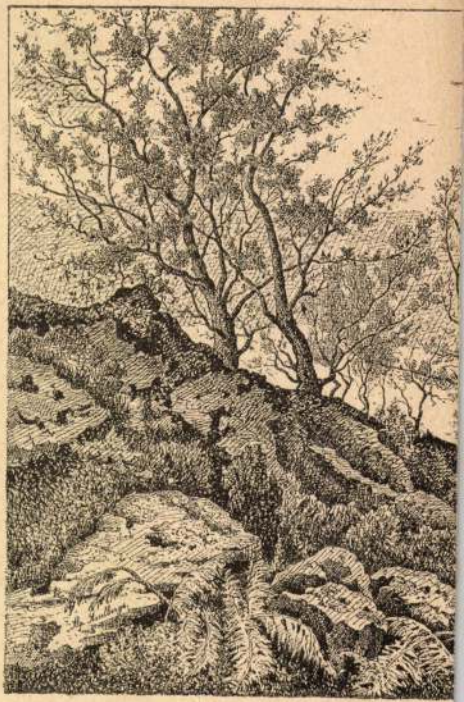

ASSELBERGS ALF. RÉSZ

Vincentius pictor

1521

Lásd okv.

Balogh Erdélyi ren

I. 214. l.
215. l.
216. l.

D			
23 -.20	-.20	-.20	
11h: 13			
23 1.-			
1.-	2.-	2.-	

Vincencius Cibiniensis

nebenifesto

l.

Balogh Erdélyi ren

I. 214. l.

OBERMÜLLER AD. REGG A SVÁJCZI ALPESEKBEN.

Vince

festö 1524

Magyarben

l.

Bielz Portrait

329. 4.

~~Marosgombási ásatás~~ VI. 168.

Vince festi

nagysinki és nagy-
disznódi olsárok
1521, 1525

wod

Hekler MM Tört

1021 l.

Gabona – örlö, Kelta VIII. 177

Vince festő

Tatárlaki (1508)

Nagysinki (1521)

Nagydisznódi (1525)

szárnyas oltárok művészi szempontból jelentéktelen mestere

rád

Ilekler Ung

64. l

~~87~~

F F F F F F F F

1 1 1 1 1 1 1 1

Ohtl

Vincze festő

nagyszebeni,
tatralaki, nagysinki
és nagydismódi ol-
tarai -

Erdő

—

Hekler Ung
83. l.

Delhaes I.

[gyermekét tartó

oltáron, az evangelium és a füstölő kö-
oltári szentség ~~van~~. Balról a [Madonna előtt
t kézzel; jobbról az Őrangyal vigyáz ket
épütt pedig a feszületre mutató angyal ~~áll~~
~~ki~~. Fölül, a megnyilt felhők között, a
okat, ~~áll~~ evangelistákat, ~~áll~~ egyházi a-
at és cherubokat lát~~unk~~ élükön a térdelő
Jánossal. A mennyei csoportból balról szent
ergely, mögöttük szent Terézia, Rozália
lés és Mózes, jobbról pedig szent Máté,
; ~~mögöttük szent~~ Ferencz, Kris-
ozsef a liliommal válik ki leginkább. A
ölül félkörben: DIE SIEBEN HEI. ZUFLUCH-
eszler Wien 1855 és fölül a két sarok-
.

cm.
(465-901)
~~(340-902-28)~~.

Vince
nagyzebeni fedő
l. Arch. Ért 1917

90. l.
95. l
96. l.

az ausztriai, a magyar s a cseh címerrel
áll s egyik lábát levágott török főre támas

Hogy az ötvös a serleg nehézkes
gazdag átlátszó és opák zománczozással is e
fesztonokat, csillagidomokat, álarczokat s
ékesítette a cuppa öblös részeit is, a hc
zászlókat, szekerczéket, puzdrákat, íjjakat,
pedig kerek paizsban hermelines herczegi l
Ausztria czímerét kétszer szemléljük. Mind
a fedélen is felfordítva láthatók; végre a
és félkörös fesztonok közé szörnyalakoka
művész, ki a zománczozás terén ügyes k
részek kezelésében, kivált pedig a serleg
közepes tehetségűnek bizonyult. A Pálffy
táblán, dr. Szendrei hadtörténelmi czikke

A serleghez érdekes történeti mo
István, Bethlen Gábor fogságába esvén, v
kénytelen fizetni. Tízezer forintot készpén
között a szóban forgó serleggel, fizette
ajándékba, a ki azt III. Ferdinándnak ajáne
végre Pálffy Pálnak visszaadta a serleget.
lyéjét képezi a nagybecsű ötvösmű.

BURGI KATALINNAL Kassán 1626-ban tartott
z apródoké ezüstből, kevesebb drágakővel
fejedelemé pedig aranyból való volt. Ennek
yi azonban tény, hogy alapszerkezetükben
ellékes részleteiben eltérő több ilyen násfát
kiállításon is láttunk. Az első az imént leírt
otta ki, a másodikat, a mely valószínűleg
írja, a harmadik pedig gróf ZICHY JÁNOS-né
onított aranypéldány gróf ZICHY ANTALÉ,
ENŐ s a Nemzeti Múzeum bír.
képét mellékelve adjuk az LIV. sz. táblán.
ényéből került a kiállításra (6. sz.) s köz-
János fővételét ábrázolja. A násfa teste
domokból van kiképezve; drágakövekkel
án egy-egy római ruházatú poroszló áll,
között keresztelő Szent János teste fekszik,
zve, melyet a násfa középső részén ábrázolt
attal kifelé visz. A gazdagon zománczozott
ngyszem csüng.
át képező második násfa (10. sz.) a XVI.
il fogva az egykorú német cartoucheokra
ıkának, de a német renaissance-ízlés befo-

Vince, festō

(Vincenzo)

Vizarna 1522.

1.

Pálrenmagy

15. l.

Tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

'00. — 17563 Cilcer és Társa, Budapest.

Vince pálos atya

l. Flor Pp

28-l-

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Vince pálos szeretes
szobrász

l.

Tanulmányok Bp
multjából. III.
149. l.
151. l.

~~Czutak Vilmos VI.174~~

Vince

városi közjegyző

XVI. n.

l.

Saly László dr.

Az egyetemi templom.

Bp. 1926. 20. l.

30, 31. l.

Vince ?

Kőfaragó

(Vicenz v. Pressburg)

A bécs kent István

dómon (?) dolgozott a XII.

században.

Mesterjegye repr.

Aus dem Genossen-

chafts-Archive der

Baumeister und Stein-

metze in Wien.

Wien e.n. IX. tábla

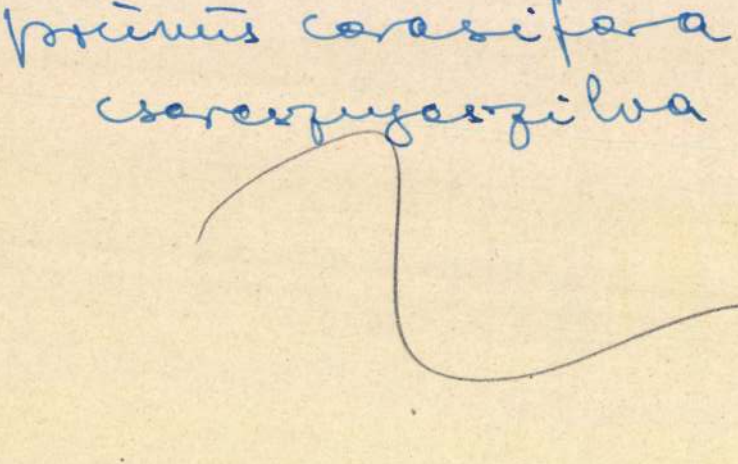

Vince frater

pálos szobrán

XVI. 20

1

Bártfai Szabó László:

Óbuda egyháza in-

tézmenyei a

középkorban.

Bp. 1935. 20. l.

Részt vett az óbudai

Fehéregyháza közelében

épült pálos templom

dezitésében

Vince, (pálos) kőfaragó

(frater Vincentius lapicida)

1510 Eötvös.

Fenti epitette a buda szentlőrinci pálos templomban szen ♀

Bal. XV-XVI. mint

II. 549. l.

♀ tétjét, az óbudai Fehéregyházat és a bajci sírkápolnát

Gornia.

Vince pálos testvér

XVI. 24.

1.

Budapest Rejtegei

XIII. 180. l.

Vince. kőfarágó

(Vincentius Lapicida)

Szeged 1522

Reizner

Szeged tört.

IV. k. 106. l.

15 November

Vince

kőfaragó

l. Házi Sopron tört

II. r. 5. k.

1526. 28. l.

m kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium számvevősége

.....szám.

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula úrnak,

Budapest
IX. Högyes Endre utca 10

Hivatalból.

Vince

kőmüves

1498—1523

l.

Házi

Sopron Fort.

II. r. 5. k.

igen sok

adat.

464. l.

MÉNY.

Pál.

LD.

lonból.

lni iparművészetüket, annak legfényesebb

ezidén kiállítottak, tagadhatatlanul remek
munkák özönében szinte elvesztek. A s
izében modern genre-rel szerepelt, mely
és melynek alkotásait egyebütt elhelyezn
a környezettel harmoniába hozni lehetet
dulatok jellemzik e szobrokat mind, itt-o
azonban kevés változatosságot nyujtanak
után sokat igérően elnevezett s többé-kev

A hatáshajhászás, melynek bizonyos
művein rendesen meglátszik, a művész
lenné teszi a mű közvetetlenséggel való
mint inkább a számító ész játszott döntő
világunkat s bármily ügyességgel is leg
alkotás. Sok művész szerepel a párisi S
lyában kiállított nagyszabású műveinél
korló alkotásai vannak a kisebb műtár
décoratifs vagy Objets d'Art gyűjtő név
ipar egész körét.

Francziaországban a művészet és mű
s szüntelen egymásra való hatásának kö
fogva fővárosa, Páris, művészet dolgáb
míg nálunk a művészek zöme méltóság
leereszkedjék, Franciaországban nincs m
hozzájárulni nem igyekeznék. Angliában
jellegűvé tevén iparművészetüket; Pári
műipar így első sorban plasztikai hatás

Vince mester

irőd

Mysk Ernő

22. l.

Sarata-Monteoru őskori lelőhely

VIII. 172

Vince

pálos rrobrász

XV. sz.

l.

Kisbán Emil: A magyar Pálosrend története. I. k. Bp. 1938. 139. l.

Az Eggerer citátumot l. u. o. 24. l.

edény, mely alabástromból v. cserépből készült.

A la bonne heure (fr. a la bon őr), épen jókor.

A la carte (fr. a la kart), étlap szerinti étkezés.

Alacoque (-kok), *Margit, szent* (1645—1690). Apáca ; paray-le-monial Zárdában. Jézus szent Szíve tiszteletének apostola. Ünnepe okt. 17.

Alacsony-Tátra, 2045 m. magas hg. a *Vág* és a *Garam* között. L. csorgásának csúcsa a *Gölnicbe*, fontos vízválasztója a *Kárpát*-nagy.

Aladár, Attila és Kelemilda fia. A. és Csaba mondai hercegen valószínűleg az avarok és frankok küzdelmének emlékét kell keresnünk. A. neve az Attila fiai ellen feltámadt *Ardarich* gepida király nevét említi meg.

Aladin (arab), eredetileg Alá-ed-din). Az Ezeregy-éjszaka hőse, kinek minden megvilágító, csodálatos fényű lámpása volt.

Alag. Nk. É.-É.-S.-K. m., L. 2265 M. Modern lóversenypálya 1890 óta.

Alagcsövezés = talajcsövezés. (L. o.)

Alagút. Közlekedésre szolgáló mélyvájtmény, mely utaknak, vasútaknak, csatornáknak a föld tetszine alatti vezetésére szolgál. Már az ókorban is létesítettek A.-okat, melyeket ozomban vasúval és kalapácsokkal, tehát ürmi emberi energiával készítettek. A puskapor felfedezése és annak szétlövedezésre való felhasználása nagyot lendített az A.-ok építése terén. Az első vasúti A.-at *Stephenson Robert* építette 1826—30. között a *liverpool—manchesteri* vonalon. A dinamit és a fúrógépek bevezetése idő és költség szempontjából

ra

(Wes-
erseti
lep a
alog-
s nor-
gszol-
ága as
melle.
.
Kömni
nolyk-
Pálysz
illetőt
ly. n.
része.
-l +...
e ala-
s ; fo-
foké.
et tet-
k ese-
mplex
gyok
lelnét
mosni
nlő a
o) . . .
összes
annak

pillérre, az A. tengelyének irányére, vonalvezetésére alkalmas közlekedő utat teremtenek. Az alagútnak sokszor nemcsak a belső viszonyoktól s főkép a kőzet keménységétől függ. A falazat mértéke a hegynyomások szabják meg, sőt az is előfordul, hogy a nyomások ellen s nyílt A.-ak építésére szorítkozik. Vízalatti A.-ak létesítésére a nyomással való építési módszert alkalmazzák, melynek nyomással munkának alsó vízszínétől kell tartani, sűrített levegő nyomásával nyomják vissza a beforó vizet, úgy hogy a falazás és a kiemelés teljesen szárazon történt.

Alai. Ázsiai láncheg.-sv. (6000 m), Pamirtól É.-ra.

Alajos, *szent* (1568—1591). A Gonzaga görök családunak tagja. Ifj. Fülöp spanyol király udvarában apród volt. Majd belépett a jézustársaságba, hol minden tudományból megkitünt. Ünnepe jún. 21.

Alakú jog, másképen *eljárási jog*. Azoknak a szabályoknak összessége, melyek által az állam a magánjogrend megvalósításával közreműködik. E közreműködés közvetlen célja az érdekeltek rendszerint a jogok érvényesítése, biztosítása, a jogállapot megváltoztatása lehet. Az e célokat megállapító elvont szabályok a polgári törvénykezési jog ; konkrét esetekre vonatkozó, pedig meghatározásuk és végrehajtásukra különböztetnek meg. (L. *Polg. törvénykezési jog.*) Az elvont tárgyat képező

VINCE kőfaragó

Bajcs klastrom épitője

HERVAY F. Levente: Szerzeteshízak a közókori Baranyában. = Baranya, 1991. 1/2.sz.
47.p.

DAP 1975/1978 I. 2-5.
Györffy 1963. I. 276.

Vince Ferkó

damosi (Kalotaszeg)
faragó földmíves

Egy himes járomja
meg 1904-ben
kérült

repr.

Malmagyarnyelv I.

195, 196. l.

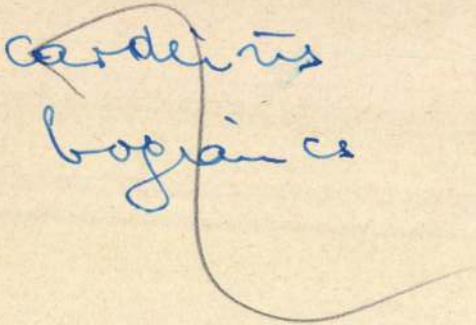

cardeiñs
bogiáncs

Vince

pálos szebrész

a budai pálos kolostorban 1512-ben

wöll

Haeufler 1854

III. 22. l.

ény

Weisel értesítem a Műemlékek
ntelt Tagjait, hogy Dr. Czobor
ár folyó hó 23-ikán délután
nderült.
t oly ~~hozzáadainal~~ felkérenél közlöm
kkal, hogy a ma délután

Vince

pálos szobrász

1572

l

Egyházm. Lap

1883. 99. l.

237. l.

Budapest adv. XI/27

Igen tisztelt Titkár úr!

Lux kálmán Kolozsvárról, Bagi Gyula pedig V. Hunyadról vinnaédkeztek – Úti számláikat van szerencsém további szi-
[illegible] beküldni

M.D.K.

Vince, kassai asztalos

1473-ban a Bács megyei Szentiván ból származó Demeter festő (1473-1489) polgárjog-kérelmének jótállója.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai

Akadémiai Kiadó, Bp.1967

59. old.

MDK

Vince festő 1525

Roth V.dr.: A szássebesi oltár

Archiv des vereines ziebenburgische Landeskunde.1903.

Vince foto

l.

Korrespondenzblatt

1896. 46. l.

Publié par le bureau de la presse
de l'exposition millénaire hongroise

1.–116. ll., 2 tabl.

Budapest
1896
Soc. anon. d'imprimerie

Vince festo

1521
1525

laid
2

Korrespondenzblatt

1904. 130. f. —
134. f. 135 f. — 141. f

U. O. 1896. 46. f.

U. O. 1905. 158. f.
laid ohne.

Vegyes

Gindely

Antal

Bethlen Gábor és udvara

„l. Magyar történeti életrajzok" alatt

Vince festő
nagyszebeni
1525. festette a nagy-
disznódi templom szár-
nyasoltárát.

vrod
Roth nagy Forsch

vrod
Roth, Dr Victor = Der
Hermannstädter Maler
Vincencius. Korrespon-
denzblatt des Vereins
für sieb. Landeskunde
1914. 117. l.

éldányban mellékelt „Szabályzatminták
íra" cz. tervezetet azon tisztelettel
megküldeni, hogy azt áttanulmányoz-
vel, megjegyzéseivel „in margina"
lehetőleg 3 héten belül visszajuttat

Bács-Bodrog vármegye VI. 226, 227

Vincefesto

Laid oku

Roth, Victor: Der
Hermannstädter
Maler Vincencius.
Korrespondenzblatt
1914. 117-119.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Vince kőfaragó és építés (1512 u.)
(A budai palosok és a fehérsegházi szentély, Kanizsai D. bajcsi siskápolnája)

Zákonyi Pn. A Buda puelletti Rt. Lőrinc
pálos kolostor története
Kaiadok, 1911.
764-801. (774. l.)

Vince pálos pobrár (1512.)

Zákonyi tn. Buda mellett pl. Lőrinc kolostor

Záradok 1911. 513-530 l
586-606 l.

Vince pálos építéa
(Manizsai Dor. pirkápolnája)

Zákonyi Ant. A Buda mellétei kt Lőrinc
pálos kolostor története
Karádok, 1911
774. l.

Vincze

fálos szerzetes

keszítette a budai-szent-

Lőrinc kolostor templo-

mának szentélyet

XIV. század

Jajmegszent 22. l.

Vincencius mester MDK

A vizaknai festmények 1522-i felirata szerint a két kép megrendelője Makray Márton és Gergely vizaknai számtartók.
Képek jellemzése.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.82.l.

Vincc festő

1521 -

laisd okv

Rotherdszárny

165 – 167 l.

168. l.

nagysinki és
nagy diszmódi
oltár

Stuttgart
Ebner u. Seubert
1879

Vince

iglói harangöntő

valószínűleg Gaál Konrád híres iglói harangöntő családjána leszármazottja. Az 1450-es években működött Iglón

erőd

Pajdussák Máté

Szepesvármegye középkori érlöntvényei és azok mesterei. A Szepesmegyei Tört. Társ. Évkönyve. XII. évf. Kölcse 1909. 71. l.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Vince

steinmetz

1515 Sopron

Lásd

Hári Jenő dr. vitéz:

Sopron n. kir. város
története, I. r. 6. köt.
Sopron, 1928. 319. l.
320. l.

Fenti nevét az
idézett oldalon (329)
nem találtam!
Megtaláltam a 319.
lapon!

A KIÁLLÍTÁS.

Vince, páncélgyártó

(Panzermacher Vicentz)

1450
1454

l.

Kovmagyrsidó

IV. k. 394. l.

fenti keresztény

Egyesült
nyozta, ar
határozha
nyomon l
szolgáló n
mányozta
a B-vitar
H. C. Sh
korlati je
mann La
ezenkívül
csoportjai
A vitam
Rockefell
ben a wa
tani, külö
Brands
külföldön
a hazai
a figyelm
mokat is

kísérletezések közvetlen megfigyelése céljából Washingtonban töltötte. Március végén a Harvard-egyetemet látogatta meg és április 14-én, mint a budapesti műegyetem közgazdaságtudományi szemináriumának képviselője, Philadelphiában az American Academy of Political and Social Sciences rendezésében „Foreign Loans in Central Europe" címen előadást tartott, amely ennek az akadémiának folyóiratában is megjelent (1934 július). Májusban és júniusban Princetonban Frank D. Graham professzor vezetése alatt folytatta a nemzetközi kiegyenlítődési mechanizmusra vonatkozó elméletek tanulmányozását. Júliusban a newyorki Federal Reserve Bankban bevégezte anyaggyüjtését, majd augusztusban a chicagói és minneapolisi egyetemeket látogatta meg, ahol több professzorral és szakemberrel folytatott kutatásaival kapcsolatos megbeszéléseket. Itt, valamint Detroitban és Pittsburgban megtekintette a nevezetesebb ipartelepeket is. A szeptember hónapot ismét Washingtonban töltötte, ahol befejezte a Rockefeller-alap jelzett kutatóbizottsága számára a nemzetközi tőkemozgalmakról készült memorandumát. Kutatásairól és megfigyeléseiről időközönkint beszámolt a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszter úrnak, ezenkívül kutatásainak eredménye alapján két tanulmánya jelent meg a londoni The Nineteenth Century and After, illetve a hágai Haagsch Maandblad szakfolyóiratokban „Mr. Roosevelt's Dilemma" és „Wederopbouw

Vince, szobrász (kőfaragó) pálos szerzetes

a szentlőrinci monostor templomának szentélyét épitette.

Rupp Jakab. Buda-Pest és környékének helyrajzi tört. Pest, 1868. 204. l.

Remete Szent Pál sírja márvanyból faragva u. o. Dénes pálos szerzetes műve volt. lásd ott.

ttöskereszt, — 15. — 14.

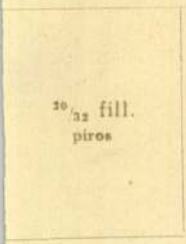

ionálló kettőskereszt, — 15.

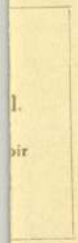

Vincentius festo

erdeli XV st?

ind

Roth. 119. l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Vince képíró

11. Vince képíró (Vicens Moler). Szintén a fiatalok közé tartozik, mert nevét csak az 1500. év körüli lajstromban találtam meg. Műveiről hallgatnak (i. m. 270. l.).

Lyka Károly:
Adatok az erdélyi képírás történetéhez. Művészet
1911. 392. l.

Kama, SZ M. 3934

Vincentius

festo 1525

wodalmahoz:

Reissenberger L. Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen. II. S. Wien MDCCCLXXXVII. 20. l.

Vince festő

Tudtommal eddig az irodalomba még nem lett méltatva a nagy disznódi szárnyas oltárkép, mely mindenesetre már azért is érdekes, mert olvashatjuk rajta mesterének nevét és kebetkezése évét. Az oltárkép harmrészből áll. A középsőn a főhelyen Christus keresztelése van ábrázolva Lucas Kranach modorában. Ezen képet két ajtó fedi, mely kívül belől díszítvék. Belől látjuk szent Anselt, ez Martin Schöngauer ismeretes mat szetét juttatja eszünkbe. Szent Severust (?); remete szent Pál; tolentinoi szent Miklóst. Kívül ábrázolvák keresztelő szent János szüktése; ugyanannak lefejezése, evangelista szent János Patmoson; s az ő martyrium. Az oltár szárnyain szent Alajos; szent József; ~~E~~ József a kutban (??) szent bibornok. Az oltárképnek, fölfelé szélesedve kanyaruló, alsó lapján kleneteket látunk szent Severus életéből; a bal sarokban fölül találjuk a fölirást:

D. O. M. DIVO Q. SEVERO.
ĒPO. RAVANĒSI. 1525.
VINCĒC, PINXIT.

Az oltárképet fölül félkör alakú tábla koronázza. Ezen egy haldoklót látunk gyertyával kezében; ágya fejénél szent Mihály áll a mérleggel.

Pulszky Kárly. Ipar művészeti jegyzetek. Arch. Ert 1879. 273 l

Vincens Moler

270.l

Vincze

Pesti 1525

lásd

Wchw 70 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Vincze feito

Heltau 1525
Oltarkap

irod

Korrespblatt
1896. 46 l.

Ugyanez festette a
Gross Schenk i oltár
képet is.

Lásd Korrespon
denzblatt 1897
ics 2. szám

Vincze

Pastó

Nagydesmód 1525.

wod

W 275. l.

Vincre Jerti

Die Predella des alten Heltauer Altars. E. kein Blatt Emil Sigerus erzbekrört a Eör. Erzg.: Reissenberger gibt an — Siebenb. Deutsches Wochenblatt 1873. — dass auf der Predella der Name des Malers Vinzentius stehe. ich habe diesen nicht finden können. Hervorragender Künstler war übrigens der Maler der Predella keineswegs.

Ered

Korrespondenzblatt

1905. 158. l.

alá. Minthogy a rendezés
Jr életrajza még hiányzik,
zt a mellékelt kérdő-ív és
lexikon teljessége érde-
ıtni sziveskedjék.
y az életrajz néhány napon
előre is hálás köszöne-

Kiváló tisztelettel

AR KÉPZŐMŰVÉSZEK LEXIKONA
SZERKESZTŐSÉGE.

előfizetési kötelezettséggel nem jár.

ország centrumának és Erdélynek kapcsolatairól semmit sem tudni. Ami a Felvidék felé való igazodást illeti, a medgyesi oltárral kapcsolatban még lehet beszélni a két kultúrterület festészetének összefüggéseiről. A XVI. századi emlékeknek azonban már nincs közük a Felvidékhez. Ez a különös, zárt csoport a maga erejéből alakult ki, bár a nemzetközi gotikus stilus formanyelvének halvány viszfénye végigkisérte útján.

A megmaradt emlékanyag az erdélyi művészet körén belül rendkivüli erővel utal egymásra. Az erdélyi iskola valóban művészeti iskola a szó legszorosabb értelmében : összefüggései oly nyilvánvalóak, hogy az oltárok mesterei között minden esetben műhelybeli kapcsolatot tételezhetünk fel. Az egyetlen mesternév, amely e korból és vidékről napjainkra maradt *Vince* (Vincenius) festőé, aki több művén megjelölte magát, igy a tatárlaki (1508), nagysinki (1521) és nagydisznódi (1525) oltáron. Vince mester Roth Viktor szerint[1] nagyszebeni származású volt. Annyi bizonyos, hogy nem ő volt az egyetlen erdélyi festő, aki ebben az időben működött, sőt nem is a legjelentékenyebb. A legkvalitásosabb oltárokon, pl. a csikszentlélekin vagy a segesvárin nem található mesternév s feltehető, hogy Vince mester műhelybeli társa vagy segédje volt annak a festőnek, aki az emlitett jobb oltárokat készitette.

Nem lenne értelme annak, ha rendre felsorolnók valamennyi erdélyi oltárt, mert egy közülük éppannyit mond, mint a másik vagy valamennyi együttvéve. Csak a fontosabb emlékekre terjeszkedünk ki. Akit az apró részletek érdekelnek, olvassa el Roth Viktor könyvét,[2] illetve a zavaros beosztású, lépten-nyomon a német kapcsolatokat hajánál fogva előrángató könyv elolvasása helyett nézze át annak képanyagát. A sort a *tóbiási oltár* nyitja meg, Vince mester időrendben első műve, mely méretre és kvalitásra nézve egyaránt igen szerény alkotás. Nem sokkal utána következik az 1510-ből való *csikszentléleki oltár* (Budapest, Nemzeti Múzeum). Ez utóbbi festett szárnyasoltár, melyet bizonyos Czakó nevű nemesember fiai emeltettek, több szempontból érdemel figyelmet. Nemcsak donátorairól tudni, hogy magyarok voltak, hanem festője is elárulja helyi származását. A Sz. Ferenc stigmatizációját ábrázoló szárnyképen pl. a háttérbe tipikus, félreismerhetetlen erdélyi erődtemplomot festett, jeléül annak, hogy szűkebb hazájának épitészeti jelleg-

[1] Erdélyi oltárok. Archaeologiai Értesitő, új folyam, XXXVII. kötet, Bp. 1917, 95. l.

[2] Siebenbürgische Altäre. Strassburg, 1916.

zetességei megragadták figyelmét. Az oltár középképe a Szentlélek eljövetelét ábrázolja, szárnyainak belsején Sz. Ferenc stigmatizációjának jelenetén kivül hármasával álló szentek, a külsőkön a passió jelenetei láthatók. Kerekarcú, különös tipusai az első pillanatban feltűnnek. A kompozició hasonlótárgyú német képekre emlékeztet a kivitel módja azonban sajátosan egyéni. A festő nem dolgozik tömegekkel, csak vonalakkal. A tér éreztetése egyáltalán nem játszik szerepet. Figuráit szeszélyesen kanyargó, késögotikus vonalak alakitják, a rajzos elem rendkivül túlsulyba jut a képen. A vonallal körülfogott formákat egyenletes és éles szinekkel tölti ki. Ezzel a technikával éri el különös, dekorativ hatását, melynek legfeltünőbb ismertetőjele az átmenetek teljes hiánya. (101. kép)

Roth Viktor[1] a csikszentléleki oltárt vándor német mesterlegény munkájának tartotta, pedig elképzelhetetlen nagyobb távolság, mint ami ezt a már-már népművészeti jellegű alkotást a gotikus stilus keretein belül a német művészettől elválasztja. Nincsenek rokonai sehol a külföldön, egyedül Erdélyben találhatók hasonló emlékek, a székelyek és az erdélyi szászok lakta területeken.

Legközelebbi rokona *a segesvári Sz. Márton-oltár* (102. kép), mely a helybeli domokosok templomából a segesvári Városi Múzeumba került. Dekorativ-lineáris stilusával rendkivül közel áll a csikszentlélekihez, bár több köze van a külföldhöz : itt-ott figuráiban és tájképeiben Cranachra emlékeztet. Szorosan hozzájuk tartozik a szárnyképein Sz. Orsolya legendáját ábrázoló *benei oltár* (1513), a képekben gazdag de jelentéktelen *berethalmi oltár* (1515), a *bogácsi* (1518) és a *szászsebesi oltár* (1516—1523 között) s végül Vince mester késői művei, a *nagysinki* (1521) és a *nagydisznódi oltár* (1525). Az emlitett művek eredeti helyükön állanak a legutolsó kivételével, melynek oromdisze és predellája a nagyszebeni Bruckenthal Múzeumba került, a többi része külföldön lappang. Valamemyi egyazon művészi szándék terméke s bár tizenhét év mult el az első, 1508-ból való s az utolsó között, semmiféle fejlődés nyoma nem látszik a sorozaton. A csikszentléleki oltárról mondottak valamennyire érvényesek : a jellegzetes, átmenet nélkül nyers szinekkel festett, sikszerű vonalas és dekorativ erdélyi helyi művészet termékei. Hozzátehetjük még, hogy növényi (leveles vagy indás) ornamentikával di-

[1] Erdély szárnyasoltárai. Magyarország műemlékei. III. kötet, Bp. 1913, 156—157 l.

szitett domború aranyhátterük szerint is egységes csoportot alkotnak s élesen különböznek a javarészt poncolt aranyhátterű felvidéki képtáblaktól.

Az utolsó emlékek, melyek közé az almakeréki, csiksomlyói és csikménasági oltárok tartoznak, sokat veszitenek jellegzetességükből. Az *almakeréki oltár*[1] orosz ikonokra emlékeztető végletekig merev formarendszerével megdöbbentő példája a provincializmusnak. Hasonlóan sivár, száraz mű a *csiksomlyói oltár*[2] (középképe a Nemzeti Múzeumban, szárnyképei a Szépművészeti Múzeumban), amelyet kissé felületes szemlélő könnyen keltezne a XV. század közepére, noha 1520 előtt nem készülhetett. Végül a *csikménasági oltár*[3] 1543, Budapest, Nemzeti Múzeum), szárnyképei Dürer-metszetek után készültek, de az erdélyi jellegzetesség, — amely a fejlődés késői szakában már alig egyéb tehetetlen vidékiességnél — itt-ott még kiütközik belőle különösen ami a tipusokat illeti.

[1] Repr : Roth : Siebenbürgische Altäre, Strassburg, 1916, I—IV. tábla.
[2] Egy szárnyképét reprodukálja : Fenyő-Genthon : Régi magyar képek a Szépművészeti Múzeumban. Magyar Művészet, IV. évf. Bp. 1928, 84 l.
[3] Repr. Roth. id. mű, LXV. tábla.

Price master

Vince kőfaragó
pálos szerzetes
Budán

irod
z

Jankovich cikke a
Tudományos Gyűjteményben.

Petrik Albert:
A pálosok építőművészeti
emlékei Budapesten
Építő Ipar 1912.
489. l.

Vince pálos szerzetes
szobrán

wód
z

Abonyi Ernő:
Hogyan pusztult el
a magyar pálosrend
budavidéki nagyszerű
temploma és kolostora?
Magyarság

1943. szept. 19.

Fr.Vince pálos épitész

Páner László S.J: Pálosaink a művészet terén. Katholikus Szemle. XXXI.k.6.f. 1917.jun. 503 l.

VINCE 1. szobrász, pálos-szerzetes, a XVI. sz. elején élt a Buda melletti Szent Lőrinc pálos-kolostorban. V. építette a szentlőrinci pálos-templom, valamint a fejéregyházi templom fényes szentélyét, Kanizsai Dorottya bajesi sírkápolnáját s ezeken kívül a rend más kolostoraiban is sokat dolgozott.

K-Gy II. 5721

KEDD

1

Kath. Újév
Prot. Újév

Izr. 26. Tebeth 5695.

SZERDA

2

Vince

Kobrai 1512

welcher den Chor zu St. Lörincz,
die Kathedrale zu Stuhlweissenburg und die Benediktinerkapelle zu Bajcsa schmückte.

Kert. Ung. 106. l.

Ezüst gyűrű, római VII. 140

Vince

pálos 1572

Buda

wod

Ovárl. 57 l.

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

Vinere

Pálos Vincés
Nobriz

Mod XVI mad
cleje

°D 102 l -

Vincze

wobrán

pałos nerveta

XVI stairad elegan

halt mej

mod

Eber

Vince szerzetes
Kőfaragó
XVI sz
Buda, szenslovic

wod

Om III 90 l.

..... *mühely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Vincre

budai pàlos szobrány

mod

Fos 632

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Vincre

pálos szolv.
1572

Szód

Schedel

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

Vincze pálosatya

szobrász

1572-ben a budaszentlőrinczi kolostorban a szentély, sekrestye és ülésterem épül ugra, fenti vezetése alatt. Vince egész szobrász iskolát nevelt Budaszentlőrincen.

Horváth Henrik dr.:

A Kőrejkori Pest Budának helyszínen maradt emlékei. Magyar Művészet

1932. 3 ii. l.

tisztelettel kérjük,
elismerést szerezni
váltásával támogatni
egy ily kőrajz soroza
haladja a jelen, ált

Vincze pálos szobran

XVI szarád elején
élt a Buda melletti szent körmu
pálos kolostorban. Ő építette szent
körincze az új szentélyt. Dolgozott
mas kolostorokban is, így Fejéregy-
haron is egy nép és fényes szentélyt
építtetett, Bajcson pedig ő épi-
tette a templom melle azt a
csod

Zákonyi. 597. 774

Kápolnát, melyet Pereinyi Imre
nádor özvegye, Kanvisai Dorottyak
magának sírhelyül emeltetett.
Ezeken kívül még sok mást is
épitett a rend egyéb kolostoraiban.

csod

Gyöngyösi LXXX.

csod

Eggerer 280.

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Vince palos-
worpeter
3

Frater Vince

Opsten

Lund

Muvenet 912 202

15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					

Vince frater XV. sz

irodalmához

Ipolyi Arnold. A beszterczebányai egyhati műemlések története és helyreállítása.
Budapest, 1878. 77 l.

Vincze

zobrazi

pálos szerzetes.) A hagyomány

1512 (szerint ő kiszítette Dénes-

del a szt Lőrinczi, fehér egy-

házi egyházak szentéjei-

nek díszítését)

wod

Egyházmüvészeti Lap

1883. 99. f. 237. l.

Vince barat

Frater Vincentius.

Szobrász.

A budai sz lőrinci monostor palos szerzetese. A monostor szobor díszit. nájeit sirrovatalait kézitette. Élt 1512 körül.

Ipolyi. A. Középkori magyar szobrászat Magyarországon. Pest. 1863. 75. l.

Nagy Iván. Magyarországi képfaragó-vészek a legrégibb időktől 1850 ig. Száradott 1874 évf 204 l.

Küldetik a győri kir. adóhivatalhoz
4886 1904 JUN. 25
1904

Vince, pálos atya

4, 6

MAGYAR MUVESZET

1932. 311

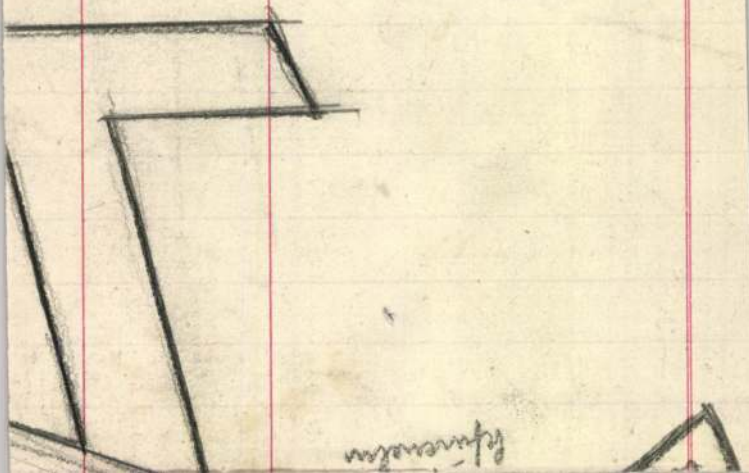

Vnicze szobrász

Pálos rendű szerzetes; a XVI. szá-
zad elején halt meg.
(V. F. Vicentius Lapicida, qui
Sanctuarium in S. Laurentia,
Albensem item Ecclesiam, &
Lararium OO. SS. Bayeh, ate
& ingenio illustrasse dicitur."
Orosz. Synopsis annalium Ordini
S. Pauli, Sopron, 1747. 93. 1. 104 l.
és Arch. Ért. 1898. 214. l.

Vincze

pálos szerzetes,
XVI sz. kéjfarego

IROD.

Tarczai. 55-4

(Vincentius lapicida)

A XVI század elején V. F. (—) a Szent Kö-rincz templomának kentéjét (Budán) művészieren és lele-mérgesen díszítette

mod.

DelB 90. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi min

Vince

Athenaeum 1911. 313, 391

– 1912. 207

Cserepek, öskori VII. 193

FRÁTER VINCÉRŐL egy Sz. Pál Remete-rendbeli szerzetes kőfaragóról és szobrászról tesz említést a Tud. Gyűjt. 1827-ik évfolyamának „J**“ jegyű cikkírója A második füzetben a 48—50. lapokon így ír: „Vizsgáltam figyelemmel noha még gyermeklétemben budai határban Szent Pálhegye alatt volt Magyar Eskuriálnak Károly és Nagy Lajos királyoktól helyeztetett klastromnak akkoron még emberi magasságban fennálló omladékait, csudáltam kőfaragó Frater Vince mesterséges műveit, megszámlálhattam ezen valaha igen kies templomnak hat és hat, két rendben félig kiemelkedő oszlopait, hét oltároknak épen maradt asztalait láttam veres, fekete, fehér, kék márvány sírköveket, mind gótus, mind római betükkel jegyzett írásokat olvastam, különféle címereknek ékes kifaragását csudáltam, de mindezeknek már a mult ősszel annyira ment pusztítások s enyészetek, hogy a kies templomnak a helyére sem akadhattam“. Jegyzetben a következők olvashatók:

„Fráter Vince híres kőfaragó mester . . . készítette ezen ékes templomnak nagy mesterséggel készült szanktuáriumát, ő ékesítette fel tűz által megromlott fehérvári nagy templomot, ő helyrehozta a nagyváradi és bácsi kies templomoknak az idő mostohasága által megrongált kifaragásait.“

—415 SZUCHY EMIL

Művészet
1911. 313 l.

Radolfék nem faragnak, de nem is voltak elejétől magyarok. Mert a magyar pásztor java használati tárgyát megkészíti maga: tükrösét, sótartóját, botját, gyufatartóját, óraláncát, asszonynak mosópálcikát, konyhaeszközöket, a gyereknek játékot, kutyának koloncot, a birkajelzőt és erről mindről sok adat és tenger kép tanuskodik a könyv során.

Ez az apróság jellemzi Malonyay adomázó kedvét és jellemzi könyvét is. Meglátogatott néhány grófi és apátsági majort, összemelegedett a híres Tüttő és Radolf juhászdinasztiákkal, benézett a fenéki Festetich-ménes istállóiba, hol a telivérek külföldi ménesmesterek keze alatt vannak, a félvéreket Lóki István uram csikós-számadó gondozza öreg bojtárral, meg a „monyasos"-sal; előbbi a rideg lovakat, utóbbi a csődöröket látja el.

Nem mellőzte a fenéki gulyás-számadót, sőt szép kép tanúskodik a Balaskó-erdő bakonyvidéki gulyájáról és a balatonkeresztúri bivalycsordáról is; kapunk mutatót a kaposvári jeles tojásfestő asszony husvéti művészetéből és kapóra ott a balatonvidéki múzeum is, de talán még sem elég anyag ez egy nyolcadrétű testes kötetnek és a husvéti tojásból már annyit szedtünk magunkba a két első kötetben is, hogy a következőkben kevesebb bőjti ebedelt kérünk.

Bármily bájos olvasmány is ez a nagy kötet, mégis hiánylunk benne egyet-mást. Mert például fogalmunk sincs a Dunántúl építkezése, bútora, ruházata és házi ipara felől. Vártuk-lestük a komárommegyei hetényieket,

Vince Ildikó, szobrász

L: Szakál Edit

Nógrádi Tóth E: Betejezetlen Tárlat. 17.

Nemszabadság, Bp. 1979 okt. 7.

Vincze Ildikó

A „Hangyári honyha" pálya-
zaton mrűnkája dyacott lett.

Bárkányi Attila: Minta-családok.
Müvészet, 1977. augusztus - 14. oldal.

Vince Ilonka
festő

II. Monus Illés
rakpart 54.

MKSz 1947

Vince

Vincencius mitt der
yner hantt

43, 71.

Vincze András

Résztvesz az egyesmai kiállítá-
son.

Katalógus

Csongrád megyei Hírlap 1970. már 19.

MDK

Vincze András

monotypia:

Egy régi házban

Az utcán

Vendéglőben

Szegedi képzőműv. tárlata. M.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

Menekülők, fam.

Önarckép, mon.

Este van már, "

Szegedi képzőműv. tárlata. M.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

Ballada a katonáról

Tavaszi változatok

Buzsáki hajnal

Szegedi képzőműv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

fam.:

Inflációs idők

Károlyi Lajos

Faültetők

Szegedi képzőmüv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

fam.:

Szeged

Háboru után

Pincelakók

Szegedi képzőmüv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

Magaspart, vf.

Falusi utca, ecsetr.

Kukoricaföld, "

Szegedi képzőműv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

A feles tanyája, petróleumf.

Udvarok, vf.

Az ut mentén, vf.

Szegedi képzőműv. tárlata. M.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

repr.:

Hétház utcai part

Menekülők

Szegedi képzőmüv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

MDK.

Vincze András

Kiállitási hir

Müvészet 1967 okt.p.48.

H.D.

Vincze András
festő

Szegeden a Móra Ferenc Múzeum
képtárában volt társa.

Kiállítások: 1967. november - december

Művészet (1967. december - 47 lap

MDK

Vincze András

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 febr.p.12.

MDK

Vincze András

Kiállitási hir

Müvészet 1967 dec. p.48.

Vincze András kat.

A „Szeged" c. sorozat foft.

59. Parkrészlet, olaj 900.—
60. Alföldi utcai részlet „ 1000.—
61. Krizantém olaj 900.—
62. Nagyanyám pittrréla 400—
63. Sportolós monotypia 500—
64. Nyugdíjasok a parkban „ 500.—

Reprod.: Oszola utca (fametnet) - (13 l)
Alföldi utcai részlet (olaj) (18 l)

Hat szegedi festőm. kiáll. Szeged 1960. kat. ö. szerzéll.
Vincze András, Bev. Szelesi Zoltán. Szeged 1960.

12 l.

Vincze András Kat.

„Háború után" c. sorozatból:

51. Pincelakó fametnet - 200.- Ft.
52. Az utcán " 200.-
53. Jáncolós " 200.-
54. Régi szellőstanya " 150.-

A „Szeged" c. sorozatból:

55. Szegedi látrép fametnet - 150.-
56. Oskola utca " 150.-
57. Szegedi árkádok " 150
58. Két tány olaj 1000.-

Hat szegedi festőm. Kiáll. Szeged 1960. kat. összeáll.
Vincze András. Bev. Szelesi Zoltán. Szeged 1960.

12 l.

Vincze András kat.

Festőművész, író és grafikus.
Gyűj. Ziáll. Bajár, Kecskemétén, Szegeden, Kiszunhalason, Gyulán, Cegléden a befi múzeumokban. Sok oktevelet és díjat kapott. A M.N.G. és a szegedi, bajai muz. - ok és vásárolt sok. Gyűjt szegedet és saját novelláit illusztrálta. Fametszeteket és rajzait közölte a Tinakó és a Délmagyarság.

Hat szegedi festőművész ziállítása.
Szeged 1960. Kat. önnáll. Vincze András. Bev. Szelebi Zoltán. Szeged, 1960.

12 P.

Vincze András

(n. 1914)

~~Ill~~ Reprod.: Illusztráció

Szeged mai képzőművénete. (Reprodukciók).
Szerk.: Krajkó András, Szebolcsi Gábor.
Bev.: Horváth Mihály, 1959. Tinatáj. Jod.
Kiskönyvtár

59 l.

MDK

Vincze András

repr.:

Szabad föld

9. szegedi nyári tárlat. Móra F.Muz.
1968. aug.

MDK

Vincze András

metszet:

Juhász

Kaszás

Délalföldi Tárlat 4. 1968. - Hmvhely, Szeged, Gyula, Szentes

Vincze András

alföldi festő. A mn. „realista" stílusban.

P. A.: Szegedi képzőművészet kiállítás a Nemzeti Galériában

Pest megyei Hírlap 1967. aug. 24. 4. o.

MDK

Vincze András

Kiállitási kritika

Magyar szó 1968 ápr.4.

Vincze András

Ilmuntrációja van a Tiszatájban

N.N: megjelent a Tiszatáj februári száma

Dél Magyarország 1969 II. 5

MDK

Vincze András

fam.:

Szabad föld

Hősök oszlopa

Juhász Gyula emlékére

9. szegedi nyári tárlat. Móra F. Muz.

1968. aug.

MDK

Vincze András

Asszonyok, o.

9. szegedi nyári tárlat. Móra F. Muz.

1968. aug.

Vincze András

Szerepel az Alföldi Tárlaton

Gyulán

Ö. L.: Szepediek az Alföldi Tárlaton

Déssmagyarország 1969 IV. 10

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Vincze András
gráfikus

M.D.Y

A kiállításon nagy rajzi anyag-
gal mutatkozott be.

Szelesi Zoltán: Szegedi képzőművészeti tárlat...
Művészet, 1968. január - 21 lap.

Vincze András

1957 - ben Zsillikaja B-n

Mistolczy Ferenc, Baja zéprömüvénete a XX sz-ban, Kézirat,
MDK - C - II. - 599/2

11l.

MDK.

Vincze András

Kiállitási kritika

Fórum 1967 aug.19.

Vincze András

Kőfaragó

X VIII. n

l.

Bírógernyeszegi

22. l.

2291. Tahi Antal:

Alkonyat.

A napnyugtakor ábrázolt c
mennyiségű levendula virág lep
terebélyes vad körtefa van, a
Az égbolt felhőzött.

Lemezpapir, méretei 26.5:
Vétetett a Képzőmüv. Társ
iki 90013 sz. leirattal 60 Kán.

MDK

Vincze András képzőművész

A Móra Ferenc Múzeum (Szeged) kupolacsarnokában rendezett gyűjteményes kiállítását bemutatta a kiskunhalasi Thorma János Múzeum és a tajai Türr István Múzeum is.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1957. szeptember [5. l.]

MDK

Vincze András festőművész

Részt vett az öt szegedi festő által a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége kiállító helyiségében rendezett kollektív tárlaton.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1958. nov. [2. l.]

MDK

Vincze András (festőművész)

A vidék embereit ábrázoló pasztellekkel szerepel a szegedi képzőművészek a Móra Ferenc Múzeum képtárában rendezett kiállításán.

Szeberi Zoltán: A szegedi képzőművészek kiállítása.

Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. [3. l.]

MDK

Vincze András festőművész

Részt vett a bajai Türr István Múzeumban rendezett Dunatáji Képzőművészeti Kiállításon.

Képzőművészeti figyelő.
Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. [2. l.]

4D4

Uincze A(ndrás) [festőművész]

Illusztráció Uincze A. aláírással repr. (Az illusztrált elbeszélés szerzője feltehetőleg azonos a festővel.)

(Uincze András: Boncsok megfordul.)

Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. [4. l.]

MDK

Uimcze András [festőművész]

Két illusztráció Uimcze A. aláírásával repr. Az illusztrált elbeszélés szerzője minden bizonnyal a művésszel azonos.

Uimcze András: A bot.

Tiszatáj, Szeged, 1958 jan. [redacted]
2-3. l.

MDA

Vincze A[ndrás festőművész]

— Címrajz Vincze A. jelzettel rejt.

(Borsi Darázs József: Ének a faluban.)

Tiszatáj, Szeged, 1958. jan. 6. l.

MDK

Vincze A [ndrás festőművész]

Rajz: A nagy ígéret, Vincze A - jelzéssel – repr

Az újságíróbál karikatúráiból. (reprodukciók)

Tiszatáj, Szeged, 1958. febr. 11. l.

HDK

Vincze András festőművész

(Balázs Árpád rajza: Vincze András, az írók festője, a festők írója – repr.)

Szegedi paprika.
(Karikatúrák.)

Tiszatáj, Szeged, 1958. febr. 11. l.

ll. 7. k.

VINCZE András festő

Szegedi festő 8 hetig a MEDOSZ vendégeként a Gonyrád megye áll. gazdaságaiban alkot

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 230. sz. 7. l.

ODK

Vincze András [grafikus]

(Fametszetei említve.)

Fenyvesi István: Cs. Pataj Mihály bemutatkozó kiállítása.

Tiszatáj, Szeged, 1960. július. 4. l.

ODK

Vincze András grafikus

Egyik résztvevője volt hat szegedi festő illetve grafikus legutóbbi kiállításának. Irodalommal is foglalkozik.

(Sulics): Beszélgetés Vinkler László képzőművészeti életünkről.

Tiszatáj, Szeged, 1960. április. 14. l.

4004

Vincze András festőművész

szerepelt a Móra Ferenc Múzeum-
ban a Harafias Népfront által hat
festő képeiből összeállított kiállításon.

Néhány sorban.

Tiszatáj, Szeged, 1960. április. 2. l.

MDK

Vincze András képzőművész

Önálló kiállítása volt Szegeden.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1957. szeptember, [5. l.]

Vinse

Vénier Andrés

— festő

M.D.K.

Szegeden kiállításon vett részt.

Kiállítások - 39 lap.

Múzeumok, 1960. augusztus.

MDK

Vincze András festőművész

A (szegedi) városi tanács művelődési osztálya többedmagával tíznapos alkotói szabadságra küldte Kőszegre.

Néhány sorban.

Tisza Táj, Szeged, 1960. október.
2.l.

Vincze András, festő

A hegedi festő olajfestményeit és fametszeteit a hegedi Móra Ferenc Múzeum kupola-csarnokában állították ki.

—: Hír

10. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. jún. 27.

Vincze András
festő

M.D.K.

Körnegen dolgozott.

— ~~35 lap~~ Művészeti életünk:
Művészet, 1960. december, — 35 l.

7) Vincze András
festő, grafikus

A kiállítás kapcsán D. Fehér Zsuzsa út
V. A. műveiről.

Dér Endre: V. A.
Tiszatáji szeged 1969. II. 169.

6) Vincze András
festő, grafikus

1965-ben a képcsarnok kiállítótermében a legemlékezetesebb. Monotípiák, fametszetek, színchis olajképek szerepeltek.

Később, a szegedi képzőművészek nagy, budapesti, galéria-beli bemutatkozásán is szerepelt /„Menekülők", „Ballada" stb./

Dér Endre: V. A.
Tiszatáj, Szeged 1969. II 169–170.

5) Vincze András
festő, grafikus

utca i part" c. festménye /petróleum/ s több vízfestménye.

Bajáról Kecskemétre költözik, majd 1953-54 fordulóján végképp Szegeden vet horgonyt. Több önálló szegedi tárlata volt, közülük az 1963-ban, a Móra Múzeumban,

Dér Endre: V. A.
Tiszatáj, Szeged 1969. II. 169.

4) Vincze András
festő, grafikus

Vinczének
Rudnay Kun István, Koffán Károly és
mások társaságában kiállítást szervezett ek-
kor Baján.
1950-ben ismét önálló kiállítása volt
Baján. Ezekből a évekből való „Hétház

Dér Endre: V. A.
Tiszatáj, Szeged 1969. II. 169.

3) Vincze András
festő, grafikus

petróleumfestmények, metszetek.

1968 őszén a szegedi Galériában 32 műve volt kiállítva.

1914-ben, Feleden született. Műrészprókálkozásaira Rudnay figyelt fel elsőként, 1947-ben, Baján rendezett önálló kiállításán

Dér Endre: V. A.

Tisztatáj, szegedi 1969. II. 169.

2) Vincze András

festő, grafikus

Évekig járta az országot, gyűjtötte az élményeket. Így születtek:

„Rizsföldek", „Szerűskert", „Házak a domb-oldalon", „Út mentén", „Pincelakók", „A feles tanyája", „Kukoricaföld" c. képei, Krétarajzok, olajpasztellek, enetrajzok,

Dér Endre: Vincze András

Tiszatáj, Szeged 1969. III. 168-169

1) Vincze András
festő, grafikus

A szegedi képzőművészek nagy tárlatán résztvett.

Témái: falusi komma, kapálgató parasztasszonyok, munkába görnyedő kőművesek, vásárszéti, nyomorult félvagányok, bavargók, kitkezi munkások

Dér Endre: Vincze András
Tiszatáj, Szeged 1969. III. 168.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

Vincze András kiállítása a gyulai Ifjúsági Klubban

A Gyulai Harisnyagyár Ifjúsági Klubja a nagy sikerű „Művészet az ifjúságért — Ifjúság a művészetért" című sorozatában ezúttal Vincze András szegedi grafikus fa- és linóleummetszeteit mutatja be. Az ember világa című minitárlat Vincze tizenöt alkotását gyűjtötte össze, s valamennyit Póka György bocsátott a klub rendelkezésére.

Az érdekesnek ígérkező kiállítás megnyítója ma, december 9-én este 19 órakor lesz, bevezetőt és ismertetőt Koszta Rozália festőművész mond.

Mindkét gyárban miniatür-modelleket, csak nagyítóval látható alkatrészeket mutattak. És olyan reklámfilmet vetítettek, amely érdekes volt, szakszerű és kedvesináló. Bemutatták a gyár alkalmazottainak életét: — a nők, akik nagy része vidékről jött, hipermodern, ragyogó, tiszta munkásszálláson laknak. Itt vásárolhat, tanulhat, tornázhat, úszhat, ikebana (virágrendezési) tanfolyamra járhat a bentlakó.

A legapróbb részletekig gépesített modern gyárak után annál

Vincze András

Résztvesz a Dél-alföldi Tárlaton

Alácz László: Képzőművészeti napló

Délmagyarország, Szeged 1970. máj: 12.

Vincze András

Metszete Repr.

Fametszete -"-

Fametszete -"-

Tisnatáj, Szeged 1969. II. 101, 169, 187.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1969 OKT 19

— Tárlatvezetés. Vincze András szegedi festőművész kiállításáról tart tárlatvezetést dr. Csaplár Ferenc irodalomtörténész ma, vasárnap délután 4 órakor a Horváth [illegible] utcai képtárban.

Vincze András

Vincze András festő

Szegeden él. A bajai Türr István
Múzeumban és Gyulán
Kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1970 I. sz.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP KIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 NOV 6

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

— **Vincze András festőművész** nagysikerű kiállítása Szegeden, a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárának II. emeletén továbbra is, e hó végéig nyitva van és megtekinthető délelőtt 10-től délután 6 óráig.

— **Közlekedési sztrájk.** Olaszország valamennyi nagy-

1021

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

Vincze András 1021

Szeged, a határváros

Rapszodikus Tisza-parti térképvázlat

Az ablakból kibámészkodva, csupa lucsok a környék. A hótól meg az esőtől hetek óta fuldoklik az utca (nem is utca még ez a Tarján telepi „kanyargós", a felvonulási épületből reggelente kirajzó munkáshad még csak bírja csizmával, de a lakók téglaszigeteket fürkészelve, araszolnak bevásárolni, vagy máris munkába. Hatezren élnek a város *legifjabb* negyedében, az adat pillanatnyi; a tízemeletes és, persze, kisebb épületek kifestve várják az újabb százakat, ezreket. Egyelőre Dunaújvárosból szállítják az előre gyártott elemeket, de a pesti műút kanyarulatánál épül *a szegedi házgyár*, jövőre folyamatosan ígéri 2400 lakáshoz a paneleket. 1969 a fordulat éve volt: először osztottak szét *ezer lakáskulcsot*, s a város vezetői idén sem adják alább. Összehasonlításul: 1968-ban 360 lakás épült. Indoklásképp: jelenleg is több mint 9 ezer jogos igényt tartanak nyilván a lakáshivatalban. Szeged lélekszáma 130 ezer.

A barátság fesztiválja

A nagypályaudvarról két villamossal jó fél óra alatt keresztülszeled a városst, eljutsz Tarjánba, az algyői olajmező bejáratához — *ilyen kicsi lenne a város?* A Dóm tetejéről mosolyognivalóan törpe maketté zsugorodik, s csak akkor eszmélsz a kiterjedés realitásaira, ha tiszta időben a szomszédos jugoszláviai testvérváros, *Szabadka* is idelátszik. A torony feljáratát csak nyáron nyitják ki, ilyenkor a tér *nyüzsgő méhkassá* változik. A szabadtéri *idegenforgalom* látványosan randevúzik a napfény városának szívében: a büfésorok előtt kora reggeltől járnak-kelnek a vendégek, netán csak *átutazók* (közel a röszkei jugoszláv és a nagylaki román határ). Este pedig a *„Szeged híres város"* szignáljára ezrek és ezrek tódulnak a Dóm-színpad népstadionjába. A négyszögbe zárt egyetemi árkádsorok levegője ilyenkor zsongó melódiákkal teli, prózát mutatnak be, vagy a szovjet balettegyüttes bravúros szólistáit lesi a publikum. Szegeden előszeretettel emlegetik a fesztivál *népművelési jelentőségét*, sőt a háború után felújított játékok elszánt célkitűzése, a város legyen a szomszédos népek barátságának beszédes szimbóluma. Sokan és sokat írtak az ünnepi hetek jelentőségéről, annak idején nyomában serkent kultusszá az ország nyári fesztiválóhajtása, Gyulától Szentendréig, Debrecentől Siklósig.

Rekonstrukciós munka

Fordítsunk egyet a térképen. A Tisza-partra merőlegesen állított iránytűvel az újszegedi állomástól megint jó fél óra alatt jutni el a rókusi pályaudvarig. Az út *Odessza városnegyed* házai között vezet fel a hídra, Ószeged és Újszeged egyetlen közvetítő alkalmatosságára. Ezekben a hónapokban rekontsrukciós munka folyik ott, ahonnan ellátni a folyókanyarban magasodó *Bertalan emlékműhöz* (az 1971-ben induló negyedik ötéves terv során ide tervezik a másik hidat, ami a város további fejlődésének garanciája lehet). A kerékpáros fékezés nélkül, egyetlen lendülettel érkezik a hídról a *Széchenyi térre*, a korzó deltájába, az üzletsorok közé ékelődő *Klauzál térre*, ahol toborzó körútja állomásán [illegible] *Lajos* hívott harcba emlékezetes szavakkal: *Szegednek népe, nemzetem büszkesége.*

Értelmiségi város

Persze, a korzóról *más is* eszembe jut. Tavaly a szabadtéri idejére tetőtől talpig kicsinosították. Mindenki visszafojtott lélegzettel figyelte, *sikerül-e be-*

Vincze András metszete: Tisza-parti munkálatok

fejezni fanfárfújásra. Azóta, hogy másodpercnyi pontossággal *készre* jelentették az építők, egy-egy alaposan megkésőn vállalásra fanyar nosztalgiával emlegetik fel az építőipar képességeit. Az emeletráépítésekről legendákat mesélnek, s a tehetetlenség (divatos szóval: kapacitáshiány; sértőbben: közömbösség)' élő szimbóluma a Vörös Csillag Filmszínház évekre nyúló átalakítása. Ami a legbosszantóbb: kívüle még két moziban vetítenek rendszeresen, de már tradíció, a három filmszínház *együttes* működésére csak az idősebbek emlékeznek.

Máskülönben a kultúra és a vendéglátóipar más fellegváraira is új köntöst öltenek, vagy azok éppen átalakításra várnak. Készült a *Royal-szálloda* és a *Kamaraszínház*, s nem lehet sokáig halogatni a *Nemzeti Színház rekonstrukcióját* sem. Ráadásul az idei évadra alaposan „zsebbe nyúlt" a megyei jogú városi tanács: neves művészekkel, kitűnő erőkkel komoly *prózai társulatot* szerződtettek a már jó nevű *opera* mellé, de ugyanebben a színházban koncertezik a hosszú vajúdások után végre életre hívott *önálló filharmonikus zenekar* is. Szeged *értelmiségi város is:* két egyeteme, főiskolája, több felsőfokú intézménye van, akadémiai bizottság működik, központi biológiai kutatóintézete épül, az olaj- és más iparágak reprezentatív műszaki értelmiségi gárdát verbuváltak, s ha statisztikailag a kétkezi munkásokéhoz képest el is törpül a szellemi munkások aránya, a jelenlegi (és az egyetemekre járó jövendő) értelmiség *meghatározó szerepet kap* a város arculatával.

*

Kezemben a toll, kergetőznek a gondolatok. Lám, a Marx térről eszembe jutnak még a vándorcirkuszok, a kirakodóvásárok, vagy a néhány éve elkészült központi autóbusz-pályaudvar, s aztán hol maradnak a szegedi vállalatok, üzemek. A textilművek, a kábel-, ruha- és a kendergyárak, aztán az olaj, amelytől a város gazdagodását reméli, a futballcsapat, amely a változatosság kedvéért megint az élmezőnyben startol, s amelynek évente eljátszott rapszódiája ellenére is felesküdött szurkolótábora van, s a szegedi paprika, a halászlé, a klinikasor, a Hősök kapuja, a Dóm orgonája, a zsinagóga, a Panteon, az újszegedi vidám park és fűvészkert. És — nota bene — a város története, melynek 700 esztendős históriájából az első konkrét adatot 1222-ben jegyezték le. Az Aranybullában olvasható: *„Sót az ország közepén ne tartsanak, hanem csak Szalacson és Szegeden és a határvidékeken."*

Nikolényi István

NEVÉBEN

bíráskodás születésnapja

demi döntés az ő kezükben volt, csak *szavazategyenlőség* esetén döntött a tanácsvezető bíró. A felszabadulást követően így lett a bíróság *a nép bírósága*.

Az úgynevezett „kisgyilkosok" felelősségre vonásán kívül meg kellett találni és bíróság elé kellett állítani a magyar fasiszta rendszer *főbűnöseit* is. Közülük elsősorban 1945 október 28-án *Bárdossy László* volt miniszterelnök állt a népbíróság elé. Az ítélet: *halál!* S a nyugatra szökött többi nyilas főkolompos sem kerülhette el sorsát. Kötél vagy kivégző osztag sortüze fejezte be *Imrédy, Jány Gusztáv* vezérezredes, *Szálasi, báró Kemény, Vajna Gábor, Szöllősi Ferenc, Beregffy Berger Károly* vezérezredes, *Kovarcz Emil* diestelen életét. Halállal bűnhődött *Sztójay Döme*, a hazaáruló miniszterelnök, *Jaross Andor*, a volt belügyminiszter, és tömeggyilkos államtitkárai: *Baky László* és *Endre László, Hindy Iván* vezérezredes, Budapest „hungarista védője", *Hain Péter* Gestapo-ügynök és mások.

Magyarország a második világháborút követően, a fegyverszüneti szerződésből reá háruló kötelezettség alapján, valamint a *nürnbergi nemzetközi bíróság* 1945. augusztus 8-án kelt statutumában, továbbá *az Egyesült Nemzetek Szervezete különböző határozataiban foglalt elvekkel összhangban* mindent elkövetett, hogy a felszabadulás utáni első években a háborús és népellenes bűncselekményt elkövetők felelősségre vonása megtörténjék. Ennek eredményeként *Magyarországon több mint húszezer személyt ítéltek el jogerősen ilyen bűntettek miatt.* Annak ellenére, hogy a következetesen végbevitt felelősségre vonás miatt nálunk ma már csak kis számban derül fény ilyen bűncselekmények elkövetőire, *a Magyar Népköztársaság ma is alapvető kötelességének tartja, hogy a háborús bűnösökkel szemben fellépjen.* Ezt támasztja alá az a tény, hogy néhány esetben *az utóbbi hónapokban is sor került háborús bűncselekmények felderítésére és a bűnösök megbüntetésére.* Egyébként a Magyar Népköztársaság törvényhozása az 1964. évi 27. számú törvényerejű rendeletben úgy rendelkezett, hogy *nálunk a háborús bűntettek büntethetősége nem évül el.*

A népbíróság viszonylag rövid idő alatt a demokratikus Magyarország éles és félelmetes fegyvere lett. Mikor feladatát elvégezte, *megszűnt*, és munkáját átadta a népbírósági elvek és rendszer alapján

KÖZÉLET — D

Hazaérkezett Varsóból a magyar közlekedési küldöttség

A KGST közlekedési állandó bizottságának varsói üléséről *dr. Csanádi György* közlekedés- és postaügyi miniszter vezetésével szombaton délben hazaérkezett a magyar küldöttség.

A delegációt a közlekedés- és postaügyi miniszter helyettesei, valamint a lengyel nagykövetség vezető munkatársai fogadták.

Elutazott Budapestről M. K. Barbasin

Szombaton elutazott Budapestről *M. K. Barbasin*, a Szovjetunió hús- és tejipari miniszterének első helyettese, aki a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériummal kötött 1970. évi műszaki-tudományos együttműködési munkatervet írta alá. A Ferihegyi repülőtéren *dr. Sághy Vilmos*, a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter első helyettese búcsúztatta.

programjának igazgatója

Szombaton elutazott Budapestről *R. Etshats*, az ENSZ fejlesztési program különleges alapjának igazgatója és *W. Hartmans*, a FAO igazgatója. A Tisza-völgyi öntözéses mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozó ENSZ—FAO szerződés aláírásán vettek részt. A vendégeket a Ferihegyi repülőtéren *dr. Karcsai Károly*, a FAO magyar nemzeti bizottságának főtitkára búcsúztatta.

SZOT-delegátus utazott Indiába

Szombaton az indiai Gunturba utazott *Kiss Károly*, a SZOT szervezési osztályának vezetője, ahol a SZOT képviseletében részt vesz az összindiai szakszervezeti kongresszus (AITUC) ülésszakán.

Csak lassan közeledik az enyhülés

Újra munkához láttak a jégtörő hajók

Vasárnap estig legfeljebb nagyon lassú, fokozatos enyhülés várható időjárásunkban — nyilatkozott *Rajkai Ödön*, a Központi Meteorológiai Intézet tudományos főmunkatársa.

Túlságosan nagy változás ugyanis egész Európa vonatkozásában sem észlelhető. A kontinens legnagyobb részét még mindig a hideg levegő tölti ki, csupán nyugaton és délen van a szó igazi értelmében enyhe idő.

Viszonylag jelentékeny esemény, hogy *az óceáni eredetű enyhe levegő előrehatolt a szárazföld belsejébe*, és átterjedt a Benelux államok és az NSZK területére. Itt már pénteken 3—4 fokos maximumok voltak, sőt, szombaton még hajnalban sem süllyedt fagypont alá a hőmérő higanya.

Hazánkban a legutóbbi 24 óra alatt gyakorlatilag semmi sem változott az időjárás szempontjából. Bár a pénteki maximumok mínusz 3 és plusz 1 fok között alakultak, szombaton hajnalra még mindig általában mínusz 3—7 fokig hűlt le a levegő, sőt a Dunántúlon és a Duna—Tisza közén olyan helyek is akadtak, ahol mínusz 10 fokot mértek. Vesznrémben pedig mínusz 12 fok volt. *Kora délután országszerte legfeljebb mínusz 1—3 fokig emelkedett a hőmérséklet.* Budapesten mínusz 2, a Ferihegyen mínusz 3, Sopronban mínusz 4 fokot mértek, csupán Békéscsabán közelítette meg hajszálnyira a fagypontot a Sopron és Szombathely térségében óránként 40—45 kilométer sebességű széllökéseket is jelentettek.

A Dunán általában a víztükör 30—50 százalékát borítják jégtáblák, de *Bajától délre jóval sűrűbb a zajlás*, a vízfelületnek több mint a felét, helyenként háromnegyed részét takarja jég. Ezért újra munkához láttak a jégtörő hajók. A jugoszláv Duna-szakaszra átirányított négy magyar hajó a Dráva torkolatánál és Apatin térségében, ebben a zátonyos folyómederben „tereli" a jégtáblákat. A magyar szakaszon ugyancsak négy hajó dolgozik. *A Duna felső szakaszán már gyérült a zajlás, így remélhető, hogy sikerül megakadályozni* a jég megtorpanását, *a folyó befagyását.*

Nógrád megyei rendőrök díszünnepsége

A demokratikus rendőrség megalakulásának 25. évfordulójáról emlékeztek meg szombaton Salgótarjánban. A BM-szervek pártbizottsága és a megyei rendőr-főkapitányság által rendezett ünnepségen *Matuz József*, a megyei pártbizottság titkára mondott beszédet. Jelen volt az ünnepségen *Solymosi József* rendőr vezérőrnagy, Salgótarján szülötte, *a város első kommunista rendőrkapitánya*, akinek az évforduló alkalmából *dr. Tóth István*, a megyeszékhely vb-tanácselnöke átnyújtotta Salgótarján emlékplakettjét és díszoklevelét.

…rem, hogy ezt a titkos kérésemet minél szé-…dják el minden munkásnak."

…ajon Lenin, hogy ezt a „titkos kérését" …több munkásnak? Népszerűségre törekе-…sérelnénk a választ erre, hadd idézzünk fel …az életéből!

…a forradalom győzelme után ezeket a soro-…ek: *„Kedves Anyuta! A következő történt: …könyv a „Szoc. Akadémiából" való, ahon-…azaadni. Velem kivételt tettek! Kínos hely-…észetesen az én hibámból. Most különösen …elni arra, hogy Gora gyorsan és otthon ol-… és visszaadja."*

…tás normatívái semmivel sem voltak elné-…l szemben, akik az ilyen és ehhez hasonló …ndítással intézték el. Még 1919-ben levelet …, akik panaszkodtak, hogy lovaikat illeték-…el. Lenin továbbította a levelet az illetékes …t ez a válasz érkezett: *„Úgyis sok a munka, …cseprő ügyekkel foglalkozni."* Lenin utasí-… hangzott: *„Tartóztassa le azt a tisztviselőt, …lta."*

…törekedett hát Lenin? Vagy egyszerűen jel-…ból következett, hogy ennyire kínosan ügyelt …ra. Hosszú ideig egy olyan Lenin-kép ala-…an, amely az utóbbit fetisizálta. Gyurkó …gy ezt a fétist, a „plakátarcú Lenint" meg-… helyébe a *valódit*, az értékesebbet

Vincze Arnold

a miskolci Biennálén kiállító grafikus művész.

D. Fehér Zsuzsa: A miskolci grafikai Biennálé. „Művészet" folyóirat, Bp. 1968. febr. 2. p. 12 l.

Vincze András

Szegedi grafikus

Sz. M. 1954. 192. l.

(Sz. Z. : V. A. kiállítása.)

A szegedi muzeumban Eredetiley Frobrásmak készült vidéki kőfarogónál tanult, mint rajzoló autodidakta

Nem rég él Szegeden, alkalmi munkás és író volt Epesten

Vincze András

szegedi festő müveinek a bpesti Nemzeti Galériában, 1967. aug. – szept. 12-ig rendezett kiállitáson való bemutatása; a szerző egyben közli a festő „Hétház utcai folyó part" című képét.

„bm-" jelücikk: „Szeged Painter's works on show in Budapest." –

Daily News, Bpest, 1967. aug. 27 6 l.

Vincze András grafikusm.

rajzaiból a zegedi Mora Ferenc muzeum-ban kiállitást rendeztek.

Utcarészlet e. rajza mint reprodukció a 8 sz. 31. lapjan

Nepszavelés 1954, 1 évf 8. z 31. l.

Vincza András festő M.D.K.

kiállitása Szegeden a Móra Ferenc Muzeumban

Napló

Magyar Nemzet 1963. április 30. 4.1.

Vincze András festő M.D.K.

Kiállitás müveikből Szegeden

Szelesi Zoltán: Szeged uj képzőművészetének bibliográfiája 1945-1960

Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1945-1960.
Szeged, 1962. 174.l.

.

M.D.K.

Vrinca András
festő

A vidéki ember környezetét
ábrázolta munkáin.

Szelei Zoltán: Képzőművészeti napok Szegeden.
Művészet, 1961. október — 43 l.

MDK

Vincze András festőművész

Június 28-án képkiállítása nyílt a Móra Ferenc múzeumban (Szeged), a Magyar Írók Szövetsége Dél-magyarországi Csoportja rendezésében.

Június 28-án nyílt meg ...

Tiszatáj, Szeged 1961. július.

Z. L.

MDK

Vincze András festő

Festő és író. Független művészként, szerény körülmények között él; járja az országot. Járt és festett Baja, Lőszeg, Szabolcs vidékén. Megörökítette a sárgahegyesi rizsföldeken a hajnali munkába-indulókat. Említve: régebbi, penzimisztikus hangulatú pasztelljei és grafikái.

D. E.: Vincze András kiállítása a Móra Ferenc Múzeumban.
Tiszatáj, Szeged 1961. augusztus. G. R.

MDK

Vincze András festő

Témái: kapáló parasztanzonyok, kucsmás Ozisfiú, répakapálók, pihenő borjúk a faluszélen, a bajai Sivoda burján vegetációja, szérűskert, szélcibálta fakoronák, őszi erdőszélek.

D. E.: Vincze András kiállítása a Móra Ferenc Múzeumban.
Tiszatáj, Szeged 1961. augusztus. 6. l.

HDA

Vincze András (festő)

Beloiannisz-téri árkád c. mű-
ve repr.
(képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged 1961 augusztus.
17. l.

MDA

Vincze András festő

(A cikk végén néhány tájékoztató mondat festészetéről. A cikk a szegedi Móra Ferenc Múzeumban rendezett kiállítás apropóján íródott.)

D. E.: Vincze András kiállítása a Móra Ferenc Múzeumban.

Tiszatáj, Szeged 1961. augusztus. 6. l.

M.D.K.

Vincze András
festő

Kapálgató asszonyokat, borozó férfiakat, falurészleteket fest. Tavaly a Móra Ferenc múzeumban volt kiállítása — „Bokodi út" (repró)

Szelei Zoltán: Vincze Andrásról
Művészet, 1962. március — 29 l.

M. P. K.

VINCZE András festő

Szeged

Tárlata Szegeden a Kiszerasztó Vallá-

lat szalonjában

Naszó

Magyar Nemzet 1962. március 24. 4. l.

MDK

Vincze András festő

Szerepelt a Dél-alföldi képzőművészek kiállításán, Szegeden.

Szelesi Zoltán: Dél-alföldi képzőművészek kiállítása Szegeden.

Tiszatáj, Szeged 1961. szeptember.
9. l.

Varicze András
festő

M.D.K.

Szegeden rendezett kiállítást

Flisek
Művészet, 1961. december, – 42 l.

Vincze András

Kubikus, paszt.

Képzőművészetünk a felszab. után. kiáll. Szeged, 1960. jul.

MDK

Vincze András

Utcarészlet, repr.

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll.
1945-58. Móra F. Muz.

Vincze András M.D.K.

Művei a kiállításon

Kovács László: Téli tárlat Szegeden
Csongrádmegyei Hírlap 1965. febr. 28.

Vincze András M.D.K.

Müvei a Tarlaton

Sz.Z.: Szegedi Téli Tárlat

Dél-Magyarország 1965. febr. 21.

Vincze András grafikus

szerepel a szegedi tér. mův.
kiállításán a Nemzeti galériában

Tasnádi Attila: Kiállítási jegyzetek

Kortárs 1968 IV. 666 old.

MDK

Vincze András

Kiállitási hir

Délmagyarország 1968 márc.22.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Vincze András
DÉLMAGYARORSZÁG
1965 MÁR—1.

102

VINCZE ANDRÁS

KAPÁLÓK

a Marx téren

egyik vége „*rálóg* Mikszáth Kálmán lői részének gyal ra. Ez — kétségte *két kocsiállással* je *vesebbet*, ami hiba.

A buszpályaudvar építése körüli bonyodalom mindenesetre *intő példa* arra, hogy a beruházások előkészítését *mindig* körültekintően kell végezni!

A forgalmi rendről

A városi tanács építési- és közlekedési osztályának fő- [illegible] rendjét. A feladat nem kicsi, mert *az új pályaudvarról naponta 851 menetrend szerinti helyi és távolsági járat indul és érkezik.* A különféle jelzőberendezésekről, táblákról is *már most* kell gondoskodni, hogy a startra minden rendben legyen.

Idén tető alá kerül az új nagyáruház

A Lenin körúti foghíjon *dolgoznak* az ÉM Csongrád Megyei Állami Építőipari Vállalat szakmunkásai. Az itt épülő új és igen korszerű állami áruház — amelynek makettjét lapunkban közöltük — a Belkereskedelmi Minisztérium beruházásaként valósul meg. Az építkezés tervezett költsége *20 millió 400 ezer forint.*

Az ütem szerint tavaly 2 millió 200 ezer forint értékű munkát kellett volna végezniök az építőknek. Ezt tökéletesen nem teljesítették, de az idén — ahogyan az építőipari vállalat főmérnöke ígérte — az elmaradást megszüntetik, s az 1965. évre előirányzott 10 millió forint értékű munkát is *elvégzik.*

Jelenleg a rendkívül bonyolult és nehéz alapozással, a föld alatti munkákkal *készen vannak.* Most kezdenek majd hozzá a falak felhúzásához. Az idén *tető alá is kerül* az új állami áruház. Jövőre az úgynevezett külső és belső szakipari munkákat végzik el, 8 millió 200 ezer forint értékben.

Az építési terv szerint az új állami áruházat *1966 második negyedében* kell átadni rendeltetésének.

Morvay Sándor

Mi újság a színházban?

Szász Károly rendező irányításával folynak a színház következő bemutatójának, *Shaw Tanner John házassága* című darabjának próbái. A premier [illegible] reográfiát *Imre* Zoltán tervezte. A főbb szerepeket *Sárosdy* Rezső, *Torday* Teri, *Jászai* László, *Szabó* Kálmán, *Kovács* Zsuzsa, *Király* Le-

mdk

Vincze András

illusztrációja, Czeres Tibor
„Hatósági Művészet" e. írását

Tiszatáj 1963. 1. sz 3. l

mdk

Vincze András

illusztrálta Tóth Béla: Korsások és kormányférfiak c. írását

Tiszatáj 1963. 1.sz G. L

Vincze András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

1962 JUL - 3

ORSZÁGJÁRÓ SZEGEDI FESTŐMŰVÉSZ

Vincze András, az ismert szegedi festőművész a nyáron ismét újabb országjárást tűzött ki programjául. Ezúttal Dunántúlon egy termelőszövetkezeti községben, Bátán fest és ismerkedik a parasztság életével.

Vincze András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1963 FEB 27

DÉL-MAGYARORSZÁG

1021

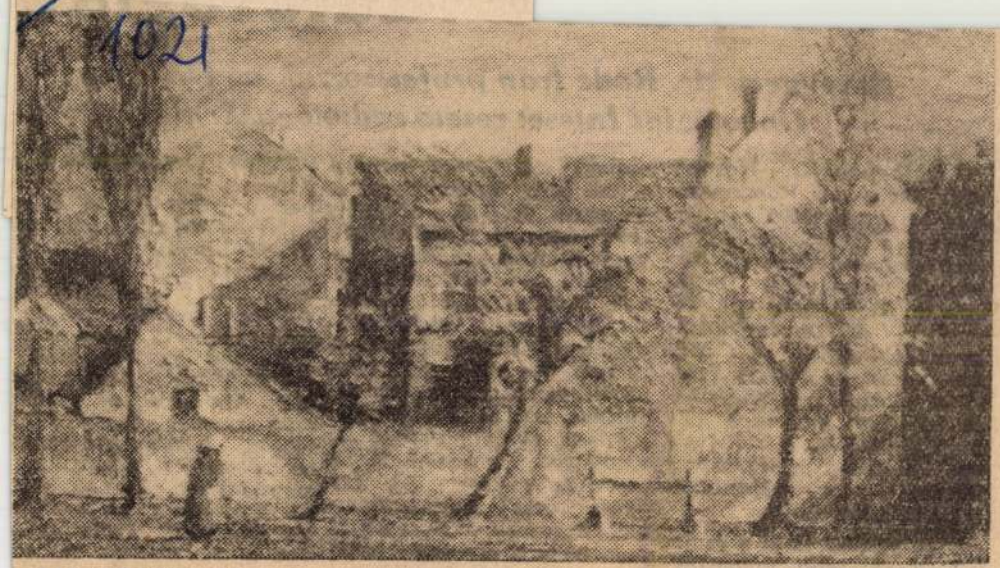

VINCZE ANDRÁS — SOMOGYI UTCA

Beszélgetés dr. Rodé Iv
Onkológiai Intéze

Rómában a XI. Nemzetközi Radiológus Kongresszuson, 71 ország 5600 résztvevőjével, a magyar tudósok is szép sikereket értek el. Különösen figyelemre méltó volt dr. Rodé Iván professzornak, az orvostudományok doktorának, az Országos Onkológiai Intézet vezető radiológusának nagysikerű előadása, melyre a külföldi szakkörök is felfigyeltek. Felkértük dr. Rodé professzort, hogy válaszoljon néhány kérdésünkre.

— Miként látja a radiológiának, mint tudománynak a helyzetét?

A kongresszus működé-

emberi sze
céllal, hogy
az egyes s
felépítését és működését,
vagy a szervek kóros elváltozásait. A rudioaktív izotópok bevitele szájon keresztül, vagy pedig injekció formájában történhetik. A vizsgálandó szervben felhalmozódott radioaktív izotóp sugárzása megfelelő műszerek segítségével kimutatható és valósággal kirajzolható a szervnek a képe. Az így nyert képet szcintigrammnak nevezzük azon az alapon, hogy a kép egyes pontjai a radioaktív izotóp által kibocsátott sugárzó részecskék elektronikusan átalakí-

kely mennyiségu izotóp sei
miféle károsodást nem ok
a szervezetben, viszont leh
tővé teszi, hogy radioakt
kalcium bevitele után
csontrendszert, vagy radi
aktív jód bevitele után
pajzsmirigyet tanulmányo
zuk. Alkalmas a módsz
arra is, hogy radioaktív iz
tóppal jelzett gyógyszer
anyagcseréjét kövessük
szervezetben. Baleseti kör
mények között az is előfo
dulhat, hogy radiológuso
nak a szervezetébe radioa
tív izotópok kerülnek. Ilet
leg felmerül annak a gy
mája, hogy sugárzó anyago

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Vincze András

DÉL-MAGYARORSZÁG

1965 JUN 26.

1021

— **VINCZE ANDRÁS** szegedi festőművész műveiből nyílt kiállítás tegnap a Szakszervezetek Megyei Tanácsa klubjában. A kiállítást dr. Nagy Lászlóné, az SZMT munkatársa rendezte.

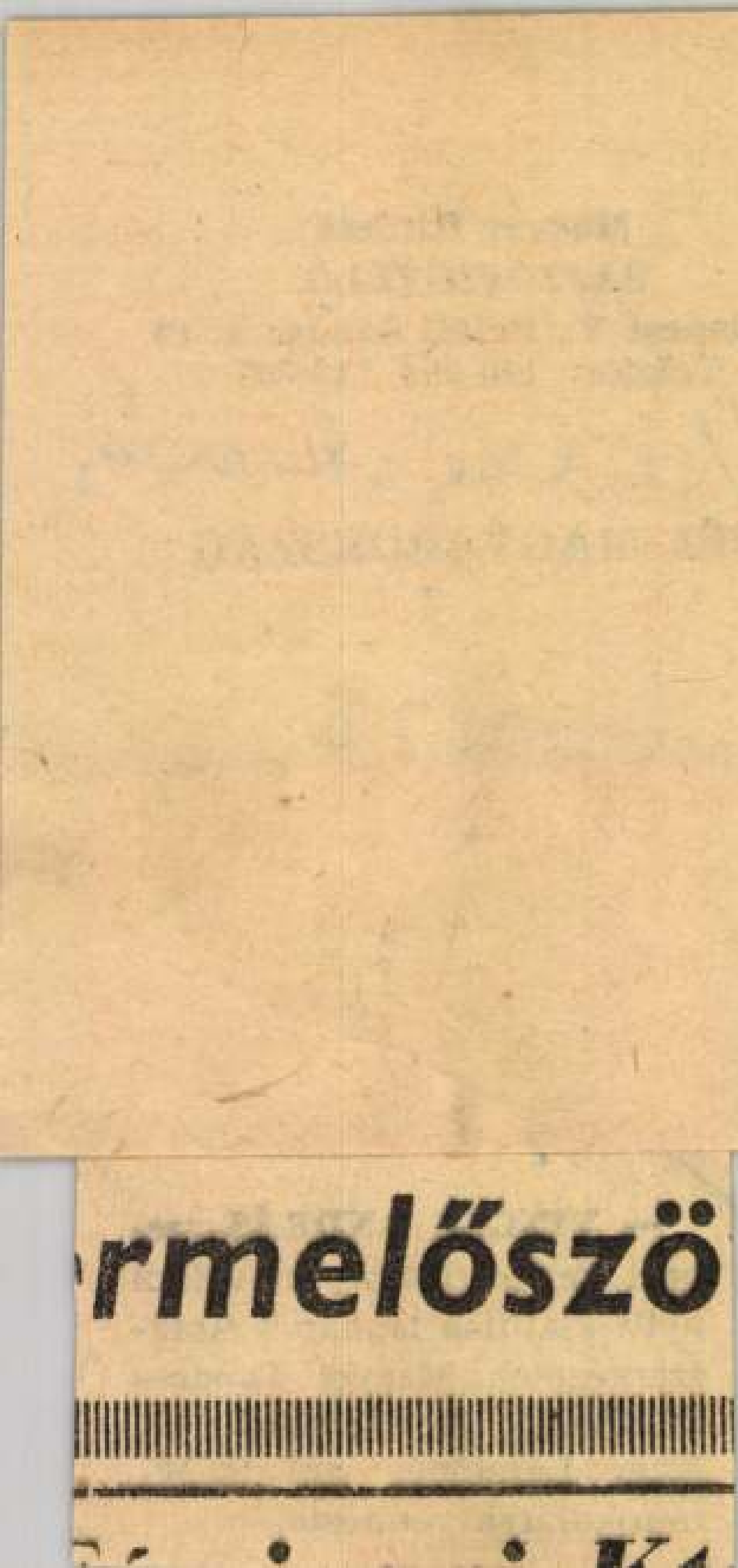

rmelőszö

MDK

Vincze András

Szerepelt a III. szegedi nyári tárlaton /Móra Ferenc Múzeum/.

L.F. : Egy országos hírű szegedi tárlatról.
TISZATÁJ. 1962. szept.

VINCZE ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

BAJA

TÜRR ISTVÁN MÚZEUM

1957. JÚLIUS 13—1957. AUGUSZTUS 24.

MEGHÍVÓ

A BAJAI TÜRR ISTVÁN MÚZEUM MEGHÍVJA

VINCZE ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

1957. JÚLIUS 13-ÁN 20 ÓRAKOR TÖRTÉNŐ MEGNYITÁSÁRA

►

A KIÁLLÍTÁST MÁRFAI MIHÁLY, A VÁROSI TANÁCS ELNÖKHELYETTESE NYITJA MEG.

►

A KIÁLLÍTÁS HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL MINDEN NAP 17—21 ÓRA KÖZÖTT TEKINTHETŐ MEG.

KATALÓGUS

1. Erdei út (akvarell)
2. Dombos utca (pasztell)
3. Pincék (tempera)
4. Öreg fák (pasztell)
5. Szegény sor (pasztell)
6. Falu részlet (pasztell)
7. Tiszapart (akvarell)
8. Hazafelé (akvarell)
9. Gátépítés (tollrajz)
10. Csendélet (pasztell)
11. Vízpart (akvarell)
12. Zsellérházak (pasztell)
13. Kertvég (tempera)
14. Röplabdázók (pasztell)
15. Villamosmegállónál (pasztell)
16. Traktor az alkonyatban (pasztell)
17. Utcasarkon (pasztell)
18. Szüretelők (monotypia)
19. Utcarészlet (pasztell)
20. Temetővég (pittkréta)
21. Ketten a parkban (monotypia)
22. Házvég (pasztell)
23. Zsákutca (pasztell)
24. Tanya (pasztell)
25. Mosóasszony (monotypia)
26. Alkonyat (pasztell)
27. Kazalrakók (pittkréta)
28. Udvarunk (tussrajz)
29. Kenyérbolt (pasztell)
30. Domboldal (pasztell)
31. Kertészházak (pittkréta)
32. Napsütésben (tollrajz)
33. Villamosmegállónál (monotypia)
34. Udvarvége (ceruzarajz)
35. Mellékutca (pasztell)
36. Batyuzók (monotypia)
37. Hajójavító öböl (fametszet előkép)
38. Malterhordók (pasztell)
39. Halászok (tussrajz)
40. Sportolók (monotypia)
41. Mosónők (monotypia)
42. Naplopók (tollrajz)
43. Víznézők (tollrajz)
44. Utcarészlet (pittkréta)
45. Tanyaszél (tollrajz)
46. Illusztráció (tollrajz)
47. Utcarészlet (vízrajz)
48. A bárkán (monotypia)
49. Téli napsütés (pasztell)
50. Utca, este (tussrajz)
51. Sártói részlet (pasztell)
52. Fürdőző nő (monotypia)
53. Utcarészlet (rajz)

Árak : Ceruza, ecset és tollrajzok : 200.— Ft
Akvarell, monotypia : 250.— Ft.
Pasztell, pittkréta : 3—400.— Ft.

Képvétel a teremőrnél

TÜRR ISTVÁN MÚZEUM
BAJA, DEÁK FERENC U. 1.

Hivatalból
Díjátalányozva

Fk.: Dr. Dankó Imre. BNYV. Bajai Telepe. Fv.: Gálos Ferenc.

VINCZE ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

BAJA

TÜRR ISTVÁN MÚZEUM

1957. JÚLIUS 13—1957. AUGUSZTUS 24.

MEGHÍVÓ

A BAJAI TÜRR ISTVÁN MÚZEUM MEGHÍVJA

VINCZE ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

1957. JÚLIUS 13-ÁN 20 ÓRAKOR TÖRTÉNŐ MEGNYITÁSÁRA

►

A KIÁLLÍTÁST MÁRFAI MIHÁLY, A VÁROSI TANÁCS ELNÖKHELYETTESE NYITJA MEG.

►

A KIÁLLÍTÁS HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL MINDEN NAP 17—21 ÓRA KÖZÖTT TEKINTHETŐ MEG.

KATALÓGUS

1. Erdei út (akvarell)
2. Dombos utca (pasztell)
3. Pincék (tempera)
4. Öreg fák (pasztell)
5. Szegény sor (pasztell)
6. Falu részlet (pasztell)
7. Tiszapart (akvarell)
8. Hazafelé (akvarell)
9. Gátépítés (tollrajz)
10. Csendélet (pasztell)
11. Vízpart (akvarell)
12. Zsellérházak (pasztell)
13. Kertvég (tempera)
14. Röplabdázók (pasztell)
15. Villamosmegállónál (pasztell)
16. Traktor az alkonyatban (pasztell)
17. Utcasarkon (pasztell)
18. Szüretelők (monotypia)
19. Utcarészlet (pasztell)
20. Temetővég (pittkréta)
21. Ketten a parkban (monotypia)
22. Házvég (pasztell)
23. Zsákutca (pasztell)
24. Tanya (pasztell)
25. Mosóasszony (monotypia)
26. Alkonyat (pasztell)
27. Kazalrakók (pittkréta)
28. Udvarunk (tussrajz)
29. Kenyérbolt (pasztell)
30. Domboldal (pasztell)
31. Kertészházak (pittkréta)
32. Napsütésben (tollrajz)
33. Villamosmegállónál (monotypia)
34. Udvarvége (ceruzarajz)
35. Mellékutca (pasztell)
36. Batyuzók (monotypia)
37. Hajójavító öböl (fametszet előkép)
38. Malterhordók (pasztell)
39. Halászok (tussrajz)
40. Sportolók (monotypia)
41. Mosónők (monotypia)
42. Naplopók (tollrajz)
43. Víznézők (tollrajz)
44. Utcarészlet (pittkréta)
45. Tanyaszél (tollrajz)
46. Illusztráció (tollrajz)
47. Utcarészlet (vízrajz)
48. A bárkán (monotypia)
49. Téli napsütés (pasztell)
50. Utca, este (tussrajz)
51. Sártói részlet (pasztell)
52. Fürdőző nő (monotypia)
53. Utcarészlet (rajz)

Árak : Ceruza, ecset és tollrajzok : 200·— Ft
Akvarell, monotypia : 250·— Ft.
Pasztell, pittkréta : 3—400·— Ft.

Képvétel a teremőrnél

TÜRR ISTVÁN MÚZEUM
BAJA, DEÁK FERENC U. 1.

Hivatalból
Díjátalányozva

Fk.: Dr. Dankó Imre. BNYV. Bajai Telepe. Fv.: Gálos Ferenc.

Vincze András
grafikus

Vakok monotípiáját állította ki
a szegedi tárlaton.

Kovács Gyula: A szegedi Szegedi Nyári Tárlat
Művészet, 1963. november – 43 lap.

Vincze András.

Szerepelt a negedi képzőművészek tárlatán a Nemzeti Galériában.

Csongrádmegyei Hírlap 1967. aug. 13.

MDK

Vincze András

Halászbárkák, vf.

Vizpart, vf.

Mészégető, vf.

A bajai "Fesztivál" Képzőm. Kiáll. kat. Bajai Muzeum 1949. jul. 3.

MDK

Vincze András

Rakodópart, vf.

Gázgyár, vf.

A bajai "Fesztivál" Képzőm. Kiáll. kat. Bajai Múzeum 1949. jul. 3.

Vincze András
grafikus

MDY

Kiromatszetesivel vett
vesit a tárlaton.

Szelesi Zoltán: A VII. Szegedi tárlat.
Művészet, 1967. március - 41 lap.

MDK.

Vincze András

Kiállitási hiradás

Szocialista Müvészetért 1966 aug.

MDK.

Vincze András

Kiállítási hiradás

Szocialista Művészetért 1966 aug.

MDK.

Vincze András

Kiállitási kritik a

Délmagyarország 1967 juni.2o.

Vincze András

Kiállítási kritika

Délmagyarország 1967 június 20.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Vincze András

DÉL-MAGYARORSZÁG

1966 JUL 24

1021

Nyári tárlat 66

VINCZE ANDRÁS NYUGTALAN ÉJ

Erdei Ferenc:

Hagymater
a szomszé

Az idén júniusban Erdei Ferencnek, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa főtitkárának vezetésével népfrontküldöttség látogatott Jugoszláviába és részt vett a Jugoszláv Dolgozó Nép Szocialista Szövetségének VI. kongresszusán. A magyar küldöttség tagjai a kongresszus után a mezőgazdasági termeléssel is ismerkedtek. s Erdei Ferenc lapunk felkérésére írta cikkét a szomszéd ország hagymatermeléséről.

A szűkebben vett makói körzeten kívül a Viharsarok többi részén, ezenkívül a Bácskában, illetőleg a Duna mellékén folyik számottevő hagymatermelés. Ezek közül a Békés és Csonrgád megyei teljesen makói jellegű, s voltaképpen nem is beszélhetünk másról, mint a makói hagymakörzet kiterjeszkedéséről ebben az irányban. A bácskai és a Duna-melléki hagymatermelés azonban más, és ha mutat is rokonvonásokat a makóival, mégis attól elütő, külön termelőkörzetek ezek. És ezek között is leginkább önálló a jugoszláviai Kupusina (Bácskertes) határában folytatott hagymatermelés. a

1941-ben jártam ott először, s akkor azt lehetett megállapítani, hogy két eltérés van az ottani és a makói hagymakertészkedés között. Egyik a dughagyma szárításának a módja, a másik a fajta. Egyébként éppenolyan dughagymás kultúra ez is, mint a makói, s éppen úgy a lakószoba kemencéje fölött szárítják a hagymát, mint abban az időben Makón, csupán azzal a dekes, hogy ennek következtében nem vált nagyarányúvá a felmagzás. (Ott úgy nevezik, hogy felbacskásodás.) Nem lehet mondani, hogy nem növekedett a felbördőzés, azonban elég eltérő ez az egyes termelőknél. Vannak olyan kertészek, akik tábláján semmivel nincs több virágszár, mint a mi szárított hagymánkon. Az ilyen hagymatermelőknek az a véleménye, hogy ez a körülmény a saját fajtaváltozatuknak köszönhető, s ezenkívül azt a tapasztalatot is erősítgették, hogy minél jobb művelést adnak, annál kevésbé magzik fel a kiültetett dughagyma. Az én véleményem szerint csak a fajta jellemvonásának tekinthetjük azt, hogy szárítás nélkül sem bördőzik fel. Ez mindjárt arra is felhívja a figyelmet, hogy érdemes nekünk is kipróbálni az ő hagymájukat.

Viszont sok minden számukra is érdekes abból, ami nálunk történik a hagymakultúra fejlesztésében. Ők maguk mindenesetre legjob-

MDK.

Vincze András

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1966 szept. p.749.

.

Vincze András M.D.K.

Oskola utca /linómetszet/ repr.

Szelesi Zoltán: Szegede uj képzőművészetének bibliogbáfiája 1945-1960

Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1960-1962.

Szeged, 1962. 209.1.

Vincze András

MDK

C.P.: Bács-Kisku és Csongrád megye művészeinek kiállitása Kecskeméten.
Szabad Művészet 1954. 47-48.o.

Vincze András

Kiállított a szegedi Széchenyi tér 3. sz alatt megnyílt kiállításon.

Labdarugok, vasárnap délután erdőszélen, játszó leánycsoport... képei.

--:Hasznos kezdeményezés.

Délmagyarország, Szeged.
1957. nov. 2.

mak.

Vincze András

„Bokodi út" c. festmény

(reprodukció)

L.F. Jegyzetek a Szegedi Kiállításról

Tiszatáj, 1962, 5. sz 4. l.

Vincze András MDK

szerepelt a tárlaton.

Lődi Ferenc: Szólni a máról. A. III. Szegedi Nyári Tárlat.
Délmagyarország. 1962. jul. 28.

Vincze András

1958 jun 29-én nyilt meg a Szegedi Móra Ferenc Muzeum kupolacsarnokában VI. önálló kiállitása. Az anyagot a Képzőművészeti Alap lektorátusa válogatta ki.

Délmagyarország, 1958 jun 22.

mdk

Vincze András

illusztrációja: József Attila
a Fömeg c. versélez

Tiszatáj 1962. 12. sz 9. l

mdk

Vincze András

szerepel a kiállításon

L. F. Egy Országos Hírű Szegedi Tárlatról

Tiszatáj, 1962. 9. sz. 8. l

mak

Vincze András

Lányok c. műve

reprodukció

Tisztatáj 1962 9 sz. 12. L

Vincze András

Hajnal a műtermemben

olaj 30×44

Szegedi nyári tárlat

MDK

Vincze [ ] karikaturista

A Más lapra tartozik c. műsor szereplője. [Mikroszkóp Színpad].

Horváth István: Verseté két földrészben 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1970. ian. 17.

Vincze András

Szegedi festő. Kiállítása volt az utolsó három év terméséből szegeden a Kézsarnoknál

Művei említve: Ivóban; Anyó háza; Utolsó ház; Udvarsveg

Tinatáj, 1965, 6 n., 509 s.

MDK.

Vincze András

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1966 dec.13.

Vincze András

Szegeden él. hetszetekkel

szerepel az alábbi táslaton

[illegible]: Cs. J.: Tér művész táslata
Gyulán

Békésmegyei Népujság 1970 VIII. 2

Vincze András

Alapképekkel szerepel a téli tárlatom szegeden

Szelesi Zoltán: kámvetés a téli tárlat után

Dél-hagyarország 1970 XII. 22

Vincze András

festő

„Hat mészáros" – a van

kiállítva

Szelesi Zoltán: A XI.szegedi tárlat.

Müvészet,1971.január - 29.lap

MDK

Vincze András festő, Szeged

Dél-alföldi képzőm. kiáll. szegedi Móra F. Mus. 1961. jul.

Vincze András

"Zongraverseny" terv,

Szabolcsi és szegedi művészek I.
Közös kiállítása, 1970.
Szeged, Móra F. Múzeum Laptára

Vincze András festő

Szepeden él.

Szerejtel az alábbi tálatra

N.N.: Újművek a Műcsarnokban

Délmagyarország 1971 III. 2

Vincze András

49. Zongoraverseny olaj 50×65

50. Villa Anna —"— 30×21

Szabadkai és szegedi képzőművészet
I. Zörös kiállítása 1970.
Szeged, Móra F. Múzeum képtára

MDK

Vincze András /festő/

fametszete: A szegedi várrom — repr.
(Képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1960. [július]. Különszám. Szabadtéri játékok, Ipari Vásár, Mezőgazdasági Kiállítás. [1. l.]

M. D. K.

VINCZE András festő

Szegedi festő

kiállítása a szegedi múzeumban

Magyar Nemzet 1961. jún. 25. 4. l.

MDK

Vincze András grafikusművész

Gyűjteményes kiállítást rendezett a szegedi Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában.

Képzőművészeti Figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1958. augusztus. 11. l.

MDQ

Vincze András [festő]

Sovak eső után c. műve rejt.

(képaláírás.)

Tiszatáj Szeged, 1958. augusztus.
G. I.

MDK

Vincze András festőművész

kiállítása a könyvnapon nyílt meg, a szegedi múzeum kupola-csarnokában.

Németh Sarolta.

Tiszatáj, Szeged, 1958. július. 11. l.

MDK

Vincze András [festő]

1957 elején (Szegeden) egyéni kiállítást rendezett.

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete az ellenforradalom után.
Tiszatáj, Szeged, 1958. július. 5. l.

MDK

Vincze András (képzőművésze)

Fametszetsorozatából Háború után; 1944 c. műve rajz.
(Képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1959. december.
[1. l.]

OSK

Vincze András (képzőművész)

Fametszete: Látkép a Szeged sorozatból – rajz.
(képaláírás.)

Tisza, Szeged, 1959. augusztus. 4. l.

MDK

Vimore András (képzőművész)

Szerepelt a (szegedi) Retrospektív Kiállításon.

Horváth Mihály: Gondolatok a Retrospektív Kiállítás után.

Tiszatáj, Szeged, 1959. január. 10. l.

MDK

Vincze András [festőművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Veljko Petrovity: Miska, az öregtéres.)

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz.
237. l.

MDK

Vincze András [festőművész]

rajza (illusztrációi) repr.

(Dér Endre: Májusi adósság.)
Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz.
207. l.

MDK

Vincze András (festőművész)

rajza (illusztráció) repr.

(Petrovácz István: Kukumbálé.)

Tiszatáj, Szeged, 1956. jún. X. évf. 3. sz.
150. l.

MDK

Vincze András festőművész

Szegedi tiszapart c. rajza repr.
(szöveg a címlap visszáján.)

Tiszatáj, Szeged, 1956. jún. X. évf. 3. sz.
(címlap és a címlap visszája.)

MDK

Vincze András [grafikusművész?]

A folyóirat adott számának borítólapján [redacted] múzeum és könyvtári építkezés című tollrajzának mása látható.
(Repr., szöveg a borítólap [redacted] visszáján.)

Tiszatáj, Szeged, 1955. április. IX. évf. 2. sz.
(borítólap [redacted] és a borítólap [redacted] visszája.)

Vincze András

szegedi festőművész MDK

önálló kiállitása megnyilt a szegedi Móra Ferenc Muzeum kupolacsarnokában. .--.

Müterem 1958 I. évf. 8. sz. 41.o.

Vincze András MDK

festőművész

30 festményét
állitotta ki a gyulai Erkel Ferenc muezumban.

Müterem 1958 I. évf. 12. sz. 37.o.

Vinicze András
festő

M.D.V.

Képkiállítása 1957-ben.

Sobyno Ede: A Türr István Museum története és ismertetése. Baja, 1958. 24 l.

M.D.M

M. P. K.

VINCZE András kőfaragó

Felvinczről

1767. Kendilónál, Teleki Ádám kastélyába 16 ámeres ablakeket, több pinceajtót

Agghány: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.

I. 293.

Vincze András

kőfaragó

gernyeszegi gr. Teleki-
kastély

Építészet. 1941. 32-l.
(Építési napló.)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 837-248, 340-126

Vincze Balázs festő- és grafikusművész,

NÉPMŰVELÉS
1984 MÁJ

1021

Kiállítások a Kondor-folyosón

A Népművelési Intézet vizuális művészeti osztálya a neves festőről és grafikusról, *Kondor Béláról* elnevezett második emeleti folyosón két-két hónapig megtekinthető kiállításokat rendez. Először a Párizsban élő magyar származású festőnek és grafikusnak, *Vincze Balázs*nak a munkái kerültek a falra. Az 1947-es születésű művész a párizsi iparművészeti főiskolán végezte tanulmányait, 1970 óta Franciaországban él. Azok közé tartozik, akik továbbra is fenntartják a művészeti kapcsolatot szülőföldjükkel. Műveit láthattuk a Képzőművészeti Alap Bartók Béla- és József Attila-emlékalbumának grafikai lapjai között; legújabban a *Tisztelet a szülőföldnek* című műcsarnoki kiállításon szerepelt 1982/83 telén.

A Kondor-folyosón látható grafikai lapok a műcsarnoki kiállításon szereplő munkájával mutatnak rokonságot. Részben annak gyűrtfelületszerű hatását közvetítik, részben az érzékenyen vibráló vonalakat és a világosabb-sötétebb felületeket hozza egységbe a művész az egymáshoz kapcsolódó lapokon, s ezekből végül is egész sorozat kerekedik ki. Ha a vizuális probléma nem is nevezhető merőben újszerűnek (idehaza és külföldön is több ismert művészt foglalkoztatott a hatvanas, hetvenes években), az érzékeny felületkezelés és az ebből származó, díszítő és kifejező értékekben gazdag, olykor plasztikus hatás mindenképpen figyelmet érdemel. A jelek szerint Vincze Balázs tudatosan törekszik egynemű szerkezetek kialakítására, ez jellemzi az egész sorozatot, de különösen a leggondosabban megmunkált lapokat, amelyek kifejező erejükkel, felépítésükkel mintha az új zenei törekvésekhez is kapcsolódnának. (**Puskás Ildikó** felvétele)

M. O.

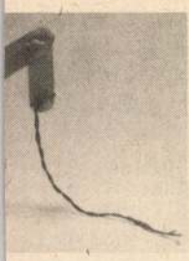

sulás egyik munkatársa a szomszédos játékboltba kísér.

Az üzlet portálja, belső kiképzése nem emlékeztet a többire. Egyedi tervezésű, sötétbarnára pácolt fa a berendezése, a pult előtt is polcrendszer, egy benyílóban játéksarok, fejünk fölött óriási színes falemezbohóc mosolyog. A jelenlegi árukészlet nem sokban különbözik a megszokottól, elektromos játékokat nem látok sehol. Néhány nappal, héttel korábban érkeztem (vagy a bolt nyitott hamarabb): a nagy meglepetés elmarad. Az áttörést a hamarosan megvalósuló tervek hozzák: az egyik falat beborító polcrendszeren játékkiállítás, a játszósarokban pedig az új, sorozatban még nem gyártott játékokat próbálhatják ki a gyerekek.

A társulás dédelgetett terve, hogy fölújítva visszavezesse a gyakorlatba

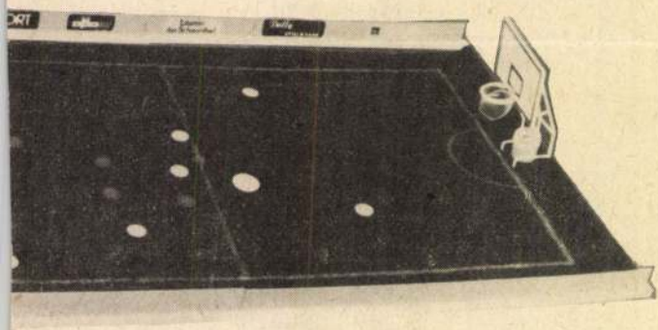

a népi játékokat, és minél több félkész terméket kínáljon, hogy a gyerekek maguk is munkálkodjanak, alakítsanak a játékokon. A népművelőket biztató lehetőség pedig: ha a művelődési házaknak volna elképzelésük, hogy miféle játékkészletet szeretnének, vagy megismerkedhetnének a kínálattal, a lehetőségekkel, a Play-COOP, mint mondják, rendelkezésükre állna.

Érzem én is, hogy a kettő között több lépcső hiányzik. A Népművelési Intézet néhány munkatársa újra foglalkozik játékok gyűjtésével és terjesztésével. Talán nekik kellene fölkeresniük ezt a társulást, hiszen ők meg kivitelezőre várnak ötleteikhez. Hátha éppen egymást keresik! **(r. j.)**

Vincze Antal

1902/03 I

Ferkèpzomfolsk vk
146.l.

lék –

ztartási cikkek

pere áruk

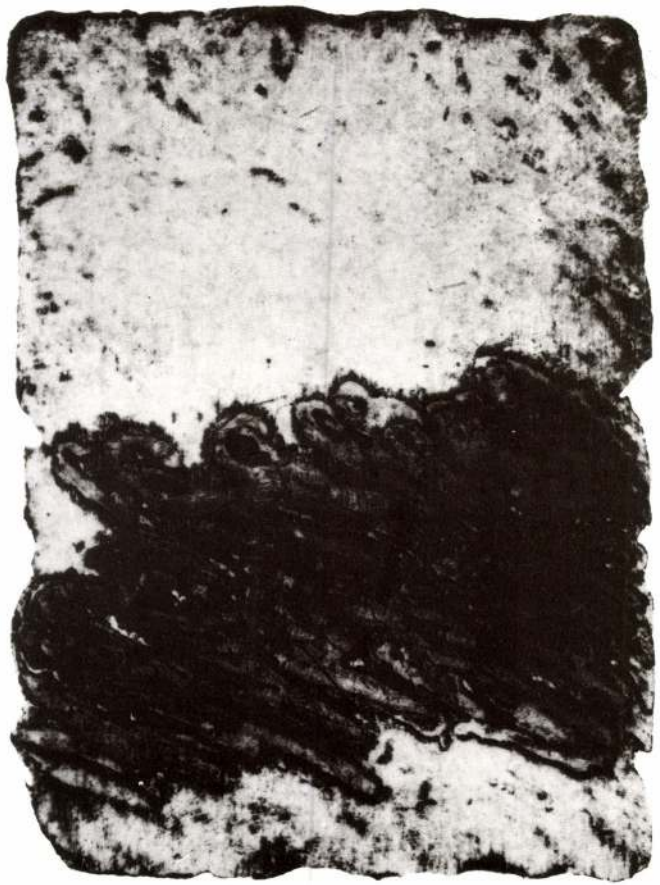

Rombolva építek – bezártan.
Tisztátalan – megtisztítva.
Szóval mondanom – nincs mit.
A magam világa – magamban.
Szólnom kell, mert itt élek veletek

Születtem 1947-ben Budapesten.
1970 óta Franciaországban élek.
Felébresztett de el is altatott –
de hallgatok.

Fontosabb kiállításaim:
Realites nouvelles 1976–77. Párizs.
Tisztelet a szülőföldnek 1984. Budapest.
Egyéni kiállítás: Le Puy (Fr.) 1986.
1974-től az ,,Art Dekorativ" elvégzése után
folyamatosan állítok ki itthon és külföldön.

Megnyitó:
1991. szeptember 18-án 18 órakor

Fotók: Hasznos Zoltán

Megtekinthető:
hétköznap 14–18 óráig
szombat-vasárnap 10–18 óráig
hétfőn zárva!

VINCZE BALÁZS kiállítása

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

Budapest III., Fő tér 1. Zichy-kastély
1991. szeptember 18–október 20.

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutatóintézet Könyvtár Budapest
26 757

VINCZE BALÁZS
1947 –

Festő- és grafikusművész. Művészeti tanulmányait 1972-1976 között Párizsban az École des Arts Décoratifs-ben végezte. Egy évet töltött New Yorkban, Amszterdamban, rövidebb időszakokat pedig Olaszországban, Görögországban és Norvégiában. Részt vett a Salon des Réalités Nouvelles hetvenes évek végi párizsi bemutatóin, a Luxemburg Palotában 1979-ben rendezett Párizs – Budapest című kiállításon, valamint a budapesti Műcsarnokban 1982 – 1983 fordulóján rendezett nagyszabású Tisztelet a szülőföldnek című tárlaton.

Művei helyet kaptak a Bartók Béla, József Attila, Pátkai Ervin tiszteletére kiadott albumokban. Franciaországban két egyéni kiállítása volt. Első hazai bemutatkozására 1991-ben került sor az Óbudai Pincegaléria.

HOMMAGE À BARTÓK, 1978
papír, cinkkarc, 320x245 mm.
j.b.l.: IV
j.l.: Vincze Balázs
Ltsz.: K. 85. 463. 1.

SZELID FELINDULÁS, 1978
papír, cinkkarc, 320x245 mm.
j.b.l.: Szelid felindulás
Hommage à Bartók
j.l.: Vincze 78
Ltsz. : K. 85. 463. 2.

TALÁN EGYSZER. 1978
papír, cinkkarc, 320x235 mm.
j.b.l.: Talán egyszer
j.l.: Vincze, 78.
Ltsz.: K. 85. 463. 3.

CSAK TISZTA FORRÁSBÓL, 1978
papír, cinkkarc, 320x245 mm.
j.b.l.: Csak tiszta forrásból
j.l.: Vincze 1978.
Ltsz.: K. 85. 463. 4.

VÉGRE MEGLELTEM NÓTÁMAT, 1979
papír, cinkkarc, 300x300 mm.
j.b.l.: E.A. No 1
j.l.: Vincze Balázs 79.
j. a mű hátoldalán: Végre megleltem nótámat
Ltsz.: K. 85. 464. 1.

"Gottfried Semper írja a Történelmi gyökerek, stílus című tanulmányában, hogy a legrégibb fonott anyag valószínűleg a kerítés és a gyékény volt. Vincze is ennek az ősi technikának az egyszerűségét és célszerűségét kívánja hangsúlyozni grafikáin, melyeknek motívumait nézve egyaránt eszünkbe juthatnak a Bauhaus művészek anyagkísérletei, illetve az ősi tárgykészítéssel szerves szerkezetet és formát előállító eljárás, a fonás, melynek segítségével egyszerre születik a tárgy, a szerkezet és a minta" –

Lóska Lajos

Talá

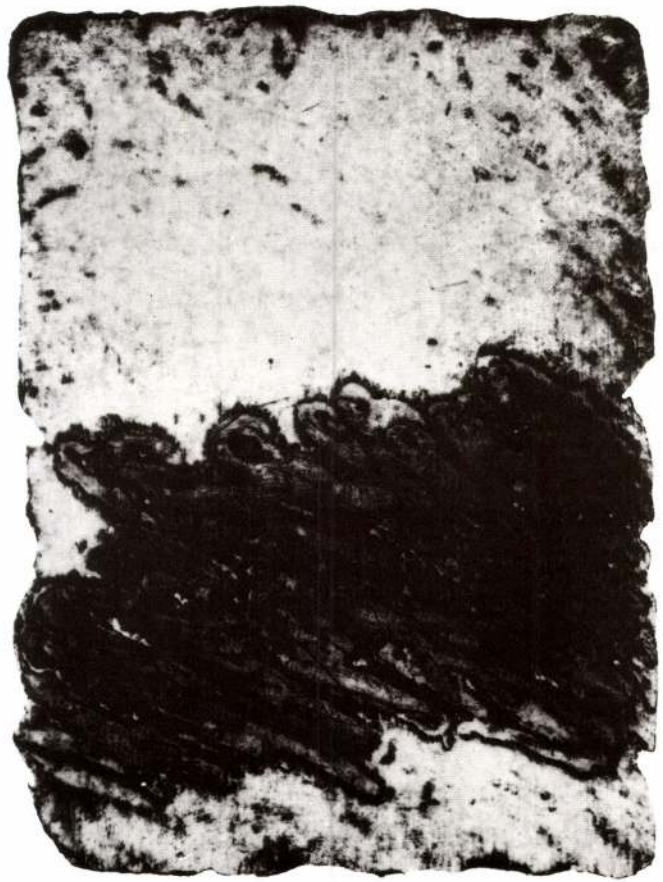

Rombolva építek – bezártan.
Tisztátalan – megtisztítva.
Szóval mondanom – nincs mit.
A magam világa – magamban.
Szólnom kell, mert itt élek veletek

Születtem 1947-ben Budapesten.
1970 óta Franciaországban élek.
Felébresztett de el is altatott –
de hallgatok.

Fontosabb kiállításaim:
Realites nouvelles 1976–77. Párizs.
Tisztelet a szülőföldnek 1984. Budapest.
Egyéni kiállítás: Le Puy (Fr.) 1986.
1974-től az „Art Dekorativ" elvégzése után
folyamatosan állítok ki itthon és külföldön.

Megnyitó:
1991. szeptember 18-án 18 órakor

Fotók: Hasznos Zoltán

Megtekinthető:
hétköznap 14–18 óráig
szombat-vasárnap 10–18 óráig
hétfőn zárva!

VINCZE BALÁZS kiállítása

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

Budapest III., Fő tér 1. Zichy-kastély
1991. szeptember 18–október 20.

VINCZE Balázs

M.O. [Mezei Ottó]: Kiállítások a Kondor-folyosón.
= Népművelés XXXI. évf. 5. sz. 1984. 42. p. 11

Bp. Népművelési Intézet, 1984.

VINCZE Balázs

91 12 60

Új Művészet

VINCZE Balázs

Részlet Vincze Balázs kiállításáról - 91.12. 6o

Új Művészet

Fonadéknyomatok

Nem véletlenül állította ki *Vincze Balázs* az Óbudai Pincegalériában textilstruktúrákat idéző, szűkszavú, szinte minimal artos nyomatai mellett három nyomólemezét is. Ugyanis ezek a cinkfonadékok közvetlenül utalnak a fonás gesztusára, ugyanakkor plasztikus fémreliefek is.

Gottfried Semper írja a *Történelmi gyökerek, stílus* című tanulmányában, hogy a legrégebbi fonott anyag valószínűleg a kerítés és a gyékény volt. Vincze is ennek az ősi technikának az egyszerűségét és célszerűségét kívánja hangsúlyozni grafikáin, melyeknek motívumait nézve egyaránt eszünkbe juthatnak a Bauhaus művészek anyagkísérletei, illetve az ősi tárgykészítéssel szerves szerkezetet és formát előállító eljárás, a fonás, melynek segítségével egyszerre születik a tárgy, a szerkezet és a minta.

Képei ugyancsak történelem előtti kort idéznek, természetes anyagból készültek, recések, plasztikusak, mint a bőrlebernyegek, formájukat tekintve pedig olyanok, mint a kifeszített őshüllőszárnyak.

Vincze Balázs műveivel ezidáig nemigen találkozhattunk idehaza, hiszen 1970 óta Franciaországban, Párizsban él, és ez az első magyarországi önálló kiállítása.

(Óbudai Pincegaléria, IX. 18–X. 20.)

LÓSKA LAJOS

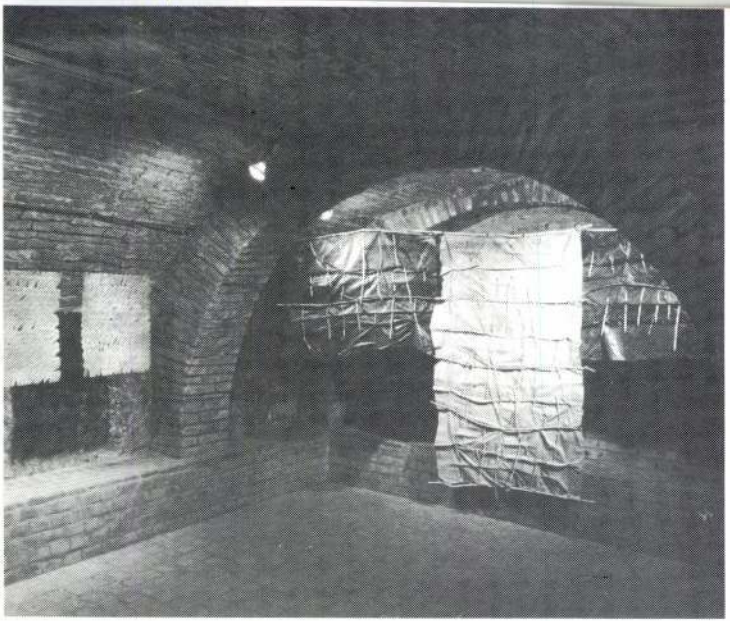

Részlet Vincze Balázs kiállításáról
(Fotó Tahin Gyula)

Csáji Attila: Csupán néhány nyom, 1977,
vegyes technika, farost, 100 x 85 cm

Szentgyörgyi
ola

Kéri Imre: Van Gogh utolsó pohara, 1991, olaj, vá
(Fotók Tahin Gyula)

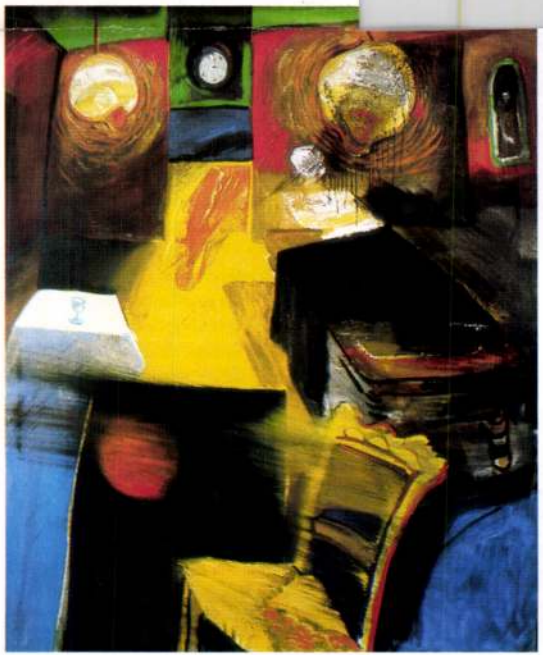

Előrejelzés szerint a tihanyi ismerkedés 1992-ben S'Hertogenbosch-Nijmegen állomásokkal folytatódik, illetve ismétlődik. Jogosan bízhatunk abban, hogy nemzeti jellegünk, ugyanakkor az egyetemes európai művészet befogadásának látható, érezhető jelenléte és tisztelete, valamint technikai felkészültségünk sikeres bemutatkozást eredményez. A holland tárlatlátogatók széles skálán igazodhatnak el majd jelen képzőművészeti kultúránkban. Az itt kiállító holland művészek viszont nem sugározták az eredendő németalföldi karaktert. Feltehetőleg nem is ez volt a koncepciójuk. Ez a művészet bárhol „megtörténhet". Ebben különbözünk. *(Tihany, 1991. június–július.)*

Új Művészet, 1991.12.

VINCZE Balázs

VINCZE CSABA

A székesfehérvári SZÜV-KSH Statisztikai és Számítóközpont épülete

Építész: Vincze Csaba (Vas megyei Tanácsi Tervező Vállalat)

1

2

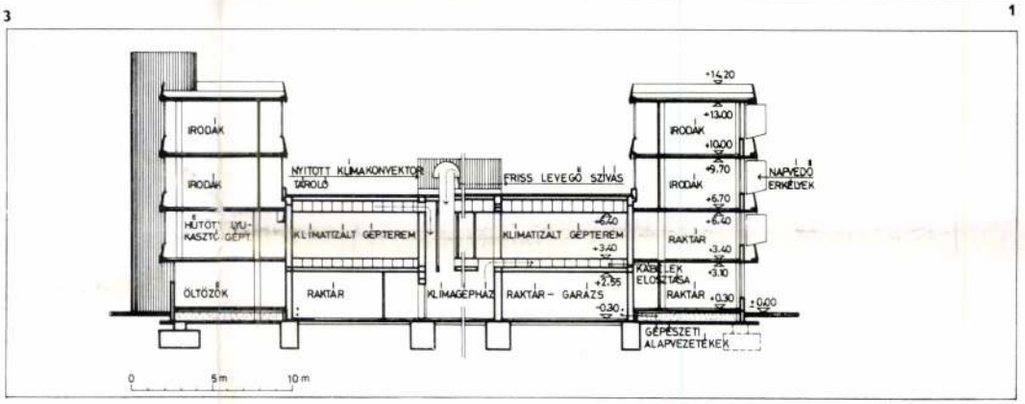

3

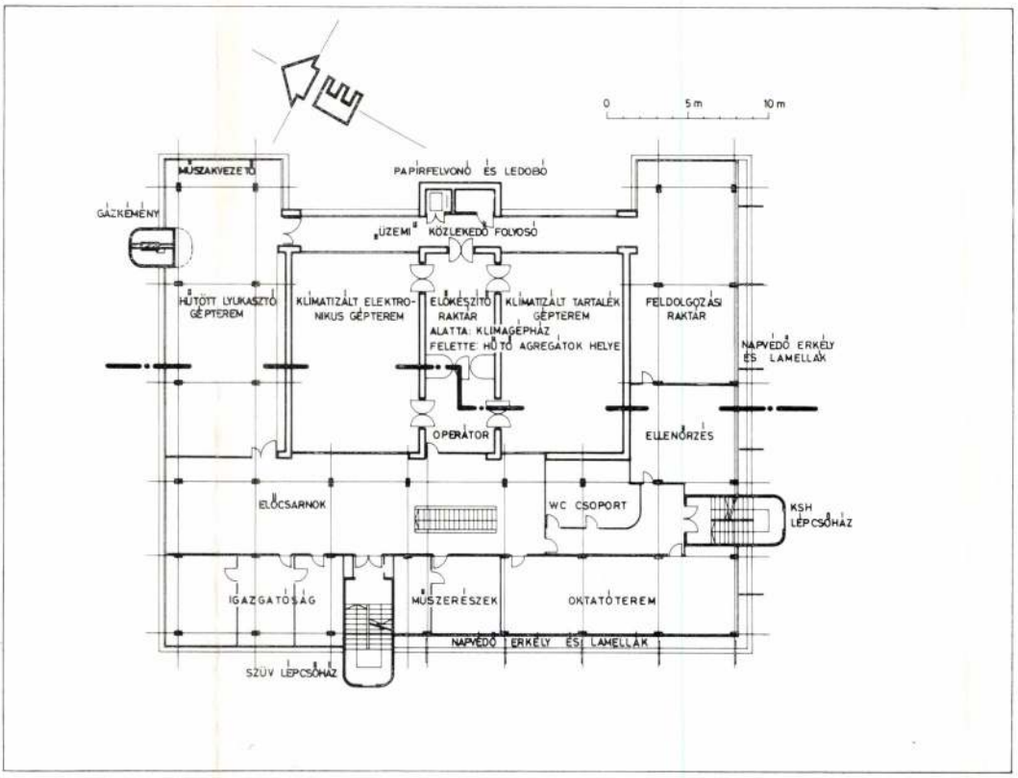

4

1. Székesfehérvár SZÜV-KSH központ, délkeleti homlokzat
2. A főhomlokzat részlete a napvédőkkel dél felől
3. Hosszmetszet
4. Géptermi szint (I. emelet) alaprajza
5. Nézet észak felől

1. Façade de sud-est du Centre de SZÜV-KSH à Székesfehérvár
2. Détail de la façade principale avec les éléments antisolaires, vue du sud
3. Section longitudinale
4. Schéma du niveau de la chambre des machines (premier étage)
5. Vue du côté nord

Magyar Építőművészet 1981/1

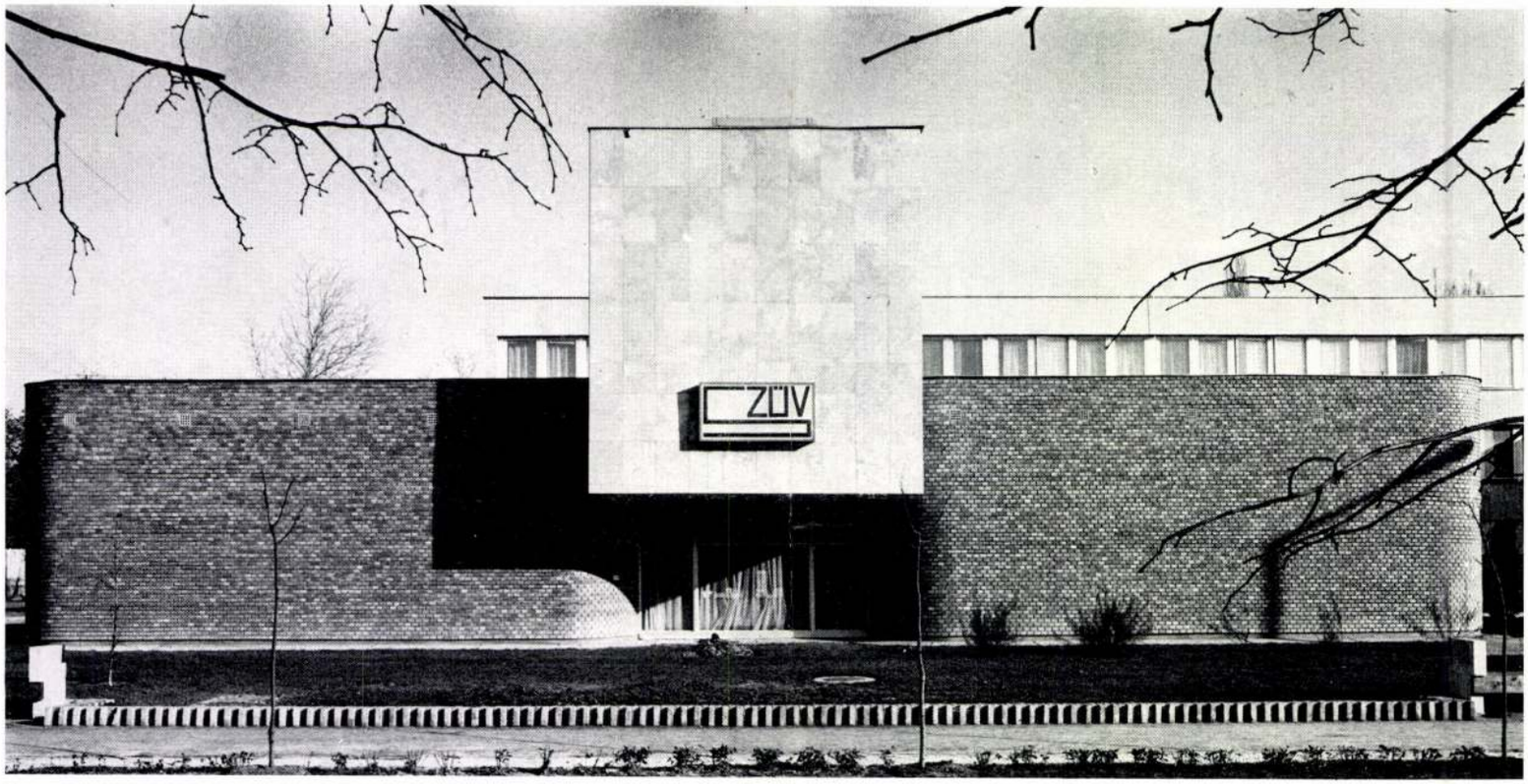

7

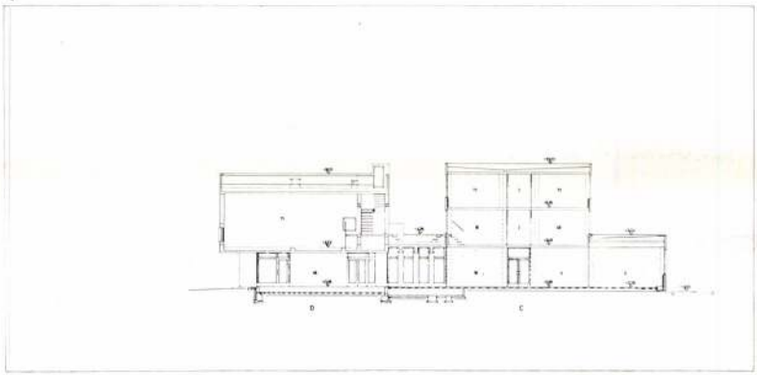

8

6

9

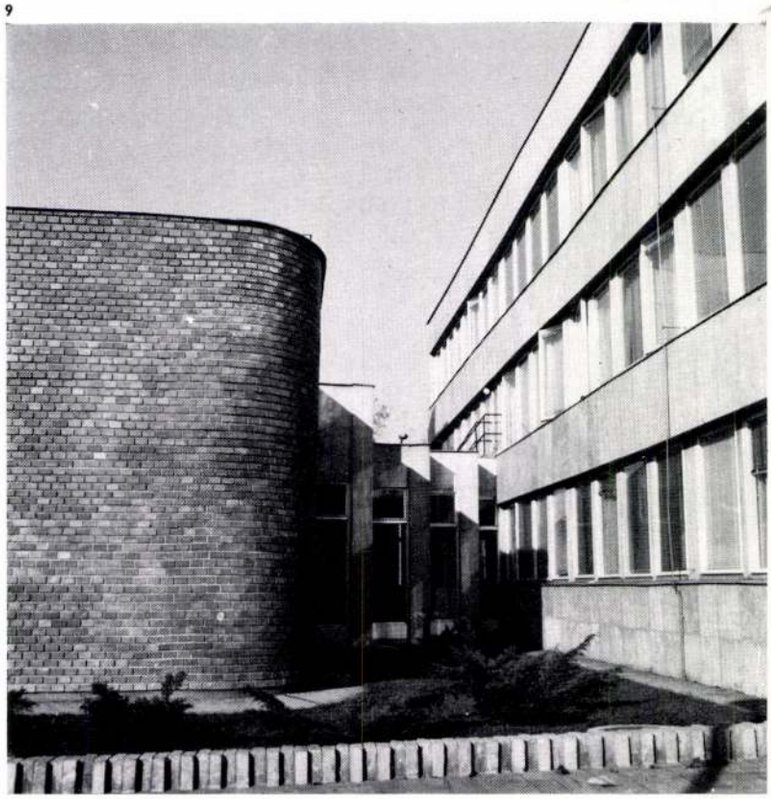

SZÜV üzemi és irodahelyiségei kaptak helyet.

A SZÜV üzemépületnél a többszintes szárny első és második emeletén találhatók az irányító, szervező, programozó munkakörök helyiségei. A földszinten gépi technológia helyezkedik el a kapcsolódó szociális, energiaellátó és egyéb kiegészítő helyiségekkel.

A számítóközpont kapcsolata a városközponttal az új lakótelephez kialakult forgalmi megoldásokkal önmagától adódott.

A hagyományos falfelületen mezőtúri téglaburkolatot alkalmaztunk. Az épület fűtését távfűtő csatornán keresztül a lakótelep ellátását szolgáló hőközpontból biztosítottuk. Kiemelten jelentkezett az épület forgalmát, megjelenését biztosító környezet rendezése, amelynél a meglevő állapot kapcsolatát és a bővítés lehetőségét figyelembevéve készültek el a kiszolgáló forgalmi felületek, valamint funkcionális kertek, díszpark részletek.

A megvalósult létesítmény költségalakulását döntően befolyásolták a magas járulékos költségek (összköltség 30%-a) amelyek viszont az épület rendeltetésszerű működéséhez feltétlenül szükségesek.

A belső technológiai berendezést, gépi felszerelést, klímagépházat a SZÜV tervezte és kivitelezte.

N. L.

1. Az együttes távlati képe
2. Helyszínrajz
3. Földszinti alaprajz
4. I. em. alaprajz
5. II. em. alaprajz
6. Géptermek és klímagépház
7. Metszet
8. Főbejárat
9. Összekötő szárny

1. Perspective de l'ensemble
2. Plan de situation
3. Schéma du rez-de-chaussée
4. Schéma du premier etage
5. Schéma du deuxiéme etage
6. Chambres des machines et de climatisation
7. Section
8. Entrée principale
9. Aile de raccordement

Statikus:	Takács Györgyné
Gépészek:	Péczeli László és László Dávidné
Elektromos:	Kőszegi László és Dietz Nándor
Bonyolító:	Fejér megyei Beruházási V.
Kivitelező:	ÉVM Fejér megyei ÁÉV
Építésvezető:	Bori Sándor
Beépített nettó alapterület:	3038 m²
Beépített légtér:	11 010 m³
Az épület nettó költsége (a gördülő raktári állványokkal, az álpadló és álmennyezettel együtt):	23,6 millió
Járulékos költség:	2,4 millió
Fajlagos épületár:	7762 Ft/m² és 2142 Ft/m³

A Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat megyei adatfeldolgozó központjai közül a VASITERV 3-at tervezett. A már felépült szombathelyit és székesfehérvárit és az épülő zalaegerszegit.

A szombathelyi épület még hagyományos szerkezetekkel készült, és kisebb alapterületével ma már bővítésre szorulna. Alapelve az volt, hogy a klimatizált, tehát épületfizikai szempontból nagyon igényes géptermet az egyéb helyiségek (irodák stb.) védő gyűrűként vegyék körül. Ez a hőtechnikai és energiagazdálkodási előnyökkel járó szemlélet (mely 7 éve még nem volt olyan kívánatos, mint ma) megnyerte az alapberuházó tetszését, és hasonló alapelrendezést kért Fehérváron is. Csak azzal az eltéréssel, hogy a jóval nagyobb alapterületi igényeket kisebb telken, és korszerű technológiával kellett kielégíteni.

Ugyanakkor kölcsönösen beláttuk, hogy nem lehet egy fejlődés kezdetén álló technológia számára végleges program alapján végleges épületet emelni. Tehát a bővítés lehetőségét biztosítani kell. Tovább bonyolította a feladatot, hogy az épületben kellett elhelyezni a KSH megyei Igazgatóságát, annak számítógépeit is, közös klimatizálással és néhány lezárható helyiségkapcsolattal. A választott megoldás az lett, hogy a géptermek belső magját nem zárja körbe, csupán 3 oldalról, a felmelegedéstől védi az irodák-öltözők-raktárak tömbje. ÉK felől a géptermi mag nyitott, így a kiszámíthatatlan jövőben az irodai és géptermi rész bővítése egyaránt megoldható.

Az épület döntő része a kivitelező igénye szerint Lift-Slab csoportos födémemeléses technológiával készült. Ez a külső 3 oldali épületszárnyak szerkezete. A géptermi „mag" esetében az volt a követelmény, hogy a fő szinten, az I. emeleten az álpadló és álmennyezet (mindkettő a klimatizálás miatt igény) kerüljön a normál helyiségek padozatával, illetve födémével azonos síkba. Így ez a rész mindenképp más szerkezetet igényelt. A sok áttörés és a hő-páratechnikai igények miatt ennek szerkezete hagyományos lett.

Számunkra a tervezés kezdetén a csoportos födémemelés ismeretlen volt. Megfelelő műszaki információkhoz, kiadott segédletek hiányában nehezen jutottunk hozzá, így sorba konzultáltunk a Műegyetemmel, az Ipartervvel és az emelést végző bolgár szakemberekkel. Tanácsaik alapján olyan elrendezést választot-

5

tunk, mely a födémlemezek építés közbeni merevítését is biztosítja, és később is betölti a szélmerevítő falak szerepét. Ezért az U alaprajzú födémlemezek külső oldalába 3 merevítő „torony" metsz be. Egyik a SZÜV lépcsőházát, másik a KSH lépcsőjét, harmadik a gőzkazán kéményét és a tágulási tartályt tartalmazza. Ez a tömegelrendezés jól kifejezi a szerkezet jellegét is.

További tömegjátékot eredményezett a napvédelem igénye. Az irodák előtt a DNy—DK-i oldalon keskeny erkély fut végig, merőlegesen kilógó barna üveglamellákkal. A naptól védett épületrész szalagablakot kapott.

A csoportos födémemeléses technológiával járó monolit födémlemezek előnye a tervezés során már megmutatkozott.

A fej nélküli gombafödém elvén működő vb. lemezek szinte igénylik a konzolos kialakítást. Ez az egyik irányban az erkélykialakítást, a másik, a belső oldalon a csatlakozó géptermi mag melletti alapdilatációt könnyítette meg.

A födémlemezek 20 cm vastagságú 4,80 × 4,80 vagy 4,80 × 6,00 m-es raszterral készültek. Ezzel a pillérosztással olyan egyenletes terheléseket kaptak az emelő sajtók, amit jól bírtak, és sem az emelés során, sem azután nem következtek be a berendezéseken, vagy a szerkezeteken olyan hibák, amelyeket azóta több Lift-Slab technológiával épült házon láttunk, és amelynek alapján többen már az egyébként nagyon jó és rugalmas építési módszert is elmarasztalták.

A födémemeléses technológia további követelményeket is támasztott, illetve lehetőségeket adott:

a) a födémek gyártási síkját képező aljzatbeton az alapozással együtt készítve a gyenge teherbíró talajon elősegítette a jobb teherviselést.

b) Mivel ezt az indító aljzatot az építkezés kezdetén el kellett készíteni, nagyon kockázatos lett volna alatta az alapszereléseket elvégezni. Ezért ezt a lemezt a talajban hagytuk, föléje 50 cm kavicsfeltöltést hordtunk, melyben most már utólag és süllyedésektől nem tartva tudtunk szerelni.

c) Az így kialakított vb. lemezeknél a koncentrált terhelés kerülendő. Ezért az előcsarnokban levő födémnyíláson felbúvó kis díszlépcső a födémre nem támaszkodik, hanem parabola keresztmetszettel konzolként emelkedik ki az alapból.

A géptermi mag és az egyéb részek eltérő födémsíkjai is érdekes előnyökkel jártak. Így a gépészeti alapvezetékek nagy részét a géptermek tömbjében a mélyebb alagsorszerű földszinten hozzáférhetően tudtuk szerelni, és innen „bújtak be" a kavicságyba az irodatömb alá a vezetékek.

Az irodatömb földszintjén levő trafóház födéme alól a kábelek a géptermi tömb álpadlója alatti térbe „érkeztek", ahol elosztásuk hozzáférhetően és bonthatóan megoldható.

Az épület funkcionális elrendezése:

Földszint: raktárak, öltözők, trafó, gázkazánház, bejáratok, a KSH géptermei, klíma gépház és garázsok.

I. emelet: a nagyobb SZÜV géptermek szintje. A technológiai szint. Az előcsarnokból az adatrögzítőn át a géptermekbe, majd a feldolgozási raktárba, vagy az ellenőrzésen át vissza az előcsarnokba jut az anyag. Az előcsarnokból az egész szint üvegfalakon keresztül áttekinthető.

II. emelet: SZÜV irodaszint, a géptermi mag felett középen a hűtőaggregátok nyitott tere, valamint KSH irodaszint.

Az épület homlokzatképzése:

A merevítő tornyok és az ÉK-i oldalon látható géptermi mag tömbje ibolyakék kismozaik burkolatúak. Az irodatömb loggiái galambszürke Dryvit felületűek. (Ahol hőszigetelési igény volt, ott Nikecell alátéttel.) Ezek a loggia vagy ablak mellvéd elemek előre gyártott vb. szerkezetek. Tört vonalú kialakításuk következtében súlypontjuk a feltámaszkodási élen belül esik, tehát szereléskor kibillenés ellen védettek. A földszinti nyílászárók és az üveglamellák keretei, valamint a belső üvegfalak szerkezete natúr alumínium. Az emeleti ablakok és ajtók típusszerkezetek. Az üveglamellák és az öltözőablakok előtti belátásgátló üveglapok színe barnás-narancs.

Egyéb szerkezetek:

A belső falak gipszperlit ALBA-falak. (A szűk emeleti folyosók terét a sarkok lekerekítésével tettük kellemesebbé.) A tetőn Porán hab+ Neoacid fedés készül. Az irodatömbnél 0,5 százalékos, a géptermi tömbnél a nagyobb biz-

1

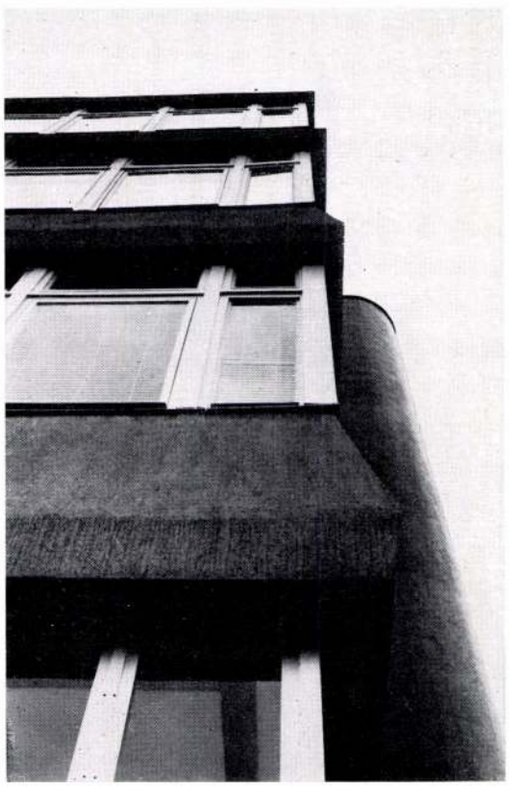

2

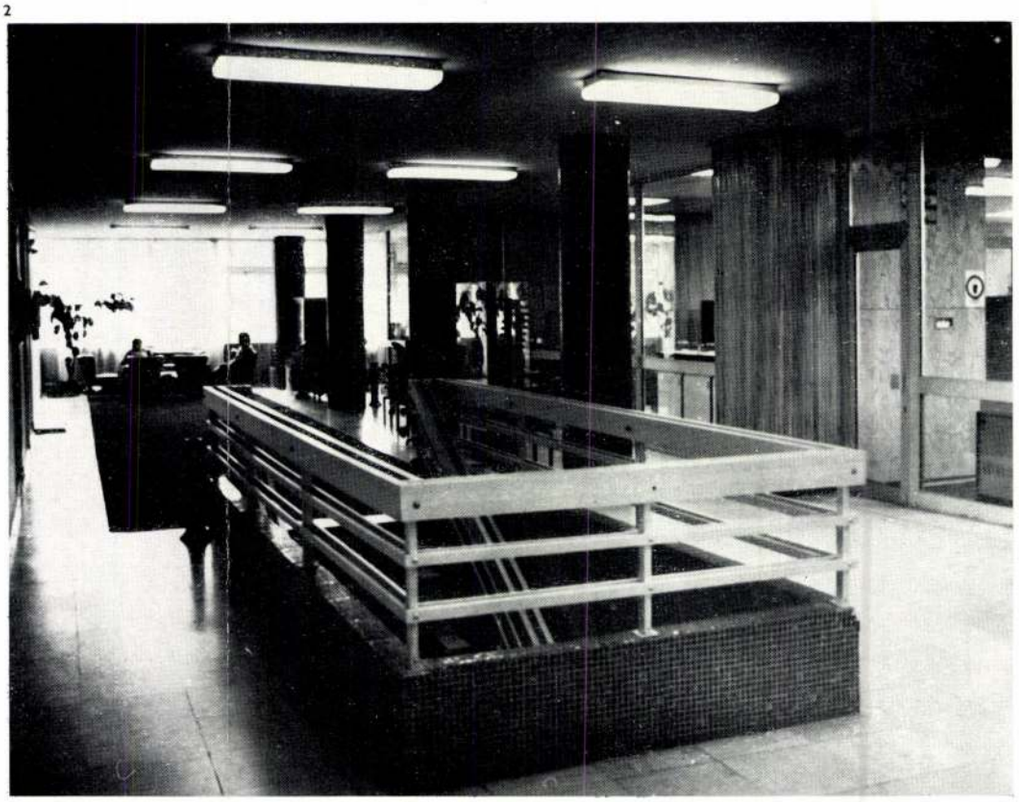

1. Tetőrészlet
2. Földszinti alaprajz
   1. Nappali-étkező. 2. Hálófülke. 3. Mosdó-W. C. 4. Terasz
3. Emelet szint alaprajza, 5 tetőtéri szoba
4. Kilátás a tetőtérből
5. Tetőtéri részlet
6. Metszet
7. Nézet a Balaton irányából (déli)
8. Nappali belső
9. Tetőtéri részlet
10. A teraszajtó részlete

1. Détail de toit
2. Schéma de rez-de-chaussée
   1. Salle de séjour et de repas 2. Alcôve pour dormir 3. Lavabo — W. C. 4. Terrasse
3. Schéma d'étage 5. pièces sous les combles
4. Panorama vue des espaces sous les combles
5. Détail de l'espace du toit
6. Section
7. Vue de sud de la direction de Balaton
8. Intérieur de la salle de séjour
9. Détail de l'espace du toir
10. Détail de la porte de terrasse

1. Фрагмент крыши
2. План первого этажа 1. Комната дневного пребывания — столовая 2. Спальная ниша 3. Умывальная — уборная 4. Терраса
3. План этажа, 5. комнат — мансард
4. Вид с крыши
5. Фрагмент крыши

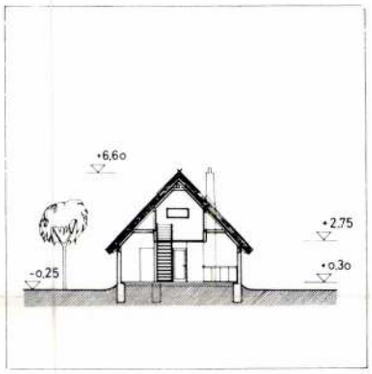

6

7

8

9

10

6. Срез
7. Вид с Балатона (с юга)
8. Интерьер комнаты дневного пребывания
9. Фрагмент пространства на крыше
10. Фрагмент двери террасы

1. Detail of roof
2. Ground plan, ground floor 1. Dining and drawing room 2. Sleeping alcove 3. Washing stand and W. C. 4. Terrace 5. Penthouse
3. Floor plan, upper level
4. View from the penthouse
5. Penthouse, detail
6. Section
7. View from south, from the lake
8. Drawing room, interior
9. Penthouse, detail
10. Terrace-door, detail

du toit, couvert de roseaux, et les simples dispositifs de fermeture sont en même temps des aspirations à résoudre les problèmes de l'isolation thermique, de la facilité d'emploi et de l'ameublement.
La salle de séjour-coin de repas définit la formation d'espace intérieure; les alcôves et les dépendances sont groupées autor d'elle. Le niveau de l'étage est rattaché par un escalier en bois à la salle de séjour avec laquelle il forme un cube d'air commun.
Les murs portants du bâtiment sont en brique, le plafond médian est de plaque en béton armé monolithe, la ferme est faite en bois blanc. Le bâtiment est muni de services publics, de possibilité de chauffage et de réservoir éléctrique d'eau chaude.

и простые дверные и оконные конструкции показывают собой стремление к решению проблем теплоизоляции, степени пользования и мебелирования.
Определяющим элементом формации внутреннего пространства является помещение для дневного пребывания и столования, вокруг которого сгруппированы спальные ниши и подсобные вспомогательные помещения.
Этажный ярус посредством деревянной лестницы подсоединяется к помещению дневного пребывания и образует с ним единое воздушное пространство.

The experiences made with the architectural traditions of the indigenous and regional building practices were the main points of view during the formation of this building. The partition of the interior space of the building permitted to utilize the loft offering at the same time a nice view onto the lake. The reeded roofing, the simple doors and windows are satisfying all demands for heat-insulation, for favourable utilization, for the problems of good furnituring. The internal space-arrangement is determined by the dining-and-sitting room around which the the sleeping-niches and the sanitary rooms are placed.

Lovardából színházterem Körmenden

Építész: Vincze Csaba

Generáltervező:	Vas megyei Tanácsi Tervező V.
Belsőépítész:	Sellyei Gábor
Statikus:	Tekauer Tamásné
Gépész:	Péczeli László
Elektromos:	Szücs Károly (KÖZTI)
Színpadtechnika:	KÖZTI
Kert, tereprendezés:	Dr. Józsa Miklósné Pásztthory Antalné
Generálkivitelező:	Hegyhátszentjakabi Építő Ktsz
Építésvezető:	Nemes Zoltán
Beruházó	Vas megyei Beruházási Vállalat
Műszaki ellenőr:	Horváth László II.
Nézőtéri ülőhelyek száma:	446
Beépített alapterület:	1320 m³ (nettó)
Beépített légtér:	9310 lm³
Kiviteli költségek (kerekítve)	
Építész+gépészet:	16,5 mFt
Világít.+színpad, hang, fénytechnika:	7,5 mFt
Környezetrendezés: (kerítés, kert, közmű, mell. ép. tatarozás):	2,— mFt
Kastélyegyüttes kazánháza és hőtávvezetéke:	5,— mFt
Tervezés éve:	1975
Kivitelezés ideje:	1976—1979

1. Távlati kép a Főtéri tanácsházból
2. Helyszínrajz a tervezett díszudvarral
   1. Várkastély, ma kollégium és klubok. 2. Kocsiszín, ma kiállító tér. 3. Lóistálló, ma cipőgyári épület. 4. Lovarda, ma színházterem. 5. Gyűjteménytár, ma cipőgyár. 6. Intézői lak, ma könyvtár. 7. Intézői lak, ma cipőgyári épület. 8—9. Őrségházak, ma könyvtár
3. Az új oldalbejárat felől feltáruló várkastély

1. Perspective offerte de la maison du Conseil de la Grand-Place
2. Plan de situation avec la cour d'honneur prévue 1. Château-fort, aujourd'hui collège et clubs 2. Garage, de nos jours espace d'exposition 3. Ecurie, aujourd'hui bâtiment de fabrication des chaussures 4. Ecole d'équitation, de nos jours salle de théâtre 5. Cabinet de collection, aujourd'hui fabrique de chaussures 6. Demeure de l'administrateur, de nos jours bibliothèque 7. Demeure de l'administrateur, aujourd'hui bâtiment de fabrication des chaussures 8—9. Maisons des corps de garde, de nos jours bibliothèque
3. Château-fort, vue de la nouvelle entrée latérale

A kastély rövid története

Vas megye gazdag műemlékállományából különösen nagy veszély fenyegeti a kastélyokat. Ezek az épületek a fenntartásukat biztosító nagybirtokrendszer megszűnésével elvesztették létalapjukat. Így nemcsak a pusztító háború és a prédára leső emberi mohóság, hanem a használat, a rendszeres karbantartás hiánya is pusztította, sőt részben ma is pusztítja őket.

A megye vezetése próbál versenyt futni a pusztulással. 1963-ban a kőszegi vár helyreállításával kezdődött a nagy épületegyüttesek művelődési célú felhasználása, majd a 70-es években a sárvári és a körmendi kastély lovardája következett. Ez egy olyan átgondolt program, mely a mai szűkösebb beruházási időszakot megelőzve évekkel előbb tűzte ki célul a jelenleg már szólamszerű elvet: a beruházás helyett felújítások szorgalmazását. Ez azonban csak akkor járható, ha az igény (a fizetőképes kereslet) és a megfelelő épület (vagyis a kínálat) helyben és időben egymásra talál. Erre példa az alábbiakban ismertetett körmendi színházterem, mely sok akadály és ellenérzés (ellenállás) után végül is egy műemlék rekonstrukciójával valósult meg és üzemel sikeresen.

A körmendi Batthyány kastély a megye legnagyobb kastélyegyüttese. Régi tulajdonosai a környék leggazdagabb főurai voltak, örökös főispánok, a megye jobbágyportáinak, majd később uradalmainak kb. harmada volt a család tulajdonában.

A török időkben a németújvári várban laktak, Körmend a „hadtáp" szerepét töltötte be csupán. A kastélyegyüttes főépülete, a vár azonban négy saroktornyával a Rába mocsaraival körülvett település sarkában már állt, és az ősi piactérre nézett.

Az udvarhű Batthyányiak elérték, hogy a török idők utáni várrombolást a vár elkerülte, noha az 1703-as Lipót-féle rendelet még az elpusztítandók közé sorolta. 1716-ban ide települt át a család, és ez maradt 1945-ig a leggazdagabb hercegi ág központja.

A főépületben az 1700-as évek elején indult meg a nagy építkezés, melynek során a középkori vár emeletráépítéssel, barokk majd új rizalittal klasszicizáló későbarokk képet öltött. Az 1700-as évek második felében épültek ki a cour d'honneur-t alkotó nagy barokk melléképületek a lovarda és a fegyver-levéltár. A század legvégén és az 1800-as évek elején további szimmetrikus kisebb épületek épültek és a meglevők is klasszicizáló stílusban átépültek. Közben kialakították a kastély pompás barokk parkját, melyet később jórészt angol tájparkká bővítettek, illetve alakítottak át. A kastély mellett a település is gyorsan fejlődött, 1898-ban 5741 lakosa volt, kétszer annyi mint az azóta nagyobb Sárvárnak. A vár és a piactér kapcsolata megmaradt, sőt újabb középületek, közhivatalok révén harmonikus és városias képet öltött.

A műemlékegyüttes a második világháborút viszonylag szerencsésen átvészelte, értékes gyűjteményei viszont csaknem teljesen elpusztultak. Laktanya is volt, majd ezután — sajnos — gazdátlan.

A lovardából még a felszabadulás utáni években kezdetleges módon behúzott új vb. födémmel emeletes kultúrházat alakítottak ki, a gyűjteménytárat a vörösmárvány oszlopok körülbetonozásával (!!) megerősítették, és cipőgyárrá alakították. Ez azóta is terjeszkedik, és így néhány egyéb épülettel együtt „sikeresen" elvágta az ország negyedik legnagyobb kastélyparkját a kastélytól és — ezzel együtt — a településtől.

Tervek, viták, megoldások

Az épületegyüttes helyreállítása 1961—62-ben a főépület igényes felújításával és főiskolai kollégiummá alakításával megkezdődött, de átmenetileg félbe is maradt. (A főépület helyreállítását a VASITERV tervezte, homlokzatait a Műegyetem Ép. Tört. Tanszéke tervei szerint állították helyre.)

A további helyreállítást részben a cipőgyár tartós helyfoglalása, részben a fizetőképes igény hiánya akadályozta. A csendesen romló épületek felújítása helyett akkor még mindenki új városközpont kialakításáról ábrándozott — ősi magyar szokás szerint.

(1557-ben a várvizsgálat a trencséni várkapitányról ezt állapította meg: „nagy költséggel haszontalan, sőt nevetséges épületeket emeltetett ahelyett, hogy a vár falait hozatta volna rendbe"— írja Gerő László a várakról írt könyvében.)

Érdekes, hogy a rendezési tervek sem hoztak megoldást a kastélyegyüttesre. A művelődési ház kitelepítésével számol az 1960-ban, 1963-ban és 1966-ban elkészült különböző fajta 3 terv, és az ezeket követő pályázat is. A művelődési központot a 3 évenként készült tervek további 3 új helyre helyezik (kérdés: mennyire tervszerű 3 évenként váltani egy távlati koncepciót?), csak abban egyeztek, hogy újat kell építeni.

Igaz a nézőtér férőhelyszáma is erősen változott, de a lakosság növekedését is túlbecsülték. Így nem csoda, hogy a kastélyegyüttes hasznosítására is a legkülönbözőbb ötletek jelentek meg a kórháztól a szállodán át a lovasiskoláig.

Időközben a régi lovardából lett művelődési ház függesztett rabitz álmennyezete annyira tönkrement, hogy le kellett bontani. Az újabb, ismét csak „ideiglenes" helyreállítást már megkezdték, amikor — a helyi műemlékvédelmi bizottság ötletére — megvizsgálták a kézenfekvő javaslatot: nem lehetne-e igényes nagytermet kialakítani az egyterű lovardából. A vizsgálat a Megyei Tanács ÉKV Osztályának érdeme. Ott készült egy vázlat, mely bizonyította a nagyterem kialakítás lehetőségét, majd ezután a Megyei Tanács V. B. 1974-ben a volt lovarda teljes felújítása mellett döntött.

Ez a döntés nemcsak műemlékvédelmi szempontból volt előnyös. Feltétlenül gazdaságos is, továbbá lehetővé tette új városközpont, vagy a kisvárosban nem kívánatos két főtér kialakítása helyett a történelmi piactér — főtér szerepének — megtartását. A helyiek körében viszont csalódást okozott, hiszen a rendezési tervek addig 3—4 nagytermet (színház+mozi+előadó+hangversenyterem) ígértek.

A felújítás tervezésének kezdetben népszerűtlen feladata a vasi tanácsi tervezőkre hárult. A színpadtechnikai és az ezzel összefüggő hang-, fény-, elektromos tervezésbe segített csak a KÖZTI. A tervek (kivéve az alvállalkozásban készülőket) rekordidő alatt készültek el 1975. I. negyedévében. A kivitelezői kapacitás biztosítása és az egyéb „nehézségek" leküzdése azonban további 1 évet vett igénybe. Végül 1976 második félévében kezdődött meg a kivitelezés a kis „falusi" hegyhátszentjakabi Ktsz fővállalkozásában, sok külső alvállalkozó besegítésével.

A tervezőkre lenyűgöző hatással volt az, hogy az építés előrehaladásával a kezdeti ellenszenv mint alakult át érdeklődéssé, majd lelkes segítőkészséggé. Végül a helyi lakosság és a helyi szervek társadalmi munkájával 1979 novemberére elkészült az új színházterem, és hozzá — szinte csak ráadásaként — a két szomszédos kis melléképület homlokzatfelújítása is.

Egyikben, a volt kocsiszínben az őrségi származású Olcsai Kis Zoltán szoborgyűjteménye kapott helyet, a másikban a könyvtár „várja", míg a cipőgyári nagy melléképület kiürül és végleges helyet kap.

Időközben a főépület egy kis részébe is beköltözhetett a művelődési központ, és remény van rá, hogy az itt üzemelő kollégium helyén a nagy tereket jobban hasznosító klubövezet — kiállítási és szakköri helyiségek — kapnak majd he-

Salle de théâtre transformée d'un manège à Körmend

Architecte: Csaba Vincze

Parmi les riches effectifs en monument classé du comitat de Vas un très grand danger menace les châteaux. Ils ont perdu leur raison d'être avec la cessation du système des grandes propriétés. Ainsi ce n'est pas seulement la guerre qui les ruine mais aussi l'usage et le manque de l'entretien systématique.
Le château Batthyany de Körmend est le plus grand ensemble de château dans le comitat. Les Batthyany, dévoués à la

Театральный зал из манежа в г. Кёрменд

Архитектор-строитель: Винце Чаба

В богатой архитектурно-историческими памятниками области Ваш особой опасности подвержены дворцы и замки. С ликвидацией системы крупных поместий они потеряли жизненную основу. Они разрушаются не только вследствие войн, а из-за отсутствия систематического ремонта и непользования ими.
Замок Баттянь в Кёрменде является одним из самых крупных в области.

Theatre-room transformed from a riding-hall, Körmend

Architect: Cs. Vincze

From the rich stock of architectural art monuments still existing in Vas County particularly the castles have been imperiled. With the abolition of the system of the large estates, these have lost their conditions of existence. Thus not alone the war, but the lack of regular maintenance and use has been disastrous to these.
The Batthyány Castle of Körmend, a border town of western Transdanubia, is the largest castel-ensemble of the county. The

VINCZE Csaba építén

Gentenyi étterem 1981
Vámi Könyvtár 1984

Baniska 1995 10.27

1 napos 2 ágyas:	1 napos 2 ágyas:	
4 300 Ft	3 600 Ft	
6 napos package:	6 napos package:	
14 750 Ft/fő	14 750 Ft/fő	
1 napos 1 ágyas	1 napos 1 ágyas:	
2 000 Ft	2 000 Ft	
1 napos 2 ágyas:	1 napos 2 ágyas:	
3 000 Ft	3 000 Ft	
6 napos package:	6 napos package:	
8 000 Ft/fő	8 000 Ft/fő	
1 napos 1 ágyas:	1 napos 1 ágyas:	
1 400 Ft	1 400 Ft	
1 napos 2 ágyas:	1 napos 2 ágyas:	
2 500 Ft	2 500 Ft	
6 napos package:	6 napos package:	
12 500 Ft/4 fő	10 600 Ft/4 fő	
6 napos package:	6 napos package:	Szauna és termálfürdő
14 400 Ft/fő	13 800 Ft/fő	
1 napos 1 ágyas:	1 napos 1 ágyas:	
2 800 Ft	2 500 Ft	
1 napos 2 ágyas	1 napos 2 ágyas:	
4 600 Ft	3 800 Ft	
6 napos package:	6 napos package:	Uszoda
15 000 Ft	12 000 Ft/fő	
1 napos 1 ágyas:	1 napos 1 ágyas:	Csak reggeli
3 500 Ft	3 000 Ft	
1 napos 2 ágyas:	1 napos 2 ágyas:	Csak reggeli
5 000 Ft	4 500 Ft	
96.06.27.-09.26.	96.09.27-97.03.31.	Uszoda
6 napos package:	6 napos package:	
10 416 Ft/fő	9 744 Ft/fő	
1 napos 1 ágyas:	1 napos 1 ágyas:	
2 352 Ft	2 072 Ft	
1 napos 2 ágyas:	1 napos 2 ágyas:	
3 472 Ft	3 248 Ft	
6 napos package:	6 napos package:	
15 000 Ft/fő	12 000 Ft/fő	
1 napos 1 ágyas:	1 napos 1 ágyas:	
2 500 Ft	2 200 Ft	

Vincze Denes

illustrálta az
alábbi könyvet.

Herpich Rezsőné –
Sárkány István. MOTESZ

(Magyar Országos Torna
Szövetség) leány-gyermek
és leány-ifjusági tor-
nász ugyné versenyek...
és tornaversenyek elő-
ist gyakorlatai az 1949-
50. evekre. Sajtó alá
rend. Kerezsi Endre.
Rajzolta Vincze Denes
Bp. 1949.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

131 /1913 szám

Érk.: 1913 évi febr hó 22-n.

Vincze Dénes, [iparművész ?] MDh

Az olimpiai jelvény szerző versenyt díszes jelvényét tervezte.

Repr.

— Hír —

Népszabadság Bp. 1960. jan. 23. 12. l.

Vincze Dénes grafikus

A „Kiváló ifjú mérnök" i plakettet terverte szepró!

Nagyvaja 1967 II. 10. 1 old.

Simcze Dénes grafikus

A „Szocialista Brigádok" jelvényét
/repró/ terverte

Nagyvaja 1966 ápr. 24, 16 old.

Vincze Deines 1.

nevét gyakran olvashattuk, mint plakáttervezőét. Ma jobbára csak jelvények, plakettek készítésével foglalkozik. A kitűnő kezű grafikust otthonában keresztük fel. Gyerekkorombau is kedvelt szorakozásom volt a rajzolgatás. Iskolai füzeteimben és könyveimben mindig akadtak rajzolt széljegyzetek, s gyakran kellett viselnem ennek következményeit. - meseli mosolyogva. Mozák Mihály: Látogatás Vincze Deines grafikusművésznél.

Országi Világ 1966/6 27 old

Vincze Dénes 2

Elvégeztem a Testnevelési Főiskolát, sportoltam. Együtt tornásztam az 1948-as olimpiai bajnokságot nyert Pataki Ferenccel, s megpróbálkoztam az ökölvivással is. A rajzolás viszont továbbra is szenvedélyem maradt. Archivumából vázlatok, plakátok, jelvények kerültek asztalára, sok év munkájának bizonyságai

Kozák Mihály: Látogatás Vincze Dénes grafikusművésznél.

Ország Világ 1966/6 27 old

Vincze Dénes 3

Budapesti világ és Európa bajnokságok, nagy versenyek dokumentumai. A múlt évi Universiade versenyzői bizonyára szívesen veszik kezükbe a Vincze Dénes tervezte, futó alakokat megörökítő plakettet. A plakett készítéséhez elengedhetetlen a sportok sokoldalú és alapos ismerete. A tervezőnek meg kell örökíteni a sportot jellemző mozgást, ritmust, hogy alkotása éljen, élethű legyen.

Kozák Mihály: Látogatás Vincze Dénes grafikusművésznél

Ország Világ 1966/6 27 old.

Vincze Deines 4

A sportágak szakemberei szigorú bírálók, természetesen mindig tökéletest akarnak. De ugyanakkor vigyázni kell a müvészi kivitelre is. Fontos a kettő harmonikus összhangja. Ha több alakból tevődik össze a rajz, a folyamatosságnak sem szabad elmaradnia.

Rozák Mihály: Látogatás Vincze Deines grafikusmüvésznel.

Ország Világ 1966/6 27old.

Vincze Dénes 5

Jelenleg az utolsó simításokat végzi az atlétikai rajzon, s rövidesen elkezdi egy vivó-plakát tervezését. Élete főművének tartana egy plakátot, például az olimpiai játékokét, egy budapesti olimpiáét.

Kozák Mihály: Látogatás Vincze Dénes Grafikusművésznél

Ország Világ 1966/6 27 old.

Vincze Dénes

grafikusművész, készül a sport-plakatok.

Országos Világ 1966/6 27 old.

MDK

Vincze Dénes, grafikus

SZOT-KISZ - emlékplakett

tervezője.

A bronzplakett:

Repr.

6.

— : Kiválóaknak

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. febr. 17

MDK

Vincze Dénes

4. m. plakát kiáll. Műcs. 1961.

MDK

Vincze Dénes

Plakátmüvészeti Kiállitás Ernst Muzeum 1953.
Kat.

MDK

Vincze Dénes

Résztvett az Ernst Múzeumban rend. Plakátművészeti Kiállitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiáll. 1953. Kat.

Vincze Dénes, grafikus: M Dk

A József Attila Olvasómozgalom
új jelvényét tervezte.

– : Hír 10.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. febr. 9.

M. Vincze Edit, festőművész

Csikán Bálint: Vázlat egy csoportképhez (1) Körkép a romániai magyar képzőművészekről.

6 M. Vincze Edit: Máramarosi népszokások, olaj, 90 × 120 cm, 1980

6

Művészet, 1987. július 3,– old.

VINCZE Edit *145*
Jára, 1948. november 1.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

Vincze Erika Festő

A gödöllői városi Petőfi Művelődési Ház képzőművész-szakkörének első bemutatkozó kiállítása ma megnyílt, melyen szerepelnek munkái

Losonci Miklós: Gödöllői bemutatkozás, Pestmegyei Hírlap, 1973. nov. 24.

Vincze Éva MDK
tanuló

A Magyar-Szovjet Társaság városi /Zalaegerszeg/ szervezet által az iskolák, üzemek és festőművészek bevonásával rendezett kiállításon szerepelt a természetátalakitást jelentőségét mutató rajzával.

Rajz és festménykiállitás az MSzT városi szervezete rendezésében.

ZALA, Zalaegerszeg. 1952. IV. 9.

Vincze Éva

grafikus

1927-29

Eimisk 1930

90. l.

erhalten werden.

Die Tagung empfahl
Dauer sichert, doch muss d
scher Charakter berücksich

Die Tagung hat si
fasst über den Schutz der
tionen angehören und die
wissenschaftlichem Intere

Einstimmig wurde
dass in dieser Angelegenh
das des Privateigentums z

Die Verschiedenhe
aus der Schwierigkeit, da
vaten Besitzer in Einklan

Daher wurde es fü
gebungen, mit deren allge
war, den lokalen Umständ
passen, indem man den Op
gunsten der Allgemeinhei
mit auf möglichst wenig

MDK.

Vincze Ferenc

Kiállitásának hirdetése

Csongrádmegyei Hirlap 1965.márc.25.lap -

Vincze Ferencné amatőr népművész

Műveivel részt vett az üzemi amatőr népművészek országos kiállításán Bács-Kiskun megye képviseletében, a dunaújvárosi Munkás Művelődési Központban

cikket l. „András Ferenc fafaragó amatőr népművész" címszó alatt

„Az üzemi amatőr népművészek második országos találkozója" c. cikk „K.J." szignóval

Petőfi Népe, 1978. XII. 5

MDK

Vincze Ferenc

rajza (illusztráció) repr.

(James Joyce: Eveline.)

Ország-Világ, Bp. 1958. augusztus 27. 9. l.

15. Parasztleány, Tápé IV. pittkréta 33×17 1954
16. Tanulmány I. pittkréta 18×23,5 1954
17. Tanulmány II pittkréta 21×14,5 1954
18. Parasztfiú, Tápé pittkréta 10,5×9,5 1954
19. Parasztleányka, Tápé pittkréta 7×6,5 1954
20. Önarckép ceruza 14×18 1952

II.

21. Dzsunkák a Jangcen. Nanking ceruza 34×25 1953
22. Táj. Hangcsou, Közép-Dél Kína ceruza 38×23 1953
23. Mao Ce-tung szülőföldje. Sau-San, Közép-Dél Kína kínai tus és ceruza 30×19 11954
24. Új falu Északkelet Kínában. Kau-Kan kínai tus és ceruza 29×19 1954
25. Új falu Északkelet Kínában. Kau-Kan kínai tus és ceruza 35×21 1954
26. Északkeletkínai tájak a rohanó vonat ablakából ceruza 6 db. 17×11 1954
27. Naplemente Mandzsuriában kínai tus 10×15 1954
28. Szibériai táj a vonatablakból kínai tus 30×19 1954
29. Szibériai táj a vonatablakból kínai tus 30×19 1954
30. Szibériai táj a vonatablakból ceruza 30×19 1954
31. Kis szibériai vasútállomás kínai tus 15×10 1954
32. Lian-Cse-hun paraszt, falusi párttitkár, Ledesan, Délkína ceruza 7×10 1954
33. Li-Cháj paraszt kiváló munkás, Ledesan, Délkína ceruza 10×8 1954
34. Csen Pho paraszt kiváló munkás, Ledesan, Délkína ceruza 10×7 1954
35. Lian Csün-Si fiatal paraszt, Ledesan, Délkína ceruza 10×7 1954

36. „Én, a kínai nép fia...” (Csi Sa-zsun, Hangcsou) ceruza 19×15 1953
37. Li S-háj, összkínai munkahős, Nanking ceruza 10×8 1953
38. Je-Cse bácsi, öreg paraszt, Mao-Ce-tung szülőfalujában, Sau San Középdélkína ceruza 9×7 1954
39. Cha Si-sen soffőr, Csangsa Középdélkína ceruza 11,5×9,5 1954
40. Sü Cshan-thiu öreg textilgyári munkás. Kiváló az írás és olvasás tanulásában, Sanghaj ceruza 10×7 1953
41. Csen Chöj-ti kiváló textilmunkásnő, Sanghaj ceruza 10×7 1953
42. Ji Sö-thüan, kiváló textilmunkásnő, Sanghaj ceruza 8×6,5 1953
43. Li Jü-min, a vuhani vasúti üzem párttitkára ceruza 8,5×6,5 1954
44. Van Csö-hoáj öreg vasúti munkás, a kínai munkásmozgalom egyik veteránja, Vohan ceruza 10×7 1954
45. A kuantini víztároló mű építésének egyik kitüntetett munkása ceruza 8×7 1953
46. Hü Csin-de öreg bányász. Fusun, öreg bányászok otthona ceruza 8×7 1954
47. Csi Páj-si 94 esztendős festőművész ceruza 6×5 1953

Felelős kiadó: Műcsarnok vezetője
16252 — Egyetemi Nyomda, Budapest — F. v.: Janka Gyula

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK
ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE ÉS
A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSA

VINCE GERGELY

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

FÉNYES ADOLF-TEREM RÁKÓCZI-ÚT 30.
1954. NOVEMBER 27 - DECEMBER 12.

VINCE GERGELY GRAFIKÁI

Életet varázsolni a papírra, életet a maga küzdelemteljes szépségében — ez minden vérbeli művész vágya. Ez a vágy fűti át Vince Gergely rajzait is. A párhónapos tanulmányútnak mindig meg van a veszélye. Könnyen elragadják a művészt a benyomások és így megreked a felületen. Fokozottabb ez a veszély, ha olyan, számunkra kevésbbé ismert országról van szó, mint Kína. Hány művész bukott el ilyen feladatkor az exotikumkeresésben! Vince Gergely elkerülte az exotikum-hajhászás buktatóját, túljutott a felületen. Az elmúlt télen néhány hónapot töltött csak Kínában, mégis — amennyire fizikailag lehető volt — megismerte ezt a csodás országot, megismerte érdekes, jellegzetes tájait, embereit.

Öreg kínai bányász, csangsai gépkocsivezető, Kanton melletti faluba való paraszt, nankingi kiváló munkás, Csi-Paj-Si, a nagy kínai művész öntudatos, komoly arcai tekintenek ránk a lapokról. Néha csak a lágyvonalú kontúr bontakoztatja ki a karaktert és néhány hajlékony, de mégis erőteljes vonal érezteti a jellemet, más portréknál meg a fény-árnyék drámai ellentéte, a minden barázdát megkereső, az alakot szinte csontig levetkőztető keresés a jellemző. De ha más is a stílus, a lényeg mindig ugyanaz: a művész közelhozza hozzánk ezeket az embereket, megisme jük őket, érezzük gondoktól barázdált arcukban a nehéz múlt nyomát és a mai élet biztonságát, öntudatát. Szépek ezek az arcok, mégpedig nem azért, mert szabályosak, harmonikusak a vonalak vagy megfelelnek a „szép" formális követelményeinek, hanem mert a művész megtalálta az egyszerű emberek törődött arcában a lelki szépséget, nemességet, és ezt sugallja a büszke tekintet, minden arcvonás. Szépek ezek az arcok, mint ahogy azok a kínai tájak is, mert a művész az életet kereste és adta vissza bennük.

Néhány kínai táj látható csak a kiállításon, mégis képet nyerünk Kína földjének sokrétűségéről. Az egyiken a mukdeni alföld széles távlata az új falu lejtőstetejű házai, a másikon a gyönyörű hangcsoui táj, rizstarlók, kazlak, négyzetcentiméterekbe sűrített hatalmas messzeség, majd az égre szökkenő cukorsüvegszerű hegy lágy sziluettje, a rendkívül tiszta tél száraz

hidegsége vagy a délebbre fekvő vidék ködösebb párája — mind költői képei az ezerarcú Kínának.

Érkedes közelebbről megvizsgálni e képeket. Az első pillanatra szembeötlik formai rokonságuk a kínai tájképfestészettel. Rokonság, és nem utánzás vagy modoros archaizálás, hiszen szervesen kapcsolódnak e képek Vince Gergely korábbi, itthoni műveihez, alkotó egyéniségéhez. Sőt, ha alaposabban megvizsgáljuk Vince Gergely hazai tájképeit is, például a tápéi és balatoni pasztelljait, akkor is észrevehető a képeken bizonyos felfogásbeli különbség, a művész máshogy nyúlt a derűs, latinos dunántúl tájhoz, mint a színekben sokkal szigorúbb alföldihez. Természetes ez. Nem lehet a kínai tájat ugyanolyan eszközökkel visszaadni, mint a dunántúlit és nem lehet a dunántúlit ugyanúgy, mint az alföldit. Ha a művész elmélyed a kínai táj igazi lényegében, egyéniségében, akkor műve szükségszerűen rokonává válik az évszázadokon keresztül kultúrálódott kínai tájfestészetnek, mint ahogy, ha olasz tájat festene, rokonává válna a quattrocentó tájmegfogalmazásának. Minden táj, mint ahogy minden kompozíció is, szinte magában hordja megfestésének a módját. S hogy ez nem jelent naturalizmust, egyszerű másolást, azt Vince Gergely művei is bizonyítják. Mert benne van ezekben a művekben az alkotó szubjektuma, életszeretete, öntudatos egyénisége, és ez egységbe ötvözi a különböző tájakat ábrázoló képeket. Ez az egyéniség azonban nem követ el erőszakot a valóságon, nem próbálja modoros sablonok vasabroncsába kényszeríteni a látottakat, nem a saját, elvont stílusát érzi szépnek, hanem magát a vérbő, lüktető valóságot, és ezt akarja minél tökéletesebben visszaadni. Éppen ebben a művészi harcban alakul ki aztán a modorosságnál sokkal mélyebb művészi egyéniség, sajátos stílus. Példamutató ebben Vince Gergely művészete, mert jelenlegi tájfestészetünk egyik rákfenéje éppen a modorosság, az, hogy a művész nem engedi hatni magára a természet szépségét, hanem modoros stílusát erőszakolja rá a különböző tájakra.

Művészi harcról írtunk az előbb. Lényegében harcról van szó ezekben a lírai tájképekben is. Mert Vince Gergely nem érzi teljesen magáénak ezt a lírai magatartást — illetve, nem elégíti ki csak ez. Fiatal, kommunista művész, tele drámai lobogással. Nem akar pusztán tájfestő

maradni, sokkal több van még tarsolyában, szélesebbkörű a mondanivalója. A kiállításon látható a már nagy kiállításon szerepelt hadifogoly képe, Rákosi elvtárs beszél a magyar hadifoglyokhoz. Ez a kép is, de a többi tanulmány is azt mutatja, hogy Vincze Gergelyt az ilyen drámai erejű, érzelemgazdag, nagyobbszabású kompozíciók érdeklik elsősorban, mostani munkája — minden kiváló eredménye mellett kutatás, felkészülés a további még nehezebb feladatokra.

Német Lajos

MŰVEK JEGYZÉKE

I.

1.	„Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" (Rákosi elvtárs 1918-ban beszédet intéz hadifogoly társaihoz) pittkréta	122×63	1952
2.	Tanulmányok a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez pittkréta	104×46	1952
	Tanulmányok a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez ceruza	52×32	1952
4.	Vázlat a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez ceruza	42×25	1952
5.	Balatoni táj ceruza	23×22	1953
6.	Szárszói itató ceruza	38×24	1953
7.	Balatonmelléki táj pasztell	46×29	1954
8.	Alföldi táj, Tápé I. pasztell	46×29	1954
9.	Alföldi táj, Tápé II. kínai tus	30×19	1954
10.	Alföldi táj, Tápé III. pasztell	46×29	1954
11.	Alföldi táj, Tápé IV. pasztell	40×21	1954
12.	Parasztleány, Tápé I. pittkréta	26×18	1954
13.	Parasztleány, Tápé II. pittkréta	18,5×14,5	1954
14.	Parasztleány, Tápé III. pittkréta	21×17	1954

15. Parasztleány, Tápé IV. pittkréta 33×17 1954
16. Tanulmány I. pittkréta 18×23,5 1954
17. Tanulmány II. pittkréta 21×14,5 1954
18. Parasztfiú, Tápé pittkréta 10,5×9,5 1954
19. Parasztleányka, Tápé pittkréta 7×6,5 1954
20. Önarckép ceruza 14×18 1952

II.

21. Dzsunkák a Jangcen. Nanking ceruza 34×25 1953
22. Táj. Hangcsou, Közép-Dél Kína ceruza 38×23 1953
23. Mao Ce-tung szülőföldje. Sau-San, Közép-Dél Kína kínai tus és ceruza 30×19 11954
24. Új falu Északkelet Kínában. Kau-Kan kínai tus és ceruza 29×19 1954
25. Új falu Északkelet Kínában. Kau-Kan kínai tus és ceruza 35×21 1954
26. Északkeletkínai tájak a rohanó vonat ablakából ceruza 6 db. 17×11 1954
27. Naplemente Mandzsuriában kínai tus 10×15 1954
28. Szibériai táj a vonatablakból kínai tus 30×19 1954
29. Szibériai táj a vonatablakból kínai tus 30×19 1954
30. Szibériai táj a vonatablakból ceruza 30×19 1954
31. Kis szibériai vasútállomás kínai tus 15×10 1954
32. Lian-Cse-hun paraszt, falusi párttitkár, Ledesan, Délkína ceruza 7×10 1954
33. Li-Cháj paraszt kiváló munkás, Ledesan, Délkína ceruza 10×8 1954
34. Csen Pho paraszt kiváló munkás, Ledesan, Délkína ceruza 10×7 1954
35. Lian Csün-Si fiatal paraszt, Ledesan, Délkína ceruza 10×7 1954

36. „Én, a kínai nép fia...” (Csi Sa-zsun, Hangcsou) ceruza 19×15 1953
37. Li S-háj, összkínai munkahős, Nanking ceruza 10×8 1953
38. Je-Cse bácsi, öreg paraszt, Mao-Ce-tung szülőfalujában, Sau San Középdélkína ceruza 9×7 1954
39. Cha Si-sen soffőr, Csangsa Középdélkína ceruza 11,5×9,5 1954
40. Sü Cshan-thiu öreg textilgyári munkás. Kiváló az írás és olvasás tanulásában, Sanghaj ceruza 10×7 1953
41. Csen Chöj-ti kiváló textilmunkásnő, Sangháj ceruza 10×7 1953
42. Ji Sö-thüan, kiváló textilmunkásnő, Sangháj ceruza 8×6,5 1953
43. Li Jü-min, a vuhani vasúti üzem párttitkára ceruza 8,5×6,5 1954
44. Van Csö-hoáj öreg vasúti munkás, a kínai munkásmozgalom egyik veteránja, Vohan ceruza 10×7 1954
45. A kuantini víztároló mű építésének egyik kitüntetett munkása ceruza 8×7 1953
46. Hü Csin-de öreg bányász. Fusun, öreg bányászok otthona ceruza 8×7 1954
47. Csi Páj-si 94 esztendős festőművész ceruza 6×5 1953

Felelős kiadó: Műcsarnok vezetője
16252 — Egyetemi Nyomda, Budapest — F. v.: Janka Gyula

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK
ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE ÉS
A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSA

VINCE GERGELY

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

FÉNYES ADOLF-TEREM RÁKÓCZI-ÚT 30.
1954. NOVEMBER 27 - DECEMBER 12.

VINCE GERGELY GRAFIKÁI

Életet varázsolni a papírra, életet a maga küzdelemteljes szépségében — ez minden vérbeli művész vágya. Ez a vágy fűti át Vince Gergely rajzait is. A párhónapos tanulmányútnak mindig meg van a veszélye. Könnyen elragadják a művészt a benyomások és így megreked a felületen. Fokozottabb ez a veszély, ha olyan, számunkra kevésbbé ismert országról van szó, mint Kína. Hány művész bukott el ilyen feladatkor az exotikumkeresésben! Vince Gergely elkerülte az exotikum-hajhászás buktatóját, túljutott a felületen. Az elmúlt télen néhány hónapot töltött csak Kínában, mégis — amennyire fizikailag lehető volt — megismerte ezt a csodás országot, megismerte érdekes, jellegzetes tájait, embereit.

Öreg kínai bányász, csangsai gépkocsivezető, Kanton melletti faluba való paraszt, nankingi kiváló munkás, Csi-Paj-Si, a nagy kínai művész öntudatos, komoly arcai tekintenek ránk a lapokról. Néha csak a lágyvonalú kontúr bontakoztatja ki a karaktert és néhány hajlékony, de mégis erőteljes vonal érezteti a jellemet, más portréknál meg a fény-árnyék drámai ellentéte, a minden barázdát megkereső, az alakot szinte csontig levetkőztető keresés a jellemző. De ha más is a stílus, a lényeg mindig ugyanaz: a művész közelhozza hozzánk ezeket az embereket, megisme jük őket, érezzük gondoktól barázdált arcukban a nehéz múlt nyomát és a mai élet biztonságát, öntudatát. Szépek ezek az arcok, mégpedig nem azért, mert szabályosak, harmonikusak a vonalak vagy megfelelnek a „szép" formális követelményeinek, hanem mert a művész megtalálta az egyszerű emberek törődött arcában a lelki szépséget, nemességet, és ezt sugallja a büszke tekintet, minden arcvonás. Szépek ezek az arcok, mint ahogy azok a kínai tájak is, mert a művész az életet kereste és adta vissza bennük.

Néhány kínai táj látható csak a kiállításon, mégis képet nyerünk Kína földjének sokrétűségéről. Az egyiken a mukdeni alföld széles távlata az új falu lejtőstetejű házai, a másikon a gyönyörű hangcsoui táj, rizstarlók, kazlak, négyzetcentiméterekbe sűrített hatalmas meszszeség, majd az égre szökkenő cukorsüvegszerű hegy lágy sziluettje, a rendkívül tiszta tél száraz

hidegsége vagy a délebbre fekvő vidék ködösebb párája — mind költői képei az ezerarcú Kínának.

Érkedes közelebbről megvizsgálni e képeket. Az első pillanatra szembeötlik formai rokonságuk a kínai tájképfestészettel. Rokonság, és nem utánzás vagy modoros archaizálás, hiszen szervesen kapcsolódnak e képek Vince Gergely korábbi, itthoni műveihez, alkotó egyéniségéhez. Sőt, ha alaposabban megvizsgáljuk Vince Gergely hazai tájképeit is, például a tápéi és balatoni pasztelljait, akkor is észrevehető a képeken bizonyos felfogásbeli különbség, a művész máshogy nyúlt a derűs, latinos dunántúli tájhoz, mint a színekben sokkal szigorúbb alföldihez. Természetes ez. Nem lehet a kínai tájat ugyanolyan eszközökkel visszaadni, mint a dunántúlit és nem lehet a dunántúlit ugyanúgy, mint az alföldit. Ha a művész elmélyed a kínai táj igazi lényegében, egyéniségében, akkor műve szükségszerűen rokonává válik az évszázadokon keresztül kultúrálódott kínai tájfestészetnek, mint ahogy, ha olasz tájat festene, rokonává válna a quattrocentó tájmegfogalmazásának. Minden táj, mint ahogy minden kompozíció is, szinte magában hordja megfestésének a módját. S hogy ez nem jelent naturalizmust, egyszerű másolást, azt Vince Gergely művei is bizonyítják. Mert benne van ezekben a művekben az alkotó szubjektuma, életszeretete, öntudatos egyénisége, és ez egységbe ötvözi a különböző tájakat ábrázoló képeket. Ez az egyéniség azonban nem követ el erőszakot a valóságon, nem próbálja modoros sablonok vasabroncsába kényszeríteni a látottakat, nem a saját, elvont stílusát érzi szépnek, hanem magát a vérbő, lüktető valóságot, és ezt akarja minél tökéletesebben visszaadni. Éppen ebben a művészi harcban alakul ki aztán a modorosságnál sokkal mélyebb művészi egyéniség, sajátos stílus. Példamutató ebben Vince Gergely művészete, mert jelenlegi tájfestészetünk egyik rákfenéje éppen a modorosság, az, hogy a művész nem engedi hatni magára a természet szépségét, hanem modoros stílusát erőszakolja rá a különböző tájakra.

Művészi harcról írtunk az előbb. Lényegében harcról van szó ezekben a lírai tájképekben is. Mert Vince Gergely nem érzi teljesen magáénak ezt a lírai magatartást — illetve, nem elégíti ki csak ez. Fiatal, kommunista művész, tele drámai lobogással. Nem akar pusztán tájfestő

maradni, sokkal több van még tarsolyában, szélesebbkörű a mondanivalója. A kiállításon látható a már nagy kiállításon szerepelt hadifogoly képe, Rákosi elvtárs beszél a magyar hadifoglyokhoz. Ez a kép is, de a többi tanulmány is azt mutatja, hogy Vincze Gergelyt az ilyen drámai erejű, érzelemgazdag, nagyobbszabású kompozíciók érdeklik elsősorban, mostani munkája — minden kiváló eredménye mellett kutatás, felkészülés a további még nehezebb feladatokra.

Német Lajos

MŰVEK JEGYZÉKE

I.

1.	„Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" (Rákosi elvtárs 1918-ban beszédet intéz hadifogoly társaihoz)	pittkréta	122×63	1952
2.	Tanulmányok a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez	pittkréta	104×46	1952
	Tanulmányok a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez	ceruza	52×32	1952
4.	Vázlat a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez	ceruza	42×25	1952
5.	Balatoni táj	ceruza	23×22	1953
6.	Szárszói itató	ceruza	38×24	1953
7.	Balatonmelléki táj	pasztell	46×29	1954
8.	Alföldi táj, Tápé I.	pasztell	46×29	1954
9.	Alföldi táj, Tápé II.	kínai tus	30×19	1954
10.	Alföldi táj, Tápé III.	pasztell	46×29	1954
11.	Alföldi táj, Tápé IV.	pasztell	40×21	1954
12.	Parasztleány, Tápé I.	pittkréta	26×18	1954
13.	Parasztleány, Tápé II.	pittkréta	18,5×14,5	1954
14.	Parasztleány, Tápé III.	pittkréta	21×17	1954

Vincze Gergely

Csatlakozások az orosz nép forradalmához. Rákosi elvtárs beszél 1918-ban a forradalom által kiszabadított fogolytáborokhoz. Repr. rajz

Szabad Művészet
1953. 73. l. (Kép)

Vincze Gergely

Munkácsy-díj
II. fokozat

Szabad Művészet

1955. 149. l.

MDK

Vincze Gergely

T.E: I. m. képzm. kiáll. grafikai müvei. Kis Ujé.
1950. aug. 27. 7.l.

MDK

VinczeGergely

Dutka M: III. m. képzőmüv. kiáll. grafikája.
Magyar Nemzet, 1953. jan. 9. 2.l.

Pallé

Fénykép

Képzőművészek Szövetsége

Vincze Gergely: Csatlakozzatok a szovjet nép forradalmához /III. Magy. Kép. Kiáll./

Cenzorajz

Foló: Petrás J.

Neg. van

MDK

Vincze Gergely

szerepelt a kiállitáson.

Két "Vihar előtt" c. képe, "A birkás tanyája" és a "Tanya" Vásárhelyen készült.

(sze): Az Alföld - a VI. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson.
VIHARSAROK. Hódmezővásárhely. 1956. jan. 12.

MDK

Vincze Gergely

Ernst Muz. M.Plasztikai és Graf.kiáll.
1954. szept. 12. 1.

MDK.

Vincze Gergely

Arther T.: az V.M.Képzm. Kiáll. SZM. 1955. 5o,58.l.

MDK

Vincze Gergely

Vihar előtt I.	pasztell	40x26
Vihar előtt II.	"	40x28
A birkás tanyája	"	37x20
Tanya	"	40.5x27

VI.Magyar képzőművészeti kiállítás.Műcsarnok.
1955.Kat.25.1.

Vincze György.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének új központi vezetőségét az új tisztikar elnökségébe választották.

Szabad Nép, 1952. május 24.

Vincze Gergely.

a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének 1952. évi közgyűlésén az új tiszteletbeli elnökségébe ~~választották~~ és a felügyelő bizottságba választották.

Független Magyarország, 1952. máj. 26.

Vincze Gergely.

A földalatti gyorsvasút földalatti-pályaudvar csarnokát díszítő mozaik-kép terrczését két képpel pályázta meg.

Magyar Nemzet, 1951. Aug. 9.

Meine Herzen!

Vincze Gergely.

a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének évi közgyűlésén az új tisztikar elnökségébe választották, azonkívül megválasztották a felvételi bizottság tagjának.

Népszava, 1952. Máj. 24.

Vincze Gergely

Szabad Művész

1957. 12. 2. 543. l.

A m.kir. vall.és közokt. min
alatt a keb. számv. VII.és a
nek másolata.

1928/29. évi kezelés. Művés
lékek Országos Bizottsága.
gek. Bélyegilleték: nincs.

Utasitom a t
ságos Bizottsága kiküldeté
Bizottságnak a Pesti Hazai

Vincze Gergely

rajza rajz.

Valóság

1947. 341. l.

he home az otthon the home az otthon
a home haza home haza home haza hom haza
otthon at home otthon at home otthon at
ne név name név name név name név name né
rs né Miss kisazsszony Mr.ur Mrs.né Miss
tól-ból-ról from tól-ból-ról from fram
-hez to hoz-hez to hoz-hez to hoz-hez to
tter betü letter betü letter betü letter
golul English angol angolul Englis/h Eng.
gyar magyarul Hungarian Hungarian Hungaria
ábécé alphabet ábécé alphabet ábécé
első first első first első first első
sodik second második second második sec.
rmadik third harmadik third harmadik thir
negyedik fourth negyedik fourth negyedik
fifth ötödik fifth ötödik fifth ötödik
ik sixth hatodik sixth hatodik sixth
t utolsó last utolsó last utolsó last
k fourth negyedik fifth ötödik sixth hat
ifth sixth last firt second third fourth
rth fifth sixth last first fourth sixth
ldal page oldal page oldal page oldal

Vincze Gergely
raptanár

a Nagy Balogh János
képzőművész kolle-
gium nevelő tanára
volt. A Magyar Mű-
vészek Szabadsor vezete
az ózdi vasgyár képző-
művészeti iskolájának
vezetése bírta rá
1948-ban

Szabad Művészet
1948. 399. l.

Gemäldesammlungen II. kötet, Mün-
14., 174. és 180. l. — Pigler Evag.

FESTŐ, 1470 körül
k. (Belső kép.) (153. kép)

(Külső kép.) (154. kép)
zétfűrészelve.
81×80 cm.
1839-ben elárverezett bécsújhelyi,
i és Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
niss einer Sammlung altdeutscher
le... Wien 1839., 23. szám. —
: Lexikon der Wiener Gemäldesamm-
I. kötet, München 1914., 178. l. —
vag, 134. l.

FESTŐ, 1470 körül
és Szent Dorottya (Belső kép.)

és Szent Katalin (Belső kép.)

ia (Külső kép.)

(Külső kép.)
p, szétfűrészelve.
egyenkint 53×29·5 cm.
1839-ben elárverezett bécsújhelyi,
si és Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
niss einer Sammlung altdeutscher
le... Wien, 1839., 5—6. szám.
: Lexikon der Wiener Gemälde-
gen II. kötet, München 1914., 174. l.

torio Emanuele; sistemazione che o veniva completamente tra-
arti: così il
del monu-
olato, men-
ficio. Solu-
; quello di
diose come
li dei Fori
secoli pas-
a del resto
va deside-
va all'idea
re qualche
ricorreva

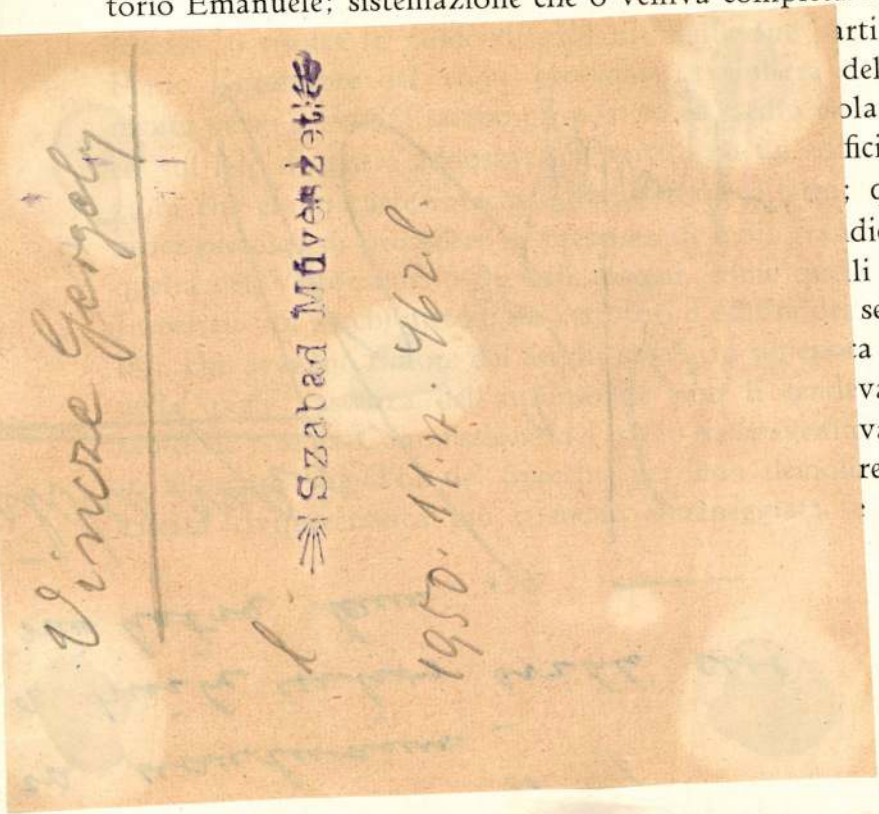

bilità di variarla, ove i risultati degli scavi lo avessero consigliato.

Alle proposte di prolungamento di Via Cavour fino a Piazza Venezia, ne andava spesso congiunta un'altra; quella di proseguirla in linea retta, traversando con un ponte il Foro Romano, per avere così una rapida comunicazione verso il Trastevere, l'Aventino e il Testaccio.

Il torto di tutte queste soluzioni, rappresentate spesso dai proponenti con fantasie prospettiche sovraccariche di nuvole ondeggianti, era quello di considerare la questione da un punto di vista troppo ristretto, senza tener presente la necessità di far capo al punto principale di tutta la zona, cioè alla sistemazione di Piazza Venezia e delle aree laterali al monumento a Vit-

Vince Gergely MDK

Csatlakozzakok az orosz nép forradalmához!, repr.

Mücsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vincze Gergely MDK

Népgyülés Tápén, ceruza

Oreg parasztok, 3 db., ceruza

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Vince Gergely MDK

"Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!"
/Rákosi elvtárs beszéde 1918-ban a forradalom által kiszabaditott hadifogolytársaihoz/, pitt-rajz

Tanulmányok a +Rákosi elvtárs 1918-ban c.képéhez, pitt-rajz

Műcsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vincze Gergely

MDK

Balatoni táj, ceruza

Csordáskut, ceruza

Műcsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vincze Gergely

MDK

Munka után, szénrajz

Műcsarnok 1950.I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vincze Gergely

l

Szabad Művészet

1950.11.7.425.l

SÉBETVÁROSI KÖR.

ányi Gyula úrnak

Budapesten.

VII. kerületi Erzsébetvárosi Kör a mai napon

tagjául felvette.

hó 21 n.

Vincze Gergely

— **Vincze Gergely** képzőművész háromhónapi tanulmányút után visszaérkezett Kínából. Tapasztalatairól több előadásban fog beszámolni.

Magyar Nemzet
1954. márc. 18.

..... " 628.640.--

n alakban ..... " 2,250.000.--

s a mai munkabérek és anyagárak, va-

ább 0.03 zürichi jegyzése tartamára

setleg bekövetkező munkabéremelkedés

lön felszámitjuk.

lésük esetében a levelezőlapokra eső

a hátralékos összeget a számla be-

ség fizetési feltételeit aszerint fogjuk

eltételeket a cinkografus velünk szem-

nt fog a klisék ára anyagdrágulás vagy

kedni, ahogy e tekintetben a megrende-

al megállapodni tudunk.

elfogadását kérve, maradunk

kiváló tisztelettel

Vincze Gergely

1

Szabad Művészet

1950. 9. sz. 335. l.

†

Mélységes fájdalommal, de Isten böl
jelentjük úgy a magunk, mint az egész rokons
szerető anya és jó testvér

BICZÓ D

szül.: WET

VINCZE GERGELY

Mártélyi Tájak Cenzura
Bivalyok "
Mártélyi szélmalom "

Fiatal képzőművészek és párkuűveszék
Kiáll 1955

Vincze Gergely MDK

Kinai táj, 1954, ceruza

Csordáskut, 1953, ceruza

Mücsarnok 1955. Képzőművészetünk tiz éve

Vince Gergely MDK

Próbál a tápéi táncegyüttes, pitt

Tápéi parasztleány, pitt

Kinai dolgozók portréi, ceruza

Kinai tájak, kinai tus és ceruza, ceruza

Mücsarnok 1954.V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vincze Gergely MDK

Északkelet-kinai falu, repr.

Műcsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vince Gergely MDK

Kinai tájak, 1954, ceruza

Kantonkörnyéki paraszt,kiv.munkás, 1954.ceruza

Fiatal Rákosi Mátyás 1952, ceruza

Csangsai gépkocsivezető, 1954, ceruza

Mücsarnok 1955. Képzőművészetünk tiz éve

Vincze Gergely MDK

Vihar előtt I-II, pasztell

A birkás tanyája, pasztell

Tanya, pasztell

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Vincze Gergely, festő

"Birkák" c. képét állította ki a "Vásárhelyi Őszi Tárlaton. E képen csak a papír színét használja fel az ég ábrázolására

Nikolin Klára

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. nov. hó, 4. sz.
32. old.

M.D.K.

Vincze Gergely, festő

négy pasztell művét állította ki a VI. Magyar Képző művészeti Kiállitáson: két hisebb méretü „Virás előtt" témájut, a „Tanya" ci „A birkás tanyája" cimüeret.

Vásárhelyi Szó, 1956. Hódmezővásárhely, febr. hó, 2. sz.

33-34. old.

Vincze Gergely MDK

A fiatal Rákosi Mátyás a KMP agitátora, toll

Munka a MÁVAG kovácsmühelyében, kréta és tus

Acsmunka a földalatti gyorsvasut Stadion-állomá épitésénél kréta és tus

Mücsarnok 1951. II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vincze Gerzek

pocsék rajza

repr.

Valóság

1947. máj. 3. n.

10.000,—

5000 P

4000 P

6000 P

5

4 5.000

1500

226,500 P

vějouce

Budapest, 1933. — 2549.

Vinczeffy György

Szabad Művészet

1952. 6. sz. 259. l

többször

.....

.....

.....24.K.94...fillérre é

küldeni.

Budapest 1913 év

Vincze Gergely

Szabad Művészet

1952. 4n. 193. l.

Sova, Petr

Užhorod. (Ungvár)

Užhorod, 1935. Tiskárna „Školnaja Pomošč". 8-r, 52 l, hirdetések, egy térkép, számos nővegkörti képpel, fűzve.

I. 4. p. h.

—, 50

MDK

Vincze Gergely, festö

Tánlásszék. Olf.

Föv.Kpt.:MKSzSz.-II.Szabad Nemz.K iáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat.2c.1.

Vinczе Gergely

grafikus

Szabad Művészet

1952. 6 sz. 277. l.

Éber László dr

A Magyar Nemzeti Múzeum képtára.
(1802 – 1902)
Bpest, 1902. 4-r. Hornyánszky V.
Különlenyomat a Magyar Nemzeti
Múzeum multja és jelene cimü
emlékkönyvből. Fűzve.

I. 1. p. h.

1.–

MDK

Vinczе Gergely, graf.

Balatoni táj.	Ceruza.
Csordáskut.	"

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954 jan.-febr. Kat. 17.l.

Vincze Gergely, festő, sz. 1923.

Papp Gyula festőművésznél tanult. A felszabadulás előtt csak ritkán foglalkozhatott rajzolással. Másfél évig a nagymarosi Képzőmüv. Kollégiumban dolgozott. Majd munkás szabadiskolán tanitott. 1949. ipari tanuló iskolai rajztanári oklevelet szerzett. Romániában járt tanulmányuton. Két esztendeje foglalkozik a magyar munkásmozgalom történetének grafikai eszközökkel történő megörökitésével. A Képző-és Iparmüv. Szövetségben kifejtett politikai munkájáért ezévben "Szocialista Kulturáért" kitüntetést kapott.

Uj M.Képzm.III.1953.

86.1. és köv

Vincze Gergely

Mártélyi tájak, ceruza
Bivalyok, ceruza
Mártélyi szélmalom, ceruza

Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása

Ernst Muzeum, 1955. junius, 25 l.

51. kép. *Garamszentbenedeki festő, 1510: Vir dolorum és donátor.*

2. *A tizennégy segítőszent* (52. kép)
(Belső kép.)
3. *Krisztus az Olajfák hegyén*
(Külső kép.)

4. *Ostorozás*
(Külső kép.)

5. *Keresztvitel* (53. kép)
(Külső kép.)

6. *Kálvária*
(Külső kép.)
Fa, tempera, egyenkint 95×61 cm.
A garamszentbenedeki apátsági templomból, a szentvérkápolna oltárának szárnyai vol

MDK

Vincze Gergely

műve – Rákosi elvtársat ábrázolja, amint hadifogolytársait a szocialista forradalomhoz való csatlakozásra szólítja – szerepel a III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon.

Szurdi Márta: A III. Magyar Képzőművészeti Kiállítás.

Nők Lapja, Bp. 1952. december 25. [10–11. l.]

M D K

Vincze Gergely

Cifka Péter: A Szépművészeti Muzeum grafikai osztályának uj szerzeményei. Magyar Nemzet 1955.okt.12.

51 l

Vincze Gergely grafikusa

Munkácsy - dij. II. fol.

NN: Kiontották a szüvészeti dijakat

Nepszava 1955 ápr. 5. 83 évf. 79 sz.

8 l.

Vincze Gergely grafikus

Nonloni: Rajzok, akvarellek, grafikák

Nagyszalonta 1957 jan 19. 83 old. 15. n.
6 l.

VINCZE Gergely

Munkácsy díj II. fokozat

N.N. Kitüntetéseik ápr. 4.-én

Művelt Nép 1955 II évf 15 sz. április 10, 8 old.

VINCZE Gergely

Cifra P: 10 entendő képzőművészete

Művelt Nép, 1955 VI ért 17 sz. április 24 2 old

VINCZE Gergely

(-): A Derkovits önkündij

Művelt Nép 1955 Uévf. 39. n. nept 25 2e

MDK

Vincze Gergely, festö

A fiatal Rákosi Mátyás a KMP agitátora. Tollr.

Bp.Mücs.-II.Magy. Képzöm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.
Kat.11.1

MDK

Vincze Gergely

képzőművész munkásságáról számol be a "Monde"

Esti Hirlap 21 sz. 1957. jan.26. 2 old.

MDK.

Vincze Gergely festö

"Vihar elött I. "	/pasztell/
"Vihar elott II."	"
"A birkas tanyája"	"
"Tanya"	"

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 25.1.

MDK.

Vincze Gergely grafkus

"Tanulmányok a " Rákosi elvtárs 1918-ban"
című képéhez"

/pitt-rajz/

III.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.márc. 16.1.

MDK.

Vincze Gergely grafikus

"Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!"
/Rákosi elvtárs beszéde 1918-ban a forradalom
által kiszabaditott hadifogolytársaihiz/ "

/pitt-rajz/

III. Magyar Képzőművészeti Kiállitas
1952.dec.-1953.marc.
16.1.

Vince Gergely

"Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához."

Pogány G. Gábor: A III. Magyar Képzőművészeti Kiállitás.
Irodalmi Ujság. 1953. 1.1. 6.1.

MDK

Vincze Gergely

Önarcképtanulmány, cer.

Arcképkiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 9 l.

MDK

Vincze Gergely, festő.

Népgyűlés Tapén. Ceruzarajz.
Öreg parasztok (három nő)

Műcs.-Tan. Kárl. a Műcs.-ban. Hősök tere
1952 máj. 10 - jún. 4. Jegyz. 13. l.

MDK

Vincze Gergely,
a Szöv. Elnöks.-nek tagja és
a Felvételi Bíróság tagja.

Magy. Képzőmův. és Iparmův. Szöv. ~~Elnökségének~~
közgyűlésének 2. napja.

MN 1952 V. 27. – 5. l.

MDK

Vincze Gergely, grafikus

Bohor Miklóssal együtt állított ki
a Barbizon galériában

A MONDÉ elismerő hangon számol
be...

Esti Hirlap, II. évf. 21. sz. 1957. jan. 26. szo.
2. old

MDK

Vincze Gergely

Épül a szivattyutelep Sztalinvárosban, krét cer.

Békeplakát és 5 évesterv graf. kiáll. Ernst Muz. 1953. szept. 11 l.

MDK

Vincze Gergely

Munka után, szén

I. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 195o. aug.

lo l.

MDK

Vince Gergely

Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához, pittkréta

u.a. tanulmányok "

u.a. " cer.

[illegible]

Mücs.kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem

MDK

Vince Gergely

Balatoni táj, cer.

Szárszói itató,"

Balatonmelléki táj,"

Mücs.kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem

MDK

Vince Gergely

Alföldi táj I. paszt.

" II.kinai tus

" III. paszt.

Mücs.kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem

MDK

Vince Gergely

Alföldi táj IV. paszt.

Para ztleány I. pittkr.

Műcs.kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem

MDK

Vince Gergely

Parasztleány II. pittkr.

" III. "

Műcs.kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem

MDK

Vince Gergely

Parasztleány IV. pittkr.

Műcs.kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem

MDK

Vince Gergely

Tanulmány I. pittkr.

"II. "

Mücs. kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem.

MDK

Vince Gergely

Uj fali,Kina, kinai tus

" " és cer

Műcs. kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem.

MDK

Vince Gergely

Parasztfiu, pittkr.

"leányka, "

Műcs. kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem.

MDK

Vince Gergely

Kis szibériai vasutállomás, kinai tus

Lian Cse-hun, cer

Műcs.kiáll. Fényes A.terem 1954. nov.

MDK

Vince Gergely

ÉKkinai tájak a rohanó vonat ablakából, cer.

Naplemente Mandzsuriában, kinai tus

Mücc. kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem.

MDK

Vince Gergely

Önarckép, cer.

Dżsunkák a Jangcen, cer

Mücs. kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem.

MDK

Vince Gergely

Táj,Kina, cer
Mao ce tung szülőföldje, kinai tus és cer.

Műcs. kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem.

MDK

Vince Gergely

Csi Páj-si festőművész, cer.

Mücs,kiáll. Fényes A.terem 1954. nov.

MDK

Vince Gergely

munkás cer.

Hü Sin-de,"

Mücs,kiáll. Fényes A.terem 1954. nov.

NDK

Vince Gergely

Csen Chöj-ti, cer.

Ji Sö-Thüan, "

Műcs.kiáll. Fényes A.terem 1954. nov.

MDK

Vince Gergely

Li Jü-min, cer.

Van Csö-hoáj,"

Mücs,kiáll. Fényes A.terem 1954. nov.

MDK

Vince Gergely

Cha Si-sen soffőr, cer.

Sü Cshan-thiu, cer

Műcs.kiáll. Fényes A.terem 1953/4. nov.

MDK

Vince Gergely

Li S-háj, cer

Je Cse bácsi, cer

Mücs.kiáll. Fényes A.terem 1953 4. nov.

MDK

Vince Gergely

Lian Csün-Si, cer.

Csi Sa-zsun, "

Mücs.kiáll. Fényes A.terem 1954. nov.

MDK

Vince Gergely

Li-Cháj, cer.

Csen Pho, "

Mücs.kiáll. Fényes A.terem 1954. nov.

NDK

Vince Gergely

Szibériai táj a vonatablakból, kinaitus

" cer

Mioc. kiáll. 1954. nov. Fényes A.terem.

MDK

Vince Gergely

Kinai tájak 1954 ceruza 2 db. OSZM tul.

Képzőművészetünk tíz éve. Műcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke. 16.1.

MDK

Vince Gergely

Kantonkörnyéki paraszt, kiv. munkás 1954
ceruza Művész tul.
Fiatal Rákosi Mátyás 1952 ceruza OSZM tul.
Csordáskút 1953 ceruza Építőműv.Szöv.t.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 16.1.

MDK

Vince Gergely

Csangsai gépkocsivezető 1954 ceruza Művész t.
Kinai táj 1954 ceruza 2 db. OSZM tul.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 16.l.

Fénykép

Magyar Foto: BT 3121/4 Hegedűsné

Vince Gergely: Tanulmányok a „Rákosi elvtárs 1918-ban" c. képéhez

Pitt-rajz

1952

Neg. van

Fénykép

Követség Hegedűsné

Vince Gergely: Kínai táj

Ceruza

VINCE GERGELY

"Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!"
Pitt-rajz 155x75.
Tanulmányok a "Rákosi elvtárs 1918-ban" című
képhez. Pitt-rajz 1o5x45.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Fénykép

Magyar Foto: BT 21211/7 Hegedűsné

Vince Gergely: „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" (Rákosi elvt. beszéde 1918.)

Pitt. rajz

1952.

Neg. van

Vincze Gergely

Kompozíció, csíplés
(rajz)

Philipp Clarisse: Gépszíj nélkül – a szabadban.
Művészet, 1977. július – Glap.

Vincze Gergely

grafikus

Vajer L.: A III. Képkönyv. Kisgrafikai anyaga.

Szabad Művészet

1953. 29. L.

(Kaj.)

Vincze Gergely

grafikus

Imre J. I. Orsz. Kép-
zőműv. Tanácskozás.

Szabad Művészet

1953. 66. l.

Vincze Gergely

"Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" c. müve szerepel a III. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson, melyről Pogány Ö. Gábor számol be.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. jan. 1.
IV. évf. 1. sz. 6. lap.

MDK

Vincze Gergely

Önarcképtanulmány, cer.

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 9 l.

Kirimi

Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához.
(Vince Gyorgely rajza.)

Szodalmi Ujság, 1953. jan. 1. 6. old.

Rajz. „Munka után" Vinge

Szabad Művészet. 1950 IV. 11. 420-429

Rabinovszky Márton: A grafika és a
I. magyar képzőművészeti
kiállítás

Rajz. „Munka után", Vincze

Szabad Művészet. 1950 IV. 9. 330-335

Németh Lajos: Fiatalok a kiállítason

Kirimi

A fiatal Rákosi Mátyás a tüntetésre gyülekező munkások között 1912. május 23.-án.

(Vince Gergely rajzkompozíciója.)

Irodalmi Ujság, 1953. jan. 1. 6. old.

Kiszimi

Rákosi elotárs 1912-ben a Veres Csütörtökön.
(Vince Gergely rajza.)

Irodalmi Ujság, 1953. jan. 1. 6. old.

15. Parasztleány, Tápé IV. pittkréta 33×17 1954
16. Tanulmány I. pittkréta 18×23,5 1954
17. Tanulmány II. pittkréta 21×14,5 1954
18. Parasztfiú, Tápé pittkréta 10,5×9,5 1954
19. Parasztleányka, Tápé pittkréta 7×6,5 1954
20. Önarckép ceruza 14×18 1952

II.

21. Dzsunkák a Jangcen. Nanking ceruza 34×25 1953
22. Táj. Hangcsou, Közép-Dél Kína ceruza 38×23 1953
23. Mao Ce-tung szülőföldje. Sau-San, Közép-Dél Kína kínai tus és ceruza 30×19 11954
24. Új falu Északkelet Kínában. Kau-Kan kínai tus és ceruza 29×19 1954
25. Új falu Északkelet Kínában. Kau-Kan kínai tus és ceruza 35×21 1954
26. Északkeletkínai tájak a rohanó vonat ablakából ceruza 6 db. 17×11 1954
27. Naplemente Mandzsuriában kínai tus 10×15 1954
28. Szibériai táj a vonatablakból kínai tus 30×19 1954
29. Szibériai táj a vonatablakból kínai tus 30×19 1954
30. Szibériai táj a vonatablakból ceruza 30×19 1954
31. Kis szibériai vasútállomás kínai tus 15×10 1954
32. Lian-Cse-hun paraszt, falusi párttitkár, Ledesan, Délkína ceruza 7×10 1954
33. Li-Cháj paraszt kiváló munkás, Ledesan, Délkína ceruza 10×8 1954
34. Csen Pho paraszt kiváló munkás, Ledesan, Délkína ceruza 10×7 1954
35. Lian Csün-Si fiatal paraszt, Ledesan, Délkína ceruza 10×7 1954

36. „Én, a kínai nép fia...” (Csi Sa-zsun, Hangcsou) ceruza 19×15 1953
37. Li S-háj, összkínai munkahős, Nanking ceruza 10×8 1953
38. Je-Cse bácsi, öreg paraszt, Mao-Ce-tung szülőfalujában, Sau San Középdélkína ceruza 9×7 1954
39. Cha Si-sen soffőr, Csangsa Középdélkína ceruza 11,5×9,5 1954
40. Sü Cshan-thiu öreg textilgyári munkás. Kiváló az írás és olvasás tanulásában, Sanghaj ceruza 10×7 1953
41. Csen Chöj-ti kiváló textilmunkásnő, Sangháj ceruza 10×7 1953
42. Ji Sö-thüan, kiváló textilmunkásnő, Sangháj ceruza 8×6,5 1953
43. Li Jü-min, a vuhani vasúti üzem párttitkára ceruza 8,5×6,5 1954
44. Van Csö-hoáj öreg vasúti munkás, a kínai munkásmozgalom egyik veteránja, Vohan ceruza 10×7 1954
45. A kuantini víztároló mű építésének egyik kitüntetett munkása ceruza 8×7 1953
46. Hü Csin-de öreg bányász. Fusun, öreg bányászok otthona ceruza 8×7 1954
47. Csi Páj-si 94 esztendős festőművész ceruza 6×5 1953

Felelős kiadó: Műcsarnok vezetője
16252 — Egyetemi Nyomda, Budapest — F. v.: Janka Gyula

Vince Gergely

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK
ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE ÉS
A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSA

VINCE GERGELY
FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSA

FÉNYES ADOLF-TEREM RÁKÓCZI-ÚT 30.
1954. NOVEMBER 27 - DECEMBER 12.

VINCE GERGELY GRAFIKÁI

Életet varázsolni a papírra, életet a maga küzdelemteljes szépségében — ez minden vérbeli művész vágya. Ez a vágy fűti át Vince Gergely rajzait is. A párhónapos tanulmányútnak mindig meg van a veszélye. Könnyen elragadják a művészt a benyomások és így megreked a felületen. Fokozottabb ez a veszély, ha olyan, számunkra kevésbbé ismert országról van szó, mint Kína. Hány művész bukott el ilyen feladatkor az exotikumkeresésben! Vince Gergely elkerülte az exotikum-hajhászás buktatóját, túljutott a felületen. Az elmúlt télen néhány hónapot töltött csak Kínában, mégis — amennyire fizikailag lehető volt — megismerte ezt a csodás országot, megismerte érdekes, jellegzetes tájait, embereit.

Öreg kínai bányász, csangsai gépkocsivezető, Kanton melletti faluba való paraszt, nankingi kiváló munkás, Csi-Paj-Si, a nagy kínai művész öntudatos, komoly arcai tekintenek ránk a lapokról. Néha csak a lágyvonalú kontúr bontakoztatja ki a karaktert és néhány bajlékony, de mégis erőteljes vonal érezteti a jellemet, más portréknál meg a fény-árnyék drámai ellentéte, a minden barázdát megkereső, az alakot szinte csontig levetkőztető keresés a jellemző. De ha más is a stílus, a lényeg mindig ugyanaz: a művész közelhozza hozzánk ezeket az embereket, megisme jük őket, érezzük gondoktól barázdált arcukban a nehéz múlt nyomát és a mai élet biztonságát, öntudatát. Szépek ezek az arcok, mégpedig nem azért, mert szabályosak, harmonikusak a vonalak vagy megfelelnek a „szép" formális követelményeinek, hanem mert a művész megtalálta az egyszerű emberek törődött arcában a lelki szépséget, nemességet, és ezt sugallja a büszke tekintet, minden arcvonás. Szépek ezek az arcok, mint ahogy azok a kínai tájak is, mert a művész az életet kereste és adta vissza bennük.

Néhány kínai táj látható csak a kiállításon, mégis képet nyerünk Kína földjének sokrétűségéről. Az egyiken a mukdeni alföld széles távlata az új falu lejtőstetejű házai, a másikon a gyönyörű hangcsoui táj, rizstarlók, kazlak, négyzetcentiméterekbe sűrített hatalmas meszszeség, majd az égre szökkenő cukorsüvegszerű hegy lágy sziluettje, a rendkívül tiszta tél száraz

hidegsége vagy a délebbre fekvő vidék ködösebb párája — mind költői képei az ezerarcú Kínának.

Érkedes. közelebbről megvizsgálni e képeket. Az első pillanatra szembeötlik formai rokonságuk a kínai tájképfestészettel. Rokonság, és nem utánzás vagy modoros archaizálás, hiszen szervesen kapcsolódnak e képek Vince Gergely korábbi, itthoni műveihez, alkotó egyéniségéhez. Sőt, ha alaposabban megvizsgáljuk Vince Gergely hazai tájképeit is, például a tápéi és balatoni pasztelljait, akkor is észrevehető a képeken bizonyos felfogásbeli különbség, a művész máshogy nyúlt a derűs, latinos dunántúli tájhoz, mint a színekben sokkal szigorúbb alföldihez. Természetes ez. Nem lehet a kínai tájat ugyanolyan eszközökkel visszaadni, mint a dunántúlit és nem lehet a dunántúlit ugyanúgy, mint az alföldit. Ha a művész elmélyed a kínai táj igazi lényegében, egyéniségében, akkor műve szükségszerűen rokonává válik az évszázadokon keresztül kultúrálódott kínai tájfestészetnek, mint ahogy, ha olasz tájat festene, rokonává válna a quattrocentó tájmegfogalmazásának. Minden táj, mint ahogy minden kompozíció is, szinte magában hordja megfestésének a módját. S hogy ez nem jelent naturalizmust, egyszerű másolást, azt Vince Gergely művei is bizonyítják. Mert benne van ezekben a művekben az alkotó szubjektuma, életszeretete, öntudatos egyénisége, és ez egységbe ötvözi a különböző tájakat ábrázoló képeket. Ez az egyéniség azonban nem követ el erőszakot a valóságon, nem próbálja modoros sablonok vasabroncsába kényszeríteni a látottakat, nem a saját, elvont stílusát érzi szépnek, hanem magát a vérbő, lüktető valóságot, és ezt akarja minél tökéletesebben visszaadni. Éppen ebben a művészi harcban alakul ki aztán a modorosságnál sokkal mélyebb művészi egyéniség, sajátos stílus. Példamutató ebben Vince Gergely művészete, mert jelenlegi tájfestészetünk egyik rákfenéje éppen a modorosság, az, hogy a művész nem engedi hatni magára a természet szépségét, hanem modoros stílusát erőszakolja rá a különböző tájakra.

Művészi harcról írtunk az előbb. Lényegében harcról van szó ezekben a lírai tájképekben is. Mert Vince Gergely nem érzi teljesen magáénak ezt a lírai magatartást — illetve, nem elégíti ki csak ez. Fiatal, kommunista művész, tele drámai lobogással. Nem akar pusztán tájfestő

maradni, sokkal több van még tarsoly.ban, szélesebbkörű a mondanivalója. A kiállításon látható a már nagy kiállításon szerepelt hadifogoly képe, Rákosi elvtárs beszél a magyar hadifoglyokhoz. Ez a kép is, de a többi tanulmány is azt mutatja, hogy Vincze Gergelyt az ilyen drámai erejű, érzelemgazdag, nagyobbszabású kompozíciók érdeklik elsősorban, mostani munkája — minden kiváló eredménye mellett kutatás, felkészülés a további még nehezebb feladatokra.

Német Lajos

MŰVEK JEGYZÉKE

I.

1.	„Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" (Rákosi elvtárs 1918-ban beszédet intéz hadifogoly társaihoz) pittkréta	122 × 63	1952
2.	Tanulmányok a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez pittkréta	104 × 46	1952
	Tanulmányok a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez ceruza	52 × 32	1952
4.	Vázlat a „Csatlakozzatok az orosz nép forradalmához!" című képhez ceruza	42 × 25	1952
5.	Balatoni táj ceruza	23 × 22	1953
6.	Szárszói itató ceruza	38 × 24	1953
7.	Balatonmelléki táj pasztell	46 × 29	1954
8.	Alföldi táj, Tápé I. pasztell	46 × 29	1954
9.	Alföldi táj, Tápé II. kínai tus	30 × 19	1954
10.	Alföldi táj, Tápé III. pasztell	46 × 29	1954
11.	Alföldi táj, Tápé IV. pasztell	40 × 21	1954
12.	Parasztleány, Tápé I. pittkréta	26 × 18	1954
13.	Parasztleány, Tápé II. pittkréta	18,5 × 14,5	1954
14.	Parasztleány, Tápé III. pittkréta	21 × 17	1954

Vince Gergely

(Grisa)*

festő

Nagymaros

Zoltán u. 9.

MKSz 1947

* Gergely oroszul

azelőtt Weiss

Gergely

MDK

Vince Gergely, graf.

Kinai tájak. Kinai tus és ceruza.

Kinai tájak. Ceruza.

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat. 25.l.

MDK

Vince Gergely graf.

Derkovits-ösztöndijat kapott.

lo fiatal müv. 3 éven át 3ooo frt.öszt.d.
Szabad Nép, 1955. szept. 2o.

MDK

Vincze Gergely

Dutka M: IV. Képzőműv. kiáll. Magy. Nemz. 1954.
jan. 29. 5 l.

MTA

Vincze Gergely

Németh L: IV.N.Képzőműv. Kiáll. Szab. Nép, 1954, jan. 19.

Meghalt Vince Gábor

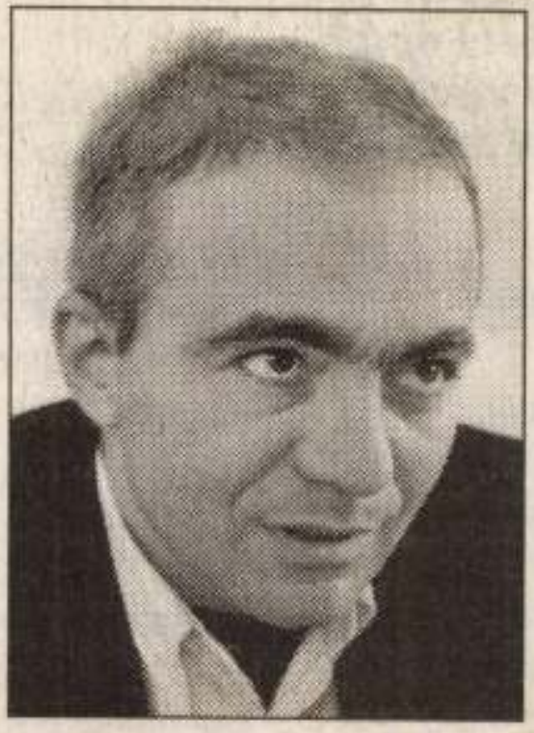

Vince Gábort az Isten is könyvkiadónak teremtette. Az is lett, ízig-vérig.

Mint az életét, úgy ismerte a szakmát. Úgy is szerette. És úgy vállalt érte felelősséget. Kiadójáért is, mint magáért. Ezért lett a Kulturtrade-ből, tíz éve talpra állított cégéből Vince Kiadó. Nevével akart jótállni minden kiadványáért. A klasszikus és modern festészeti, design, építészeti és fotóalbumokért, monográfiákért, de az olyan ismeretterjesztő munkákért is, mint a Világ-Egyetem, a Mesterelmék, és a Tudomány-Egyetem című sorozatokban megjelenő – egyébként jobbnáljobb kötetekért vagy a különféle közhasznú kiadványokért.

Csak hibátlan munkát fogadott el. Nem csoda, ha gyönyörű, de drága albumai is 10–16 ezer példányban keltek el. Ez igazolta önérzetét, rátarti büszkeségét. Hogy soha, egyetlen kiadványát se kótyavetyélte el árleszállítással. Nem kellett így megszabadulnia egyetlen munkájától sem. Alighanem ennek, mármint ambiciózus büszkeségének, felkészültségének, s persze, jó csapatának köszönhette, hogy a magyar könyvkiadásban kivételként, öt földrész könyvesboltjaiba juthattak el a Vince műhelyében kitalált, többnyire magyar szerzőkkel, közreműködőkkel nyomdakész filmig, több világnyelven, s gyakran magyar nyomdában kivitelezett művek. Vince Gábor életműve a Vince Kiadó. S mert ez az életmű normateremtő és mértékadó, Vince Gábor nyomot hagy a szakma egészén.

Közben betegségével is küzdenie kellett. A biztos halál tudatában. Éveken át. Most elment. Csak 49 éves volt.

Varga Lajos Márton

VINCE GÁBOR

NÉPSZABADSÁG 2002.03.06

ság (1016 Budapest, Mészáros u. 58/B) társasági nyílt eljárás keretében pályázatot hirdet a

Matáv Rt. szegedi szolgáltatási területén, Kecskemét valamint Szeged és vonzáskörzete épületeiben épülettakarítási valamint külső területgondozási munkák elvégzésére.

A munka kezdési határideje:

2001. május 1.
A szerződés határozatlan idejű.
Az ajánlat részletes feltételeit az ajánlatkérési dokumentáció tartalmazza, amely megvásárolható a felhívás megjelenését követő első munkanaptól számított 4. munkanapig 9 és 12 óra között a Matáv Rt. Beszerzési Igazgatóság (1016 Budapest, Mészáros u. 58/B I. emelet 112.) Kontrolling osztályán valamint Matáv Rt. Beszerzési Igazgatóság Debreceni területi beszerzési osztályán (Debrecen, Bethlen u.1.).

Az ajánlatkérési dokumentáció ára:

50 000 Ft + 25% áfa, amely összeget a helyszínen felvehető csekken postán kell befizetni.

DI BI 10 20010227

rőtől történő megvásárlása és primer körzetenként 50 000 Ft értékű – csak felügyelet nélküli területre történő ajánlat esetén primerenként 25 000 Ft értékű – ajánlati garancia biztosítása.

Ajánlattételi határidő:

2001. március 28-án 12 óra

Eredményhirdetés:

2001. április 18-án 12 óra
A dokumentáció megvásárlás előtt megtekinthető.

Konzultáció:

ideje: 2001. március 21-én 11 óra
helyszíne: Debrecen, Bethlen u.1.

Az ajánlattevőnek a feladat végrehajtására vonatkozó műszaki, pénzügyi és gazdasági alkalmasságát igazolnia kell.
Az ajánlati árat az Excel 97 SR-1 verziószámú floppy kitöltésével kell az ajánlattevőnek megadnia. A floppyt az ajánlatkérési dokumentáció tartalmazza.

Az eljárással kapcsolatban tájékoztatást ad:
Kunszt Imréné ingatlanbeszerzési osztályvezető
tel.: 474 7300; fax: 474 7305

matáv

Vincze Gizella
dio atterverő

Ruhatervek

—: Farsang

Nők Lapja, 1973. jan. 27 – 18 oldal

Vincze Gizi
divattervező

„Ruhatervek"

L. M.: Őszi-téli variációk.
Tükör, 1974. szept. 24 - 19 lap.

Vinczé Gizi

A Kézmüipari Vállalat egyik
modell tervezője.

f.b.: Nézzük a divatot.
Nők Lapja, 1977. dec. 17 - 18 lap.

Vince Imre
nyomdász

New-Yorkban Librer Gyula
temetésén részt vett.

Kelemen Emil: Librer Gyula
Művészet, 1970. március – 10 lap

Vince István, főépítész

Sok művészt, sok szakembert foglalkoztatott már Nyíregyháza központjának helyreállítása. A Városi Tanács Tillés Béla művészt bízta meg, készítsen átfogó tervet a városközpont és a lakótelep területére. — Hogyan hasznosítja a tervet és a javaslatokat a város? Erre adott választ Vince István főépítész.

Balogh József: Tervek és javaslatok.
Kelet-Magyarország, 1983. júl. 2. 4. old.

Vince István MDK

Köd, olf.

Mücsarnok 1942 [redacted]

A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

Vince István

Szabadszervezeti közlemények. Szabad Művészet
1949. 48. 1.

Vince István

Forró

Debrecen

Bőrkikészítő

MKSz 1947

Vince János Ferkő

földmíves festő

Damoson (Kalota szeg)

l.

Malmagyrépszínv I.

38. l.

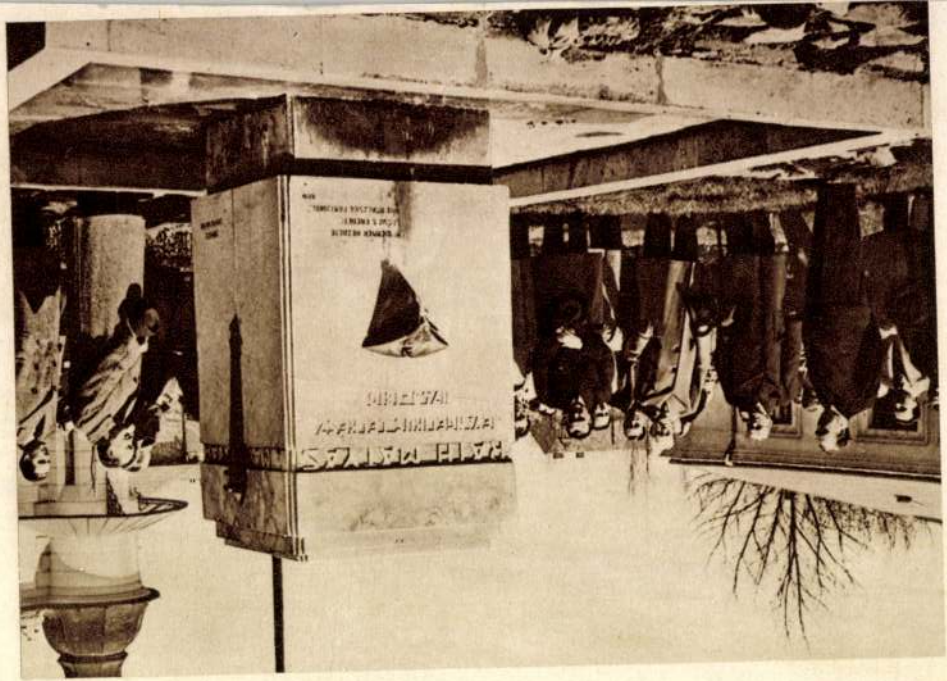

Vince Jánosné, népi ipartnú vész

2.

-:(-lényegi - szöveg-)

Esti Hírlap, Bn. 1977 szept. 28

ILO-értekezlet

Abidjan, szeptember 28.

A *Nemzetközi Munkaügyi Szervezet* (ILO) rendezésében *Abidjanban* megnyílt az 5. afrikai regionális munkaügyi értekezlet. A tanácskozáson több mint 00 delegátus vesz részt.

...így *Khiam* és *Mardzsajun* környékén.

Ezer Weizmann izraeli hadügyminiszter tegnap a libanoni—izraeli határon libanoni jobboldali milicisták parancsnokaival találkozott. Közölte e parancsnokokkal, akik nemrégiben Dél-Libanonban *Izrael szövetségeseiként* harcol-

VERSENY NÉGY VÁROSBAN

Metrópítők

M.D.K.

Vince Márton

Hennequin és Messager: "Nászéjszaka" c. darabjához tervezett diszleteit a kritika kiemeli. Belvárosi Szinház előadása.

Délibáb, Bp. 1928. febr. 18. II. évf. 7. sz.

MDK

Vince Márton

Nikotex.Terv.: Vince Márton. Repr. Nemzetk.Vasár
Bp.

Tér és Forma, 1933. 6.sz. 191.l.

VINCE OTTÓ

Szeretettel meghívja
Önt és kedves barátait az

MŰVÉSZETI GALÉRIA

Szentendre, Engels utca 7.

BARCSAY DÍJASOK '91

GAÁL JÓZSEF SZEGEDI CSABA
KOPASZ TAMÁS VINCE OTTÓ

kiállításának megnyitójára

1991. április 12-én, pénteken 17 órára

*

Megnyitja:
Dr. Hann Ferenc művészettörténész

A kiállítás megtekinthető: 1991. április 12-30-ig.

Vincze ~~Gabriella~~ Gizella

divattervező

A Béke Szállóban rendezett tavaszi-nyári divatkollekció egyik tervezője Vincze Gizella.

(f.b.): Miért tetszik?

Nők Lapja, 1976. márc. 27 - 18 oldal

Vincze Gizella

A Fővárosi Kézműipari Vállalat
modelljeit Vincze Gizella tervezte.

—:—

Nők Lapja, 1974. ápr. 3–18. oldal.

Vincze Gizella
divattervező

„Modellek" (repró)

—: Divattudósítás képekben.
Nők Lapja, 1975. március 29 - 13 oldal

Vincze Gizella

A farmermodellek tervezője
Vincze Gizella.

—: Harisnyaváltozat egy mintára.
Nők Lapja, 1977. ápr. 2–20. oldal.

MDK

Vince Gergely, graf.

Próbál a tápéi táncegyüttes.	Pitt.
Tápéi parasztleány.	"
Kínai dolgozók portréi.	Ceruza.

Műcs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat.24.l.

MDK

Vincze Ügergely.

A fiatal Rákosi Mátyás a KMP agitátora, toll

II. Képzőm. Kiáll. 1951. nov. 11 l.

Vincze Gergely

A Fiatal Rákosi Mátyás a KMP egyházfőtre, tol

Il. Képes. Kiadó. 1951. nov. 11 l.

Maróti Andor:

Vincze Gergely kiállítása a Fényes Adolf teremben.

Vincze Gergely

Magyar Nemzet. 1954. XII. 11. 5. l.

GYÓGYSZERÉSZTÖRTÉNETI ELŐADÓÜLÉS

PROGRAM:

Elnök: SZIGETVÁRY FERENC

Dr. ANTALL JÓZSEF:

A felvilágosodás korának eszmei áramlatai és a gyógyszerészet

Dr. DUKA ZÓLYOMI NORBERT:

Huszti kritikai kommentárja az első, Magyarországon is érvényes gyógyszerkönyvhöz

Dr. BLÁZY ÁRPÁD:

Gyógyszertári tulajdonformák gazdasági, társadalmi vonatkozásai a XVII. század második felében és a XVIII. században Magyarországon

KOVÁCS PÉTER:

A székesfehérvári jezsuita fafaragó műhely és a Fekete Sas patika

SZABÓ LÓRÁNT:

A székesfehérvári Fekete Sas patika története

AZ ELŐADÓÜLÉS IDŐPONTJA: 1975. május 22, délelőtt 10–12 óráig

HELYE: A József Attila Gimnázium fiúkollégiuma
Székesfehérvár, Március 15. utca 6. sz.

F. k.: Dr. Fitz Jenő – 75.3389 FMNYV

MDK

Vince Pál

Az 1963. évi jó munkájáért a Magyar Építőművészek Szövetség Elnöksége uj emlékplakettjével tüntette ki.

- -.: MÉSZ-emlékérem.

Magyar Építőművészet. 1964. 1. szám.

Vince Pál, éremm.

(Vince Pál)

cikke

( ) A veszprémi Pénzügyigazgatósági Székház tervpályázata. Tér és Forma 1947. 257 - 259. l.

ıntetü Országos Bizottságának

B u d a p e s t.

ıunkák Tanácsa a Kormányzó Ur Őfőmél-
zói jubileuma emlékére, a Főméltóságu
az Isten dicsőségére a Szent-Margit-
z ottani régi premontrei templomot.
ldását a Biboros Hercegprimás Ur Őemi-
cember hó 29. napján /csütörtök/ dél -
fogja elvégezni.

1/. MDK

Vince Pál, szobrászm.

Telcs Ede arcmása. 138 mm. Öntött bronz.

Édesanyámnak. 147.mm. Öntött bronz.

Vakok országos menháza. Öntött bronz két oldalon.

Városi Muzeum.Baja.
Tanitványok érmei és plakettjei Telcs Ede gyüjteményéből
1948 aug.2o. Kat. ber

MDK

Vince Pál, szobrászm.

Patrona Hungariae.	105 mm.	Öntött bronz.
Szent Erzsébet.	97 mm.	Öntött bronz.
Wintermitz Arnold.	60 mm.	Vert bronz.

Városi Muzeum, Baja.
Tanitványok érmei és plakettjei Telcs Ede gyüjteméne
1948 aug.20. Kat.

3/. MDK

Vince Pál, szobrászm.

Harold Hattingly/London/ 48 mm. Vert bronz.

Armin Czant. 58/35 mm. Vert bronz.

Városi Muzeum, Baja.
Tanitványok érmei és plakettjei Telcs Béc gyüjtemény
1948 aug.2e. Kat. b

Vincze Pál

Született Galgagyörkön 1906-ban. Szobrász, éremmüv. Tanulmányai Ujpesten és a Budapesti Iparmüvészeti Főiskolán. (Telcs Ede:) 1935-37: Római ösztöndijjal.

Fehete Mórton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l.
316 l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Vincze Pál

1938: Londonban telepedett le. Társalatai: Budapest, Róma, London stb. Shakespeare érmét tervezte. Címe: 5 Rosetti Studios, Flood Street, London, S.W. 3.

Fehete Morton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 f. 316 f.

MDK

Vince Pál

b.i: Magyar hét a római Coll. Hung.-ban. Pesti Napló 1936. máj. 24. 16 l.

Vince Pál épitész MDK

Miskolc - Hejőcsaba, lakótelep repr.

Dr.Ormos Imre:Karttervezésünk mai helyzete Magyar Épitőművészet 1955.6.sz.IV.évf.165.l.

Vince Pál, épitész MDK

Bp. Attila utcai lakóház egyik tervezője.
repr.

Tervezők: Lévai Andor, Fekete Ede,
Vincze Pál

MagyÉp. 1945-55.

Vincefi Sándor, szobrászművész

Chikán Bálint: Vázlat egy csoportképhez (II). Körkép a romániai magyar képzőművészekről.

4 **4** Vincefi Sándor: Radnóti, sárgaréz, 41 × 33 cm, 1981

Művészet, 1987. augusztus, 6-old.

Vincentius, von Ragusa

Thieme Becker

XXXIV-382. (

(Lyka)

lásd Ragusai Vince alatt is -

4. WILDE, OSCAR, Poems. P
száma. — Von 250 Exempl

5. WILDE, OSCAR, Lady Winc
printed), 1903. Kis 4r. Söté
250 Exemplaren No 248.

6. WILDE, OSCAR, Ravenna. F
8r. Pergamentkts, H. Vogel
Pergamenteinband mit Aqua

7. (WILDE, OSCAR?) The prie
Mason. London, at the Lot
nyével. Nem került könyvá
Igen ritka. — Pergamentba
Unterschrift von Mason. Sel

8. WILDE, OSCAR, The import
8r. Egészpergamentkts F. Sü
mit colorirter Federzeichnun

9. WILDE, OSCAR, De profun
Walter Crane tollrajzával di
Crane.

10. WILDE, OSCAR, Poems.
Gyula tollrajzával diszitve. -

11. WILDE, OSCAR, Intention

f Man under Socialism. London, privately printed, 1904.
ötés selyem előtéttel A. Vegeriff-től. A 250 példányos
0 Exemplaren No. 139.

of America. Sunderland, 1906. 8r. Egész pergmtkts, Turi
z 50 példányos kiadásból a 29-ik. — Pergamentband mit
ar. Von 50 Exemplaren No. 29.

s. London, Methuen & Co. (1908.) 4r. Pergkts, Gara
zült egyezer példányban.) — Dekorirt von Arnold Gara.

Deutsche übertragen von Hedwig Lachmann. Leipzig, Insel-
gen von Aubrey Beardsley. 4r. Egész antilopbőrkötésben.
68-ik. Selyemtokban — In Antiloppelederband. Von 100

er und der Ministrant. Übersetzt von A. W. Hiller. (Düssel-
Pergkts. Kozma Lajos diszitésével. (Készült 600 példány-
ıtband verziert von Ludwig Kozma. Von 600 Exemplaren

ured by Aubrey Beardsley. London, Melmoth & Co., 1904.
nyos kiadásból a 13-ik. — Halblederband, von 250 Exem-

of Mr. W. H. Privately printed „for private circulation",
éldány.) 4r. Félkemény pergamentkötésben, amelynek első
r rajza disziti. Mellette a művész sk. billett-je 1907. márc.

Utun 1979 vm. Vincefi Sándor. érem - nobránnéivén

Vincefi Sándor plakettje

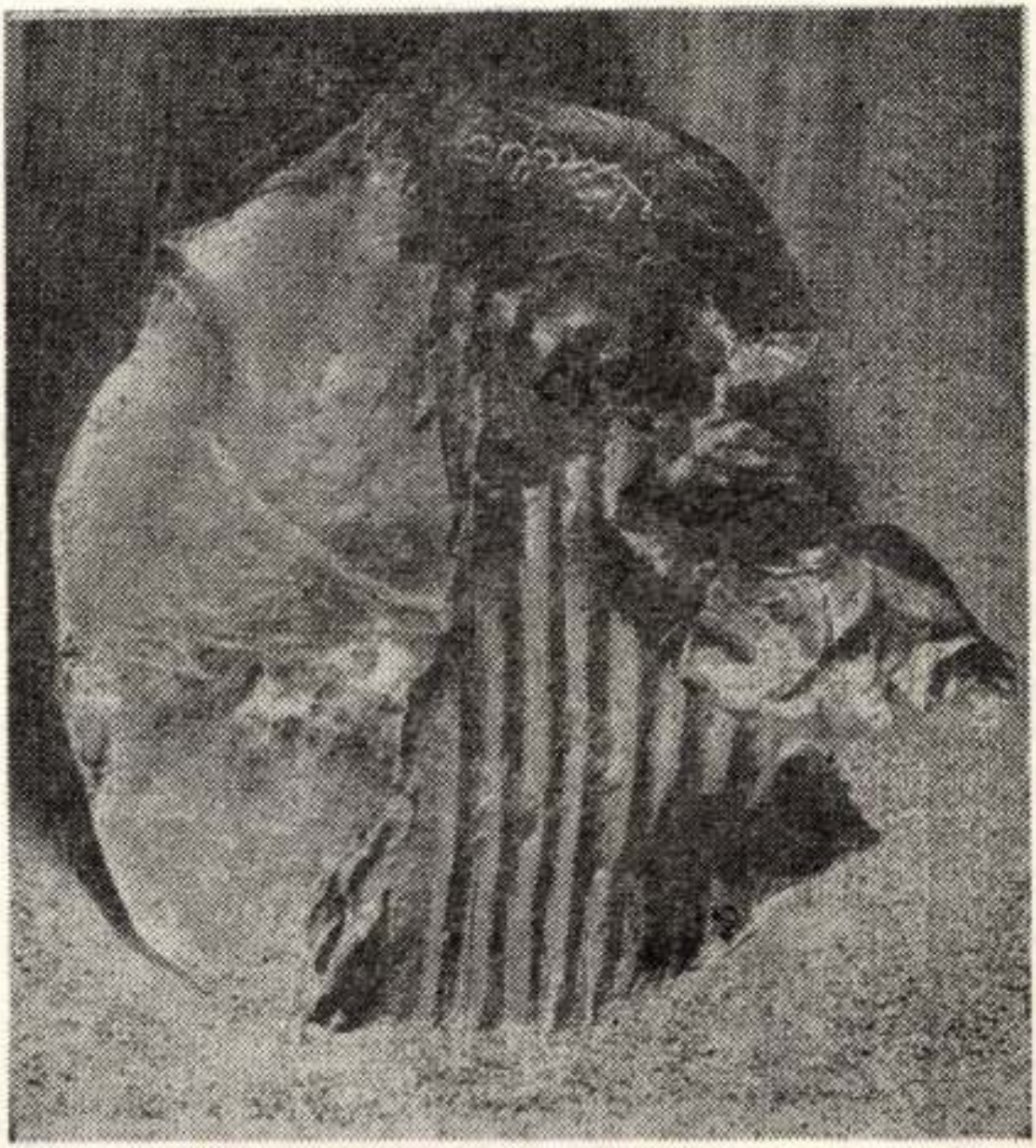

szonylag önálló tárggyá. [illegible] mintegy kilép az időből mint puszta létezésből, és egy olyan sajátos tartamot l létre, amely viszonylag rajta kívül létezik, amelyhez tehát ő maga egyénileg c lekvően viszonyulhat.

A tárgyiasulás lényegében nem más, mint a sajátosan társadalmi-emberi i termelése. A megmunkált tárgyban a tevékenység mintegy megköti, rögzíti a t tamot, történelmet sűrít a tárgyakba, és ezzel egyszersmind megteremti a ma tárgyi történelmét. [...]

Az élő organizmus egyszerűen egyidejű azzal a biológiai történelemmel, ame szervezetében, szervezettségében és szerveiben a szó szoros értelmében megtestes Az ember számára viszont ez a külső tárgyi történelem csupán a múlt, amely mintegy ráépíti a maga élő történelmét oly módon, hogy eszközül használja fel e a múltat az új történés kimunkálásához. Ezért, szemben az élő organizmuss amelynek a szintjén a változás mindig valamilyen külső, számára véletlensze meghatározottság eredménye, az ember esetében magának a létformának a bel lényegéből következik a fejlődés szükségszerű folyamata. Itt a minőségi átalakul a haladás már nem egyszerűen az alkalmazkodás természetszerű következmény hanem alapvető létmód, a viselkedés, illetve a cselekvés jövőre-irányultságán szükségszerű velejárója.

Nem vitás, hogy az állat célszerű viselkedése is bizonyos értelemben jövőr orientált, csakhogy itt a jövő nem több az előlegezett okozatnál, illetve a negatí anticipált eredménynél. Az állat ösztönös viselkedését megalapozó célszerűse mechanizmus egyszerűen a visszájára fordítja az oksági viszonyt, a szükségsze folyamat időirányát: maga a lét anticipált formaként a jövő felől tételeződ Ezért nem is lehet szó az időnek mint új viszonynak a termeléséről. Márpe

Utan 2

1979 vm.

Vincefi Sándor

évem – nobrán – máve!

Vincefi Sándor plakettje

nunk kell, hogy a világhírű tudósunkhoz méltó, a történeti igazságnak megfelelő, valós legyen a kép, amelyet életéről „a kor falára" rajzolunk. A vitának ez a jellege késztette e sorok íróját arra, hogy ismeretlen források bevonásával és új szempontok felvetésével kifejtse véleményét.

Kádár László debreceni földrajzprofesszor Kőrösi csodálói és népszerűsítői közé tartozik. Neki köszönhető, hogy Magyari Lajos gyönyörű poémája, *Csoma Sándor naplója* német fordításban megjelenhetett (Lajos Magyari: *Kőrösi Csomas Vermächtnis.* Ein Poem. Übersetzt von László Kádár. Nyíregyháza, 1974). Hétnyelvű kiadásban (az angol, orosz, francia, japán, német, román és magyar nyelvű kiadvány angol címe: Lajos Magyari: *Alexander Csoma de Kőrös' Legacy.* Poem. Debrecen, 1976), végül pedig tibeti nyelven is napvilágot látott (*Pótfüzet Csoma Sándor Naplója hétnyelvű kiadásához.* Kiadja Kádár László. Debrecen, 1977). Kádár professzor más alkalmat is megragadott nagy tudósunk emlékének ápolására. Tudóstársaival felkereste Csoma dardzsilingi sírját, s nemzetközi fórumokon ismertette és méltatta példamutatását. Úgybuzgalma nyomán született munkái széles körben, messzi külföldön is ápolják a tibettudomány úttörőjének emlékét.

Szilágyi Ferenc irodalomtörténész ismert Kőrösi-kutató. Több részlettanulmánya és cikke mellett két munkája széles körben elterjedt. Az egyik *Kőrösi Csoma Sándor hazai útja* (Budapest, 1966), a tudós életútjának magyar tanúit, művének tudományos, irodalmi és művészeti értékelőit-ábrázolóit sorakoztatta fel. Újabban az ifjúság részére készített életrajzban népszerűsítette Kőrösit (*Így élt Kőrösi Csoma Sándor.* Budapest, 1977).

1. Sajnos, Kádár Lászlónak Magyari poémája hétnyelvű kiadása elé írt angol nyelvű bevezetőjébe és magyar utószavába, hasonlóképpen a *Keletkutatás*ban megjelent tanulmányába, helyes megállapítások mellett, több hiba is becsúszott. Ugyanis elvetve a Kőrösi-irodalomban általánosan elfogadott megállapítást, hogy

Vincefi Sándor, szobrászművész

Egyre mélyebbre sülyedünk az új romániai magyar szobrászattal szembeni adóságainkban. – Hevenyészett névsor, idő- és értékrendi szempontok nélkül: Petrovits István, Vincefi Sándor és a többi művész.

Banner Zoltán: Korondi Jenő + 1 nemzedék.
Utunk, 1981. júl. 24. 7. old.

VINCEFI SÁNDOR

Kántor Lajos:

Plakett és nagykorusodás. /"Kiállitások, jelenségek" - ZSAKÓ ZOLTÁN és VINCEFI SÁNDOR plakettjeinek kiállitásáról./

Utunk, XXXIV. évf. 22. /1596./ sz. 1979. jun. 1. 7.old., képekkel.

VINCEFI Sándor

Sokan dolgoztak aluminiummal. Adorjai Endre Kitörés és Szomjuság cimü munkái tördelt felszinü, expressziv, érzelemgazdag alkotások. Vincefi Sándor Mementó-jában harcosok alakjait sorakoztatja egymás mellé. A mü az önmagát pusztitó emberiség harcai ellenitiltakozás indulatos kifejezése. Horváth Ödön, és Vetro András laposreliefjeinek ábrázolásai grafikus jellegüek.

Irja: Chikán András. : [illegible] Médium. Képzőművészeti kiállitás Sepsiszentgyörgyön. = Jelenkor, 1983/1 86.p .

Vincentius festö.Nagyszeben.XVI.s

Arch.Sieb.1913.39.köt.613.l.

Festészet.

Oltárkép a Nagydisznódi Severus oltáron.1525-ben.Vincentius pinxit.
Erdély.

Arch.Sieb.1903.32.köt.41.l.

Festészet.

Szárnyasoltár festmény a Nagydisznódi templomban, Erdély, fest. 1525 Vincenz.

Arch. Sieb. 1889. 22. köt. 70. l.

Vincenz festö,XVI.sz.Erdély.

Arch.Sieb.1889.22.köt.70.l.

Festészet.

Oltárkép a Nagysink-i Tamásoltáron

Erdély, sig. Vincentius. XV. sz.

Arch. Sieb. 1903. 32. köt. 41. l.

Vinceffy László

Zágoni Attlia:

Ime, a példa./VINCEFFY LÁSZLÓ rajztanár festőművészről./

Falvak Dolgozó Népe. II.sor. XXXII.évf. /1578./ 37. sz. 1977 szept. 13. 5-6.old.

Vincenz

Münczer der obrest

Knapp und verweser

der Münczs.

1571.

Kremnicz.

57. 1.

Ltr 5350

WILHELM EFFI

DIE KIRCH

Vincenzo da Ragusa

Szobrász XVI. a.

Kisweben, Héllás,
Berevice

vrád
2

65, 73, 71. l.

Budinis 161. l.

567 555

571 58

Vincencius pictor/festő/ NDK

Lásd nagyszebeni és nagydisznódi Vince mestereket.

Radocsay Dénes: ~~xxxxx~~ A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 184-465. l.

Vincencius mester

festő XVI.sz.

A vizaknai falfestményeket 1522-ben Makrai Márton és Gergely diák számtartók festették Vincencius mesterrel.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 282.o.

Vincencius mester MDK

Tőle származnak a vizaknai falképek /Kálvária részleteinek reprodukciója a könyvben CXXX.tábla, a muzsnai /nagysinki/ és a nagydisznódi oltár festményei. Vincencius az olasz művészet eredményei mellett jól ismerte a német metszeteket. Fejlődésére jelentős hatást gyakorolt az erdélyi izlésü művészet.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.82.l.

Vincencius mester MDK

A vizaknai reformatus templom falképeire vonatkozó értesitések xxxxxxxxxxxxxxxx a Katalógusban. A fesményeket 1934-ben Debrexczeni L. fedezte fel, de teljesen nem tárta fel őket. Később temlom javitásakor képeket leverték, csak néhány részletet sikerült megmenteni. A hajó északi falának második ivében valószinüleg Keresztrefeszítés részlete - Feliratok idézése. - a falképekre vonatkozó irodalom. Fénykép a /MOB/ gyüjteményében.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954. 235-236.l.

M.D.K.

Vincencius

1562.márc.1-től Bartolomeus kőműves mester segéde.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.179.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.I.Eger,1963

Vincencius kőmüves segéd M.D.K.

1562-ben dolgozik az egri vár épitkezésein

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között

Az Egri Muzeum Evkönyve 1964 I. Eger, 1964 179.l.

.

M.D.K.

Vincencius, olasz kőműves mester

1562-ben szerződik az egri várba.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 416. old.

VINCENTIUS (Vincencius pictor Cibiniensis) oltárfestő

16.sz.e.

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
256.

Vincens moler MDK

Lásd Vince/nagyszebeni/ festő.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 184. l.

Vincenzo da Ragusa MDK
építész

Hétháison működott 15B ban.

Balogh Jolán: A magyar renaissance
építészet. 27.o.

Vincenzo da Ragusa

MDK

kőfaragó

Fraknói V. (A Hunyadiak és a Jagellók kora. Bp. 1896. 592-593.l. - A magyar nemzet története. Szerk. Szilágyi S. IV. kötet) szerint talán Vincenzo da Ragusa is részt vett a kápolna építésében.

Idézi: Balogh Jolán: Bakócz kápolna. 122.o.

Vincenzo da Ragusa

XVI. st

Nobrán

a Kisszebeni templom
portaleja. Mühödott
Berzeviczi és Hétharson

Budinis

161. l.

Határidő 1904-május 10.

is hó 7-én 3/850 sz. alatt
gyulafehérvári szék-
a Bizottság sürgős je-

904-május 3.
meghagyásából

Vincenso da Ragusa MDK

1513-ban Héthárson tartózkodott

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.139.l.

Vincenth

pancélkészítő

1451-1454

Hoffmann Pozsony 55 l

Hoffmann Südost

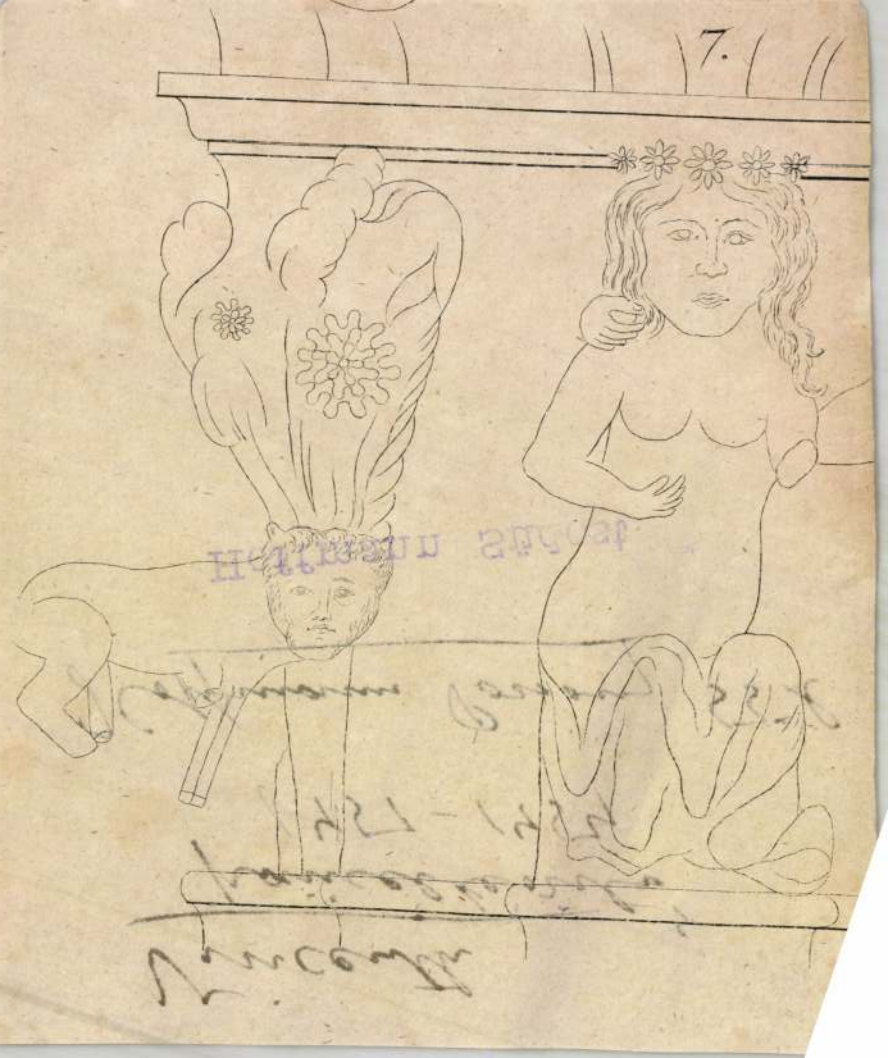
7.

Vinces

Vincentius Lapicida

Szeged. 1522. Neve az 1522-julinsába a. bácsi püspökség részére beszedett egyházi tized lajstromban fordul elő.

Reizner Tanos. Szeged története. Szeged. 1900 IV. köt. Okleveltár. 106. l.

V

Lionardo da Vinci

M.D.V.

Tanulmány.

(Rajz a Szépművészeti Museumban)

repro.

Beszeviczy, Divald, Meller: A művészetek története. 3 kötet, Uj kor, 215 lap.

Vinci, Leonardo da
(Leonardo da Vinci)

Olasszországból küldte
nehány minivét
Mátyás királynak

Maggiorotti - Banfi
Buda Pest

51. l.

LEONARDO DA VINCI,festő,stb.

FERENCZY BÉNI 19 darabból álló művészéremsorozatának egyik darabja. Érmeinek jegyzékében:
93./.sz.-LEONARDO DA VINCI/1452-1519/szakállas önarcképe szemben.Hátoldalon:Lovas jobbra/Trivulzio vázlat/1952,bronz,122 mm.A művész tulajdona. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó,Bpest. 1960

LEONARDO DA VINCI, festő, stb.

FERENCZY BÉNI, éremművész 19 darabból álló művészérem sorozatának egyik darabja. Érmeinek jegyzékében:
94./.sz.-LEONARDO DA VINCI/1452-1519/szakállas önarcké
képe szemben. Hátoldalon: Kisméretü lovas szemb
ben, kétsoros felirat. 1952, bronz. 69.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960.
Akad. Kiadó, Bpest. 1960

LEONARDO DA VINCI, festő

Ferenczy Béni éremművész 19 darabból álló művészérem sorozatának egyik darabja. Érmeinek jegyzékében: 7./.sz.-LEONARDO, Hátoldalon: Ló.1919, bronz, 110 mm. Magyar Nemzeti Galéria. 67.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

LEONARDO DA VINCI, festő, stb.

Solymári Valkó László szobrászművész plakettet készi tett róla.-A Plakett: 1955.-LEONARDO DA-VINCI 1452-1519. nagyszakállu férfi arcképe jobbra. 95 mm. öntött, bronz. 23/263/.old

ZIGETI ISTVAN: Solymári Valkó László szobrászművész érmei és plaketjei 21/261/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XVI. 1960. 15.sz. Bp.

LEONARDO DA VINCI, festő, stb.

Tóth Gyula szobrászművész 1958-ban plakettet készitett róla:-

1958.-LEONARDO DA VINCI 1452-1519, hossuhaju, szakállas férfi arcképe. j. 67 mm. egyold. öntött, bronz. 461. old.

SZIGETI ISTVÁN: Tóth Gyula szobrászművész érmei és plakettjei 459. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XXIII. 1967. 41-42. sz. Bp.

leonardo da VINCI, festó, sto.

LEONARDO DA VINCI,festő,stb.

Martsa István szobrász művész plakettet készitett róla. A plakett:.
1952.-LEONARDO DA VINCI MCDLII-MDXIX ,nagyszakállu férfi arcképe b.H/.Háromlábu óriási amelőszerkezet,körülötte enberek.Ker.130 mm.öntött,bronz.20/260/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Martsa István szobrászművész érmei és plakettjei 20/260/.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
--------XVI. 1960. 15.sz. Bp.

Vinciné Hela M. dr

1923/24 - 1927/28 I.

Ferképzomfoiskevk

146-l.

kkek
eoak

Vinck G.

éremvező

l.

Tek Bptörök

37. tábla

A gyulafehérvári székesegyhá

1915. évi november

Év	hó	nap	T á r g y :
1915.	nov.	1.	Pénztári maradvány
		6.	Heti munkabérek XI/1-6.
		13.	Gatterer vasbeton szerk
		13.	Gatterer utalványporto
		13.	Heti munkabérek XI/7-13
		17	Möller müépitész tisztel
			1915. IV. negyedre
		20.	Heti munkabérek XI/14-2
		23.	Fridli 600 K. utalványp
		27.	Heti munkabérek XI/21-2
		27.	Sternád Albert fényképé
		30.	Székely Márkus tüzifáért
		30-	Kontor Miklós fuvarozásé

Vinck, Abraham MDK

festő, Hamburghan működett, de Amsterdamban tevékenyredett

festett halotti arcképe (elvesett) az 1656 os leltár nevűt Rembrandt egyjtemézebe tartozott. Keletkezési ideje 1621 előtt volt.

Pigler, A. Portraying the dead
Acta Historiae Artium IV Tom. 1956. 40. o.

Vincon

l. Dymon

H.D.K

Vincz frater kőfaragó, pálos

A Budakeszi út 93. sz. pálos kolostor egyik mestere XV. sz.

Budapest műemlékei II. Bp. 1962. 188. l.

M.D.K.

Vincze mester
festő

Vincze mester készítette a tatárlaki (1508) nagysinki (1521) és nagydisznódi (1525) oltárokat.

Balás Edit: Székelyföldi szárnyasoltárok. 11.l.
Székelyföld történeti és művészeti emléke

MDK

Vincze

"Resurget". Bronzplakett.

Arverési Közlöny, 1937.okt.rk.sz. 59.lap

M.D.K.

Vincze

A Nyári Operettszinházban előadott: "Lila test, sárga sapka" c. darab diszleteit tervezte.
A szinpadképeket a kritika méltatja.

Heumann Károly: „Nem Hollywoodban találták fel a a HAPPY ENDET" c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 1930. juni 15-21. XX. évf. 25. sz. 30-32. lap

Vincze

pálos nebrait

XVI.11

l.

Horváth Henrik dr

Buda a közép-

korban. Bp. 1932

83. l.

ü Bizottság !

.-án kelt 550/1915. számu rendeletnek,
intézkedtem, hogy Fridli Sándor,
az épitésvezetője alkalmas időben
kiutazzék és hogy a müemléknek meg-
szükséges teendőkre vonatkozó javas-
vétele után lesz szerencsém a ki-
natkozólag előterjesztést tenni.
az erdélyi ref. egyházkerület igaz-
sztelettel visszacsatolni.

28.

Vincze

Plakettjei, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.932.IV.24.

AJ 3036

Vincze

Plakettjei, a Műcsarnok tav. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

Vincze

Flakettjei, a Mócsarnok tev. tárlatán.

8.0.932.IV.24.

Vincze András, festő-grafikusművész

A XXIII. Szegedi Nyári Tárlatot ezúttal – a szokásoktól eltérőleg – csakis a korábbi években díjazott alkotók munkáiból rendeztek, amely így minden korábbinál magasabt színvonalú. – Vincze András világegyetemet átölelő olaj-pasztell képe, a „Teremtés" c. szerepel a tárlaton. (említve).

Szomory György: XXIII. Szegedi Nyári Tárlat. Pesti Műsor, 1982. aug. 11. 1-2 old.

Vincze András, festő- és grafikus művész

Az idei könyünnepre frissiben megjelent kiadvány a „Szegedi Grafika" c. mappa, mintegy fél évszázad képzőművészetét fogja át a grafika tükrében és szegedi vonzáskörben. — Vincze Andrásnak is egy linometszete található a lapok között, a „Kaszás paraszt" c. /említve/.

T. L.: Ünnepi könyvhét Szeged 1980.
Dél-Magyarország, 1980. jún. 1.

Vincze András, grafikus

L. Mátis K.

Góór J.: Művéntelep - - -

Torrás, Kecskemét, 1980. márc.

75-89

x 11/3.

Vincze András

festő

Ujabban Vincze András művészetében a kritiat, a tollat, a fametszést a technika sajkordozói váltottak fel.

---:Kiállitási naptár.

Művészet,1974.december - 49.oldal.

Uncze András
festő és grafikus

Szegeden a Móra Ferenc Múzeumban Uncze András festő és grafikus művei kiállítása.

----:Kiállitási naptár.
Művészet, 1974. december - 49. oldal.

Vincze András
festő

„Ősz" - (életem történetéből)
(repro)

----:Kiállitási naptár.
Müvészet,1974.december - 49.oldal.

Vincze András

festő, grafikus

A művész a felszabadulás után
sok-sok egyéni és kollektív
kiállításon vett részt.

---:Kiállitási naptár.

Művészet, 1974. december - 49. oldal.

Vincze András

A Csongrád megyei képzőművészek kiállitásán részt vett Takács Győző, Kohán György, Kovács Mária, Szalay Ferenc, Fodor József, Vincze András, /Ók/, Dombi Lajos/Beszélgetők/, Pataki Ferenc /Hazatérők/

Magyar Hirlap 1973/182/6
Heves_Kiállitóról kiállitásra

Vincze András

Szabadkán dec. 7-én nyílik meg a szegedi képzőművészek közös kiállítása, melyen művei szerepelni fognak.

Magyar Szó, 1975. dec. 5.

Vivre András

a ~~Szeg~~ Szabadkán rendezett szegedi művészek tárlatán szerepelnek a művész művei.

Dr. József: Szegedi képzőművészek szabadkai tárlata.
Magyar Szó, 1946. I. 4.

VINCZE ANDRÁS festő, grafikus
Feled, 1914

Nagy István és Rudnay Gyula hatására kezdett el festeni Baján, majd egy ideig a kecskeméti művésztelepen dolgozott. 1954 óta Szegeden él. 1948-tól szerepel kiállításokon; több kisebb bemutató után gyüjteményes tárlata volt 1969-ben a Móra Ferenc Muzeum képtárában, 1970-ben a bajai Türr István Muzeumban. Nagyobb anyaggal szerepelt a szegedi képzőművészek 1967-es reprezentativ kiállitásán a Nemzeti Galériában, önálló kollekciókat mutatott be Odesszában, Szabadkán és Belgrádban. - Müveit a valóság szubjektiv elemeiből absztrahált, expresszív megjelenités, ujabban filozofikus-szürrealisztikus hangvétel jellemzi. Nagyobb fametszet-sorozatban dolgozta fel a szegedi népélet hétköznapjait.

Művés életrajzok 1975

MDK

Vincze - Sőrés

készitették a "Két lány az utcán" disz-
leteit

A szinházi és filmdiszletek. Képzőm. Közlöny. 1939. 3-4. sz. 9.l.

mdk

Vincze

rajza

Solyom L: Tízezer forint c. írásákox

Ország-Világ 1962, 26. sz. 16. l

vmdk.

Vnicze

illusztrációje

Ország-Világ 1962, 7. sz. 16. l.

Vincze MDK

szerepelt a megyei művészek őszi tárlatán. /Debrecen/

Koroknay Gyula: Megragadó művek, bosszantó hibák. Hajdu-Bihar megyei Napló. 1962. dec. 2.

M.D.K.

Vincze

Török Rezső"A meztelen ember" c. darabjához készitett szinpadkép-terveket.
Belvárosi Szinház előadása.

„13-ikán volt a premierje, 13 szereplője van... c. Szinházi Élet. Bp. 1928. ápr. 22-28. XVIII. évf. 17. sz. 17-21. lap.

ezek koro
nóba ágya
igazolják,
élet uralko

Hogy
szolgált, az
törzsek. Ez
légiói, a D
helyén cast

A Legi
gédlégióho
került bély
XXX. Culpi
pest—újsző
Szerkezete,
erődökével.

A tábo
pén szelik
vastag tara
gasszal erős
ásatások a
határfalai m
urnát, terra

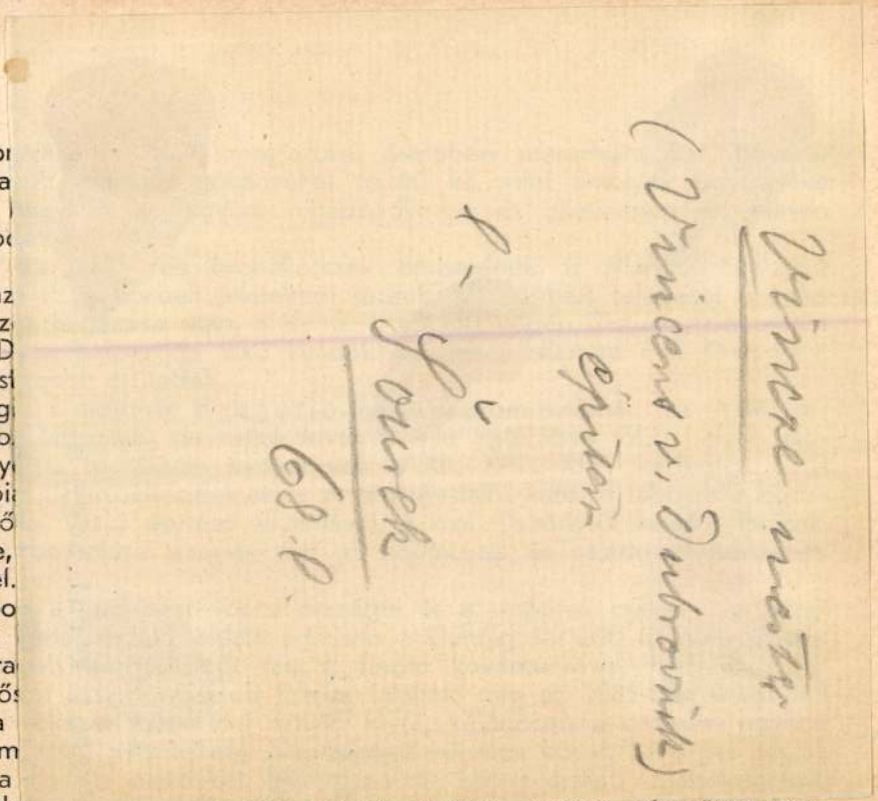

dot, dárdahegyet, övszorítót, mellpáncélt, lakatos-, kovács-, rézműves mun-

így Bregetióval szemben is, erődöket létesített. E miatt a barbárok ujra áttörték a határt és Pannoniát kezdték pusztítani.

Valentiniánus 375-ben hatalmas sereggel indult a kvádok ellen s azokat a Kárpátok bércei közé szorította. Ám alig vonult bregetiói téli szállására, a kvád békekövetek már is fölkeresték és a határszéli erődök lebontását olyan kihívó formában követelték, hogy az amúgy is ingerlékeny császárt föllobbanó haragjában szélütés érte. A 375. év nov. 25. napján Bregetióban temették el. Ő az egyetlen római császár, kinek hamvai Dunántúl földjében enyésztek el.

Kevéssel Valentiniánus halála után Bregetió ujra a barbárok kezébe került, kiknek első dolguk az erődítmény leromblása volt. Az V. században alig fölismerhető rom. A népvándorlás zivataraiban neve annyira feledésbe merült, hogy Jornandes, a VI. század kiváló történetírója már nem is említi Pannonia városai között.

Bregetió romjai csaknem másfélezer évig porlottak a földben, mig végre a XIX. század archaeologusai hozták felszínre.

De térjünk vissza Tatához. A római időkben Tata is egyike Pannonia népesebb helységeinek. Ebben az időben Ad Lacum Felicis a neve. A római főútvonalból a kelta eredetű Azalumnál (Dunaalmás) ágazott ki az a mellékvonal, mely Tatán, Csurgón (Osonibus) keresztül egyfelől a Balaton-tó zalai oldalán vonult Fenékvár (Mogentianae), másfelől nyílegyenes irányban Pécs felé. A római birodalom bukása után, a történelmi részben már felsorolt népek lakták. Ezek utolsó birtokosairól, a morva-szláv telepesekről

Vincze András

Kiállít Szegeden

Kiállítási katalógus
Szocialista művészetért 1970. nov.

Vincze András

Indulás Bugacra

kiné 22,5 x 15,5

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Vincze András festő

Két festménye szerepel a IX. Dél-alföldi Tárlaton.

Rideg Gábor: IX. Dél-alföldi Tárlat.
Népszava, 1973. jún. 29.

Vincze András

„Temetés" (repr.)

Délmagyarország, Szeged, 1973. júl. 29.

Vince András, festő

A Szegeden megnyílt – 17 én – IX-ik Délalföldi Tárlaton szerepelt két festménye.

Láttuk, ballottuk.

1943. VI. 30. (Petőfi) 22.23 Ka.

Vincze András

1. Teremtés olajapartell 153x118

2. Túl a tükrön —"— 91x62

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 – szept. 16.

PINTÉR LAJOS

COMBCSONTRÓL LEFUTÓ VONAT

Szántogatták arcát, nem szólt — nyelve sem
volt már:
elrabolták szárnyaló szelek,
csöndszájpadlására tapasztották.
Volt halott, magát barázdás, fekete gyásszal
öltöztető,
útmenti gyomokból, gazokból
szakálla nőtt csak.

Jutottunk ide, akik erősek
ragaszkodásban.
Földből, szántásból forgácsolt
szobrok lettünk, megvésett, véres példák.
Arcunknak éle
késélben él már,
vágódik kőbe, akárki
most érkezőbe.

Hol van a volt, hol van,
sehol.
Ahova megyünk,
mások mutatják,
beszédünket eltanulva
magukat jól mulattatják.
Istenem add, hogy ne lennénk
megvésett, védtelen, véres példák.

Menj, mert aki él a Nincsben,
önmaga sincsen. Állj vállamra,
arcomra, épül az emberi állvány —
téged emel meg.
Állj vállamra, arcomra végre.
Talpad szemfedél a szemen; sarkad
szögletei koporsómnak szögei akkor,
nyugalomnak szögei mégse.

Fejjel zuhanva vissza, téged magammal
nem vonszollak,
minden erővel lerúglak, előre tollak.
Lábszárcsontom csiklós sín lesz,
vonatként roboghatsz róla,
küldelek:
vigyázz magadra majd,
gyerek.

Vincze András festőművész

Forrás, 1973. dec. 6. / 1021

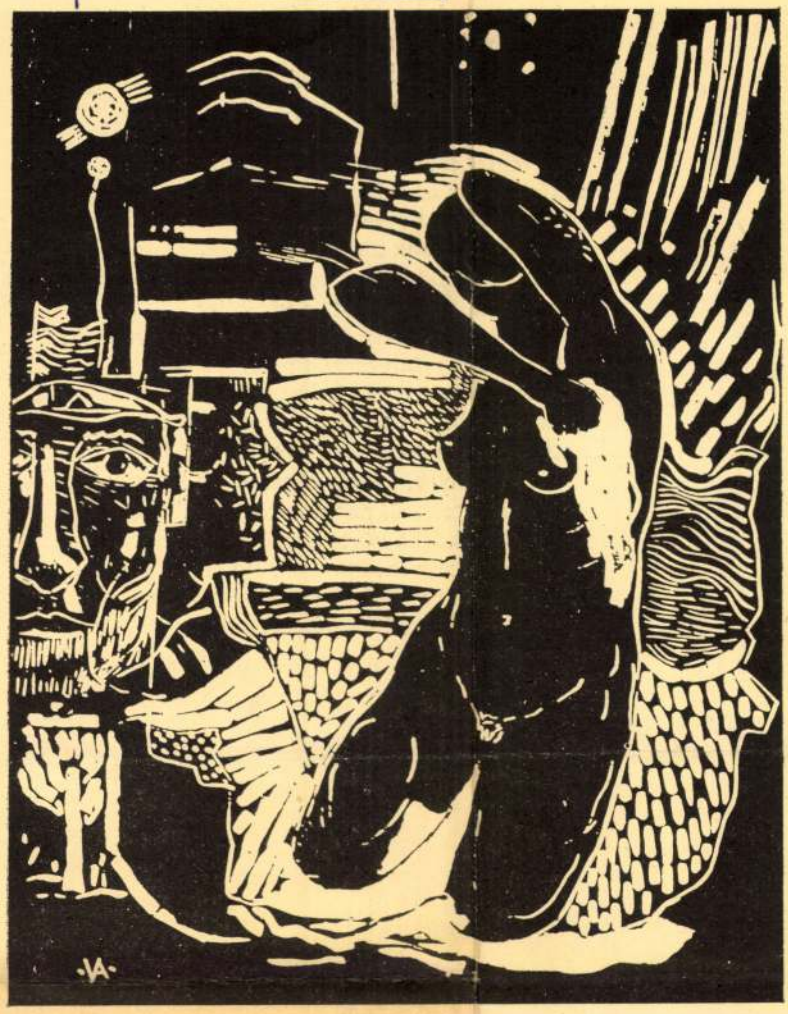

VINCZE ANDRÁS

Az 1914-ben, Feleden született szegedi festőművész viszontagságokban bővelkedő, próbás életútjának egyik szakaszát lezárva s összegezve lép a tárlatlátogatók elé, hogy ecsetje s varázslatos tolla erejével minden eddiginél erőteljesebben küzdjön az élet összhangját, az emberiség békés alkotó munkáját veszélyeztető démoni erők ellen, s tegyen hitet az élet értelmes szépségei, mellett.

c/1

Vezérem mondta: „Már ez föl nem ébred,
csak ha kelti az angyal harsonája
s a zordon bíró és a végítélet.
Keserves sírját mindük megtalálja,
testet, formát újfent felölt a lénye,
ha végső szózat dördül a világra."
Mentünk, vert az eső permetezése,
át mocskos kotyvalékán árny-hadaknak.
Fordítva szónk a sírontúli létre,
mondtam: „Mester, e kínok és siralmak
nőnek, ha elhangzott a végítélet,
vagy csökkennek, vagy éppen így maradnak?"
Felelt: „Ne hagyjon cserbe bölcsességed,
mely szól: mennél fejlettebb a teremtmény,
annál több jót s rosszat érezni érett.
Ez átkozottakat nem viszi ösvény
a jó tökélyre, s idők végeztében
teljesen teljesül rajtuk a törvény."
Így mentünk körbe végig a szegélyen,
többről szólván, mint miről számot adtam:
aztán elkezdtünk ereszkedni mélyen:
és megláttuk Plutót a kárhozatban.

A róma
a primási s
hogy csupán
oltártöredéke
alkalommal
lagyár helyé
Jupiternek, N
culapnak vo
kívül érdeke
mát Kr. u.
nyugatrómai
kodott. Erem
gazdag váltc
érme pedig
letén ebben
jóval megelő
ban ismétlőd

A népv
keleti gótok,
herulok, avai
deiben a hc

Idők fol
nevet ugyan

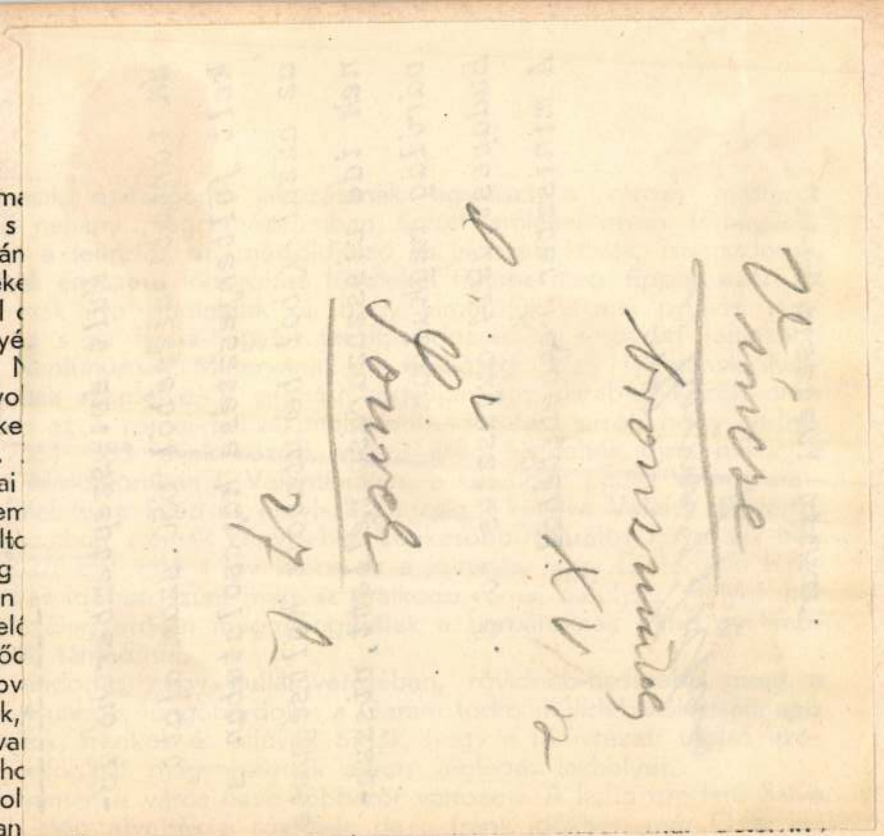

Lukács esztergomi érsek — idegen nevelése, családi összeköttetései miatt — nem akarta őt megkoronázni. A koronázási szertartást végre is III. Sándor pápa közbelépésére a kalocsai érsek végezte, de mert Béla később elismerte az egyház jogait, Lukács érsekkel kibékült és elhatározta, hogy királyi palotáját Esztergomban építteti föl, a fölzaklatott kedélyek is lecsillapodtak.

A XIII. század hajnala érdekes fényt derít az ősi Esztergom helyrajzára. Ugyanis Imre király idejéből, 1202-ből keltezett oklevél arról szól, hogy nevezett király az esztergomi káptalant udvarnokainak azon telkeivel ajándékozta meg, melyek a Szent Lőrinc templom közelében húzódtak. Itt terült el az u. n. régi város, a »Vicus Stigoniensis«, mely a Hévíz tavától a mai Ároksorig terjedt.

Ennek a régi »Vicus Strigoniensis«-nek több temploma, monostora volt. Igy a vártól keletfelé emelkedő Szt. Tamás halmot Szt. Tamás vértanú hegyfoki prépostsága és káptalanja uralta. A Domokos-rend Szt. Katalinról nevezett esztergomi monostora, valamint a Pálosok Szt. Lélekről nevezett monostora a város falain kívül, a Benedek-völgyben állott. A Ferencesek monostorát és templomát IV. Béla a Kisduna partján építtette föl. A jeruzsálemi Szt. János lovagok Szt. István monostora a mai szentkirályi földeken állott. A Szt. Klára-rendű apácák Szűz Máriáról nevezett rendháza a Kis- és Öregduna közötti szigeten, szemben a Ferencesek monostorával épült. Szt. Miklós egyháza a mai városháza környékén, Szt. Lőrinc temploma pedig a régi város árkának északkeleti részén, a Szt. Lőrinc-kapuhoz vezető híd mellett állott.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TISZATÁJ

1969 FEB

1021

Vincze András

VINCZE ANDRÁS
FAMETSZETE

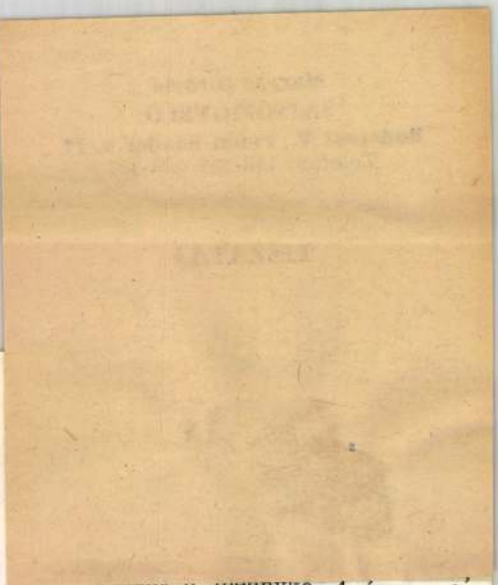

tam, amikor apám elpusztult az első világháborúban. Ennek előtte a nagyanyámtól igazgatott, jófőztű Korona-vendéglőben volt italmérő. 1921-ben a kocsmát elvitte az infláció; csak egy polgáriig futotta; elállítottak géplakatosinasnak. 14 évesen már családfenntartó voltam: nyáron hajnali 2-től este 10-ig tízlégkörös cséplőgépkazánt fűtöttem. Szalmával. Pillanatnyi megállás nélkül tömni, tömni... Kibírtam, mert nem volt más választásom. Később házalással, feketebádogossággal próbálkoztam (a „fekete" bádogos kályhacsövet, üstházat csinál), mígnem a munkanélküliség a hadseregbe sodort. 1931-ben szakaszvezetőként szereltem le, közben magánúton befejeztem a polgárit, s 1932-ben a Sebes Körös Vízszabályozó és Ármentesítő Társulat irodatisztje lettem. Irodalmi próbálkozásaim idején első feleségem okos ízlése irányított. Neki köszönhetem, hogy a *Szeghalom és Vidéke* helyet adott néhány cikkemnek, szépprózai kísérletemnek. A későbbi köztársasági elnök, Tildy Zoltán felesége mondta akkori-

Vincze András

A megújult szegedi téli képzőművészeti tárlaton művei szerepelnek.

Ökrös László: Szegedi képzőművészeti tárlata.
Délmagyarország, 1968. dec. 14.

Vincze András

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged m.-i városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás ma megnyélik, melyen szerepel műve.

Meglűvő

1974. Okt. 5.

Vincze András Festő

A Szegedi Nyári Tárlaton szerepelnek művei.

Láttuk, hallottuk

1973. VIII. 25. Petőfi 21.25 / K1

Vincze András, festő

Kiemelve: Tűzzene c. festménye.

Dér Endre: Notesz lapon — a téli tárlatról

109.

XXVII

TISZATÁJ. Szeged, 1973. március 3.

Vincze András

Az idei Szegedi Téli Tárlaton szerepelt műve: „Tűzzene" c. látomása. (említve)

Dér Endre: Naterslapon – a téli tárlatról. Tiszatáj, 1973. márc. 109. old.

Vincze András (Szeged)

A szabadkai Városi Galéria szervezésében okt. 22.-én megnyílik a szegedi és szabadkai képzőművészek II. Körös kiállítása, melyen a művész munkája szerepel.

Magyar Szó, 1942. okt. 20.

Vincze András

metszete (Fáültető)

Magyar Hírlap, 1970. 10. 26. 10. l.

Vincze András festőművész

a Kecskeméti művészti alkotó-
házban dolgozik a művész.

Petőfi Népe, 1973. szept. 22.

Vincze András festőművész

Az ötéves szegedi Művészklub közreműködői közé tartozik.

Palmer Zoltán összeállítása.

Csongrád m. Hírlap, 1973. jún. 3.

Vincze András

Jazzmenyország repr.

12 Szegedi festő kiállítása
Szeged 1973.

Vincze András
festőművész tárlatát tegnap nyi-
tották meg a Szegedi Sajtóház Mű-
vészklubjában.

Magyar Hírlap 1971/305 8 old.

Vincze András

Tisza-parti mimikálatok (metszet).

Magyar Hírlap, 1970. jan. 25. 6. l.

Vlucze András

neve emlitve

Művészettörténeti Értesitő
1972
307, 317. old.

Vincze András
Grafikus

„Teremtés" (repro)

D.Fehér Zsuzsa: Van-e szegedi mühely?
Müvészet,1973.augusztus - 14.oldal

Vincze András

Jeskó

Méltatás

D.Fehér Zsuzsa: Van-e szegedi mühely?
Müvészet,1973.augusztus - 14.oldal

Vincze András
festő

A szegedi és a vásárhelyi
tárlatokon vett részt.

Pap Gábor: Tárlatok - Távlatok.
Művészet, 1973. augusztus - 41. oldal

Vincze András

Terentés rajz.

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 – szept. 16.

Vincze Endre

A pes 6lej 92 × 61 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul – szept.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 MÁJ 1
DÉL
MAGYARORSZÁG

Vincze András

1021

VINCZE ANDRÁS SZABAD FÖLD

a SZOT idei zeti díjait

tek szeti díjait megkapták: *Urbán* Ernő Kossuth-díjas író, *Czine* Mihály kritikus, irodalomtörténész, *Horváth* Teri színművésznő, a Thália Színház tagja, *Némethy* Ferenc színművész, a Miskolci Nemzeti Színház tagja, *Kovács* András filmrendező, *Kiss* István szobrászművész (többek között szegedi Lenin-szobráért), *Xantus* Gyula festőművész, *Pauló* Lajos, a Magyar Rádió és Televízió rendezője.

Elutazott a csehszlová küldöttség

A hazánkba látogat csehszlovák mezőgazdas küldöttség kedden elutaz Budapestről. Tibor Bogd novszky, a küldöttség ve tője az elutazás előtt me állapította: Elsősorban az é dekelt bennünket, hogy működnek Magyarország a tsz-ek érdekvédelmi sze vei, nálunk ugyanis ily szervezet még nem létezi

gészségügy helyzete II. kerületben

a- sége miatt több helyen az
z- egészségre káros állapotok
k- vannak s határozati javas-
tó latot terjesztett elő a tanács
g- vb és az illetékes szakigaz-
ett gatási szervek által teendő
n- sürgős intézkedésekre. A
ói vitában Solymosi Lajos, Nagy
ó- László, Szabó Mihály és
el- Goldea György tanácstagok
z- szólaltak fel, majd válasz-
adás után a tanács a jelen-

leti tanács vb-titkára. A téma sokoldalú megvitatás után a beszámolót a tanác elfogadta.

Ezután dr. Kerepesi Jó zsef, dr. Török Miklós tanács pénzügyi osztályveze tője előterjesztéseire, Igl Ferenc, Nagy József, Eg Istvánné, Jámbor Jánosn Hajnal László és Góbor Fe

MDK

Vincze András

Remetevölgy, o.

Szegedi O. Képzőm. kiáll. Szeged 1964

M.D.Ç

Vincze András
festő.

Szegedre a Móra Ferenc Múzeum
képtárában volt tárlata.

—: Kiállítások
Művészet, 1967. október – 97 kep.

MDK

Vincze András

Hajnalodik, linó

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Muz. 1967.jul.

Vincze András

MDK

Szérüskert, o.

Górénál, o.

Egri utcán, o.

Szegedi képzőmüv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

Házak a dombon, o.

Udvarvég, o.

Nyárikonyha, o.

Szegedi képzőműv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

Vincze András

Kerepel a VII. Kegedi Nyári Táklatan

Kegedenél

Papp Lajos: Az ember valósága

Tiszatáj 1966 IX. n. 747 old.

MDK

Vincze András

Halottak oszlopa, fam.

A paraszt mindig hazagondol, fam.

4. miskolci o. graf. biennale 1967.

miskolci Gal.

Vincze András

P. Gy.: Szegedi művének kiállítása a Nemzeti Galériában.

Magyar Nemzet, 1967. IX. 9. 4. o.

Vincze András

monotypiákról

szerepel a IX. szegedi Nyári Tárlaton

Kalesi Zoltán: A IX. szegedi Nyári Tárlat

Tanulmány 1968 IX. n. 824 old.

Vincze András

Szerepel a szegedi művészek szabadkai kiállításán

Szelesi Zoltán: Kapcsolatok Szeged és Szabadka képzőművészetében

Tiszatáj 1967 X-n. 922 old.

Vincze András

Szerepel a szegedi művészek kiállításán a Nemzeti Galériában

D. Fehér Zsuzsa: A szegedi képzőmův. problémái a bp-i kiáll. tükrében

Tiszatáj 1967 XII. n. 1185 old.

Vincze András

Festőművész. Kiállitása 1962.márc.25 - ápr.15.
Szeged. Képcsarnokban
Klasszicizáló keretben betüplakát 84x58.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. /összeállitotta:Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 50.l.

MDK

Vincze András

Rizsföldek, o.

Szegedi utca, o.

Hétház utcai part, petróleumf.

Szegedi képzőműv. tárlata. M.Gal. 1967. aug.

MDK

Vincze András

monotypia:

Gyárak alkonyatban

Játék a Dóm előtt

Szegedi képzőműv. tárlata. M.Gal. 1967. aug.

Vincze András

Vincze András: Teremtés

gos ablak finomságú
os Sándor és Dér Ist-
yütt, a legfiatalabbak
ában indultak nagyobb
zolás felé. A szobrá-
, Tóth Sándor mellé
Mihály sorakozott fel,
i földközelségben tud-

lusrokonságot, nem is
st, sokkal inkább a mű-
lehetséges egységeit
ll felsorolást célozzák.
ze András festészetét
dnám elhelyezni, ezek-
nentén. Hasonló zavar-
ló sokoldalú művésze-
l szobrászatával, Ko-
nkásságának elhelyezé-
nűvészet összképében.
– bár alkotókedvük a
ően töretlen — jelen-
ányteremtő erejükben
ok grafikai munkássága
fametszet művészeté-

Árpád, Veress Mihály,
etének megítélésével.
a spekulációs tényező-
egyéniségük körüljárá-
éppen idejüket, pedig
nél sokkal többre hi-

edi műhely most van
hely nem beltenyészet
n éppen annyira össze-
lóság, az ellentmondá-